Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет
Запорізька обласна державна адміністрація
Академія наук вищої освіти України
Академія економічних наук України
Всеукраїнська спілка вчених-економістів
Луганський національний університет ім. Т. Шевченка
Дніпровський національний університет ім. О. Гончара
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет ім. Г. Сковороди»
Східноєвропейський університет економіки і менеджменту
Хмельницький національний університет
Вармінсько-Мазурський університет, Польща
Економічний університет у Катовіцах, Польща
Державний економічний університет у Познані, Польща
Економічний університет у Познані, Польща
Інститут розвитку міжнародної співпраці, Польща
Казахський національний педагогічний
університет ім. Абая, Казахстан
Казахський університет «Нархоз», Казахстан
Білоруський торгово-економічний університет споживчої кооперації

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XII Міжнародної науково-практичної конференції

«Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях»

Запоріжжя
2017

УДК:33:005.412(063)
В:432

Збірник матеріалів XII Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» / [за ред. А.В. Череп]. – Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2017. – 469 с.

У збірнику надруковані матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях», яка проходила 26–27 жовтня 2017 року в Запорізькому національному університеті.

УДК: 33:005.412(063)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Бондар О.Г.	–	д.ю.н., доцент, в.о. ректора Запорізького національного університету, голова оргкомітету
Васильчук Г.М.	–	д.і.н., професор, проректор з наукової роботи, заступник голови оргкомітету
Меняйло В.І.	–	к.ф-м.н., доцент, начальник науково-дослідної частини заступник голови оргкомітету
Череп А.В.	–	д.е.н., професор, декан економічного факультету заступник голови оргкомітету
Бабміндра Д.І.	–	д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів і економічної теорії
Белопольський М.Г.	–	д.е.н., професор, віце-президент Академії економічних наук України
Боголіб Т.М.	–	д.е.н., професор, декан фінансово-економічного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
Войнаренко М.П.	–	д.е.н., професор, перший проректор Хмельницького національного університету
Драчук Ю.З.	–	д.е.н., професор кафедри менеджменту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
Іманбердієв Б.Д.	–	д.е.н., професор, Республіка Казахстан
Казімєж Пайонк	–	Prof., Dr. hab., завідувач кафедри економіки та регіональної політики Державного економічного університету в Познані
Касян С.Я.	–	к.е.н., доцент, т.в.о. декана економічного факультету Дніпровського національного університету ім. О. Гончара
Квілінський Олексій	–	Dr. hab., професор кафедри економіки та регіональної політики Інституту розвитку міжнародної співпраці
Кендюхов О.В.	–	д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри управління персоналом і маркетингу, голова Всеукраїнської спілки вчених-економістів
Кусакова Ю.О.	–	к.е.н., заступник декана з наукової роботи економічного факультету
Кущик А.П.	–	к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Лепьохін О.В.	–	к.е.н., доцент, завідувач кафедри управління фінансово-економічною безпекою і проектами
Максишко Н.К.	–	д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики
Медвідь С.М.	–	начальник головного фінансового управління

		Запорізької обласної державної адміністрації
Нурліхіна Г.Б.	–	д.е.н., професор, директор інституту Сорбонна-Казахстан
Шмиголь Н.М.	–	д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування
Юзеф Гурневич	–	Prof., Dr. hab., ректор Вармінсько-Мазурського університету
Ян Пика	–	Prof., Dr. hab., ректор Економічного університету в Катовіцах
Яценко В.М.	–	д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування Східноєвропейського університету економіки і менеджменту

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА НА РІВНІ РЕГІОНІВ 22

Баштанник О.І., Собченко М.А.
РЕАЛІЗІЦІЯ ПРОЕКТІВ ІЗ ЧИСТОЇ ЕНЕРГІЇ У ЖИТЛОВОМУ СЕКТОРІ..... 22
Белопольський М.Г., Чигарьов Д.,
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 23
Богма О.С., Тищенко І.О.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 25
Богма О.С., Щебетун А.А.
ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА 27
Бугай В.З., Бабарика М.О.
СКЛАД ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ОБРОТНОГО КАПІТАЛУ 28
Захарова Н.Ю., Фірунова А.Ю.
ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 30
Клименко С.Є., Рак Я.О.
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ У ПРОМИСЛОВОСТІ 32
Кушнір С.О., Конєв В.В.
ПРИЧИНИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВАЛЮТНИХ ОБМІННИКІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ 34
Линенко А.В.
ЕФЕКТ СИНЕРГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ 36
Мурашко І.С.
ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА..... 38
Рибалко О.М., Антонец М.В.
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ АВТОТРАНСПОРТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ..... 40
Рибалко О.М., Цедик Д.М.
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ..... 41
Сейсебаєва Н.Г., Якименко С.О.
РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ БІРЖОВИХ СИСТЕМ..... 43

Шевченко О. О.
ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДМЕХАНІЗМ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 45
Шмиголь Н.М., Маніца Л.В.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 47
Щебликіна І.О., Баран О.М.
СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 48
Щебликіна І.О., Гаркуша О.В.
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ РИЗИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 50
Щебликіна І.О., Маленко А.С.
МАРКЕТИНГ ТА ІННОВАЦІЇ ЯК ГОЛОВНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ 52
Щебликіна І.О., Пєнзєва Д.М.
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ НА 2012-2020 РР 55

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 57

Вишняков В.М., Войтанік Д.В.
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 57
Вишняков В.М., Голянчук А.Р.
ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В АМЕРИКАНСЬКИХ КОМПАНІЯХ 58
Вишняков В.М., Ткаченко С.М.
ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 60
Дугієнко Н.О., Коваленко І.О.
ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ... 63
Дугієнко Н.О., Серболова З.С.
ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ В УКРАЇНІ ЯК ФОРМА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 64
Дугієнко Н.О., Сіденко В.Д.
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ 66
Зубачова В.І., Колобердянко І.І.
ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ 68
Зублевська Я.Ю., Колобердянко І.І.
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ЖИТЛОВИХ СУБСИДІЙ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ 70

Калюжна Ю.В., Гадзіковська О.В.
УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ 72
Карпенко Ю.М., Вишняков В.М.
ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ У США 74
Кириченко О.О.
ВПЛИВ ОБУМОВЛЕНОГО КРИЗОЮ ЗМЕНШЕННЯ ЗАБРУДНЕНОСТІ ПОВІТРЯ НА ДИТЯЧУ СМЕРТНІСТЬ В ІНДІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ 76
Колобердянко І.І.
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ 77
Колобердянко І.І., Бєлік В.В.
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ 79
Колобердянко І.І., Глушенко Ю.М.
ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ 82
Корінний С.О., Орлова І.О.
ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ БІЗНЕСУ В НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇНАХ (КИТАЙ, ПІВДЕННА КОРЕЯ, СІНГАПУР, ГОНКОНГ) 83
Корінний С.О., Хлепітько В.М.
ГЛОБАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ БІЗНЕСУ В АСПЕКТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ (НА ПРИКЛАДІ СПІЛЬНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЄС) 85
Кузнецова А.В., Колобердянко І.І.
ПРОБЛЕМА ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ПРАЦІ 87
Кусакова Ю.О., Буркальова О.А.
ПРИЧИНИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ 89
Кушнір С.О., Кондратюк К.О., Бурдило О.В.
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ 90
Лабенська Ю.Д., Колобердянко І.І.
ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ 92
Марунчак А.О., Колобердянко І.І.
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВНАСЛІДОК ЕКОЛОГІЧНИХ СТИХІЙНИХ ЛИХ 94
Пєнзєва Д.М., Колобердянко І.І.
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ 96
Рибалко О.М., Єфанова О.М.
РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАЛУЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ 98
Синьоока Д.В., Колобердянко І.І.
ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ЯК ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ 99
Турчина К.А., Вишняков В.М.
СУЧАСНИЙ СТАН ОФШОРНОГО БІЗНЕСУ У СВІТІ 101

Череп А.В., Зубачова В.І.
ПРОБЛЕМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 102
Череп О.Г., Ярмош А.В.
СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ 104
Щербак Ю.В., Вишняков В.М.
ВПЛИВ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ..... 106

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ..... 108

Гончарова В.Г., Вайло М.В.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ..... 108
Гончарова В.Г., Джур О.Ю.
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ..... 110
Гончарова В.Г., Згуровська І.І.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗМІНИ ЗАКОНУ «ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ» 111
Гринь В.П.
СУЧАСНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ОСОБЛИВОСТІ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ 113
Гринь В.П., Авраменко А.А.
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 115
Гринь В.П., Комарова К.В.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ 116
Грінченко А.Ю., Рибалко О.М.
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ У ЗВІТНОСТІ 118
Ґодзь Д.В., Рибалко О.М.
ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНОГО ПРОДУКТУ..... 119
Давиденко Ю.О., Рибалко О.М.
ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ ТУРАГЕНТА 121
Денега Л.А., Рибалко О.М.
АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА І ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ..... 122
Дорофеєва А.Б., Рибалко О.М.
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ 124

Дудченко В.В., Рибалко О.М.
НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ 125
Захарова Н.Ю., Генчева К.В.
ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ 127
Земелько А.Ф., Рибалко О.М.
ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ 129
Зінкевич А.О., Рибалко О.М.
ІНВЕСТУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА 130
Ісаєва В.М., Рибалко О.М.
ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ТУРИЗМІ 132
Калінчук В.В., Гончарова В.Г.
ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ 133
Клименко С.Є., Собченко М.А.
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ 135
Коваль О.П., Рибалко О.М.
МОДЕЛЮВАННЯ РОБОТИ РИНКУ ПРАЦІ 137
Крохмаль Н.І., Рибалко О.М.
ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ З ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ 139
Малигіна І.О., Рибалко О.М.
ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ 141
Малигіна І.О., Сьомченко В.В.
ОБЛІК МАЛОЦІННИХ ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ 142
Маніло А.Ю., Проскуріна Н.М.
УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ РОБОЧИХ ДОКУМЕНТІВ АУДИТОРА ПРИ ПЕРЕВІРЦІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА 144
Масалига Я.О., Рибалко О.М.
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ 145
Мироненко К.Г., Проскуріна Н.М.
ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 148
Мосіяш І.В., Рибалко О.М.
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ 149
Науменко Р.В., Кошубінська А.С., Гончарова В.Г.
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗМІН ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ 151

Овсієнко А.В., Рибалко О.М.
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ..... 153
Патенко І.В., Гончарова В.Г.
АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ РЕЗЕРВУ НА ОПЛАТУ ВІДПУСТОК В СУЧАСНИХ УМОВАХ 154
Пересипкін Г.Ф., Сьомченко В.В.
ВИТРАТИ ЯК ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА КАТЕГОРІЯ..... 156
Петрова А.В., Рибалко О.М.
АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ 158
Пікалова А.М., Рибалко О.М.
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ..... 159
Пілюсова А.С., Чернюк К.В., Гончарова В.Г.
КОШТОРИСИ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ..... 161
Поляк В.В., Рибалко О.М.
НЕОБХІДНІСТЬ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 163
Полякова К.В., Рибалко О.М.
БЕЗРОБІТТЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ..... 165
Полякова К.В., Сьомченко В.В.
МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ
В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ 166
Проскуріна Н.М., Згуровська І.І.
НОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ СЕРТИФІКАЦІЇ АУДИТОРІВ УКРАЇНИ 168
Проскуріна Н.М., Кулачко М.Ю.
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ 170
Проскуріна Н.М., Купріянова А.Г.
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ У СВІТЛІ ЗАКОНОПРОЕКТУ «ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ»..... 172
Проскуріна Н.М., Овдієнко В.М.
КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ У ТОРГОВІЙ ТА ВИРОБНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ..... 173
Пругло Я.О., Рибалко О.М.
ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПДПРИЄМСТВА..... 175
Пушкарь І.В., Дімітрова Д.А.
ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ..... 177

Пушкарь І.В., Довбня А.Ю.
НАПРЯМИ РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 179
Пушкарь І.В., Іващенко Г.А.
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСВА 181
Рибалко О.М., Агаєва С.Ш.
НЕОБХІДНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ 183
Рибалко О.М., Буцанова Є.О.
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ В ТУРИЗМІ ТА ГОТЕЛЯХ 185
Рибалко О.М., Грибняк А.Ю.
ВПЛИВ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА 186
Рогаченко О.С., Рибалко О.М.
ПРОБЛЕМА ВИБОРУ МЕТОДУ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ 187
Сейсебаєва Н.Г., Григорович Л.С.
РОЛЬ САНАЦІЙНОГО АУДИТУ В ПРОЦЕСІ АНТИКРИЗОВОГО УПРВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ..... 189
Сінченко О.С.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ..... 191
Скоріченко К.С., Рибалко О.М.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ..... 192
Скорнякова Ю.Б.
ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ БАЗИ РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ..... 194
Скорнякова Ю.Б., Безугла Ю.В.
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТОРГОВОЇ НАЦІНКИ..... 195
Сьомченко В. В., Єрко А.Г.
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В БЮДЖТНИХ УСТАНОВАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 197
Сьомченко В. В., Желніна Г.О.
ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ 198
Сьомченко В. В., Кулава Г.І.
ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМІННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ 200
Сьомченко А.А., Рибалко О.М.
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ 202
Тарасенко Ю.В., Урусова З.П.
АНАЛІЗ ТРУДОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПРИ АУДИТІ ПЕРСОНАЛУ 203

Топлакалцян Х.А., Рибалко О.М.
УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМИ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ 205
Тоцька М.А., Рибалко О.М.
МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ 207
Трусов Д.О., Рибалко О.М.
СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ СИРОВИНИ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ 209
Урсуленко Я.О., Рибалко О.М.
ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА 210
Урусова З.П.
ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ОСББ..... 211
Урусова З.П., Баклаженко Ю.В.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНІ 214
Урусова З.П., Метельська Н.С.
СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ..... 215
Хакімова Х.Р., Рибалко О.М.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.. 218
Хачатрян К.А., Рибалко О.М.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА 219
Чеберко Л.В., Гончарова В.Г.
ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ» 221
Чеберко Л.В., Проскуріна Н.М.
СУТНІСТЬ ЗМІН І НАСЛІДКИ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА АУДИТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ..... 222
Шмиголь Н.М., Булгакова Т.С.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ..... 226
Шмиголь Н.М., Касянок М.А.
МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТІ ПІДПРИЄМСТВА.... 226
Шмиголь Н.М., Цокур В.Ю.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА 228
Щебликіна І.О., Фтоян Г.Г.
ДЕРЖАВНЕ ОЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ. 230
Ющенко Ю.В., Рибалко О.М.
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПРИ АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ 232
Явор Є.О.
ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА БІЗНЕСОВИЙ ІМІДЖ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ 233

Ярмак М.Ю., Рибалко О.М.
ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 235

СЕКЦІЯ 4. ПРІОРИТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ 237

Батракова Т.І., Решетняк О.Ю.
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.. 237
Болдуєва О.В., Казьмірова К.П.
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА 238
Болдуєва О.В., Маслова О.В.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 240
Болдуєва О.В., Шлізерман М.О.
НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 242
Бугай В.З.
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ..... 244
Бугай В.З., Аксютіна Є.Є.
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 246
Бугай В.З., Різник В.С.
ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ 247
Бурка М.Г.
СИСТЕМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ..... 249
Горбунова А.В.
АНАЛІЗ ДЕРЖАВНИХ МЕТОДИК ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 251
Горбунова А.В., Глушенко Ю.М.
ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК ЗАСІБ ОБІГУ ПЛАТЕЖУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ..... 253
Горбунова А.В., Кузнецова А.В.
ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 255
Демченко І.В.
ЛІКВІДНІСТЬ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ 257
Дубиніна С.М.
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ..... 258
Кирилюк В.О.
ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В ПЕРІОД НЕСТАБІЛЬНОСТІ 260
Кисільова І.Ю.
ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ. 261

Когут І.А.
ВИМОГИ ДО АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ 264
Кушнір С.О., Конєв В.В.
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОКАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ 2646
Кущик А.П., Малига Б.А.
ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ 268
Кущик А.П., Огризко В.В.
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ 270
Левкович А.А., Горбунова А.В.
НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНІ 271
Линенко А.В., Гайдай І.О.
ІНФЛЯЦІЙНЕ ТАРГЕТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇНИ 273
Линенко А.В., Оніпко А.Д.
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ 275
Линенко А.В., Сидоренко В.О.
КРИПТОВАЛЮТА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ 276
Мацюк О.В.
РОЛЬ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ 278
Моісеєва А.А., Щебликіна І.О.
СПОСОБИ ТА МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ 281
Осипенко С.О.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД 282
Осипенко С.О., Жадан В.С.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ 284
Радченко Н.Г.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ 285
Рибалко О.М., Сверзоленко Г.С.
РОЗВИТОК РИНКУ ЛІЦЕНЗІЙ В УКРАЇНІ 287
Рибалко О.М., Шеленіна А.О.
ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 288
Рубцова Н.М., Тадіущук К.В.
СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 290

Сапранкова Д.О., Бугай В.З.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 292
Сейсебаєва Н.Г., Нігматова О.О.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ 294
Сейсебаєва Н.Г., Цикало К.С.
ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА..... 296
Сиромля К.А., Щебликіна І.О.
ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕГАРЕГУЛЯТОРА В УКРАЇНІ В УМОВАХ КРИЗИ 298
Тищенко О.С., Линенко А.В.
ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВИХ ПЕРЕВАГ І ПОТЕНЦІЙНИХ ЗАГРОЗ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОВАЛЮТ 300
Череп А.В., Калдыбаев Е.К.
ИНВЕСТИЦИИ- ВАЖНЕЙШИЙ ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОЦВЕТАНИЯ УКРАИНЫ И КАЗАХСТАНА..... 301
Череп О.Г., Ємельянова Д.В.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА 304
Череп О.Г., Косенкова В.С.
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ 307
Череп О.Г., Різниченко В.С.
НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ..... 309
Чкан І.О.
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА КОРДОНОМ..... 311
Чкан І.О., Абрамова А.В.
РОЗВИТОК РИНКУ ПОХІДНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ 312
Чкан І.О., Макаров Р.І.
РИНОК ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ 314
Швець Ю.О., Зублевська Я.Ю.
РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ – ЯК ОСНОВА ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ..... 315
Швець Ю.О., Синьоока Д.В.
ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЇ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 318
Щебликіна І. О., Дудка О.О.
НЕОБХІДНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЯХ 320
Щебликіна І.О., Завальнюк А.О.
РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЦИКЛІЧНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 322

Щебликіна І.О., Завальнюк Р.Є.
ВИДИ ЕФЕКТУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ 324
Щебликіна І.О., Малига Д.А.
ВПЛИВ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 325
Яременко К.О., Линенко А.В.
ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРЕТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ БАНКІВ НА «БАНКИ МАЙБУТНЬОГО» 325

СЕКЦІЯ 5. МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СИСТЕМ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ 329

Бень В.П.
ЗАСТОСУВАННЯ АНАСАМБЛІВ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ СКОРИНГОВОЇ ОЦІНКИ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ-ФІЗИЧНИХ ОСІБ 329
Біленко В.О., Губа А.Ю.
АНАЛІЗ ЗНАЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ 330
Біленко В.О., Калінчук В.В.
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СТАНУ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 332
Біленко В.О., Патенко І.В.
РОЗВИТОК МОДЕЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ 334
Васильєва О.В., Басова Д.О.
АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЦІНИ БІТКОЇН: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ 335
Венгерська Н.С., Можайська К.О.
ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ 337
Вітлінський В.В.
МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ 339
Вітлінський В.В., Глущевський В.В.
СТРАТИФІКАЦІЙНЕ МЕТАМОДЕЛЮВАННЯ В ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ МОДЕЛЕЙ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ 340
Данильчук Г.Б., Алієв В.Е.
ЕНТРОПІЙНИЙ АНАЛІЗ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ 342
Данильчук Г.Б., Біляєв О.П.
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН КРАЇНИ ЗАСОБАМИ РЕКУРЕНТНОГО АНАЛІЗУ (НА ПРИКЛАДІ ІСПАНІЇ) 344
Іванов С.М.
ВИКОРИСТАННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ В УПРАВЛІННІ ІНТЕРНЕТ-ПРОЕКТОМ 345

Козін І.В., Максишко Н.К., Баштанник О.І.
ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ АЛГОРИТМІВ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ 347
Лось В.О., Полиннікова О.Г.
ПОБУДОВА ФІНАНСОВОЇ МОДЕЛІ НА ПРИКЛАДІ МЕРЕЖІ КАВ'ЯРЕНЬ 349
Лось В.О., Тищенко А.І.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 351
Ляшенко О.М., Ковальчук О.Я.
ПРОБЛЕМИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЯХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 352
Макаренко О.І.
МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ТІНЬОВОГО РИНКУ ПРАЦІ НА НЕМАТЕРІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ КРАЇНИ 354
Максишко Н.К., Кардашевська М.А.
АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ ОБСЯГІВ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ 356
Негрей М.В.
СВІТОВИЙ ДОСВІД МОДЕЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ 358
Очеретін Д.В., Нечитайло В.В.
АНАЛІЗ РИНКУ РІТЕЙЛУ В УКРАЇНІ 360
Очеретін Д.В., Романюта К.А.
ОЦІНКА ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ 362
Помазун О.М., Котлярова Ю.О.
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГУ 364
Чеверда С.С., Білий Д.О.
АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ» 366

СЕКЦІЯ 6. РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ І МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ 368

Бабенко А.Г.
МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 368
Бехтер Л.А., Луніна К.А.
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 370
Вахітов Д.Ф., Рибалко О.М.
МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПІДПРИЕМСТВІ 372
Гельман В. М., Гайдай І.О.
РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В КЕРУВАННІ ПЕРСОНАЛОМ 374

Гельман В. М., Калінчук В.В.
ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ 375
Гельман В. М., Кікош В.В.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ 377
Григорович Л.С., Щебликіна І.О.
ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ 379
Кендюхов О.В., Згуровська І.І.
СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ 380
Корженевська В.М., Чеберко Л.В.
РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ 382
Кушинова Н.Г.
СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ 384
Линенко А.В., Дубина О.Ю.
СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ 386
Линенко А.В., Кабаченко А.В.
ОСОБЛИВОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМПЛАЄНСУ В УПРАВЛІННІ ОБ'ЄДНАННЯМ ПІДПРИЄМСТВ 388
Можайська К.О., Гельман В.М.
СУТНІСТЬ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ФІКТИВІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ 390
Оніпко А.Д., Гельман В.М.
ТЕОРІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ 391
Пашков І.А. Латаріа С.Г.
ЄВРОМАРКЕТИНГОВИЙ КОМПЛЕКС КОМУНІКАЦІЙ 393
Пашков І.А., Сєрболова З.С.
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ 395
Пілюсова А.С., Чернюк К.В., Гельман В.М.
ІНВЕСТУВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 396
Рєпка К.Р., Омельченко А.І., Гельман В.М.
СТАТИСТИКА МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ) 398
Терент'єва Н.В., Баклажаненко Ю.В.
ПРОЦЕС РОЗРОБКИ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ 400
Тищенко О.С., Гельман В.М.
НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТІСТЬ В УКРАЇНІ 402
Чабанець О.О., Гельман В.М.
ЗНАЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 403
Череп О.Г., Марінчук І.А.
МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС 405

Череп О.Г., Патенко І.В.
ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ПРАЦІ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ 407
Щебликіна І.О., Баклицька К.В.
РОЛЬ PR У ПРОСУВАННІ ТОВАРУ 408
Щебликіна І.О., Волошина К.С.
ІВЕНТ–МАРКЕТИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ 410
Щеблыкина И.А., Горбань О.В.
ДЕТИ – ЭТО БУДУЩИЕ ПОКУПАТЕЛИ СЕГОДНЯ 412
Щебликіна І.О., Кабаченко А.В.
ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ КРИЗИ..... 413
Яременко К.О., Гельман В. М.
УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ СТРУКТУРОЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 415

СЕКЦІЯ 7. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ ТА ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..... 417

Аблязова Е.З.
ПОДАТКОВЕ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ, ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ 417
Бехтер Л.А., Собченко М.А.
ЗАГРОЗИ СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ 419
Гунчак А.А., Лепьохін О.В.
ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 421
Дуніна К.Ю., Лепьохін О.В.
ДЕРЖАВА ЯК ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ..... 423
Іващенко О.В., Кмить К.О.
ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ 424
Іващенко О.В., Морозова К.В.
ПОНЯТТЯ ПРОЕКТНОГО ТРИКУТНИКУ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ 426
Коваленко І.О., Лепьохін О.В.
ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА..... 428
Лавренчук І.В., Лепьохін О.В.
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО ФАКТОРА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА 430
Латаріа С.Г., Лепьохін О.В.
ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ 431

Лепьохін О.В., Бондаревська О.А.
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА МІКРОРІВНЯ ЯК БАЗИС СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ 433
Лепьохін О.В., Великодна А.М.
ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА БЕЗПЕКУ МІКРОРІВНЯ У ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОНАХ 435
Лепьохін О.В., Годило Д.М.
МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ 436
Малтиз О.А., Лепьохін О.В.,
МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 438
Мельник Л.Л.
ПРОДУКТМВНЕ І РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ФАКТОР ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА 440
Пашкевич К.П., Лепьохін О.В.
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 442
Романова А.С., Лепьохін О.В.
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 444
Рибалко О.М., Абрамова К.О.
ВПЛИВ ТУРИЗМУ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ 446
Рибалко О.М., Вовкодав А.Р.
РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ 447
Рибалко О.М., Кобченко О.О.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 449
Рюмін Ю.В., Лепьохін О.В.
ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА 450
Серболова З.С., Лепьохін О.В.
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА 452
Сіденко В.Д., Лепьохін О.В.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ 454
Степанов С.Ю., Лепьохін О.В.
РОЗРОБКА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 455
Триліс І.В., Лепьохін О.В.
РОЗРОБКА КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 457

Череп А.В., Андиржанова Г.А.
ЗАДАЧИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ УЛУЧШЕНИЯ ПОЛОЖЕНИЯ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕ 458
Череп А.В., Неволіна М.Є.
МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА 460
Череп А.В., Худолєй Л.В.
ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ 462
Чупілко Д.О., Лепьохін О.В.
ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 464
Щебликіна І.О., Куліченко Р.К.
СУЧАСНА ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА: СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ 465
Белопольський М.Г., Кузьміна О.В.
АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 467

СЕКЦІЯ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА НА РІВНІ РЕГІОНІВ

БАШТАННИК О.І., ст. викладач,
СОБЧЕНКО М.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РЕАЛІЗІЦІЯ ПРОЕКТІВ ІЗ ЧИСТОЇ ЕНЕРГІЇ У ЖИТЛОВОМУ СЕКТОРІ

В умовах обмеженості фінансових ресурсів місцевій владі та комунальним підприємствам як основним учасникам процесу розроблення та впровадження міських енергетичних планів та програм, необхідно ретельно відбирати проекти з чистої енергії для максимізації ефекту від їх реалізації в рамках міської енергетичної політики. Проекти з чистої енергії за своїм змістом та суттю значно відрізняються від звичайних інвестиційних бізнес планів.

Так як ОСББ є неприбутковою організацією то основна ціль впровадження проекту є підвищення енергоефективності будинку та зменшення витрат.

Згідно статі 322 ЦКУ, мешканці ОСББ зобов'язані утримувати майно яке їм належить, якщо інше не встановлено законом. Водночас в Україні нормативно-правовими документами передбачається проведення обов'язкових відрахувань на капітальний ремонт ОСББ. Але українським законодавством передбачений альтернативних механізм прийняття рішень, щодо спільного майна ОСББ. Найважливіші питання – і втому числі про реконструкцію та ремонт будинку – вирішуються загальними зборами ОСББ, шляхом голосування. Визначається мета проекту, підрядні організації та суми обов'язкових щомісячних платежів. До переваг використання фінансових механізмів ОСББ у якості джерела фінансування інвестиційних проектів із чистої енергії можна віднести такі:

– залучення коштів співвласників через механізм платежів є відносно легким в організаційному плані та є механізмом мобілізації внутрішніх ресурсів ОСББ;

– є можливість легітимно залучити кошти всіх співвласників на проведення капітального ремонту.

Найбільш ефективними засобами зі скорочення витрат енергії та зменшення викидів в атмосферу, парникових газів є такі, які впроваджуються у

споживачів тепла, зокрема, підвищення теплозахисту зовнішніх огороджувальних конструкцій житлових будинків. Зовнішні стіни мають максимальну поверхню огороджувальних конструкцій будинку, тому їхній вплив на втрати тепла будівлею поряд із його втратами через покрівлю є визначальними.

Наприклад, для однієї двокімнатної квартири умовного міста, яка має площу 50 $м^2$, нанесення теплової ізоляції на зовнішні стіни коштуватиме приблизно 6 000 гривень, а зменшення витрат на опалення становитиме 322-500 грн на рік (6,44-10 грн на $м^2$ загальної площі).

У цілому, коли мова іде про будь-які енергоефективні заходи в ОСББ, залучення коштів їхніх співвласників є абсолютно необхідним і виправданим, адже саме на власниках лежить тягар з утримання спільного майна, і саме вони в кінцевому підсумку зацікавлені в поліпшені його експлуатаційних характеристик.

Список використаних джерел

1. Закон України №2866-III «Про Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29 листопада 2001 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2866-14

2. Підготовка проекти пропозицій із чистої енергії: практичний посібник/ під загальною редакцією Тормосова Р. Ю., Романюк О. П. – К: ТОВ «Поліграф плюс», 2015 – 176 с.

БЕЛОПОЛЬСЬКИЙ М.Г., д.е.н., професор,
віце-президент АЕН України
ЧИГАРЬОВ Д., аспірант,
Приазовський державний технічний університет,
м. Маріуполь

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Управління ефективністю виступає невід'ємною частиною управління всією фінансово-господарською діяльністю промислового підприємства, оскільки тільки завдяки системності в процесах управління діяльністю досягається бажаний результат, спрямований на зростання ринкової вартості суб'єкта господарювання. Крім того, ефективна діяльність є підставою для розширення ринкових позицій підприємства, що веде до зміцнення конкурентоспроможності на ринках товарів і послуг [1, 2].

Управління ефективністю у період нестабільності (політичної, фінансово-економічної, соціальної) має ряд особливостей, які проявляються у негайній необхідності розробки та реалізації задач і функцій управління щодо: стимулювання основної діяльності підприємства; активізації відновлювальних процесів діяльності підприємства; пошуку нових ринків збуту продукції для забезпечення конкурентних переваг; попередження розгортання ситуації невизначеності на основі моніторингу змін у зовнішньому середовищі; визначення потенційних можливостей промислового підприємства для досягнення різносторонніх ефектів від здійснення господарської діяльності.

У цілому управління ефективністю промислового підприємства рекомендується представити у вигляді системи управління, основними елементами якої визначено мету управління; завдання управління; функції управління, які необхідні для забезпечення реалізації завдань та досягнення мети управління; принципові засади управління ефективністю діяльності підприємства.

Управління ефективністю промислового підприємства є складовою частиною загального процесу управління фінансово-економічною діяльністю і господарською діяльністю в цілому. Слід підкреслити, що ефективну діяльність варто розглядати як результат успішного управління такими сторонами фінансового стану підприємства, як платоспроможність, ліквідність, фінансова стабільність, майновий стан, рентабельність, стан грошових потоків, стан ресурсозабезпеченості тощо.

Під управлінням ефективністю діяльності промислового підприємства у роботі пропонується розуміти комплекс управлінських рішень і дій, спрямованих на забезпечення якісних і кількісних характеристик функціонування на рівні процесів і видів діяльності за різних умов формування ринкової кон’юнктури.

Авторське визначення процесу управління ефективністю діяльності промислового підприємства, на відміну від існуючих підходів, поєднує не лише кількісну оцінку діяльності, але й враховує якісну складову даного процесу, що формує підгрунття для забезпечення розвитку підприємства в умовах нестабільності функціонування.

Процес управління ефективністю діяльності на сучасному етапі формування ринкових відносин здійснюється в умовах дії сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів. Як відомо, урахування дії факторів є важливою умовою забезпечення реалізації управлінських рішень з максимальною віддачею. Авторами роботи виділено такі найсуттєвіші фактори: зовнішні — стабільність фінансово-економічного і політичного становища у країні, сприятливість інвестиційних очікувань, розвиненість і доступність

банківського кредитування; внутрішні — стан фондів, ресурсів, грошових коштів; дійсність договірних зобов'язань з іншими суб'єктами господарювання, узгодженість і координація процесів постачання, виробництва, маркетингу.

Список використаних джерел

1. Тихонова, І.М. Ефективність підприємства: складові та чинники впливу [Електронний ресурс] / І.М. Тихонова // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки: Зб. наук. праць. – Одеса: ОДАУ, 2010. – №53. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/AVPCh/En/2010_53/index.htm

2. Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації [Текст] / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська, Я.В. Бережний [та ін.]. – К.: НІСД, 2012. – 144 с.

БОГМА О.С., к.е.н., доцент,
ТИЩЕНКО І.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день, в умовах жорсткої конкурентної боротьби, недосконалості законодавчої бази, відсутності дієвого інституціонального середовища, слабкості державних структур, криміналізації господарського життя господарюючі суб'єкти Україні змушені приділяти значну увагу питанням забезпечення своєї фінансово-економічної безпеки.

У якості основних елементів забезпечення фінансово-економічної безпеки будь-якого підприємства можна розглядати трудові, матеріальні, фінансові, інтелектуальні та інформаційні ресурси. Відтак, виходячи з наведених вище елементів фінансово-економічної безпеки підприємства, можна виділити й основні напрями її забезпечення, якими виступають: захист матеріальних і фінансових ресурсів; фізичний захист персоналу та ефективне його управління; захист інтелектуальної власності; захист інформаційних ресурсів.

Відзначимо, що забезпечення фінансово-економічної безпеки вимагає створення на відповідному підприємстві власної системи безпеки. Система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства – це сукупність необхідних взаємопов'язаних елементів, діяльність яких спрямована на

протидію внутрішнім і зовнішнім загрозам з метою захисту корпоративних економічних інтересів і загалом створення безпечних умов для розвитку.

Основоположними цілями системи забезпечення фінансово-економічної безпеки господарюючого суб'єкта є прогнозування ризиків, формування системи заходів по їх запобіганню та ослабленню, ліквідація наслідків їх реалізації, забезпечення захищеності персоналу й майна підприємства.

Структура моделі системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств має містити такі обов'язкові блоки та елементи [1, с. 158]:

– суб'єкти забезпечення фінансово-економічної безпеки;

– цілі та завдання системи фінансово-економічної безпеки;

– об'єкти фінансово-економічної безпеки (реальний і фінансовий капітал; керівництво та персонал підприємства; інформаційні ресурси підприємства; об'єкти інтелектуальної власності, що становлять власність підприємства; імідж підприємства тощо);

– механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки (принципи, функції, форми, методи, сили і засоби);

– режим функціонування системи забезпечення фінансово-економічної безпеки (повсякденний, підвищеної готовності, у надзвичайних ситуаціях);

– загрози фінансово-економічній безпеці.

Відзначимо, що створення системи забезпечення фінансово-економічної безпеки багато в чому визначається необхідністю успішного розвитку підприємства в кризових і посткризових умовах ринкової економіки, особливо з урахуванням повної економічної самостійності вітчизняних підприємств. Саме формування системи фінансово-економічної безпеки у рамках підприємства є необхідною умовою підтримки стабільності і розвитку власного бізнесу в умовах нестабільності зовнішнього середовища, а також забезпечення довгострокової життєздатності підприємства.

Список використаних джерел

1. Доц. В.І. Теоретична модель системи забезпечення економічної безпеки акціонерних підприємств / В.І. Доц // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. − Вип. 20.8. – С. 155–162.

БОГМА О.С., к.е.н., доцент,
ЩЕБЕТУН А.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Успішний соціально-економічний розвиток України на шляху ринкових перетворень можливий лише за умови ефективного функціонування підприємств. У свою чергу можливості підприємства досягти успіху на ринку багато в чому залежать від ефективності управління його фінансовими ресурсами.

Можна стверджувати, що спроможність ефективно управляти фінансовими ресурсами визначає можливості виживання в умовах жорстких ринкових відносин. Особливої актуальності питання забезпечення правильного управління фінансовими ресурсами підприємств набувають у сучасних умовах, оскільки більшість із них перебуває в кризовому стані, пов’язаному із труднощами формування ринкових відносин в Україні.

Відзначимо, що під управлінням фінансовими ресурсами слід розуміти діяльність, спрямовану на максимізацію обсягів фінансових ресурсів та підвищення ефективності їхнього використання. Неважко сформулювати цілі для досягнення яких необхідно раціональне управління фінансовими ресурсами [1]: виживання фірми в умовах конкурентної боротьби; запобігання банкрутства й великих фінансових невдач; лідерство в боротьбі з конкурентами; максимізація ринкової вартості фірми; прийнятні темпи росту економічного потенціалу фірми; зростання обсягів виробництва й реалізації; максимізація прибутку; мінімізація видатків; забезпечення рентабельної діяльності тощо.

Підкреслимо, що можливості й особливості управління фінансовими ресурсами підприємства перебувають під впливом різних факторів:

– мікроекономічних (поводження на ринку, політика ціноутворення на продукцію, використання активів й пасивів);

– макроекономічних (вплив державного регулювання й інших факторів мінливого конкурентного середовища);

– мезоекономічних (горизонтальна взаємодія сукупності промислових підприємств регіону, вертикальні взаємозв’язки сукупності промислових підприємств або їхніх об’єднань).

Крім того, розширення внутрішньої структури ряду промислових підприємств за рахунок диверсифікації діяльності призводить до виникнення

додаткових напрямків розвитку й нових проблем управління фінансовими ресурсами. Так, з одного боку, збільшуються можливості для кредитування й вирішення інвестиційних завдань розвитку підприємства за рахунок збільшення його фінансового потенціалу, але з іншого боку – ще більше загострюється конкурентна боротьба на регіональних ринках, що створює нову ситуацію з управлінням ресурсами підприємства. Все це актуалізує проблему управління фінансовими ресурсами промислових підприємств.

Таким чином, процес управління фінансовими ресурсами є найважливішим аспектом діяльності будь-якого підприємства, у якому синтезується ефективність його роботи. Так, достатня наявність фінансових ресурсів, їх ефективне використання, визначають гарне фінансове становище підприємства, платоспроможність, фінансову стабільність, ліквідність. У цьому зв'язку найважливішим завданням підприємств є вишукування резервів збільшення власних фінансових ресурсів і найбільш ефективне їхнє використання з метою підвищення ефективності роботи підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Финансовые ресурсы: проблемы повышения эффективности их использования [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу: http://elger.ru/

БУГАЙ В.З., к.е.н., професор,
БАБАРИКА М.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СКЛАД ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ОБРОТНОГО КАПІТАЛУ

Наявність необхідного в достатнього розміру оборотного капіталу виступає обов'язковою умовою забезпечення єдності та безперервності процесів виробництва й реалізації продукції, прийнятних рівнів ліквідності, платоспроможності та рентабельності, забезпечення нормального функціонування й сталого розвитку підприємства. При цьому, велику роль на підприємствах відіграє питання структурування оборотного капіталу, яке відображає не лише конкретні його форми, але й їх залежність від джерел формування та поповнення оборотного капіталу, що й зумовлює доцільність більш детального розгляду їх складу та напрямів оптимізації.

Так, відзначимо, що початкове формування оборотного капіталу на підприємствах відбувається, насамперед, за рахунок частини статутного капіталу

(пайового, іншого зареєстрованого), адже саме власні джерела є основою фінансової незалежності, автономії та стійкості підприємства. При цьому, вимога постійного підтримування кругообігу оборотного капіталу на підприємстві зумовлює необхідність постійного поповнення оборотного капіталу, джерелами якого слід вважати такі [1, с. 47–48]: власні джерела: прибуток, залишки амортизаційних відрахувань (тимчасове джерело формування, тобто використовується до моменту накопичення повного обсягу амортизації для здійснення капітальних інвестицій), додаткові внески власників; залучені джерела: кредиторська заборгованість за розрахунками, тобто кошти, які формально підприємству не належать, але постійно знаходяться в обігу та можуть використовуватися як джерело поповнення в сумі їх мінімальних залишків (при цьому вказане джерело слід використовувати обережно, адже його функція в якості джерела оборотного капіталу є обмеженою); позичкові джерела: комерційні кредити, що призводять до утворення оформленої чи не оформленої векселями кредиторської заборгованості, короткострокові комерційні кредити.

При формуванні структури оборотного капіталу й вирішенні питань її оптимізації слід враховувати:

– по-перше, переваги та недоліки визначених джерел фінансування, адже, використовуючи, переважно власні джерела, підприємство має найвищий рівень фінансової стійкості та незалежності, однак обмежує темпи власного розвитку наявним у розпорядженні обсягом власних джерел, якого не завжди вистачає. З іншого боку, використовуючи залучені та позичкові джерела, підприємство розширює можливості власного розвитку, ризикуючи при цьому втратою (зниженням) фінансової стійкості та незалежності;

– по-друге, при визначенні оптимального співвідношення між джерелами формування оборотного капіталу слід обов’язково враховувати: значення рентабельності оборотних активів, яке буде змінюватися під впливом різних варіантів значення коефіцієнта фінансового важеля для офортного капіталу та має тяжіти до максимуму; середньозважену вартість оборотного капіталу, яка повинна тяжіти до мінімуму [2].

Таким чином, оптимальною (тобто такою, яка найбільше відповідає як потребам, так і можливостям підприємства) можна визначити таку структуру джерел формування оборотного капіталу, за якої забезпечується максимізація рівня рентабельності власної частини капіталу підприємства поряд із мінімізацією його середньозваженої вартості.

Список використаних джерел

1. Пешкова А.А. Формирование и использование оборотного капитала предприятия [Электронный ресурс] / А.А. Пешкова // Вестник Таганрогского института управления и экономики. – 2011. – Режим доступа:

https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-i-ispolzovanie-oborotnogo-kapitala-predpriyatiya

2. Добровольська О.В. Пріоритети формування оборотного капіталу підприємства у нестабільному середовищі / О.В. Добровольська // Інвестиції: практика та досвід. 2010. – № 8. – С. 45–49.

ЗАХАРОВА Н.Ю., к.е.н., доцент,
ФІРУНОВА А. Ю.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Важливість дослідження функціонування сільського господарства перш за все визначається його місцем у національній економіці. Останні роки спостерігається істотне зростання частки сільського господарства у створенні валового внутрішнього продукту України. Так, цей показник збільшився з 7,4% у 2010 році до 12,1% у 2015 р., що свідчить про важливу роль галузі у формуванні темпів економічного зростання країни.

В Україні кількість діючих сільськогосподарських підприємств станом на 1 листопада 2016 року складала 47697 одиниць, з них 18,2% функціонували у формі господарських товариств, 7,9% - приватних підприємств, 1,5% - виробничих кооперативів, 70,6% - фермерських господарств, 0,5% - державних підприємств, 1,3% - інших форм господарювання.

Найважливішою умовою подальшого розвитку аграрного виробництва є забезпечення підвищення його ефективності. В той же час сучасні умови функціонування аграрних підприємств характеризуються нестабільністю і значним ступенем ризику господарювання. Сільське господарство є складною соціально-економічною, багатофункціональною системою, тому дослідження ефективності виробництва продукції галузі передбачає використання системного підходу базуючись на теорії відтворення. Комплекс показників, що характеризують ефективність сільськогосподарського виробництва, як правило, формується шляхом співвідношення отриманого ефекту до одиниці ресурсів або виробничих витрат. Проте для всебічної оцінки ефективності аграрного виробництва використовуються показники рентабельності, що акумулюють вплив багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, які зумовлюють результати господарювання. Характеризуючи рентабельність діяльності сільськогосподарських підприємств відзначимо її нестабільний рівень на фоні

зростання частки підприємств, які одержали чистий прибуток у 2016 р. до 88,3%. В цілому чистий прибуток сільськогосподарських підприємств склав 89330,8 млн. грн.. за рівня рентабельності 24,9%. Додатковим показником, що відбиває результативність основної діяльності підприємств аграрної галузі, є рентабельність операційної діяльності, що на декілька пунктів перевищує рентабельність всієї діяльності і відповідає тенденціям зміни останньої. При цьому рентабельність операційної діяльності збільшилася з 24,5% у 2010 році до 32,7% у 2016 році.

Характеризуючи рентабельність виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції слід відзначити, що найвищим її рівнем відзначається виробництво соняшника та зернових і зернобобових культур, за якими цей показник у 2016 році досяг 61,9% і 37,8% відповідно.

Стосовно продукції тваринництва слід відзначити, що виробництво переважної її частини є збитковим, крім яєць курячих і молока, рентабельність яких у 2016 році досягла відповідно 0,5% та 18,2%. Особливо критична ситуація склалася з виробництвом м'яса ВРХ, оскільки на відміну від птахівництва і свинарства, де виробничий цикл триває від декількох місяців до року, обіг коштів для вирощування великої рогатої худоби на м'ясо триває 1,5-2 роки.

Важливо відзначити, що такі зміни відбувалися на тлі масштабного підвищення витрат на виробництво сільськогосподарської продукції. Загальна їх сума по сільському господарству збільшилася за період 2010-2016 рр. у 3,8 рази. Безумовно дестабілізуючим фактором в цьому сенсі став обвал гривні. Девальвація гривні у 2014 році склала більше 100%, причиною чому стало багато факторів. Таке різке зменшення курсу національної валюти стало найбільшим в історії України, а середньорічний офіційний курс гривні за 100 дол. в 2016 році склав 2555,13 грн. Ряд експертів вважає, що це явище було спричинено політичною кризою, яка досі не вирішена в Україні. Однак, однозначно це стверджувати неможна, оскільки водночас із гривнею девальвували й інші іноземні валюти. Тому, поряд з політичними, на таку динаміку вплинули негативні економічні та фінансові тенденції, згортання зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Отже, прибутковість господарської діяльності підприємств аграрного сектору економіки залежить від багатьох факторів як в силу галузевої приналежності, так і в силу формування нестабільних умов ведення бізнесу в країні загалом. Це потребує виваженої державної політики для підтримки аграрних товаровиробників, оскільки сільське господарство є основою для забезпечення продовольчої безпеки країни, а також має потужний експортний потенціал для входження України в систему міжнародної торгівлі й вирішення завдань економічного розвитку країни завдяки розширенню обсягів,

покращанню структури та нарощенню умов збуту вітчизняної продукції на зовнішніх ринках.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство України за 2016 рік [Електронний режим] / Держ. служба статистики України – Київ: Август, Трейд, 2016. – Режим доступу - http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm - Назва з екрану.

КЛИМЕНКО С.Є., к.е.н., ст. викладач,
РАК Я. О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ У ПРОМИСЛОВОСТІ

Інвестування є процесом вкладення майнових і немайнових цінностей в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток, або досягається соціальний ефект, саме тому вони є однією з основних характеристик соціально–економічної ситуації в Україні. Для економіки країни важливе значення має стабілізація та розвиток виробництва, і на цій основі збільшення обсягу інвестицій у привабливі галузі. Інвестиції – це передумова суспільного розвитку. Однією з проблем інвестиційної політики є визначення пріоритетних напрямів формування системи управління інвестиційними проектами.

Управління інвестиційним проектом – це процес організації використання фінансових, трудових і матеріальних ресурсів проекту з метою досягнення поставлених цілей у найкращий спосіб. Управління інвестиційними проектами відіграє дуже велику роль на промислових підприємствах, адже там постійно відбувається перерозподіл інвестицій та їх направлення на реконструкцію, модернізацію або побудову нових виробничих потужностей. Тож на великих промислових підприємствах формування чіткої системи управління інвестиційними проектами є життєво необхідною для успішного функціонування підприємств промислового сектору та забезпечення належного рівня прибутковості [1].

Планування інвестиційної діяльності будь–якого підприємства починається після розв’язання питання про те, чи варто вкладати кошти в цей проект, тобто, чи достатній буде позитивний грошовий потік для

відшкодування витрат і одержання певного прибутку. Необхідність управління проектами, а саме необхідність координації використання людських та матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту за допомогою сучасних методів і техніки управління для досягнення відповідного рівня прибутків учасників проекту, високої якості продукції, пов'язана із масовим ростом масштабів і складності проектів, зростанням вимог до термінів їх здійснення, якості виконуваних робіт [2].

На будь–якому промисловому підприємстві задля формування злагодженої системи управління інвестиційними проектами повинно бути створено відділ управління проектами. Цей відділ насамперед повинен виконувати наступні основні функції:

1. розробка єдиного стандарту підприємства − корпоративної методології з управління проектами;

2. впровадження, розвиток і супровід системи управління проектами;

3. розробка, впровадження і підтримка методології управління проектами;

4. формування та актуалізація бази знань з управління проектами;

5. сприяння вибору складу одночасно виконуваних проектів.

На підприємстві повинно бути положення (або методологія), яке встановлює регламентацію системи управління проектами на промисловому підприємстві, в рамках реалізації плану технічної реконструкції підприємства і капітальних ремонтів.

Методологія повинна бути обов'язковое для застосування в усіх структурних підрозділах підприємства, які проводять роботи, що забезпечують функціонування системи менеджменту і беруть участь в управлінні стандартами підприємства і процедурами. Методологія управління проектами – це сукупність професійних методів і процедур управління проектами, спрямованих на підтримку і підвищення ефективності процесів управління проектами.

Метою методології управління проектами є забезпечення ефективного використання тимчасових, людських і фінансових ресурсів, що виділяються на проекти промислових підприємств шляхом грамотного планування, організації та контролю виконання проектів.

Використання загальної (корпоративної) методології управління проектами забезпечує:

– єдине розуміння правил і принципів управління проектами;

– єдине розуміння усіма учасниками завдань і змісту реалізованих проектів.

Таким чином можна зробити висновок, що формування системи управління інвестиційними проектами на промислових підприємствах є необхідним етапом для їх подальшого конкурентного розвитку, адже буде забезпечувати ефективне залучення та використання інвестицій.

Список використаних джерел

1. Вініченко І.І. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства / І.І. Вініченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 4. – С. 8.

2. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні: навчальний посібник / А.А. Пересада. – К.: Лібра., 2008. – С. 19.

КУШНІР С.О., к.е.н., доцент,
КОНЄВ В.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРИЧИНИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВАЛЮТНИХ ОБМІННИКІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Час від часу лунають заяви про необхідність заборони діяльності валютних обмінників через ряд причин. Однією з таких причин є велика частка тіньових операцій, що в свою чергу створюють умови для проведення валютних операцій за курсом, що є нижчим за банківський. Декларування реальних доходів показало збільшення з 1% до майже половини від усіх валюто обмінних операцій. На практиці це свідчить не про збільшення кількості клієнтів, а про їх легалізацію.

На жаль, проблемні питання діяльності таких фінансових посередників як валютні обмінники доволі рідко піднімаються вітчизняними науковцями. Зокрема це відбувається через брак інформаційної бази та офіційної статистики.

Пункт обміну валюти (exchange office; exchange bureau) – структурний підрозділ, який відкриває банк або фінансова установа, в тому числі на підставі агентських договорів з юридичними особами-резидентами, де здійснюються валютно-обмінні операції [1].

Згідно до Постанови Національного банку України Про затвердження Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України та змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України № 502 від 12.12.2002 р. під час проведення валютно-обмінних операцій на суму, що дорівнює чи перевищує в еквіваленті 150000 гривень, банк, фінансова установа зобов’язаний (зобов’язана) здійснити ідентифікацію,

верифікацію та вивчення особи відповідно до законодавства України про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму [2].

На офіційному сайті Національного банку України наявна інформація про 141 незаконний пункт обміну валюти, що були зафіксовані зі зверненням до правоохоронних пунктів протягом 2016-2017 рр. [1]. Можна впевнено стверджувати, що на практиці їх чисельність набагато більша. У цих установах здійснюються численні порушеннях встановлених норм і правил, а саме:

– перевищення лімітів операцій шляхом дрібнення великих сум на декілька частин. З метою запобігання цього явища з квітня 2017 року НБУ підняв ліміт обміну валюти з 12 тис. грн. до 150 тис. грн., що дозволило фізичним особам купувати великі суми валюти;

– обмінні пункти не проводять ідентифікацію фізичних осіб. Замість цього вони просять лише поставити підпис на квитанції;

– нелегальне проведення валюто обмінних операцій клієнтів без офіційного реєстрування.

Ліцензування та перевірки з боку контролюючих органів, що виявили численні порушення, свідчать про нездатність держави ефективно контролювати діяльність обмінників. Фінансові установи також не приділяють достатньої уваги до контролю власних структурних підрозділів через зацікавленість в отриманні конкурентних переваг у порівнянні з банківськими установами.

На сьогодні наявні такі тенденції діяльності обмінних пунктів в Україні:

– збільшення обсягів проведених операцій з обміну валюти;

– збільшення обсягів купівлі валюти у порівнянні з банківськими установами на тлі скорочення припливу валюти з боку населення;

– обмінні пункти протягом першої половини 2017 року продали більше валюти, ніж усі банки;

– збільшення кількості обмінних пунктів.

Отже, до причин конкурентоспроможності обмінників можна віднести недотримання встановлених правил і лімітів, не здійснення процедури ідентифікації особи та наявність політики продажу необмеженої кількості валюти. Автори вважають, що без наявності рівних прав і контролю діяльності банків та обмінників формування здорової ринкової конкуренції є неможливим. Тому формування прозорого ринку сьогодні можливе за рахунок роботи тільки банківських підконтрольних обмінних пунктів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронне джерело] / Режим доступу: https://bank.gov.ua.

2. Постанова Національного банку України Про затвердження Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України та змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України № 502 від 12.12.2002 р. [Електронне джерело] / Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0021-03.

ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЕФЕКТ СИНЕРГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Протягом останніх років в Україні кількість офіційно зареєстрованих асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів та інших традиційних організаційних форм об'єднань підприємств зменшилася, про що свідчать дані Державної служби статистики України [2].

Основних причин такої тенденції декілька. Так, слід зазначити, що сьогодні статистичні спостереження проводяться без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО. Крім того, офіційна статистика не охоплює таких нових форм об'єднань підприємств, як наприклад, індустріальні парки, кластери, промислово-фінансові групи, стратегічні альянси, технопарки тощо. Тобто врахування динаміки новостворених об'єднань підприємств сучасного типу могло б продемонструвати дещо відмінні тенденції зміни їх загальної кількості. Також немає в публічному доступі інформації про дані розвитку холдингових компаній. До того ж, об'єктивним є факт, що сучасні економічні умови є не надто сприятливими для розвитку бізнесу в Україні.

Проте, ще одна причина скорочення кількості традиційних об'єднань підприємств полягає в тому, що при створенні таких інтегрованих формувань не повною мірою враховується ефект синергії, який може проявлятися не одразу, а в більш віддаленій перспективі. Втім цей соціально-економічний ефект, як правило, значно перевищує початкові інвестиції, виправдовуючи ризики, пов'язані зі створенням об'єднання підприємств.

Питання щодо визначення, класифікації та практики застосування методичних підходів до оцінювання синергетичних ефектів у діяльності як окремих підприємств, так і їх об'єднань досить ретельно дослідили в наукових роботах М.К. Вишневська, Л.Д. Водянка, Т.М. Гамма, О.С. Кравченко, Л.С. Кухній, О.М. Одінцов, Р.В. Севастьянов, Г.Ю. Шпортько, І.В. Яскал та ін. Натомість, зважаючи на появу сучасних форм об'єднань підприємств, які

надають їх учасникам нові можливості розвитку економічних відносин, потребує уточнення дефініція «ефект синергії об'єднання підприємств». Також подальше дослідження буде спрямоване на вдосконалення методичних підходів до оцінювання ефекту синергії в діяльності об'єднань підприємств.

У науковій статті Т.М. Гамми на основі аналізу існуючих визначень обґрунтовано, що в економіці синергетичний ефект, пов'язаний із комбінованим використанням кількох взаємоузгоджених стратегій, виявляється кориснішим, аніж ізольоване впровадження якоїсь однієї з них, і на практиці менеджерів більше цікавить результат дії синергії внаслідок поєднання складових в єдине ціле. Дослідниця наводить класифікацію синергетичних ефектів, детально характеризуючи серед іншого його операційний, фінансовий, інвестиційний, функціональний, маркетинговий, управлінський та інноваційний різновиди [1, с. 75–77].

На думку Л.С. Кухній, оцінка синергетичного ефекту взаємодії структурних одиниць підприємства чи підприємств повинна базуватися на кількісній багатокритеріальній системі показників, яка враховувала б не тільки фінансово-економічну складову (економічну підсистему підприємства), але й діагностувала ефект взаємодії на соціальну складову (соціальну підсистему підприємства), що в результаті інтегруються в єдиний показник оцінювання межі необхідності об'єднання структурних елементів (підрозділів) та підприємств [3, с. 342].

Науковці Г.Ю. Шпортько та М.К. Вишневська, досліджуючи ефективність формування та функціонування кластерів, зазначають, що ефект синергії в умовах кластера як синергетичної системи є результатом орієнтації всіх суб'єктів системи в процесі їх взаємодії на потреби споживачів. Синергетичний ефект досягається, зокрема, шляхом створення єдиної системи планування, координації та організації процесу взаємодії учасників кластера, в результаті чого загальний ефект системи (зокрема, доходи) перевищує ефекти окремих елементів системи, які діють незалежно [4, с. 718].

Отже, узагальнюючи наявні дефініції та враховуючи нові можливості, що виникають при створенні сучасних форм об'єднань підприємств, можна запропонувати таке визначення. Ефект синергії об'єднання підприємств є соціально-економічним або іншим позитивним і взаємовигідним результатом спільної діяльності учасників об'єднання підприємств, який зумовлюється новими можливостями, що виникають унаслідок інтеграції, кількісно та якісно значно перевищує суму ефектів від діяльності окремих підприємств без утворення об'єднання, проте характеризується, як правило, не негайним виникненням, а формуванням через певний часовий проміжок зі збільшенням у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Гамма Т. Синергія як фактор ефективності угод M&A / Т. Гамма // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2016. – № 3. – С. 73–88.

2. Кількість юридичних осіб за організаційними формами [Електронний ресурс] / Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

3. Кухній Л. Методичні аспекти оцінювання синергетичного ефекту інтегрування підприємств (на прикладі підприємств світлотехнічної галузі України) / Леся Кухній // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2015. – Вип. 2 (13). – С. 340–349.

4. Шпортько Г.Ю. Дослідження методів визначення синергетичного ефекту кластерних структур / Г.Ю. Шпортько, М.К. Вишневська // Економіка та суспільство. – 2017. – Випуск 9. – С. 716–721.

МУРАШКО І.С., викладач,
Придунайська філія МАУП
м. Ізмаїл

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання перед вітчизняними підприємствами гостро постає питання забезпечення економічного зростання. При цьому залишається важлива потреба в дбайливому відношенні до навколишнього середовища та рішенні соціальних проблем. Вирішенню всіх трьох питань сприяє перехід до стійкого розвитку підприємства. Формування механізму стійкого розвитку підприємства передбачає виокремлення інструментів та важелів такого розвитку.

Інструменти забезпечення стійкого розвитку підприємства розглядаються різними авторами у відповідності до їхнього розуміння стійкого розвитку.

Деякі автори виокремлюють такі економічні та фінансові інструменти забезпечення стійкого розвитку: банківське кредитування [1, с.209], залучення прямих іноземних інвестицій, використання збалансованої системи показників оцінки діяльності підприємства, бенчмаркинг, інновації, модернізація, реструктуризація, диверсифікація та реінжиніринг [2, с.67], планування, бюджетування, цінова оптимізація, управління оборотними коштами підприємства, контролінг, оптимізація собівартості [3, с.50] тощо.

Менше уваги приділяється інструментам забезпечення екологічного розвитку підприємств. Виокремлюються такі інструменти, як інтегрована

політика зі зміни продукції, екомаркування продукції, система екологічного менеджменту, екологічний аудит, оцінка екологічних наслідків, бухгалтерський облік екологічної діяльності [4], екологічний маркетинг [5], екологічна сертифікація [6, с.232].

Також виокремлюються інструменти забезпечення соціального стійкого розвитку, такі як стимулювання попиту на базі підвищення якості послуг, формування попиту на екологічну чисту продукцію, організація екологічно безпечного обслуговування споживачів [5]. Проте, проведене дослідження вказує на те, що у фаховій літературі більшість інструментів соціального розвитку покликані впливати на соціальну складову з метою досягнення економічних цілей підприємства. При цьому, як правило, ігноруються цілі стійкого соціального розвитку: подолання бідності, підвищення рівні здоров`я населення тощо. Інструменти, що забезпечують досягнення цілей стійкого соціального розвитку, у цілому, розглядаються авторами у контексті стійкого розвитку макро- та мезоекономічних систем (асигнування у навчання та охорону здоров`я населення тощо).

Таким чином, за думкою більшості авторів, екологічні та соціальні інструменти покликані вирішувати економічні цілі стійкого розвитку підприємств. На нашу думку, інструменти механізму стійкого розвитку підприємства повинні включати такі, що сприяють досягненню цілей стійкого розвитку щодо триєдиного економічного, екологічного та соціального розвитку.

Список використаних джерел

1. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: Національна доповідь / за ред. Акад. НАН України Е.М.Лібанової, акад. НААН України М.А.Хвесика. – К.:ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776с.

2. Жилінська Л.О. Управління розвитком машинобудівних підприємств на стратегічну перспективу / Л.О.Жилінська // Дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. – Маріуполь, 2016р. – 436с.

3. Швець О.В. Механізми оперативного управління поточними активами переробних підприємств агропродовольчої сфери / О.В.Швець // Дис. на здобуття наукового ступеня к.е.н. – Харків, 2015. – 184 с.

4. Дегтярьов І.Б., Мельник О.І., Я. В. Романченко Я.В.. Економічні та фінансові інструменти забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС / І. Б. Дегтярьова, О. І. Мельник, Я. В. Романченко // Механізм регулювання економіки. – 2014. – №3.

5. Замула І.В. Екологічний маркетинг як інструмент забезпечення стійкого розвитку / І.В.Замула // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу, 2016. - №1 (34) – С. 82-92.

6. Орлова К.Є. Механізм адаптації підприємств добувної промисловості до зовнішнього середовища / К.Є.Орлова // Дис. на здобуття наукового ступеня к.е.н. – Житомир, 2016. – 276 с.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
АНТОНЕЦ М.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ АВТОТРАНСПОРТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вибір організаційної структури управління повинен здійснюватися на засадах системного і ситуаційного аналізу та у розрізі наступних критеріїв:життєвий цикл організації(підприємства), її розмір та тип, характер виробництва, тип технології, культури та управлінської реакції, характер влади, стратегії.

Недоліки внутрішніх засад функціонування механізму управління автотранспортними підприємствами проявляється у:

- розбалансованості цілей і стратегії їх розвитку;
- недостатній увазі з боку вищої ланки управління до аналізу основних дестабілізуючих зовнішніх факторів макросередовища;
- відсутності відповідальності за результати діяльності на всіх рівнях управління внаслідок неузгодженості основних функціональних повноважень структурних ланок.

Ми пропонуємо методику оцінки рівня адаптивності організаційної структури управління до вимог ринку здійснювати поетапно,а саме:

- визначення адаптивності організаційної структури управління до вимог ринку здійснювалось за трьома напрямками, кожний з яких складався з груп діагностичних кількісних показників(матеріальних, трудових та фінансових ресурсів);
- аналіз ґрунтувався на показниках темпів їх зростання(спадання)за останні три роки;
- оцінка адаптивності проводилась за бальною системою, бали визначались для кожної групи діагностичних показників по підприємствах залежно від виду перевезення;
- визначалися групи підприємств, які мають однакові базові умови господарювання;

- співвідношення чисельності працівників основного виду діяльності до кількості автотранспортних засобів, співвідношення працівників основного виду діяльності до працівників апарату управління;
- проводився аналіз кожної групи підприємств щодо адаптивності організаційної структури управління, визначались рівні адаптації у кожній групі.

При проведенні оцінювання рівня адаптивності організаційної структури управління були виявлені наступні закономірності:

- чим більше часу функціонує підприємство, тим більший середній розмір його підрозділів;
- чим більше часу функціонує підприємство, тим важче йому забезпечити трансформацію структури, функцій, процесів управління, швидкості змін фінансових, технічних та соціальних умов функціонування,оскільки одержання економії на масштабі діяльності як джерело підвищення ефективності обмежене оптимальними обсягами підприємства.

Список використаних джерел

1. Матвєєва Н.В. Проблеми фінансового планування на підприємстві [Електронний ресурс]/Н.В.Матвєєва, В.М. Олійник//Наука й економіка.-2016-Вип.1.-Режим доступу: - http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/ irbis_nbuv/
2. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.:Центр учбової літератури,2008.-392с.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
ЦЕДИК Д. М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Низька конкурентоздатність та невисокі темпи розвитку підприємств протягом останніх років є найважливішими передумовами вдосконалення управління інвестиційною діяльністю на підприємствах України.

На сьогодні ситуація в багатьох галузях України склалася таким чином, що без крупних фінансових вливань їх розвиток є проблематичним.

Сучасна система управління інвестиційною діяльністю в Україні, її функціонування вимагають моделювання як бізнес-процесів, так і бізнес-систем на основі досвіду практичної роботи з управління інвестиційною

діяльністю, його наукового узагальнення, переходу від методу «проб і помилок» до чіткої методології аналізу і проектування процедур управління інвестиційною діяльністю. Обрана тема є досить актуальною, оскільки від ефективності інвестиційної діяльності підприємства залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних засобів підприємств національного господарства, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних і екологічних проблем.

Джерелами інвестицій можуть бути:

– позикові засоби (облігаційні позики, банківські і бюджетні кредити);

– власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків при аварії, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб і т.п.);

– залучені фінансові засоби (засоби, отримані від продажу акцій, пайові й інші внески громадян і юридичних осіб);

– бюджетні асигнування;

– безоплатні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян [1, с. 313].

Одним з основних напрямів підвищення ефективності управління інвестиційними процесами на мікрорівні є використання комплексного підходу до інвестування. Комплексне інвестиційне проектування – це системно інтегрований процес управління сукупністю інвестиційних проектів, які підпорядковані єдиному стратегічному задуму, орієнтованому на успішну реалізацію інвестиційної програми підприємства.

Успішний розвиток підприємства, в умовах ринкової економіки, нерозривно пов’язаний з процесом довгострокового інвестування. Інвестиційна діяльність організації у всіх її формах не може зводитися до задоволення поточних інвестиційних потреб, що визначаються необхідністю заміни активів, що вибувають, або їх приросту у зв’язку зі змінами обсягу і структури господарської діяльності [2, с. 622].

На сучасному етапі все більше власників усвідомлюють необхідність перспективного управління інвестиційною діяльністю на основі наукової методології, передбачення її напрямів і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства і умов зовнішнього інвестиційного середовища, що змінюється. Ефективним напрямом перспективного управління інвестиційною діяльністю організацій, пов’язаного з реалізацією цілей її загального розвитку в умовах істотних змін макроекономічних показників, системи державного регулювання ринкових процесів, кон’юнктури інвестиційного ринку і пов’язаною з цим невизначеністю, виступає управління інвестиційною

діяльністю підприємства на принципах стратегічного менеджменту. В основі такого управління лежить інвестиційна стратегія підприємства [3, с. 19].

Таким чином, для підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств на державному рівні необхідно розширити базу інвестиційних ресурсів, що спрямовуються в інноваційну сферу через механізми податкової, митної та регуляторної політики; акумулювати кошти населення у рамках систем соціального та пенсійного страхування; забезпечити реалізацію інвестиційного спрямування амортизаційної політики; посилити інвестиційне спрямування розвитку фондового ринку та його інфраструктури; запровадити механізм акумулювання вільних коштів у венчурних фондах; посилити інвестиційну активність населення та забезпечити гарантований захист його заощаджень; спростити доступ підприємств до довгострокових кредитів. Впровадження в практику господарської діяльності підприємств України пропонованих рекомендацій дозволять підвищити їх конкурентоздатність і зайняти гідне місце в світовій економічній системі.

Список використаних джерел

1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. –2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 313.

2. Колтинюк Б.А. Інвестиційні проекти: підручник для вузів. – 2 вид., перепрац., і доп. – Спб.: Видавництво Михайлова В.А., 2010. – С. 622.

3. Ольшанський О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств з формування роздрібної торговельної мережі: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук. – Харків: Харківський держ. у-тет харчування та торгівлі, 2008. – С. 19.

СЕЙСЕБАЄВА Н.Г., к.е.н., доцент,
ЯКИМЕНКО С.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ БІРЖОВИХ СИСТЕМ

В інфраструктурі сучасної економіки особливе місце займають біржі, завдяки яким стають стабільнішими й прозорішими умови конкуренції суб’єктів підприємництва. На даний час в світі активно розвивається електронна комерція, а її головним інструментом вступає глобальне павутиння – Інтернет.

Дослідженню проблеми функціонування товарного біржового ринку присвячені наукові праці багатьох науковців та вчених: О.П. Бевза, Б.В.

Губського, В.П. Горьового, І.Б. Жовтанюк, В.Д. Савченко, М.О. Солодкого та інших. Поряд із тим, питання організації та регулювання вітчизняного біржового ринку з урахуванням сучасних інформаційних технологій залишається недостатньо висвітленим.

Головним методом проведення операцій на товарних біржах України є публічний торг, заснований на принципах аукціону. Більш сучасним методом є електронна торгівля, яку, поряд з методом публічного торгу, використовують при укладанні біржових угод багато товарних бірж у різних країнах.

На початку 90-х років XX-го століття провідні міжнародні біржі, які до того часу широко і успішно використовували комп'ютерні технології для прискорення процесів отримання та розповсюдження різної біржової інформації, інтенсивно почали займатись впровадженням електронного трейдингу – сучасної технології біржової торгівлі [1].

Сьогодні з товарних бірж, що використовують системи електронної торгівлі, багато є повністю автоматизованими, найбільшими з них є: Бельгійська ф'ючерсна й опціонна біржа, Німецька товарна біржа, Ірландська ф'ючерсна й опціонна біржа, Новозеландська ф'ючерсна й опціонна біржа, Швейцарська біржа опціонів і фінансових ф'ючерсів [2].

Зважаючи на досвід зарубіжних країн, організація електронної торгово-біржової діяльності в Україні є об'єктивно обумовленою необхідністю.

До головних переваг електронних біржових торгів можна віднести:

– гнучкість програмного та технологічного забезпечення;

– можливість проведення біржових операцій у будь-який час доби;

– значне скорочення операційних витрат на проведення біржових операцій, не тільки для клієнтів, а й для брокерських контор;

– можливість вибрати найкращу пропозицію для клієнтів, враховуючи масштабність охоплення ринків;

– анонімність торгівлі, яка дозволяє брокерам здійснювати задумані стратегії.

Одним з важливих факторів, що стримує поширення електронної торгівлі є психологічний. Електронна система організації біржових торгів не дає переваг трейдерам, які при публічних торгах використовують власні інтуїтивні здібності.

Вважаючи на вищевикладене, в часи глобалізації, необхідним є сприяння розвитку електронної біржової торгівлі на вітчизняному ринку, яке можливе при усуненні існуючих недоліків електронного ринку, що забезпечить підвищення ефективності надання широкого вибору біржових послуг. Проте, як показує досвід зарубіжних країн, це можливо лише при обов'язковому вдосконаленні відповідного законодавства, що регулює такі відносини.

Список використаних джерел

1. Електронна біржа [Електронне джерело]-[Режим доступу]: http://www.ukr.vipreshebnik.ru/birzheva-diyalnist/2615-elektronna-birzha.html

2. Правовий режим електронної біржової торгівлі. [Електронне джерело]: Біржове право -[Режим доступу]: http://readbookz.com/book/169/5236.html

3. М. О. Солодкий. Розвиток світової електронної біржової торгівлі [Електронне джерело]: Журнал «Економіка та держава» - наукове фахове видання України з питань економіки № 10/2010 -[Режим доступу]: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2010/9.pdf

ШЕВЧЕНКО О. О., директор проектного офісу,
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДМЕХАНІЗМ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ґрунтуючись на базових категоріях теорії державного управління, можемо запропонувати визначення функціонального підмеханізму як сукупності функцій управління й регулювання щодо досягнення структурованої та інтегрованої системи цілей політики енергозбереження, що втілюється у видах управлінської діяльності суб’єктів управління енергозбереженням різних рівнів та реалізується через набір методів, важелів, форм, інструментів і технологій управління енергозбереженням. Теоретико-аналітичну схему функціонального підмеханізму механізму управління енергозбереженням у системі вищих навчальних закладів наведено на рис. 1.

Згідно результатів дослідження під управлінням енергозбереженням у системі ВНЗ слід розуміти діяльність щодо виконання таких базових функцій:

1) цілевизначення, що забезпечує безперервність формування цілей функціонування МУЕСЗВО згідно мети, енергетичної стратегії України [1], Концепції реалізації державної політики у сфері теплопостачання [2], цільових програм, вимог міжнародних договорів, обмежень ратифікованих директив, конвенцій, стандартів;

2) оцінювання і діагностика стану та ефективності енергозбереження;

3) планування і прогнозування: диференціація завдань, обґрунтування важелів, стимулів, розробка та узгодження програм заходів з удосконалення управління енергозбереженням у ВНЗ;

4) організація є процедурною формалізацією процесу вироблення, прийняття та забезпечення втілення рішень з управління й реалізації

енергозберігаючих заходів (визначення форм, методів, важелів, інструментів);

Рис. 1. – Теоретико-аналітична схема функціонального підмеханізму механізму управління енергозбереженням у системі вищих навчальних закладів

5) комунікативно-узгоджувальна – передбачає чітке підпорядкування, координацію дій та взаємодії елементів МУЕСЗВО;

6) нагляд і контроль в процесі функціонування МУЕСЗВО відхилень від планового рівня показників, критеріїв, параметрів і цілей енергозбереження;

7) коригування й регулювання дії МУЕСЗВО та його компонент шляхом реалізації дій щодо своєчасного впливу із зміни й удосконалення інструментарію управління енергозбереженням для стимулювання виконання завдань й досягнення цілей;

8) структурна оптимізація;

9) ресурсно-функціональне та інформаційно-методичне забезпечення [1].

Список використаних джерел

1. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [Електронний ресурс]: Розпорядження КМУ від 18.08.2017 р. / КМУ, Мінпаливенерго. – URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250208232&cat_id=244276429.

2. Концепція реалізації державної політики у сфері теплопостачання [Електронний ресурс]: Розпорядження КМУ № 569-р від 18.08.2017 р. / КМУ, Мінпаливенерго. – URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250218439.

ШМИГОЛЬ Н.М., д.е.н., професор,
МАНІЦА Л.В., аспірантка,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток ринкових відносин вимагає здійснення нової фінансової політики, посилення і впливу на прискорення соціально-економічного розвитку підприємств, підвищення ефективності та зміцнення фінансів держави. На шляху ринкових перетворень надзвичайно велике значення має формування і використання фінансових ресурсів. Важливу роль у забезпеченні ефективних форм господарювання на підприємствах відіграє моніторинг, який відповідає за відбір, оцінку та інтерпретацію фінансових, економічних та інших даних, що впливають на процес прийняття інвестиційних та фінансових рішень.

Моніторинг - складова управління економічними об’єктами, що полягає в систематичному аналізі їх діяльності, вивченні стану справ підприємства [1].

Моніторинг діяльності підприємств проводиться поетапно, та орієнтовано на вирішення стратегічних, тактичних завдань прогнозування і планування їх розвитку. Сутність полягає в можливостях зміни параметрів прогнозування, тобто цілей, показників, критеріїв та принципів при переході від одного підходу до іншого. Даний підхід цієї зміни здійснюється управлінням процесом прогнозування стану підприємства на всьому часовому інтервалі, що є важливою особливістю пропонованого підходу. Таким чином, даний підхід забезпечує можливість здійснювати не тільки короткострокове, але й

довгострокове прогнозування в конкурентному середовищі, з наступним уточненням отриманих результатів за допомогою здійснення моніторингу.

Визначення основних часових етапів моніторингу відбувається відповідно до цілей прогнозування. У результаті даного підходу здійснюється адаптація об'єктів до змін зовнішнього середовища на мікро- та макрорівні.

Алгоритм проведення прогнозування із здійсненням поетапного моніторингу можна розділити на два основні підходи:

- прогнозування показників, які відображають стан підприємства на весь період, що цікавить аналітика;
- здійснення поетапного моніторингу цих же показників на кожному етапі (інтервалі) [2].

Для здійснення повного моніторингу діяльності промислових підприємств доцільно розрахувати показники двох основних блоків:

1. про економічний стан підприємства;
2. поетапного моніторингу цих же показників.

Якщо результати моніторингу для конкретного показника не відповідають зазначеним вимогам, результат прогнозування визнається незадовільним.

Для підвищення ефективності подальшого прогнозування необхідно переглянути обрані раніше параметри прогнозування з урахуванням фактичних значень прогнозованого показника.

Список використаних джерел

1. Єгоров П. В. Стратегічний моніторинг в управлінні фінансово-господарською діяльністю виробничих систем: [монографія] / П. В. Єгоров, Н. В. Алексєєнко. - Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. - 176 с.

2. Бурова Т. А. Організація моніторингу діяльності підприємств у конкурентному середовищі [Електронний ресурс] / Т. А. Бурова. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
БАРАН О.М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Значення інновацій в діяльності підприємств зумовлюється багатьма факторами: глобальна конкуренція, швидкість змін, збільшення і прискорення потоків інформації, зростання складності бізнесу і різкого скорочення життєвого циклу інноваційних товарів. Часу на отримання надприбутку

залишається все менше, що вимагає розробки та реалізації інноваційних стратегічних заходів щодо вирішення цих завдань.

Інноваційна стратегія розвитку - узагальнююча модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей організації на основі обраних критеріїв (показників) [3].

Виділяють наступі основні види інноваційних стратегій: оборонна; наступальна; проміжна; розбійницька; імітаційна; поглинаюча [2, с. 128].

Оборонна стратегія підходить для підприємств, які намагаються зберегти конкурентні позиції фірми на вже наявних ринках.

Наступальну стратегію використовують підприємства, які засновують свою діяльність на принципах підприємницької конкуренції.

Застосування підприємством проміжної стратегії має на увазі пошук, за підтримки професійно-економічного аналізу ринку, слабких сторін своїх конкурентів і використовує їх.

Розбійницький вид інноваційної стратегії передбачає випуск звичного продукту на ринок у великій кількості з застосовуваними нововведеннями, котрі подовжать його технічні експлуатаційні характеристики.

Імітаційну стратегію використовують фірми, які мають сильні ринкові і технологічні позиції. Підприємство копіює продукт конкурентів з додаванням якихось нововведень від себе: в технічних характеристиках, дизайні або смаку, якщо є мова йде про продукти харчування тощо.

Поглинаюча інноваційних стратегій застосовується підприємствами, які, випускаючи свій продукт або продукти, застосовує не тільки свої науково-технічні розробки, а й перекуповуючи права на чужі. Подібна стратегія, як правило, застосовується спільно з якої-небудь іншої.

Розробка інноваційної стратегії підприємства може бути створена сторонніми кваліфікованими фахівцями або ж самостійно, без сторонньої допомоги. Другий шлях в певному сенсі краще, так як особлива індивідуальність підприємства буде враховуватися повністю. Тут можуть виникати два варіанти: Який би шлях розробки або типовий метод інноваційної стратегії не був би обраний, обов’язково необхідно врахувати всі рівні ризику, результати від застосування попередніх планів і часовий чинник: чи раціонально застосовувати дані методики і рішення безпосередньо зараз [1, с.169].

З урахуванням вищевикладеного, можна зробити висновок, що, зразкова стратегія зростання, яка застосовується на підприємстві в перший раз, буде для нього інноваційної. До того ж, будь-яка стратегія не має готових інструкцій і рішень, а задає лише напрямок, в якому необхідно рухатися підприємству для реалізації зазначених цілей.

Список використаних джерел

1. Шавшин О. С. Стратегія інноваційного розвитку підприємства / О. С. Шавшин // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». - 2017. - № 3(2). - С. 167-171.
2. Андрушків Б. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства / Б. Андрушків, Л. Малюта Л. Мельник. – Тернопіль: Терно-Граф, 2010. – 280 с.
3. Перерва П.Г., Костенко А.В., Костенко О.П. Антикризові інструменти сталого розвитку підприємства: інноваційна, інвестиційна та маркетингова політика. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/poltal/natural/vcpi/TPtEV/2012_25/statti/16Pererv.pdf

ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
ГАРКУША О.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ РИЗИКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Значний науковий внесок у розробку теоретичних і практичних проблем ризикології, ризик-менеджменту та ризиків в інноваційній діяльності зробила низка зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема А.П. Альгин [1, 2], О.Р. Беднарська [3], З.С. Варналій та ін.

Зрозуміло, що впровадження інновацій на будь-якому підприємстві завжди пов’язане з ризиком. На сьогоднішній день єдиного підходу до визначення поняття «ризик» серед вітчизняних науковців. Найбільш актуальні визначення представлені у таблиці 1.

Отже, при реалізації стратегії інноваційного розвитку на підприємстві, можна виділити такі ризики:

– ризики, викликані проведенням НДДКР і пробним запуском, або технологічні (негативні результати НДДКР, провал випробувань, невідповідність технічного рівня виробництва вимогам інновації);

– ризики, пов’язані з виробництвом (вихід із ладу обладнання, зриви в матеріально-технічному постачанні);

– ризики маркетингу (неправильна оцінка споживчих переваг, невдале позиціонування товару, проблеми з «неймінгом», реєстрацією торгової марки);

– ризики фінансування інноваційного проекту (недооцінка проектних витрат, інфляційні процеси, кризові процеси в економіці, збільшення витрат);

– ризики кадрового забезпечення (недостатня кваліфікація персоналу,

плинність кадрів, опір змінам з боку персоналу);

– ризики системи організації й управління (значні трансакційні витрати, некваліфікований менеджмент, проблеми всередині колективу, невиконання доручень і домовленостей, збої в роботі постачальників тощо);

– правові ризики (порушення прав інтелектуальної власності, проблеми ліцензування і сертифікації);

– інформаційні ризики (витік інформації, збої в роботі інформаційних систем тощо);

– екологічні ризики (загроза екологічній безпеці у зв'язку з реалізацією інноваційного проекту) [4].

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «ризик» серед вітчизняних науковців [1, 2]

Автор	Трактування поняття «ризик»
А.П. Альгін	Ризик – діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, у ході якої є можливість кількісно та якісно оцінити ймовірність досягнення передбачуваного результату, невдачі і відхилення від мети.
О.Р. Беднарська	Ризик – це економічне явище, що характеризує ступінь відхилення планових та фактичних показників діяльності підприємства, які могли бути спрогнозованими під час планування з певним рівнем імовірності.
О.В. Бондар	Ризик виникає при будь-яких видах діяльності, пов'язаних із виробництвом продукції, товарів, послуг, характеризується як небезпека потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів чи недоодержання доходу порівняно з варіантом, розрахованим на раціональне використання ресурсів.
З.С. Варналій, В.О. Сизоненко	Ризик виникає в усіх сферах діяльності бізнесмена: виробництві, реалізації товарів та послуг, фінансовому та торговельному посередництві, здійсненні науково-технічних і комерційних проектів.

Під час провадження інноваційної діяльності на підприємстві, керівники та ризик-менеджери постійно мають справу із різноманітними видами ризиків. Найбільш повна класифікація ризиків представлена на рис. 1

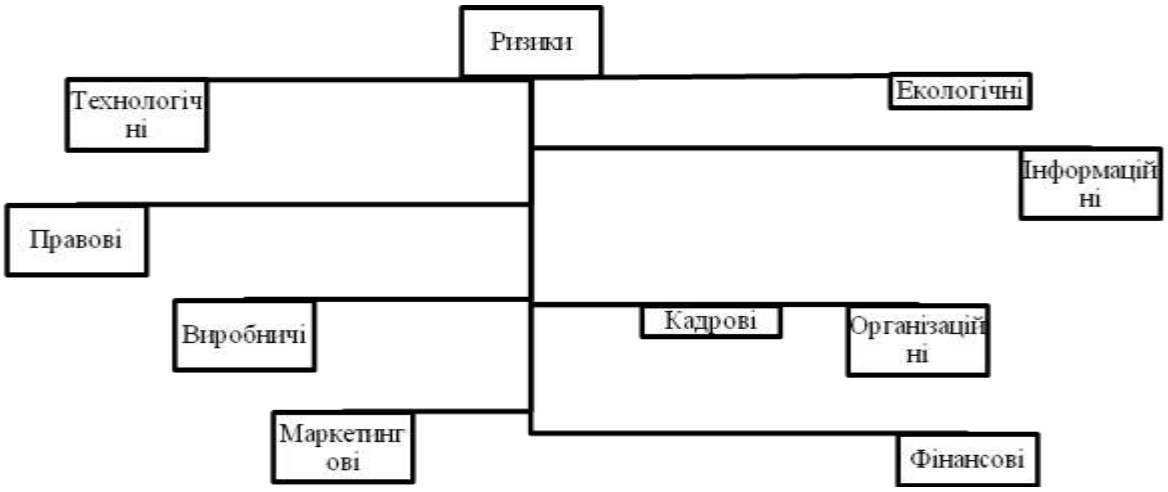

Рис. 1. – Класифікація ризиків інноваційної діяльності на підприємстві [3]

Отже, функціонування підприємства у сфері інноваційної діяльності супроводжується цілою низкою ризиків, пов'язаних із невизначеністю зовнішнього середовища, складнощами управління та контролю власне самим підприємством. В умовах такої невизначеності виникає стійка необхідність у розробці та впровадженні таких методів прийняття і обґрунтування рішень у галузі інноваційної діяльності, які б забезпечували мінімізацію втрат через можливі ризики. При впровадженні інноваційного проекту необхідно розробити план управління несприятливими ситуаціями, певний графік робіт, який повинен бути введений в дію у випадку відхилення основного плану від поставлених задач. В умовах нестабільної економічної ситуації нашої країни створення такого плану набуває особливої актуальності, а також доцільним є якнайширше застосування методу розподілу ризиків.

Список використаних джерел

1. Чуприна І.В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності / І.В. Чуприна // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки». – 2012. – № 4(70). – С. 187–194 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/812.pdf.

2. Беднарська О.Р. Суть та види ризиків у плануванні діяльності машинобудівного підприємства / О.Р. Беднарська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/255/1/02.pdf.

3. Волинець І.Г. Ризики інноваційної діяльності: суть, види та етапи управління / І.Г. Волинець // Економіка і суспільство. – 2016. - №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/43.pdf

4. Пєтухова О.М. Управління ризиками інноваційної діяльності / О.М Пєтухова, Г.В. Сілакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10155/1/15.pdf

ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
МАЛЕНКО А.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МАРКЕТИНГ ТА ІННОВАЦІЇ ЯК ГОЛОВНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Зараз, на сучасному розвитку економічної системи одним із основних напрямків забезпечення підвищення ефективності бізнесу є розвиток маркетингової та інноваційної діяльності, спрямовані на розроблення і

використання результатів наукових досліджень та спостережень. В умовах світової глобалізації маркетинг та інновації є невід'ємною частиною розвитку економіки.

Усі підприємства в умовах жорстокої конкуренції намагаються за рахунок інновацій створити новий продукт який буде актуальним і матиме попит, а потім за рахунок правильної стратегії маркетингу вдало прорекламувати і продати товар.

Основними факторами інноваційного розвитку підприємства є:

- узгодження цілей інновацій розвитку підприємства і цілей розвитку зовнішнього середовища;
- узгодження ресурсних потреб і інноваційних можливостей підприємства;
- узгодження стратегій і тактичних і тактик розпорядження ресурсів;
- узгодження діяльності всіх підрозділів підприємства;
- узгодження дій оперативного реагування і координація діяльності підрозділів;
- узгодження кадрової політики,системи навчання та перепідготовки персоналу;
- узгодження системи якості підприємства і рівня задоволення потреб споживачів;
- узгодження маркетингової політики;
- узгодження фінансових перспектив.

Не даремно в основі всіх факторів інновацій закладено слово «Узгодження», адже перш ніж починати інноваційну діяльність необхідно визначити чи підприємство зможе задовольнити всі аспекти інноваційної діяльності.

Для інноваційного розвитку підприємства обирають певні напрями, найбільш застосовуваними з напрямів є:

- впровадження енергозберігаючих, безвідходних та маловідходних технологій;
- використання принципу нових матеріалів та ресурсів;
- впровадження наукових технологій;
- використання висококваліфікованих кадрів;
- проведення якісних змін капіталу підприємства;
- впровадження наукових організацій праці;
- впровадження прогресивних систем управління.

Маркетинг інновацій є запорукою успіху підприємств-інноваторів, оскільки дозволяє виявляти й контролювати фактори, які визначають умови тривалого виживання й розвитку на ринку.

До основних принципів інноваційного маркетингу можна належать:

- націленість на досягнення кінцевого результату інновацій;
- орієнтація на захоплення певної частки ринку нововведень згідно з довгостроковою метою, яка поставлена перед інноваційним проектом;
- інтеграція дослідницької, виробничої та маркетингової діяльності в систему менеджменту підприємства;
- орієнтація на довгострокову перспективу;
- застосування взаємозалежних і взаємоузгоджених стратегій.

Важливим завданням інноваційного маркетингу є встановлення діалогу між різними функціональними підрозділами підприємства, які залучаються до інноваційного процесу.

У світі зв'язок між інноваційною та маркетинговою діяльністю розглядається по різному. Серед фахівців з маркетингу поширений підхід, який передбачає, що процес розроблення нових товарів та освоєння нових ринків є невід'ємною складовою маркетингової діяльності будь-якої фірми.

Виділяють два види маркетингу в інноваційній діяльності: стратегічний і тактичний. Стратегічний маркетинг виходить з традиційного розуміння маркетингу як створення ринку або стратегія пристосування до ринку. Тактичний маркетинг в інноваційній сфері розуміється у вузькому сенсі, як спосіб виводу на ринок нових продуктів, які можуть бути новими для ринку (споживачів) або новими всього лише для конкретної фірми, яка їх освоює.

Список використаних джерел

1. Чухрай Н.І. Маркетинг інновацій: Підручник / Н.І. Чухрай. — Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011.

2. Маркетинг. Менеджмент. Інновації: монографія / за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. — Суми: ТОВ «Папірус», 2010.

3. Беднарська О.Р. Суть та види ризиків у плануванні діяльності машинобудівного підприємства / О.Р. Беднарська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/255/1/02.pdf.

4. Бурова Т. А. Організація моніторингу діяльності підприємств у конкурентному середовищі [Електронний ресурс] / Т. А. Бурова. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
ПЄНЗЄВА Д.М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ НА 2012-2020 РР.

На сучасному етапі розвитку державності України вирішення питання якісного кадрового забезпечення, суспільно-політичних та соціально-економічних сфер життєдіяльності України стало одним із пріоритетних завдань. Вироблення та реалізація сучасної кадрової політики України в усіх сферах суспільної діяльності потребує ефективної кадрової системи, що включає сукупність кадрових інститутів та організаційних структур, які здійснюють цілісне управління кадровими процесами, з метою досягнення визначених пріоритетів розвитку суспільства.

Державна кадрова політика - це цілеспрямована стратегічна діяльність держави, пов'язана з плануванням та прогнозуванням формування, професійного розвитку та раціонального використання кадрів, усіх трудових ресурсів України, визначенням цілей і пріоритетів кадрової діяльності.

Указом Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012 схвалено Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки, враховує особливості та перспективи розвитку українського суспільства, світові тенденції та спрямований на утвердження системної й послідовної політики у цій сфері. Окреслено нову філософію реалізації державної кадрової політики, яка базується на засадах професіоналізму та порядності, перевагах «економіки знань», коли інтелектуальні ресурси дають більший прибуток, ніж природні.

Державній кадровій політиці, за визначенням науковців, притаманні наступні риси:

- системність, що враховує різні аспекти кадрових питань - економічні, соціальні, моральні, соціально-психологічні тощо;
- наукова обґрунтованість та реалістичність врахування потреб суспільства в кадрах, послідовність та етапність вирішення стратегічних кадрових завдань, залучення до професійної діяльності підготовлених фахівців;
- перспективність, що визначає випереджальний характер, враховує соціальний прогрес, зміни характеру праці та управлінських процесів;
- демократичність за цілями, соціальною базою та механізмами розв'язання кадрових проблем;
- моральність - виховання в кожному працівникові таких рис, як чесність, упевненість, громадянська відповідальність;

- законодавча забезпеченість.

Одними з основних цілей реалізації державної кадрової політики є: розроблення механізмів залучення до роботи у сферах державного управління висококваліфікованих фахівців, працівників фінансово-економічної сфери, здібних випускників вищих навчальних закладів; формування дієвого кадрового резерву на зайняття керівних посад у сферах державного управління; посилення вимог до моральних якостей осіб, з метою уникнення можливих проявів корупції, запобігання виникненню конфлікту інтересів; впровадження сучасних технологій управління персоналом для успішного вирішення виробничих і управлінських завдань у державному секторі економіки; державна підтримка цільових науково-практичних досліджень у сфері розвитку людського потенціалу;

Реалізація цілей державної кадрової політики сприятиме оптимальному використанню трудових ресурсів країни з урахуванням наявного стану економіки, розвитку регіонів, реалізації національних інтересів, забезпечення конкурентоспроможності держави.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки: Указ Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/2012

СЕКЦІЯ 2
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ВИШНЯКОВ В. М., к.е.н, професор,
ВОЙТАНІК Д. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Європейська інтеграція для України найважливіший та ключовий пріоритет щодо налагодження тісного співробітництва з європейськими державами. Процес інтегрування України в ЄС дасть змогу Україні збільшити розміри ринків, забезпечити кращі умови торгівлі, створити нові робочі місця, підвищити конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, але особливого значення набуває проблема залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, вирішенню якої сприяє поліпшення інвестиційного клімату в країні, зумовлене дією макроекономічних факторів.

Україна наполегливо бажає наблизитись до європейських стандартів ще з 2007 року, коли почалися переговори щодо Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а у 2008 році щодо зони вільної торгівлі.

Як відомо, Угоду про асоціацію між Україною та ЄС ратифікували 16 вересня 2014 року. З 1 січня 2016 року тимчасово почало діяти положення стосовно зони вільної торгівлі. Ратифікація угоди була завершена зі сторони Європейського Союзу, а саме Нідерландів, 11 липня 2017 року та повністю вступила в силу з 1 вересня 2017 року [1].

Чинна Угода про асоціацію не означає, що відразу жити українцям стане краще, це всього лише перший крок. В першу чергу необхідно сформувати ефективну експортну стратегію для просування інтересів на європейському ринку. Товари повинні відповідати європейським стандартам і бути конкурентоспроможними. Особливого значення набуває можливість залучення іноземних інвестицій. Як відомо, в Україні чинна влада не демонструвала швидких реформ, висока корупція і рейдерство відлякувало іноземних інвесторів. Однак тепер, влада України змушена активніше проводити реформи, що дасть інвесторам зелене світло. А контроль з боку відповідних органів ЄС дозволить звести до мінімуму корупцію.

Залучення іноземних компаній, допуск до тендерів створить не тільки

конкурентний ринок, а й дасть надію на поліпшення інвестиційного клімату, правила ведення бізнесу стануть більш прозорими, що дозволить і українським компаніям так само розвиватися [2].

Польща підписала Асоціацію в 1994 році, а вступила в Євросоюз в 2004. В Хорватії Асоціація відбулася в 2005, а в ЄС вступила в 2013 році. Румунія почала процес вступу в 1995, а стала членом Євросоюзу в 2007 році. Тобто з досвіду сусідніх країн, можна припустити, що Україні знадобиться приблизно 10 років для того що б вступити в Євросоюзу.

Україна і Польща – подібні країни, які є подібними за розташуванням, за історією та економічною структурою. Поглянувши на Польщу сьогодні можна зробити висновок, що Україна в правильному напрямку. Судячи з досвіду Польщі, України пройде через безліч важких ситуацій: безробіття, «відтік мізків», соціальна напруженість. Але пройшовши через всі труднощі, громадяни України, висококваліфіковані фахівці отримають можливість працевлаштування в європейських країнах з більш високим рівнем заробітної плати, - і це не єдиний позитивний момент.

Отже, європейський напрям дає можливості та перспективи співробітництва з розвинутими країнами, економічного розвитку та подолання технологічної відсталості.

Список використаних джерел

1. Міністерство закордонних справ України: Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association

2. ВВС Україна: Асоціація України з ЄС: як це працює [Електронний ресурс]. − Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/news-41126291

3. Угода про асоціацію з Європейським Союзом [Електронний ресурс]. − Режим доступу: https://ru.wikipedia.org

ВИШНЯКОВ В.М., к.е.н., професор,
ГОЛЯНЧУК А.Р.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В АМЕРИКАНСЬКИХ КОМПАНІЯХ

Управління конкурентоспроможністю є важливою сферою діяльності будь-якої компанії. Воно дозволяє утримувати належні позиції на ринку, забезпечуючи максимально ефективне виробництво, розподіл та просування

продукції компанії. Однак одного загального для всіх підходу до цієї діяльності не існує, адже кожна країна (або група країн) виробила свій метод забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

Одними з найбільш впливових та розвинених є американські компанії. Основною концепцією їх конкурентоспроможності є орієнтація на кінцевий результат. Наприклад, у компанії «IBM» існує корпоративна культура, орієнтована на переконання працівників у важливості підвищення конкурентоспроможності продукції корпорації й особисту участь в цьому кожного працівника, розробляються системи заохочення і мотивації працівників за результатами, а також втілюється принцип «нуль дефектів». При цьому управління конкурентоспроможністю очолюється керівником компанії [1].

Іншим фактором є орієнтація на інновації та інвестиції у венчурні підприємства. Розробка якісно нових товарів і послуг, які б забезпечували задоволення все більшої кількості потреб, є невід'ємною рисою американських компаній. Це підтверджується й тим, що один з найбільших у світі науково-промислових центрів «Кремнієва долина» знаходиться в США. Покращенню продукції також сприяють розробка рішень, орієнтованих на нові технології, та ретельний контроль якості, який виражається у статистичному контролі за технологічними процесами, відсутності дефектів та програмах забезпечення якості виробником. Окрім того, високій конкурентоспроможності американських компаній сприяють укрупнення технологічних операцій, аутсорсинг, автоматизація процесів і використання роботів, низький рівень бюрократії та гнучкі виробничі системи. Таким чином, зусилля спрямовуються на те, щоб зробити продукцію якісною, інноваційною, однак, разом з тим, дешевшою, а процес її виробництва швидшим та ефективнішим [2].

Ще одним чинником успіху американських компаній є інвестування в людський капітал. Це виявляється в добре розвиненій системі вищої освіти, яка приваблює студентів і потенційних працівників з усього світу, рівних можливостях розвитку та кар'єрного зростання для американців та вихідців з інших країн (наприклад, п'ять топ-менеджерів компанії «Coca-cola» були не американцями за походженням), розташуванні дослідних та бізнес-центрів американських компаній саме в США, а не в інших країнах, а також підтримці ними винахідників та працівників з революційно новими ідеями і розробками [3].

Високий рівень конкурентоспроможності американських компаній не є випадковим явищем. Цьому сприяють орієнтація на кінцевий результат, інвестиції в інновації та людський капітал і поєднання підвищення якості зі зниженням вартості.

Список використаних джерел

1. Дахно І. І. Зовнішньоекономічний менеджмент [Електронний ресурс] / І. І. Дахно // К.: Центр учбової літератури. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/11920625/ekonomika/menedzhment_mizhnarodnoyi_konkurentospromozhnosti_pidpriyemstva.

2. Kotelnikov V. Competitive Advantage: USA vs. Japan [Електронний ресурс] / Kotelnikov // Breakthrough e-Coach – Режим доступу до ресурсу: http://www.1000ventures.com/business_guide/crosscuttings/sca_us_vs_japan.html.

3. George B. Developing Global Leaders Is America's Competitive Advantage [Електронний ресурс] / George // Harward Business Review. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: https://hbr.org/2012/03/developing-global-leaders-is-a.html.

ВИШНЯКОВ В. М., к.е.н., професор,
ТКАЧЕНКО С. М., к.т.н, доцент,
Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В останні роки в Україні триває широкомасштабна адміністративна реформа, однією з головних цілей якої є децентралізація державної влади та деконцентрація владних повноважень, зміцнення організаційної, правової та фінансово-економічної самостійності місцевого самоврядування; формування самодостатніх, дієздатних територіальних громад, забезпечення їх необхідними матеріальними і фінансовими ресурсами; реформування адміністративно-територіального устрою країни тощо.

Подальший розвиток місцевої та регіональної демократії, сприятиме більш активнішому здійсненню пріоритетного курсу інтеграції України до європейських країн.

Україна стала членом Ради Європи ще у 1995 році. Відповідно до висновку № 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи, під час вступу до Ради Європи Україна взяла на себе низка деякі зобов'язання:

- розвиток та зміцнення місцевого самоврядування;
- ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування;
- приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів.

Закон України «Про місцеві вибори», ухвалений Верховною Радою України 14 липня 2015 року, є законодавчим оформленням чергового етапу

реформування місцевої влади в Україні, який розпочався після прийняття нової Конституції прийняттям Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 21 травня 1997 року) [1-4]. Важливими проявами цих Законів є розподіл усіх повноважень на власні (самоврядні) та делеговані, тобто державні, що, власне, і є однією з головних ознак місцевого самоврядування. Такий розподіл знаменує собою початок етапу встановлення нових взаємостосунків між органами самоврядування та місцевими державними адміністраціями і надає нового імпульсу процесу реформування всієї структури влади в Україні.

Як відомо, місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [3, 4].

Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, основою стратегії економічного та соціального розвитку України на наступне десятиріччя. Нинішній розвиток політичного діалогу між нашою державою та Європейським Союзом базується на впровадженні Україною Стратегії інтеграції до ЄС, на угоді про партнерство та Плані дій у рамках Європейської політики сусідства, що має сприяти посиленню співпраці між Україною та Європейським товариством. Належна імплементація Плану дій повинна також сприяти поступовій інтеграції нашої держави до внутрішнього ринку ЄС і створенню передумов для започаткування з Євросоюзом зони вільної торгівлі (ЗВТ). Отже, 15 липня 1997 року Верховна Рада України без застережень ратифікувала Європейську Хартію місцевого самоврядування. Це означає, що Україна як держава - член Ради Європи взяла на себе зобов'язання дотримуватися положень Європейської Хартії місцевого самоврядування в повному обсязі.

Рада Європи постійно відслідковує стан дотримання країнами-членами взятих на себе зобов'язань. П'ятою сесією Конгресу місцевих та регіональних влад Європи у травні 1998 року було розглянуто та ухвалено Рекомендацію №48 (1998) та Резолюцію № 68 (1998) щодо місцевої та регіональної демократії в Україні. У цих досить критичних за змістом документах, зокрема, відзначалося наявність законодавчого дефіциту у сфері місцевого самоврядування; наголошувалося на необхідності дотримання Україною положень Європейської Хартії місцевого самоврядування; здійснення розподілу повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, налагодження ефективного співробітництва між ними тощо.

30 серпня 2001 р. Президент України видав Указ «Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні», в якому розвиток місцевого самоврядування визнано одним із найважливіших пріоритетів державної політики України. Затвердження цим Указом Президента Державної програми розвитку місцевого самоврядування, яку перед тим не вдалося прийняти Верховній Раді України, не тільки надало новий імпульс процесу розвитку місцевого самоврядування, а й сприяло зміцненню позицій України на міжнародній арені.

Прийнята стратегія Східного партнерства може допомогти Україні виробити власний шлях і методологію успішної інтеграції до ЄС. Серед сучасних підходів щодо європейської інтеграції виокремимо три основні концепції:

1) «останніх кордонів», до якої схиляється найконсервативніша частина політичної еліти ЄС. Основна її теза полягає в тому, що Європа «стомилася» від розширення;

2) «тривалого зближення», яка визнає можливість приєднання до ЄС східних сусідів. Для України – це варіант політики Східного партнерства та зближення з європейськими країнами шляхом поступового розширення співробітництва;

3) «Великої Європи» – ідея створення «Спільного Європейського економічного простору» передбачає тісний формат співробітництва у сферах – економіки, безпеки, науки і культури, що визначає його мінімізований інституціональний характер. Місце України в цій концепції, з геополітичної точки зору, – це «прикордонна» країна – як для європейського простору, так і для євразійського.

Список використаних джерел

1. Конституція України // ВВР. – 1996. – № 30. – ст. 141.

2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1990. – № 31. – ст. 429.

3. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 // ВВР. – 1997. – №24. – ст. 170.

4. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 // ВВР. – 2015. – № 37-38. – ст. 366

ДУГІЄНКО Н. О., к.е.н., доцент,
КОВАЛЕНКО І.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Стратегія розвитку суспільства в світі однозначно засвідчує, що перемоги досягають ті структури, які накопичують та вміло розпоряджаються наявною інформацією. Збір і обробка великих об'ємів інформації, на теперішній час, можливі тільки із застосуванням інформаційних технологій, які реалізуються шляхом створення комплексних систем. Як показує досвід зарубіжних країн, саме перехід до «віртуальної митниці» є єдино вірним напрямком вдосконалення процедури митного декларування товарів.

Залучення новітніх технологій в митну справу являється пріоритетним завданням для Державної фіскальної служби України. Так за роки незалежності України регулюючі органи зазнали певних змін, проте суттєві зміни почалися з 2005 року. Уряд держави наголошує на розробку принципів побудови системи «Електронна митниця». На даному етапі використовується система електронного декларування, проте нагальною потребою являється створення єдиної системи, що забезпечувала б ефективний взаємозв'язок всіх інститутів та структур митної політики. Організація і проведення цієї роботи потребує єдиного підходу та комплексного вирішення.

Електронна митниця України (ЕМУ) представлятиме собою комплексну систему, яка матиме ряд функцій та поєднуватиме інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів. Впровадження багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» спрямовано на зміцнення митної безпеки України, адаптацію Єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної фіскальної служби та нової комп'ютеризованої транзитної системи ЄС, оперативне отримання актуальної і достовірної інформації про наміри щодо здійснення зовнішньоекономічних операцій, створення поліпшення соціального та інформаційного обслуговування населення [1].

Досліджено, що реалізація концепції та створення комплексної системи забезпечить ліквідацію різниці між митними процедурами в Україні та ЄС, реалізацію взятих Україною зобов'язань перед міжнародною спільнотою, досягнення належного рівня інформаційної взаємодії органів влади, надання послуг юридичним та фізичним особам. Також митне-тарифне регулювання стане прозорішим та зменшиться людський фактор в прийнятті рішень.

Результати від діяльності даної системи мають позитивний характер як для митних органів так і для суб'єктів ЗЕД.

Використовуючи досвід зарубіжних країн, Україна зможе швидко наблизитися до міжнародних стандартів, що в свою чергу допоможе ефективно запровадити систему «Електронна митниця». Експерти з даного питання вважають за доцільне здійснювати реалізацію цього проекту в 4 етапи. Перший етап вже пройдено, але існує ряд недоліків. Основною проблемою у впровадженні цієї системи залишається фінансування нововведень як з боку держави, так і зі сторони суб'єктів господарювання.

Підводячи підсумок, слід зауважити, що лише злагоджена та урівноважена система регулювання може забезпечити для України сталий та прогресивний розвиток у ЗЕД. Впровадження електронної системи сприятиме інтеграції української економіки у світову систему господарства.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.08 №1236-р «Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця»« [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/elektronna-mitnitsya /62600.html.

ДУГІЄНКО Н.О., к.е.н., доцент,
СЕРБОЛОВА З.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ В УКРАЇНІ ЯК ФОРМА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вільна економічна зона – це частина території країни, на якій встановлюється і діє спеціальний правовий режим економічної діяльності, порядок застосування і дія законодавства. На території вільної економічної зони впроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові й інші умови економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб.

Підставою для створення вільних економічних зон в Україні є Закон України від 13.10.1992 р. № 2673-XII «Про загальні принципи створення і функціонування вільних економічних зон». Вільні економічні зони в Україні створюються з метою залучення інвестицій та ефективного їх використання, активізації спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності з

метою збільшення експорту товарів, впровадження нових технологій, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних, матеріальних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України [1].

Загальна територія, на яку поширюється режим вільних економічних зон – 6360 тис.га, або 10,5 % території України. Сьогодні в Україні діють такі вільні економічні зони: «Закарпаття» (Ужгородський та Мукачівський райони Закарпатської області), «Інтерпорт Ковель» (Волинська область), «Курортополіс Трускавець» (Львівська область), «Миколаїв» (Миколаївська область), «Порто-франко» (м. Одеса), «Рені» (Одеська область), «Славутич» (Київська область), «Яворів» (Львівська область) та інші.

За даними Державної податкової адміністрації України за роки функціонування вільних економічних зон було затверджено 412 інвестиційних проектів, кошторисною вартістю 1, 659 мільярдів доларів США, залучено інвестицій на суму 543,5 млн дол. США та створено і збережено 62,4 тисячі робочих місць [2].

На сучасному етапі діяльності вільних економічних зон висловлюються різні думки відносно доцільності їх створення. Світовий досвід і недовга практика їх формування і роботи в Україні вказують на перспективність цієї форми зовнішньоекономічної діяльності. Однак безумовним є і те, що ефективна реалізація цієї форми економічної взаємодії з іншими державами може здійснюватися при впровадженні певних обов'язкових умов.

Грамотне використання режиму вільних зон має враховувати наявність сукупності найважливіших економічних чинників: високорозвиненої інфраструктури, близькості до районів реалізації продукції і транспортних вузлів, відносно дешевої кваліфікованої робочої сили, сприятливого митного режиму та інших. Не менш істотна умова – виключити дію таких моментів, як корупція, бюрократизм та інші зловживання.

На сучасному етапі необхідними є розробка і прийняття відповідної законодавчо-нормативної бази, яка регулювала б процес створення і функціонування вільних економічних зон і не змінювалася через короткі періоди часу. Чинна нормативно-правова база щодо діяльності економічних зон і територій пріоритетного розвитку із спеціальним режимом інвестиційної діяльності є недосконалою і не забезпечує реального стимулювання іноземних інвесторів [3].

Список використаних джерел

1. ВЕЗ на Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.if.ua/book/37/2504.html

2. Спеціальні економічні зони та території пріоритетного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/

3. Напрямки розвитку вільних економічних зон в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.if.ua/book/28/1930.html

ДУГІЄНКО Н.О., к.е.н., доцент,
СІДЕНКО В.Д.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах ринкової економіки роль зовнішньоекономічної діяльності підприємств як зовнішнього фактора економічного росту у розвитку самих господарських суб'єктів і у соціально-економічному розвитку всієї країни постійно зростає. На сьогоднішній день важливим завданням є пошук та обґрунтуванням можливих шляхів підвищення ефективності організації ЗЕД підприємства, оскільки розвиток ЗЕД – суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах усієї країни.

Проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств вже давно знаходяться у центрі уваги багатьох вчених-економістів. Питання функціонування зовнішньоекономічної діяльності підприємства широко висвітлені такими вітчизняними фахівцями, як Богатиренко А., Губенко В., Завьялов П., Кредисов А., Павленко Ф., Шаболтас Е., Щербак В., Яковлєв А., Якубовський М. та ін.

Зовнішньоекономічна діяльність є невід'ємною і важливою сферою господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин. Інтернаціоналізація і глобалізація світової економіки неминуче призводить до змін в підприємницькому секторі, також до перегляду стратегії розвитку для більшості підприємств. Багато підприємств, які колись впевнено себе почували в межах національного ринку, починають стикатися з проблемою жорсткої конкуренції. Їм доводиться шукати нові способи для зміцнення своєї позиції на світових ринках. З кожним роком число підприємств, які вийшли за межі національного ринку, збільшується.

Трансформації, що відбулися в сучасному суспільству, а саме переоцінка принципів і модельних характеристик економічного розвитку змінила уявлення про міжнародне співробітництво. Зміни та реформи зачіпають практично всіх галузей життєдіяльності: виробництва і науки, освіти і комерції, а також економіки. У зв'язку з цим зовнішньоекономічна діяльність підприємства

ставати більш значущою і актуальною, що приковує увагу з боку більшості галузевих відомств, окремих підприємств і об'єднань. А значить, що ЗЕД підприємства повинна бути ефективною і високою.

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності на рівні підприємства визначається передусім на основі аналізу прибутковості зовнішньоторговельних операцій шляхом зіставлення доходів і витрат, планових завдань і їхнього виконання. Також ефективність ЗЕД визначається шляхом аналізу ринкової частки, підвищення ступеня популярності торговельної марки товару й фірми, збільшення числа її покупців і т. д.

З метою підвищення ефективності функціонування зовнішньоекономічного комплексу, необхідний, крім того, розвиток системи і принципів державного регулювання зовнішньоекономічних операцій. Адже підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств, у тому числі і, в першу чергу, експортних операцій, знаходиться у значній залежності від вдосконалення системи управління зовнішньоекономічними зв'язками [2].

Для підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності національних підприємств, відповідно до прийнятих у світовій торгівлі правових норм, необхідно стимулювати вітчизняне товаровиробництво на державному рівні, ввести активну практику експортного кредитування національних підприємств, страхування експортних ризиків та субсидування кредитів національним експортерам. Нарощувати потенціал зовнішньоекономічної діяльності підприємств треба, перш за все, шляхом створення державою сприятливих економічних умов для збільшення випуску вітчизняної продукції та надання послуг за рахунок модернізації виробництва, надавати держані гарантії щодо участі наших компаній у міжнародних тендерах, впровадити застосування сучасних технологій переробки, зберігання, пакування, транспортування та реалізації продукції вітчизняної промисловості, сільського господарства, закріплення на традиційних ринках збуту та виходу на нові.

Таким чином, лише шляхом підвищення конкурентоздатності продукції та зменшення невиправданих витрат на виробництво, застосування сучасних технологій та всебічного вивчення кон'юнктури світових ринків, можна досягти активізації зовнішньоекономічній діяльності вітчизняних підприємств та підвищення її ефективності.

Список використаних джерел

1. Закон України від 16.04.1991 № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12;

2. Господарське законодавство України / Л.А.Жук, О.М.Неживець, Ю.В.Бєлкін – К.Кондор, 2007. – 718с.

3. Г. А. Семенов Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності акціонерного товариства / Г. А Семенов., А. Г. Семенов // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 4 (18). – С. 54-59.

ЗУБАЧОВА В.І.,
КОЛОБЕРДЯНКО І.І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Інфляція є досить гострою проблемою для розвитку економіки будь якої сучасної країни. Інфляційні процеси призводять до нестабільності і загострення соціально-економічних суперечностей. Тому щоб розробити ефективний інструментарій адаптивної чи антиінфляційної політики, необхідно з'ясувати сутність і причини інфляційних процесів в економіці України.

Проблема інфляції є доволі дискусійною як у наукових, так і в політичних колах. Дослідженням антиінфляційної політики та інфляційних чинників України займалися такі вчені, як: С. Ажевітін, А. Гриценко, Д. Богиня, Т. Волинський, В. Пинзеник, С. Панчишин А., В. Федоренко та ін.

Проведений аналіз індексу інфляції свідчить, що на сьогодні для національної економіки все ще актуальною залишається боротьба із загальним зростанням цін та його негативними соціально-економічними наслідками. Окремими економістами було підраховано, що динаміка індексу інфляції в Україні з 2007 року (наростаючим підсумком) склала 376,2 % [1]

Інфляція являє собою складний багатофакторний соціально-економічний процес, тому причини її виникнення та розвитку можуть розглядатись як зміни сукупного попиту, так і сукупної пропозиції. У зв'язку з цим, економісти розглядають дворівневу систему факторів інфляційного зростання: 1. первинні фактори, які є першопричиною інфляції та діють у виробничій, фінансовій та зовнішньоекономічній сферах (емісійне фінансування бюджетного дефіциту, зростання заробітної плати, падіння курсу національної валюти, зростання цін на імпортні товари (особливо, енергоносії), зростання зовнішнього боргу, інфляційні очікування тощо); 2. кінцеві фактори, які узагальнюють вплив всіх первинних факторів (це елементи кількісного рівняння - грошова маса, швидкість обігу грошей, реальний ВВП) та проявляються у сфері товарно-

грошового обігу, викликаючи надмірне зростання сукупного попиту порівняно з товарною масою [2].

Інфляція в Україні має значний потенціал до розвитку. Так, ініціатива Уряду щодо двократного підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 грн. буде основним проінфляційним шоком у 2017 році і збільшить інфляцію на 1%. Тиск на інфляцію відбуватиметься як через зростання попиту, так і через збільшення собівартості виробництва товарів та послуг. Сфера послуг, яка значною мірою представлена малим бізнесом, буде вимушена компенсувати додаткові видатки на заробітну плату найманим працівникам та неявне зростання фіскального навантаження шляхом підвищення цін. Тому у 2017 році базова інфляція прискориться до 6.3% (з 5.8% у попередньому році). Додатковим чинником прискорення базової інфляції також будуть вторинні ефекти від прискорення продовольчої інфляції [3].

Факторами, що стримуватимуть базову інфляцію, у 2017 році стануть все ще високий рівень безробіття (9.1% за методологією МОП) та відносно жорстка монетарна політика. Імпортована інфляція на прогнозному горизонті очікується низькою завдяки низькоінфляційному середовищу в країнах – торгових партнерах України та прийнятній волатильності номінального обмінного курсу.

Важливими антиінфляційними методами є управління інфляцією та інфляційне таргетування – одна з концепцій монетарної політики, що передбачає: законодавче закріплення цінової стабільності як прямої цілі монетарної політики в довгостроковій перспективі; оприлюднення центральним банком кількісних цільових показників інфляції на певний часовий період; оголошення планів органів влади щодо монетарної політики громадськості. НБУ у 2016 р. задекларував прийняття нового монетарного режиму – таргетування інфляції. В рамках нового режиму НБУ гривня може вільно знаходити свій ринковий курс.

Серед немонетарних факторів інфляції представники НБУ називають збільшення внутрішнього попиту, спричинене активною соціальною політикою уряду. До основних немонетарних факторів додають ще неврожаї, цінові флуктуації на ринку нафтопродуктів, передвиборчі інфляційні та девальваційні очікування. Україна як активний споживач імпортованих енергоносіїв наражається на ризик зовнішньої інфляції, принесеної в економіку через ціни на нафту, нафтопродукти, газ, сировину, що імпортується з-за кордону. Причини інфляції вбачають у несприятливих умовах господарювання, бюрократизмі, монополізації економіки [4].

Висока інфляція є здебільшого результатом процесу, який розвивається внаслідок дії адаптивних інфляційних очікувань. Це вимагає їх приборкання

шляхом своєчасного виявлення орієнтирів цих очікувань, тобто процесів, залежно від яких економічні суб'єкти формують свою поведінку щодо цін.

В Україні значну роль у формуванні інфляції відіграє політичний стан країни. Популярні методи, які використовують політики задля своєї вигоди, прихильності народу, ведуть не тільки до прискорення темпів інфляції, але й до загального пригнічення економічного розвитку країни.

Отже, для ліквідації інфляційних процесів в Україні необхідні спільні дії уряду і НБУ у прискоренні проведення економічних реформ, здійсненні структурної перебудови національної економіки, стимулюванні ринкових відносин, що сприятиме економічному зростанні країни і стабілізації гривні.

Список використаних джерел

1. Ажевітін С. Парадокси монетарної політики НБУ. Жовтень 2016 р. [Електронний ресурс]. / С. Ажевітін. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

2. Петрик О.І., Половньов Ю.О. Національний банк України Аналіз чинників інфляції та її прогнозування в Україні [Електронний ресурс]./ О.І. Петрик, Ю. Половньов. - Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_03_1_86_uk.pdf

3. Коментарі НБУ щодо інфляції та ВВП України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43401297

4. Макроекономічний огляд НБУ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua

ЗУБЛЕВСЬКА Я.Ю.,
КОЛОБЕРДЯНКО І.І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ЖИТЛОВИХ СУБСИДІЙ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ

Проблема реформування щодо надання житлових субсидій населенню України досить актуальна і потребує вжиття невідкладних заходів з боку уряду. Вона зачіпає інтереси більшості домогосподарств нашої країни, які за низьких рівнів доходів наразі не спроможні сплачувати у повній мірі комірне. Тому уряд вимушений із коштів державного бюджету для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг надавати домогосподарствам субсидію – щомісячну адресну безготівкову допомогу сім'ям.

Субсидіювання є одним з найпоширеніших інструментів в країнах з перехідною економікою. Україна є однією з таких країн. Згідно з неокласичною

теорією, будь-яке втручання в економіку з боку держави, включаючи субсидіювання, порушує ринкову економіку. У той же час державні дотації та державне втручання є невід'ємним інструментом діяльності економіки в усіх країнах світу. Та цей інструмент використовується тимчасово, він допомагає бідним верствам населення пережити складні реформи. Проте в Україні, субсидії на оплату комунальних послуг стали результатом проведення «реформ».

Уряд України і раніше дотував як заможні, так бідні верстви населення. Так, у 2014 році обсяг цих дотацій складав понад 120 мільярдів гривень. Ці кошти на 25% перевищували Державний бюджет країни [1]. Станом на 2017 рік уряд підняв ціни на комунальні послуги до «економічно обґрунтованих» і скоротив бюджетні дотації монополіям. Натомість замінив їх на дотації з держскарбниці, але тепер через адресні субсидії громадянам. Це призвело до ситуації, за якої монополізований ринок став неефективним, тарифна політика непрозора, система енергоефективності відсутня.

У Запорізькій області субсидію отримують 36,1 % домогосподарств, це середній показник за регіонами країни. Зазначимо, що станом на сьогодні, 7,4 млн українських домогосподарств отримують від уряду компенсацію на оплату комунальних послуг, а рівень оплати за централізоване теплопостачання становить 93% [2]. У 2017 році уряд навмисно подбає вже про 9 млн родин. Тобто, більша частина населення країни не в змозі оплачувати самостійно комунальні послуги, і вимушені звертатися до держави за допомогою.

Коли громадяни оформлюють субсидію, держава починає сама платити за їх рахунки. При цьому громадяни не отримують ці гроші, тобто гроші проходять повз, та потрапляють одразу на рахунки приватним компаніям-монополістам, таким як облгаз, обленерго і т. п.

Держава встановлює норму, яку домогосподарство повинно використати на певний період. У 2016 році це було 5,5 кубометрів газу на місяць на один квадратний метр житла. Хоча фактично населення не споживає більше ніж 4 кубометри, максимум 4,3 кубометра. Кошти, які залишаються від субсидії опиняються на рахунках монополістів.

Також важливою проблемою є боротьба з марнотратним споживанням енергії, які обумовлені великими втратами тепла в будинках. Це обмовлено тим, що будинки не утеплені та не досить герметизовані. Щоб ліквідувати ці втрати необхідно прийняти комплекс заходів, які б заохочували населення до найбільшого енергоощадження.

Виходом з цього має бути зміна нарахування субсидій, шляхом проведення повної монетизації субсидіювання та термомодернізації житлових приміщень. Гроші повинні використовуватись ефективно. Для цього треба

досягти великої теплозбережності в будинках. Це призведе до економії електроенергії та коштів. А також, це спростить відношення в ланцюзі «бюджет – субсидіант – постачальник послуг – постачальник енергоресурсів», а також мінімізує корупційні ризики.

Один з перших кроків до заощадження українцями електроенергії був зроблений, коли Кабмін визначив у своїй постанові № 300 від 26 квітня 2017 року механізм відшкодування зекономлених субсидій. Кабмін визначився із механізмом часткової монетизації субсидій. Такі компенсації, до 700 грн, в Україні отримають до 1,5 мільйона ощадливих сімей, що використовують в своїх оселях для опалення в зимовий період газ чи електроенергію. Такий проект реалізується в Україні вперше і стане поштовхом до більш глобальної монетизації, яка є важливим пріоритетом в роботі уряду України.

Отже, реформування системи надання житлових субсидій є невідкладним завданням, яке потребує не лише дій уряду країни, а й зусиль самих домогосподарств, які мають бути мотивованими на економне витрачання енергоносіїв. Це, в кінцевому результаті, сприятиме не лише підвищенню добробуту малозабезпечених верств населення, а й, що головне, ощадливому використанню як фінансових так і матеріальних ресурсів України.

Список використаних джерел

1. Teplo.gov.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://teplo.gov.ua/subsidii

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

3. Укрінформ [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua

КАЛЮЖНА Ю.В., к.е.н., викладач,
ГАДЗІКОВСЬКА О.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Національний банк України розробив нові Пропозиції стосовно Основних засад грошово-кредитної політики на 2016-2020 рр. Відповідно до цих пропозицій НБУ має наміри зменшити ріст рівня інфляції на теренах України за допомогою інструмента монетарної політики, який має назву інфляційне

таргетування. Насьогодні залишається дискусійним питання щодо доцільності такого кроку.

Загалом, таргетування інфляції – це монетарний режим, який передбачає відповідальність центрального банку за дотримання проголошеного значення офіційного показника інфляції (таргету) протягом визначеного періоду часу [5]. Основними елементами цього монетарного режиму є:

1) прозорість політики;

2) високий рівень операційної незалежності центрального банку;

3) визначення центральним банком стабільності цін головним завданням монетарної політики та встановлення чітких кількісних показників рівня інфляції;

4) відповідальність центрального банку за досягнення встановленого цільового показника інфляції;

5) необхідність розробки середньострокових прогнозів рівня інфляції;

6) використання центральним банком усіх інструментів монетарної політики для досягнення поставленої цілі;

7) проведення монетарної політики на основі оцінки інфляційного тиску та інфляційних очікувань [3].

Слід зауважити, що кожен з цих елементів впливає на вирівнювання інфляційних очікувань до встановленого рівня. Це дає можливість суб'єктам економіки підлаштовуватися до встановленого таргету і, як наслідок, планувати свою діяльність. Однак, в Україні ускладнюється процес прогнозування наявністю чинників, що не піддаються прогнозуванню або важко-прогнозовані, але які роблять істотний вплив на рівень цін в економіці. До них можна віднести:

- проведення антитерористичної операції на сході країни;

- коливання світових цін на сировину і матеріали (особливо на енергоносії);

- непередбачені валютні коливання, які не є результатом економічної чи монетарної політики;

- форс-мажорні події, що виявляються у формі шоків попиту і пропозиції.

Наявність розглянутих чинників значно ускладнює якісне прогнозування, а значить, і ефективність використання інфляційного таргетування.

Вважаємо, що для успішної реалізації політики інфляційного таргетування необхідна ефективна бюджетно-податкова система, гнучкий обмінний курс без сумнівних валютних обмежень, здорова і сильна банківська система і довіра до центробанку. Оскільки чинники впливу на інфляцію мають як монетарний, так і немонетарний характер, ефективність ІТ в Україні залежатиме від взаємоузгодженості дій центрального банку та уряду.

Список використаних джерел

1. Любохимець Л. С. Макроекономічні основи таргетування інфляції як метод регулювання фінансових ринків в розвинутих країнах та Україні /Л. С. Любохимець, Л. М. Бабич// Вісник Хмельницького національного університету 2010, №4.Т.2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/.../072-075.pdf

2. Карчева Г. Т. Таргетування інфляції: проблеми і перспективи впровадження в Україні / Г. Т. Карчева, В. І. Огієнко, С. Ю. Кулик, М. В. Нарижний // Вісник Університету банківської справи. – 2015. – № 2. – С. 8–15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2015_2_4.

КАРПЕНКО Ю.М.,
ВИШНЯКОВ В.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ У США

В умовах формування нових механізмів господарювання, орієнтованих на ринкову економіку, перед підприємствами постає необхідність працювати по-новому, рахуючись з законами і вимогами ринку, опановуючи нові типи економічної поведінки, пристосовуючи всі сторони виробничої діяльності до ситуації. У зв’язку з цим зростає внесок кожного працівника в кінцеві результати діяльності підприємства. Одна з головних задач для підприємств різних форм власності - пошук ефективних способів управління працею, що забезпечують активізацію людського фактора.

Менеджмент персоналу являє собою систему взаємопов’язаних організаційно - економічних та соціальних заходів щодо створення умов для нормального функціонування, розвитку та ефективного використання кадрового потенціалу організації і є підсистемою в більш глобальній системі управління бізнесом, здійснюваного в рамках певної організаційної ієрархічної структури [1, 2].

Економічні основи побудови і загальна соціальна спрямованість систем управління найманим персоналом у США знаходяться під найсильнішим впливом відносин праці і капіталу, заробітної плати і розподілу прибавочної вартості (прибутку) [3].

Американський підхід до управління персоналом передбачає початкове визначення професійно-кваліфікаційної моделі «посади» і «підтягування» до

найбільш відповідних працівників за схемою «посада-працівник». Особливостями системи управління в американських фірмах є наступне: персонал розглядається як основне джерело підвищення ефективності виробництва; йому надається певна автономія; підбір здійснюється за такими критеріями, як освіта, практичний досвід роботи, психологічна сумісність, уміння працювати в колективі; орієнтація на вузьку спеціалізацію менеджерів, інженерів, вчених.

Характерними умовами праці при американському підході є:

- зменшення обсягів роботи в центральних службах і скорочення адміністративного апарату;
- більш широкий перелік професій і посадових інструкцій;
- перехід на гнучкі форми оплати праці;
- об'єднання інженерів, вчених і виробничників у проектно-цільові групи [4].

Американські менеджери традиційно орієнтовані на індивідуальні цінності і результати. Вся управлінська діяльність в американських компаніях ґрунтується на механізмі індивідуальної відповідальності, оцінці індивідуальних результатів, розробки кількісних виражень цілей, які мають короткотерміновий характер. Управлінські рішення, як правило, приймають конкретні особи і несуть відповідальність за їх реалізацію.

Список використаних джерел

1. Зінченко С. Управління персоналом як особливий вид управлінської діяльності // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України.- 2005.- № 3.- С.156-162.

2. Міжнародний менеджмент: Навч. посіб. / Білозубенко В. С., Озаріна О. В., Семенов А. А.; За ред. проф. О. Б. Чернеги. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 592 с.

3. Грейсон Джексон младший, 0'Дели Карла. Американский менеджмент на пороге XXI века [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://ek-lit.agava.ru/mxxisod.html.

4. Personnel Management [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://managementstudyguide.com/personnel-management.html.

5. Teplo.gov.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://teplo.gov.ua/subsidii

КИРИЧЕНКО О.О., к.е.н., доцент,
докторант CERGE-EI та Карлова Університету (Прага),
молодший науковий співробітник Інституту економіки
Академії наук Чеської Республіки,
м. Прага, Чехія

ВПЛИВ ОБУМОВЛЕНОГО КРИЗОЮ ЗМЕНШЕННЯ ЗАБРУДНЕНОСТІ ПОВІТРЯ НА ДИТЯЧУ СМЕРТНІСТЬ В ІНДІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Надійні оцінки впливу на здоров'я, що пов'язані із забрудненням повітря, мають велике значення як для дослідницьких завдань, так і для цілей економічної політики. Такі оцінки можуть слугувати ефективними стимулами для регулювання навколишнього середовища та дієвими засобами оцінки результатів регуляторної політики.

Однак, у більшості країн, що розвиваються, все ще існує дефіцит емпіричних досліджень, які поєднують здоров'я та якість повітря. Заповнюючи цю нішу, наше дослідження оцінює причинно-наслідковий вплив різкого зменшення забрудненості повітря, обумовленого економічною кризою 2008 р., на дитячу смертність на рівні округів у дев'яти штатах Індії. Використовуючи ймовірно екзогенну географічну варіацію якості повітря, що була результатом кризових явищ в економіці, та нові данні, які раніше ніколи не використовувались економістами, ми з'ясували, що рівень зафіксованих показників дитячої смертності в посткризовий період знизився на 24% більше в постраждалих від кризи округах.

Це означає, що, в даному випадку, загинуло менше на 1338 дитину, ніж у випадку якби скорочення забрудненості повітря не відбулося. Аналіз патофізіологічного механізму показує, що оцінений ефект найсильніший у післянеонатальному періоді, специфічний для респіраторних інфекцій і, ймовірно, може бути пов'язаний з інфекційними захворюваннями. Отримані оцінки знаходяться в межах, зазначених в інших економічних дослідженнях, і є стійкими для різних специфікацій та фальсифікаційних тестів.

Розрахунки показують, що результуюче зниження рівня дитячої смертності призвело до отримання домогосподарствами виграшу, еквівалентному в середньому 289 доларам США на рік. Результати проведених розрахунків можуть бути використані як база для оцінки ефективності потенційної регуляторної політики, спрямованої на підвищення якості повітря у обраних округах Індії.

КОЛОБЕРДЯНКО І. І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Однією з основних ознак сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації, які справляють суттєвий вплив і визначають тенденції розвитку національних економік. Економіка нашої країни має враховувати вплив нової реальності, визначити своє ставлення до засад і динаміки глобалізації та виробити стратегію поведінки відповідно до її парадоксів і викликів. Розуміння впливу процесу глобалізації на національну економіку має важливе теоретичне і практичне значення.

Не дивлячись на структурну складність і різноманітність проявів процесів глобалізації, особливий інтерес викликає економічний аспект цих процесів. В межах економічного напряму проблеми глобалізації досліджували такі вітчизняні вчені як О. Білорус, В. Геєць, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, Ю. Пахомов, В. Сіденко, С. Соколенко, Я. Столярчук, А. Філіпенко та інші.

Вплив глобалізації на національну економіку досить складний та суперечливий і має як позитивні, так і негативні наслідки. Вони по-різному віддзеркалюються на країнах світу в залежності від стану їх економічного розвитку. Для України існують як позитивні, так і негативні сторони впливу глобалізації. Проте, якщо розглядати позитивну і негативну сторони глобалізації, то Україна здебільшого не використовує позитиви, зазнаючи натомість впливу від негативів глобалізації [1].

До позитивних сторін слід віднести: по-перше, це можливість долучатись до обговорення режимів регулювання міжнародних економічних відносин; по-друге, відбувається скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій, що є дуже важливим для підвищення цінової конкурентоспроможності українських виробників.

Позиція, яку зараз підтримує Україна, призведе до збільшення можливостей входження країни до великих міжнародних коопераційних проектів, що в перспективі можуть забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод.

Однією із позитивних сторін глобалізації також є забезпечення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів за рахунок приєднання країни до загальноприйнятих у світі регулятивних норм. Враховуючи закордонний досвід, інноваційна політика нашої держави повинна

будуватися на такій основі: адаптація інноваційної системи України до умов глобалізації та підвищення її конкурентоспроможності; переорієнтація системи продукування інновацій на ринковий попит споживача; створення привабливих умов для творців інновацій, стимулювання інноваційної активності підприємництва; системний підхід в управлінні інноваційним розвитком, інформатизація суспільства; розвиток економіки знань; розвиток людського інтелектуального капіталу; ефективна координація національної інноваційної системи; різке, кратне підвищення інноваційної активності існуючих суб'єктів інноваційної діяльності та динаміка появи нових інноваційних підприємств; дієздатна інноваційна інфраструктура; створення високоінтелектуальних виробництв [2].

Разом з тим, глобалізація спричинює серйозні негативні наслідки – вона загрожує майбутньому людської цивілізації, шкідливо впливає на клімат, погіршує якість та рівень життя. Виникає пригнічення розвитку окремих галузей (секторів) національної економіки, які виявляються не готовими до повноцінної міжнародної конкуренції, заміщення їх імпортом. В умовах глобалізації спостерігається зниження ролі національної держави, втрата нею державної ідентичності, цілісності. Тут особливий вплив справляють ТНК.

На сьогодні Україна ще не достатньо включена у глобалізаційні процеси. Це пов'язано з тим, що Україна – досить замкнена країна, яка не є інтегрованою до міжнародних економічних процесів і дуже специфічно інтегрована до міжнародних політичних відносин. Вона значно відстає від провідних держав світу в галузі інформатизації та розвитку інформаційних технологій; перебуває лише на початку формування власних ТНК, конкурентоспроможних на глобальному рівні й здатних до здійснення глобальної стратегії розвитку; відсутність достатньої кількості енергетичної сировини призвела до панування закордонних транснаціональних корпорацій у цій сфері; досить непослідовно запроваджує економічну лібералізацію.

Для України стратегічно важливою метою має стати стимулювання структурних реформ, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності у відкритому ринковому середовищі, що є стратегічно важливою метою. Поки що у структура українського експорту складається на 55–60 % із необробленої продукції, тобто хімії, чорної і кольорової металургії. І це в той час, коли розвинені країни Заходу експортують переважно оброблену продукцію (80 %). За цих умов, Україна, яка має дешеві ресурси, дешеву робочу силу в умовах глобалізації ризикує перетворитися на ресурс для більш розвинутих країн, не отримуючи при цьому всіх переваг від глобалізації [1].

Отже, Україна сьогодні постала перед необхідністю розробки оптимальної стратегії розвитку національної економіки, моделі участі в

світовому глобалізаційному процесі. Україна повинна інтегруватися до міжнародних економічних відносин і знайти своє реальне місце та можливості для максимізації позитивів глобалізації і мінімізації негативів. Враховуючи, поточний стан національної економіки, зважаючи різного роду рейтинги, важко говорити, що Україна найближчим часом стане провідною країною.

Список використаних джерел

1. Вплив глобалізації на Україну швидше негативний [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/ru/dialog/page10-265.html

2. Жадан О. В. Феномен глобалізації як соціально-економічна проблема [Електронний ресурс] – Режим доступу: http: //www.kbuapa. kharkov.ua/e- book/db/2012-1 /doc/4/02.pdf.

КОЛОБЕРДЯНКО І. І., к.е.н., доцент,
БЄЛІК В. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Проблема формування ринку праці в Україні наразі стоїть дуже гостро. На даному етапі економіка країни формується у період світової глобалізації економіки. Важливим є також те, що Україна стоїть на порозі входження до Європейського союзу. Це вимагає постійного аналізу ринку праці.

Дослідженню проблеми розвитку українського ринку праці багато уваги приділяли в своїх роботах О. Амосов, С. Бандур, Д. Богиня, І. Бондар, В. Васильченко, Горілий А. Г. та ін.. Але це питання і наразі не втратило своєї актуальності, оскільки ринок праці дуже чуттєво реагує на всі зміни, і не тільки економіки країни та світу в цілому, а й на зміни в суспільному житті.

Серед основних факторів, які негативно впливають на економіку нашої держави слід назвати такі, як постійне збільшення обсягів прихованого безробіття, «старіння» населення та депопуляція. Так, зокрема, приховане безробіття (включаючи часткове) в Україні, за різними оцінками, сягає 20-35% зайнятого населення. В останні роки лише за даними офіційної статистики в Україні майже кожен шостий працівник працював у режимі скороченого робочого часу, а у відпустках з ініціативи адміністрації без збереження заробітної плати побували в середньому 22% загальної чисельності працівників. В деяких галузях промисловості ці показники ще більші (в легкій – 70, автомобільній – 68, лісовій та деревообробній – 57%) [1]. Щодо Запорізької

області, то вона перебуває у трійці лідерів України щодо прихованого безробіття, близько 40 % населення області працюють без працевлаштування [2]. Спостерігається старіння населення за рахунок перевищення смертності над народжуваністю.

Негативний вплив на ринок праці України справили такі події: анексія Росією Криму та війна на сході. Це призвело до втрати працівниками їх робочих місць та міграції населення з окупованих територій до центральних та Західних регіонів країни, що дає значне навантаження на їх ринок праці. Постійною проблемою для українського ринку праці також є відтік висококваліфікованих працівників за кордон. Так за 2017 рік на роботу за кордоном з України вже виїхало 27 317 осіб [3]. А за 2016 рік у Запорізьку області у результаті міграцій прибуло 17890 осіб, а виїхало 18687 осіб [4].

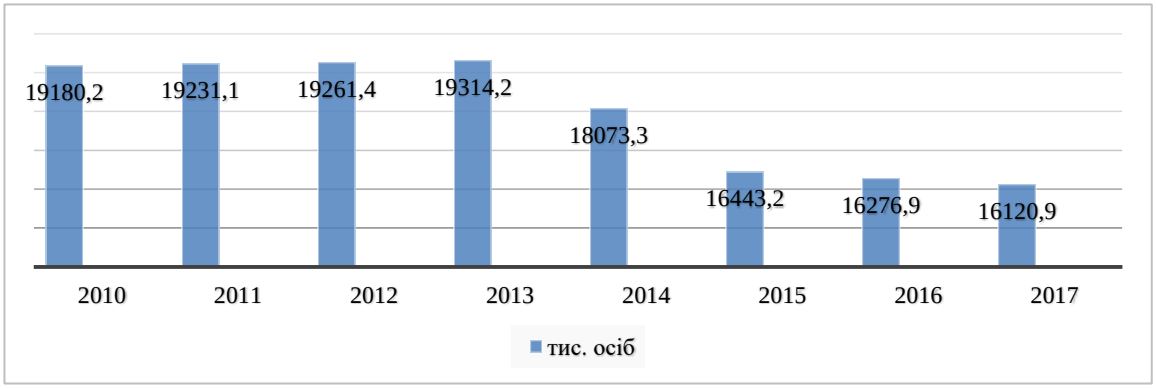

Рис. 1. – Динаміка чисельності економічно активного населення України за період з 2010 року по вересень 2017 року [1]

Останні роки напружена соціальна ситуація призвела до поступового зменшення трудової активності населення. Постійні зміни економічної та політичної ситуації в країні знайшли своє відображення у сегментації ринку праці, зокрема в змінах складу працюючих.

Чисельність економічно активного населення віком від 15 до 70 років на I півріччя 2017 року складає 16120,9 тис. осіб по Україні та 724,3 тис. осіб по Запорізькій області, що на 16,6 тис. осіб менше, ніж у 2016 році. Кількість безробітних у Запорізькій області на 2016 рік складала 80,2 тис. осіб, а вже у 2017 році 86,4 тис. осіб [1].

Одним із шляхів подолання безробіття є підвищення рівня промислового розвитку, планування у сфері підготовки кадрів. У Запорізькій області реалізується Програма зайнятості населення, розроблено проект Комплексної програми розвитку малого та середнього підприємництва на 2017-2018 роки.

Отже, головними напрямами стратегії розвитку ринку праці повинні стати: досягнення балансу між попитом і пропозицією робочої сили, створення нових робочих місць, вдосконалення механізмів працевлаштування наймеш конкурентоспроможних верств населення, забезпечення інформаційної підтримки суб'єктів малого підприємництва, зокрема з питань організації та провадження підприємницької діяльності, розроблення та виконання регіональних програм мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва, удосконалення правового, адміністративного і економічного механізму державного регулювання виробничих та соціально-трудових відносин з метою запобігання нелегальній (тіньовій) зайнятості населення, запровадження професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, які можуть опинитися або перебувають під загрозою звільнення за ініціативою роботодавців, продовжити практику державної підтримки особам старше 45 років отримання другої освіти за рахунок державних коштів, поширення практики стажування науково-педагогічних та педагогічних працівників, студентів, учнів вищих та професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях [5].

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua.

2. Офіційний сайт прес-служби Головного управління Держпраці у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zp.dsp.gov.ua**.**

3. Офіційний сайт департаменту з економічних та соціальних питань ООН: Відділ народонаселення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.un.org/development**.**

4. Офіційний сайт Державної міграційної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dmsu.gov.ua/images/pro-dms/centr/zvit_vypusk_5.pdf.

5. Українське Незалежне Інформаційне Агентство Новин (УНІАН), Порошенко оприлюднив тези «Стратегія 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unian.ua/politics/989833-poroshenko-oprilyudniv-tezistrategiji-2020.html.

КОЛОБЕРДЯНКО І. І., к.е.н., доцент,
ГЛУШЕНКО Ю. М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

В наш час актуальною є проблема транспортної сфери України, оскільки від злагодженості роботи інфраструктури транспортного сегмента залежить економічний розвиток країни в цілому. Вивченням теми реалізації транспортних послуг України на світовому ринку займається низка вітчизняних науковців, зокрема, Д. Прейгер, І. Малярчук, С. Пирожков, М. Дергаусов, Т. Блудова, Ю.Цвєтков, М. Цвєтков, Ю. Макаренко, О. Піонтковська та ін.

Транспортна система має масштабне значення для будь-якої держави. Вона є показником інноваційного рівня розвитку країни та виконує низку функцій: економічні, соціально-політичні, оборонні й культурні. Економічна сутність транспорту полягає в тому, що він забезпечує безперервну й масову доставку всіх видів сировини, палива й продукції з пунктів виробництва в пункти споживання. Без транспорту неможливе раціональне розміщення виробництва, освоєння нових територій і природних багатств [1].

На сьогодні, більшість недоліків транспортних послуг України виникають через недостатній розвиток логістичних центрів. Прикладами проблеми логістики є:

– відсутність інвестування. В 2010 році на розвиток транспортної системи з державного бюджету було виділено лише 1,9 млн гривень, в той час, як дохід з цієї галузі склав 650 млн гривень;

– раціональність вантажообігу. Зараз в Україні відсутня будь-яка стратегічна програма, яка б забезпечувала раціональне використання транспортної сфери. Не функціонують логістичні центри, які б могли допомагати в комплектуванні відправки від різних вантажовідправників. Це б скоротило прояву такого явища, як недовантаження рухомого складу;

– зношеність транспортної інфраструктури. На сьогодні, зношеність основних фондів «Укрзалізниці» складає 50-80%. Факторами, що перешкоджають задоволенню потреби Укрзалізниці в рухомому складі, є, з одного боку недостатність інвестиційних ресурсів, а з іншого обмежені можливості транспортного машинобудування [2].

Поява і функціонування логістичних центрів призведе до продуктивного розвитку всієї транспортної інфраструктури країни, що забезпечить конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Вантажообіг України відбувається завдяки таким видам транспорту: залізничний, морський, автомобільний, річковий та авіаційний.

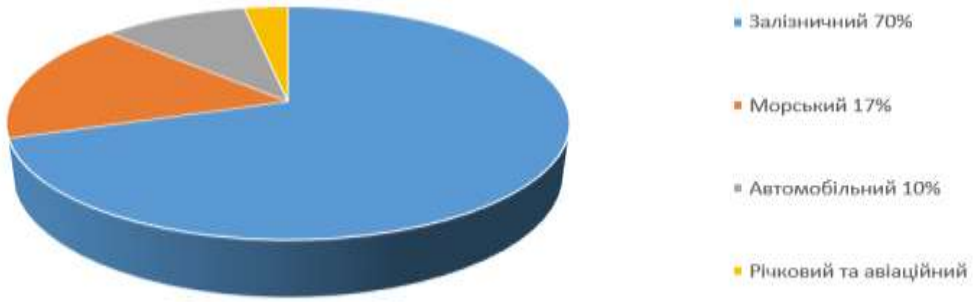

Рис. 1. – Загальна структура вантажообігу України [3]

З діаграми видно, що основний обсяг перевезень вантажів в Україні відбувається завдяки залізничному (70%) і морському (17%) виду транспорту.

Отже, аналіз особливостей розвитку транспортних послуг України, свідчить, що ця сфера не є досконало розвиненою і для подальшого її розвитку необхідні інвестиційні ін'єкції та впровадження логістичних центрів.

Список використаних джерел:

1. Фришев С.Г., Мельник І.І., Бондар С.М. Загальний курс транспорту: Навч. посібник. – К.: Вища освіта, 2006.- 162 с.

2. Устенко М.О. Основні проблеми транспортної логістики УкрДАЗТ // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 2–5.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

КОРІННИЙ С.О., к.е.н., викладач,
ОРЛОВА І.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ БІЗНЕСУ В НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇНАХ (КИТАЙ, ПІВДЕННА КОРЕЯ, СІНГАПУР, ГОНКОНГ)

Прямі іноземні інвестиції - це придбання іноземних активів з метою здійснення контролю над ними. Існує кілька форм прямих іноземних інвестицій:

1) будівництво нових підприємств (так звана стратегія greenfield);

2) придбання діючих підприємств (стратегія brownfield);

3) створення і участь у спільних підприємствах.

Стратегія будівництва нових підприємств передбачає організацію діяльності підприємства з нуля (слово «greenfield» («зелене поле») в англійській назві цієї стратегії - це метафора: новий об'єкт зводиться на ділянці недоторканної землі, вкритій зеленими травами). Стратегія придбання існуючих підприємств передбачає, що покупець одержує контроль над підприємствами, персоналом, технологією, торговими марками і маркетинговими мережами придбаної фірми. На відміну від стратегії будівництва нових підприємств стратегія придбання не вимагає збільшення виробничих потужностей у даній галузі промисловості. В умовах надлишку виробничих потужностей це очевидна перевага. Створення спільних підприємств надає фірмі такі переваги: спрощується можливість проникнення на нові ринки; відбувається диверсифікація ризиків (розподіл ризиків між учасниками СП); здійснюється обмін знаннями і досвідом; виникає синергетичний ефект і з'являються конкурентні переваги [1].

Особливістю реалізації глобальних стратегій бізнесу в нових індустріальних країн Південно-Східної Азії насамперед саме масштабне залучення прямих іноземних інвестицій, зокрема в працемісткі виробництва. Хоча в різних НІК були певні відмінності в глобальних стратегіях бізнесу, зокрема формах операцій ТНК, величині їх акціонерного контролю та галузевих пріоритетів, всі ці країни робили акцент на створення експортно орієнтованих виробництв [2].

У результаті в цих країнах були створені нові галузі експортного виробництва, що перетворило їх на динамічних світових експортерів промислової продукції. Це стосувалося, наприклад, електротехнічної промисловості, текстильної галузі, індустрії пошиття одягу та взуття, виробництва побутової техніки, продукції електроніки та іграшок.

Вже в середині 90 –х років в Гонконзі було розташовано 6,3 тис філіалів ТНК, в Південній Кореї – 11,5 тис., в Сінгапурі - 24 тис. [3, с. 271]. Протягом декількох десятиріч ці країни мали найвищі в світі темпи зростання ПІІ. Азіатська фінансова криза в 1997 році дещо загальмувала приплив нових інвестицій в регіон, але згодом операції ТНК відновилися ще з більшою активністю. В 2011 році новий приплив прямих іноземних інвестицій в країни Східної та Південно-Східної Азії досягнув рекордного рівня - 336 млрд $. В тому числі в Південно-Східну Азію - 117, в Східну Азію - 219 млрд $ (включаючи Китай – 124 млрд. дол.) [4, с. 37-38].

Економічне зростання цих країн в значній мірі базувалося на високих темпах промислового експорту. Під впливом прямих іноземних інвестицій як

інструменту глобальних стратегій бізнесу НІК Азії за останні десятиріччя суттєво змінили структуру національної економіки та експорту. Нові індустріальні країни Азії (особливо такі, як Китай, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг) зберігають свою привабливість ТНК та є актуальними для подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Шкурупій О.В., Гончаренко В. В., Артеменко І А. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб. / За ред. О. В. Шкурупій. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 248 с. – С. 145-146.

2. Косьміна В. В. Роль транснаціональних корпорацій в економічному розвитку нових індустріальних країн Азії / В. В. Косьміна // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2012. - Вип. 111(2). - С. 192-198.

3. World Investment Report 2010. Transnational Corporations and Export Competitiveness. - UNCTAD. New York and Geneva, 2002. - 347 P.

4. World Investment Report 2012. Towards a New Generation of Investment Policies. - UNCTAD. New York and Geneva, 2012. - 226 P.

КОРІННИЙ С.О., к.е.н., викладач,
ХЛЕПІТЬКО В.М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ГЛОБАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ БІЗНЕСУ В АСПЕКТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ (НА ПРИКЛАДІ СПІЛЬНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЄС)

На сучасному етапі функціонування сільськогосподарських підприємств дедалі більш необхідним стає стратегічне бачення шляхів розвитку, забезпечення стійкого економічного зростання в довгостроковій перспективі. На перший план виходять саме стратегічні аспекти діяльності. Управління господарською діяльністю не може зводитися лише до ухвалення поточних управлінських рішень з окремих її аспектів [1].

Стратегічне управління аграрного підприємства є надзвичайно ефективною методикою забезпечення його довгострокового розвитку.

Особливості с/г виробництва, відсутність методик оцінки типів розвитку суб’єктів діяльності призводять до його практичного застосування лише незначною кількістю підприємств, останні ж надають перевагу ситуаційному управлінню, яке не дає можливості орієнтуватися на перспективу [2].

Також при розробці стратегій, потрібно враховувати такий фактор, як державне регулювання. Досить яскравим прикладом регулювання може слугувати Спільна Сільськогосподарська Політика ЄС.

Спільна сільськогосподарська політика (ССП) – інтегрована система заходів, завдяки яким забезпечується підтримка цін на аграрну продукцію та субсидується виробництво сільськогосподарських товарів. Фактично, це досить негнучка дотаційна політика, яка створювала надлишки харчових продуктів і дедалі більше коштувала ЄС (найбільша видаткова стаття бюджету ЄС), і на даний момент проводиться її реформування.

Досить важливими особливостями є такі цілі ССП, як зміцнення і розвиток сільських територій, підвищення екологічності продукції та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, збереження ландшафтів та біорозмаїття флори і фауни.

Звичайно, це досить важливі і необхідні складові, але розглядаючи як основну мету саме збільшення врожайності та продуктивності с/г підприємства в цілому, дані цілі є скоріше стримуючими [3]. Так, субсидії допомагають непродуктивним фермерам ЄС «втриматись на плаву». На противагу цьому, раптове зняття подібних субсидій в Новій Зеландії в 1984 році призвело до того, що фермери були змушені вкладати кошти в свої господарства, і це призвело до підвищення продуктивності. На сучасному етапі вони характеризуються як фермери, які мають найпродуктивніші господарства у світі [4].

Але загалом, шляхом пошуку компромісу між підвищенням ефективності аграрних підприємств та збереженням екологічності кінцевої продукції та виробництва загалом, аграрії ЄС можуть похвалитися як значними обсягами виробництва с/г продукції, так і, порівняно, високою екологічністю продукції.

Особливість інтеграції як вагомого інструменту стратегічного управління господарювання в аграрній сфері полягає у створенні додаткового ефекту, який дає можливість збільшувати кількісні та якісні показники діяльності всіх учасників процесу. Результат синергетичного ефекту агропромислової інтеграції можна простежити на прикладі діяльності інтегрованих формувань (таких, як ССП ЄС). Саме інтеграція дозволяє їм створити належні умови виробництва продукції, за рахунок чого вдається вести екологічну господарську діяльність і в той самий час забезпечувати високі економічні результати.

Список використаних джерел

1. Столяров В. В. Формування стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації / В. В. Столяров // Економіка АПК. - 2014. - № 4. - С. 18-23.

2. Сіренко Н. Особливості стратегічного управління розвитком аграрних підприємств / Н. Сіренко, І. Баришевська // Економіст. – 2012. – № 2. – С.17–18.

3. Special Eurobarometer: Europeans, Agriculture and the CAP. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bookshop.europa.eu/en/the-eu-s-common-agricultural-policy-cap--pb

4. Данкевич Є. М. Теоретичні та методологічні імперативи стратегії розвитку міжгалузевої інтеграції в аграрному секторі економіки / Є. М. Данкевич // Економічний форум. - 2015. - № 2. - С. 24-31.

КУЗНЕЦОВА А. В.,
КОЛОБЕРДЯНКО І. І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМА ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Зараз наша держава знаходиться в непростій соціально-політичній та економічній ситуації. Закриття низько ефективних робочих місць, скорочення обсягів виробництва, зниження інвестиційної активності призвели до скорочення попиту на робочу силу. Тому проблема працевлаштування молодих людей є досить актуальною і потребує негайного вирішення на всіх рівнях.

Питання зайнятості молоді на ринку праці вивчали такі вчені як І. Розпутенко, В. Князєва, Д. Богиня, Е. Лебединська, Г. Купалова, О. Б. Баник, В. Бакуменко, та ін. [1]. Однак, в останні роки проблеми працевлаштування та безробіття молоді значною мірою загострилися.

За даними Державної служби статистики у І півріччі 2017 року рівень зайнятості серед осіб у віці 25-29 років становив 69,0% та був вищим, ніж в середньому серед всіх вікових груп (56,0%), а серед осіб віком 15-24 роки цей показник склав лише 28,5% [2].

Ця проблема спричинена тим, що роботодавці здебільшого надають перевагу досвідченому кадровому персоналу, який одразу зможе продуктивно працювати і не доведеться здійснювати додаткові організаційні та фінансові витрати, пов’язані з професійним навчанням молодих кадрів. Відсутність досвіду роботи й практичних навичок роблять молодь найбільше соціально незахищеною категорією безробітних громадян.

Проблему ускладнюють низькі заробітні плати, які пропонуються українцю на початку кар’єрного шляху. Невисока зарплата, відсутність

перспектив та підтримки – усе це значно звужує можливості сучасної молоді, відбиває бажання йти вперед та досягати успіхів.

Держава повинна надавати підтримку молоді, тому одним із стратегічних завдань держави є розвиток молодіжної політики. Міжнародна організація праці визначає такі необхідні напрямки підтримки зайнятості молоді з боку уряду, роботодавців і профспілок: розширення можливостей для працевлаштування молоді завдяки зміцненню зв'язків між системою освіти та ринком праці; залучення молоді до підприємництва; сприяння захисту трудових прав молоді.

Також необхідно розробити систему стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді шляхом надання їм пільгових кредитів та дотацій [3]. Обов'язковою умовою для виконання є постійне проведення моніторингу ринку праці з метою прогнозування попиту на робочу силу молоді у розрізі професій та планування кваліфікаційно-освітньої структури її пропозиції. Такі дії держави полегшать працевлаштування молодої частини населення та запобіжать збільшенню безробіття серед населення країни.

Отже, для подолання проблем зайнятості серед молоді держава повинна надавати підтримку молоді, приймаючи певні управлінські рішення і закони, а також застосовувати ефективні заходи, що підвищують шанси молодих людей безболісно інтегруватися у кваліфікаційну й професійну структуру ринку праці, гідно закріпитися на ньому, стати конкурентною його складовою. Це дуже важливо, оскільки саме від працівників значною мірою залежать темпи зростання економіки, її конкурентоспроможність, майбутнє нашої країни.

Список використаних джерел

1. Проблема безробіття молоді України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4325

2. Державна служба зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua

3. Зайнятість молоді на ринку праці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60585.doc.htm

4. World Investment Report 2010. Transnational Corporations and Export Competitiveness. - UNCTAD. New York and Geneva, 2002. - 347 P.

КУСАКОВА Ю.О., к.е.н., доцент,
БУРКАЛЬОВА О.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРИЧИНИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Інфляція дуже негативно впливає на все суспільство, погіршує економічне становище, знижує суттєво доходи і рівень життя, знецінює заощадження громадян, результати праці, руйнує грошову систему, провокує втечу національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, перешкоджає розвитку зовнішньої торгівлі.

Традиційно економісти вважають, що країна може забезпечити довготривалий стійкий розвиток економіки тільки за умови стабільної інфляції на рівні 4% за рік. Натомість, проблема інфляції в Україні має хронічний всеосяжний характер. Про це свідчить динаміка індексу споживчих цін (ісц), який протягом 2007-2017 рр. майже завжди перевищував 104%, тобто рівень інфляції коливався від -0,2% у 2012 р. до 43,3% у 2015 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка індексу споживчих цін 2007 – 2017 рр., %

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Індекс за рік	116,6	122,3	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5	124,9	143,3	112,4	108,1

Джерело: складено авторами за даними [1]

В Україні за 2014 – 2016 рр. динаміка ісц стала неконтрольованою. Оптимальний рівень інфляції спостерігався лише протягом 2011 – 2013 рр.

Традиційно економісти виділяють такі причини інфляції:

- надмірне збільшення пропозиції грошей;
- інфляцію пропозиції;
- інфляцію попиту;
- підвищення цін на імпортні товари;
- девальвацію національної валюти [2].

В Україні окрім названих причин суттєвий негативний вплив несуть: інфляційні очікування населення, фіксований валютний курс гривні до долара у минулому, часті зміни влади, спекуляції товаровиробників та ритейлерів, демографічні зрушення, значна залежність від імпортованих товарів, чия вартість має доларовий еквівалент, сезонність, непродумана економічна політика, скорочення експорту, неконтрольована емісія грошей, низький зовнішній та внутрішній попит [3, с. 56].

Вважаємо, що основними шляхами подолання інфляції можуть бути:

– скорочення бюджетного дефіциту (через збільшення доходів або зменшення видатків держави);

– раціоналізація зовнішньоекономічної політики (звести до мінімуму вплив на національну економіку зовнішніх інфляційних імпульсів. Тих, що пов'язані з переміщеннями через кордони спекулятивних капіталів);

– тактичні антиінфляційні заходи (державна підтримка імпортозаміщення);

– ефективна монетарна політика (введення жорстких лімітів на щорічні прирости грошової маси);

– гасіння інфляційних очікувань (проведення роз'яснювальної роботи з населенням).

Отже, можна зробити висновок, що проведення виваженої антиінфляційної політики, яка спрямована на підтримку національних виробників, на скорочення бюджетного дефіциту та контроль за грошовою масою тощо, дозволить у майбутньому покращити добробут населення України у цілому.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

2. Коваленко В.В. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посібн. / В. В. Коваленко. - К.: Знання України, 2006. – 332 с.

3. Курс экономической теории / под ред. Н.М. Чепурина и Е.А. Киселёвой. - Киров: изд-во «АСА», 2004. – 832 с.

КУШНІР С.О., к.е.н., доцент,
КОНДРАТЮК К.О, БУРДИЛО О.В,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

Відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» під платіжною карткою розуміють електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб,

отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором [1].

Для з'ясування тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні доцільно проаналізувати сучасний рівень їх використання. Згідно даних НБУ спостерігається позитивна динаміка щодо зростання безготівкових платежів на території України та прогноз щодо подальшого зростання частки безготівкових платежів у майбутніх періодах. Позитивна динаміка спостерігається вже з 2011 р. (частка безготівкових платежів з використанням карток в Україні становила 8%), а за результатами 2016 р. вона суттєво зросла і становила приблизно 35%. Аналіз статистичної інформації показує, що за період 2016 р. загальна кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, зросла майже на 28% та склала 2513 млн. шт., а також на 30,6 % зросли обсяги операцій та становили приблизно 1610 млрд. грн. [2]. Таким чином популярність роздрібних безготівкових розрахунків серед українців продовжує активно розвиватися та їх кількість постійно зростає. Так, частка безготівкових платежів із використанням платіжних карток за 2016 р. збільшилась за обсягом операцій на 4,3% (571,3 млрд. грн.) і становила 35,5 % від загального обсягу операцій за платіжними картками [2]. В 2017 р. також простежується збільшення кількості платіжних карток, а також розширення платіжної інфраструктури, що є позитивним явищем в розвитку платіжних систем України.

Для збереження позитивної динаміки розвитку ринку платіжних карток в Україні необхідно вчасно визначати ризики, які пов'язані з їх використанням, і хеджувати їх. Виявлення ризику має бути швидким та безперервним процесом, який необхідно проводити як на рівні продуктового ряду в частині карткового обслуговування, так і на рівні окремої операції. При обслуговуванні платіжних карток можна виділити такі ризики як втрати в результаті шахрайських дій поза системою банку, втрати банків від шахрайських дій в системі банку, недотриманням вимог платіжної системи стосовно оформлення платежів, недотриманням вимог і стандартів платіжної системи стосовно передання інформації, особливо при їх використанні в мережі Internet тощо.

Для подолання наведених ризиків необхідно підвищити контроль за системою банків, необхідно впровадити низку стандартизованих правил оформлення інформації в мережі Інтернет, удосконалити нормативно-правову базу стосовно правил та розрахунків платіжними картками та посилити контроль за виконанням всіх наведених пунктів.

Отже, можна зробити висновок, що платіжні картки сьогодні досить інтегровані у всі сфери життєдіяльності суспільства та займають вагоме місце в економічному середовищі України.

Список використаних джерел

1. Законом України від 05.04.2001 № 2346-III «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»: [Електронний ресурс] / ЗУ – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://bank.gov.ua

ЛАБЕНСЬКА Ю.Д.,
КОЛОБЕРДЯНКО І.І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Економічне зростання є однією з найважливіших макроекономічних категорій, яка відображає збільшення обсягів виробництва, здатність економічної системи задовольняти потреби суспільства та визначає рівень і якість життя населення. Саме тому економічний ріст, як і економічна свобода або економічна ефективність, являється основною метою будь-якої цивілізованої країни. Тому, дослідження даного питання є надзвичайно актуальним в умовах сучасного економічного становища України [1].

Проблему економічного зростання досліджували як закордонні вчені, зокрема, Е. Домар, Р. Харрод, Ж. Б. Сея, так і низка вітчизняних, серед них: Ю. Бажал, К. Кривенко, І. Лукінов, Б. Панасюк, Ю. Пахомов, А. Філіпенко, В. Черняк та інші.

За результатами аналізу Україна знаходиться у стані економічної кризи. Це супроводжується руйнуванням ринку цінних паперів, гіперінфляцією, скороченням інвестицій, збільшенням заборгованості, зменшенням сукупного попиту, обсягу виробництва та рівня зайнятості. Фінансовий аналітик Ерік Найман зазначає, що на сьогоднішній день в Україні дуже низькі темпи економічного зростання, а державна підтримка в деяких випадках лише перешкоджає подальшому росту за рахунок неправильного розподілу бюджету [2].

Була сформована політика стабілізації але вона в певних питання вона діє недостатньо ефективно, тому має низький рівень довіри з боку як населення, так і бізнесу. У зв’язку з цим, важливим фактором економічного зростання України є покращення стану фінансового сектору економіки та його подальший розвиток, тому що саме він є основною передумовою ефективного функціонування будь-якої моделі розвитку.

Для забезпечення стабільного економічного зростання, розвитку промисловості, зміцнення економічного потенціалу регіонів необхідно залучати іноземні інвестиції. Саме завдяки цьому напрямку фінансування стане можливо підвищити ефективність виробництва, зменшити рівень безробіття, збільшити надходження коштів до місцевих бюджетів та позитивно вплинути на фінансовий потенціал країни.

В Україні протягом останніх років обсяг іноземних капіталовкладень поступово зменшується, що можна побачити на графіку (рис.1).

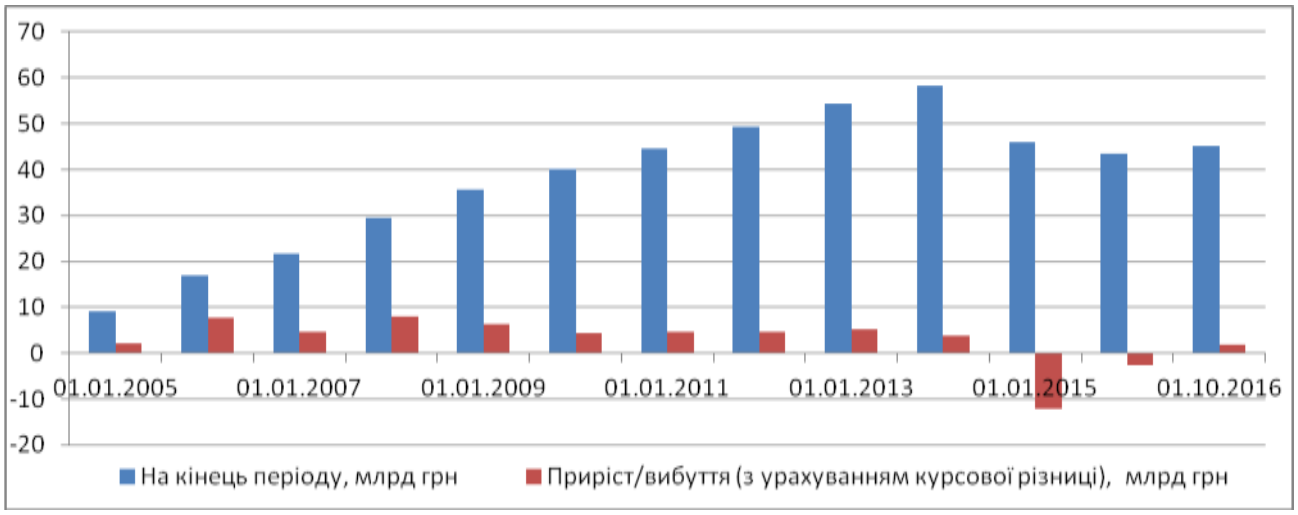

Рис. 1. – Прямі іноземні інвестиції в Україну, млрд. грн. [3]

Для покращення економічного стану країни, необхідно правильно залучати та розподіляти іноземні інвестиції. Активізація притоку інвестицій повинна бути заснована на попередніх дослідженнях ринку та аналізі інвестиційного клімату. Для залучення інвестиційних ресурсів в економіку країни необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, що складається з таких важливих чинників, як інвестиційний потенціал та інвестиційний ризик. Інвестиційний потенціал включає в себе ресурси та об’єкти інвестування, а інвестиційний ризик – чинники, що перешкоджають капіталовкладенням. Покращити інвестиційний клімат можна за рахунок правильного виокремлення галузей інвестування, в залежності від їх прибутковості, регіонального значення. Таким чином, інвестування в більш прибуткові галузі сприятиме розвитку суміжних сфер діяльності, появі додаткових робочих місць, зростанню обсягів виробництва [3].

Як зазначає управляючий інвестиційною групою ICU Макар Пасенюк, інвестиції є ключовим фактором, що забезпечить економічне зростання протягом кількох років. Найбільш перспективними галузями для інвестування є сільське господарство та енергетична інфраструктура [2].

Отже, на даний момент, економіка України знаходиться на досить низькому рівні, через фінансову кризу та недосконалу бюджетну політику. В даному випадку підвищити рівень економіки можна за рахунок вливання іноземних інвестицій. Для цього необхідно на державному рівні розробити комплекс заходів, які б сприяли покращенню інвестиційного клімату економіки України і залученню як прямих так і портфельних іноземних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Білецька Л. В. Економічна теорія: Навч. посіб. / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
2. Фінансова ліга: Сім думок з Ukrainian Financial Forum про економічні успіхи та проблеми України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finance.liga.net/economics/2017/9/29/articles/54874.htm
3. Шевченко О.В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання// О.В. Шевченко Стратегічні пріоритети − 2009, №1 – С. 175-181
4. World Investment Report 2010. Transnational Corporations and Export Competitiveness. - UNCTAD. New York and Geneva, 2002. – 347 P.
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://bank.gov.ua

МАРУНЧАК А.О.,
КОЛОБЕРДЯНКО І.І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВНАСЛІДОК ЕКОЛОГІЧНИХ СТИХІЙНИХ ЛИХ

Кожного дня зовнішнє середовище змінюється. В результаті цього виникають проблеми, з якими час від часу стикається наша планета. Екологічні проблеми можуть виникати як природно (зміна клімату), так і з вини людини (забруднення повітря, води). Можна стверджувати, що зміна клімату та глобальне потепління є однією з найскладніших та наймасштабніших проблем, які можуть призвести до непередбачуваних змін в довкіллі. Рік за роком збільшується кількість ураганів, повеней, землетрусів, а людство все частіше страждає від аномальної спеки. Це, безперечно, справляє суттєвий вплив на економічну ситуацію в країнах, зростанні матеріальних збитків.

До стихійних лих включають явища, що призводять до загибелі людей і економічних збитків. Серед них найчастіші — урагани (240 на рік) та повені

(170 на рік) – на них припадає 85 % усіх матеріальних збитків. Останніми роками помітно зросла інтенсивність повеней. Повені 2002 і 2003 рр. в Європі призвели до незначних людських втрат, але колосального економічного збитку (5–10 млрд доларів). За останні три десятиліття від стихійних лих загинуло 3 мільйони чоловік, а десятки мільйонів залишилися без засобів до існування [1].

Найбільш руйнівними в економічному відношенні природними катастрофами є тайфуни, шторми, повені та землетруси. У цьому можна переконатися, вивчивши діаграму економічних збитків Європи від природних катастроф [2].

С. Бобилев та І. Грицевич, досліджуючи особливості глобальної зміни клімату, говорять про те, що існує її тісний взаємозв'язок та взаємозалежність з більшістю інших глобальних екологічних проблем. Так, скорочення площі лісів знижує поглинання головного парникового газу – вуглекислого газу, що сприяє розвитку парникового ефекту, а глобальне потепління веде до порушення водного режиму і деградації тропічних лісів [3].

Зміна клімату глибоко позначається на таких галузях економіки, як сільське господарство і туризм, вона гостро погіршує умови життя в багатьох країнах. Глобальне потепління вже призводить до нових викликів для людства, а саме: змушує змінити місце розташування географічних центрів виробництва товарів і послуг. Це в свою чергу призводить до проблем міграції населення, що стає найважливішим фактором економічних змін. ООН передбачає, що до середини поточного століття кількість «кліматичних» біженців досягне 200 мільйонів осіб.

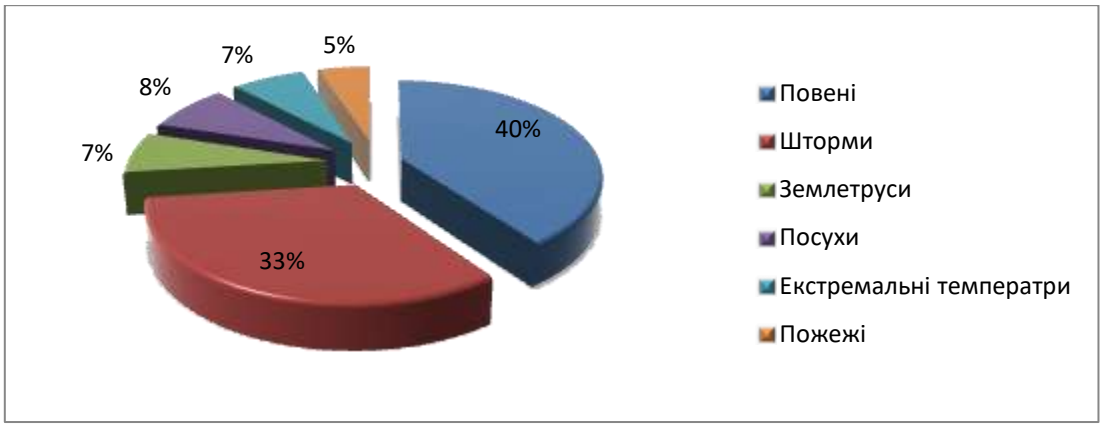

Рис. 1. – Економічні збитки Європейських країн від природних катастроф (1990-2012 рр.) [3]

Яскравим прикладом безпосереднього впливу зміни клімату на економіку країни є нещодавня жахлива ситуація в Америці. В штаті Техас пройшов один з найбільших і найнебезпечніших ураганів в історії США – ураган «Харві».

Окрім того, що він приніс катастрофічні руйнування і повені, не обійшлося і без людських втрат. Занепокоєння з приводу впливу урагану на регіональну та національну економіки зростає, оскільки цей регіон буде збиратися по частинам протягом декількох років. Шторми такого масштабу спустошують місцеву економіку, що призводить до значних економічних та матеріальних збитків.

Як зазначає телеканал ABC з посиланням на оцінки президента консультаційної компанії AccuWeather Джоела Майерса наслідки урагану «Харві» можуть обійтися економіці США в 190 млрд доларів.

Отже, питання впливу екологічних стихійних лих на економіку країн та на життя в цілому є актуальним, носить глобальний характер і потребує невідкладної уваги. Наша планета знаходиться на межі серйозної екологічної кризи. Саме швидкість глобального потепління є загрозою значних змін природніх екосистем і людського суспільства.

Список використаних джерел

1. Екологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за заг. ред. О.Є.Пахомова; худож. оформлювач Г. В.Кісель. – Харків: Фоліо, 2014. – с. 636.
2. Байда С.Є. Природні, техногенні та біологічно-соціальні катастрофи: закономірності виникнення, моніторинг і прогнозування – 2013. – 194 с.
3. Бобилев С., Грицевич І.Г. Глобальна зміна клімату і економічного розвитку. – М.: ЮНЕТ, 2005. – с. 11.

ПЄНЗЄВА Д.М.,
КОЛОБЕРДЯНКО І. І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Глобалізація – це процес розвитку стійких зв’язків між національними економіками окремих країн, в результаті чого вони стають органічною частиною світового господарства. Глобалізація економічного розвитку випливає з глибокої взаємозалежності складових частин світового господарства, з його єдності та цілісності, що посилюється в умовах широкого розгортання інтернаціоналізації виробництва й обігу, інтенсифікації інтеграційних процесів. Поряд із глобальною інтеграцією проявляються дезінтеграційні тенденції у світовому масштабі й у межах окремих країн.

Елементи глобальної економіки: міжнародна науково-технічна сфера; сфера (система) міжнародного виробництва; світовий ринок і міжнародна торгівля; міжнародна валютно-фінансова система.

Причини формування глобалізаційних процесів:

– процес інтернаціоналізації, який приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності;

– науково-технічний прогрес: поява інформаційних технологій, які корінним чином змінюють всю систему соціально-економічних відносин, переносять на якісно новий технічний рівень організаційно-економічні відносини, транспортні та комунікаційні зв'язки;

– загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу та є важливими з точки зору збереження та розвитку людської цивілізації.

Основні ознаки процесу глобалізації: взаємозалежність національних економік та їхнє взаємопроникнення, формування міжнародних виробничих комплексів поза національними кордонами; фінансова глобалізація; розширення масштабів обміну та інтенсифікація процесів руху товарів, капіталів, трудових ресурсів; створення інституцій міждержавного, міжнародного регулювання глобальних проблем; тяжіння світової економіки до єдиних стандартів, цінностей, принципів функціонування.

Глобалізація відкриває перед людством нові можливості й перспективи розвитку. Провідну роль у цьому процесі відіграють регіональні об'єднання країн (ЄС, НАФТА, АСЕАН), міжнародні організації (МВФ, Всесвітній банк), транснаціональні корпорації і банки. Ще одна з характеристик глобалізації полягає в тому, що домінуючу роль у міжнародній економіці починають відігравати ТНК. Процес глобалізації економіки знаходить вираження і в тенденції до економічної регіоналізації. На основі високого рівня міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації виробництва відбувається значне зближення господарств кількох країн регіону, поступово створюється єдиний господарський комплекс. Про розвиток процесу глобалізації свідчить і інтенсифікація міжнародної торгівлі товарами і послугами, яка посилює взаємозалежність між країнами та регіонами.

Таким чином, глобалізація виступає головним фактором зростання світової економіки. Покращення показників економічного зростання буде багато в чому досягатись завдяки посиленню позитивного ефекту глобалізації: використанню все більшою кількістю країн досягнень в сфері інновацій, передових технічних стандартів і методів корпоративного та державного управління економікою; глобальної конкуренції; підвищення віддачі людського капіталу; більш раціонального використання ресурсів тощо.

Список використаних джерел

1. Гражевська Н.І. Економічні системи глобальних змін. — К. Знання, 2008. — 431с.

2. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації / За ред. Д. Г. Лук'яненка. - К.: КНЕУ, 2001. - 538 с.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
ЄФАНОВА О.М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАЛУЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

На даний момент українська економіка розвивається в умовах глибокого спаду. Це характеризується скороченням обсягів виробництва, зниженням інвестиційної активності, старінням основного капіталу, відтоком капіталу за рубіж тощо. Україна довгий час не використовувала сприятливі можливості для здійснення ринкової трансформації. Непослідовне проведення реформ привело до уповільнення темпів економічного розвитку. Серед головних причин відокремлюють: відсутність цілісної економічної стратегії, невиконання базових задач, ігнорування необхідності в інституціональних перетвореннях. Все це призвело до того, що Україна не змогла залучити іноземний капітал у значних обсягах.

Іноземний капітал необхідний як джерело доходів бюджету, джерело капіталу, як суб'єкт господарювання, що може передати управлінський досвід, технологію тощо. Але слід враховувати й умови господарювання. У перехідній економіці невизначеність різко підвищує потребу в класичному капіталістові, у якого акціонерний і оперативний контроль збігаються. Внутрішня проблема полягає в зніманні невизначеності і «перехідності» контролю над підприємствами. Інвестиції на рівні підприємства ідуть і в спільні підприємства, і в національні проекти.

Потреба в іноземних інвестиціях існують практично в кожній країні. Інвестиційна діяльність являє собою сукупність практичних дій юридичних осіб, держави та громадян щодо реалізації інвестицій.

Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії компанії або фірми, на окремих етапах її розвитку.

Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та приняють інвестиційній

діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів.

Важливим чинником, що впливає на інвестиційний клімат, є рівень розвитку інвестиційної сфери, особливо активних її елементів – підприємств і організацій будівельного комплексу.

Існує багато шляхів залучення іноземного капіталу для інвестування економіки країни. Найважливіші з них:

1) прямі інвестиції через створення підприємств з іноземним капіталом, в тому числі спільних підприємств;

2) портфельні інвестиції шляхом продажу іноземним резидентам і нерезидентам цінних паперів;

3) кредити, позики та Гранти міжнародних фінансових інституцій, країн, державних установ, міжнародних фондів, експортних агентств тощо.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні іноземні банки кредитують у більшій мірі імпортні операції клієнтів і виробничу діяльність деяких підприємств з іноземними інвестиціями.

Список використаних джерел

1. Федоренко В.Г. Інвестування: підручник / В.Г. Федоренко / [2-ге вид., перероб і доп.]. – К.: Алерта, 2008. – 448 с.

СИНЬООКА Д.В.,
КОЛОБЕРДЯНКО І. І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ЯК ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ

У наш час, за умов ринкової економіки, для ефективного існування підприємства, для підтримки конкурентоспроможності на ринку, для подальшого розвитку та відповідності реальному рівню економічних відносин, підприємство має шукати інноваційні шляхи розвитку та управління задля досягнення стійкості на ринку. Одним з таких інноваційних моделей є застосування логістичного підходу в управлінні підприємством [1].

Не дивлячись на те, що питанням впровадження логістичного підходу в управлінні підприємством займалося велика кількість як зарубіжних так і вітчизняних вчених, зокрема, Д. Клосс, Д. Ламбер, Д. Бауерсокс, Дж. Р. Сток, А. Г. Кальченко, Т. О. Колодизєва, Б. А. Анікін, В. Є. Ніколайчук, можна впевнено стверджувати, що їм так і не вдалося в повній мірі застосувати цю інноваційну модель в управлінні підприємством.

Новим елементом який визначає логістичний підхід є те, що він виконує функцію компенсаторного механізму і підтримує ідею повної економічної самостійності підприємства, обмеження втручання адміністративного контролінгу з боку держави та органів місцевого самоврядування. В основі логістичної моделі лежить принцип системності, що дозволяє їй конкретизувати ефективність діяльності [2].

Зміст концептуальних положень свідчить про те, що традиційна концепція організації виробництва найбільш прийнятна для умов «ринку продавця», в той час як логістична концепція – для умов «ринку покупця».

Логістичний підхід створює умови для максимізації комплексу логістичних операцій (транспортування, збут). Головним елементом є не продукт, а сам процес у формі потоку. В межах логістичного підходу потрібно чітко відокремлювати матеріальні ресурси та матеріальні потоки, так як саме матеріальний потік включає в себе рух матеріальних ресурсів, які проходять виробничі, складські, транспортні ланки на шляху до споживача. Організацією та направленням матеріальних потоків займаються різні учасники підходу [3].

Отже, головна роль логістики має визначатись оптимізацією виробничого процесу, а саме раціональним використанням ресурсів підприємства та скорочення витрат, що приносить підприємству економічний прибуток і підвищення якості виготовленої продукції або послуг. Слід враховувати також, що головні фактори, які впливають на розробку логістичної системи управління – це встановлення бажаного рівня сервісу та мінімізація логістичних витрат. При цьому завданням логістичної системи є встановлення балансу між ними, який буде вигідний для обох сторін: споживачу і постачальнику. А саме впровадження логістичного методу має перевести підприємство від управління окремими функціями до комплексного об`єднання цих функцій.

Список використаних джерел

1. Джонсон Дж., Вуд Д.Ф., Вордлоу ДЛ., Мэрфи П.Р. мл. Современная логистика: Пер. с англ. - 7-е изд. - М.: Вильяме, 69. 624 с.

2. Ингрид Гопферт. Состояние развития логистики и тенденции будущого // Логинфо № 7-8, 2001.

3. Николайчук, В. Е. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция): монография / В. Е. Николайчук, В. Г. Кузнецов. – Донецк: ДонГУ, 1999. – 413 с.

ТУРЧИНА К.А.,
ВИШНЯКОВ В.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНИЙ СТАН ОФШОРНОГО БІЗНЕСУ У СВІТІ

Глобалізація світової економіки призвела до виникнення такого феномена, як розвиток офшорного бізнесу. Офшорний бізнес - це підприємницька діяльність, здійснювана в рамках міжнародної групи компаній, частина підрозділів якої розташована в країнах, що надають податкові, валютні, інвестиційні та інші пільги за певних умов. Ці країни отримали неофіційну назву «податкових притулків» (tax havens). Офшорна компанія - це термін, що характеризує особливий організаційно-юридичний статус підприємства, який забезпечує йому максимальне зниження податкових втрат (в більшості випадків - до нуля). Такий статус зазвичай пов'язаний з вимогою проведення ділових операцій за межами юрисдикцій, де дана офшорна компанія офіційно зареєстрована. Офшорна діяльність виражається в різних формах: створення офшорних юрисдикції, розширення діяльності офшорних компаній, бурхливий розвиток сфери офшорних послуг [1].

Створені в офшорних юрисдикціях банки, зовнішньоторговельні, страхові та інвестиційні компанії стали складовою частиною світового господарства. Більш того, використовуючи нові технології і засоби зв'язку, офшорні компанії освоюють нові ринки різних послуг (страхування, гральний бізнес), використовуючи вже не тільки податкові, а й інші сприятливі умови офшорних юрисдикцій.

Міжнародне співтовариство приділяє велику увагу офшорним зонам, тому що в них зберігаються засоби, за допомогою яких бізнесмени роблять експорт і імпорт, уникаючи сплати відповідних податків [2].

З 2009 року існує Рада Фінансової Стабільності (Financial Stability Board), основним завданням якої є визначення системних ризиків при розвитку глобальної економіки, створення міжнародних правил і стандартів для фінансових інститутів. Особливістю останніх років розвитку є тенденція до поділу напрямків розвитку офшору на макрорівні щодо окремих країн.

В сучасних умовах до найбільш важливих факторів, що забезпечують успішну діяльність офшорних юрисдикцій відносять стабільність внутрішньої політичної та економічної ситуації, політичну гнучкість і готовність йти на компроміси в різних галузях, використання доходів від реєстрації офшорних компаній для розвитку інших галузей національної економіки країни. Також важливими чинниками є співпраця з міжнародними організаціями (ОЕСР і

ФАТФ) та проведення реформ національного законодавства в бік досягнення більшої прозорості офшорного сектора [2].

Якщо дивитись на явище офшорного бізнесу з боку його впливу на економіку, то існує дві протилежні думки на цей рахунок. З одного боку, це спосіб лібералізації міжнародної економічної діяльності, з іншого боку, метод здійснення операцій з легалізації злочинних коштів, проведення банківських афер і т.д. Проте, сьогодні офшорний бізнес продовжує залишатися законним інструментом податкового планування та оптимізації оподаткування для національних компаній різних країн і приватних осіб, які ведуть міжнародний бізнес.

Список використаних джерел

1. Кабир Л.С. Организация оффшорного бизнеса. [Текст] / Л.С. Кабир – М.: Финансы и статистика, 2002. – 144 с.

2. Beckman J. Worldwide offshore rig count and utilization rate [Електронний ресурс] / Beckman // - 2017.- Режим доступу до ресурсу: http://www.offshore-mag.com/articles/print/volume-77/issue-8.html

ЧЕРЕП А.В., д.е.н., професор,
ЗУБАЧОВА В.І.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку світових господарських зв’язків змінюються взаємовідносини між суб’єктами господарювання. Результатами високої заборгованості, банкрутства і ліквідації частини юридичних осіб, є процеси реструктуризації, направлені на угоди злиття і поглинань, тобто зміну їх поточного стану і статусу. В аграрному секторі, як й інші сфери економіки, останнім часом переважає розвиток холдингових (вертикально-інтегрованих) структур, що змінюють культуру господарювання, підвищують результативність діяльності шляхом впровадження передових досягнень науки та техніки, залучають кваліфікованих спеціалістів в різних областях і є постійним об’єктом уваги з боку журналістів, науковців та інших дослідників.

Метою дослідження є визначення основних проблем, пов’язаних зі зміною права власності на активи та результати діяльності у процесі корпоративної реструктуризації, їх оцінка та вплив на ринок.

Протягом першого півріччя 2017 року спостерігалася позитивна тенденція зростання економіки України, що становить 2,5% в порівнянні із

першим півріччям 2016 року (0,8%).

Підсумки угод M&A першого півріччя 2017 року:

1. Зростання інвестиційної активності резидентів;

2. Найбільша частка угод злиття і поглинання в аграрно-промисловому секторі економіки, що характеризується укрупненням бізнесу аграрних холдингів;

3. Зменшення частки «прямого» російського капіталу шляхом продажу активів «наближеним особам», насамперед в банківському секторі;

4. Збереження тенденції до зростання українського M&A.

Україна займає провідне 80 місце серед 190 країн світу у рейтингу Doing Business-2017, який готує Світовий банк. За підсумками першого півріччя 2017 року найбільш актуальними секторами здійснення угод злиття і поглинання стали: агропромисловий комплекс (10 угод, в т. ч. одна угода з канадським інвестором), нафта і газ, фінанси, банківський сектор.

За оцінками UIF (Український інститут майбутнього), для забезпечення стабільного економічного зростання необхідно залучати щорічні інвестиції на суму $20 млрд.

Для підвищення інвестиційної привабливості необхідно здійснити ряд заходів:

1. Відновлення діяльності спеціальних економічних зон, зокрема, зон експортного перероблення, що дозволить залучити іноземні інвестиції в реальний сектор економіки та активізує експортну діяльність;

2. Відкриття ринку землі, що призведе до залучення від $28,9 млрд до $49,1 млрд інвестицій в розвиток АПК, забезпечить приріст номінального ВВП на 7% щорічно - вільний ринок землі;

3. Зниження податкового тиску. За оцінками UIF, результатом скасування податку на прибуток в перспективі 5 років можливе створення до $50-80 млрд додаткового ВВП (за умови, що 40% щорічного прибутку буде реінвестовано).

Попри досить широке світове використання угод M&A в корпоративному секторі, український ринок поки що не в змозі ефективно використовувати ці угоди як інструмент антикризового управління й збереження економічного потенціалу компаній через наявні серйозні правові прогалини, економічні проблеми корпоративного й державного управління, високі фінансові й політичні ризики нестабільної економіки, низьку культуру й етику бізнесу. Для прискорення процесів M&A на українському ринку активів нагальними для вирішення є згадані економічні, інституціональні й правові проблеми, а також врегулювання прав власності (у питаннях законності й прозорості процедур набуття й передачі прав власності на активи, процедурах купівлі-продажу активів) і наведення ладу на ринку цінних паперів. Таким чином, наступними

напрямами науково-методичних і практичних розробок у досліджуваній сфері мають бути удосконалення правових аспектів процедур M&A відповідно до європейського і світового досвіду, гарантування транспарентності механізмів M&A і підвищення юридичної та економічної культури імплементації процесів M&A у національне бізнес-середовище.

Список використаних джерел

1. Пропозиція - Головний журнал з питань агробізнесу / http://propozitsiya.com/ua/pidsumky-i-pivrichchya-2017-go-apk-lidyruye-v-zlyttyah-i-poglynannyahinfo@inventure.ua.

2. Форум «Злиття і Поглинання в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uba.ua/ukr/events/800/.

3. Шевченко О.В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання// О.В. Шевченко Стратегічні пріоритети − 2009, №1 – С. 175-181

4. World Investment Report 2010. Transnational Corporations and Export Competitiveness. - UNCTAD. New York and Geneva, 2002. - 347 P.

ЧЕРЕП О.Г., к.е.н., доцент,
ЯРМОШ А.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Активізація економічних процесів, обмеженість ресурсів екстенсивного зростання визначають перехід підприємств на інноваційний тип розвитку, що дозволяє забезпечити стійке функціонування підприємства за рахунок ефективного використання власних потенційних можливостей, підвищення росту продуктивності виробничих ресурсів та розвитку сфери науки і техніки.

Головною причиною, що примушує вітчизняні підприємства переходити на інноваційний шлях розвитку – конкуренція. Оскільки підприємство зобов’язане саме піклуватися про збереження конкурентоспроможності і максимізацію прибутку, наявність конкурентів стимулює його створювати стратегії інноваційного розвитку.

Варто зазначити, що створення стратегії інноваційного розвитку – це складний, багатогранний процес. До основних положень розробки та впровадження стратегії інноваційного розвитку вітчизняного підприємстві можна віднести наступні:

1. Діяльність щодо вибору стратегії інноваційного зростання повинна бути спрямована на формування такої стратегічної позиції, що забезпечить тривалу життєздатність підприємства в умовах, що змінюються на основі зростання інноваційного потенціалу та інноваційної активності.

2. Правильний вибір стратегії дозволить використовувати внутрішні можливості інноваційної діяльності, виявити приховані резерви розвитку підприємства з метою підвищення ефективності його комерційної діяльності.

3. В процесі розробки стратегії обґрунтовуються загальні напрямки розвитку, просування по яким забезпечить інноваційне зростання і зміцнення позицій підприємства.

4. Під час формування стратегії не можна передбачити всі можливості. Тільки в процесі інноваційного зростання відкриваються конкретні альтернативи, з'являється і більш точна інформація. Тому успішне використання стратегії неможливо без постійного моніторингу та контролю інноваційного зростання [1].

Враховуючі вищеперераховані положення необхідно також дотримуватись певних етапів розробки і впровадження стратегії інноваційного розвитку вітчизняних підприємств (Рис.1).

Рис. 1. – Етапи розробки і впровадження стратегії інноваційного розвитку вітчизняних підприємств [згруповано автором].

Успішність діяльності сучасних вітчизняних підприємств на ринку багато в чому залежить від його стратегії. Отже здатність до реалізації стратегії інноваційного зростання і практичному використанню інновацій стає необхідною умовою досягнення якісного економічного зростання, науково-технічного прогресу і високої конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Блауг М. Управління інноваціям: Україна та зарубіжний досвід: Монографія / М. В. Гаман. – К.: Вікторія, 2011. – 312 с.

2. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.

3. Корнух О.В. «Інтелектуальний капітал – основа інноватизації, ефективності і корпоративної стратегії підприємства» / А. М. Турило, О.В. Корнух; ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. – 228 с.

4. World Investment Report 2010. Transnational Corporations and Export Competitiveness. - UNCTAD. New York and Geneva, 2002. - 347 P.

ЩЕРБАК Ю.В.,
ВИШНЯКОВ В.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Глобалізація як історичне явище і феномен, а також як об’єктивна закономірність розвитку людства все частіше привертає увагу дослідників у всьому світі. Питанню вивчення глобалізаційних процесів в сучасному світі присвятили увагу такі вчені, як Н. О. Біленька, О. Г. Білоус, М. І. Дідківський, Д. Г. Лук’яненко, Ю. В. Макогон, А. П. Рум’янцев та інші.

Термін «глобалізація» (англ. globalization, від лат. globus – куля, земна куля, глобус) означає процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямах: глобалізація виробництва, глобалізація торгівлі, фінансова глобалізація, трансформація механізмів міждержавного регулювання світової економіки [2].

Дослідження показали, що вплив глобалізації на національну економіку України досить складний та суперечливий. Існують як позитивні, так і негативні сторони. Позитивні сторони очевидні: - можливість брати активну участь в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин; - скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій, що сприятиме підвищенню цінової конкурентоспроможності українських виробників.

Тим самим наша країна виконає одну з головних умов поглиблення відносин з Європейським союзом та отримає можливість захисту інтересів України та її підприємств відповідно до міжнародних форм та процедур. Також позитивним фактором глобалізації для України є можливість її входження до міжнародних коопераційних проектів, що забезпечить інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів та розширить можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод. Негативні наслідки глобалізації – це домінування економічно розвинених країн; пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, які через заміщення їх імпортом не готові до міжнародної конкуренції; соціальна нерівність у порівнянні з економічно успішними країнами; глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості у питаннях продуктивності праці, матеріального добробуту та ін.

Таким чином, глобалізація – реальність сучасного життя і являє собою комплексний процес, що впливає на різні сфери функціонування суспільства, впливає на формування світової економіки із єдиним ринком, в якому вільно перемішуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Процес глобалізації міжнародної економіки не оминає і Україну, яка поступово займає своє місце в системі нових міжнародних економічних відносин, і активно впливає на всі аспекти економічного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Біленька Н.О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н.О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції. – Львів: ЛНУ ім. Франка, 2016. – С. 15-16.

2. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії: навч. посіб./ В. Г. Чепінога; Міністерство освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 456 с.

СЕКЦІЯ 3
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

ГОНЧАРОВА В.Г., к.н.держ.упр., доцент,
ВАЙЛО М.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Розвиток комп'ютерних технологій, комп'ютеризації людського життя та підвищення тенденції до торгівлі на інтернет-платформах супроводжувався появою нових форм розрахунків між різними економічними суб'єктами. Ці фактори призвели до появи так званих електронних грошей. Електронні гроші можна назвати новим інструментом розрахунків, які є досить універсальними у своєму використанні.

Дане питання у розрізі бухгалтерського обліку досліджували В. Кравчук, В.В. Скоробогатова, О.М. Шпирко, А.В. Янчев, Д. Блейк, Ф. Вуд, Е. Бригхем, В.П. Пантелеєва, М.С. Попович, Е.Ф. Югас та багато інших.

Ще в 90-х роках XX століття на український ринок вийшли такі системи електронних розрахунків як WebMoney та PayPal. А в XXI столітті електронні гроші стали досить розповсюдженим явищем і з'явилася досить велика кількість таких систем: Яндекс. Гроші, RuPay, UkrMoney, E-gold, LIQPAY, Limonex, FlashCheque і т.п. Це викликало необхідність регулювання обороту електронних грошей. Національний Банк України прийняв «Положення про електронні гроші в Україні», за яким випуск таких грошей в Україні мають право здійснювати лише банки [1].

Електронні гроші мають низку переваг перед готівкою:

– чудова подільність – під час проведення платежу не виникає необхідність здачі;

– висока портативність – величина суми не пов'язана з габаритними або ваговими розмірами грошей, як із готівкою;

– низька вартість емісії електронних грошей – не треба чеканити монети й друкувати банкноти, використовувати метал, папір, фарбу тощо;

– зниження впливу людського фактора, оскільки момент платежу фіксується електронними системами;

– відкритість розрахунків;

– відсутність витрат на упаковування, перевезення й організацію спеціальних сховищ для електронних грошей;

– збереженість унікальних властивостей – електронні гроші не втрачають своїх якостей із часом;

– ідеальна якісна однорідність – окремі екземпляри електронних грошей не мають унікальних властивостей;

– безпека – захищеність від розкрадання, підробки, зміни номіналу тощо [2].

Нині бухгалтерський облік використовує окремий субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» для обліку такого виду фінансових потоків. На цьому рахунку можна вести аналітичний облік по видах рахунків, системах електронних грошей за тим же принципом що й на рахунку 31 «Рахунки в банках». Однією з головних переваг є спрощена система розрахунків з іноземними контрагентами в валюті інших країн, але план рахунків не передбачає такий субрахунок, що досить ускладнює процеси обліку електронних грошей в іноземній валюті на підприємствах.

Враховуючи досить стрімкий розвиток інформаційних технологій, необхідним є більш детальне інформаційне та законодавче забезпечення питань пов'язаних з електронними грошима; нормативне закріплення положень ведення їх обліку, що сприятиме підвищенню ефективності управління фінансовими потоками підприємства. Також оптимальним буде введення субрахунку 336 «Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті».

Список використаних джерел

1. Постанова Національного Банку України «Положення про електронні гроші в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0688-08

2. Оліфірова Ю. О. Облік витрат та розрахунків в інтерактивній торгівлі: організація та методика / Ю. О. Оліфірова, К. А. Ягмур // Вісник ДонНУЕТ. – 2013. – Вип. № 3 (59). – С. 155.

3. Українське право. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в України» щодо удосконалення деяких положень».[Електронний ресурс] – Режим доступу з:

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV; (чинний, поточна редакція — Редакція від 11.06.2017, підстава 2019-19).

5. Сизоненко О. Шлях надходження і метод оцінки нематеріальних активів / О. В. Сизоненко // Менеджмент. - 2008. - №10. - С. 174.

ГОНЧАРОВА В.Г., к.н.держ.упр., доцент,
ДЖУР О.Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Доволі часто підприємства під час господарської діяльності використовують нематеріальні активи. Актуальною проблемою обліку нематеріальних активів є визначення методів їх оцінки на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, який необхідно привести у відповідність до законодавчих актів і нормативних документів, що стосуються організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Питанням оцінки нематеріальних активів присвятили свої праці такі вітчизняні вчені як В. Батіщева, О. Бугайчук, О. Іванець, Л. Котенко. Але й досі немає однозначного рішення щодо підходів до оцінки нематеріальних активів, оскільки відсутній вичерпний перелік витрат, які можна зараховувати до первісної вартості об’єктів нематеріальних активів.

Об’єкти нематеріальної природи створюються чи виникають на різних правових основах. В цілому можна виділити дві основні групи об’єктів, які можна вважати нематеріальними активами:

- об’єкти інтелектуальної власності;
- права користування майном.

Оцінка нематеріальних активів в Україні виконується за таких обставин:

- при купівлі або продажу нематеріальних активів;
- при включенні до статутного капіталу;
- при визначенні майнових частин у статутному фонді за злиття або поділу організацій;
- при розв’язанні питань щодо переуступки прав (повних або часткових) на нематеріальний актив за договором про передачу;
- оцінка та переоцінка нематеріальних активів з метою повного обліку всіх активів підприємства;
- при складанні фінансової звітності підприємства;
- організація франчайзингу тощо.

Підприємство самостійно обирає підхід до оцінки нематеріальних активів, але головною умовою є дотримання принципу обачності. Всесвітньо визнаними є три підходи: витратний, дохідний і порівняльний.

Дохідний підхід застосовується, коли підприємство хоче визначити прибуток в майбутньому від застосування будь-якого нематеріального активу.

Витратний підхід ґрунтується на визначенні вартості витрат, необхідних для відтворення або заміщення об’єкта оцінки, і застосовується для визначення залишкової вартості заміщення майнових прав інтелектуальної власності шляхом вирахування з вартості відтворення величини зносу.

У разі застосування порівняльного підходу до оцінки нематеріальних активів подібність об’єктів визначається з урахуванням їх виду, сфери застосування, економічних, функціональних та інших характеристик. Сукупність елементів порівняння формується з факторів, які впливають на вартість нематеріальних активів [2].

Отже, вибір методу оцінки перш за все залежить від мети оцінки. Розрахована вартість об’єкта нематеріальних активів для певної цілі не може бути використана для іншої цілі. Необхідність визначати вартість нематеріального активу може виникнути з метою оподаткування, відображення у фінансовій звітності, купівлі-продажу активу, надання в користування (ліцензування), страхування, інвестування або застави тощо.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817.

2. Сизоненко О. Шлях надходження і метод оцінки нематеріальних активів / О. В. Сизоненко // Менеджмент. - 2008. - №10. - С. 174.

ГОНЧАРОВА В.Г. к.н.держ.управл., доцент,
ЗГУРОВСЬКА І.І.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗМІНИ ЗАКОНУ «ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ»

Господарська діяльність кожного підприємства, організації чи установи здійснюється за рахунок використання принципів та методів бухгалтерського обліку. Це дає можливість отримати достовірну, повну та неупереджену інформацію для прийняття управлінських рішень.

Бухгалтерський облік на підприємствах та бюджетних установах України регулюється багатьма законами та нормативно-правовими актами. Основними є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та Господарський кодекс України. Бухгалтерський облік є обов’язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та

інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку [2].

Нещодавно Верховна Рада України постановила внести зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Для забезпечення імплементації Директиви ЄС № 2013/34/ЄС її основні положення мають бути включені до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Суттєвим є те, що положення Директиви ЄС № 2013/34/ЄС в окремих випадках відмінні від правил міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), тому передбачається, що підприємства, які складають фінансову звітність за МСФЗ, керуватимуться положеннями МСФЗ як це передбачено Регламентом (ЄС) № 1606/2002 Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу від 19 липня 2002 року, решта підприємств застосовуватимуть національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, приведені у відповідність із Директивою ЄС № 2013/34/ЄС після прийняття змін до Закону [1].

Мета законопроекту – приведення норм Закону у відповідність із законодавством Європейського Союзу, зокрема із положеннями Директиви ЄС № 2013/34/ЄС, та удосконалення порядку застосування МСФЗ.

Основними змінами, введеними до закону, є:

– визначити, що незначні недоліки, виявлені в первинних документах не є підставою для невизнання господарської операції;

– встановити для цілей бухгалтерського обліку критерії віднесення підприємств до мікропідприємств, малих, середніх та великих підприємств відповідно до положень Директиви ЄС № 2013/34/ЄС;

– встановити, що підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, складають фінансову звітність за МСФЗ;

– поширити Закон на операції з виконання бюджетів та складання фінансової звітності про виконання бюджетів з урахуванням бюджетного законодавства;

– уточнити період складання проміжної фінансової звітності з метою забезпечення однозначності у визначенні періоду, за який вона складається.

Отже, прийняття зазначеного законопроекту сприятиме гармонізації національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності із законодавством Європейського Союзу та МСФЗ.

Список використаних джерел

1. Українське право. Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в України» щодо

удосконалення деяких положень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: http://ukrainepravo.com/law-making/bill__under_consideration/proekt-zakonu-pro-vnesennya-zmin-do-zakonu-ukraini-pro-bukhgalterskiy-oblik-ta-finansovu-zvitnist-v-/.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV; (чинний, поточна редакція — Редакція від 11.06.2017, підстава 2019-19).

ГРИНЬ В.П., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ОСОБЛИВОСТІ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В Україні, також як і в більшості економічно розвинених країн, сільське господарство є однією з галузей економіки, що потребує особливої державної уваги і підтримки. За умов обмеженості бюджетних ресурсів особливого значення набуває оптимізація державної підтримки сільського господарства, підвищення ефективності бюджетних витрат. Проблеми державної підтримки аграрного сектору віднайшли своє відображення у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних учених, проте маємо констатувати, що в своїх працях вони розглянули особливості державного фінансування та фінансової підтримки підприємств аграрного сектору, які стали основою формування нової аграрної концепції, в якій агарний сектор визнається конкурентною галуззю та обґрунтовується необхідність зміни сучасної моделі державної підтримки сільського господарства на ринково-ліберальну модель, за якої аграрний сектор має бути позбавлений державного регулювання.

У сучасній науковій літературі та працях вчених досліджено специфіку державної підтримки сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах, розглянуто чинні цільові програми розвитку сільського господарства, охарактеризовано напрямки бюджетної підтримки сільськогосподарських підприємств, а також проведено оцінку державної підтримки сільськогосподарського виробництва через спеціальні режими та механізми оподаткування. Проте, навіть у теоретичному аспекті науковці не розглядають можливість відмови держави на сучасному етапі розвитку від фінансової підтримки аграрного сектору, а проведені дослідження підтверджують існування необхідності державного регулювання сільськогосподарського

виробництва та обґрунтовують необхідність оптимізації діючих механізмів фінансування.

На сьогодні потребують більш повного розкриття питання оцінки ефективності бюджетної підтримки аграрного сектору на державному та регіональному рівнях, відповідності обсягів та структури підтримки сучасним світовим тенденціям. Актуальними є проблеми обґрунтування доцільності запровадження нових бюджетних програм, а також розбудови економічної, інформаційної, організаційної та нормативно-правової складових механізму бюджетної підтримки аграрного сектору в контексті членства України у СОТ. Існує необхідність узагальнення існуючого досвіду, оцінки сучасного стану фінансування аграрного сектору за рахунок бюджетних коштів та окреслення перспектив його подальшого розвитку.

Історичні трансформації наукових поглядів на проблеми державного регулювання аграрного сектору обумовили формування в сучасній науці різних підходів, якими визначається ступінь необхідності державної підтримки сільського господарства, а також перелік напрямків, об’єктів та форм її здійснення. Обґрунтовано, що сучасні проблеми та потреби аграрного сектору України не відповідають в повній мірі жодному з підходів. Тому для вирішення поставлених завдань пропонується обирати та періодично коригувати інструменти аграрної політики відповідно до стану розвитку аграрного сектору на конкретному етапі. Найбільш виправданим визначено спрямування на підходи мультифункціональності та глобальності сільського господарства із використанням поєднання стабілізаційних, соціально-гуманітарних та суспільно-регулятивних заходів, які мають впроваджуватись з урахуванням гіпотез оптимального бюджету: аналітичної гіпотези та гіпотези загальної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Комарова І. В. Фінансова підтримка аграріїв з бюджету Євросоюзу / І. В. Комарова // Облік і фінанси АПК. — 2006. — № 9—10. — С. 111—114.

2. Кропивко М. Ф. Методологічні проблеми демократизації управління аграрним сектором економіки України / М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. — 2003. — № 3. — С. 27—35.

3. Стецюк Н.Є. Організація внутрішньовиробничого обліку витрат в АПК / Н.Є. Стецюк // «Проблеми та шляхи вдосконалення ринкових відносин в умовах глобалізації економіки». - Міжнародна науково-практична конференція. - Науковий вісник Ужгородського університету. - Серія: «Економіка». – Ужгород, 2009. - Спецвипуск 28, част. ІІІ. – С. 197 – 202

ГРИНЬ В.П., к.е.н, доцент,
АВРАМЕНКО А.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підвищення рівня оснащеності основними засобами є основою удосконалення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Капіталозабезпеченість сільськогосподарських угідь та капіталоозброєність праці в аграрній сфері характеризує інтенсивність галузі, забезпечує економію та підвищення продуктивності праці і, як наслідок, – обсяги виробництва продукції [1].

Одним із ефективних напрямів, що забезпечує раціональне використання виробничих засобів, є впровадження комплексної механізації та автоматизації сільськогосподарського виробництва, ресурсозберігаючих та безвідхідних технологій. Так, за рахунок усунення втрат на всіх стадіях сільськогосподарського виробництва, поліпшення зберігання й реалізації виробленої продукції продовольчий фонд країни можна збільшити на 20– 25% [2].

Вагомого підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах можна здобути завдяки використанню передових форм суспільної організації виробництва (концентрації, спеціалізації, кооперування та комбінування тощо). Важливим напрямом підвищення ефективності використання основних засобів є поліпшення і розвиток системи матеріального стимулювання працівників підприємств за ефективне й раціональне використання сільськогосподарської техніки та обладнання. Запровадженню нового економічного механізму господарювання сприятимуть: удосконалення системи оподаткування; побудова системи оплати праці залежно від кінцевих результатів виробництва; державна підтримка інвестиційних проектів та підприємницької діяльності аграрних формувань.

Нині, внаслідок не комплексного формування основних засобів, створені потужності, які неповністю враховують потреби виробництва. Це спричинило недовикористання одних груп основних засобів, а іншими виробництво забезпечене недостатньо. Зокрема, в господарствах України недовикористовується 25–30% потужностей тваринницьких приміщень. Поряд із цим, забезпеченість капітальними плодосховищами становить 23%, сіносховищами – 68%, складами для зберігання мінеральних добрив та пестицидів – 62% [3].

Головною ознакою підвищення ефективності використання основних засобів сільськогосподарського підприємства є зростання обсягу виробництва та реалізації продукції. Важливою умовою ефективного використання основних засобів в аграрному виробництві є поліпшення структури основних засобів підприємства. Необхідно значно підвищити питому вагу тих видів засобів, які відіграють найактивнішу роль у підвищенні урожайності культур, продуктивності тварин, якості та збереженні продукції.

Список використаних джерел

1. Березіна Л.М. Виробнича функція та ресурсний потенціал аграрних підприємств / Л.М. Березіна // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Ринкова трансформація економіки АПК. Вип. 31. – Х.: ХНТУСГ, 2006. – С. 64– 68.
2. Бондаренко О. Сучасні напрямки відтворення основних засобів Бондаренко // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2007. – Вип. 15. – С.120–127.
3. Шебанін В.С. Системне оновлення і розвиток матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства (організаційно-економічні аспекти) / В.С. Шебанін. – К.: ІАЕ, 2005. – 276 с.

ГРИНЬ В.П., к.е.н., доцент,
КОМАРОВА К.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Питання гармонізації вітчизняної та міжнародної системи обліку із застосуванням міжнародних стандартів у національній системі бухгалтерського обліку і на сьогоднішній день залишається дискусійним та не знайшло вичерпного відображення як серед науковців, так і серед практиків.

Основні принципи, методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах і порядок відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України найбільш детально визначено у М(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [1].

Оскільки, при здійсненні операцій в іноземній валюті практично в кожному випадку контрагентом виступає іноземний суб’єкт господарювання, то невід’ємною умовою є використання іноземної валюти. Згідно із чинним законодавством України, такий контрагент є користувачем фінансової звітності,

адже він потребує інформацію про діяльність підприємства для прийняття управлінських рішень [2].

Підприємства, що розраховуються з контрагентами-нерезидентами іноземною валютою, завжди мають справу з коливанням валютного курсу, при якому виникають курсові різниці - різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Оскільки курс НБУ може коливатися в обидва боки, то курсові різниці бувають додатними та від'ємними. Курсові різниці впливають на прибуток або збиток підприємства.

На сьогоднішній день дуже важко спрогнозувати курс національної валюти України до іноземних. Коливання набувають різкий та непередбачуваний характер, таким чином, негативно впливаючи на діяльність підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Операції в зовнішньоекономічній діяльності, розрахунки за якими проводяться в іноземній валюті, у бухгалтерському обліку відображають у гривнях. Для цього іноземну валюту перераховують у гривні за офіційним валютним курсом НБУ на початок дати здійснення операції. Безготівкові розрахунки в іноземній валюті за операціями дозволено відображати в сумі, що її визначено в документах банку, з огляду на особливості застосування банком валютного курсу на дату здійснення операції. Головною умовою таких розрахунків є дотримання вимог податкового й митного законодавства в частині застосування валютного курсу.

При веденні операцій у зовнішньоекономічній діяльності виникають нові загрози й ризики для господарюючого суб'єкта, які впливають на зовнішньоекономічну безпеку підприємств і держави, під якою розуміють такий стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці [3].

Список використаних джерел

1. М(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.proaudit.com.ua.

2. Літвінчук І. М. Операції в інвалюті: покрокова інструкція обліку. Бухгалтерський практикум / І. М. Літвінчук, П. М. Кричун. - К.: «ТАКС КОНЕКШНС ГРУП», 2016. - 96 с.

3. Стан економічної безпеки України у І півріччі 2014 року: Аналітичний звіт Департаменту макроекономічного прогнозування Відділу економічної безпеки та детінізації економіки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. - 2014. - 31 с.

ГРІНЧЕНКО А.Ю.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ У ЗВІТНОСТІ

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», готова продукція належить до запасів. Готова продукція – це вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, які відповідають діючим стандартам, технічним умовам або вимогам замовника, передбаченим у договорі, прийняті на склад або замовником [1, с.14].

В бухгалтерському обліку готова продукція оцінюється у відповідності до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю, яка визначається згідно з П(С)БО 16 «Витрати».

На рахунку 26 «Готова продукція» обліковують наявність та рух готової продукції, виготовленої підприємством. До готової продукції належить продукція підприємства, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками та відповідає технічним умовам і стандартам [2, с.541].

У процесі організації обліку готової продукції велике значення приділяється первинним документам. Однією з проблем, яка виникає на цьому етапі, є відображення в документах обліку її руху на підприємстві. Це обумовлено тим, що контроль за рухом готової продукції виступає гарантом успішної роботи підприємства на ринку. Окрім затверджених форм документів, автор пропонує застосування розробленого зведеного документу, який має назву «Відомість випуску, відвантаження та реалізації продукції» [3].

Ця відомість містить всю необхідну інформацію, щодо кількості та вартості відвантаженої продукції, її фактичної собівартості та отриманих коштів на кінець кварталу за кожним покупцем. Застосування такої відомості надасть змогу оперативного аналізу надходжень за відвантажену продукцію та миттєвого визначення суми дебіторської заборгованості на будь-яку дату за кожним покупцем.

Стандартизація обліку та перехід до міжнародних стандартів потребує нових підходів до обліку готової продукції та відображення її у звітності підприємств. Звичайно, у звітність включалося згорнуте за всіма субрахунками сальдо рахунку 28. Але з 2013 року готову продукцію, як і товари, і незавершене виробництво, включили до однієї статті балансу – запаси. На нашу

думку, це узагальнення не є корисним, навіть, за умов розкриття цих статей у примітках до річної фінансової звітності.

З точки зору бухгалтерського обліку не можна порівнювати виробничі запаси та готову продукцію. Ці категорії належать до різних рівнів виробничого циклу. Якісний аналіз господарської діяльності підприємства проводиться саме на підставі його звітності. Відповідно, правильне складання основних форм звітності (а більшість користувачів оцінюють насамперед форму 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форму 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)») дає актуальні дані для проведення аналізу [3].

Таким чином, облік готової продукції та відображення її у звітності потребують більш детального дослідження. впровадження запропонованої вище форми первинного документу повинно покращити облікову політику підприємства насамперед з точки зору удосконалення її як інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Національні стандарти бухгалтерського обліку // Все про бухгалтерський облік (спецвипуск 185). – 2007. – № 18 (1295). – 111 с.

2. Бухгалтерський облік та оподаткування: [навч. посібник / за ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського]. – Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2008. – 1112 с.

3. Переверзева Е. С. Учет готовой продукции // ГлавБух. – 2006. – №11. – С. 20-25.

ГОДЗЬ Д.В.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
Запоріжжя

ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНОГО ПРОДУКТУ

При організації бухгалтерського обліку виробничих затрат туристичні та готельні підприємства на сьогоднішній день використовують Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» та Положення про перелік і склад статей калькулювання собівартості туристичного та готельного продукту, яке складається самим підприємством.

Прийнято класифікацію витрат виробництва за наступними ознаками:

- за економічними елементами витрат;
- за способом віднесення на собівартість туристичного продукту;

- за статтями собівартості (калькуляція);
- за періодичністю виникнення (поточні, одноразові, щоденні й т.д.);
- за можливістю охоплення планом (плановані, позапланові);
- за доцільністю витрат (продуктивні, непродуктивні);
- за роллю у виробництві туристичного продукту;
- залежно від обсягу продукції (постійні, змінні) і ін.

Частина витрат на виробництво й реалізацію туристичного продукту становить його собівартість. Собівартість продукції (робіт, послуг) – це виражена в грошовій формі сума витрат на використовувані в процесі виробництва природні ресурси, сировину, матеріали, паливо, енергію, основні фонди, нематеріальні активи, трудові ресурси, а також інші витрати на її виробництво й реалізацію. Собівартість – це якісний показник, що характеризує рівень використання всіх ресурсів, що перебувають у розпорядженні туристичного підприємства.

З метою організації внутрішньогосподарського обліку і контролю витрат на виробництво готельного продукту, витрати готелю по відношенню до собівартості поділяються на прямі та загальноексплуатаційні.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 передбачається віднесення в склад витрат звітного періоду постійних загальноексплуатаційних витрат готелю виходячи із нормальної потужності.

Різниця між сумою постійних загальноексплуатаційних витрат і їх сумою, визначеною з урахуванням нормальної виробничої потужності підлягає віднесенню на собівартість реалізованих готельних послуг.

Нормальна потужність в готелях - це очікуваний середній обсяг наданих готельних послуг за останні декілька років. Вона може визначатися:

- як середня, характерна для даного готелю (в даному сезоні);
- потужність готелю, визначена з урахуванням повного інвентарного номерного фонду або за вирахуванням номерів, що знаходяться у ремонті.

Значне місце серед комплексу послуг, що надаються туристам, займає готельне обслуговування. Будь-який готель призначено насамперед для проживання. Однак споживачам поряд з основними послугами можуть бути запропоновані й додаткові, а саме: бронювання номерів; побутові послуги (прання, прасування, хімчистка тощо); послуги зв’язку й Інтернету; надання медичного обслуговування; організація екскурсійних програм тощо. Ці послуги залежно від категорії готелю можуть бути як основними, так і додатковими.

Список використаний джерел

1. «Вісник податкової служби України», травень 2009 р., № 20 (544), с. 36 (www.visnuk.com.ua)

2. З.А. Балченко Бухгалтерський облік в туризмі і готелях України: Навчальний посібник Київського університету туризму, економіки і права (КУТЕП). - К.: КУТЕП, 2006. - 232 с.

ДАВИДЕНКО Ю.О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ ТУРАГЕНТА

Туристичні агенти – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг [1, ст. 5 Закону про туризм].

Діяльність турагентів здійснюється на підставі договорів комісії, доручення або агентських угод. Такі договори можуть бути укладені з:

• туристом (на купівлю путівки);

• туроператором (на продаж путівки);

• іншим турагентом (на купівлю або продаж путівок).

Турагент може здійснювати свою діяльність за участю в розрахунках і без участі в розрахунках. При участі в розрахунках вся виручка турагента може надходити на його поточний рахунок або в касу підприємства. Якщо діяльність турагента здійснюється без його участі, то турагент одержує не всю суму виручки, а тільки суму винагороди.

Турагент, як правило є суб'єктом малого підприємства, тому облік витрат ведуть, як правило на рахунках класу 8, тобто за елементами витрат. Усі останні підприємства використовують рахунки класу 9, а саме:

- 23 «Виробництво», субрахунок «Виробництво турагентських послуг»;

- субрахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт та послуг», до якого відкривається субрахунок другого порядку «Собівартість реалізованих турагентських послуг»;

- рахунок 92 «Адміністративні витрати»;

- рахунок 93 «Витрати на збут» - для обліку витрат на рекламу;

- рахунок 94 «Інші витрати операційної діяльності»;

- рахунок 95 «Фінансові витрати» - для обліку процентів за кредит;

- субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»;

- рахунок 79 «Фінансові результати», до якого можуть відкриватися субрахунки 791 «Результат основної діяльності», 792 «Результат фінансових операцій».

Визнання доходу і витрат має у турагента теж свої особливості.

Оскільки їх діяльність пов'язана з наданням послуг, дохід повинен визначатися виходячи із ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо результат цієї операції може бути достовірно оцінено. Однак послуги туристських агентств відносяться до посередницьких послуг, надаються зразу в повному обсязі, тому визначать ступінь завершеності по ним не треба [2].

Отже, посередницький характер діяльності турагента повинен бути підтверджений й документальним оформленням розрахунків між турагентом та туроператором (або іншим суб'єктом туристичної діяльності).

Список використаних джерел

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995р. № 324/95 – ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1282-15

2. Балченко З.А. Бухгалтерський облік в туризму і готелях України: Навчальний посібник Київського університету туризму, економіки і права (КУТЕП). / З.А. Балченко. – К.: КУТЕП, 2006. – 232с.

ДЕНЕГА Л.А.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА І ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ

Від вирішення проблеми відтворення і підвищення ефективності використання основного капіталу залежить фінансовий стан підприємства та конкурентоспроможність його продукції на ринку. Тому в контексті сучасних економічних і політичних процесів провідне місце посідає активізація відтворення основного капіталу, зокрема забезпечення ефективної реновації - своєчасного й повноцінного відшкодування та оновлення елементів основного капіталу на новій техніко-технологічній основі.

Однією умовою поступального економічного розвитку держави є здійснення прогресивної амортизаційної політики, яка б оптимізувала параметри відтворення основного капіталу.

Сучасний аналіз відтворення основного капіталу і амортизаційної політики в Україні свідчить про те, що оновлення основного капіталу не здійснюється на належному рівні. Причинами цього є відсутність стимулів до оновлення основного капіталу та недосконаліть економічного механізму амортизації, що не сприяє налагодженню нормального процесу відтворення. Тому сьогодні досить актуальною є проблема, щодо формування такої амортизаційної політики, яка б в межах загальнодержавного регламенту дала змогу кожному підприємству обирати найбільш сприятливий режим відтворення основного капіталу і успішно розвиватися всім галузям національної економіки. За рахунок амортизаційних відрахувань в Україні не відбуваються навіть просте відтворення основного капіталу, а тим паче його реконструкція й переоснащення. Діюча амортизаційна політика не дає змогу відтворювати основні засоби виробництва за рахунок амортизаційних відрахувань.

Проведений аналіз дозволив виділити основні засади підвищення ефективності амортизаційної політики в трансформаційній економіці України:

- відродити пооб'єктний облік активів на індивідуальних рахунках;
- забезпечити перехід на індикативне регулювання процесу нарахування та використання амортизаційних відрахувань;
- заборонити безповоротне вилучення коштів амортизаційного фонду в будь-якій формі;
- провести переоцінку основних засобів та привести їх початкову вартість у відповідність з відновною(ринковою) вартістю цих засобів.

Посилення державного регулювання сфери відтворення основного капіталу є досить актуальним для України на теперішньому етапі розвитку. У сучасних умовах перехід до інвестиційної амортизаційної політики може бути розроблений тільки державою на засадах поєднання ринкового саморегулювання з державними регуляторами.

Список використаних джерел

1. Економічна історія: Лекції / Н. О. Тимочко, О. А. Пучко, Л. М. Рудомьоткіна та ін. — К.: КНЕУ, 2000. — 508 с.
2. Інформаційна політика в Україні: стратегія розвитку (Додонов О.Г., Литвиненко О.В., Жигалюк В.В., Янішевський С.О.) // Стратегії розвитку України: теорія і практика / За ред. О. С. Власюка. - К.: НІСД, 2005. - С. 615.

ДОРОФЕЄВА А. Б.,
РИБАЛКО О. М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ

Відповідно до Закону України «Про оплату праці», «заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу».

Питання вдосконалення обліку праці є одним з найголовніших. Реалізація завдань реформування системи бухгалтерського обліку та сучасні ринкові зміни діючої системи організації оплати праці потребують докорінних змін методології обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві.

Для удосконалення організації бухгалтерського обліку заробітної плати важливим є досконаліть синтетичного і аналітичного обліку. Тому робочий план рахунків доцільно розробити шляхом деталізації субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою», а для його формування використати фасетний спосіб групування інформації, що дасть змогу отримати інформацію для різних цілей шляхом запису інформації одночасно у кількох аналітичних розрізах. Для групування заробітної плати за категоріями працівників потрібно відкрити рахунки третього порядку: 6611 «Розрахунки за заробітною платою адміністративно-управлінського персоналу»; 6612 «Розрахунки за заробітною платою інженерно-технічних працівників структурних підрозділів», 6613 «Розрахунки за заробітною платою робітників». Склад кожного аналітичного рахунка деталізують у розрізі виплат: посадовий оклад, доплати (за видами) та надбавки (за видами) [1, с. 16].

Особливо виважено потрібно підходити до вибору і формування переліку показників документів. Це зумовлюється тим, що інформація, зібрана у документах, є вихідною для усіх наступних етапів облікового процесу, тому її оптимальність є визначальною для оптимальності обліку загалом. Так, у запровадженій нормативними документами типовій формі первинної облікової документації зі статистики праці ф. № П-5 «Табелі обліку відпрацьованого робочого часу» одним з показників є «стать (м/ж)». Цей показник не впливає на суму заробітної плати, тому є абсолютно зайвим та надлишковим. Також, у табелі надзвичайно деталізовано перелік причин неявок на роботу, який доцільно обмежити потребами ведення обліку праці на підприємстві [3, с. 12].

Обов’язок застосування ідентифікаційного номера працівника у розрахунках з оплати праці встановлено нормативними документами. Але,

будучи елементом податкових розрахунків, він не несе аналітичного або контрольного навантаження у процесах нарахування заробітної плати. Тому, для підвищення аналітичності облікової інформації доцільно запровадити для кожного працюючого табельний номер у складі шифру (номера) структурного підрозділу та порядкового номера працівника у відомості обліку особового складу цього підрозділу.

Одним з напрямків удосконалення системи оплати праці є її взаємозв'язок із результатами діяльності підприємства шляхом прямої участі працівників у розподілі прибутку за звітний період. Для цього статутними документами необхідно передбачити розподіл певної частки чистого прибутку за звітний період між працівниками відповідно до обраних критеріїв, що стимулюватимуть закріплення найкваліфікованіших працівників [2, с. 140].

Список використаних джерел

1. Гончар Л. В. Організація внутрішньогосподарського контролю операцій з оплати праці та шляхи його вдосконалення / Л. В. Гончар // Вісник Житомирського державного технічного університету. – № 33. – 2010. – С. 59.

2. Покатаєва О. В. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві / О. В. Покатаєва // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3 – С. 139-141.

3. Садовников О. А., Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та вдосконалення їх шляхів / О. А. Садовников, Г. В. Сировой // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Науковий журнал. – 2011. – № 8 (162). – С. 16.

ДУДЧЕНКО В.В.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

У наш час без комп'ютерної техніки та програмного забезпечення не може діяти навіть найменше підприємство. Посісти лідируючу позицію на ринку, підвищити ефективність роботи персоналу, створити оптимальну структуру управління – найважливіші завдання керівника підприємства. У бухгалтерській діяльності це особливо важливо, що обумовлює необхідність застосування пакетів програм для бухгалтерського обліку, впровадження яких підвищує оперативність обробки даних.

Створення та використання комп'ютерної системи бухгалтерського обліку сприяє не тільки прискоренню процесу обробки інформації на підприємствах, але й суттєвому покращенню його організації. Такі можливості зумовлені тим, що комп'ютерний спосіб обробки інформації вимагає формального та чіткого опису облікових процедур у вигляді алгоритмів, що призводить до впорядкування порядку виконання обов'язків працівників бухгалтерської служби. Впровадження інформаційної системи дозволяє переходити на нові методи управління, на якісно новий рівень менеджменту і ведення бухгалтерського обліку та є стратегічно важливим для будь-якого підприємства [2, с. 165].

Проте, використання автоматизованих систем бухгалтерського обліку має свої переваги та недоліки. Основними перевагами є:

– економію оборотних засобів;

– зниження виробничого браку;

– скорочення витрат на адміністративно-управлінський апарат;

– зростання ефективності виробничих потужностей;

– зниження транспортних витрат;

– зниження страхових запасів на складах;

– зменшення витрат часу на здійснення господарських операцій [3, с. 95].

До негативних факторів, що роблять використання інформаційних систем бухгалтерського обліку нераціональним слід віднести:

– використання багаторівневої технології проектування, кожна стадія якої виконується спеціалістами різної спеціальності та кваліфікації;

– тривале проектування систем і планова довготривала експлуатація з мінімальними змінами;

– домінування не комп'ютеризованих функцій інформаційних систем через технічну неможливість або економічну неефективність комп'ютеризації функцій управління, що не забезпечують прямого доступу працівників до інформації;

– надмірно централізована обробка інформації;

– роздільне функціонування систем інформаційного забезпечення в галузях виробничої, маркетингової, організаційної, фінансової, кадрової, бухгалтерської діяльності підприємства [1, с. 65].

Таким чином, з вище дослідженого випливає, що ефективність роботи бухгалтера на підприємстві суттєво підвищується завдяки засобам інформатизації та автоматизації документообігу, які дозволяють оперативно накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для формування редагування і друку вихідних документів, квартальних, піврічних і річних звітів, а також надавати інформаційні послуги

відповідним організаціям, ланкам управління щодо ефективності роботи. Саме тому на сьогоднішній день дуже важливо при розробці інформаційних систем мінімізувати вплив розглянутих негативних факторів, що дозволить розвивати і вдосконалювати сучасні комп'ютерні системи бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Івахненков С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: Наукове видання. – Житомир, 2009. – 416 с.

2. Івахненков С.В. Проблеми запровадження інформаційних технологій подання фінансової та податкової звітності в Україні // Економічний аналіз: зб.наук.праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – Вип.10.–Частина 3. – 412 с. – С.164–169.

3. Харіна К.В. Застосування інформаційних систем у бухгалтерському обліку. – Дніпропетровськ: ПДАБА. - 2008. - №16. – С. 90-97.

ЗАХАРОВА Н. Ю., к.е.н., доцент,
ГЕНЧЕВА К.В.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Сучасні умови господарювання висувають на перший план проблему забезпечення фінансової безпеки підприємств аграрної галузі економіки, рівень якої обумовлений багатьма факторами, серед яких чільне місце належить платоспроможності і ліквідності. Досить суперечливими є підходи щодо трактування цих понять, виявлення споріднених рис та відмінностей між ними серед науковців. Але погоджуємося з тим, що ліквідність підприємства, тобто його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на грошові кошти, значною мірою визначає рівень платоспроможності за умови наявності у складі поточних активів достатньої частки грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості. У той же час підприємство, маючи високу питому вагу запасів у складі оборотних активів, і дебіторську заборгованість, за якою немає впевненості в погашенні її боржником, може характеризуватися високими показниками ліквідності, але при цьому бути практично неплатоспроможним.

Аналіз показників ліквідності підприємств аграрного сектору економіки України показав, що останні роки спостерігається їх зниження. Особливо це стосується коефіцієнта абсолютної ліквідності, який зменшився з 0,11 на кінець

2012 року до 0,05 на кінець 2015 року. Це пов'язано в першу чергу із незначною часткою грошових коштів і поточних фінансових інвестицій у структурі оборотних активів, яка у 2015 році склала лише 3,5%. Однак, необхідно відмітити, що скорочення частки запасів у структурі оборотних активів сільськогосподарських підприємств з 34,6% у 2012 році до 22,3% у 2015 році й відповідне зростання питомої ваги дебіторської заборгованості з 48,8 до 66,6% привело до незначного зростання коефіцієнта швидкої ліквідності до 1,05 на кінець 2015 року. Таким чином, сільськогосподарські підприємства мали можливість погасити поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості. Отже, для досягнення відповідного рівня ліквідності, слід забезпечити своєчасну трансформацію цієї заборгованості у грошові кошти. Стосовно коефіцієнта покриття, слід відзначити, що існує стійка тенденція до його зменшення. Так, якщо на кінець 2012 року він склав 1,88, то на кінець 2015 року – 1,5.

Однак, характеризувати рівень показників ліквідності доцільно лише шляхом їх порівняння із нормативними значеннями. Але здійснити це досить складно у зв'язку з відсутністю єдиних нормативів фінансових показників для підприємств аграрної сфери. Відомі методики різних державних інституцій містять нормативні значення для підприємств не враховуючи їх галузеву приналежність і, крім того, не відповідають одне одному. Серед розробок науковців, які пропонують нормативні значення саме для підприємств аграрної галузі, також немає одностайності. Однак, що стосується коефіцієнтів абсолютної та швидкої ліквідності більшість погоджується з тим, що їх рівень повинен перевищувати 0,2 та 0,6 відповідно. В той же час ряд науковців пропонує встановлювати значення коефіцієнта покриття в залежності від сезонної потреби аграрних підприємств у грошових коштах та строків погашення зобов'язань у межах 1,1-2,5.

Таким чином, основною проблемою забезпечення відповідного рівня ліквідності підприємств аграрної галузі є недостатня частка грошових коштів у структурі оборотних активів при значних обсягах поточних зобов'язань. В цілому це обумовлено недоліками в управлінні активами й капіталом підприємств. Вирішення цієї проблеми пов'язане із розробкою на кожному підприємстві комплексу заходів, що дозволять зміцнити їх фінансовий стан, розширити можливості залучення коштів на фінансовому ринку та сприятимуть подальшому успішному розвитку.

ЗЕМЕЛЬКО А.Ф.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н, професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ

У сучасних умовах розвитку конкурентного середовища одним з основних способів вирішення економічних, соціальних і екологічних проблем є використання новітніх досягнень науки і техніки. На ринку інтелектуальних товарів і послуг відбувається обіг особливих товарів, які є інтелектуальною власністю людини або групи людей. Об'єктом такої власності виступають творіння людського інтелекту, а саме відкриття і винаходи, патенти, наукові доповіді та звіти, проекти, технології, витвори мистецтва і т. д. Інвестор купує інтелектуальні товари і послуги з метою використання у підприємницькій діяльності інноваційних інвестицій і в надії отримання доходу в майбутньому.

Інноваційні інвестиції - це витрати на освіту або придбання підприємством нематеріальних об'єктів, які відбуваються з метою приросту інтелектуального капіталу. У процесі відтворення на рівні економіки в цілому визначальну роль заслуговують інтелектуальні інвестиції.

Інтелектуальні інвестиції здійснюються у вигляді:

- придбання виключних прав використання;
- придбання інформаційних послуг через наймання різного роду спеціалістів;
- придбання науково - технічної продукції;
- вкладення в людський капітал.

Інвестиції в інновації та ноу-хау передбачає ряд проблем. Головна характеристика будь-яких інвестицій - співвідношення ризику і прибутковості. У випадку з інвестиціями в інноваційні проекти рівень ризику досить високий. З підвищенням ризиків пов'язані інноваційні кредити, що позначається на рівні відсоткових ставок. За кордоном створені фонди ризикового фінансування, які формуються і контролюються професійними ризиковими капіталістами.

З прибутковістю також багато питань: потенційно прибуток від нових розробок може бути дуже високою, однак практично завжди на початковому етапі потрібні великі інвестиції, а віддача відбувається через значний час. Ймовірність отримання максимального прибутку від таких інвестицій дуже низька, тому необхідно підкріпити інтерес приватних інвесторів. Вони можуть отримувати певний дохід від реалізації інтелектуальних товарів і послуг, від операцій з фондовими цінними паперами. Сприятливим фактором для інвестиційної діяльності може послужити створення вільних економічних зон

(ВЕЗ) з пільговим режимом оподаткування та підготовленою інфраструктурою, яка буде включати венчури, компанії ризикового капіталу, брокерські фірми та науково - консультаційні центри.

Фінансування інтелектуальних інвестицій може здійснюватися за рахунок трьох джерел: бюджетних асигнувань і коштів державних підприємств; підприємницького капіталу; спонсорських коштів, субсидій окремих фірм чи приватних осіб.

Фінансування інновацій вкрай необхідно для розширеного відтворення економіки. Інновації забезпечують зміну поколінь техніки і технології виробництва більш продуктивними, екологічно чистими і ресурсозберігаючими засобами виробництва.

Список використаних джерел

1.Василенко В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. - К.: ЦУЛ, 2003. – 440 с.

2.Федчук Є. Видатки на інноваційну діяльність та проблеми їх правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 7. - С. 138-141.

3. Філіна Г.І., Кравченко М. Н. Проблеми інноваційного розвитку України // Економіка та держава. - 2007. - № 5. - С. 16-19.

ЗІНКЕВИЧ А.О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНВЕСТУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Управління інвестиціями в оборотний капітал відіграє важливу роль в інвестиційній діяльності підприємства. Передусім, тому, що оборотні активи типової компанії в промисловості складають більше половини усіх її активів, а більшість подібних підприємств не мають необхідного мінімуму власних джерел фінансування оборотного капіталу і гостро потребують запозичення ресурсів. У число чинників, що чинять дію на використання тих або інших джерел фінансування, входять операції з ринковими цінними паперами, кредитна політика і методи її проведення, управління товарно-матеріальними запасами, їх контроль і так далі [1].

Як один з варіантів покращення фінансового становища на підприємстві можна віднести раціональний контроль за оборотними активами підприємства

– це запаси та дебіторська заборгованість. Саме раціональний контроль цими активами дає змогу підприємству без додаткових витрат звільняти необхідні грошові кошти для власних потреб та використовувати їх як інвестиції в короткостроковому періоді.

Важливо завжди необхідно пам’ятати, що швидкість обороту запасів повинна бути на стільки високою, наскільки це можливо економічно. Чим вище швидкість обороту капіталу, вкладеного в товарні запаси, тим менше швидкість обороту, а отже вище ліквідність фінансового положення підприємства. Оборотність запасів звільняє фінансові потоки, які можна використати підприємству для закупівлі, наприклад нового устаткування, поліпшення і оснащення підприємства.

Отримання платежів від дебіторів є одним з основних джерел надходження грошових мас на підприємстві, а тому від того, наскільки якісним буде управління дебіторською заборгованістю зрештою залежати швидкість звернення всієї сукупності оборотних активів. Управління дебіторською заборгованістю в першу чергу направлене на розширення об’ємів реалізації продукції і полягає в оптимізації загальних розмірів і забезпечення своєчасної її інкасації [2].

Для даної цілі можна використовувати праці таких іноземних вчених як Х.Й. Фольмут, Б.Райан, Х. Ширенбек та ін., де вони описують та обґрунтовують необхідність використання АВС та XYZ аналіз контролю поточних активів підприємства. АВС та XYZ аналіз ґрунтуються на можливості контролю запасів та дебіторської заборгованістю та рахунок їх поділу на критерії необхідності, структури споживання, класифікацією по категоріям залежно від їх частки в загальній сукупності.

Отже, управління поточними активами на базі вживаних АВС, XYZ – аналізу для контролю матеріально виробничих запасів і для контролю дебіторської заборгованості на підприємстві допомагає організувати контроль за станом поточних активів, дозволяє раціоналізувати методи контролю за найбільш цінними елементами поточних активів та збільшує оборотність поточних активів, тим самим автоматично поліпшуючи структуру балансу підприємства, що дозволяє отримати додатковий прибуток.

Список використаних джерел

1. Гончаров А.Б. Інвестування. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 336 с.

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

ІСАЄВА В.М.,
РИБАЛКО О. М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ТУРИЗМІ

Фінансовий результат — це прибуток або збиток, одержаний від господарської діяльності підприємства.

У туризмі фінансові результати діляться на: прибуток (збиток) від операційної діяльності, фінансової, інвестиційної діяльності та від надзвичайних подій.

Облік фінансових результатів ведеться у пасивному рахунку 79 «Фінансові результати». Цей рахунок має такі субрахунки:

- 791 «Результат основної діяльності»;
- 792 «Результат фінансових операцій»;
- 793 «Результат від іншої звичайної діяльності»;
- 794 «Результат від надзвичайних подій».

Співставленням кредитного обороту субрахунку 791 «Результат основної діяльності» з дебетовим оборотом визначають фінансовий результат (прибуток, збиток) від основної діяльності підприємства.

Одержана таким чином сума фінансового результату від основної діяльності списується на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)» записом:

- на суму прибутку:

Дт субрах.791 «Результат основної діяльності» Кт рах.44, субрах.441 «Прибуток нерозподілений»

- на суму збитків:

Дт рах.44, субрах.442 «Непокриті збитки»

Кт рах.79, субрах.791 «Результат основної діяльності»

Субрахунок 792 «Результат фінансових операцій» призначений для визначення фінансових результатів від фінансових операцій підприємства.

Фінансові операції — це операції, пов’язані з залученням грошових коштів через випуск акцій і облігацій, збільшенням статутного фонду та одержанням кредитів і позик у банківських і небанківських установах.

Субрахунок 793 «Результат іншої звичайної діяльності» призначено для визначення фінансових результатів від інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність - це придбання й реалізація необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.

Підприємства, які для узагальнення інформації про витрати застосовують лише рахунки класу 8 «Витрати за елементами», субрахунки рахунка 79 дебетують у кореспонденції з кредитом субрахунків 231 «Виробництво туристичних послуг», 232 «Виробництво готельних послуг» або 84 «Інші операційні витрати» та 85 «Інші затрати» (коли суб'єкти малого підприємництва рахунок 23 не використовують).

Фінансові результати, одержані від усіх видів діяльності списуються наприкінці року на активно-пасивний рахунок 44 «Нерозподілений прибуток».

Порядок використання прибутку визначає власник підприємства згідно із статутом.

Чистий прибуток після сплати податку до бюджету спрямовується на збільшення статутного капіталу, створення резервного капіталу, нарахування дивідендів.

Список використаних джерел

1. З.А. Балченко Бухгалтерський облік в туризмі і готелях України: Навчальний посібник Київського університету туризму, економіки і права (КУТЕП). - К.: КУТЕП, 2006. - 232 с.

2. Гончаров А.Б. Інвестування. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 336 с.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

КАЛІНЧУК В.В.,
ГОНЧАРОВА В.Г., к.н.держ.упр., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Сільське господарство є однією з провідних галузей виробництва, яке має свої особливості, однією з яких є використання біологічних активів. Актуальною проблемою обліку біологічних активів тваринництва, є їх оцінка, яку необхідно привести у відповідність з основними положеннями законодавчих актів і нормативних документів, що стосуються організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Питанням удосконалення методики і методології бухгалтерського обліку біологічних активів присвятили свої праці такі вітчизняні вчені як В.М. Жук, М.Ф Огійчук, Л.К. Сук. Але питання щодо використання методів оцінки біологічних активів потребують подальших досліджень.

Підприємство самостійно обирає метод оцінки сільськогосподарської продукції – за справедливою вартістю або за виробничою собівартістю.

Метод виробничої собівартості застосовується, коли готова продукція використовується для внутрішньогосподарського виробничого споживання. Проте достовірно визначити наперед напрям використання продукції неможливо. Вчені радять відмовитись від такого методу оцінки активів [1].

Мета методу оцінки за справедливою вартістю полягає у відображенні біологічних активів в обліку за реальною ринковою ціною. Адже специфіка сільськогосподарського обліку в тому, що протягом досить тривалого періоду фермерське господарство може нести лише витрати на перетворення біологічних активів, а дохід фактично виникає лише в періоді їх реалізації. Через це у П(С)БО 30 перевага надається обліку біологічних активів за справедливою вартістю, яка визначається виходячи з [2]:

1) цін, які виникли на відповідні біологічні активи на активному ринку на звітну дату, цінових пропозицій постійних контрагентів;

2) останньої ринкової ціни щодо операції з такими біологічними активами – якщо немає активного ринку на такі активи;

3) ринкових цін на подібні біологічні активи, відкоригованих з урахуванням індивідуальних характеристик;

4) додаткових показників.

При відображенні біологічних активів в балансі за справедливою вартістю зменшуються витрати на місці продажу, до яких відносять комісійні винагороди продавцям, брокерам, непрямі податки.

Виняткові ситуації, в яких не застосовується метод оцінки за справедливою вартістю:

– справедливу вартість біологічних активів на дату балансу достовірно визначити неможливо. Тоді біологічні активи оцінюються за первісною вартістю до періоду, в якому можливо визначити їх справедливу вартість;

– підприємство є платником податку на прибуток. Тоді воно має право обрати інший варіант відображення. Цей виняток зроблено з метою наближення податкового й бухгалтерського обліку [1].

Отже, в обліку біологічних активів перевага надається методу справедливої собівартості. Також за певних обставин можуть застосовуватись методи виробничої собівартості та первісної вартості. У будь-якому разі підприємством повинен дотримуватись принцип обачності, який передбачає,

що методи оцінки, які застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Список використаних джерел

1. Сук Л. К. Облік поточних біологічних активів і сільськогосподарської продукції / Л. К. Сук, П. Л. Сук // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 71–78.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05.

КЛИМЕНКО С.Є., к.е.н., ст. викладач,
СОБЧЕНКО М.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Протягом усієї історії застосування економічного аналізу змінювалися уявлення про його необхідність, обсяг та основні напрями. Дехто взагалі заперечував необхідність його існування, а дехто намагався впровадити більш детальну та об'ємну методику розробки.

На останньому етапі розвитку економічного аналізу його використовують і для отримання загального уявлення про діяльність та перспективи розвитку підприємства, і для порівняння фінансової та податкової звітності.

Так у 2001 році в Україні намагалися розробити універсальну методику фінансового аналізу для потреб контролюючих органів. Але спроба була невдалою, тому що принципам оцінки та тлумаченню отриманих результатів аналізу була приділена мала увага, а податкові тлумачення взагалі були відсутні.

Ці методичні рекомендації виявилися досить об'ємними та складними у виконанні, отже результат перевірки залежав більш від людських якостей, ніж від професійних.

Так згодом була розроблена та впроваджена методика аналізу фінансового стану і податкових ризиків за розширеним переліком питань.

Так в подальшому розглядалися питання ризиків, пов'язані з ефективною діяльністю підприємства, використання всіх виробничих потужностей, виконання договірних відносин з контрагентами і т.д.

Проаналізувавши історію розвитку та застосування економічного аналізу в Україні, можна зробити невтішний висновок, що за минулі роки не тільки не розроблена та впроваджена єдина методика застосування економічного аналізу, а й взагалі не вирішене питання його необхідності.

За умов сучасного економічного стану аналіз в податкових органах не відкидається взагалі, але й не застосовується в повному його обсязі. Тому висновки зроблені на підставі такого аналізу не є достатньо деталізованими та достовірними для користувачів.

Саме цьому необхідно ставити нові задачі та розробляти нову та більш точну методику по впровадженню.

Серед таких завдань можна виділити перегляд традиційних методів, ефективне застосування комп'ютерних технологій, розв'язання аналітичних задач.

Було б доцільно звернути увагу на досвід розвинутих капіталістичних країн, можливо запозичити їх методичні та організаційні рекомендації, які формувалися протягом десятків років у країнах зарубіжжя.

Отже, виявлені шляхи вдосконалення можуть послужити фундаментом для впровадження економічного аналізу на практиці в Україні для отримання детальних і достовірних даних діяльності підприємств у теперішньому часі та розробки прогнозних даних у майбутньому.

Список використаних джерел

1.Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки від 14.02.2006 №170 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06

2.Монографія «Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності» / за редакцією к.е.н. Волкової Н.А., Одеса.; 2012. – 292 с.

3. Федчук Є. Видатки на інноваційну діяльність та проблеми їх правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 7. - С. 138-141.

4. Філіна Г.І., Кравченко М. Н. Проблеми інноваційного розвитку України // Економіка та держава. - 2007. - № 5. - С. 16-19.

КОВАЛЬ О.П.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МОДЕЛЮВАННЯ РОБОТИ РИНКУ ПРАЦІ

Ринок праці як економічна категорія довгий час розглядався як явище, властиве лише капіталістичним країнам, а безробіття – як наслідок пануючих відноси на ринку праці, що виникають у результаті численних протиріч між працею і капіталом.

Звичайно, модель національного ринку формує: система підготовки, перепідготовки, росту кваліфікації працівників, система заповнення вакантних робочих місць і способів регулювання трудових ринків праці.

Розглянемо лише три: японську, американську, шведську.

Японська модель. Для неї характерна система трудових відносин, що ґрунтується на принципі «довічного наймання», при якому гарантується зайнятість постійного працівника на підприємстві до досягнення їм віку 55 – 60 років. Заробітки працівників і розміри соціальних виплат їх прямо залежать від числа пророблених років. Працівники послідовно проходять підвищення кваліфікація у відповідних внутріфірмових службах і переміщаються на нові робочі місця строго за планом. Така політика сприяє вихованню в працівників фірми творчого відношення своїх обов'язків. Підвищенню їхньої відповідальності за якість роботи, формує турботи про престиж фірми і внутріфірмовий патріотизм. Підприємці при необхідності скорочення виробництва, як правило, вирішують ці проблеми не шляхом звільнення персоналу, а скороченням тривалості робочого часу чи переводом частини працівників на інші підприємства за згодою з ними.

Американська модель. Тут для ринку праці характерна децентралізація законодавства про зайнятість і допомогу безробітним, котра приймається кожним шляхом окремо. На підприємствах діє тверде відношення до працівників, що можуть бути звільнені при необхідності скорочення обсягу застосовуваної праці чи скорочення виробництва, тривалість робочого часу одного працівника не міняється. Працівники ставляться до відома про майбутнє звільненні не завчасно, а напередодні самого звільнення. Колективними договорами охоплена тільки чверть усіх працівників. Мало приділяється увага внутріфірмовій підготовці персоналу, за винятком підготовки специфічних для фірм працівників. Подібна політика фірм веде до високої географічної і профспілкової мобільності працівників і до більш високого, ніж у Японії і Швеції рівню безробіття.

Шведська модель. Характеризується активною політикою держави в області зайнятості, у результаті чого рівень безробіття в цій країні мінімальний. Головний напрямок політики на ринку праці – попередження безробіття. А не Головний напрямок політики на ринку праці – попередження безробіття. А не сприяння вже втратившим роботу. Досягнення повної зайнятості здійснюється шляхом проведення:

- обмежувальної фіскальної політики, що спрямована на підтримку менш прибуткових підприємств і стримування прибутку високоприбуткових фірм для зниження інфляційної конкуренції між фірмами в підвищенні заробітної плати;
- «політика солідарності» у заробітній платі, що має на меті досягнення рівної оплати за рівну працю незалежно від фінансового стану тих чи інших фірм, що спонукає малоприбуткові підприємства скорочувати чисельність працюючих,, звертати чи перепрофілювати свою діяльність, а високо прибуткові фірми – обмежувати рівень оплати праці нижче своїх можливостей;
- активної політики на ринку праці по підтримці слабко конкурентних працівників, для цього підприємці одержують значні субсидії;
- підтримки зайнятості в секторах економіки, що мають низькі результати діяльності, але забезпечують вирішення соціальних задач.

Сегментація ринку праці дозволяє проаналізувати причини і фактори, що впливають на мобільність робочої сили на ринку праці, визначити його перспективи. Сегментування проводиться за різними критеріями й у залежності від різних ознак. Їхній набір може включати наступні різновиди:

- демографічні характеристики, що включають стать, вік, склад родини;
- географічні положення (визначений регіон, місто, район і т.д.);
- соціально-економічні характеристики робочої сили на ринку праці (освіта, професійні знання, рівень кваліфікації, стаж роботи і т.д.)
- економічні показники, що характеризують роботодавців с погляду їхнього фінансового стану, форми власності, а також показники, що характеризують найманих робітників по їхній забезпеченості;
- психофізичні якості працівника (особисті якості, фізична сила, темперамент, їхня приналежність до визначених шарів суспільства і т.д.);
- поведінкові характеристики з погляду мотивації зайнятості й інші.

Подібне вивчення складає зміст маркетингу ринку праці. При його проведенні особливо виділяють сегменти, у яких зосереджені мало конкурентоздатні групи осіб, які потребують роботу. Сегментація ринку праці вивчається за допомогою одно- і багатофакторних моделей.

Список використаних джерел

1.Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли. от пророков до профессоров. М., 1996г.

2. Микульский К. формирование новой модели занятости. // экономист, 1997, №3, с.47-52.

3. Ясин Е., Алексашенко С., Гавриленков Е., Дворкович А. Реализация либеральной стратегии при существующих ограничениях.// Вопросы экономики, 2000, №7, с.4-20.

2.Монографія «Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності» / за редакцією к.е.н. Волкової Н.А., Одеса.; 2012. – 292 с.

3. Федчук Є. Видатки на інноваційну діяльність та проблеми їх правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 7. - С. 138-141.

КРОХМАЛЬ Н.І.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ З ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві є складним, важливим процесом, який обов’язково супроводжується правильно оформленою первинною документацією. Облік розрахунків з оплати праці спирається на законодавчу нормативну базу ведення бухгалтерського обліку, стандарти, положення, методики, інструкції та безпосередньо облікову політику підприємства. Для прийняття управлінських рішень, пов’язаних з витратами на заробітну плату, важливо мати достовірну інформацію. Тому розкриття даної теми є досить актуальним.

Документальне оформлення операцій щодо розрахунків із заробітної плати між працівниками й роботодавцем супроводжується великою кількістю облікових документів типових та нетипових форм, на кожний з яких затверджується графік документообігу керівництвом підприємства [2].

Основним документом, який визначає порядок організації оплати праці на підприємстві, розміри основної та додаткової заробітної плати, порядок преміювання працівників, є Положення про оплату праці на підприємстві.

Одним із першочергових завдань кожного підприємства незалежно від форми власності є облік особового складу підприємства, який ведеться відділом кадрів, або іншою уповноваженою особою.

Основними розпорядчими документами відносно особового складу є: наказ (розпорядження) про прийом на роботу, наказ (розпорядження) про переведення на іншу роботу, наказ (розпорядження) про надання відпустки, наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту).

Табель обліку використання робочого часу і розрахунку заробітної плати призначений для контролю за дотриманням працівниками встановленого режиму робочого часу, розрахунку заробітної плати, а також для складання звітності з праці.

На підставі даних минулого місяця, що внесені в особовий рахунок, та даних первинного обліку поточного місяця формується ф. П-49 «Розрахунково-платіжна відомість». Даний реєстр має комбінований характер, оскільки містить інформацію як щодо розрахунку заробітної плати так і стосовно її виплати працівникам [1].

Обов’язковість здійснення розрахунків з працівниками та їх облікового відображення бухгалтерською службою підприємства встановлюється положеннями про облікову політику та про бухгалтерську службу, посадовими інструкціями бухгалтерів, які можуть передбачати відповідальність за порушення в проведенні розрахункових операцій [3].

Отже, для документування розрахунків з оплати праці існує велика кількість документів, кожен з яких має певні особливості у його заповнені, тому при їх фіксації бухгалтеру потрібно бути дуже уважним. Варто наголосити, у зв’язку зі змінами в законодавстві, які час від часу змінюють свої вимоги щодо тих чи інших документів потрібно постійно слідкувати, для уникнення розбіжностей.

Список використаних джерел

1. Мудрик М.В. Первинний та зведений облік праці та її оплати на сільськогосподарських підприємствах / М.В. Мудрик // Матеріали міжнародних наукових практичних конференцій – с. 42-41

2. Сліпачук О. Графік документообігу з обліку праці та заробітної плати / О. Сліпачук // Заробітна плата. – 2007. – № 7. – С. 28.

3. Сердюк В.Н. Бухгалтерский учет: [Учеб. пособ.]. – 9-е изд., имз. и доп. – Донецк: ДонНУ, 2009. – 595 с.

МАЛИГІНА І.О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Фінанси підприємств як складова частина фінансової системи займають визначальне місце у структурі фінансових відносин суспільства. Фінанси підприємств призначені для забезпечення їх виробничої діяльності. Стрижневою основою фінансів підприємств є формування фінансових ресурсів та отримання і розподіл доходів з метою забезпечення відтворення виробництва.

Фінансова діяльність підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

До змісту фінансової діяльності підприємств відносять формування фінансових ресурсів (капіталу) і управління ними, формування активів і управління ними, формування прибутку і управління ним, фінансове планування,формування грошових потоків і управління ними, управління платоспроможністю і ефективністю роботи суб’єктів господарювання тощо.

Основними завданнями фінансової діяльності підприємств є: пошук резервів збільшення доходів, прибутку, власного капіталу; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого та соціального розвитку підприємства; забезпечення грошовими коштами виробничо-господарської діяльності підприємства; своєчасність виконання фінансових зобов’язань перед бюджетом, суб’єктами господарювання, робітниками тощо; пошук резервів збільшення платоспроможності; контроль цільовим розподілом та ефективним використанням фінансових ресурсів.

Під управлінням фінансовою діяльністю господарюючих суб’єктів слід розуміти систему економічних методів, спрямованих на систематичне забезпечення підприємств фінансовими ресурсами, активами і грошовими коштами в обсягах, необхідних для здійснення нормальної діяльності підприємств.

Загалом управління фінансовою діяльністю на підприємствах включає виконання таких завдань: забезпеченням підприємства фінансовими ресурсами і грошовими коштами в обсягах, необхідних для здійснення нормального

процесу виробництва, реалізації продукції та розрахунків; створення оптимальної структури капіталу з метою найбільш ефективного його використання; виявлення резервів збільшення прибутку і підвищення рентабельності виробництва; забезпечення постійної платоспроможності та ліквідності підприємства; прийняття оптимальних рішень щодо вкладень фінансових ресурсів з метою найбільш ефективного їх використання; сприяння більш активному використанню матеріальних активів; здійснення контролю за ефективним використанням фінансових ресурсів і грошових коштів тощо.

Таким чином, успішне вирішення завдань фінансової діяльності підприємства та ефективне управління такою діяльністю забезпечує своєчасність та повноту фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвиток підприємства, виконання ним фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел

1. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник. Видання 2-ге,перероблене та доповнене. - К.: ЦУЛ, 2009.-313 с.

2. Фінанси підприємств: підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 6-те ви. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.

МАЛИГІНА І.О.,
СЬОМЧЕНКО В.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОБЛІК МАЛОЦІННИХ ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» малоцінні та швидкозношувані предмети – це активи, що використовуються протягом не більш як одного року або операційного циклу, якщо він понад один рік. Вартісну межу малоцінних швидкозношуваних предметів чинним законодавством не встановлено, її може бути встановлено підприємством самостійно в обліковій політиці.

За складом малоцінні та швидкозношувані предмети поділяються на дві групи:

- швидкозношуваний господарський інвентар, використовуваний в установі для господарських потреб;
- інструменти і пристрої загального і спеціального призначення, використовувані в кабінетах, відділеннях, лабораторіях, майстернях, дільницях установи.

На нашу думку, для забезпечення безперебійної роботи виробництва, на складах підприємства завжди повинні бути виробничі запаси в межах норм, передбачених потребою підприємства. У складських приміщеннях підприємств здійснюються господарські операції зі збереження виробничих запасів, що надходять, а також відпуску їх у виробництво.

В сучасному світі проблема порівняння бухгалтерських стандартів набуває великого значення через те, що йде підвищення ділової міжнародної активності й обсягів іноземних інвестицій. Розмаїття стандартів може скоротити інтернаціональні потоки капіталу й у такий спосіб зашкодити економічному розвитку. Україна не повинна стояти осторонь від тих тенденцій, які обумовлюють сьогодні розвиток ринку капіталів.

Малоцінні та швидкозношувані предмети належать до складу оборотних засобів.

Таким чином, за своїм характером малоцінні та швидкозношувані предмети аналогічні основним засобам, а з точки зору порядку придбання їх – аналогічні матеріалам. Малоцінні та швидкозношувані предмети можуть знаходитися в експлуатації на складах підприємства і на матеріальній відповідальності окремих працівників.

Для покращення обліку МШП на підприємстві треба застосувати такі заходи: затвердити графік документообігу; організувати аналітичний облік по господарському інвентарю; дотримуватися вимог щодо оформлення документів, тобто вказувати всі необхідні реквізити; як найшвидше закінчити перехід на нову комп'ютерну програму автоматизації бухгалтерського обліку.

Отже, хоча МШП частково виконує функції, подібні до функцій необоротних активів, але відповідно до встановленого порядку вони включаються до складу запасів і строк їх корисної експлуатації становить менше одного року.

Список використаних джерел

1. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.99 р. № 996 – XIV.

2. Заруба І. Малоцінні та швидкозношувані предмети: особливості обліку // Все про бухгалтерський облік. – 2008 – № 108 – С.6-9.

3. Калюга Є.В., Савчук В.К., Сук Л.К. Облік і аудит // Навчально-методичний посібник. – 2015 – с. 24

4. Економічна енциклопедія: [У 3-х томах]. Т.1. / Ред. кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.– К.: Видавн. центр "Академія", 2000/ – 864с.

МАНІЛО А.Ю.,
ПРОСКУРІНА Н.М., д.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ РОБОЧИХ ДОКУМЕНТІВ АУДИТОРА ПРИ ПЕРЕВІРЦІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасній ринковій економіці та жорстокій конкуренції, досить актуальним стало питання ефективного використання основних засобів, оскільки основні засоби займають вагоме місце господарській діяльності підприємства, їх частка дозволяє оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансової діяльності суб'єктом господарювання. Важливою умовою для забезпечення їх збереження та правильності здійснення обліку вчасне та правильне документальне оформлення операцій надходження, вибуття та зберігання на підприємстві основних засобів. У зв'язку з цим аудит основних засобів займає чільне місце у процесі перевірки фінансової звітності підприємства. Як показує практика, аудиторські фірми використовують методики аудиту основних засобів підприємства-клієнта, сформовані на основі власного бачення процесу перевірки. В процесі такої перевірки аудитори створюють робочі документи в тому вигляді, який є зручним та зрозумілим для них. При цьому створення робочого документу може відбуватися без врахування досвіду своїх колег, оскільки його не викладено в публічних джерелах. Результатом цього є збільшення не лише строків аудиту, але й зниження якості та результативності такого аудиту. Варто зауважити, що форма робочих аудиторських документів в Україні законодавчо не затверджена. Це, з однієї сторони, є явищем негативним, оскільки без єдиного шаблона важко буде зрозуміти зміст документа іншим користувачам, які безпосередньо не пов'язані з його складанням, але беруть участь у аудиторській перевірці. А з іншого боку – відсутність єдиного шаблону дозволяє аудиторам формувати робочий документ, виходячи виключно зі специфіки свого клієнта, при цьому враховуючи максимально всі особливості обліку основних засобів.

На нашу думку, робочі документи аудитора з перевірки основних засобів доцільно формувати в електронній формі у програмі MS Excel з поділом на дві групи:

– перша група – робочі документи з перевірки власних основних засобів, щодо їх балансової вартості; суми нарахованої амортизації; доцільності включення витрат на поліпшення основних засобів до балансової вартості на дату балансу; фактичної наявності основних засобів на дату балансу з

посиланням на відповідний акт про проведення інвентаризації та ін.;

– друга група – це робочі документи з перевірки орендованих основних засобів щодо їх вартості; нарахування амортизації; збільшення балансової вартості за рахунок витрат, понесених на їх модернізацію; фактичної наявності орендованих основних засобів та ін.

Описаний вище підхід до поділу формування робочих документів аудитора при перевірці основних засобів може бути застосований до будь-якого виробничого підприємства. При цьому має бути передбачена можливість внесення коректив, виходячи зі специфіки діяльності підприємства-клієнта.

Таким чином, з метою належного документування процесу аудиту основних засобів пропонуємо встановити вимоги до формування робочих документів аудитора на рівні внутрішньофірмових стандартах, які будуть регулювати не тільки порядок проведення аудиторської перевірки, але й вимоги та форму робочих документів, дозволить підвищити ефективність їх роботи у відповідності до Міжнародних стандартів аудиту і забезпечити якість аудиту.

Список використаних джерел

1. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов./ М.Ф.Огійчук, І.Т. Новіков, І.І. Рагуліна. – К.: Алерта, 2012. – 664с.

2. Федчук Є. Видатки на інноваційну діяльність та проблеми їх правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 7. - С. 138-141.

3. Бутинець Т. А. Внутрішній аудит основних засобів: виявлення типових порушень в обліку / Т. А. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2014. – Вип. 3. – С. 3-12.

МАСАЛИГА Я. О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Будь-яке підприємство не може функціонувати без запасів і тому потрібно приділяти значну увагу до їх організації на підприємстві. На виробничому підприємстві запаси повинні забезпечувати ритмічність, постійність та безперервність діяльності, а на промислових підприємствах вони потребують великих капіталовкладень, тому правильна організація обліку

запасів забезпечить вчасний аналіз їх стану та вплив на фінансовий стан підприємства.

Методологію бухгалтерського обліку запасів досліджували такі вчені, як Бутинець Ф.Ф., Сопко В.В., Смоленюк П.С. та інші. Але залишається ще багато нерозкритих питань щодо організації запасів на підприємстві.

В Україні нормативно-правовим актом, що визначає методологічні засади на підприємстві та формування обліку запасів є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». За П(с)БО 9 запаси визначаться, як актив що утримується для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримується для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності [1].

Даний стандарт не розповсюджується на такі запаси, як незавершене виробництво за будівельним контрактом, фінансові активи та поточні біологічні активи. Для організації синтетичного обліку запасів на виробництві використовують рахунок 20 «Виробничі запаси» та його субрахунки:

201 – Сировина і матеріали;

202 – Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби;

203 – Паливо;

204 – Тара й тарні матеріали;

205 – Будівельні матеріали;

206 – Матеріали передані в переробку;

207 – Запасні частини;

208 – Матеріали;

209 – Інші матеріали [2].

Кожне підприємство залежно від особливостей його діяльності може більш детально відображати інформацію по окремим субрахунках, що допоможе контролювати наявність та рух запасів на підприємстві. За дебетом рахунка 20 «Виробничі запаси» відображають надходження відповідних запасів на підприємство та збільшення їх вартості при дооцінці, по кредиту – витрати у виробництві, відпуск в цех на переробку, тобто зменшення запасів [3].

Для покращення організації обліку запасів в МСФО 2 «Запаси» рекомендують використовувати такі уніфіковані форми документації:

1. Створення графіків документообігу з обліку виробничих запасів і доведення до виконавців їх функцій при створення і перевірці первинних документів;

2. видання розпорядчої документації за визначенням кола осіб, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів;

3. зазначення у посадовій інструкції необхідності обов'язкового контролю правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів та ступеню відповідальності працівника бухгалтерії;

4. перевірка службами внутрішнього контролю дотримання вимог законодавства в частині організації документування операцій, пов'язаних з обліком запасів [4].

Підприємство самостійно повинно обирати форму бухгалтерського обліку, а саме систему регістрів обліку, порядок реєстрації та узагальнення інформації в них з дотримання єдиних засад. Всі головні аспекти організації обліку запасів на підприємстві повинні бути розкриті в обліковій політиці підприємства. Запаси займають найбільш важливе місце в активах підприємства і тому правильна оцінка та раціональне їх використання впливають на діяльність підприємства. Головною умовою правильності надходження та нормативного використання є правильне документальне забезпечення. Тому для ефективного обліку запасів на підприємстві необхідно забезпечити: організацію документообігу на всіх стадіях обліку запасів.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України №246 від 20.10.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99.

3. МСФО 2 Запаси (IAS 2. Inventories)// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf.

МИРОНЕНКО К. Г.,
ПРОСКУРІНА Н.М., д.е.н., професор,
Запорізькій національний університет,
м. Запоріжжя

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Внутрішньогосподарський контроль широко використовується у світовій практиці ведення бізнесу. Його необхідність очевидна у сучасних умовах господарювання в Україні. Внутрішньогосподарський контроль є однією із важливих функцій управління. Без наявності цієї функції управління неможливе ефективне функціонування чи організація діяльності підприємства, тому вивченню й аналізу функцій управління, а саме – внутрішньогосподарського контролю, потрібно приділяти переважну увагу.

Однією із функцій управління є контроль. Керівництво розпочинає здійснювати дану функцію ще з визначення цілей і завдань або з моменту створення організації. Так, варто зауважити, що саме контроль є основним елементом управління і ні планування, ні створення організаційних структур, ні мотивацію не можна розглядати повністю окремо від контролю.

Внутрішньогосподарський контроль обслуговує систему управління з метою сприяння дієвому і ефективному виконанню стратегії підприємства. При цьому для його здійснення необхідна наявність мети (стратегії), фактичних даних (отриманих з допомогою системи бухгалтерського обліку), процесу виявлення відхилень фактичних даних від планованих та прийняття рішень щодо усунення відхилень. Так, внутрішньогосподарський контроль, як процес, дозволяє визначити його не як одноразову дію, а, як серію безперервних дій, направлених на досягнення визначеної стратегії підприємства. Крім того, внутрішньогосподарський контроль є однією з функцій процесу управління. Тобто, це не тільки процес, спрямований на досягнення цілей компанії, але і результат дій керівництва з планування, організації діяльності підприємства в цілому і його окремих підрозділів та мотивації працівників. Внутрішньогосподарський контроль має бути всеосяжним. Тобто, внутрішньогосподарський контроль – це система безперервних контрольних дій за функціонуванням об’єктів управління, що здійснюються керівництвом підприємства або уповноваженою ним посадовою особою, з метою формування певних інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх коригування для досягнення поставлених цілей найбільш ефективним способом.

Наявність системи внутрішньогосподарського контролю відіграє важливе

значення для управління, адже створює умови для успішного розвитку підприємства, оскільки з'являється можливість на вигідних умовах залучати інвестиції шляхом підвищення якості фінансової звітності суб'єкта господарювання; вчасно знайти і виправити певні відхилення; ефективно управляти матеріальними і трудовими ресурсами і проводити ефективну цінову політику; у власників є можливість контролювати діяльність менеджерів на відповідність їх дій цілям діяльності підприємства.

Отже, для ефективного функціонування системи внутрішньогосподарського контролю, як однієї із функцій управління, необхідно мати чітко визначені цілі, виконувати встановлені вимоги та впроваджувати заходи щодо оптимізації системи контролю, що сприятиме підвищенню якості та достовірності інформації, ефективності управління підприємством, як основи для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посібник /Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Маринчук. – К.: ЦУЛ, 2014. – 496 с.

2. Дікань, Л. В. Внутрішньогосподарський контроль. Конспект лекцій [Текст] / Л. В. Дікань, Н. М. Шульга. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. – 60 с.

МОСІЯШ І. В.,
РИБАЛКО О. М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Фінансові інвестиції – це вкладення коштів чи інших активів у цінні папери суб'єктів господарської діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [1].

У бухгалтерському обліку головним аспектом має бути та є правильний облік відображення діяльності будь-якого підприємства для отримання інформації щодо фінансового результату за визначений період роботи [4, 140].

Фінансові інвестиції теж потребують наявності досконалого та суттєвого обліку цього напрямку отримання прибутку. Для удосконалення обліку

фінансових інвестицій необхідно розробити комплексну систему, яка б ґрунтувалася на специфічних умовах економічного і політичного життя України.

В бухгалтерському обліку повинні розрізнятися як окремі об'єкти фінансові інвестиції, що утримуються для одержання прибутку, контролю та інших вигод, і активи, що придбані з метою подальшого продажу [3, 321].

Фінансові активи, що придбані і утримуються для подальшого продажу, хоч і віднесені за П(С)БО до інвестицій, на мою думку, повинні відображатися в обліку як товар.

Вимагає більш чіткого розмежування в обліку і звітності інформація щодо визначення результатів за окремими видами діяльності, зокрема, доходів, видатків і результатів інвестиційної діяльності. Враховуючи те, що на рахунку 74 обліковуються доходи, пов'язані виключно з інвестиційною діяльністю, доцільно було б це врахувати у самій назві рахунку, назвавши його «Доходи інвестиційної діяльності», а субрахунок 746 «Інші доходи від інвестиційної діяльності».

Аналогічна проблема виникає і в обліку витрат інвестиційної діяльності.

Вимагає відповідного уточнення й рахунок для обліку кінцевих фінансових результатів. У зв'язку з цим субрахунок 793, на якому формуються кінцеві фінансові результати від інвестицій, слід було б назвати «Результат інвестиційної діяльності» [2, с. 333].

Аналогічні зміни доцільно внести у фінансову звітність, зокрема, у форму №2 «Звіт про фінансові результати», замінивши статті «Інші доходи» та «Інші витрати» відповідно на статті «Доходи інвестиційної діяльності» та «Витрати інвестиційної діяльності».

Як свідчить практика, інвестиційна діяльність у країнах з ринковою економікою дає підприємству суттєві доходи. Тому важливим є найбільш повне висвітлення в обліку і звітності інвестиційних процесів на підприємстві, одержання достовірної інформації про інвестиційні доходи і витрати, чітке розмежування результатів кожного виду діяльності підприємства. Адже, саме підприємство є одним із ключових суб'єктів ринкової економіки.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12

2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік. Навч. посібник для студентів. – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 448 с.

3. Лук'яненко Л. І., Небильцова О. В., Коршикова Р. С. Облік фінансових інвестицій: методологія та проблеми міжнародної уніфікації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005. – 172 с.

4. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. екон. спец. – 5-те вид., допов. й переробл. -К.: А. С. К., 2007. -784с.

НАУМЕНКО Р.В., КОШУБІНСЬКА А.С.,
ГОНЧАРОВА В. Г., к.н.держ.упр., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗМІН ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Оцінка фінансових інвестицій відіграє важливе значення, адже призвана забезпечити інтереси інвесторів, кредиторів та інших користувачів в правдивої інформації. Створення умов для залучення іноземних інвестицій, приєднання України до СОТ, інтеграція українського бізнесу в світову економіку - всі ці процеси диктують необхідність застосування міжнародного досвіду оцінки фінансових інвестицій.

Оцінка фінансових інвестицій в,Україні здійснюється згідно П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». У міжнародних стандартах фінансової звітності питання фінансових інвестицій відзначені у цілому ряді документів: МСБО 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність», МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства», МСБО 31 «Частки у спільних підприємствах», «МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». На заміну МСБО 39 «Фінансові інструменти» розроблений МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», який планували ввести в дію з 1 січня 2013 року, але відклали його введення до 2018 року, з можливістю дострокового застосування. У зв'язку з цим дослідження оцінки фінансових інвестицій вимагають детального висвітлення вимог МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Методики оцінки фінансових інвестицій напряму залежать від форми інвестування, здійснюваної суб'єктами підприємницької діяльності.

Згідно, п.5 ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» виділяють такі види оцінки фін. інвестицій:

-оцінка за справедливою вартістю;

-оцінка за первісною вартістю;

-оцінка за меншою з двох вартостей;

-оцінка за методом участі в капіталі.

Згідно МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», фінансові інвестиції повинні оцінюватися за їх справедливою вартістю плюс чи мінус витрати по угоді, які безпосередньо відносяться до його придбання або випуску.

За МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» після первісного визнання суб'єкт господарювання може оцінювати фінансові інвестиції (окрім інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства) за двома методами:

- амортизованою вартістю;

- справедливою вартістю.

Так, фінансова інвестиція оцінюється за амортизованою собівартістю, якщо вона є борговим інструментом, а також: а) бізнес-модель компанії орієнтована на утримання цього активу для цілей отримання договірних потоків грошових коштів; б) одночасно договірні потоки грошових коштів за цим активом є тільки виплатами основної суми і відсотків. Решта боргових фінансових інвестицій повинна оцінюватися за справедливою вартістю.

У зв'язку з тим, що на сьогодні існують суттєві розбіжності між національними та міжнародними вимогами до оцінки фінансових інвестицій виникає об'єктивна потреба у наближенні нормативно-правової бази України з бухгалтерського обліку до міжнародного бухгалтерського законодавства.

Список використаних джерел

1. Бондар М.І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю: монографія / М.І. Бондар – К.: КНЕУ, 2008. – 256 с.

2. Граковський Ю. Фінансові інвестиції: бухгалтерський та податковий облік / Ю. Грабовський // Вісник податкової служби України. – 2010. – №20. – С.21-25.

3. Сук Л. Облік фінансових інвестицій / Л. Сук, П. Сук, Щ. Криворот // Бухгалтерія в с/г. – 2010. – №12. – С.32-44.

4. Лук'яненко Л. І., Небильцова О. В., Коршикова Р. С. Облік фінансових інвестицій: методологія та проблеми міжнародної уніфікації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005. – 172 с.

ОВСІЄНКО А.В.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В Україні на сучасному етапі велике значення для економіки має туристична діяльність, тому що це одне з найголовніших джерел доходу.

Туристична діяльність в Україні має певні особливості щодо оподаткування основними податками і зборами.

Відповідно до ст. 1 «Закону про туризм», до суб'єктів туристичної діяльності належать підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, фізичні особи, які зареєстровані в установленому чинним законодавством України порядку і мають ліцензію на провадження діяльності, пов'язаної з наданням туристичних послуг. Отже, юридична або фізична особа набуває статусу суб'єкта туристичної діяльності за умов наявності реєстрації та відповідної ліцензії [1].

На сьогоднішній день в Україні існує два основних види оподаткування туристичної діяльності: загальна система оподаткування, обліку та звітності (передбачена законодавством України); спрощена система оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва [2].

Варто звернути увагу, що значно ускладнюють сучасну систему оподаткування постійні її зміни та уточнення. Це ускладнення стосується, в першу чергу, самих суб'єктів туристичної діяльності, які вимушені постійно слідкувати за нововведеннями, не маючи можливості отримати з боку держави своєчасні роз'яснення та консультації щодо нових процедур справляння податку чи збору. На ціноутворення в готелях України, як і в інших країнах світу, суттєво впливають законодавчі акти, які визначають особливості державного регулювання цін.

Підприємства готельного господарства України сплачують десять основних видів загальнодержавних податків і обов'язкових платежів, а саме: податок на додану вартість, акцизний збір, податок на прибуток підприємства, податок на доходи фізичних осіб, державне мито, мито, плата (податок) за землю, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, відрахування на соціальні заходи від фонду оплати праці, плата за торговий патент та на деякі види підприємницької діяльності [2].

В України, серед податків які сплачують підприємства готельного господарства, найвагоміше значення мають податок на додану вартість і

податок на прибуток, а в системі місцевих податків і зборів – готельний збір.

Існує ще один досить важливий фактор, який ще більше загострює ситуацію – фактор нестабільності законодавчих актів, що призводить до втрати довіри з боку платників податків.

Узагальнюючи, можна сказати, що система податків і зборів, в Україні, яка діє на даний час не є ефективною. Зрівнюючи податкову систему інших розвинених країн, то вони стимулюють розвиток держави шляхом зменшення кількості податків і надання пільг, що в результаті сприяє розширенню індустрії туризму в цілому і збільшенню надходжень від цієї галузі до бюджетів.

Податкову систему країни треба змінювати таким чином, щоб враховувались економічні інтереси обох сторін – держави і платників податків, а також зменшити зацікавленість платників від ухиляння сплати податків.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Туризм» – відомості ВР 1995, № 31, ст. 241, 2001, № 32, ст. 172 (із змінами та доповненнями)

2. Розметова О. Г. Державне регулювання оподаткування суб'єктів туристичної діяльності // Інноваційна Економіка № 35, 2012 – Всеукраїнський науково-виробничий журнал.

ПАТЕНКО І.В.,
ГОНЧАРОВА В.Г., к.н.держ.упр., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ РЕЗЕРВУ НА ОПЛАТУ ВІДПУСТОК В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Створення резерву на виплату відпусток дозволяє рівномірно розподілити майбутні витрати на оплату відпусток працівників протягом року. Ця норма встановлена п. 7 П(С)БО 26 і п. 13 П(С)БО 11 і є обов'язковою для виконання всіма підприємствами. Роботодавці зобов'язані надавати найманим робітникам оплачувані відпустки. Порядок такого надання і їх оплати врегульований законодавством. З початку трудової діяльності в підприємства виникає заборгованість перед працівником (заборгованість по зарплаті, і заборгованість по оплаті майбутньої відпустки). Рішення про створення резерву відпусток підприємства повинні відобразити у своєму наказі про облікову політику [1].

За рахунок резерву відпусток підприємство може нарахувати:

- оплату щорічних основних відпусток та додаткових відпусток

працівникам із дітьми;

- оплату компенсацій за невикористані дні відпустки;
- оплату внесків до Пенсійного фонду від суми оплати відпусток і компенсацій.

Інших напрямків використання цього резерву бути не може. Тобто, наприклад, оплату навчальних і творчих відпусток за рахунок резерву відпусток не покривають, а відносять одразу на витрати відповідного місяця.

Існують такі методики розрахунку суми забезпечень для різних ситуацій:

1. Для розрахунку щомісячної суми забезпечення. Згідно абзацу другому пункту 14 ПБО-11, сума забезпечення на виплату відпусток визначається щомісячно як добуток фактично нарахованої заробітної плати працівникам і відсотка, обчисленого як відношення річної планової суми на оплату відпусток до загального планового фонду оплати праці з урахуванням відповідної суми відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [3].

2. Для аналізу залишку забезпечення на дату балансу. Залишок забезпечення на виплату відпусток, у тому числі відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з цих сум, станом на кінець звітного року визначається за розрахунком, який базується на кількості днів невикористаного працівниками підприємства щорічної відпустки і середньоденної оплати праці працівників. Середньоденна оплата праці визначається відповідно до законодавства. На підприємстві має бути добре організоване кадрове діловодство (настільки, щоб підрахунок кількості днів невикористаних відпусток не був проблемою на підприємстві) [4].

Ненарахування резерву відпусток теоретично можна кваліфікувати як ведення бухгалтерського обліку з порушенням встановленого порядку.

Таким чином, надання щорічної відпустки працівникові та її оплата за відпрацьований час є обов'язком підприємства. Резерв на оплату відпусток має цільове спрямування. Сума забезпечень розраховується для розрахунку щомісячної суми забезпечення та аналізу залишку забезпечення на дату балансу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. №504/96-ВР;
2. ПБО 25 — Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджене наказом Мінфіну України від 25.02.2000 р. № 39;
3. П(С)БО 11 — Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Мінфіну України від 31.01.2000 р. № 20;
4. П(С)БО 26 - Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Виплати працівникам», затверджене наказом МФУ від 28.10.2003 р. № 601.

ПЕРЕСИПКІН Г. Ф.,
СЬОМЧЕНКО В.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВИТРАТИ ЯК ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА КАТЕГОРІЯ

Витрати виробництва є важливою не тільки економічною, але й обліково-аналітичною категорією, яка істотно впливає на обсяги та динаміку прибутку. Тому здійснення дієвого контролю витрат виробництва з метою постійного зниження їх величини стає однією із важливих задач системи управління виробництвом на підприємстві.

Пошук шляхів зниження витрат виробництва в сучасних умовах слід розглядати як фактор підвищення прибутковості й ефективності роботи підприємств, забезпечення їх стабільності в ринковому середовищі. Величина витрат у багатьох випадках визначається як головний критерій у виборі варіантів розвитку підприємств. Загроза зменшення прибутку і банкрутства підприємств в умовах конкурентної боротьби вимагає переглянути принципи управління собівартістю з метою скорочення часу виробничого процесу, покращання якості продукції і зниження невиробничих витрат [1].

Витрати підприємства на виробництво являють собою важливий елемент відтворювального процесу первинної ланки і відтворюють у собі витрати підприємства на всі спожиті ресурси на виробництво продукції.

На рівні підприємства одночасно існує два підходи до визначення витрат виробництва: бухгалтерський та економічний. В економічних дослідженнях особливу цінність мають економічні витрати, а в господарській практиці – бухгалтерські витрати. Саме бухгалтерські витрати законодавчо закріплені в Податковому кодексі України [2].

При з’ясуванні сутності витрат слід пам’ятати, що їх існування в економіці зумовлено рідкістю ресурсів і можливістю їх альтернативного використання. Якщо для виробництва деякого конкретного товару використано певні ресурси, то це означає, що їх застосування вже неможливе для виробництва якогось іншого товару. Витрати в економіці пов’язані з відмовою від можливості виробництва альтернативних товарів і послуг.

Ф.Ф. Бутинець, Л.М. Янчева, Т.П. Остапчук, С.І. Якименко у своїх працях при розгляді витрат визначають їх як загальноекономічну категорію, що характеризує використання різних речовин і сил природи в процесі господарювання. Відрізняють поняття витрат в бухгалтерському розумінні від витрат в економічному тлумаченні. Так, під економічними витратами розуміють «затрати втрачених можливостей», тобто суму грошей яку можна

отримати при найбільш вигідному із всіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів. Таким чином, економічні витрати будь – якого ресурсу обраного для виробництва продукції дорівнюють його вартості при найкращому із всіх можливих варіантів використання. З бухгалтерської точки зору витрати – це тільки конкретні витрати ресурсів [3].

Такі економісти як: М.І. Баканов, С.М. Капелюш, Л.П. Петров, А.М. Фрідман, А.А. Макарова та інші головну увагу приділяли витратам обігу, під якими розумілись суспільно – необхідні витрати живої та уречевленої праці. Таке тлумачення витрат було зумовлено тим, що витрати розглядалися у зіставленні з витратами виробництва з одного боку, та витратами споживання – з іншого, а також з домінуванням економічної теорії К. Маркса щодо економічної природи витрат.

Отже, витрати, які слід ураховувати при прийнятті економічних рішень, – це завжди альтернативні витрати, тобто альтернативна вартість (цінність) ресурсів при найдоцільнішому, альтернативному варіанті їх застосування. Витрати на оплату ресурсів здійснюються в грошовій формі і часто називаються економічними витратами.

Список використаних джерел

1. Баранова Д. В. Теоретико-методичне забезпечення обліку та аналізу витрат підприємства / Д. В. Баранова // Управління розвитком. – 2014. – № 10. – С. 9-12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_10_5.

2. Васюк Н. В. Удосконалення обліку та аналізу витрат: управлінський аспект / Н.В. Васюк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2012. – Вип. 1. – С. 350-356. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2012_1_59.

3. Івченко Л. В. Економічна сутність витрат підприємства [Електронний ресурс] / Івченко Л. В. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11._NPRT_2007/Economics/22418.doc.htm – Назва з екрана

4. Лук’яненко Л. І., Небильцова О. В., Коршикова Р. С. Облік фінансових інвестицій: методологія та проблеми міжнародної уніфікації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005. – 172 с.

5. П(С)БО 26 - Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Виплати працівникам», затверджене наказом МФУ від 28.10.2003 р. № 601.

ПЕТРОВА А.В.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

У процесі експлуатації основні засоби (далі – ОЗ) втрачають свої технічні властивості і якості, тобто – зношуються. Будь-які об’єкти, що входять до складу ОЗ, крім землі, піддані фізичному і моральному зносу. Це означає, що під впливом фізичних сил, технічних та економічних факторів вони поступово втрачають свої властивості і робляться непридатними для використання. Це у своє чергу, призводить до того, що ОЗ не можуть виконувати свої функції [1, ст.165].

На темпи фізичного зносу впливають такі фактори:

- умови експлуатації та зберігання ОЗ;
- інтенсивність використання – ступінь завантаження, режими та особливості технологічних процесів;
- ступінь захисту від впливу зовнішнього середовища;
- якість обладнання;
- кваліфікованість персоналу.

Фізичний знос можна частково відновити, зробивши ремонт, реконструюючи і модернізуючи ОЗ. Проте, з часом витрати на ремонт перестануть виправдовувати себе і стануть неокупними, а значить – марними [3].

Моральний знос виявляється за інакшим принципом, ніж фізичний. Основні фонди за власною конструкцією, продуктивністю, за витратами на обслуговування та експлуатацію відстають від своїх новітніх аналогів. Головне відставання в тому, що вони не здатні випускати продукцію такої якості, яку можна випускати на більш сучасній техніці. Отже, періодично виникає необхідність заміняти основні фонди, насамперед їх активну частину, новими, більш сучасними екземплярами.

Вартість об’єктів ОЗ погашається за допомогою нарахування амортизації.

Амортизація – це економічний механізм поступового переносу вартості основних фондів на готовий продукт та накопичення грошового фонду для заміни зношених примірників [1].

Амортизація представляє собою поступове погашення вартості об’єкта, придбаного за рахунок тимчасово вільних оборотних коштів. Якщо ж витрат на придбання основного засобу в організації не було (об’єкт отримано безоплатно, за договором дарування тощо), або його придбання було забезпечено джерелом

фінансування, по цьому об’єкту амортизація нараховуватися не повинна.

Нарахування амортизації ОЗ проводиться з урахуванням наступних чинників – вартості, яка амортизується, терміну корисного використання кожного виду ОЗ і способу нарахування амортизації [2].

Як правило, первісна (або відновна) вартість об’єкта ОЗ відноситься до вартості, яка амортизується. Головною передумовою для нарахування амортизації є використання ОЗ, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів у господарській діяльності [3].

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік та оподаткування: [навч. посібник / за ред. Р.Л. Хом’яка, В.І. Лемішовського]. – Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2008. – 1112 с.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00]

3. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-методичний посібник / за ред. Голова С. Ф. - Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2003. - 768 с.

ПІКАЛОВА А.М.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

У процесі діяльності сучасні підприємства постійно являються учасниками господарських операцій, співпрацюючи з іншими суб’єктами – засновниками, робітниками, постачальниками, покупцями, фінансово-кредитними організаціями, іншими контрагентами, органами державної влади та місцевого самоврядування тощо. Результатом таких відносин є дебіторська заборгованість, що являє собою предмет безперервного контролю з боку керівництва та фінансових служб. З огляду на це необхідно забезпечити якісне та своєчасне відображення інформації про заборгованість у системі бухгалтерського обліку [1].

Дебіторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. Отже однією з важливих проблем є те, що неоплачена в строк дебіторська заборгованість по закінченню часу стає безнадійною і підприємству необхідно створювати резерв сумнівних

боргів, що призводить до вилучення грошових коштів з обороту, яке у свою чергу спричиняє нестачу обігових засобів, які вкрай необхідні підприємствам. Цю проблему вивчають вітчизняні науковці: Бутинець Ф.Ф., Сопко В.В., Городянська Л., Білик М.Д, Костюк Д. та інші [2–3]. Значення ефективної організації обліку дебіторської заборгованості особливо зростає в період інфляції, коли іммобілізація власних оборотних активів стає дуже невигідною.

Керівнику підприємства з метою отримання повної та оперативної інформації щодо різних форм дебіторської заборгованості, доцільно забезпечити організацію обліку із залученням фахівців з аутсорсингу. Переваги аутсорсінгу полягають у тому, що він дає можливість підприємству ефективно вирішувати ті задачі, якими самостійно займатися або дорого, або неможливо через нестачу ресурсів.

Для забезпечення ефективної організації обліку дебіторської заборгованості вважаємо за необхідне:

1. Удосконалити організаційний аспект обліку дебіторської заборгованості на підприємстві шляхом залучення до управління дебіторською заборгованістю аутсорсингу.

2. Впровадити в обов'язки бухгалтера по обліку розрахунків або зобов'язань систематичний перегляд на дату балансу довгострокової заборгованості по окремим дебіторам. Якщо до терміну погашення заборгованості залишилося менше ніж 12 місяців слід відображати минулу довгострокову заборгованість, як поточну.

3. Можливість надання знижок замовникам при купівлі великих обсягів продукції або у разі швидкої сплати коштів за неї.

4. Для запобігання безнадійних боргів слід, дуже ретельно вивчити фінансовий стан підприємств-покупців, його стабільність та репутацію.

Належно організований на підприємстві облік дебіторської заборгованості дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності і зниження показників ліквідності для забезпечення постійної наявності оборотних коштів та покращення фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Кияшко О. М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: авто- реф. дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / О. М. Кияшко. – Київ, 2011. – 21 с.

2. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – Міністерство фінансів України, 12/2003. – № 12. С. 24 – 36.

3. Костюк Д. Безнадёжная задолженность и валовые расходы // Налоги и бухгалтерский учет. – 2009. - №21. – С.4-5.

ПІЛЮСОВА А.С., ЧЕРНЮК К.В.,
ГОНЧАРОВА В.Г., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

КОШТОРИСИ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Кошти з бюджету на утримання установи та проведення різних заходів виділяються на підставі затвердженого кошторису витрат. Кошторис витрат — основний плановий і фінансовий документ, який визначає обсяги, цільові напрямки та поквартальний розподіл коштів, що виділяються з бюджету на утримання установи.

Єдиний кошторис доходів і видатків складається всіма установами на календарний рік і затверджується керівниками вищих організацій не пізніше ніж через місяць після затвердження відповідного бюджету, з якого проводиться фінансування установи. Кошторис і штатний розклад затверджується у двох примірниках, один з яких повертається установі, а другий залишається у вищій організації. Кошториси і штатні розклади установ, які не мають вищої галузевої організації (центральні районні лікарні, центральні міські лікарні тощо), затверджується районними державними адміністраціями або виконавчими органами місцевих рад. Кошториси міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також обласних і прирівняних до них державних адміністрацій затверджуються КМУ після попередньої експертизи (перевірки) в МФУ.

Єдиний кошторис установи складається з двох розділів — доходів і видатків. Доходна частина складається з асигнувань загального і спеціального фондів. Видаткова частина поділяється на видатки, які провадяться за рахунок бюджетних асигнувань, і на видатки, які покриваються за рахунок інших (спеціальних) надходжень, з виділенням видатків, які провадяться установою за рахунок прибутку, що залишається в її розпорядженні.

Формування доходної частини єдиного кошторису здійснюється на підставі індивідуальних розрахунків доходів і платежів (крім асигнувань з бюджету, які показуються загальною сумою згідно з лімітною довідкою) та відрахувань до бюджету з кожного виду (джерела) доходів, що передбачаються на плановий період. За основу таких розрахунків беруться показники про обсяги запланованих платних послуг та інші розрахункові показники (площа приміщень, вартість обладнання, що здається в оренду; кількість місць у гуртожитках; кількість відвідувань музеїв, виставок тощо) і розмір плати з розрахунку на одиницю показника, який повинен враховувати чинне законодавство з ціноутворення. На підставі цих даних визначається сума

доходів на плановий період з кожного джерела їх утворення з поквартальним розподілом та врахуванням конкретних умов роботи установи.

У видатковій частині єдиного кошторису зазначається загальна сума витрат установи з розподілом їх за статтями бюджетної класифікації (поквартально), у тому числі витрат за рахунок бюджетних асигнувань і спеціальних коштів (окремо). Передбачені асигнування повинні забезпечити стовідсоткове фінансування витрат установи. Перевищення суми видатків у єдиному кошторисі над обсягами коштів, що виділяються установі з бюджету, можливе лише за рахунок прибутку від госпрозрахункової діяльності, що залишається у розпорядженні установи і може бути спрямований на покриття такого перевищення видатків над бюджетними асигнуваннями. У кошторисі установи повинні бути враховані галузеві особливості її діяльності (освіта, культура, наука, охорона здоров'я і т. ін.).

Витрати бюджетних установ складаються з витрат на капітальні вкладення і витрат на поточне утримання установи (поточну діяльність). Останні складаються з адміністративно-господарських і операційних витрат. Адміністративно-господарські витрати — це витрати на утримання управлінського, господарського і допоміжного персоналу, на відрядження, придбання інвентарю, оплату комунальних послуг і т. ін. Операційні витрати — це витрати, пов'язані зі здійсненням основної діяльності установи (витрати на зарплату педагогам, лікарям, на медикаменти, продукти харчування у лікарнях і т. ін.).

Розрахунки суми витрат за кошторисом здійснюють, виходячи з обсягу діяльності установи, визначеної планом її розвитку, та фактичного їх рівня за попередні періоди. Розміри операційних витрат визначають на підставі норм витрат, тобто витрат на розрахункову одиницю (одного учня, ліжко-день, одне відвідування поліклініки і т. ін.). Норми витрат можуть бути натуральні (матеріальні) і грошові (вартісні). Правильно визначені типові норми витрат мають важливе значення для розподілу бюджетних асигнувань на освіту, охорону здоров'я, культуру, науку між окремими регіонами. Обґрунтування окремих сум витрат наводиться у додатках до єдиного кошторису.

Список використаних джерел

1. Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних організаціях: Навч. Посібник. – Центр навчальної літератури, 2003. – 284 с.

2. М.Г. Михайлов, М.І. Телегунь, О.П. Славкова Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 384 с.

3. Назарова К. Аналіз діяльності бюджетних установ: навчальний посібник / Каріна Назарова, Тетяна Кумченко; Ред. Г. О. Кравченко; Київський нац. торговельно-економічний ун-т. - К.: Б. в., 2010. – 208 с.

4. Облік у бюджетних установах: Навчальний посібник/ Валентина Крива, Тетяна Корнієнко, Тетяна Сторожук.; За ред. О. А. Заїнчковського, Т. М. Сторожук; Держ. податкова адміністрація України, Академія ДПС України. - К.: Ірпінь, 2012. - 535 с.

ПОЛЯК В. В.,
РИБАЛКО О. М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НЕОБХІДНІСТЬ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У контексті вивчення сучасних принципів класифікації витрат є необхідним для розроблення ефективної моделі управління витратами специфічної для кожної окремої галузі.

Існують різні варіанти класифікацій. Наприклад, П(С)БО 16 «Витрати» [1] не містить системної класифікації витрат, як зазначає Ночовна Ю. О. [2], а передбачене ним групування витрат має надто узагальнений вигляд і здійснюється за окремими розрізненими ознаками: видами діяльності, функціональним призначенням, економічними елементами, способом перенесення вартості на продукцію, ступенем впливу обсягу виробництва.

За видами діяльності в П(С)БО 16 [1] виділяються витрати від звичайної діяльності, в тому числі операційної, фінансової й інвестиційної та витрати від надзвичайних подій.

У свою чергу витрати від операційної діяльності поділяються ще за двома ознаками:

- за функціональним призначенням (собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші);
- за економічними елементами (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизація та інші).

За способом перенесення вартості на продукцію поділяються на прямі і непрямі.

Така класифікація є явно недостатньою, тому необхідно навести інші приклади диференціації витрат. Наприклад, нижченаведену класифікацію витрат на виробництво, що вже зарекомендувала себе, за такими ознаками:

- за центрами відповідальності (витрати окремих виробництв, цехів, дільниць тощо).

- за видами продукції (витрати на окремі вироби, типові зразки виробів, групи однорідних виробів, напівфабрикати і тд.).

- за однорідним складом витрат (одноелементні та комплексні).

- за видами витрат (витрати за економічними елементами, за статтями калькуляції).

- за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат (змінні, постійні).

- за календарними періодами (поточні, довгострокові, одноразові).

- за доцільністю витрачання (продуктивні, непродуктивні).

Також, для прийняття управлінських рішень витрати поділяють на релевантні та нерелевантні; дійсні та можливі; маржинальні та середні.

Для контролю виконання витрати поділяють на контрольовані (регульовані) і неконтрольовані (нерегульовані), що є важливим для управлінської діяльності.

Роль витрат у господарській діяльності підприємств незаперечна. Але лише чітко налагоджена система управління витратами дасть відчутні результати в фінансово-господарській діяльності підприємства. Класифікація витрат за відповідною ознакою повинна застосовуватися для віднесення тих чи інших витрат до певних груп та формацій. Що дозволить більш легке читання даної економічної інформації, з метою більш детального подальшого аналізу та контролю витрат діяльності.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати": Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

2. Ночовна Ю. О. Класифікація витрат підприємства як основа організації управлінського обліку / Ю. О. Ночовна, О. М. Губачова // Економіка і регіон. - 2011. - № 2. - С. 185-189.

3. Васюк Н. В. Удосконалення обліку та аналізу витрат: управлінський аспект / Н.В. Васюк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2012. – Вип. 1. – С. 350-356. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2012_1_59.

4. Івченко Л. В. Економічна сутність витрат підприємства [Електронний ресурс] / Івченко Л. В. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11._NPRT_2007/Economics/22418.doc.htm – Назва з екрана

ПОЛЯКОВА К.В.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

БЕЗРОБІТТЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Україна стала однією з країн, які найбільше постраждали від фінансово-економічної кризи. Це сприяло загостренню низки проблем, зокрема вплинуло на зростання рівня безробіття. Безробіття є негативним соціально-економічним явищем, оскільки зумовлює скорочення купівельної спроможності населення, зменшує кількість платників податків, приводить до зростання ризику соціального напруження та виникнення додаткових витрат на підтримку безробітних.

Згідно з даними Держкомстату, рівень безробіття на 2016 рік у нас становить – 9,7% всього працездатного населення. Порівняно з 2013 роком ця цифра зросла на 1,9%. Та все ж на нашу думку – це досить мала цифра, враховуючи нинішню ситуацію, тому нинішній реальний рівень безробіття набагато більший.

Вивчаючи статистику реального безробіття, ми враховували, які підприємства зупинили роботу, скільки працівників скорочено, а скільки працюють неповний робочий день або тиждень. А додайте до них ще и заробітчан, які повернулися в Україну.

Та й у державних центрах зайнятості не всі реєструються, бо у цих держустановах роблять все для того, аби обмежити потік людей, які стають на облік. Вони спеціально створюють стільки бюрократичної тяганини, щоб людям у центр зайнятості навіть заходити не хотілось. А тим, хто таки звернувся, зазвичай пропонують роботу із мізерною зарплатою.

Тому всупереч офіційній статистиці, на жаль, безробіття на нинішній відмітці не зупиниться, а продовжуватиме зростати. Адже тепер починається нова хвиля звільнень в Україні, на які не реагує ані центральна, ані місцева влада.

Так, у Європі вже давно активно намагаються створити нові робочі місця. Для цього там є чіткі програми і фонди. Зокрема, Міжнародний валютний фонд мільярди виділив на подолання безробіття. Крім того, у ЄС здійснюють перепідготовку, перекваліфікацію спеціалістів, проводять соціальні та страхові виплати. Тобто європейці, навіть втративши роботу, можуть тривалим час жити на державному забезпеченні, доки не знайдуть нове місце праці.

І не кажіть що, у нас також здійснюють перепідготовку спеціалістів. Бо в Україні пропонують освоювати лише низькооплачувані професії, з якими –

жодних перспектив кар'єри.

Однак ми маємо надію, що й нашій державі вдасться реалізувати європейський досвід. Для того, щоб знизити рівень безробіття необхідно розробити та ухвалити антикризову програму заходів подолання негативних явищ в економіці спільно з роботодавцями та профспілками. Необхідно стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу, шляхом зменшення податкового тиску, полегшення порядку реєстрації підприємств. З появою нових підприємств з'являться нові робочі місця. Потребує також дослідження ринку праці щодо актуальності різних спеціальностей та здійснення перекваліфікації працівників відповідно до неї, застосування нових методів подолання безробіття, наприклад громадських робіт тощо.

Список використаних джерел

1. Державна служба зайнятості України. Статистична інформація. [Електронний ресурс] – режим доступу http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index
2. Державна служба статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/
3. Макроекономіка. Навчальний посібник. - Спб. «Пошук» 2006

ПОЛЯКОВА К.В.,
СЬОМЧЕНКО В.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Економічна ситуація, яка склалася в бюджетній сфері, вимагає теоретичного переосмислення і практичного вдосконалення системи обліку з метою врахування тих нових явищ і процесів, котрі розвиваються в сучасних умовах. Модернізація бюджетного бухгалтерського обліку в Україні в умовах ринкової економіки полягає у застосування принципів і методологій міжнародних стандартів обліку в національній практиці.

Проблеми бухгалтерського обліку перебували в центрі уваги багатьох науковців фактично від початку становлення ринкової економіки у країні.

Вагомий внесок у розробку завдань, визначених Стратегією модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі здійснили провідні вітчизняні вчені Бондар М.І., Жук В.В., Задорожній З.-М.В., Кондратюк І.О., Кондрашова Мельничук Б.В., Харченко С.І., та інші.

Проблемами вдосконалення бухгалтерського обліку в установах

бюджетної сфери займалися в різні часи провідні вчені, а саме П. Й. Атмас, Р. Т.Джога, Л. Г. Ловінська, С. В. Свірко, Н. І. Сушко, О. О. Чечуліна та інші. Однак в умовах суперечності законодавства ще існує багато невирішених проблем у сучасному бюджетному обліку, які потребують вирішення.

Актуальність модернізації бюджетного обліку, що обумовлена інтеграційними процесами України в міжнародну спільноту, зробила підґрунтя для реформування обліку в бюджетній сфері відповідно до вимог міжнародних стандартів. Сучасний стан обліку в бюджетних установах попри свою прогресивність характеризується цілою низкою невирішених проблем, котрі актуалізуються у зв'язку з необхідністю отримання нових потоків обліково-аналітичної інформації для внутрішніх потреб і розвитком міжнародного співробітництва в галузі державних й місцевих фінансів.

На нашу думку необхідно розвивати такі пріоритети:

– удосконалення організаційної структури бухгалтерських служб;

– удосконалення організації праці облікових працівників (в тому числі на основі розвитку сучасних інформаційних технологій).

Оскільки остання теза безумовно пов'язана з необхідністю розвитку належного правового забезпечення, то варто окреслити проблеми у випадку застосування автоматизації обліку. Вирішення останньої проблеми вимагає врахування витрат на такі складові формування автоматизованих систем в бюджетній сфері як програмне й технічне забезпечення, а також інші елементи. Зважаючи на те, що у більшості бюджетних установ (особливо великих) питання автоматизації формування інформаційних потоків з управління бюджетними коштами та усіма іншими ресурсами практично вирішені, мова може іти про розвиток і модернізацію існуючих систем, або так званого інформаційно-комунікативного забезпечення. Останнє, зокрема включає: програмне забезпечення, технічне обладнання, засоби телекомунікації та допоміжну інфраструктуру.

Якщо забезпечити перехід до без паперового (електронного) документообігу - це вимагає забезпечення вирішення таких проблем як:

– юридична доказовість документа;

– встановлення персональної відповідальності облікових працівників і головного бухгалтера за правильністю оформлення документа.

– забезпечення добровільності де матеріалізації.

Вдосконалення діючих і прийняття нових законодавчих та нормативних документів, які б чітко регламентували підходи до обліку в бюджетній сфері, в тому числі взаємовідносини з приводу формування й розвитку автоматизованих інформаційних систем дозволить досягти поліпшення інформаційності та аналітичності даних для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Борисова Н.В. Реформування бухгалтерського обліку в державному секторі: реалії та конструктивні перспективи / Н.В. Борисова // Менеджмент. – 2010. –№ 13. – С. 54-63.

2. Програма реформування системи бухгалтерського обліку зі застосуванням міжнародних стандартів [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів від 28.10.1998 року №1706.–Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-n

3. Про схвалення Стратегії модернізації системи управління державними фінансами [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 року №888-р.–Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/

4. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів від 16.01.2007 № 34. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-n

5. Максімова В. Ф. Стандартизація бухгалтерського обліку бюджетних установ в Україні: сучасний стан та перспективи / В. Ф. Максімова // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4. – С. 300–304.

ПРОСКУРІНА Н. М., д.е.н., професор,
ЗГУРОВСЬКА І. І.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ СЕРТИФІКАЦІЇ АУДИТОРІВ УКРАЇНИ

Через недосконале регулювання ринку аудиторської послуг в Україні на сучасному етапі розвитку існують проблеми з якістю фінансової звітності підприємств та банків, що підвищує ризики їх банкрутства та створює проблеми в питанні довіри до них з боку потенційних інвесторів та населення. Крім того, існуюча система регулювання аудиторської діяльності суперечить європейському законодавству, що обумовило ініціативу МФУ розробити модель реформи ринку аудиторських послуг в Україні, котра викладена в законопроекті «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1].

Проект закону № 6016-д розроблено з метою приведення норм національного законодавства у сфері аудиторської діяльності у відповідність із законодавством Європейського Союзу, зокрема із положеннями Директиви 2006/43/ЄС та Регламенту 537/2014. Цей Закон визначатиме правові засади

аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулюватиме відносини, що виникають при її провадженні [2].

Одним із важливих питань є питання сертифікації аудиторів. На сьогоднішній день, сертифікація здійснюється Аудиторською палатою України та складається з двох етапів кваліфікаційного іспиту [3].

Згідно з проектом закону № 6016, сформовані нові підходи до процесу сертифікації аудиторів, який принаймні змінено на атестацію. Процес атестації складається з двох частин:

1) складання іспитів з 14 предметів, перелік яких наведено у п. 2 ст. 19. Іспити проводяться у формі письмового анонімного тестування. За складання іспиту справляється плата у розмірі однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на початок відповідного року. При цьому, законопроект визначає, що особи, які під час навчання у ВНЗ вивчали ці предмети, протягом мінімальної кількості годин, визначеної Комісією з атестації, та успішно склали іспит, за рішенням комісії з атестації може бути зараховано теоретичні знання з відповідних предметів;

2) проходження практичної підготовки, а саме стажування протягом 3 років в аудиторській фірмі. У разі успішного складання іспитів та наявності стажування на підставі рішення комісії з атестації кандидату видається Свідоцтво про складання іспитів з теоретичних знань та кваліфікаційного іспиту, яке чинне протягом 5 років від дати складання кваліфікаційного іспиту.

На нашу думку, в законопроекті № 6016 недостатньо визначеною видається вимога як наявність вищої освіти (п.1 ч.1), оскільки неясно про яку саме освіту йдеться (юридичну, економічну, технічну тощо). Крім того не описана процедура проходження стажування.

Отже, проект закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 6016 містить кардинально нові підходи до процесу входження в професію аудитора, що звичайно істотно вплине на діяльність аудиторських фірм України. З цієї точки зору, даний законопроект потребує більшої точності, конкретизації та доопрацювання.

Список використаних джерел

1. Аудиторська реформа [Електронний ресурс].– Режим доступу: http:// www.minfin.gov.ua/news/borg/audytorska-reforma.– Назва з екрана.

2. Проект Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 03.02.2017 р. № 6016-д [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61045.

3. Аудиторська палата України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: http://www.apu.com.ua/sertifikatsiya

ПРОСКУРІНА Н.М., д.е.н., професор,
КУЛАЧКО М. Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

У сучасних умовах високо конкурентного середовища, спостерігається негативна тенденція збільшення випадків банкрутств підприємств. Саме тому, на сьогоднішній день особливої уваги заслуговує питання про довіру користувачів до фінансової звітності. Фінансова звітність підприємства має ґрунтуватися на основоположних принципах бухгалтерського обліку. Одним із таких принципів є принцип безперервності.

Нажаль, на рівні нормативно-правових актів, на сьогодні відсутнє уніфіковане поняття безперервності діяльності. Основоположні підходи визначення цього поняття наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «безперервність» в законодавчих актах

Джерело	Категорія	Твердження
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]	принцип	Оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[2]	принцип	Оцінка активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.
Концептуальна основа фінансової звітності [3]	припущення	Припущення, що суб'єкт господарювання є безперервно діючим і залишатиметься діючим в осяжному майбутньому. Припускається, що суб'єкт господарювання не має ні наміру, ні потреби ліквідуватися або суттєво звужувати масштаби своєї діяльності; за наявності такого наміру або потреби фінансові звіти можуть складатися з дотриманням іншого принципу, в такому випадку має розкриватися застосований принцип.
МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [4]	припущення	Суб'єкт господарювання складає фінансову звітність на основі безперервності, якщо тільки управлінський персонал не має намірів ліквідувати суб'єкт господарювання чи припинити діяльність або не має реальної альтернативи таким заходам.
МСА 570 «Безперервність діяльності» [5]	припущення	Суб'єкт господарювання розглядається як такий, що продовжуватиме здійснювати господарську діяльність в осяжному майбутньому.

Таким чином, українське законодавство відносить «безперервність» до категорії «принцип», у той же час, міжнародні стандарти визначають «безперервність», як «припущення».

Відповідно до Академічного тлумачного словнику, принцип – це основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напряму і т. ін. [6]. Припущення – це думка про можливість, імовірність чого-небудь; наукова гіпотеза [6]. Отже, принцип може означати вимогу, що обов'язкова для виконання, тобто не припускає варіативність і зазначає єдиний можливий спосіб відображення фактів господарської діяльності. Припущення ж відображає певні умови, що створені підприємством при постановці бухгалтерського обліку, і передбачає необов'язковість його застосування, однак моменти відступу від правил повинні розкриватися в Примітках до річної фінансової звітності із зазначенням причин.

На підставі розглянутого, доцільно відзначити, що міжнародні стандарти порівняно з національними надають більшу свободу у підході складання фінансової звітності з точки зору безперервності діяльності підприємства. Проте, жодне джерело не виключає необхідності складання фінансової звітності враховуючи можливості підприємства та наміри управлінського персоналу продовжувати вести діяльність в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 11.06.2017 р.), [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14.
2. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (редакція від 14.03.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.
3. Концептуальна основа фінансової звітності / Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013
5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2015 року, частина 1: пер. з англ. Ольховікова О. Л., Селезньов О. В. – К.: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2016. – 1249 с.
6. Словник української мови: академічний тлумачний словник (1970-1980) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sum.in.ua

ПРОСКУРІНА Н. М., д.е.н., професор,
КУПРІЯНОВА А. Г.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ У СВІТЛІ ЗАКОНОПРОЕКТУ «ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ»

У продовж останнього року в Україні відбувається важливий процес реформування системи бухгалтерського обліку, котрий обумовлений зміною економічної системи й інтеграцією нашої країни до Європейського Союзу. Це вимагає запровадження єдиних світових стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. У минулому році, а саме 11 травня був представлений новий законопроект «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 4646 (далі законопроект), в якому з'являються нові підходи до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [1].

Відповідно до рис. 1. то в законопроекті будуть відсутні конкретно перераховані принципи на яких ґрунтується ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а буде посилання на міжнародними стандартами, або національними положеннями. У законопроекті в ст. 11. говориться про те що, фінансова звітність та консолідована фінансова звітність за міжнародними стандартами складається на підставі таксономії фінансової звітності за МСФЗ.

Рис. 1. – Порівняння основоположних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності

Крім того, з'являється взагалі нове поняття, таксономія фінансової звітності. Таксономія фінансової звітності – це склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю.

Однією з основоположних змін в застосуванні міжнародних стандартів відповідає ст. 12 пункту 6, котра говорить що, підприємства, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами, зобов'язані забезпечити ведення бухгалтерського обліку відповідно до облікової політики за міжнародними стандартами після подання першої фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами, що визнається такою у порядку, визначеному міжнародними стандартами [1].

Отже, з прийняттям закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 4646, в Україні відбудеться новий етап переходу на повноцінне ведення бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. Дані нововведення торкнеться тільки підприємств які зобов'язані до закону України складати фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Проект Закону про внесення змін до Закону України [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59047.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996–14.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013

ПРОСКУРІНА Н. М., д.е.н., професор,
ОВДІЄНКО В. М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ У ТОРГОВІЙ ТА ВИРОБНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Загалом, облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1]. З цього слідує, що облікова політика має сильний

вплив на формування фінансового результату підприємства.

В основі вивчення облікової політики лежать її елементи. Елемент облікової політики – це конкретно обраний або самостійно розроблений підприємством виходячи з умов і специфіки його діяльності спосіб (прийом) або процедура обліку конкретного об'єкта обліку [2]. З огляду на це важливо зазначити, що ключовими аспектами, які значно будуть впливати на фінансовий результат в різних видах діяльності будуть значно відрізнятися і тому матимуть свій характерний вплив. З цього слідує, що при формуванні облікової політики підприємці повинні приділити особливу увагу саме таким аспектам та забезпечити їх обґрунтовану деталізацію

Так для виробничих підприємств потрібно звернути увагу та детально розробити облікову політику в таких аспектах як:

1. Облік основних засобів, а особливо методам нарахування зносу. Так як технологічний процес виробництва продукції є складним та доволі трудомістким тут постає питання щодо калькулювання собівартості продукції. З цього слідує, що детальний розгляд амортизації дозволить пришвидшити процес розрахунку собівартості одиниці продукції;
2. Обік вибуття запасів, а саме, матеріалів. Вони складають основну частину собівартості продукції, адже їх легше за все прямо віднести на виробництво конкретної одиниці. З цього слідує що правильний та обґрунтований вибір методу дозволить значно впливати на собівартість, а з цього на фінансовий результат;
3. Метод розподілення загальновиробничих витрат на одиницю продукції. Обґрунтований вибір бази розподілу дозволить привести до ефективності діяльності підприємства.

Для торгових підприємств важливим є такі аспекти бухгалтерського обліку:

1. Оцінка вибуття товарів. Різні методи вибуття товарів по-різному впливають на формування фінансового результату і можуть давати різну кількість доходу;
2. Методи розподілу тзв. Використання різного методу може впливати на суму собівартості товарів, а, отже, і суми можливого прибутку;
3. Метод визначення резерву сумнівних боргів. Торгівельна діяльність тісно пов'язана з великою кількістю покупців, а, отже, з можливістю не сплати суми дебіторської заборгованості. Резерв сумнівних боргів забезпечує покриття таких незапланованих випадків. Різні варіанти його визначення вплинуть на фінансовий результат.

З огляду на такі ключові аспекти можна підвести підсумок, що для кожного виду діяльності можна знайти проблемні питання обліку, які

потребують особливої уваги, а отже, потребують ретельного висвітлення в обліковій політиці.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14

2. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: монографія / В. А. Кулик // – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996–14.

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013

ПРУГЛО Я.О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПДПРИЄМСТВА

Однією з основних вимог, що висуваються до бухгалтерського обліку, є достовірність його показників. Вона забезпечується багатьма способами, одним із яких є інвентаризація. Обов’язок підприємств проводити для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності інвентаризацію, відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

З положень законодавства можна зробити висновок, що інвентаризація – це перевірка і документальне підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов’язань (майно, вклади підприємства в статутні фонди інших підприємств, розрахунки з дебіторами та кредиторами тощо) підприємства. Інвентаризація є одним з невід’ємних елементів бухгалтерського обліку і відіграє роль обов’язкового доповнення до поточної документації господарських операцій [1].

Головним документом, що визначає правила проведення інвентаризації, є

наказ Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (Затверджено наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879), зі змінами та доповненнями [1].

Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства.

Для проведення інвентаризації на підприємстві розпорядчим документом керівника підприємства створюється інвентаризаційна комісія з представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби та досвідчених працівників підприємства.

Наявність активів при інвентаризації встановлюється шляхом обов'язкового підрахунку, зважування, обміру.

Інвентаризаційні описи, акти інвентаризації, звіряльні відомості оформлюються відповідно до вимог, установлених Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88 (із змінами та доповненнями) [2].

Основні засоби вносяться до інвентаризаційного опису за найменуванням відповідно до основного призначення об'єкта із зазначенням інвентарного номера, виготовлювача, заводського номера (у разі його наявності), року випуску, первісної (переоціненої) вартості, суми зносу, строку корисного використання та інших відомостей.

У разі встановлення факту невідображення виконаних робіт капітального характеру або часткової ліквідації в бухгалтерському обліку підприємства визначається сума збільшення або зменшення балансової вартості.

У разі виявлення об'єктів, що не знаходяться на обліку, а також об'єктів, дані про які відсутні в обліку, до інвентаризаційного опису вносяться відсутні відомості і технічні показники про такі об'єкти вносяться.

У разі встановлення факту відсутності документа проводиться його розшук у строк, визначений правилами користування бібліотекою щодо користування документом читачем, але не більше одного року [2].

Список використаних джерел

1. Наказ Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань – [Електронний ресурс] – Затверджено наказом Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879 – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14.

2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку – [Електронний ресурс] – затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88 – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95.

ПУШКАРЬ І.В., к.н.держ.упр., доцент,
ДІМІТРОВА Д.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У ринкових умовах господарювання забезпечення ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств та зростання їх виробничого потенціалу вимагає створення якісно нової системи управління матеріальними ресурсами, і перш за все, виробничими запасами. Ключовою ланкою при формуванні собівартості готової продукції є виробничі запаси оскільки вони займають особливе місце не лише у складі майна підприємства, а й у структурі витрат підприємства.

Запаси беруть участь у всіх фазах виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств і потребують постійного відновлення. Запаси – це продукція виробничо-технічного призначення, що перебуває на різних стадіях виробництва й обігу, та очікує вступу в процес виробничого або особистого споживання. Облік запасів регламентується ПСБО 9 «Запаси», що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності [1].

До основних проблем обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах можна віднести:

1. недостатній рівень оперативності інформації для управління запасами підприємства;
2. недосконалість документального оформлення запасів;
3. нераціональне використання запасів;
4. слабкий контроль за рухом запасів на сільськогосподарських підприємствах;
5. автоматизація обліку запасів;
6. відсутність комплексного поєднання даних обліку, аналізу і контролю запасів на сільськогосподарських підприємствах для забезпечення керівників всіх рівнів управління необхідною інформацією.

Вирішення вище зазначених проблем потребує оновлення системи отримання інформації про запаси, використання міжнародних підходів щодо ефективного їх використання, постійне спостереження за наявністю і станом запасів на сільськогосподарських підприємствах [2].

Загальні рекомендації удосконалення організації обліку виробничих запасів сільськогосподарському підприємстві визначимо наступним чином:

1. щоб уникнути помилок і порушень при зборі і реєстрації оперативних фактів, виробничих запасів, що підлягають обліку, доцільно розробити детальні інструкції конкретним виконавцям про порядок і терміни реєстрації даних, а також використовувати систему заохочень і покарань при виконанні виконавцями своїх обов'язків. Проведення контрольних заходів знижує ризик неефективної системи збору і реєстрації оперативного факту;

2. використання на всіх ділянках обліку уніфікованих форм документації;

3. створення чіткого графіку документообігу запасів, що забезпечить більш раціональну і дієву організацію обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах;

4. удосконалення методико-організаційних основ фінансового та управлінського обліку виробничих запасів, а також їх контролю;

5. розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами [2].

Важливою передумовою організації обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів є їх класифікація. Однією з умов надходження та нормативного використання виробничих запасів є правильне документальне забезпечення. Для раціональної організації обліку запасів на підприємстві необхідно забезпечити: ефективну організацію документообігу на всіх стадіях обліку запасів (встановлення максимально коротких термінів часу на передачу і обробку документів з використанням індивідуальних схем руху документів), що передбачає модифіковане використання загальної схеми обліку відповідно до особливостей конкретного підприємства. Визнання та оцінка виробничих запасів містить безліч методів, з яких підприємство обирає для себе найпростіший, який легко можна було б поєднати з вітчизняним законодавством при управлінні сільськогосподарським підприємством.

Список використаних джерел

1. Данілочкіна О.В. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України /О.В.Данілочкіна. В.О. Голод,[Електронний ресурс] — Режим доступу:http://elibrary.nubip.edu.ua/14199/1/Danilochkina_Stat_1.PDF

2. Левченко О.П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів / Левченко О.П. // Збірник наукових праць ТДАУ №4 2014.— с. 266 – 270.

ПУШКАРЬ І.В., к.н.держ.упр., доцент,
ДОВБНЯ А.Ю.,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ РОЗПОДІЛУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стратегічною метою управління прибутком є визначення шляхів найбільш ефективного його формування та оптимального розподілу, що спрямовані на забезпечення розвитку діяльності підприємства та зростання його ринкової вартості. Ефективність політики управління прибутком підприємства визначається не тільки результатом його формування, але і характером розподілу для досягнення оптимального співвідношення між фондом нагромадження та фондом споживання.

При розподілі прибутку та визначенні основних напрямів його використання важливо враховувати фактори, які тісно пов’язані з поточною і майбутньою господарською діяльністю.

Фактори, що впливають на пропорції і ефективність розподілу прибутку є різнорідними і їх можна поділити на дві основні групи: зовнішні (які генеруються зовнішніми умовами діяльності підприємства та виступають свого роду як обмежувальні умови, які визначають границі формування та пропорції розподілу прибутку); внутрішні (які зумовлюються особливостями господарської діяльності підприємств і здійснюють вирішальний вплив на пропорцію розподілу прибутку, у зв’язку з тим, що дозволяють пристосувати його до конкретних умов і результатів господарювання підприємства) [2].

Врахування цих факторів дозволяє сформувати на підприємстві конкретний тип політики розподілу прибутку що задовольняє потреби, цілі і враховує можливості розвитку підприємства в майбутньому періоді.

Важливо враховувати, що для підприємств, які не мають можливості залучити кошти із зовнішніх джерел через низьку кредитоспроможність чи недостатнє кредитне забезпечення – самофінансування є єдиним способом забезпечення фінансовими ресурсами. Рішення власників підприємства про обсяги самофінансування діяльності є одночасно і рішенням про розмір дивідендів, які підлягають виплаті: збільшення обсягів самофінансування зменшує дивіденді, і навпаки. Але ж слід враховувати, що відмова від дивідендів сьогодні може обернутися збільшенням їх маси у майбутньому.

Самофінансування - це збільшення власного капіталу підприємства в результаті тезаврації прибутку, тобто спрямування його на формування

власного капіталу підприємства з метою фінансування інвестиційної та операційної діяльності [1].

Фінансування підприємства за рахунок тезаврації прибутку має як переваги, так і недоліки.

Переваги: залучені кошти не потрібно повертати, сплачувати винагороду за користування ними; відсутні затрати при мобілізації коштів; не потрібно надавати кредитне забезпечення; підвищується фінансова незалежність та кредитоспроможність підприємства. Недоліки: реінвестується чистий прибуток, попередньо він підлягає оподаткуванню, що збільшує вартість цього джерела фінансування; обмежені можливості контролю за внутрішнім фінансуванням знижують вимоги до ефективного використання коштів; помилковість інвестицій у підприємство порівняно з іншими зовнішніми проектами (рентабельність реінвестицій може бути нижча за середньоринкову процентну ставку, можливе зниження ефективності ринку капіталів) [1]. Таким чином, рішення на користь реінвестицій власниками прийматиметься з урахуванням податкового фактору на розподіл та використання прибутку і коли рентабельність вкладень в дане підприємство буде вищою, ніж прибутковість можливих зовнішніх альтернатив.

Ще одним важливим джерелом самофінансування підприємств є амортизаційні відрахування. Перевага їх як джерела засобів полягає в тому, що вони існують при будь-якому фінансовому положенні підприємства і завжди залишаються в його розпорядженні.

Для забезпечення довгострокової прибутковості підприємства доцільно дотримуватися таких напрямів використання прибутку: на цілі, досягнення яких сприятиме збільшенню створеної на підприємстві додаткової вартості; на забезпечення високого рівня розвитку виробничо-технологічної бази підприємства та високої інтенсивності споживання виробничих ресурсів; оптимізацію величини резервного фонду та скерування коштів на забезпечення його збільшення. При цьому необхідно здійснювати аналіз чинників отриманих прибутків, виявлення резервів, що сприятимуть максимізації прибутку, планування формування, розподілу та використання прибутку.

Список використаних джерел

1. Орлов О. О. Планування прибутку підприємства в умовах ринкової економіки: монографія / О. О. Орлов, Є. Г. Рясних, Н. І. Гавловська. – Хмельницький: Вид. ХНУ, 2009. – 155 с.

2. Шарманська С.О. Особливості формування та використання прибутку в трансформаційній економіці / С.О. Шарманська // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – К. – 2008. – Вип. 8 (87). – С. 3-8.

ПУШКАРЬ І.В., к.н.держ.упр., доцент,
ІВАЩЕНКО Г.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСВА

Формування умов забезпечення фінансової стійкості підприємства має істотне практичне значення і належить до числа найважливіших економічних проблем в зв'язку з тим, що недостатня фінансова стійкість вітчизняних суб'єктів господарювання багато в чому є причиною неплатежів. Однією із важливих умов фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоздатного виробництва. В свою чергу, самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи підприємства, яка зможе забезпечити отримання прибутку. Отже, фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими засобами, здатне забезпечити безперебійний процес виробництва й реалізації продукції, а також затрати на його розширення й оновлення.

Фінансова стійкість залежать від численних і різноманітних факторів.

Визначальні внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства: галузева належність суб'єкта господарювання; структура виробництва продукції та її частка в загальному платоспроможному попиті; розмір сплаченого статутного капіталу; розмір і структура витрат, їх динаміка у порівнянні з прибутком; стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви.

Суттєво впливають на підприємство взагалі й фінансову стійкість зокрема і зовнішні фактори:економічні умови господарювання; політична стабільність; техніка і технологія; платоспроможний попит споживачів; економічна і фінансово-кредитна законодавча база; соціальна і екологічна ситуація в суспільстві; податкова політика; рівень конкурентної боротьби; розвиток фінансового і страхового ринку [2].

Якщо якийсь із них випадає з аналізу фінансової стійкості, то оцінка впливу інших, прийнятих у розрахунок факторів, а також висновки ризикують виявитися спотвореними і не спроможними забезпечити фінансову стійкість.

Значний практичний інтерес має вирішення питання про кількісні характеристики фінансової стійкості підприємства, іншими словами, при яких саме показниках фінансовий стан підприємства можна вважати стійким.

Ключовими характеристиками фінансової стійкості є:

– ліквідність та платоспроможність;
– кредитоспроможність;
– ефективність фінансово-економічної діяльності.

При використанні показників ліквідності у межах оцінки фінансової стійкості підприємства доцільно враховувати наступні суттєві чинники: розрахунок показників базується на даних фінансової звітності, тобто враховується не справжній рівень фінансової ліквідності підприємства, а орієнтований на минулі дані; показник ліквідності не відображає «платіжної моралі» підприємства та ставлення до власності на майно (наприклад, заставлене майно) та не враховуються резерви ліквідності у формі не використаних кредитних ліній або овердрафту [1]. Якщо спостерігається тенденція до зниження рентабельності, то падає і кредитоспроможність підприємства. Негативна зміна фінансового стану підприємства в результаті дефіциту грошових засобів, відповідно впливає на зменшення платоспроможності й ліквідності. Тому доцільним є формування комплексного показника, який надасть змогу проаналізувати фінансову стійкість, враховуючи усі аспекти діяльності підприємства з урахуванням таких характеристик фінансової стійкості як: наявність власного оборотного капіталу; прибутковість; незалежність від зовнішніх джерел фінансування.

Отже, у процесі управління підприємством вагоме місце виділяють стратегічному аналізу фінансової стійкості, який має опиратись на сучасне методологічне забезпечення економічного аналізу, завданням якого є розкриття причинно-наслідкових зв’язків між рівнем фінансової стійкості підприємства та факторами, що його обумовлюють [3].

Список використаних джерел

1. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства / М. Котляр // Вісник ТНЕУ. – 2011. – № 4. – С. 124.
2. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / Г. О. Партин – Збірник наук.-техн. праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – № 10 – С. 276-279.
3. Шаблиста Л.М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки / Л. М. Шаблиста // Економіка і прогнозування. – 2009. – №2. – С.46.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
АГАЄВА С.Ш.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НЕОБХІДНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Вітчизняні підприємці мають вже чималий досвід ведення бізнесу, що дозволяє оцінити необхідність і важливість управління витратами. Цілком очевидно, що якість такого управління базується на ефективності функціонування сфери, яка обслуговує систему управління підприємством - бухгалтерський облік.

Облікова система зобов'язана поставляти керівникові таку інформацію, яка однозначно ідентифікує, на якому етапі розвитку знаходиться підприємство. Значимість правильного рівня організаційного розвитку полягає в тому, що управляти витратами потрібно по-різному на кожному з цих етапів.

Традиційно в розвитку компанії виділяються наступні етапи: творчий, пряме управління, делегування відповідальності, координація, співпраця.

Відмінною рисою управління на будь-якому з цих етапів є те, що, перш ніж почнеться сам виробничий процес, у керівника повинна складеться його модель, тобто повинні бути визначені цілі, форми діяльності, наявні ресурси та можливості можливі проблеми та шляхи їх подолання.

На підставі вищевказаного, можна говорити про те, що планування витрат являє собою одну з найважливіших завдань керівника компанії. Це особливо актуально в умовах політичної та економічної нестабільності, оскільки, чим вище рівень невизначеності, то більша роль планування в ході якого необхідно обґрунтувати різні варіанти господарювання, адекватні відповідним прогнозним сценаріям розвитку підприємства.

Для початкового етапу - творчого, коли компанія тільки створюється, характерна деяка сум'яття в управлінні. Ця риса була особливо властива вітчизняним бізнесменам під час перших самостійних кроків у величезному світі підприємництва, тому цілком зрозумілі помилки, прорахунки і промахи. Слід зазначити що тоді про управління витратами (ні про мінімізацію, ні, тим більше, про їх оптимізації) ніхто не замислювався. Основна мета полягала в максимально можливому отриманні прибутку. Показники рентабельності мали вельми високий порядок цифр. Такий стан справ зіграло злий жарт з багатьма підприємницькими структурами: безладність управління, а якщо точніше, то практично повна його відсутність, привели до непрозорості структури і, в кінцевому підсумку, до втрати керованості нею.

На творчому етапі дуже важливо відразу правильно і жорстко підійти до питання визначення величини кожної статті витрат. Накопичений досвід ведення нормативного обліку в радянській економіці вимагає значної переробки. У практиці управління важливе місце повинно бути відведено вдосконаленню нормативної бази планування «Старі» нормативи розроблялися принципово інша ситуація. Основними її особливостями були неринкові критерії функціонування та розвитку; стійкі величини оборотних коштів, якими підприємство наділялися за рахунок держави; не порівнянні з нинішніми темпи інфляції. Зміна ситуації зумовило коригування нормативної бази. Так, нормативи використання виробничих потужностей повинні враховувати потребу в додаткових резервах для маневрування, пристосування до мінливої ринкової ситуації.

У частині нормативів матеріальних ресурсів положення також інше. Наявність сировини в надлишку тягне за собою додаткові витрати, пов'язані зі зберіганням такого надлишку. Якщо ж матеріалів менше оптимального розміру, то додаткові витрати будуть викликані терміновістю виконання замовлення на поставку.

Важливим моментом планування собівартості продукції в умовах ринку є необхідність її оптимізації, на відміну від прагнення до мінімуму витрат, яке простежувалося в плановій економіці. Критерієм оптимізації виступає максимум прибутку на одиницю витрат в довгостроковій перспективі. З цього випливає, що собівартість продукції не обов'язково повинна постійно знижуватися. В умовах стабільного або підвищеного попиту виправдано йде на зростання витрат.

Список використаних джерел

1. Тесленко Т.І. Облік і аналіз поточних зобов'язань: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Т.І. Тесленко – Київ, 2015. – 21 с.

2. Омецінська І.Я. Проблеми відображення витрат на рахунках бухгалтерського обліку / І.Я. Омецінська // Обліково-аналітичні системи: глобальний і національний аспекти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 травня 2016 р. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. – Ч. 1. – С. 238-240.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
БУЦАНОВА Є.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ В ТУРИЗМІ ТА ГОТЕЛЯХ

Реалізацією туристичних та готельних послуг завершується процес кругообігу оборотних засобів підприємства і створюється можливість поновлення циклу виробництва використовуючи виручку від реалізації послуг для придбання нових виробничих запасів, для оплати праці персоналу, розрахунків з різними організаціями, з бюджетом по податкам та іншим платежам, органами соціального та пенсійного страхування та інше [1].

В наслідок реалізації туристичних та готельних послуг турфірми повинні відшкодовувати не тільки витрати на їх формування і продаж, але мати ще і прибуток [3].

Дохід – гроші або матеріальні цінності, одержувані державою, юридичною та фізичною особою внаслідок якої-небудь діяльності (виробничої, комерційної, посередницької і т. ін.

Основою оцінки доходу є його ідентифікація з певною послугою і номером (або місцем) у готелі. Оплата послуги і, відповідно, дохід (виручка) від надання місця проживання включає вартість бронювання місця, проживання, додаткових послуг і страховки, а також непрямі податки, до яких належать готельний збір та податок на додану вартість. Названі складові доходу, крім вартості додаткових послуг та страхування, залежать від вартості проживання.

Дохід визнається при дотриманні таких умов:

1. сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;

2. є впевненість, що внаслідок операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства;

3. покупцеві передані ризики й вигоди, пов’язані з правом власності на готельні послуги;

4. підприємство не здійснює надалі управління та контроль за наданими послугами [2].

Для виконання умови достовірності сума доходу повинна визначатися у сумі грошових коштів, що надійшли на підприємство як оплата за надані послуги, або в сумі дебіторської заборгованості на підставі договору купівлі-продажу послуг, яким установлюється ціна на послуги, що надаються.

Список використаних джерел

1. Балченко З.А. Бухгалтерський облік в туризмі і готелях України: Навчальний посібник Київського університету туризму, економіки і права (КУТЕП). - К.: КУТЕП, 2006. - 232 с.

2. Основні поняття та загальні принципи обліку доходів в туризмі. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://studopedia.com.ua/1_4724_osnovni-ponyattya-ta-zagalni-printsipi-obliku-dohodiv-v-turizmi.html.

3. Амбросій О. І. Класифікація доходів готельного господарства та фактори, що впливають на їх розмір / О. І. Амбросій. // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2010. – С. С.195–199.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
ГРИБНЯК А.Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Без обчислення собівартості неможливо визначити фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства. Скорочення витрат на виробництво продукції, тобто зниження її собівартості, є важливим резервом збільшення прибутку від реалізації. Слід зазначити, що нині підприємство всіх форм власності отримали більше самостійності у прийнятті рішень з формування собівартості. Однак вони не можуть порушити чинних законодавчих і нормативних документів, що регламентують ці питання.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включають: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прями витрати, загальновиробничі витрати.

Витрати, пов’язані з операційною діяльності, які не включаються до виробничої собівартості реалізованої продукції поділяється на адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

Міжнародна система обліку фінансових результатів ґрунтується на використанні методу «витрати - випуск», який був створений в нашій країні ще в 1924 – 1928 роках. Згідно з цим методом передбачається чіткий поділ рахунків на балансові (що приймають участь у складанні балансу) і операційні (що використовуються для визначення фінансового результату за методом «витрати - випуск» і використовуються в управлінському обліку).

Це дозволяє визначити фінансовий результат за різними, але співставними методами: співставлення залишків по активних і пасивних рахунках; за методом «витрати - випуск» в загальній бухгалтерії на основі елементів витрат; за методом «витрати - випуск» в управлінському обліку на базі використання статей витрат з деталізацією по структурних підрозділах центрах відповідальності; шляхом співставлення витрат з випуском і корегування отриманого результату на величину витрат в незавершеному виробництві в даному періоді.

В умовах функціонування управлінського і фінансового обліку фінансові результати, визначені у фінансовому обліку, повинні дорівнювати фінансовому результату, розрахованому в управлінському обліку. При цьому взаємозв'язок між фінансовим і управлінським обліком здійснюється в систематичному обліку на основі спеціальних рахунків, які забезпечують єдність формування облікових даних.

Використання цієї методики дає можливість значно оперативніше отримати фінансовий результат по підприємству. Це пояснюється відсутністю необхідності в фінансовому обліку калькулювати собівартість продукції та послідовно визначити фактичну собівартість випущеної і реалізованої продукції, так як це здійснюється в управлінському обліку.

У сучасних умовах створюється певна система, що дозволяє визначити прибуток (збиток) в цілому по підприємству на основі елементів витрат і доходів по центрах відповідальності на основі статей витрат і видів доходів.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление прибылью. – 2-е изд., расш. и доп. – К.: Ника-центр, 2002.-752 с.

2. Меч В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. – К.: Вища школа. 2003.-278 с.

РОГАЧЕНКО О.С.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ МЕТОДУ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ

Запаси є вагомою частиною оборотних активів підприємства, тому потребують особливий порядок оцінки, як засіб забезпечення раціонального і ефективного їх використання.

Питання, що стосуються обліку виробничих запасів в Україні та

зарубіжних країнах, знаходяться в центрі уваги багатьох вчених і дослідників. Зокрема, ці питання досліджували, Ф. Бутинець, Ю. Гончаров [1], В. Жуков, Г. Журавель, В. Завгородній, В. Кузнєцов, О. Маханько, М. Пушкар, Б. Усач та ін.

Вибір оптимального для підприємства методу оцінки вибуття запасів залежить від великої кількості зовнішніх факторів, які по-різному впливають на діяльність кожного окремого підприємства і на результати цієї діяльності, тому саме воно визначає, якому з методів надати перевагу [2].

Згідно з П(С)БО 9 можуть використовуватися п’ять методів оцінки списання запасів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних витрат; ціни продажу. Аналогічними є методи, що використовуються згідно з МСФЗ. Кожен з методів оцінки запасів при їх вибутті має свої переваги та недоліки [3], а тому перед підприємством постає завдання вибору такого методу, який би найбільше відповідав його потребам, адже від правильності вибору методу неправильно вибраний метод списання в умовах збільшення або зменшення ринкових цін на ті чи інші запаси може призвести до завищення або заниження оподаткованого прибутку підприємств.

Аналіз існуючих методів оцінки вибуття виробничих запасів дозволив виділити наступні причини, що впливають на вибір певного методу:

– різний характер та специфіка виробничих запасів (асортимент, ціна);

– специфіка діяльності підприємства (промисловість, торгівля, транспорт);

– місце використання (за структурними підрозділами, відділами, цехами, управліннями);

– економіко-правовий фактор (тенденції розвитку економіки, податкового регулювання);

– інформаційне та організаційне забезпечення (використання комп’ютерних інформаційних систем обліку, забезпеченість підприємства складами, іншими місцями зберігання запасів).

Вибір конкретного методу залежить в основному від того, які завдання вирішуються організацією. На погляд деяких вчених, метод ФІФО доцільно використовувати підприємствам, які планують здійснення капітальних вкладень за рахунок власних джерел і користуються при цьому відповідними пільгами по податку на прибуток. Метод середньозваженої собівартості вважають помірним щодо впливу на прибуток і ліквідність порівняно з ФІФО.

Отже, під час дослідження були розглянуті переваги і недоліки різних методів оцінки запасів при їх вибутті. Без сумніву, не існує найкращого методу, який можна було б застосовувати у всіх ситуаціях, адже кожний метод має свої недоліки та переваги. Тому вибір методу оцінки повинен бути виваженим і

продуманим рішенням кожного підприємства, з обов'язковим врахуванням діючої системи обліку, оскільки в подальшому це має суттєвий вплив на формування фінансового результату, структуру балансу та, відповідно, облікову політику.

Список використаних джерел

1. Гончаров Ю. В. Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід / Ю. В. Гончаров, І. В. Кравченко // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 50−53.

2. Вибуття запасів: оцінка і відображення в обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes//gospoper/bo_2_5_4_ obliczapasy.html

3. Самко М.С. Порівняльний аналіз існуючих видів оцінок виробничих запасів підприємства / М.С. Самко // Управління розвитком. – 2013. – № 3. – С. 62–65.

СЕЙСЕБАЄВА Н.Г., к.е.н., доцент,
ГРИГОРОВИЧ Л.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЛЬ САНАЦІЙНОГО АУДИТУ В ПРОЦЕСІ АНТИКРИЗОВОГО УПРВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних умовах господарювання, коли фінансова та економічна кризи в Україні призвели до вражаючого збільшення кількості неплатоспроможних та збанкрутілих підприємств, формування ефективної системи антикризового управління підприємством повинно зайняти ключове місце у стратегії розвитку кожного вітчизняного підприємства. Майже кожна компанія сьогодні має набір типових проблем: спад обсягів виробництва та рентабельності продажу; втрата традиційних ринків збуту й ускладнення пошуку нових; недостатня компетентність та узгодженість у діях вищого ланцюга управління; відсутність чітко визначеної промислової політики; недостатність інноваційного та інвестиційного потенціалу [1].

Для вчасного виявлення та реагування на негативний вплив факторів зовнішнього середовища необхідним є проведення санаційного аудиту, який є невід'ємною частиною антикризового управління.

Характерною рисою санаційного аудиту є те, що він проводиться на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі. Санаційний аудит також не слід ототожнювати з причинно-наслідковим аналізом фінансового стану підприємства, який здійснюється під час розробки плану санації та є

складовою частиною класичної моделі санації. Його сутність полягає у проведенні перевірки достовірності та реальності наведених у плані санації даних [2].

Головна мета санаційного аудиту полягає в оцінці санаційної спроможності підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності та наявного плану фінансового оздоровлення. Він проходить у декілька етапів. На першому проводиться загальне ознайомлення із наявною в підприємства санаційною концепцією та планом фінансового оздоровлення. На другому етапі здійснюється розрахунок та аналіз фактичних показників та тенденцій розвитку, що включає аналіз фінансового стану та виробничо-господарської сфери. Після цього переходять до третього етапу санаційного аудиту – виявлення причин і симптомів фінансової кризи підприємства та «вузьких місць» у його діяльності. Лише після цього робиться висновок [2].

Від результатів санаційного аудиту залежить рішення кредиторів, господарського суду щодо доцільності ліквідації підприємства, застосування процедури санації чи укладання мирової угоди: якщо підприємство має реальну можливість відновити свою платоспроможність, достатньо підготовлений менеджмент, ринки збуту продукції та можливість залучити фінансові ресурси зовнішнього санатора, робиться висновок про його санаційну спроможність. У випадку відсутності перелічених факторів приймається рішення про доцільність його ліквідації.

Отже, санаційний аудит створює необхідні передумови зменшення до певного рівня інформаційного та фінансового ризику для інвесторів, кредиторів та інших осіб, які мають намір взяти участь у фінансовій санації підприємства, завдяки ньому завжди виявляються необхідні зовнішні та внутрішні фінансові джерела, своєчасно проводиться організаційні та виробничо-технічні вдосконалення, що дає можливість вивести підприємство з кризи, а в довгостроковому періоді – ще й досягнути зростання рентабельності та конкурентоспроможності [3].

Список використаних джерел

1. Дорофєєва Г. А. Практика здійснення реструктуризації підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід / Г. А. Дорофєєва, А. О. П’янова // Економіка промисловості. - 2011. - № 1. - С. 97-103. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2011_1_16

2. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддерьогін, Л. Д. Буряк, Г. Г. Нам та ін. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с.

3. Долбнєва Д. В. Значення санаційного аудиту в системі антикризового управління підприємством / Д. В. Долбнєва // Економічний аналіз. – 2015. – Том 21. – № 2. – С. 75-80.

СІНЧЕНКО О.С., магістр,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Суть фінансового менеджменту полягає в такій організації керування фінансами з боку відповідних служб, що дозволяє залучати додаткові фінансові ресурси на самих вигідних умовах, інвестувати їх з найбільшим ефектом, здійснювати прибуткові операції на фінансовому ринку, купуючи і перепродуючи цінні папери.

Фінансовий менеджмент реалізується у властивих йому функціях і має виражену специфіку – управління грошовими потоками, тому його функції зумовлені завданнями фінансів страхової компанії.

Основні задачі фінансового менеджменту в страхуванні:

1. фінансове планування на основі прийнятої стратегії розвитку;
2. встановлення вартості страхових послуг, адекватної ризикам і плановим власним витратам компанії, що приймаються на страхування;
3. формування і розміщення страхових резервів відповідно до чинного страхового законодавства і додаткових вимог до поворотності і ліквідності;
4. контроль за досягненням ключових фінансових показників в цілому, а також по функціональних і лінійних підрозділах.

Характер кругообігу грошових коштів і ступінь розмаїття і складності фінансових відносин страхової організації обумовлюється кількома чинниками. Один із них це організація форми створення страхової компанії,яка впливає на розмір та структуру статутного фонду (капіталу), на порядок формування резервного фонду господарського товариства.

Як система управління фінансовий менеджмент передбачає наявність суб’єкта і об’єкта управління. В якості суб’єктів управління можуть виступати посадові особи фінансової служби, працівники, в компетенцію яких входить управління організацією грошового обороту організації. Об’єктами управління у фінансовому менеджменті є грошові надходження і виплати, складові грошовий оборот організації. Керований грошовий потік представляє замкнутий цикл припливу і відпливу коштів організації, а розміри залежать від обсягу продажів, величин дебіторської та кредиторської заборгованості, необхідних запасів, структури капіталу.

Активи виступають в якості об’єктів фінансового управління, і вони повинні бути, перш за все, визначені в абсолютних значеннях за своїми видами,

оскільки від цього залежать масштаби діяльності самого підприємства, розміри і фінансова структура капіталу.

На особливу увагу в фінансовому менеджменті заслуговує діяльність на фондовому ринку. Управління портфелем цінних паперів означають як можливість отримання додаткових доходів, так і наявність ризиків, характерних для цієї діяльності. Вибір фінансових інструментів, формування оптимальної структури портфеля, що дозволяє збалансувати ризик і прибутковість, - основні напрямки управління цією частиною активів підприємства. Об'єкти фінансового менеджменту тісно пов'язані між собою.

Отже, фінансовий менеджмент забезпечує його господарську діяльність ресурсами, вирішує існуючі фінансові протиріччя у фінансових відносинах, здійснює контроль за дотриманням фінансової дисципліни, націлене на подальший розвиток підприємства, досягнення його стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Ткаченко Н.В. Основні напрями забезпечення фінансової стійкості страховиків у посткризовий період. / Н.В.Ткаченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – №2(14). – С. 291.

2. Шумелда Я.П. Страхування: Навч. посібник / Я.П. Шумелда. – Тернопіль: Джура, 2004. – 280с.

3. Бігдаш В. Страхування: Навчальний посібник / В.Бігдаш. - К.: МАУП, 2006. - 444 с.

СКОРІЧЕНКО К.С.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ

Готельне господарство є важливою складовою туристичної діяльності. Розвиток вітчизняного та міжнародного туризму значною мірою пов'язано з рівнем матеріально-технічної бази, розгалуженістю та різноманітністю мережі, якістю обслуговування, що надається в готельному господарстві. Саме готельні підприємства виконують одну з основних функцій у сфері обслуговування туристів – забезпечують їх сучасним житлом і побутовими послугами.

Основною діяльністю готелів є надання послуг з розміщення, до яких належать послуги з обслуговування жилого приміщення (номера), харчування (ресторанного обслуговування), із збереження майна і багажу проживаючого, а також інші послуги, надані залежно від категорії готелю [1].

Порядок відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій об'єктами господарської діяльності у сфері обслуговування незалежно від організаційно-правової форми та форми власності здійснюється згідно з вимогами Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) і національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Питання організації бухгалтерського обліку готельного підприємства вирішується власником або уповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до законодавства та установчих документів. Підприємство самостійно визначає облікову політику, форму бухгалтерського обліку, затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і регістрів аналітичного обліку, об'єкти і періодичність проведення інвентаризації активів і зобов'язань. Пунктом 1 ст. 9 Закону № 996-XIV встановлено, що підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, форми і перелік яких визначаються нормативними актами.

Готельні підприємства для узагальнення інформації ведуть облік на рахунках відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 (зареєстровано в Мін'юсті України 21.12.99 р. за № 892/4185, зі змінами та доповненнями, за текстом – План рахунків) та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291.

У бухгалтерському обліку собівартість готельних послуг формується на рахунку 23 «Виробництво», до якого можуть відкриватися окремі субрахунки, наприклад, якщо готель має окремі підрозділи (ресторан, хімчистку, перукарню тощо). З кредиту рахунку 23 собівартість готельних послуг списується на субрахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг». Облік інших витрат операційної діяльності готелю ведеться на рахунках 91, 92, 93, 94. Такі витрати відносяться безпосередньо на зменшення фінансового результату в період їх виникнення [2].

Список використаних джерел

1. «Вісник податкової служби України», травень 2009 р., № 20 (544), с. 36. – Київ.

2. Байбуз А.С. Калькуляція витрат готелю / А.С. Байбуз / Готельний бізнес: Щомісячний журнал. – 2009. – № 3. – 114 с.

СКОРНЯКОВА Ю.Б., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
Запоріжжя

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ БАЗИ РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Розподіл загальновиробничих витрат між окремими об'єктами калькулювання є надзвичайно важливою обліковою проблемою для виробничих підприємств, адже інформація щодо виробничої собівартості окремих об'єктів калькулювання є надзвичайно важливою для прийняття управлінських рішень, насамперед, щодо визначення обсягів виробництва в умовах обмеженої виробничої потужності та ціноутворення. Ключовим елементом розподілу накладних витрат виробництва є вибір та обґрунтування бази розподілу, адже застосування різних баз розподілу в підсумку означатиме різний розмір виробничої собівартості кожного з об'єктів калькулювання.

Основним нормативним документом, що регламентує порядок обліку та розподілу загальновиробничих витрат у вітчизняній практиці, є П(с)БО 16 «Витрати». Даний документ передбачає застосування таких баз розподілу загальновиробничих витрат як години праці, заробітна плата, обсяг діяльності, прямі витрати тощо [1], але жодних принципів щодо вибору бази розподілу для конкретного виробництва не містить. Не є вирішеною однозначно дана облікова проблема й у науковій літературі та обліковій практиці.

Безумовно, що кожне виробництво характеризується різними технічними, технологічними та організаційними особливостями, саме тому в різних виробництвах доцільним є використання різних баз розподілу загальновиробничих витрат, але це не виключає, а лише актуалізує питання системного підходу щодо обґрунтування вибору бази розподілу таких витрат.

Важливим елементом розробки такого системного підходу, на нашу думку, має бути чітке усвідомлення критеріїв порівняння результатів використання різних баз розподілу. Тобто варто визначитися, яку базу розподілу в конкретних умовах варто вважати «ідеальною». І навіть якщо досягти такого ідеалу у реальній практиці не є можливим, це дозволить оцінити, який з можливих варіантів є найближчим до такого ідеалу.

«Ідеальною» варто вважати таку базу розподілу загальновиробничих витрат, яка фактично не викривлює собівартості окремих об'єктів калькулювання, тобто не призводить до неадекватного перерозподілу витрат від одного до іншого об'єктів калькулювання. Ідеальна ситуація, як це не дивно, можлива. Вона наявна у випадках, коли виробничий підрозділ протягом певного періоду виробляє один вид продукції; саме за таких умов не виникає

проблеми розподілу й собівартість об’єкту калькулювання формується максимально адекватно. В умовах, коли виробничий підрозділ виробляє кілька видів продукції, «ідеальною» базою розподілу накладних витрат виробництва варто визнати таку базу розподілу, за використання якої собівартість окремих об’єктів калькулювання не змінюється при зміні структури виробництва.

Досліджуючи поведінку загальновиробничих витрат за різних варіантів структури виробництва, варто насамперед аналізувати поведінку змінних витрат, адже розмір постійних витрат на одиницю калькулювання змінюється не лише при змінах структури, а й при змінах обсягу виробництва.

Таким чином, найкращою з можливих для даного виробничого структурного підрозділу базою розподілу загальновиробничих витрат варто вважати, на нашу думку, таку базу розподілу, за якої сума розподілених на кожний з об’єктів калькулювання змінних загальновиробничих витрат мінімально змінюється при зміні структури виробництва.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999. № 318. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

СКОРНЯКОВА Ю.Б., доцент,
БЕЗУГЛА Ю. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТОРГОВОЇ НАЦІНКИ

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах торгівлі має свої особливості, що в першу чергу обумовлено специфікою їх діяльності. Для підприємств роздрібної торгівлі актуальним залишається питання торгової націнки на товари та її відображення в обліку.

Торгова націнка — це різниця між продажною та купівельною (первинною) вартістю товару, отже між вартістю товару за ціною продажу та його собівартістю. Сума торгової націнки має забезпечити покриття витрат торгівельного підприємства на реалізацію товару, оплату податкового зобов’язання з ПДВ та отримання певної суми прибутку Від того чи правильно нарахована торгова націнка великою мірою залежить від реальності призначення собівартості реалізованих товарів і фінансового результату від реалізації: у кінцевому результаті підвищення реалізованих торгових націнок приведе до необґрунтованого збільшення прибутку, а заниження, звісно, до

його зменшення [1].

При цьому бухгалтерський облік торгової націнки на товари є одним з найбільш складних і недостатньо врегульованих питань організації та ведення обліку в торгівлі.

Слід зазначити, що на підприємстві з великим асортиментом товарів та різними розмірами торгових націнок, досить складно вести облік за продажними цінами. Розподіл сум торгової націнки в кінці місяця може привести до того, що суми торгових націнок не будуть відповідати сумам реальних націнок на товари й буде неправильно визначена собівартість товарів.

Облік торгової націнки на торгівельних підприємствах здійснюють на рахунку 28 «Товари», субрахунок 285 «Торгова націнка». На субрахунку 285 «Торгова націнка» торгівельні підприємства під час ведення обліку товарів за продажними цінами відображають торгові націнки на товари, тобто різницю між купівельною і продажною (роздрібною) вартістю товарів. За кредитом 285 відображається збільшення суми торгових націнок, за дебетом 285 – їх зменшення (списання).

Варто також зазначити що, за думкою І. Павлюка, що об’єднання на 28 рахунку «Товари» активних та пасивних (контрактивних) субрахунків є нераціональним. Павлюк підкреслює, що одночасне існування пасивного 285 субрахунку та активних 281, 282, 283, 284, 286 рахунків суперечить методології обліку. Це пов’язано з тим, що сальдо кінцеве 28 рахунку не відображає суму торговельної націнки і продажної вартості товару, а лише їх купівельну вартість. Вчений запропонував ввести синтетичний рахунок 29 «Торгова націнка», на якому буде обліковуватись торговельна націнка роздрібних, оптових, підприємств та підприємств ресторанного господарства [2].

На сьогоднішній день існую багато сучасних програм, які можуть проводити бухгалтерський облік на досить достойному рівні, але порядок отримання звітів про стан та динаміку торгівельної націнки є не зовсім зручним. Данні про торгівельну націнку при надходженні товару та його реалізації враховується до складу вартості товарів, що не протиставляється правилам обліку. Таким чином, розмір торгівельної націнки вираховується різницею між покупною вартістю, та ціною реалізації (тобто оптовою, де не враховується торгівельна націнка, або роздрібною). Програма самостійно вираховує таку різницю і відносить її на рахунок під номером №285 «Торговельна націнка» [3].

Отже, на сьогоднішній день в обліку торгової націнки існує багато недоліків та суперечностей, тому підприємствам слід приділяти їм особливу увагу, адже торгівельна націнка впливає не тільки на визначення вартості товару, а й на визначення рентабельності підприємства.

Список використаних джерел

1. Проблеми обліку торгової націнки [Електронній ресурс]. - https://stimul.kiev.ua/

2. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку торгової націнки і шляхи їх вирішення / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 2. – С. 15-25.

3. Заваринська О. М. Проблеми бухгалтерського обліку торгової націнки в роздрібній торгівлі.

СЬОМЧЕНКО В.В., к.е.н., доцент,
ЄРКО А.Г.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В БЮДЖТНИХ УСТАНОВАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Реформування бухгалтерського обліку виконання державного бюджету та наближення його до міжнародних стандартів мають економічне та політичне значення. У державному секторі система обліку та звітності є важливим елементом інфраструктури ринкової економіки, оскільки вона надає інформацію, необхідну для прийняття господарських рішень у приватному секторі та політичних – у державному.

Запорукою ефективності діяльності будь-якого підприємства незалежно від форми його власності і виду діяльності є правильно організований бухгалтерський облік. Як для кожного суб’єкта господарської діяльності, налагоджена система обліку в бюджетних установах – невід’ємний елемент його діяльності.

Необхідність підвищення якості та достовірності бюджетного обліку, прозорості державних фінансів та забезпечення повного відображення нагромаджених даних у звітності, створення умов для їх ефективного аналізу є головною метою реформування бухгалтерського обліку у бюджетних організаціях.

Питання організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах досліджують вчені: В. І. Голіков, І. А.Зіміна, Т. В. Канаєва, В.В. Ольховська, Ю.Д. Маляревський, О.І.Сідень, Л. М. Сімченко, М. В. Фатеєв та інші.

Метою даного дослідження є забезпечення вирішення проблем щодо порушень ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах згідно з Бюджетним кодексом України, затвердженим Верховною Радою України,

раціонального та ефективного використання коштів бюджетної установи за цільовим призначенням відповідно до затвердженого кошторису, повноти та достовірності складання звітності.

Головною причиною порушень є недоотримання органами місцевого самоврядування й виконавчої влади норм законодавства на стадіях формування і виконання відповідних бюджетів, а також відсутність належної вимогливості до підпорядкованих установ і організацій у плані бюджетності дисципліни.

Не меншою проблемою було й таке явне порушення законодавства, як прийняття дефіцитних місцевих бюджетів без визначення або при нереальному визначенні джерел покриття дефіциту.

Багато проблем створили негрошові форми розрахунків у бюджетній сфері, що призвело до зловживань. Відповідно до Бюджетного кодексу України, фінорган вищого рівня не має повноважень щодо бюджету нижчого рівня і не може розпоряджатися його коштами для проведення негрошових розрахунків.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р.№14 зі змінами та доповненнями.

2. Марценяк Н.О. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи // Науковий вісник БДФА.-2008.-№4.-С. 346-351.

3. Нетецький Є. В. Роль і завдання бухгалтерського обліку в управлінні бюджетними установами // Економіка і держава. – 2008. -№12. – С. 59-60.

4. Петрук Х. М. Організація обліку в бюджетних установах // Наукові доробки молоді.-2008. -С. 297-299.

СЬОМЧЕНКО В.В., к.е.н., доцент,
ЖЕЛНІНА Г.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

У процесі здійснення бюджетними установами своїх функцій виникають господарські відносини з різними фізичними та юридичними особами, призводячи до виконання фінансових зобов'язань за платежами. Облік зобов'язання починається з його визнання, оцінки та відображення в системі рахунків з наступним розкриттям у фінансовій звітності. Сьогодні порядок

обліку зобов'язань розпорядників коштів бюджету регламентується Наказами Міністерства фінансів України № 309 від 02.03.2012 та № 372 від 02.04.2014. Так Наказом № 309 виокремлено такі види: зобов'язання, бюджетне фінансове зобов'язання та фінансове зобов'язання.

У цілому, можна виділити наступні стадії виконання зобов'язань: прийняття; підтвердження оплати; санкціонування оплати; оплата; підтвердження виконання. Прийняття бюджетних зобов'язань одержувачами бюджетних коштів відбувається в межах доведених до них лімітів бюджетних асигнувань. Підтвердження оплати установою здійснюються в межах доведених за відповідними кодами класифікації видатків лімітів бюджетних асигнувань та з урахуванням прийнятих і невиконаних зобов'язань. Підтвердження оплати оформляється платіжними та іншими документами, необхідними для санкціонування їх оплати. Розпорядники протягом 7 робочих днів з дати взяття бюджетного зобов'язання подають до відповідного органу ДКУ Реєстр бюджетних зобов'язань розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів та оригінали документів або їх копії, що підтверджують факт взяття бюджетного зобов'язання. За операціями по закупівлям також додають оригінали документів або їх копії, що підтверджують проведення закупівлі та передбачені законодавством у сфері державних закупівель. Перевірка поданих документів може тривати від 1 до 5 операційних днів. При проведенні платежів казначейство проводить зменшення фінансових зобов'язань установи, тобто погашення кредиторської заборгованості. На підставі отриманої виписки з рахунку про оплачені фінансові зобов'язання, вони відображаються у Книзі обліку асигнувань та прийнятих зобов'язань. Це регістр оперативного обліку, призначений для реєстрації укладених угод, контролю за відповідністю прийнятих зобов'язань бюджетним асигнуванням. Книга відкривається на рік на підставі затвердженого кошторису установи в розрізі КЕКВ окремо за загальним і спеціальним фондом. У випадку не повністю оплачених прийняттях в поточному році зобов'язань їх переносять до книги на наступний рік. Щомісяця органи ДКУ проводять аналіз зобов'язань установ за одержаними від них звітами про заборгованість за бюджетними коштами (ф. № 7м, 7д).

У звітах надається інформація про суми дебіторської та кредиторської заборгованості по загальному та спеціальному фонду. Таким чином, розпорядники коштів бюджету, які обслуговуються в органах ДКУ, ведуть облік зобов'язань. У бюджетних установах зобов'язання виникають за договорами, контрактами, угодами, замовленнями, згідно з якими розпорядники коштів бюджету, як споживачі товарів, робіт, послуг, повинні сплатити належну суму виконавцю, за умови виконання таких договорів фінансові зобов'язання - це зобов'язання розпорядника бюджетних коштів

сплатити кошти за надані товари (роботи, послуги), що виникають в результаті виконання договорів або на підставі первин них документів. Зобов'язання виникають протягом здійснення бюджетною установою звичайної діяльності - тобто під час виконання установою кошторису.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: Підручник / За заг. ред. проф. Р. Т. Джоги. — К.: КНЕУ, 2003. — 483 с.

2. Порядок бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ: наказ МФУ від 02.04.2014 № 372 [Електронний ресурс].

СЬОМЧЕНКО В.В., к.е.н., доцент,
КУЛАВА Г.І.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМІННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ

Фінансовий результат являє собою універсальну економічну категорію, яка враховує два чинники основної мети підприємницької діяльності – доходи та витрати. Формування інформації про доходи і витрати здійснюється послідовно та безперервно за допомогою системи бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік, звітність та господарський контроль існують в економічному середовищі та мають здатність постійно пристосовуватись до зростаючих потреб суспільства.

Здійснюючи екскурс в історію бухгалтерської думки визначимо, що протягом століть відомі вчені намагались визначити роль та значення фінансових результатів в діяльності окремого підприємства, і, відповідно, його відображення в бухгалтерському обліку.

Аналізуючи економічну сутність доходів у системі бухгалтерського обліку, зазначимо, що це поняття було і є предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл і течій, трактування якої в загальноекономічній літературі так чи інакше зводиться до таких двох визначень:

- доходи – це грошові або інші надходження;
- доходи – це виручка (виторг) від реалізації.

Проте у практичній площині наведені визначення є дискусійними з таких міркувань. З одного боку, виручка (виторг) від реалізації – це хоча і вагома, але лише окрема складова доходів сучасного підприємства. З іншого боку, трактування сутності доходів як надходжень грошових коштів чи матеріальних

цінностей не відповідає принципу нарахування, який застосовується в бухгалтерському обліку. Отже, поняття «дохід» є досить складним та неоднозначним.

Аналізуючи поняття «витрати», відзначимо, що одні науковці вважають, що витрати – це обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для здійснення господарської діяльності. Інші під витратами розуміють вартісне вираження абсолютної величини застосовано споживаних ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети.

Не існує в економічній науці і єдиного трактування поняття «фінансові результати». Полеміка протягом десятиліть значною мірою розгорталася навколо сутності, форм та джерел формування результатів діяльності, методики їх визначення. У цілому можна виділити три основні концепції розуміння фінансового результату: семантична; синтаксична; прагматична.

Особливість семантичної концепції трактування фінансового результату полягає в тому, що за величиною даного показника оцінюють ефективність господарської діяльності підприємства. Доцільність семантичного підходу є очевидною при проведенні аналізу та оцінки діяльності підприємства.

При синтаксичному підході до поняття «фінансовий результат» досліджують його структуру та особливості формування. Значна увага приділяється показникам фінансових результатів за видами господарської діяльності підприємства (операційної, інвестиційної, фінансової), особливостям їхнього формування та відображення у фінансовій звітності підприємства.

Прагматична концепція пов’язана з процесами прогнозування майбутнього значення показника фінансового результату, а отже, результативності господарської діяльності підприємства у цілому. Можливість використання цього підходу є важливою під час процесів оцінки та прогнозування прибутковості підприємства, нейтралізації негативних впливів різноманітних ризиків на величину фінансового результату.

Список використаних джерел

1. Берднікова Т. М. Еволюція розвитку обліку і аналізу фінансових результатів / Т. М. Берднікова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – Вип. 20(1). – С. 283-290. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_20(1) 43.

2. Арич М.І. Концептуальні підходи до визначення фінансово-економічних результатів підприємства / М.І. Арич // Економіка та держава. – 2013. – № 7. – С. 66-69.

СЬОМЧЕНКО А. А.,
РИБАЛКО О. М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів. Це вимагає постійного контролю за ефективністю використання основних засобів для потреб управління виробничою діяльністю.

Одним із основних завдань обліку основних засобів є надання повної, правдивої та неупередженої інформації щодо них. Однак інформація, що міститься у фінансовій звітності відносно основних засобів, не завжди є такою через недосконаліть вітчизняного законодавства та постійні зміни в ньому. Саме тому на підприємствах і виникає потреба у постійному вдосконаленні обліку основних засобів, оскільки вони є основною складовою матеріально-технічної бази підприємств.

Згідно з П (С)БО № 7 основні засоби – це матеріальні необоротні активи, які підприємство утримує з метою використання у процесі виробництва, реалізації або для здачі в оренду, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року [2].

Облік основних засобів повинен здійснюватися відповідно до умов чинного законодавства. Первинний, синтетичний та аналітичний облік основних засобів в основному відповідає вимогам, але система бухгалтерського обліку потребує певного вдосконалення. На більшості підприємств не завадило б посилити контроль за збереженням та використанням основних засобів, а також контроль за документальним оформленням операцій з ними.

Важливою ділянкою облікової роботи є формування облікової політики основних засобів. Облікова політика підприємства в частині основних засобів полягає у виборі і реалізації оптимального варіанту терміну їх корисного використання, оцінки та методу нарахування амортизації [1, с. 25].

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення визначені наступні:

– вдосконалення законодавчої бази;

– вибір оптимальної за складом і обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію поставлених завдань;

– розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволяють своєчасно виконувати поставлені завдання при мінімальних витратах трудових, матеріальних та фінансових ресурсів [3, с. 48];

– повна комп’ютеризація обліку основних засобів, що забезпечить оперативне одержання відомостей про рух основних засобів, своєчасний та правильний розрахунку сум амортизації, визначення зносу у відповідності до встановлених норм тощо. Однією із найпоширеніших програм є «1С: Бухгалтерія», впровадження якої забезпечило б оперативний та точний облік;

– вдосконалення методики нарахування амортизації;

– вдосконалення й відображення результатів переоцінки основних засобів в обліку.

Отже, процедура обліку основних засобів є досить складною та суперечливою. Недоліки національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку створюють перешкоди для стандартизації та оптимізації обліку на підприємстві. Бухгалтерський облік основних засобів, перш за все, потребує удосконалення організаційно-методичних аспектів та законодавчо-нормативних документів. Тому запропоновані шляхи удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів дадуть змогу удосконалити організацію та методику обліку, аудиту та аналізу основних засобів, підвищити інформативність носіїв облікової інформації і, як наслідок, надасть змогу прогнозувати ефективність їх використання на підприємствах.

Список використаних джерел

1. Максименко А.В. Проблемні питання обліку основних засобів [Електронний ресурс] // Фінанси, облік і аудит: Збірник наукових праць. – 2009. – С.256-260.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби» затверджене наказом Міністерством фінансів України від 27.04.00р. № 92 зі змінами та доповненнями.

3. Стригуль Л.С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві / Л.С. Стригуль, А.С. Тімонова // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – №32 (1075). – С.47-50.

ТАРАСЕНКО Ю.В.,
УРУСОВА З.П., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ ТРУДОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПРИ АУДИТІ ПЕРСОНАЛУ

Одним з основних розділів аналізу діяльності підприємства є дослідження трудових ресурсів. Від ефективності використання праці багато в чому залежать показники обсягу виробництва продукції, рівень собівартості і якості продукції, що випускається.

Мета аналізу трудових показників в аудиті персоналу – виявлення резервів трудових ресурсів, більш повне та ефективне їх застосування.

При проведенні аудиту аналізуються наступні показники:

1. Продуктивність праці, що займає центральне місце в сфері управління персоналом. Аудитору слід зіставити витрати і результати праці, оцінити внесок різних категорій персоналу та окремих колективів у загальні підсумки діяльності підприємства.

2. Трудовий потенціал, який надає безпосередній вплив на результативність діяльності людини та ефективність виробництва.

3. Умови праці, що характеризують основні параметри внутрішнього і зовнішнього середовища, безпеку діяльності людини, режим праці та відпочинку, рівень інтенсивності праці.

4. Організація і система нормування праці, що обґрунтовують раціональні форми поділу і кооперації праці, проектування і обслуговування робочих місць, прогресивні методи і прийоми виконання роботи.

5. Планування чисельності персоналу з метою обґрунтувати потреби різних категорій працівників і їх раціональне використання.

6. Мотивація персоналу, що спонукає людину до найбільш плідної діяльності, враховуючи його особисті потреби і цілі організації.

7. Система винагороди за працю, що сприяє досягненню більш високих результатів роботи і доходів персоналу.

8. Соціально-трудові відносини, що будуються на взаємодії особистих, і суспільних інтересів персоналу, розвитку партнерських відносин між роботодавцями і всіма категоріями працівників на підприємстві.

9. Збалансованість трудових ресурсів і робочих місць, ефективне використання робочої сили в діючому виробництві [1].

У процесі перевірки аудитор повинен проаналізувати:

− трудові ресурси (рівень, динаміка і структура персоналу підприємства, його рух; професійно-кваліфікаційний склад);

− трудові витрати (трудомісткість і зарплатоємкість основних видів продукції; рівень, динаміка і структура оплати праці, витрати на навчання, підготовку і перепідготовку персоналу);

− продуктивність праці (рівень і динаміка за окремими договорами, замовленнями і по підприємству в цілому; чинники зростання продуктивності праці; техніко-економічні заходи щодо автоматизації);

− систему соціального розвитку на підприємстві (формування і використання фонду соціального розвитку) [2].

У цілому аудит трудових показників дозволяє оцінити економічну ефективність праці на рівні підприємства та його структурних підрозділів. У звіті аудитора повинні бути сформульовані рекомендації щодо вдосконалення організації управління персоналом, а також відповідні зміни функцій і структури служб, що забезпечують кадрову політику.

Список використаних джерел

1. Анализ эффективности использования трудовых ресурсов предприятия: Учебное пособие / И.В. Вотякова, С.Е. Левин – Северск: СТИНИЯУ МИФИ, 2011.– 121с.

2. Управління персоналом. Практикум: навч. посібник для студентів вузів, які навчаються за спеціальностями «Управління персоналом» «Менеджмент організації» / Т.Ю. Базаров. – М.: ЮНІТІ–ДАНА 2009.

ТОПЛАКАЛЦЯН Х.А.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМИ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Грошові кошти як найліквідніші активи є ключовим елементом ринкової економіки і фінансово-господарської діяльності, пов’язаної з розрахунками всередині підприємства і за його межами.

Необхідною умовою для збереження і раціонального використання грошових коштів в касі й на поточному рахунку є правильне оформлення первинної документації при їх надходженні й вибутті, що досить суттєво впливає на достовірність показників при заповненні форм фінансової звітності. У зв’язку зі змінами вимог до її заповнення назріла необхідність перебудови обліку касових і банківських операцій щодо фіксації надходження і витрачання коштів за видами господарської діяльності.

Принципи формування первинного та поточного забезпечення обліку коштів базуються на загальних принципах ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст. 4). Всі підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність у грошовій одиниці України (ст. 5) [3]. Касові операції здійснюють відповідно до «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», яке затверджене постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 р. № 637 зі змінами та доповненнями.

Надходження й вибуття готівки оформлюється прибутковими (ф. № КО-1) і видатковими (ф. № КО-2) касовими ордерами. Доцільно внести зміни у прибутковий та видатковий касові ордери, доповнивши їх окремими даними про операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Потреба в цій інформації

вельми необхідна, оскільки касир може знати, а може й не знати до якого виду діяльності відносити ту чи іншу операцію. Слід у відповідній колонці первинних документів головному бухгалтеру або іншій відповідальній посадовій особі зазначати назву виду діяльності: операційна (опр.), інвестиційна (інв.), фінансова (фін.) або їх шифр [3].

На основі підписаних первинних документів касир заповнює касову книгу, зазначаючи суми здійснених операцій за видами діяльності. Наприкінці робочого дня касир підсумовує операції за день, визначає залишок грошей у касі на наступний день і передає до бухгалтерії, як звіт касира, під розписку в касовій книзі відривний листок касової книги з копіями записів за день та доданими прибутковими і видатковими касовими документами. Бухгалтерська обробка звітів касира полягає у перевірці правильності оформлення прибуткових і видаткових касових документів, відповідності записів у звіті даним доданих до них документів, підрахунку підсумків операцій за день. Мають бути звірені також суми одержаної і зданої готівки в установи банків з відповідними виписками банків за поточними рахунками. Після перевірки касового звіту в спеціальній графі проставляють кореспондуючі рахунки та заповнюють Журнал-ордер № 1 і Відомість № 1.1 [4].

Варто зазначити, що в бухгалтерському обліку операції по розрахунковому рахунку відображають на основі виписок банку й прикладених до них розрахунково-платіжних документів. Установи банків періодично надсилають підприємствам поштою або видають через уповноважену підприємством особу виписку з поточного рахунку з копіями документів, на підставі яких банк здійснював операції. При бухгалтерському обробленні виписки з поточного рахунка на її полях поряд з відповідною сумою проставляють кореспондуючі рахунки за кожною господарською операцією [2].

Для зменшення інформаційного навантаження на бухгалтерію підприємства в кінці року; додатково пропонуємо в Журналі-ордері № 1 окремою колонкою відображати суми операцій за видами господарської діяльності. Аналогічним чином будуть доповнені журнали-ордери та відомості по рахунку 31 «Рахунки в банках» та рахунку 33 «Інші кошти».

Практичне застосування пропозицій щодо побудови первинних документів і відповідних регістрів зведе заповнення Звіту про рух грошових коштів до простого перенесення інформації із облікових регістрів до Звіту, що не буде викликати труднощів, додаткових затрат робочого часу в бухгалтера.

Список використаних джерел

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 19.03.2013 р. № 3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov. ua/laws/show/z0336-13.

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov. ua/laws/show/2121-14.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

4. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Ткаченко Н. М. — [5-те вид. допов. і перероб.]. — К.: Алерта, 2011. — 976 с.

ТОЦЬКА М.А.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Активізація кризових тенденцій в економіці України, які спостерігаються останнім часом, зумовлені наслідками російської агресії і серйозними системними економічними деформаціями, що накопичувалися починаючи від 90-х років і до сьогодення.

Одним з головних інструментів соціально-економічної політики держави незалежно від типу економічної системи, планової або ринкової, залишається оплата праці.

Законом «Про Державний Бюджет України на 2017 рік» встановлено розмір мінімальної заробітної плати на рівні 3200 грн., що значно більше порівняно з попередніми роками.

При цьому протягом всього 2017 р. розмір мінімальної заробітної плати вже не буде змінюватися в залежності від перегляду прожиткового мінімуму.

Все ж таки постійне підвищення номінальної середньомісячної зарплати не є свідченням поліпшення добробуту населення, оскільки темпи зростання суттєво нижчі від темпів зростання індексу споживчих цін, унаслідок чого реальна середньомісячна заробітна плата систематично знижується.

Тобто, саме реальна заробітна плата є показником реальних доходів населення, оскільки характеризує купівельну спроможність номінальної заробітної плати під впливом змін споживчих цін на товари та послуги і рівня податків й обов’язкових платежів.

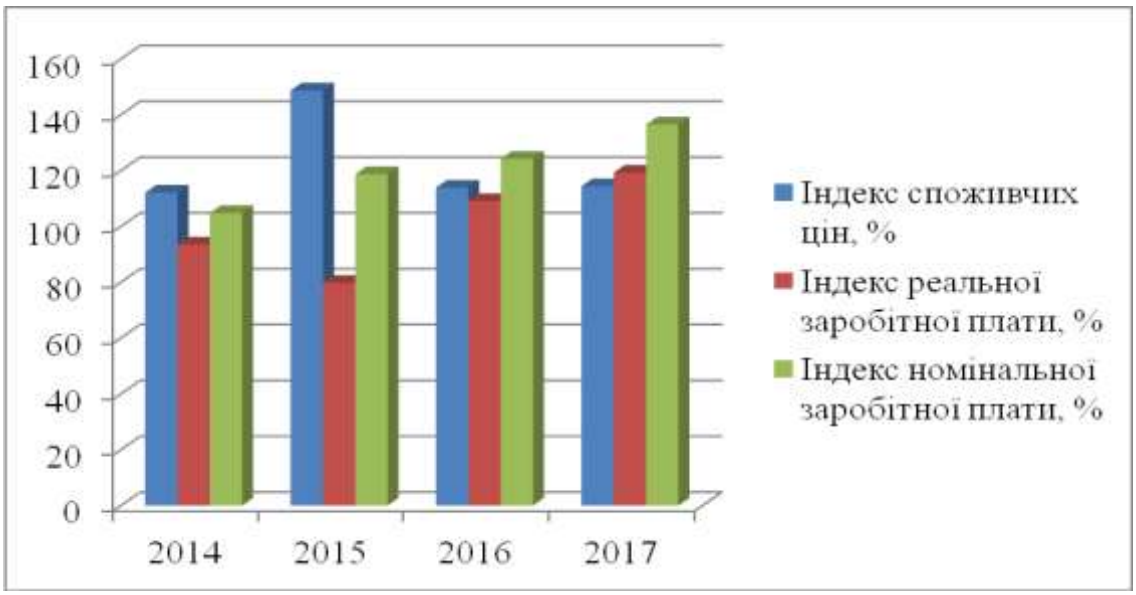

Рис. 1. – Динаміка індексів заробітної плати і споживчих цін протягом 2014 – 2017 рр. в Україні

Як бачимо, індекс номінальної зарплати за період 2014-2017 рр. зазнав підвищення на 31,7%. Так, не зважаючи на інфляцію, має місце підвищення реальної заробітної плати станом на 31.08.2017 на 25,8%, оскільки індекс цін на товари та послуги (114,4%) перевищує індекс номінальної заробітної плати (136,5%).

Втім, попри значні складнощі, країна зберігає потенціал відновлення. І за умови прискореного реформування, наша держава матиме більше шансів на відновлення стійкого економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Закон України 24.03.1995. № 108/95-ВР «Про оплату праці» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр

2. Закон України від 21.12.2016. № 1801-VIII «Про Державний бюджет України на 2017 рік» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1801-19

3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 19.03.2013 р. № 3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov. ua/laws/show/z0336-13.

4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov. ua/laws/show/2121-14.

ТРУСОВ Д.О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ СИРОВИНИ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

До основної сировини належить пшеничне та житнє борошно, дріжджі хлібопекарські, сіль, вода. До додаткової сировини відносять сировину, яку застосовують згідно із рецептурою для надання виробам відповідних органолептичних та фізико-хімічних властивостей: цукор, жир, молоко тощо. На хлібопекарні ПП «Синтез-плюс» до основної сировини включають тільки борошно, а до додаткової всю іншу, необхідну за рецептурою.

Класифікація матеріалів за технічними якостями покладено в основу розробки спеціальної номенклатури-цінника – систематизованого переліку матеріалів які є на підприємстві. Виробничим запасам присвоюються номенклатурні номери залежно від порядку їх надходження на підприємство. Тому номенклатурний номер не містить у собі інформації, яка б дала змогу посилити контроль за рухом і використанням сировини й матеріалів на виробництво.

Пропонуємо ввести додаткові аналітичні рахунки. Перші два знаки запропонованого номенклатурного номера означають синтетичний рахунок, третій – номер субрахунку, четвертий і п’ятий – номер групи запасів, а шостий-восьмий - порядковий номер матеріалу в межах групи. Доцільність застосування запропонованих номенклатурних номерів полягає в тому, що присвоєні матеріальним цінностям номенклатурні номера вказуються на всіх документах, що пов’язані з рухом матеріальних цінностей, на матеріальних ярликах та в картках складського обліку. Це значно полегшує подальшу комп’ютерну обробку документів та запобігає виникненню помилок при оприбуткуванні чи списані сировини й матеріалів.

На хлібопекарському підприємстві сировина і матеріали надходять приблизно в однаковій кількості (через нормування витрат і нормування запасів у місцях зберігання), тому нескладно розрахувати транспортно-заготівельні витрати. При відпуску запасів у виробництво, продаж чи іншому вибутті їх оцінка згідно із Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «запаси може здійснюватися за одним із таких методів: ідентифікаційної собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних витрат. На підприємстві користуються методом оцінки відпуску запасів у виробництво,

продаж чи інше вибуття, який враховує їх специфіку, узгоджується з чинною нормативною і законодавчою базою України та не ускладнює систему обліку, є метод ФІФО.

Список використаних джерел

1. Волков О.И. Экономика предприятия (фирмы): Учебник/ Под. Ред. Проф. О.И. Волкова и доц. О.В. Девяткина - 3-е изд., переаб. и доп. – М.:ИНФРА – М, 2007. – 601 с.

2. Розміщення продуктивних сил України: навч.-метод, посібник для сам ост. вивч. дисц. / С.І. Дорогунцов, Ю.І. Пітюренко, Я.Б. Олійник та ін. – К.:КНЕУ,2000. – 364 с.

УРСУЛЕНКО Я.О.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Відповідальність за формування облікової політики підприємства несе керівник підприємства. Облікова політика кожного підприємства включає правила, способи, методи, схеми та процедури, якими керуються працівники бухгалтерської служби та інші виконавців процесі ведення обліку поточної господарсько-фінансової діяльності підприємства і складання звітності.

Під обліковою політикою підприємства слід розуміти сукупність способів ведення бухгалтерського обліку прийнятих підприємством - первинного спостереження, вартісного виміру,поточного групування та узагальнення фактів господарського життя.

У ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні і.п 18 П(С)БО 1 наводяться десять основних факторів, якими слід керуватися при визначені облікової політики: форма власності та оригінально-правова форма; види діяльності чи галузеве підпорядкування; обсяги виробництва,чисельність працівників тощо; відносини з системою оподаткування;можливість самостійних дій з питань ціноутворення; стратегія фінансового-господарського розвитку; наявність ефективної системи інформаційного забезпечення підприємства;рівень класифікації бухгалтерських кадрів економічної сміливості та ініціативності керівників підприємства.

Якщо система не встановлює спосіб ведення бухгалтерського обліку з конкретного питання, то при формуванні облікової політики підприємство самостійно розробляє відповідальний спосіб, виходячи з діючого положення.

Для успішного проведення облікової політики на підприємстві необхідно мати Положення про бухгалтерську службу на підприємства,а у випадку наявності в ньому структурних підрозділів – положення про кожний відділ (сектор,групу). На кожного виконавця повинна бути посадова інструкція.

По точної дебіторської заборгованості до елементів облікової політики відносяться порядок її оцінки для відображення бухгалтерській звітності за вартістю. Що передбачена до отримання шляхом утворення резерву сумнівних боргів або за вартість,що відображена в рахунках – без утворення даного резерву.

По обліку забезпечення до елементів облікової політики відносяться склад резервів наступних платежів і порядок їх утворення та використання.

Облікова політика застосовується щодо подій і операцій з моменту їй виникнення. Розкриття інформації про облікову політику та її зміни у фінансовій звітності є передумовою зіставленості фінансових звітів одного підприємства,за різні періоди, а також фінансових звітів різних підприємства.

Користувачі набувають можливості оцінити,на скільки зіставлені є данні окремих статей фінансової звітності того чи іншого звітного періоду,того чи іншого підприємства.

Список використаних джерел

1. Бойко Л.Г. Методика складання і аудит фінансової звітності суб’єктів малого підприємництва.

2. Кадуріна Л.О., Стрєльнікова М.С. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України: теорія, рекомендації

УРУСОВА З.П, к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ОСББ

На сьогодні законодавством України не передбачено проведення обов’язкового аудиту ОСББ (об’єднання співвласників багатоквартирних будинків) чи керуючих компаній (за винятком, якщо вони є акціонерними товариствами), а тому в даному випадку може бути здійснений лише ініціативний аудит (аудит законності формування та використання внесків, аудит ефективності діяльності), який може бути проведений аудиторами на запрошення голови ОСББ за рішенням загальних зборів.

ОСББ належить до неприбуткових організацій. З точки зору ведення бухгалтерського обліку розрізняють два види неприбуткових організацій.

Перша група - бюджетні установи, для яких порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності встановлений Державною казначейською службою України. Вони здійснюють свою діяльність за рахунок бюджетів різних рівнів. Друга група — це всі інші неприбуткові організації. Вони, і ОСББ в тому числі, підпадають під дію Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-XIV [1] та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(с)БО) [2].

Перевірка доходів та витрат об'єднання є завершальним етапом аудиту, а починається він із перевірки кошторису, який, маючи дохідну і витратну частини, містить джерела надходження коштів на здійснення статутної діяльності та напрямки їх використання.. Спеціального законодавства, яке б встановлювало порядок складання кошторису немає, тому він формується на розсуд керівництва та затверджується на загальних зборах. Перед складанням кошторису ОСББ має проводити аналіз надходжень передбачуваних доходів і попередніх витрат. Для складання кошторису можна використовувати один із трьох методів:

– перший: визначається сума доходів, і вже за сумою доходів плануються видатки об'єднання; такий спосіб використовується найчастіше;

– другий: визначається сума фактичних витрат, які необхідно здійснити для виконання статутних функцій, потім плануються джерела, суми і терміни надходження коштів;

– третій: комбінований метод, при якому об'єднання планує витрати і доходи, при цьому до уваги береться той факт, що частина доходів і витрат є постійною.

При цьому на практиці дуже часто здійснюється розбивка кошторису по місяцях (кварталах). Особливістю аудиту доходів ОСББ (табл. 1) є те, що аудит можна розділити на аудит доходів від основної та неосновної діяльності. Дохід від основної діяльності - це кошти та майно, яке надходить для використання з конкретною метою, тобто для реалізації чітко визначених заходів і програм. Його формують обов'язкові щомісячні внески, субсидії, асигнування з бюджету та позабюджетних фондів, благодійні внески фізичних та юридичних осіб тощо.

Аудит доходів від основної діяльності передбачає перевірку правильності розрахунку внесків співвласників на 1м^2, відомості нарахування платежів, вивчення напрямів використання отриманих коштів.

Аудитор повинен звертати особливу увагу на некомерційну господарську діяльність ОСББ, яка може мати додатковий характер до основної статутної діяльності, та бути призначеною для формування матеріальної бази, створюючи умови для виконання статутних цілей.

Таблиця 1

Аудит доходів та витрат ОСББ

Інформація та документи для аудиту	Процедури аудиту	Тестування
- доходи та витрати від здійснення основної та неосновної діяльності; - пасивні доходи	- вивчення документів, що підтверджують надходження цільового фінансування та регістри бухгалтерського обліку за рахунком 43,48; - вивчення регістрів бухгалтерського обліку за рахунками 94,92,96,71,73,74; - відображення в бухгалтерському обліку доходів від отримання допомоги та підтвердження її отримання; - відображення в обліку пасивних доходів (процентів, дивідендів, страхових виплат, роялті); - своєчасне відображення в обліку доходів та витрат від некомерційної господарської діяльності та правильне формування фінансового результату; - регістри бухгалтерського обліку за рахунком 791	- як здійснюється класифікація цільового фінансування; - наявність документів, що підтверджують отримання пасивних доходів (договорів з банком на обслуговування, депозитні рахунки, придбані акції, фінансові інвестиції, роялті); - яким чином надходили доходи від здійснення основної діяльності і як вони класифікуються, чи виникли зобов'язання зі сплати ПДВ; - чи організовано окремо облік від основної та неосновної діяльності та чи немає підстав для позбавлення статусу неприбуткової організації? - як оцінюються безоплатно отримані об'єкти основних засобів та послуги?

Проведення перевірки аудитор закінчує логічною, арифметичною, формальною перевіркою звітності на відповідність тому, чи відповідають дані регістрів бухгалтерського обліку фінансовій звітності та податковому звіту про використання коштів неприбуткових установ та організацій; чи відображені всі здійснені виплати у розрахунку 1ДФ, звітності у фонди соціального страхування; чи заповнені та здані всі звіти у статистичну службу.

Аудит діяльності та звітності ОСББ, керуючої компанії або ЖЕКу відрізняються їх основною спрямованістю: аудит ОСББ направлений виявити резерви ОСББ, скоротити витрати на утримання адміністративного ресурсу та оптимізувати витрати для кращого виконання статутних функцій об'єднання; основною метою аудиту керуючої компанії чи ЖЕКу є – знаходження шляхів мінімізації витрат з метою отримання прибутку максимального розміру.

Оскільки процес аудиту достатньо трудомісткий та затратний і далеко не кожне ОСББ може собі дозволити використання послуг аудиторів, тому за доцільне було б прописати у програмі обліку ОСББ розділ «Управлінський облік та аудит», який даватиме змогу здійснювати поточний контроль за діяльністю об'єднання.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку // Баланс, 2015. — № 1— 120 с.

УРУСОВА З.П., к.е.н., доцент,
БАКЛАЖЕНКО Ю.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, ефективне управління персоналом є одним з ключових моментів підвищення продуктивності праці та створення конкурентоспроможної продукції. Трудовий потенціал є основою успіху підприємства, саме тому, управління персоналом повинно зводитись до активного стимулювання діяльності працівників, задля досягнення поставлених цілей організації. Некомпетентність керівників в даній сфері призводить до неефективного використання людських ресурсів в умовах жорсткої конкуренції серед існуючих підприємств. У зв'язку з цим на підприємствах необхідно проводити комплексний аналіз, який дозволить виявити дані проблеми та запобігти їх виникненню в майбутньому. Такий аналіз може бути представлений у вигляді аудиту персоналу.

Кадровий аудит або аудит персоналу – експертна оцінка відповідності кадрового потенціалу компанії її цілям і стратегії, дослідження на підприємстві кваліфікаційного рівня, компетентності й мотивованості персоналу, трудових відносин на предмет відповідності трудовому законодавству і внутрішній політиці підприємства [1].

Кадровий аудит є відносно новою послугою на українському ринку, проте вже перевірений в практиці управлінні персоналом, як метод оцінки трудової забезпеченості підприємства. Кадровий аудит необхідно проводити при: зміні керівника кадрової служби або окремої особи, яка відповідала за кадрове діловодство на підприємстві; зміні керівника організації або її власника; приведенні кадрової документації до чинного законодавства у відповідності до внесених коректив; виникненні нестабільної або напруженої ситуації між керівником та підлеглими. Особливої популярності послуги кадрового аудиту набирають при злитті малих підприємств з великими.

Хоча дана послуга і нова на українському ринку проте за останні декілька років кількість консалтингових компаній з її надання збільшилася. Основною проблемою в такій ситуації є відсутність великих вітчизняних компаній, не зважаючи на те, що в Україні нині існує приблизно 1500 аудиторських організацій, значну частину займають міжнародні аудиторські фірми так званої «Великої четвірки», які обслуговують приблизно 30% ринку в грошовому еквіваленті.

Ще однією проблемою є тяжкість проходження процедури сертифікації, з одного боку це позитивний момент, адже тоді відсіються ті аудитори які є недостатньо компетентними в своїй справі, з іншого боку – це відбиває бажання в спеціалістів йти працювати в дану сферу.

Перспективами розвитку аудиторської діяльності в Україні є удосконалення законодавства в відносній незалежності аудитора; стандартизація послуг, які має право здійснювати аудитор України щодо міжнародних актів ЄС та МФБ; розвиток обов'язкового аудиту, дотримання незалежності та якості надання послуг, введення в законодавства окремих статей які б регулювали діяльність кадрового аудиту в Україні.

Також послуги кадрового аудиту в Україні потребують впровадження європейської системи контролю якості послуг, що дозволить національним аудиторам гідно конкурувати з міжнародними аудиторськими компаніями і більш якісно надавати професійні послуги [2].

Список використаних джерел

1. Лебединська О. С. Особливості технології проведення аудиту персоналу на підприємстві // Бізнес Інформ. – 2014. – №11. – С. 323–327.

2. Плаксиенко В.Я. Перспективы развития аудиторской деятельности в Украине в сравнении со странами ЄС // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №7. –С. 12-14.

УРУСОВА З.П., к.е.н., доцент,
МЕТЕЛЬСЬКА Н. С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Управління людськими ресурсами – це стратегічний і цілісний підхід до управління найціннішими активами організації, а саме персоналом, який індивідуально і колективно робить внесок у досягнення організаційних цілей. Під кадровим забезпеченням системи управління людськими ресурсами

розуміється потрібний кількісний і якісний склад працівників кадрової служби організації. Рівень кадрової роботи в організації залежить від професійної компетентності фахівців кадрових служб [1].

Управління людськими ресурсами компанії базується на трьох основних моделях кадрового менеджменту:

1) управління персоналом у вигляді піклування своїх працівників – турбота про здоровіші умови праці й сприятливій морально-психологічній атмосфері на підприємстві. Ця патерналістська модель сходить до соціал-реформістських ідей кінця XIX – початку XX вв. і знайшла своє органічне втілення в численних варіаціях доктрини людських відносин;

2) управління персоналом у вигляді координації роботи, пов'язаної із трудовими договорами (контрактами), включаючи колективні договори – здійснення адміністративного контролю над дотриманням найманими робітниками умов трудового договору, облік посадових переміщень; регулювання трудових відносин у процесі переговорів із профспілками;

3) управління персоналом у вигляді архітектори кадрового потенціалу організації – розробка й реалізація довгочасної стратегії корпорації за рахунок забезпечення організаційної й професійної когерентності складових кадровою потенціалу корпорації [2].

Основні цілі управління людськими ресурсами показано на рисунку 1.

Рис. 1. – Основні цілі управління людськими ресурсами

Із розвитком нових культурних і соціальних цінностей, зі зростанням забезпеченості працівників виникла нова проблема – невдоволеність через вузьку спеціалізацію, яка є причиною втоми, втрати зацікавленості, що, у свою чергу, призводить до прогулів, плинності кадрів.

Щоб вирішити цю проблему, необхідно змінити систему організації праці. Для цього можна використати два методи розширення обсягу і збагачення змісту праці.

Обсяг робіт вважають широким, якщо працівник виконує багато різних операцій і повторює їх рідко; і навпаки, якщо працівник виконує одноманітні,

постійно повторювані операції, він має вузький обсяг роботи.

Змістовність роботи полягає у впливі, який робітник може безпосередньо чинити на свій об'єкт, зокрема самостійність у плануванні і виконанні праці, визначенні власного ритму, участь у прийнятті рішень.

Отже, управління людськими ресурсами є важливою складовою управління організацією. Складність її полягає в тому, що люди за своїм характером відрізняються від інших ресурсів і потребують особливих підходів і методів управління. Специфіка людських ресурсів виражається в тому, що, по-перше, люди наділені інтелектом, їхня реакція на управління є емоційною, продуманою, а не механічною, а це означає, що процес взаємовідносин є двостороннім; по-друге, люди постійно вдосконалюються і розвиваються; по-третє, відносини ґрунтуються на довготерміновій основі; по-четверте, люди приходять в організацію усвідомлено, з певними цілями і мотивами.

Вкладення в людські ресурси стають довгостроковим фактором конкурентоспроможності і виживання фірми. У зв'язку з цим витрати, пов'язані з персоналом, розглядають не як прикрі втрати, а як інвестиції в людський капітал, основне джерело прибутку. Отже, управління персоналом – це система взаємозалежних організаційно-економічних і соціальних заходів з метою створення умов для нормального функціонування, розвитку й ефективного використання потенціалу робочої сили на рівні організації. Обов'язковою умовою має бути органічне поєднання управління персоналом із концепцією розвитку організації [3].

Сьогодні є всі підстави стверджувати, що наше суспільство перебуватиме в ситуації, яка буде характеризуватися, з одного боку, обмеженням ресурсів, необхідних для існування, а з іншого - збільшенням попиту на них внаслідок розширення потреб людей, і це - на додаток до існуючих проблем державотворення. Ось чому зараз є актуальним формування професійної, стабільної, високоефективної та авторитетної державної служби, завдяки якій буде ефективною діяльність держави та стабільно функціонуватиме її управлінський апарат.

Список використаних джерел

1. Зайченко О. І., Кузнецова В. І. Управління людськими ресурсами: навч. посіб. / за наук. ред. О. І. Зайченко. – Івано-Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. – 232 с.

2. Гуленко В. В. Менеджмент слаженной команды: Соционика и социоанализ для руководителей. – Новосибирск: РИПЭЛ, 1995 – 192 с.

3. Ястремська О. М. Людські ресурси: пропозиції з удосконалення управління / О. М. Ястремська // Управління розвитком. – 2010 – № 6(82). – С. 52–60.

ХАКІМОВА Х.Р.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

На законодавчому рівні питання про формування облікової політики бюджетної установи регулюються:

- Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку державного сектору 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок»

- Методичні рекомендації щодо облікової політики з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору та ін.

Бюджетні установи, як специфічні суб'єкти господарювання, є неприбутковими організаціями, мають інше направлення облікової політики. В той час як суб'єкти підприємницької діяльності передбачають в своїй обліковій політиці вибір методів оцінки активів, вибір облікових регістрів, порядку обробки бухгалтерських документів тощо, то бюджетні установи є обмежені в виборі альтернативних методів та способів оцінки активів, створення резервів, нарахування зносу, вибору облікових регістрів та інших методичних підходів до організації обліку. Це означає,що при організації і веденні бухгалтерського обліку діє правове регулювання спеціально дозволеного виду: дозволено те, що визначено нормативними документами.

Наказ про облікову політику – документ, який може розроблятися головним бухгалтером і затверджується керівником. Він має бути доведений до підпорядкованих установ, як основного внутрішнього документа з регламентації бухгалтерського обліку в межах головного розпорядника. Типовим для нашої держави є формальних підхід до визначення змісту облікової політики і недбайливе відношення до її виконання. Це є часто першопричиною некоректного і непрезентабельного відображення результатів діяльності бюджетних установ в фінансовій звітності.

Наприклад, особливістю системи бухгалтерського обліку Угорщини щодо облікової політики є те, що згідно законодавства кожен суб'єкт

господарювання Угорщини повинен розробити і затвердити наказ про облікову політику протягом 90 днів з дня реєстрації підприємства. В Україні дане питання не регулюється. Стаття 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначає, що підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства.

Підсумовуючи вищенаведене необхідно зазначити, що розробка та затвердження облікової політики – важливий етап під час створення будь-якого підприємства, а від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу. Призначення облікової політики полягає в упорядкуванні облікового процесу, забезпеченні повною, достовірною та неупередженою інформацією задля ефективного управління.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 лип. 1999 р. N 996-XIV.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://zakon.rada.gov.ua
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14.
4. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку // Баланс, 2015. — № 1— 120 с.

ХАЧАТРЯН К.А.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізькій національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Основними авторами, що досліджували питання обліку на підприємствах ресторанного господарства є: В. Горностаєва, В.В. Деркалюк, Л.П. Нарижний, В.В. Новодворська, В.П. Русалеєв, Н.В. Смірнова, Л. Солошенко, Т.Г. Степанова, О.В. Чумак та ін. Більшість дослідників розкривають основні положення обліку та документування, при цьому проблеми вдосконалення обліку не розглядають. Ресторанне господарство – специфічний вид діяльності, який поєднує елементи виробництва, торгівлі та надання послуг. Це зумовлює особливості обліку. Вказують на це й спеціалісти міністерств у коментованих листах і пропонують на вибір два основних підходи організації обліку

виготовлення продукції закладу ресторанного господарства: торговельно-виробничий та виробничий. Обраний варіант обліку фіксують в обліковій політиці підприємства [2, с. 38]. Торговельно-виробничий підхід висвітлюється в Методичних рекомендацій щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами, затверджених наказом Міністерства економіки України від 17.06.03 р. № 157 [3].

Виробничий підхід є більш трудомістким, ніж торговельний. Проте забезпечує розрахунок фактичної собівартості виготовлених страв, кондитерських виробів та напоїв, тобто користувачі (керівник, власники, інвестори) отримують більш чітку інформацію. Головною перевагою даного методу є те, що його основні принципи не суперечать нормам П(С)БО. Ще одним підходом до обліку на підприємствах ресторанного господарства є торговельний підхід. Хоча його використання не передбачене нормами Мінфіну та Мінекономіки, але він доволі часто зустрічається в закладах ресторанного господарства, на яких сировина та напівфабрикати проходять дуже простий технологічний процес (охолодження, розігрівання, порціювання та оформлення) [1, с. 39]. Особливостями даного методу є те, що облік сировини та напівфабрикатів у коморі ведуть на субрахунку 281 «Товари на складі», як правило, за цінами продажу. Основною перевагою даного підходу є його простота, але поряд із цим не кожному із закладів ресторанного господарства він підходить [1, с. 40].

Охарактеризувавши особливості обліку ресторанного господарства, можемо підсумувати, що існують два основних підходи організації обліку виготовлення продукції закладу ресторанного господарства: торговельно-виробничий та виробничий. Заклад ресторанного господарства має право на власний розсуд вибирати метод бухгалтерського обліку виготовлених продуктів харчування та закупних товарів, зазначивши його в наказі про облікову політику підприємства. Зі свого боку зауважимо, що прогресивнішим є виробничий метод, оскільки він не тільки відповідає вимогам національних бухгалтерських стандартів, але й гарантує найбільш правильне відображення результатів діяльності. Але зважаючи на те, що виробничий метод порівняно з торговельним є трудомісткішим, більшість бухгалтерів надають перевагу торговельному методу.

Список використаних джерел

1. Десяткіна І.В. Підходи до організації обліку виготовлення продукції в закладах ресторанного господарства [Електронний ресурс] / І.В. Десяткіна, О.М. Глущук. – 2015. – Режим доступу: pbo.ztu.edu.ua/article/download/45220/42251

2. Алексевич О. Як обліковувати виготовлення продукції в закладах ресторанного господарства / О. Алексевич // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 79. – с. 37-40.

ЧЕБЕРКО Л.В.,
ГОНЧАРОВА В.Г., к.н.держ.упр., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ»

Основи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності регулюються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. У зв'язку з переходом до норм ЄС передбачено внесення змін до закону. Необхідно проаналізувати характер цих змін в контексті відповідності їх процесу Євроінтеграції та визначити їх вигідність для суб'єктів господарювання, яких стосується даний закон.

Перші поправки стосуються зміни деяких формулювань. Термін «дочірні підприємства» замінене на «підприємства, які ним контролюються» (материнським підприємством). Поняття «підприємства, що становлять суспільний інтерес» узагальнить «публічні акціонерні товариства, банки, страховики». До ст. 1 будуть включені: «витрати», «доходи», «звіт про платежі на користь держави», «власний капітал» та ін. [2]. Новий термін «чистий дохід від реалізації продукції» враховується при визначенні розміру підприємств.

Пропонується виключити з бухгалтерського обліку принцип обачності, історичної (фактичної) собівартості і періодичності, але додано пункт про можливість застосування принципів, визначених міжнародними стандартами й НП(с)БО. У ст. 6 буде вказано, що регулювання бухгалтерського обліку здійснюватиметься не тільки НП(с)БО, а й НП(с)БО в державному секторі.

Зміни до Закону запроваджують деякі вимоги і обмеження для суб'єктів господарювання. Згідно зі ст. 8 підприємства можуть самостійно обирати форми організації бухгалтерського обліку, але «з дотриманням вимог цього Закону» [2]. «Підприємство, що становить суспільний інтерес, зобов'язане створити бухгалтерську службу» у складі не менше двох осіб. У ст. 11 вказано, що підприємства зобов'язані подавати звіт про управління. В ч. 6 ст. 12-1 зазначено, що підприємства, які вперше подали фінансовий звіт згідно з МСФЗ, мають організувати ведення бухгалтерського обліку відповідно до МСБО.

Можна виділити розширення деяких понять і аспектів організації

бухгалтерського обліку. Замість аудиторської фірми його може здійснювати підприємство, суб'єкт підприємницької діяльності, самозайнята особа, що провадить діяльність у сфері бухгалтерського обліку та/або аудиторської діяльності. В ст. 9 зазначено, що неістотні недоліки в первинній документації, які не спотворюють його суть, не ведуть до невизнання господарської операції. Права і обов'язки осіб внаслідок здійснення господарської операції, є дійсними по факту її відображення в первинних документах. Ст. 13 передбачає можливість складання звітності за періоди, що відмінні від кварталу і року.

Поправки до Закону передбачають його адаптацію до норм ЄС. Згідно зі ст. 5 показники фінансової звітності можуть переведені в іноземну валюту на вимогу її користувачів. Для складання фінансової звітності будуть застосовуватися МСБО, а вимога «якщо вони не суперечать цьому закону» виключена.

Отже, зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» стосуються введення нових термінів, деяких обмежень і спрощення певних аспектів. Загалом, інформація у фінансовій звітності щодо суб'єктів господарювання повинна стати більш достовірною і прозорою.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-IV [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

2. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 червня 2017 № 4646-д [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62044.

ЧЕБЕРКО Л.В.,
ПРОСКУРІНА Н.М., д.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУТНІСТЬ ЗМІН І НАСЛІДКИ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА АУДИТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

У законодавстві України з приводу організації та контролю економічної діяльності відбуваються значні зміни. Зокрема, в планах ВРУ прийняти новий закон на зміну Закону України «Про аудиторську діяльність» [1].

Проект закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську

діяльність» № 6016-д містить перелік термінів, серед яких новим є «аудиторська мережа», що буде складатися з аудиторів та /або аудиторських фірм з метою їхнього співробітництва для отримання прибутку. Стосовно підприємств, які підпадають під обов'язковий аудит, буде вжито термін «підприємства, що становлять суспільний інтерес» (ст. 1) [2].

Аудиторську діяльність на території України матимуть право здійснювати іноземні аудитори (аудиторські фірми). При цьому з прийняттям закону № 6016-д буде достатньо відповідності суб'єкта вимогам цього закону (ст. 4), зокрема, відповідності «ключового партнера цієї фірми» вимогам законодавства України (ст. 5).

Посилено вимоги до обов'язкового аудиту. Так, ст. 23 закону № 6016-д передбачає, що його можуть здійснювати суб'єкти аудиторської діяльності, в яких за основним місцем роботи працює не менше 3 аудиторів. Обов'язковий аудит підприємства, що становить суспільний інтерес, можуть здійснювати лише аудиторські фірми із загальною чисельністю штатних кваліфікованих працівників не менше 15 осіб, у т.ч. не менше 5 аудиторів за основним місцем роботи. До надання цих послуг аудиторська фірма може залучити аудиторів й інших працівників-сумісників в кількості не більше, ніж 30 % працівників за основним місцем роботи. Крім того, аудиторська фірма має призначити хоча б одного ключового партнеру з аудиту. Він «зобов'язаний брати активну участь у виконанні завдання з обов'язкового аудиту» (ст. 24) [2].

Перед початком проведення обов'язкового аудиту необхідно провести оцінку загроз незалежності (ст. 28). При проведенні аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес, до подання аудиторського звіту має бути здійснений внутрішній контроль якості обов'язкового аудиту (ст. 32).

Приділено увагу етичному аспекту аудиторської діяльності. Розшифровано поняття «добра репутація», порушення якої передбачає виключення керівника аудиторської фірми з Реєстру (ст. 5). Крім того, всі аудитори підлягатимуть обов'язковому суспільному нагляду (ст. 15).

Закон № 6016-д містить не тільки кваліфікаційні критерії майбутнього аудитора, а й перелік напрямків, за якими підтверджуються теоретичні знання аудитора (ст. 19). Крім того, конкретизовані складові Реєстру і порядок подання інформації до нього (ст. 21-22). Запроваджені критерії професійного проступку аудитора, за вчинення якого визначений перелік стягнень (ст. 42) [2].

Отже, проект Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 6016-д стосується конкретизації вимог щодо кваліфікації аудиторів, складу аудиторської фірми, порядку ведення реєстру, спрощення умов діяльності іноземних суб'єктів аудиторської діяльності. На нашу думку, він забезпечить комплексну характеристику організації і здійснення аудиторської діяльності в Україні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. № 3125-XII [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12.

2. Проект Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 03.02.2017 р. № 6016-д [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61045.

ШМИГОЛЬ Н.М., д.е.н., професор,
БУЛГАКОВА Т.С., магістрант,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Найважливішою сферою національної економіки України виступає фінансовий сектор. Однією з його складових є страховий ринок, розвиток якого в умовах інтеграції у світове економічне співтовариство займає одне із 82 провідних місць у національній економіці, яка потребує значних фінансових ресурсів. Саме страхова галузь є важливим фінансовим інструментом, за допомогою якого можна акумулювати кошти для подальшого інвестування їх в економіку, що надасть можливість збільшити стан і багатство нації. Це підкреслює актуальність необхідності вдосконалення страхового ринку України шляхом вирішення низки проблем, що стримують його розвиток.

Проблеми розвитку страхового ринку досліджуються в працях таких вчених, як В. Базилевич, С. Осадець, А. Городюк та ін. [3].

Страховий ринок - сфера грошових відносин, де об’єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист, формується пропозиція та попит на неї. Зародження і розвиток страхового ринку в Україні тісно пов’язані з переходом країни на початку 90-х рр. до ринкової економіки. З 1988 р. на страховому ринку України виникли перші кооперативи, а вже з 1990 р. – перші страхові компанії, кількість яких інтенсивно збільшувалася. Після прийняття в 1996 р. закону «Про страхування», у країні розпочався процес упорядкування, регламентації та державного нагляду за страховою діяльністю [1].

Виділяють чотири етапи, протягом яких відбувалися зміни кількості страхових компаній на вітчизняному страховому ринку:

І етап (1990–1994 рр.) – стрімке збільшення кількості страхових компаній в Україні. Це період створення й прийняття перших законодавчих актів із

регулювання діяльності на страховому ринку. Початку розвитку страхового ринку в Україні сприяло прийняття Декрету КМУ «Про внесення змін і доповнень у Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 26.04.1993 р. № 38–93, що забороняв банкам здійснювати діяльність у сфері страхування.

II етап (1995–1996 рр.) – відбувається різке зменшення кількості страхових компаній у зв'язку з прийнятим у 1993 р. декрету «Про страхування і страховий ринок», який почав діяти з 1994 р. Головною метою якого було звільнення ринку України від ненадійних страхових компаній.

III етап (1997–2007 рр.) – перехід до нових стандартів і підходів у регулюванні та розвитку страхового ринку. Посилення конкуренції, професіоналізму у діяльності страховиків. Поява нового регулятора – Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. Встановлення нових вимог до статутних фондів страхових компаній у розмірі 1 млн. євро для «nonlife» страховиків та 1,5 млн. євро для страховиків, які здійснюють «life» страхування.

IV етап – період, пов'язаний із фінансовою кризою. Головною ознакою цього періоду є вихід зі страхового ринку нестійких і ненадійних компаній [3].

Нині страховий ринок в Україні є одним із сегментів ринку фінансових послуг, що динамічно розвивається. В цілому стан страхового ринку свідчить про значний його потенціал і перспективи подальшого зростання, а саме: зростання кількості видів обов'язкового страхування; податкові переваги у порівнянні з іншими секторами економіки; висока прибутковість страхових компаній; значна кількість потенційних споживачів страхових послуг [2].

Для удосконалення та ефективного розвитку страхового ринку України необхідно здійснити ряд першочергових заходів, які наведені на рис. 1.

Рис. 1 Проблеми розвитку страхового ринку України та заходи щодо їх усунення

Отже, страховий ринок України вже пройшов стадію формування і знаходиться на шляху поступового інтегрування в світовий. Реалізація наведених рекомендацій має зберегти та зміцнити фінансовий потенціал страхового ринку України, який вже набув певного рівня розвитку, але не став реальним чинником стабільності і за своїми характеристиками не відповідає тенденціям світових страхових ринків. Це створить сприятливе підґрунтя для активізації інвестиційної активності страхових компаній.

Список використаної літератури

1. Базилевич В. Д. Страхова справа / В. Д. Базилевич. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 203 с.

2. Тенденція розвитку страхового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/2154 /1/Тенденції_розв_стр_р.pdf

3. Розвиток страхового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file://F:/Селезньова Є.С. Розвиток страхового ринку України.pdf

ШМИГОЛЬ Н.М., д.е.н., професор,
КАСЯНОК М.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова стійкість є важливою характеристикою фінансової діяльності підприємства, якщо підприємство фінансово стабільне, то він має перевагу перед іншими підприємствами у залученні інвестицій, отримання кредитів, вибору постачальників.

При розгляді цього поняття в роботах різних авторів зрозуміло, що фінансова стійкість - це не тільки незалежність від запозичених коштів або достатній рівень власного капіталу. Дане поняття набагато ширше і багатогранніше. Воно включає здатність підприємства бути конкурентоздатним і привабливим у інвестиційному сегменті, можливість мати рентабельне виробництво, яке може вийти на нові ринки збуту. Воно містить у собі всі економічні показники та коефіцієнти, які зазвичай розраховуються при аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства.

Щоб визначити типи і рівень фінансової стійкості необхідно провести аналіз фінансової діяльності підприємства. Часто використовуваними і традиційними видами аналізу є горизонтальний, вертикальний, статистичний.

Горизонтальний аналіз полягає в порівнянні значень кожної статті бухгалтерської звітності в поточному періоді із значенням попередніх періодів для розгляду їх динаміці.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити ступінь впливу окремої складової на сумарну величину і полягає в розрахунку питомої ваги тієї чи іншої статті звітності в величині підсумкового показників.

Статистичними методами аналізу фінансової стійкості є: методи абсолютних, відносних і середніх величин, прийом порівняння, зведення і угруповання, прийом ланцюгових підстановок, прийом різниць.

У науковій та навчальній літературі широко висвітлюються методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості, в яких фундаментально простежуються дві групи методів:

а) засновані на розрахунку й оцінки відносних показників - фінансових коефіцієнтів;

б) засновані на розрахунку й оцінки абсолютних показників.

Коефіцієнтний метод є найпоширенішим методом аналізу фінансової стійкості, застосування якого вимагає розрахунку і оцінки системи фінансових величин, що дозволяють охарактеризувати якісний склад джерел коштів і дають можливість оцінити раціональність розподілу цих джерел. Однак значення коефіцієнтів і їх мінімальні пороги не можна строго застосовувати до всіх видів господарюючих суб'єктів.

Таким чином, фінансова стійкість є тим показником, який включає в себе безліч характеристик, може дати адекватну картину по платоспроможності та інвестиційної привабливості господарюючого суб'єкта.

Управління фінансовою стійкістю є важливим процесом в управлінні фінансовими ресурсами підприємства. Мета даного процесу полягає в збереженні рівноваги власних ресурсів і позикових, плануванні та моніторингу основних показників фінансової стійкості, а також в розробці управлінських рішень при виникненні будь-яких відхилень від норми.

Список використаних джерел

1. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Т. Д. Косова. – К.: Центр учбової літератури, 2015 – 440 с.

2. Ніколаєва Т. П. Фінанси підприємств / Т. П. Ніколаєва. – К.: Вид. центр ЕАОИ, 2014 – 158 с.

ШМИГОЛЬ Н.М., д.е.н., професор,
ЦОКУР В.Ю., аспірант,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У даний час конкурентоспроможність економіки держави зумовлена рівнем її технологічного розвитку, здатністю створювати і використовувати в практичному житті новітні наукові досягнення. У зв'язку з цим важливо продуктивно використовувати вітчизняний і зарубіжний досвід в сфері впровадження і використання передових технологій в роботі окремих підприємств. У сучасному світі активно відбувається процес глобалізації, як безперервно триваючий, стійкий процес інтеграції ринків, технологій. Одним з найважливіших факторів, який впливає на зазначені інтеграційні процеси, є інформаційні технології.

Використання інформаційних технологій в господарській діяльності дозволяє підприємству підвищувати конкурентоспроможність за рахунок збільшення продуктивності, яку можна досягти при максимально ефективному використанні трудових, часових ресурсів і капіталу. Таким чином, можна сказати, що постійне зростання продуктивності вимагає безперервного вдосконалення і використання новітніх технологій.

Багато підприємств по мірі зростання бізнесу приходять до розуміння, що їм потрібна ERP-система, тобто організаційна стратегія інтеграції виробництва і операцій, управління трудовими ресурсами, фінансового менеджменту і управління активами, орієнтована на безперервне балансування і оптимізацію ресурсів підприємства за допомогою спеціалізованого інтегрованого пакета прикладного програмного забезпечення, що забезпечує загальну модель даних і процесів для всіх сфер діяльності [1].

На ринку представлена велика різноманітність таких ERP-систем (SAP R/3, Oracle E-Business Suite, Microsoft Dynamics, Infor та інш.) [2].

Схематично структуру ERP-системи представимо в наступному вигляді (рис. 1).

Використання таких систем у виробничій діяльності машинобудівних підприємств дозволяє підвищити ефективність виробництва і конкурентоспроможність за рахунок вирішення наступних завдань:

– автоматизація розрахунку плану виробництва і оперативне коректування плану з урахуванням фактичного завантаження устаткування і

реального проходження замовлення по стадіях виробництва;

– здійснення контролю якості продукції на різних етапах виробництва [3];

– повний контроль процесу продажів і оформлення замовлень;

– оформлення платіжно-розрахункових і відвантажувальних документів;

– підвищення якості виробничої документації;

– зменшення частки адміністративного персоналу [3];

– ведення складського обліку матеріалів підприємства і оперативний контроль витрат і залишків матеріалів;

– інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень менеджментом підприємства;

– обмін даними з зовнішніми системами.

Рис. 1. – Структура ERP-системи

Таким чином, аналізуючи ефект від впровадження сучасних інформаційних технологій на підприємствах машинобудування, можна сказати,

що сучасні умови ведення бізнесу для зростання конкурентоспроможності вимагають застосування методів, заснованих на використанні інформаційних систем управління діяльністю підприємства. Ключовим напрямком розвитку інформаційних систем промислових підприємств в сучасних умовах є інформаційна інтеграція і підтримка всіх бізнес-процесів як окремого машинобудівного підприємства, так і всіх учасників виробничого ланцюжка. Використання єдиної інформаційної системи дозволить підприємству розробити і здійснити стратегічну програму підвищення його конкурентоспроможності, засновану на чіткому визначенні бізнес-цілей і системі ключових показників ефективності його діяльності.

Список використаних джерел

1. Кількісні методи в управлінні: навчальний посібник / С.В. Базілевич, О.Ю. Легчиліна - М.: КНОРУС, 2016. - 154 с. - с. 146

2. «ERP ─ «Битва Титанів 2017» /А.Черніков - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ko.com.ua/erp_bitva_titanov_2017_119484

3. ERP-система — застава зважених управлінських рішень /В. Курдюмов // - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.business.ua/produkt/erp_sistema_zalog_vzveshennykh_upravlencheskikh_resheniy_innoware-362229/

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
ФТОЯН Г.Г.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в Україні діє низка законів, які визначають основні положення щодо інноваційної діяльності. Основні з них: «Про інноваційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», Господарський кодекс України тощо. Однак, при детальному розгляді цієї законодавчої бази видно, що вона відповідає не у повній мірі всім вимогам сучасної економіки, а тому не може створювати умов для активного розвитку інноваційної діяльності, оскільки невирішеними залишилися питання щодо державної інноваційної політики, інвестування в наукові розробки та програми, побудови інноваційної інфраструктури, процесів підготовки наукових кадрів.

Крім того, в державі була розроблена «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 - 2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів». Стратегія складається з аналітичної та безпосередньо стратегічної частин. У першій частині сформульовано системну соціально-економічну проблему, що вирішується Стратегією. Результатом реалізації Стратегії має стати утвердження в Україні інноваційно-інвестиційної моделі її економічного і соціального розвитку, підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу країни, всіх її людських і природних ресурсів, забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення стабільного сталого розвитку і підвищення добробуту громадян. Реалізація Стратегії створить можливості для успішного просування України по шляху розбудови економіки і суспільства, заснованих на знаннях.

Переглянувши цю стратегію, можна зробити деякі висновки. Система фінансування науки України є надто залежною від державних коштів. Але це не єдина проблема в цій сфері, тому що обсяг інвестування в інноваційну діяльність скоротився не тільки зі сторони держави, а ще й зі сторони підприємництва.

В умовах недостатнього бюджетного фінансування науково-технічної сфери зростає необхідність реалізації позабюджетного стимулювання науково-технічного прогресу. Так, ефективною схемою фінансування інноваційної діяльності могла б стати мережа спеціалізованих державних небанківських фінансово-кредитних установ у різних галузях економіки й окремих регіонах для кредитування інноваційних проектів.

Вищенаведений аналіз свідчить про те, що необхідність вирішення проблем, пов’язаних з інноваційним розвитком економіки України, набуває особливого значення. Якщо держава не почне робити рішучих кроків у напрямку стимулювання інноваційної діяльності ці питання залишаться невирішеними.

Пріоритетними напрямами державної підтримки інноваційної діяльності має стати створення умов для активізації національного науково-технічного потенціалу й інноваційної діяльності, впровадження нових технологічних укладів, подолання розриву між наукою і виробництвом, забезпечення реального трансферу технологій, залучення іноземних інвестицій. У тому числі ці заходи безперечно повинні включати збільшення фінансування в науку та наукові дослідження, а також перегляд безпосередньо суті державного регулювання інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 36. - Ст. 266.

2. Дашковсъка І. Б. Деякі аспекти державного регулювання інноваційної діяльності в Україні / І. Б. Дашковська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Проблеми економіки та управління. - 2011. - № 698. - С. 35-40.

ЮЩЕНКО Ю.В.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПРИ АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ

Нинішній етап економічного розвитку України характеризується широким поширенням кризових явищ на всіх рівнях господарської діяльності. Особливо гостро ці проблеми проявляються в базовому ланці фінансової системи держави - в сфері фінансів підприємств.

В останні роки в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості підприємств, що знаходяться в кризовому фінансовому стані, причому така негативна динаміка характерна не тільки для України в цілому, а й для кожного її регіону.

За даними Агентства з питань банкрутства України в 1998 році банкрутами було визнано 4525 підприємств, що в 2,7 рази більше, ніж в 1996 році (тисячу дев'ятсот шістдесят одне підприємство), а по окремих областях ця кількість збільшилася більш ніж в 5 разів.

Дані свідчать, що прояви кризи носять досить гострий характер і його деструктивні наслідки впливають на всю господарську систему в цілому, оскільки підривають фінансову стійкість і відносно благополучних підприємств, пов'язаних з даним підприємством в господарському процесі.

Різноманіття існуючих методик проведення фінансового аналізу, а також складність і неоднозначність макроекономічної ситуації призводить до того, що в результаті аналізу є велика кількість різноманітних показників, що дають часом суперечливу інформацію.

Аналізуючи підходи до оцінки платоспроможності підприємства і структури його балансу, можна сказати, що методики базуються на широкому діапазоні кількісних параметрів, яким притаманні певні обмеження, що не завжди дозволяє винести адекватну оцінку.

Фінансова гнучкість може бути визначена як здатність підприємства залучати додаткові фінансові ресурси в разі припинення припливу грошових

коштів від реалізації продукції.

Адаптивність характеризує здатність підприємства пристосовуватися до змін умов господарювання і забезпечувати стабільність результативних показників навіть при серйозних коливаннях ринкової кон'юнктури.

Здатність генерувати фінансові ресурси є одним з найбільш значущих критеріїв фінансового благополуччя в майбутньому, оскільки одним з перших ознак руху підприємства до межі банкрутства є падіння чистого прибутку.

Визначальною характеристикою фінансової спроможності підприємства є здатність виробляти і реалізовувати продукцію, отримуючи стабільний приплив готівки. І діагностика фінансового стану повинна починатися з аналізу виробництва і реалізації продукції як основне джерело надходжень і наступних платежів за зобов'язаннями підприємства.

Список використаних джерел

1. Сук. Л.К. Організація бухгалтерського обліку: {підручник} / Л.К. Сук, П.Л. Сук – К.: Каравела, 2009. – 624 с.

2. Кужельний М.В., Левицька С.О. Організація обліку: підручник - К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

ЯВОР Є. О., аспірантка,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА БІЗНЕСОВИЙ ІМІДЖ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Сьогодні іміджу підприємства на території сучасної України надається все більше уваги задля стійкого розвитку, а саме тому корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) може надати певну перевагу перед конкурентами і посилити довіру споживачів. Проаналізувавши сферу використання КСВ вітчизняними підприємствами, встановлено перспективи її розвитку.

На мою думку, впровадження практики КСВ для покращення бізнесового іміджу в Україні є важливим завданням, котре викликано євроінтеграційними процесами країни; зростанням прозорості українських границь для іноземних капіталів та пропозицією впровадження вітчизняного виробника за кордон; посиленням уваги споживачів за впливом діяльності підприємств на суспільство та навколишню середу, військовими подіями на території України. Тому будь-які прояви КСВ на підприємстві суттєво підвищать його рейтинг, бо КСВ є важливим інструментом підвищення капіталізації підприємства, вона розкриває нові горизонти інвестиційних ресурсів і може бути визначена, як відповідальне відношення організації до своєї продукції та послуг, до

споживачів, персоналу; активна участь підприємства, що полягає у гармонічній взаємодії із суспільством у вирішенні найгостріших соціальних проблем, а тому таке забезпечення може гарантувати організації стабільність у довгостроковій перспективі і позиціонувати себе, як соціально відповідальний бізнес.

Ще вчора соціально відповідальна політика українських підприємств обмежувалась винятково благодійністю, а сьогодні найпоширенішою формою КСВ в Україні є пожертвуваннями на соціальні заходи та потреби армії.

Існує певний перелік проблем, які і створюють бар'єри для впровадження та розвитку КСВ в Україні, але основні програми впровадження КСВ поділяються на зовнішні та внутрішні. До внутрішніх умовно можна віднести: програми по розвитку персоналу; програми по охороні здоров'я; програми соціально-культурного сервісу. До зовнішніх можна віднести: екологічні програми та програми якості продукції, освітні програми та підтримка наукових досліджень, програми по взаємодії з органами державної та місцевої влади, програми з підтримки культури та мистецтва, філантропічні програми, меценацтво, спонсорство тощо.

Ефект від впровадження соціально-відповідальної стратегії проявляється у створенні позитивного бізнесового іміджу, підвищенні конкурентоспроможності та встановленні міцних зв'язків із цільовими аудиторіями. Хоча формування позитивного іміджу на засадах корпоративної соціальної відповідальності – це процес неперервний, що вимагає значних грошових коштів, але, слід пам'ятати, що корпоративна соціальна відповідальність орієнтована на перспективу і вкладені кошти примножаться лише згодом, але досвід наполягає на тому, що соціальні показники впливають на репутацію компанії вдвічі більше, ніж економічні, що у довгостроковій перспективі призведе до збільшення її частки ринку та істотного зростання прибутковості через лояльність споживачів до продукції соціально-відповідальної компанії.

Список використаної джерел

1. Тульчинский Г. Л. Бренд-интегрированный менеджмент: каждый сотрудник в ответе за бренд / Г. Л. Тульчинский, В. И Терентьева. – М.: Вершина, 2006. – 352с.

2. Лисовская О. Ю. Социальный маркетинг в Украине – технология новой эры / О. Ю. Лисовская // Маркетинг в Україні. – 2012. – № 6. – С. 11–18.

3. Колот А. М. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів / А. М. Колот // Науковий вісник Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана. Серія: Економічна теорія. – 2013. – № 4. – С. 5–26.

ЯРМАК М.Ю.,
РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сучасних умовах для забезпечення конкурентоспроможності в світі необхідні інновації. Інновації — проведення нових комбінацій у випадках впровадження нового товару, методу виробництва, створення нового ринку, оволодіння новим джерелом сировини, впровадження нових організаційних форм промисловості. Інноваційний розвиток являє собою якісно нові зміни господарського кругообігу, спричинені підприємницькою ініціативою як нова виробнича функція, яка є економічних ростом і здійсненням нових комбінацій у народному господарстві, як форма і зміст розвитку. Давно відома істина: ринок прагне до рівноваги, а інновації його руйнують і різні суб'єкти ринку по різному ставляться до перспективи такого руйнування.

Але формування інноваційної моделі розвитку в Україні має низку проблем:

1. відсутність розуміння неможливості вирішення цього завдання шляхом механічного відновлення рівня державного фінансування наукової сфери та інноваційної діяльності;
2. не можливо накопичити достатній обсяг коштів за сучасного стану державного бюджету;
3. для того щоб наука в державі виконувала економічну функцію, необхідне фінансування, яке приблизно дорівнює 1,7 % ВВП;
4. падіння попиту на науку та інновації внаслідок економічної кризи;
5. неготовність до роботи в ринкових умовах багатьох керівників підприємств;
6. економічні реформи здійснюються відповідно до «перерозподільної», а не інноваційної моделі;
7. забезпечення конкурентоспроможності за рахунок низької заробітної плати;
8. Україна становиться інтелектуальним донором для розвинутих країн;
9. проблема створення механізму відповідних для ринкової економіки нових взаємозв'язків науки, виробництва, технологій, ресурсів і зростання потреб суспільства на інновації;
10. головною перешкодою є всесилля бюрократії.

Усунення перешкод на шляху інноваційного розвитку передбачає вирішення таких завдань:

1. держава повинна забезпечити головне джерело інноваційних процесів-розвиток науки;
2. створення умов для притоку інтелектуальних ресурсів в свою країну і запобігання витоку умів за кордон;
3. перерозподіл коштів за етапами інноваційного циклу;
4. активізація залучення позабюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Трубей О.М. Інноваційний розвиток підприємств оптової торгівлі.
2. Дідух Д.М. Проблеми розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні та шляхи їх вирішення.

СЕКЦІЯ 4
ПРІОРИТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

БАТРАКОВА Т.І., к.е.н., доцент,
РЕШЕТНЯК О.Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Процес ціноутворення – виступає основою цінової політики підприємства і є ключовим фактором прибутковості. У короткостроковій перспективі, цінові рішення впливають на доходи і витрати підприємства, а у довгостроковій враховується прагнення споживача обирати якісний продукт та задовольняти потреби. Для розроблення якісної цінової політики підприємство повинне використовувати обидва фактори: стратегічний – визначає дії на перспективу, полягає в тому, що ціни формуються на основі вартості товарів, а тактичний може змінюватися досить часто, тому ціни на конкретні товари формуються під впливом кон'юнктури ринку.

Ефективна цінова політика підприємства має базуватися на таких принципах [1]:

– забезпечення узгодження цінової політики із загальною стратегією розвитку підприємства;

– врахування попиту споживачів при прийнятті рішень щодо цін;

– врахування кон'юнктури ринку, цін конкурентів і особливостей ринкових сегментів у процесі ціноутворення;

– забезпечення використання ціни як інструмента маркетингової політики підприємства;

– здійснення гнучкої та активної цінової політики.

Система управління ціновою політикою підприємства, не може функціонувати без належної організації аналітичного забезпечення. Умови жорсткої конкуренції вимагають більшої оперативності, точності та комплексності аналітичної інформації з даного питання [2]. Аналітичне забезпечення повинне бути побудоване таким чином, щоб з нього можливо було отримати не лише звітні дані, але й іншу інформацію, в якій виникає потреба для прийняття рішень.

У цих умовах має бути розроблена модель формування інформації про

ціну на продукцію підприємства. Її складовими є наступні блоки: збір і аналіз інформації про внутрішній процес ціноутворення, тобто де і як формується інформація про витрати виробництва, що є основою ціни; витрати на збут, які є найбільш маневреною ланкою моделі; креативний блок, як частина перспективного управління витратами, закладення у ціну прибутку.

До основних елементів системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління ціновою політикою, відносять нормативне регулювання обліку та первинні і зведені бухгалтерські документи, облікові регістри, внутрішню та фінансову звітність у частині щодо готової продукції та її життєвого циклу.

Система управління ціновою політикою є індивідуальною для кожного підприємства, що зумовлено потребою врахування особливостей його фінансово-господарської діяльності та специфіки ринкового середовища її реалізації. Вона не може функціонувати без правильної організації аналітичного забезпечення, оскільки умови жорсткої конкуренції вимагають більшої оперативності, точності та комплексності інформації з даного питання.

Список використаних джерел

1. Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник / За ред. Л. В. Балабанової. – 3- тє вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2004. – 354 с.

2. Балабанова Л.В. Маркетинг підприємства: [навч. посіб.] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод, І.В. Балабанова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 612 с.

БОЛДУЄВА О.В., д.е.н., професор,
КАЗЬМІРОВА К. П.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан підприємства є однією із найважливіших його характеристик, основою якої є рух його фінансових потоків. Фінансовий стан визначає конкурентоспроможність підприємства, регулює його відносини між партнерами по фінансовим, економічним та іншим питанням. Він формується у процесі взаємодії підприємства з постачальниками, покупцями, та іншими органами. Позитивні зміни у фінансовому стані підприємства є запорукою його розвитку у майбутньому [1].

Оцінювання фінансового стану підприємства зводиться до певних обчислень, які враховують темпи зміни показників, та значення відповідних

фінансових коефіцієнтів. Розрахунок динаміки показників фінансового стану для українських підприємств є обов'язковим в силу того, що на його основі слід розробляти та реалізовувати заходи, які спрямовані на швидке підвищення платоспроможності, забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості, прибутковості, подальшого розвитку, забезпечення і зростання виробничого потенціалу. В умовах ринкової економіки головною ціллю фінансового менеджменту є активізація прибутку за допомогою вірним чином обраних стратегій та напрямів розвитку підприємства [2].

Найбільш вживаним у практиці господарювання вітчизняних підприємств є аналіз фінансових коефіцієнтів. Як правило, оцінка проводиться за групами показників майнового стану, фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності, прибутковості, ділової активності. Класифікація груп, їх склад та методика розрахунку показників, які закріплені у нормативних документах різних міністерств і відомств, а також представлених у різноманітних наукових доробках, істотно різняться, що обумовлює відсутність єдиного підходу до оцінки фінансового стану.

Останні роки набули поширення методики, що надають можливість інтерпретації результатів оцінки фінансового стану на основі одного узагальнюючого показника. Але їх різноманіття, відсутність певної систематизації, чіткого алгоритму здійснення розрахунків та умов застосування ускладнюють їх використання у практичній діяльності підприємств. Крім того, істотною проблемою використання більшості методик є відсутність нормативних значень фінансових показників, що враховують галузеві особливості функціонування підприємств, статичність фінансового аналізу, непридатність деяких західних методик до вітчизняних умов господарювання, низький рівень інформативності фінансової звітності.

Особливості оцінки фінансового стану підприємства в системі управління показує, за якими конкретними напрямами треба вести роботу, також дає можливість виявлення найбільш важливих аспектів і найбільш слабких позицій у фінансовому стані на конкретному підприємстві. Також важливим в управлінні є забезпечення стабільного розвитку підприємства та стійкого фінансового стану за будь-яких економічних, політичних, соціальних ситуацій. Для вирішення даного завдання важливим є комплексний та систематичний аналіз фінансових показників діяльності підприємства; якісний рівень управління підприємством, тобто можливості оперативного прийняття рішень і їх реалізації; оптимізація бізнес-процесів.

В основі оцінки фінансового стану підприємства повинен лежати аналіз усіх факторів, які характеризують діяльність суб'єкта господарювання, що отримані з різних джерел [3]. Одним із найбільш надійних джерел є фінансова

звітність, оскільки в її основі лежить інформація про поточні та ті, що мали місце в минулому, бізнес-події в ретроспективній оцінці. Формалізація різних способів діагностики діяльності підприємства з метою подолання кризових явищ є затребуваним інструментом фінансового аналізу. Їх практичне використання передбачає системне відновлення діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: навч. посібник / Г.В. Савицька. – 3-тє вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2014. – 668 с.

2. Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки фінансово -го стану підприємства / А.В. Ковалевська, С.І. Асєєв // Бізнес Інформ. Економіка. Серія: Економіко-математичне моделювання. – 2012. – № 3. – С. 163-169.

3. Ключник О.С. Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О.С. Ключник, О.В. Кондратюк // Науковий вісник Рівненського інституту ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» – 2010. - № 1. – С. 120-127.

БОЛДУЄВА О.В., д.е.н., професор,
МАСЛОВА О.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки підприємства. Варто відзначити, що: суть фінансової безпеки підприємства вчені переважно розуміють як фінансову стійкість і/або як захищеність від загроз; головною метою фінансової безпеки виступає гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування підприємства у поточному періоді та високий потенціал розвитку в майбутньому; головною умовою – здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати фінансової шкоди підприємству [1].

Розуміння економічної безпеки підприємства як стану суб’єкта господарювання, що характеризується певними умовами функціонування, як системи заходів протидії загрозам, як спроможність цієї системи забезпечити такий стан або дії, що дозволять реалізовувати власні інтереси суб’єкта [2], стало підґрунтям для трактування вченими фінансової безпеки підприємства. Враховуючи фінансову складову економічної безпеки, вважаємо, визначальними ознаками цього поняття стали:

– фінансовий стан;

– фінансові інтереси;
– фінансові ресурси;
– ступінь (стан) захищеності фінансових інтересів;
– фінансова стабільність;
– фінансові відносини.

Здатність підприємства стабільно розвиватися та здійснювати господарську діяльність визначається стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, які впливають на його потенціал, характеризуючи рівень його фінансової захищеності. Це змушує суб'єкти господарювання більш серйозну увагу приділяти проблемі забезпечення фінансової безпеки свого підприємства [3].

В сучасних умовах економічної нестабільності, посилення впливу кризових явищ на всі сфери економічного життя нагальними постають питання забезпечення фінансової стабільності, ефективної протидії наявним та можливим загрозам, нейтралізації впливу негативних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність суб'єктів господарювання. Це потребує створення дієвої системи управління підприємством і, зокрема, її підсистеми – управління фінансовою діяльністю. Метою функціонування зазначеної підсистеми є забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства, тобто такого стану фінансів, який узгоджує фінансові інтереси усіх учасників в процесі їх взаємодії (суб'єкт господарювання та суб'єкти зовнішнього середовища), забезпечує достатню стійкість підприємства до загроз, дозволяє успішно реалізовувати цілі та завдання в рамках фінансової стратегії – ефективний і сталий розвиток підприємства.

На сьогодні, фінансова безпека підприємств може бути забезпечена лише в тому разі, якщо буде визначена та побудована адекватна схема ідентифікації та нейтралізації загроз і небезпек, яка повинна включати: визначення критеріїв та параметрів, що відповідають стійкому стану підприємства та забезпечують достатній рівень фінансової безпеки; визначення об'єктів та предметів контролю за наявністю загроз фінансовій безпеці підприємства; розробку механізмів та способів ідентифікації загроз фінансовій безпеці підприємства; встановлення основних суб'єктів загроз фінансовій безпеці підприємства та критеріїв їх впливу; розробка системи заходів по прогнозуванню, виявленню та попередженню факторів, що обумовлюють виникнення загроз фінансовій безпеці підприємства; проведення досліджень по виявленню тенденцій та можливостей розвитку загроз фінансовій безпеці; формування адекватної системи заходів, спрямованої на нейтралізацію та пом'якшення впливу негативних факторів та забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Орлик О.В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові / О.В. Орлик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015. – Вип. 2 (19). – С. 222-232.
2. Медведєва І.Б. Діагностування безпеки промислового підприємства у трирівневій системі фінансових відносин: монографія / І.Б. Медведєва, М.Ю. Погосова. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 264 с.
3. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А.С. Крутової – Х.: Видавець Іванченко І.С., 2017. – 264 с.

БОЛДУЄВА О.В., д.е.н., професор,
ШЛІЗЕРМАН М.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання ефективність є важливою характеристикою діяльності підприємства, від якої залежить його подальший розвиток. Для характеристики ефективності діяльності підприємства використовують такі поняття, як «ефект», «ефективність», «результативність», «ефективність діяльності», «оцінка діяльності підприємства» тощо. Ефект – це результат реалізації заходів, що спрямовані на підвищення ефективності виробництва за рахунок економії та раціонального використання всіх виробничих ресурсів. Ефект як економічна категорія відображає перевищення результатів діяльності над витратами, це певна форма результату [1].

Оцінювання ефективності діяльності займає важливе місце в системі управління підприємством, оскільки результати оцінювання можуть бути використані для формулювання як стратегічних, так і тактичних цілей. Модель оцінки ефективності діяльності є індивідуальною розробкою для кожного підприємства, але можливо виділити загальні напрями роботи [2].

По-перше, визначення і формулювання мети проведення оцінювання ефективності діяльності підприємств. На цьому етапі приділяється увага визначенню ситуативних факторів, як внутрішніх, так і зовнішніх, що впливають на рівень ефективності діяльності підприємства, на основі застосування методів аналізу, синтезу, індукції та дедукції, порівнянь, широкого обговорення проблеми, створення умов для творчості.

По-друге, формування такої системи критеріїв та показників ефективності діяльності підприємства, яка повинна всебічно характеризувати господарську діяльність та враховувати всю сукупність факторів підвищення ефективності та сприяти об'єктивній її оцінці.

По-третє, збір і обробка інформації для діагностики та аналізу ефективності діяльності при застосуванні економіко-математичних методів, таких як: коефіцієнтний метод, методи порівняння з нормативами та порівняння за певними критеріями, метод групування на основі достовірної, оптимальної, якісно повноцінної, науково обґрунтованої, систематизованої та своєчасної інформації.

По-четверте, аналіз структури та динаміки системи показників оцінки ефективності господарської діяльності на основі системного і порівняльного аналізу, методів групування, вертикального та горизонтального аналізу.

По-п'яте, оцінювання аксонометричних показників як за складовими ефективності, так і її інтегральна оцінка, при цьому застосовуються системний і порівняльний аналіз, метод таксономії, збалансована система показників, групування, інтегральний метод, критерії мінімакс, метод грошової доданої вартості, грошового потоку віддачі на інвестований капітал.

По-шосте, багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз ефективності господарської діяльності з використанням економіко-математичних методів моделювання, інтегральних методів, факторного аналізу.

По-сьоме, оцінка отриманих результатів та пошук засобів подальшого підвищення економічної ефективності господарювання за допомогою методів моделювання, методу ковзких середніх, екстраполяції, методу декомпозиції динамічного ряду.

Послідовність аналітичної роботи з оцінки ефективності діяльності підприємства та методи, що використовують при цьому, дають змогу не тільки характеризувати результати господарської діяльності, а й ураховувати всю сукупність факторів підвищення ефективності, визначати принципові зміни функціонування підприємств у мінливому середовищі та стратегічні пріоритети підприємства, які задовольняли б зацікавлене коло осіб.

Список використаних джерел

1. Пилипенко С.М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / С.М. Пилипенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №10. – С. 452-456. – Режим доступу: http://www.global-national.in.ua/issue-10-2016.

2. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу: [монографія] / Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш. – К.: Логос, 2013. – 204 с.

БУГАЙ В.З., с.н.с., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Проектне фінансування як різновид фінансування реальних інвестиційних проектів зарекомендувало себе як успішний спосіб залучення коштів у розвинутих країнах. Сьогодні більшість банківських установ світу спрямовують значні кошти на кредитування інвестиційних проектів, не лише як учасники, а як організатори проектного фінансування. В Україні цей вид фінансування інвестиційних проектів знаходиться на початковому етапі, що обумовлюється низкою чинників, а саме [1]:

- недостатнім рівнем розвитку вітчизняних джерел боргового фінансування;
- невідповідністю між доходами позичками всередині країни та обслуговуванням боргів у валюті;
- відсутністю достатньої кількості спеціалістів проектного фінансування;
- недостатнім досвідом розроблення системи такого типу фінансування для великих інвестиційних проектів;
- обмеженим досвідом роботи кваліфікованих учасників проектного фінансування – організацій та фірм, що можуть брати на себе функції керуючих великими проектами;
- недостатньо розвинутою правовою культурою та законодавчою стабільністю у сфері узгодження та розподілу ризиків, а також наданням гарантій та інших форм зобов'язань за кредитним фінансуванням;
- несприятливим інвестиційним кліматом для залучення капіталу.

Так, одним із головних чинників, які стримують розвиток проектного фінансування в Україні, є обмеження Національного банку щодо обсягів інвестування. При цьому варто зазначити, що проектне фінансування потребує значних фінансових вкладень і носить довготривалий характер, то для його ефективного здійснення необхідно забезпечити доступність кредитів для позичальників шляхом зниження їх вартості.

Розвиток операцій банківського проектного фінансування Україні також гальмує відсутність адекватної нормативно-правової бази – законодавчої основи для здійснення ряду фінансових операцій, які активно застосовуються всьому світі (синдикація, сек'юритизація), також відсутність чіткої

законодавчої процедури реалізації майнових прав на об'єкти нерухомості, що будуються.

Суттєвим недоліком є жорсткий порядок оподаткування довгострокових інвестиційних проектів, який передбачає сплату банком-інвестором податку у процесі інвестування, коли проект ще не дає віддачі, мають місце лише витрати. Така практика штучно завищує вартість проекту знижує його ефективність [2].

Однією основних проблем розвитку проектного фінансування є низька питома вага довгострокових джерел фінансування банківських установ і досить високі ризики довгострокового кредитування. Банкам значно простіше та безпечніше заробляти на короткострокових торгових операціях, ніж на інвестиційних проектах, окупність яких дуже складно спрогнозувати.

Перешкодою розвитку проектного фінансування в Україні є несприятливий інвестиційний клімат. Для її подолання необхідним є втручання держави шляхом надання гарантій страхування проектних ризиків. Заважають широкому використанню схем проектного фінансування в Україні також нерозвиненість банківського сектору.

Крім того, розвиток проектного фінансування, також, гальмується внаслідок впливу деяких макроекономічних чинників, до яких належать: негативні тенденції в розподілі державних і корпоративних фінансових ресурсів; правова неузгодженість окремих складових економічної політики, у першу чергу структурної, податкової та інвестиційної; нерозвиненість фондового ринку; зростання питомої ваги збиткових підприємств; відсутність необхідних умов для трансформації заощаджень в інвестиції; високий рівень інвестиційних ризиків; значна тінізація економіки.

Проектне фінансування для України відносно новим банківським продуктом і у чистому вигляді його пропонує обмежене коло банків. Разом тим, досить велика кількість банків успішно використовує цей вид фінансування. У окремих великих банках, як правило з іноземними інвестиціями, певний час уже функціонують спеціально створені підрозділи проектного фінансування, поступово зростає попит на фахівців цієї галузі. Тому необхідно розширювати ліцензійний їх обсяг підготовки у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Пересада А.А. Проектне фінансування: підручник / А.А. Пересада, Т.В. Майорова, О.О. Ляхова. – К.: КНЕУ, 2005. – 736 с.

2. Смірнова О. О. // Фінанси, облік і аудит / О.О. Смірнова. – 2016. – Випуск 2 (28). – С. 130-142 Смірнова О. О. // Фінанси, облік і аудит / О.О. Смірнова. – 2016. – Випуск 2 (28). – С. 130-142.

БУГАЙ В.З., с.н.с., професор,
АКСЮТІНА Є.Є.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Новітнім напрямом в управлінні фінансово-економічною діяльністю підприємства є розробка процесу управління його фінансовою стійкістю, який би забезпечував прийняття оперативних та стратегічних управлінських фінансових рішень. Його сутність можна визначити як специфічну, упорядковану сукупність взаємопов'язаних елементів управління фінансовою стійкістю, що існує у рамках інформаційних зв'язків, закріплених існуючою організаційною структурою підприємства; комплекс цілеспрямованих, послідовних дій, необхідних для забезпечення бажаного стану його фінансової стійкості у різні моменти часу [1].

Послідовність здійснення процесу управління фінансовою стійкістю підприємства передбачає:

– побудову системи інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства;

– діагностику фінансової стійкості підприємства;

– формування системи цільових параметрів управління фінансовою стійкістю підприємства;

– прогноз можливих результатів управлінських дій: обрання стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства; розробка програми дій щодо управління фінансовою стійкістю; оцінка результативності розробленої програми дій щодо управління фінансовою стійкістю підприємства;

– моніторинг та контроль процесу управління фінансовою стійкістю підприємства.

Для управління фінансовою стійкістю підприємства застосовуються різні методи, як загальноекономічного спрямування, так і специфічні. До основних методів управління фінансовою стійкістю слід віднести: морфологічний аналіз, системний аналіз, методи фінансового аналізу (горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, факторний аналіз тощо), метод сигнальних відхилень, метод середньозваженої вартості капіталу, метод фінансового левериджу, економіко-математичні методи, інтегральний метод та ін. Комплексне поєднання зазначених методів у процесі управління надає можливість досягти високого рівня ефективності та досягти поставлених завдань.

В основі оцінки фінансової стійкості підприємства повинен лежати аналіз

усіх факторів, які характеризують діяльність суб'єкта господарювання, що отримані з різних джерел [2]. Одним із найбільш надійних джерел є фінансова звітність, оскільки в її основі лежить інформація про поточні та ті, що мали місце в минулому, бізнес-події в ретроспективній оцінці.

Удосконалення аналізу фінансової стійкості підприємства полягає в тому, що він повинен перетворитися з послідовного опису фінансової стійкості в активний інструмент обґрунтування стратегії розвитку підприємства і стати засобом активного регулювання фінансових процесів.

Головною метою ефективного управління фінансовою стійкістю підприємств є досягнення фінансової безпеки та стабільності їх функціонування і розвитку в поточному та перспективному періодах.

Список використаних джерел

1. Фурман І.В. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи його вдосконалення / І.В. Фурман // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2017. – № 1. –С. 31-36.

2. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / Г.О. Партин // Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – №10 – С. 276-279.

БУГАЙ В.З., с.н.с., професор,
РІЗНИК В.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансова стратегія є одним з основних інструментів управління діяльністю підприємства. Реалізація підприємством будь яких стратегічних, тактичних і оперативних рішень нерозривно пов'язана з фінансовою стратегією, оскільки в системі ринкових відносин будь-яка економічна дія зумовлена фінансовою складовою.

Фінансова стратегія підприємства – це система формування і ефективного використання фінансових ресурсів підприємства з метою досягнення довгострокових фінансових цілей, реалізації загальної стратегії підприємства та забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Зазначимо, що фінансова стратегія підприємства забезпечує: формування та ефективне використання фінансових ресурсів, виявлення найефективніших

напрямків інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках, відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям підприємства, визначення головної загрози з боку конкурентів, правильний вибір напрямків фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами [1].

Основними завданнями фінансової стратегії є:

– визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей;

– визначення перспективних фінансових взаємовідносин із суб'єктами господарювання, бюджетом, банками та іншими фінансовими інститутами;

– фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності;

– вивчення економічних та фінансових можливостей конкурентів, розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості;

– розробка способів виходу із кризового стану та методів управління за умов такого стану підприємства.

У системі розробки фінансової стратегії одне з важливих місць посідає фінансове планування. Фінансове планування забезпечує необхідний контроль за залученням і використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, створює необхідні умови для покращення фінансового стану підприємства.

Розробка фінансової стратегії відіграє важливу роль у забезпеченні реалізації механізму довгострокових загальних і фінансових цілей майбутнього економічного і соціального розвитку підприємства загалом і його окремих структурних одиниць. Розроблена фінансова стратегія дозволяє реально оцінити фінансові можливості підприємства, забезпечити максимальне використання його внутрішнього фінансового потенціалу та можливість активного маневрування фінансовими ресурсами [2].

Таким чином, фінансова стратегія забезпечує можливість швидкої реалізації нових перспективних інвестиційних можливостей, що виникають у процесі динамічних змін факторів зовнішнього середовища. Наявність фінансової стратегії забезпечує чіткий взаємозв'язок стратегічного, поточного та оперативного управління фінансовою діяльністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко Т.І. Формування фінансових стратегій на промислових підприємствах / Т.І. Дем'яненко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_1_2/18.pdf.

2. Даценко Г.В. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії / Г.В. Даценко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_5_2/pdf/162-165.pdf.

БУРКА М.Г., аспірант,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СИСТЕМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Кризи є закономірним явищем ринкової економіки. Тому в цих умовах на кожному підприємстві повинна бути створена і ефективно функціонувати система антикризового управління, яка грунтується на управлінні виробництвом, постачанням та збутом, персоналом, фінансами тощо.

Створення на підприємстві системи антикризового управління має базуватися на таких принципах: своєчасна діагностика кризових явищ у фінансовій діяльності підприємства; терміновість реагування на різні кризові явища; адекватність реагування підприємства на ступінь реальної загрози його фінансовому добробуту; повна реалізація внутрішнього потенціалу для виходу з кризи; послідовність дій, постійний нагляд та динамічність [1].

Варто зазначити, що головною передумовою впровадження антикризових заходів на підприємстві є наявність можливих загроз зовнішнього і внутрішнього середовищ діяльності підприємства, які можуть призвести до загострення протиріч як в середині підприємства, так і з зовнішнім оточенням. Існування протиріч у праці [2] пропонується називати патологіями організаційної поведінки, що можуть призвести до кризи. Автор виокремлює такі різновиди патологій:

- патології в будові організації (переважання структури над функціями, автаркія підрозділів, несумісність особистості та функцій, бюрократія);
- патології в організаційних відносинах (конфлікт, некерованість, перевага особистих стосунків над службовими, розпорошеність цілей, змова і здирництво);
- патології в управлінських рішеннях (маятникові рішення, дублювання організаційного порядку, ігнорування організаційного порядку, розрив між рішенням та його реалізацією, пригнічення розвитку, немотивований стиль керівництва, інверсія).

Виявлення менеджментом підприємства певних організаційних патологій має бути сигналом для початку впровадження відповідних антикризових заходів.

Дослідження свідчить про те, що антикризове управління на підприємстві має являти собою постійно діючу систему, що об’єднує сукупність взаємопов’язаних елементів, реалізація яких дозволить не допустити втрати підприємством цінності як господарської одиниці в умовах нестабільного внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування [3]. Така система має відрізнятися комплексним і стратегічним характером та бути здатною повністю усувати тимчасові утруднення, зафіксовані в роботі підприємства [4].

Система антикризового управління на підприємстві має виконувати такі функції [2]:

1) виявлення ознак кризи, їх класифікація та встановлення ступеня наявного чи потенційного негативного впливу кризових явищ на фінансово-господарський стан та ринкові позиції суб'єкта господарювання;

2) вибір інструментів антикризового управління, застосування яких буде найбільш оптимальним для того типу і ступеня кризи, що має місце на даному підприємстві, підбір виконавців антикризових заходів та узгодження їх дій з метою досягнення синергетичного ефекту;

3) реалізація заходів антикризового управління, контроль за їх ефективністю та внесення необхідних корегувальних змін в програму антикризових дій.

Можна виділити такі групи інструментів, які формують систему антикризового управління підприємством, що дозволить виявити їх функціональне призначення та допоможе виробити відповідні антикризові заходи з метою подолання певних видів патологій, що призводять до виникнення кризи:

- фінансово-економічні (спрямовані на оперативне покращання фінансових показників діяльності підприємства);
- організаційно-технологічні (спрямовані на підвищення ефективності використання наявних ресурсів у середньо- та короткостроковому періоді);
- стратегічні (спрямовані некардинальні довгострокові зміни у сфері менеджменту підприємства).

Серед усіх інструментів антикризового управління на підприємстві найбільш важливими є стратегічні інструменти, спрямовані на кардинальні довгострокові зміни у сфері менеджменту суб'єкта господарювання. Реалізація цих змін дозволяє підприємству забезпечити нову якість зростання.

Список використаних джерел

1. Теория и практика антикризисного управления / Под ред. С.Г. Беляева, В.И. Кошкина. – М.: Закон и право: ЮНИТИ, 2005. – 469 с.

2. Грибан С.В. Система антикризового управління підприємством [Електронний ресурс] / С.В. Грибан. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2467

3. Паранчук С. В. Елементи системи антикризового управління машинобудівним підприємством / С.В. Паранчук, І.І. Топій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=336].

4. Жадько А. О. Антикризове управління підприємством: сутність, етапи здійснення та основні антикризові заходи / А.О. Жадько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intkonf.org/zhadko-ao-antikrizove-upravlinnya-pidpriemstvom-sutnist-etapi-zdiysnennya-ta-osnovni-antikrizovi-zahodi/.

ГОРБУНОВА А.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНИХ МЕТОДИК ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах усі учасники ринку (кредитори, інвестори, постачальники, споживачі, власники, державні органи влади та ін.) постійно відстежують стан та результати діяльності партнерів по бізнесу. Це пояснюється намаганням зацікавлених осіб виявляти існуючі тенденції у функціонуванні підприємств з метою запобігання різноманітним ризикам та оперативного реагування на потенційні проблеми. Ключовими для здійснення цільової діагностики фінансових можливостей суб'єкта господарювання є методики, розроблені й затверджені відповідними державними органами влади.

Проведемо порівняльний аналіз рекомендованих показників ліквідності в зазначених вище нормативних документах: їх кількість, назву, методику розрахунку і нормативні значення.

У Методичних рекомендаціях №14 [1] для оцінки рівня ліквідності підприємств пропонується використовувати 10 показників, а саме: маневреність власних оборотних засобів; коефіцієнт поточної (загальної ліквідності); коефіцієнт покриття; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності); частка оборотних коштів в активах; частка власних оборотних коштів у їх загальній сумі; частка власних оборотних коштів у покритті запасів; частка запасів у оборотних активах; коефіцієнт покриття запасів.

У Положенні №49/121 [2] запропоновано 4 показника, а саме: коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; сума чистого оборотного капіталу.

Порядком №173 [3] передбачено для аналізу ліквідності підприємства використовувати 2 показника: коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт поточної ліквідності (покриття).

У Методичних рекомендаціях №249 [4] аналіз платоспроможності підприємства пропонується проводити за допомогою трьох показників: показника поточної платоспроможності, коефіцієнта покриття і суми робочого капіталу.

У Методичних рекомендаціях №72 [5] для вказаних цілей передбачено використання двох показників – коефіцієнта покриття і коефіцієнта загальної ліквідності.

Вивчення вказаних вище документів свідчить, що в них існують розбіжності стосовно методики розрахунку коефіцієнтів ліквідності та критеріїв їх оптимальності, не враховується їх галузева приналежність.

Порівняємо нормативну структуру оборотних активів відповідно до державних рекомендацій з фактичною підприємств різних видів промислової діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Нормативна і фактична структура оборотних активів підприємств Запорізької області за видами промислової діяльності, на початок 2016р. (%)

Оборотні активи	Нормативна структура	Фактична за видами промислової діяльності				
		Виробництво харчових продуктів	Машинобудування	Металургійне виробництво	Постачання електроенергії та газу	Водопостачання
Грошові кошти	14,0 – 18,2	21,7	11,0	6,0	25,6	3,2
Дебіторська заборгованість	18,0 – 36,4	48,3	38,1	56,7	46,8	84,3
Товарно-матеріальні запаси	45,4 – 68,0	30,0	50,9	37,3	27,6	12,5
Разом	×	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таким чином, нормативні значення коефіцієнтів ліквідності підприємств, зазначені в державних нормативних документах, є некоректними і не відповідають практиці господарювання.

На основі аналізу зазначених документів отримано такі узагальнюючі результати:

- показники ліквідності різні за їх кількістю;

- окремі ідентичні за змістовим навантаженням показники відрізняються у нормативних документах за найменуванням;

- деякі аналогічні за назвою показники пропонують розраховувати за різними методиками;

- для однакових показників рекомендують відмінні критерії оптимальності;

- методики розрахунку окремих показників економічно суперечливі та беззмістовні

Список використаних джерел

1. «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства», затверджені Наказом Міністерства економіки України №;14 від 19 січня 2006р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: www. rada. gov. ua
2. «Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затверджене Наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України №49/121 від 26 січня 2001р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: www. rada. gov. ua
3. «Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств, затверджений Наказом Міністерства економіки України №173 від 21 червня 2005р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: www. rada. gov. ua
4. « Методичні рекомендації по організації та проведенню балансових комісій на підприємствах, що належать до сфери управління, та в підгалузях Міністерства транспорту України», затверджені Наказом Міністерства транспорту України №249 від 28 березня 2003р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: www. rada. gov. ua
5. «Методичні рекомендації щодо встановлення загрози виникнення податкового боргу та проведення аналізу фінансового стану підприємств, які звертаються до органів ДПС для розстрочення (відстрочення)податкових зобов'язань», затверджені наказом державної податкової адміністрації України №72 від 11 лютого 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: www. rada. gov. ua

ГОРБУНОВА А. В., к.е.н., доцент,
ГЛУШЕНКО Ю. М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК ЗАСІБ ОБІГУ ПЛАТЕЖУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Немає ніяких сумнівів, що XXI століття – це століття електронних грошей. Вони повністю відповідають паперовим грошам, але мають низку переваг таких, як: високий рівень портативності; простота та низька вартість

емісії; надійність системи безпеки й контролю; зручність проведення розрахунків і відсутність необхідності перерахунку.

З появою сучасних комп'ютерних мереж, значно поширився обіг електронних грошей. Вперше, де використалися ці технології - переведення рахунків і бухгалтерського обліку. Взаємодія банків, яка раніше відбувалася шляхом фізичного перевезення коштів, від тепер стала проходити в електронному форматі, що значно заощаджує час.

Визначення електронних грошей наведено в п. 15.1 ст. 15 Закону України №2346-III від 05.04.2001 «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Електронні гроші – одиниця вартості, яка зберігається на електронному пристрої, приймається як платіжний засіб іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

Сьогодні обіг електронних коштів в Україні здійснюється: на програмній основі і на основі карток.

Найбільше українці користуються системами електронних грошей на програмній основі, які не мають юридичного погодження з НБУ. Такими системами є «Яндекс.Деньги», «WebMoney Transfer», «Інтернет.Гроші» тощо.

Право випускати електронні гроші в Україні мають лише банки. Національний банк України встановлює вимоги до емісії, обігу та погашення електронних грошей. В наш час право емісії має 19 банків.

Представники електронних грошей на основі карток – це смарт-картки (smart-cards) або картки зі збереженою вартістю (stored-value cards – SVC), в які вбудований чіп, що містить грошовий еквівалент як результат попередньої проведеної фінансової операції. Варто зауважити, що до електронних банкнот відносять лише наперед оплачені картки багатоцільового використання (multipurpose prepaid cards) [2].

Новим стимулом для розвитку електронних грошей на карткових носіях в Україні послугує упровадження безконтактних технологій для проведення платежів. Адже сьогодні основна більшість приватних клієнтів має бажання працювати з банківськими установами за допомогою Інтернет-технологій, не відвідуючи банки. Таким чином, вже найближчим часом кількість карток зросте на 40 млн, а кількість оплачених наперед трансакцій досягне 150 млн. Прогнозується, що 58 % усіх купівель відбуватиметься з наперед оплаченими картками під брендами міжнародних платіжних систем Visa International та MasterCard Worldwide [3].

Проте, незважаючи на усі привілеї електронних банкнот в Україні, існує низка недоліків: недосконаліть законодавчої бази; недостатня інформованість

населення; низький рівень спеціального технологічного забезпечення, яке може виходити з ладу.

Отже, можемо зробити висновок, що активне використання економічними суб'єктами електронних банкнот сприятиме подальшій емісії електронних грошей банківськими установами, розповсюдженню та використанню терміналів для проведення платежів та інших допоміжних пристроїв.

Список використаних джерел

1. Положення про електронні гроші в Україні // Постанова Правління НБУ. – 2010. – №480. – 56 с

2. Електронні гроші збільшили свою популярність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://vkurse.ua/ua/business/elektronnye-dengi-vukraine.html.

3. Світовий досвід та перспективи розвитку електронних грошей в Україні: Науково-аналітичні матеріали. – Вип. 10 / П.М. Сенищ, В.М. Кравець, В.І. Міщенко та ін. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 145 с.

ГОРБУНОВА А. В., к.е.н., доцент,
КУЗНЕЦОВА А. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Грошовий ринок є невід'ємною складовою сучасних товарно-грошових відносин. В умовах розвитку соціально спрямованої ринкової економіки нормалізація цього ринку і ефективність його функціонування є одним з найважливіших критеріїв вирішення економічних і соціальних завдань, які ставить перед собою держава.

Грошовий ринок у механізмі сучасної економіки утворює системні відносини, об'єднуючи у національну економіку характерні економічні аспекти, відображає співвіднесення витрат та підсумків економічної діяльності, а найголовніше – визначає внутрішню та зовнішню вартість грошей.

Грошовий ринок – це особливий сектор ринку, де відбувається купівля - продаж грошей як специфічного товару, формується попит та пропозиція на них. Ціною виступають проценти за кредит, а товаром – гроші [1].

Суб'єктами грошового ринку можуть виступати: фірми, сімейні господарства, урядові структури, банки та інші фінансові посередники.

Аналізуючи стан грошового ринку в Україні, стає очевидним наявність певних проблем, головними з яких є нестабільність національної валюти та збільшення темпів інфляції [2]. Здебільшого, у такому випадку перевага надається валюті, яка є резервною у світі, або має велику довіру суспільству. Для України такою валютою є американський долар, за допомогою якого відбуваються великі угоди (купівля-продаж нерухомості та іншого цінного майна). В результаті перебування в обігу двох валют сформувалася бімонетарна система, яка призвела до несприятливих наслідків,а саме:

- знижується ефективність фіскальної політики держави;
- НБУ втрачає монетарні важелі управління, а також позбавляється можливості повноцінно реалізувати грошово-кредитну політику. Центральний банк не може керувати обсяг іноземної валюти в обігу, але слід зазначити, що НБУ проводить валютні інтервенції для стабілізації валютного ринку, що впливає на курс національної валюти;
- використання бімонетарної системи призводить до втрати прибутку України у вигляді сеньйоражу, яку отримує країна валюти, тобто США. За офіційними даними, глобальна сеньйораж США складає від $30 до $50 млрд на рік;
- відмова від національної грошової одиниці на користь іноземної через інфляцію призводить до ще більших її темпів. Аналізуючи статистичні данні, помітна суттєва нормалізація інфляція національної валюти України порівняно з попередніми роками, де вона складала у 2015 р. – 42,3%, 2016 р. – 11,4%, на даний момент 2017 р. – 8,1% [3].

Грошовому ринку України на даному етапі розвитку характерні певні недоліки, для подолання яких є актуальною розробка довготривалої програми стабільності грошового ринку та збереження реальної купівельної спроможності національної валюти. Без проведення ефективної та узгодженої грошово–кредитної політики, без оптимізації методів управління Національного банку України неможливо досягти удосконалення економічної ситуації в Україні. Лише завдяки цілеспрямованим та скоординованим діям можливо усунути практично усі недоліки грошового ринку.

Список використаних джерел

1. Савлук М. І., Мороз А. М., Пудовкіна М. Ф. Гроші та кредит [Текст]: Підручник. - 3-є вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002. - С. 103.
2. Гальчинський А. Теорія грошей [Текст]: Навч. посіб. - К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. - 411 с.
3. Проблеми сучасного грошового ринку України: аналіз та шляхи вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/view/6893

ДЕМЧЕНКО І.В., к.е.н., ст. викладач,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ЛІКВІДНІСТЬ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Здатність підприємства своєчасно та повною мірою виконувати фінансові зобов'язання цілком залежить від рівня ліквідності. Традиційно, ліквідними формами майна вважають оборотні активи, що трансформують матеріально-речовий зміст у грошову форму впродовж одного операційного циклу. Разом з тим, структура активів не завжди повно відображує реальну ситуацію на суб'єкті, що призводить до формування некоректних висновків щодо його платоспроможності (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз ліквідності ТОВ «ТНВ» за 2011-2015 рр.

Показник	Норматив	Рік					2015 р. /2011 р. +/-
		2011	2012	2013	2014	2015	
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	(≥1,0 – 2,0)	0,81	0,79	0,66	1,07	0,86	0,05
Коефіцієнт швидкої ліквідності (розрахункова платоспроможність)	(≥ 0,7-0,9)	0,75	0,77	0,65	1,07	0,86	0,11
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності)	(≥ 0,2 – 0,5)	0,159	0,155	0,001	0,001	0,001	- 0,158
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	(> 0)	-18204	-20373	-28643	4089	-7062	11143

*Розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

Відповідні розрахунки вказують на припустимі значення коефіцієнтів швидкої ліквідності та покриття. Однак ТОВ «ТНВ» демонструє незадовільні показники фінансової стійкості (табл. 2). Причинами ситуації стала відсутність грошових надходжень, постійна генерація від'ємного чистого фінансового результату.

Кризу прибутковості можна подолати за допомогою реструктуризації активів та зобов'язань. Фактично ліквідні активи підприємства становлять приховані резерви, раціональне використання яких за погодженням з кредиторами може відновити прибуткову діяльність фінансово неспроможного підприємства. Разом з тим, дебіторська заборгованість, а визначним фактором

показників покриття та швидкої ліквідності виступає саме вона, може бути сумнівною та безнадійною.

Таблиця 2

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «ТНВ» за 2011-2015 рр.

Показник	Норма	Рік					2015 р. /2011 р. +/-
		2011	2012	2013	2014	2015	
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	(≥0,5)	-0,46	-0,50	-0,83	-0,40	-0,81	-0,35
Коефіцієнт фінансування	(≥1)	-0,31	-0,33	-0,45	-0,28	-0,45	-0,14
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(> 0,3)	-0,24	-0,27	-0,5	0,07	-0,16	0,08
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(> 0)	-0,29	-0,10	-0,04	0,06	-0,02	0,27

*Розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

Отже, ліквідність виступає передумовою забезпечення фінансової стійкості суб'єкта. Однак окрім арифметичного значення показників фінансового стану для точнішого аналізу фінансової стійкості необхідно звертати увагу на структуру активів.

Список використаних джерел

1. Козаченко А. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення / А. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, А. Н. Ляшенко. - К.: Лібра, 2003. - 280 с.

2. Кудрицька Ж.В. Система управління фінансовою безпекою підприємства. Ефективна економіка, 2012. - №1. [Електронний ресурс] Режим доступу до журналу: http://www.economy.nayka.com.ua.

ДУБИНІНА С. М., аспірант,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для стратегічного планування отримання прибутку підприємством вкрай необхідно уявити та спрогнозувати, як будуть змінюватись витрати. При цьому важливо зазначити, що витрати є основною складовою показника ефективної діяльності підприємства - прибутку, тому при стратегічному плануванні - витрати слід розглядати як комплексну систему управління чинниками, що прямо або опосередковано впливають на розмір прибутку [1]. На сьогоднішній

день в Україні цей прогноз скласти дуже важко тому, що країна перебуває в черговій фазі кризи, а також безперервний конфлікт на Сході країни. Очевидно треба розраховувати два сценарію розвитку подій більш реальний та оптимістичний, а потім накладати та проектувати на фактичні витрати сьогодення.

Спочатку визначимо статті витрат при складанні собівартості: основні сировина, матеріали, основні енергоресурси, прямі витрати на оплату праці, виробничі накладні витрати, інші витрати.

Слід зауважити, що Україна сировино-залежна країна, і при стратегічному плануванні треба розраховувати та закладати прогноз на девальвацію національної валюти. Наприклад при плануванні на п’ять років - 2022 рік при реальному розвитку можна за основу взяти девальвацію 2016 та 2017 років [2], а на 2018 рік в бюджет країни закладено курс 29,3 грн за 1 дол. США [3], в подальшому спроектувати з такою тенденцією до 2022 р.

При розрахунках та прогнозуванні ціни на електроенергію, можна спиратися на статистичні дані зміни середнього тарифу НКРЕ за останні п’ять років [4].

Витрати на заробітну плату будуть залежати від девальвації національної гривні. Накладні витрати виробничі та інші слід зафіксувати і залишити постійними у процентному відношенні при обох сценаріях оптимістичному та песимістичному.

Дуже важко буде визначити, що буде на ринку, на які об’єми розраховувати і за якими цінами. Як відомо на встановлення ціни впливають такі фактори, як зовнішні - це конкуренція на ринку, та цінова політика, внутрішні фактори - це собівартість. Тому в такій жорсткій сьогоденній конкуренції на ринку буде дуже важко підняти ціну. Стратегічна й тактична форма цінової політики підприємства мають відповідати його ринковій стратегії. Між обсягом виробництва і собівартістю продукції існує певний зв’язок. Кожен раз, коли обсяг виробництва подвоюється, витрати на створення продукції зменшуються на 20%. Об’єми виробництва та реалізації у найближчі п’ять років вірогідно залишаться без змін.

У реаліях сьогодення при створенні стратегічних планів, на вітчизняних підприємствах найбільш гостро виникає потреба в заохочені до партнерства зарубіжних інвесторів, для подальшого розвитку, зниженню витрат і підвищенню фінансових результатів, що зумовить стабілізацію економічних результатів підприємств в цілому.

Список використаних джерел

1. Череп А.В. Управління собівартістю: монографія. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2005. – 376 с.

2. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/index

3. Проект Закону про Державний бюджет України на 2018 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62551

4. Офіційний сайт НКРЕ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nerc.gov.ua/

КИРИЛЮК В.О., аспірант,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В ПЕРІОД НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Нестабільність функціонування промислових підприємств України під час мінливого зовнішнього середовища спричиняє різні негативні умови, що призводять до кризисних явищ або банкрутства, а у подальшому, навіть, ліквідацію підприємств, при відсутності достатнього рівня реагування на зміни, щоб зуміти втриматися на конкурентоспроможному рівні.

Сьогодення обумовлено підвищеним рівнем банкрутства, що змушує науковців шукати шляхи вирішення такої проблеми на усіх існуючих рівнях. Тому ця тема є актуальною серед вітчизняних науковців, а саме: С.М. Іванюта, Т.Г. Рзаєва, А.В. Череп, М.П. Войнаренко, В.М. Нижник, О.О. Орлов, В.О. Подольська, О.М. Скібіцький, В.В. Стадник, О.О. Терещенко, А.М. Штангрет та інші. Значна кількість проведених досліджень не знижує ймовірності проблеми банкрутства, що спонукає надалі працювати над досі невирішеними питаннями по цій темі [1].

На мою думку, щоб вирішити дану актуальність для початку треба дослідити вітчизняний та зарубіжний досвід запобігання банкрутства в кризових умовах розвитку економіки загалом. Тим паче враховуючи різноманіття сучасних методичних підходів, теорій антикризового менеджменту та науково-аналітичні розробки вчених проблеми банкрутства можна використовувати в комплексі, щоб отримати більш точний результат з виявлення слабких сторін підприємства при найменшій ймовірності банкрутства, щоб вжити потрібних заходів.

Найбільш важливими показниками, щодо ймовірності банкрутства та нестабільності підприємства можна назвати: чистий прибуток, власний капітал, виручку, активи та заборгованість підприємства, бо їх частіше всього

застосовують для визначення кризових явищ, тому що вони наповнені інформативністю для оцінки фінансового стану підприємства [2].

Також за сучасних нестабільних умов підприємство необхідно забезпечити системою, яка б гарантувала необхідну реакцію на появу кризових явищ і попереджала б їх появу у майбутньому, а саме система прогнозування та запобігання банкрутства. Така система підприємства має створити умови для ефективної діяльності підприємства та покликана виявляти ранні ознаки кризи, здійснювати діагностику причин і попереджувальні антикризові заходи, в результаті, досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику, шляхом своєчасного виявлення та послаблення дії різноманітних небезпек та загроз [3].

Тому прогнозування ймовірності банкрутства має застосовуватися на початкових стадіях процедури антикризового управління і визначати характер наступних етапів оздоровлення підприємства.

Список використаної джерел

1. Троц І. В. Порівняльний аналіз і оцінка методик прогнозування та визначення ймовірності банкрутства на прикладі машинобудівельних підприємств / І. В. Троц // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 9 – Ч. 1. – С. 334–338

2. Головач К. С. Концептуальні підходи до поняття антикризового управління / К. С. Головач // Кооперативні читання: 2015 рік: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. 3 квіт. 2015 р. – Житомир: Вид-во ЖНАЕУ, 2015. – С. 223–227

3. Бараннікова Н. А. Шведа Н.М., Сороківська О. А. Особливості методів діагностики кризового стану вітчизняних підприємств у сучасних умовах розвитку технологій // П’ята міжнар. наук.-техн. конф. молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій». – Тернопіль: ТНТУ, 2016. – с. 289-290.

КИСІЛЬОВА І.Ю., к.ф.-м.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Інвестиційна стратегія є основою інвестиційної діяльності страховика і визначає вибір інструментів та формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найефективніших шляхів їх досягнення.

Вихідною передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку компанії. По відношенню до неї інвестиційна стратегія має залежний характер і повинна узгоджуватися з нею за цілями та етапами розвитку [1].

Основними етапами побудови інвестиційної стратегії є:

1. аналіз інвестиційного середовища та інвестиційного потенціалу;
2. формулювання інвестиційних цілей;
3. визначення інструментарію аналізу інвестиційної діяльності страховика; аналіз проблем здійснення інвестиційної діяльності страховика; оцінка чинників впливу на розвиток інвестиційної діяльності страховика;
4. визначення умов розвитку і активізації інвестиційної діяльності страховика; формування структури інвестиційних джерел;
5. формулювання інвестиційної стратегії і визначення ролі страховика на інвестиційному ринку; формування інвестиційного портфеля; вибір напрямів інвестування;
6. оцінка результатів впровадження інвестиційної стратегії страховика;
7. формування загальних рекомендацій щодо уникнення негативних наслідків впливу внутрішніх та зовнішніх чинників.

На процес розробки інвестиційної стратегії впливають внутрішні (рівень інвестиційної активності страхової компанії, що відповідає характеру поточної інвестиційної діяльності та перспективам її розвитку, рівень знань факторів зовнішнього середовища та інші фактори, формування інвестиційних ресурсів страхової компанії, ефективність діючих в страховій компанії систем аналізу та контролю) та зовнішні (економічна ситуація в країні та регіоні, кон’юнктура інвестиційного ринку, економіко-правові умови функціонування інвестиційного ринку) фактори [2,3].

Оцінка розробленої інвестиційної стратегії страхової компанії здійснюється на основі таких критеріїв: узгодженості інвестиційної стратегії з базовою стратегією страхової компанії; внутрішньої збалансованості інвестиційної стратегії; узгодженості інвестиційної стратегії із зовнішніми умовами; реалізованості інвестиційної стратегії з урахуванням наявного інвестиційного потенціалу; прийнятності рівня ризику, пов’язаного із реалізацією інвестиційної стратегії; економічної результативності інвестиційної стратегії.

Виділимо такі шляхи підвищення ефективності управління страховими активами та резервами страховика:

– розміщення коштів страхової компанії в цінні папери інститутів спільного інвестування;

– створення страховою організацією власного інвестиційного фонду;

– дотримання портфелів з широким спектром диверсифікації активів;

– залучення єврооблігацій у структуру інвестиційного портфеля;

– для збільшення безпеки інвестиційних вкладів страхових компаній страховим компаніям рекомендується звернутися до послуг професійних інвесторів (компаній з управління активами);

– помірне інвестування в облігації внутрішньої державної позики;

– інвестування у цінні папери підприємств, які використовують новітні технології виробництва і є виробниками продукції з високою доданою вартістю.

Структура портфеля цінних паперів страхової організації може бути найрізноманітнішою (з урахуванням вищенаведених обмежень), тому що фінансовий ринок досить динамічний, та інвестиційний потенціал не є статичною величиною.

Для забезпечення дійсної ефективності інвестування необхідно застосувати відповідну методику оптимізації.

По-перше, задачу побудови оптимізаційної інвестиційної моделі страхової компанії часто звужують до проблеми розміщення страхових резервів компанії. Крім них є власні кошти страховика, які не пов’язані із страховими зобов’язаннями.

По-друге, для оцінки обсягу інвестиційного портфеля використовується показник величини страхових резервів, що не завжди є виправданим, оскільки він є досить умовним, а його величина залежить від обраного методу розрахунку. Внаслідок цього, застосування даного показника для оцінки інвестиційної діяльності страховика може призвести до помилкових висновків.

По-третє, необхідно врахувати існуючі обмеження інвестиційної діяльності страховика.

Задача оптимізації портфеля інвестицій повинна вирішуватися постійно. Це означає, що управління інвестиційним портфелем організації повинно ґрунтуватися на систематичному моніторингу ситуації, оптимізації та диверсифікації структури портфеля.

Список використаних джерел

1. Николенко Н.Н. Финансовая стратегия страховой компании / Н.Н. Николенко // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nnikolenko.com/index.php?art=26

2. Нестерова Д.С. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії / Д.С. Нестерова // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2013. – Вип.28, т.1. – С. 419—423.

3. Соловйова А.А. Обґрунтування інвестиційної стратегії страхової компанії / А.Соловйова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2011. – №5(4). – С.69—78.

4. Козаченко А. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення / А. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, А. Н. Ляшенко. - К.: Лібра, 2003. - 280 с.

КОГУТ І.А., к.е.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ВИМОГИ ДО АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Відповідно до статті 132 Конституції України - територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села (ст. 133 Конституції України) [2].

Законодавство у сфері адміністративно-територіального устрою досі регулюється Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1981 року № 1654-X «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР» [5]. За Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні формування критеріїв для адміністративно-територіальних одиниць різного рівня адміністративно-територіального устрою держави здійснюється з урахуванням того, що адміністративно-територіальний устрій складається з трьох рівнів: базового (адміністративно-територіальні одиниці - громади); районного (адміністративно-територіальні одиниці - райони); регіонального (адміністративно-територіальні одиниці - Автономна Республіка Крим, області, мм. Київ і Севастополь) [3].

Процес укрупнення адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, який сьогодні триває у нашій державі, впливає на трансформації територіального устрою і субрегіонального рівня. Це потребує зміни системи органів влади на районному рівні, оскільки відбувається дублювання повноважень органів місцевого самоврядування об’єднаних територіальних

громад, районних рад та РДА.

Відповідно до указу Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1981 року № 1654-X «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР» утворення і ліквідація районів, районів у містах, встановлення і перенесення адміністративних центрів районів проводяться Президією Верховної Ради Української РСР за поданням виконавчих комітетів відповідних обласних, міських (міст республіканського підпорядкування) Рад народних депутатів. Зміна меж районів проводиться виконавчим комітетом обласної Ради народних депутатів за поданням виконавчих комітетів відповідних районних, міських (міст обласного підпорядкування) Рад народних депутатів [5].

Пункт 29 ст. 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України відносить як утворення і ліквідацію районів, так і встановлення і зміну меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів [2].

Станом на 01.10.2017 р. з 490 районів України: у 308 районах відбулося добровільне об’єднання територіальних громад - утворено 614 ОТГ; у 103 районах відбулося об’єднання більше 50% територіальних громад району; у 5 районах 5 областей об’єдналися усі громади району; у 9 районах 8 областей - одна ОТГ утворена в межах усієї території району; у 4 районах 3 областей у межах району залишилися тільки по 1 громаді, що не увійшли до ОТГ; 29 ОТГ 19 областей утворено в межах території 2-х або 3-х районів [1].

За інформацією Міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Геннадія Зубка в уряді існує декілька варіантів розвитку подій у напрямку зміни адміністративно-територіального устрою: перший - змінити адміністративно-територіальний устрій районного рівня в межах усієї країни або території окремих областей; другий - ліквідувати окремі райони, у яких всі територіальні громади об’єдналися; третій - законодавчо врегулювати та достроково припинити повноваження райрад у районах, де всі громади об’єдналися в одну ОТГ; четвертий - утворити новий район шляхом об’єднання в один район територій двох і більше суміжних районів [1].

Відповідно сьогодні, в умовах активної фази децентралізації влади в Україні, є необхідність зміни її адміністративно-територіального устрою також і на рівні районів і створення законодавчого поля, яке ліквідує колізії правових норм діючого законодавства та сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://decentralization.gov.ua/

2. Конституція України: затверджена 28.06.96 № 254/96 – ВР / Верховна Рада України // Відомості ВРУ. – 1996. - №30. – Ст.141.

3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету міністрів України від 01.04.2014 № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://zakon.rada.gov.ua.

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://zakon.rada.gov.ua.

5. Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР: указ Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1981 року № 1654-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://zakon.rada.gov.ua.

КУШНІР С.О., к.е.н., доцент,
КОНЄВ В.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОКАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

При проведені будь-яких реформ не можна сподіватися на безболісний процес. Реформа банківського сектору України, що розпочалася в 2014 році триває й досі. За цей час 88 банків визнано неплатоспроможними, при чому 81 з них ліквідовано, рішення по 6 не ухвалили та лише один (АТ «Український банк реконструкції та розвитку») відновив роботу.

На сьогодні постає багато питань щодо подальшої діяльності банків, зокрема тих, що стосуються їх докапіталізації.

У відповідності до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» від 05.10.2016року №1586-18[1], НБУ внесено зміни до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» № 368 від 28.08.2001 року [2], та розроблено графік поступового збільшення статутного капіталу банків, а саме до розміру, не меншого, ніж:

- 120 мільйонів гривень – до 17 червня 2016 року;
- 200 мільйонів гривень – до 11 липня 2017 року;
- 300 мільйонів гривень – до 11 липня 2018 року;
- 400 мільйонів гривень – до 11 липня 2019 року;

– 450 мільйонів гривень – до 11 липня 2020 року;

– 500 мільйонів гривень – до 11 липня 2024 року [1].

За даними, що подані в Аналітичному огляді банківської системи України за результатами 2016 року Національним рейтинговим агентством «Рюрік», побудовано таблицю динаміки основних показників діяльності банків в Україні протягом 2016 року (табл. 1) [2]:

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності банків в Україні протягом 2016 р.

	Статутний капітал, млрд. грн.	Регулятивний капітал, млрд. грн.	Власний капітал, млрд. грн.	Адекватність регулятивного капіталу (Н2), %	Частка капіталу в пасивах, %
01.01.2016	209	105	115	10%	9%
01.02.2016	207	130	134	12%	10%
01.03.2016	206	125	135	12%	10%
01.04.2016	218	128	139	13%	11%
01.05.2016	251	123	140	13%	11%
01.06.2016	257	127	142	14%	11%
01.07.2016	264	136	151	14%	11%
01.08.2016	164	136	151	15%	11%
01.09.2016	264	141	151	15%	11%
01.10.2016	276	137	151	13%	11%
01.11.2016	278	139	144	13%	11%
01.12.2016	415	110	124	13%	10%

Таким чином, обсяг власного капіталу банківської системи України протягом 2016 р. збільшився на 19,4% та станом на 01.01.2017 р. складає 124 млрд. грн. Адекватність регулятивного капіталу станом на 01.01.2017 р. є дещо вищою за граничний мінімум (10%) та складає 13%. Наявна тенденція до зменшення регулятивного капіталу та власного капіталу при збільшенні статутного капіталу. При цьому адекватність капіталу має негативний тренд.

Згідно із затвердженим графіком збільшення мінімального статутного капіталу, до 11 липня 2017 р. українські банки мають зареєструвати статутний капітал не менший за 200 млн. грн. До 11.08.2017 р. 22 банки не мали 200 млн. грн статутного капіталу. Протягом наступного місяця 2 установи збанкрутували, 1 банк відмовився від ліцензії, 11 банків докапіталізувалися. Усього один банк завершив процедуру докапіталізації протягом ще наступного місяця. Таким чином, станом на 11.09.2017 р. кількість банків, обсяг статутного капіталу яких менший за цю позначку, складає 7 установ. У жовтні наявні 6 установ, які не мають достатнього статутного капіталу за вимогами регулятора.

Враховуючи, що не всі банківські установи змогли виконати графік підвищення обсягу статутного капіталу, варто очікувати, що частина установ прийме рішення про об’єднання з іншими гравцями на ринку, або про

припинення діяльності та ліквідацію [3].

Отже, проаналізовано законодавчу базу досліджуваного питання. Одним із найголовніших аспектів докапіталізації є графік поступового збільшення статутного капіталу банків, що розроблений до 2024 р. та має на меті збільшення статутного капіталу банків до 500 млн грн. На момент проведення дослідження 6 банківських установ мають проблеми з докапіталізацією. Виявлені тенденції під час аналізу динаміки основних показників діяльності банківських установ за 2016 р. свідчать про зменшення регулятивного капіталу та власного капіталу при збільшенні статутного капіталу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» № 1586-18 від 05.10.2016 року [Електронне джерело] / Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1586-18.

2. Інструкція Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» № 368 від 28.08.2001 року [Електронне джерело] / Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01.

3. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2016 року [Електронне джерело] / Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf.

КУЩИК А.П., к.е.н., професор,
МАЛИГА Б.А., магістр,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ

Процентна політика являється одним з найефективніших елементів впливу центрального банку, що дає змогу оперативно коригувати параметри грошового ринку. На сьогоднішній день актуальною проблемою банківських установ є формування такої процентної політики, яка б забезпечувала банку необхідний рівень прибутку та приваблювала достатню кількість клієнтів. Хоча багато науковців розглядають проценту політику зі сторони кредитної спрямованості, ефективність функціонування позичкових відносин основним чином залежить від формування депозитної бази, тобто встановлення оптимальних процентних ставок за депозитами. Тому процентну політику варто

розглядати як тактику та стратегію банку відносно формування оптимальних процентних ставок за депозитами і кредитами, направлену на забезпечення його ліквідності, фінансової стійкості та прибутковості [1]. Процентна політика утворює один з важливих елементів кредитних відносин та визначає механізм плати за кредит. Вона спрямована на максимізацію чистого процентного доходу від банківських операцій, страхування кредитного ризику та управління ліквідністю балансу банку.

Визначальне місце в формуванні процентної політики займає цінова політика, основним змістом якої є встановлення цін на різні банківські продукти та їх зміну відповідно до ринкової ситуації. Об'єктами цінової політики є відсоткові ставки, тарифи, комісійні, бонифікації (премії), знижки, мінімальний розмір внеску та ін.

Цілі ціноутворення не повинні розглядатися як окремий, ні з чим не пов'язаний показник, бо їх досягнення має сприяти успішному здійсненню загальної банківської стратегії [2].

Сьогодні як для інших суб'єктів господарювання, так і для банків всього виділяють три основні підходи в ціноутворення, а саме витратний, параметричний та ринковий, найпоширенішим та найпростішим є ринковий метод. На думку науковців, даний метод має значний недолік, а саме те, що в прагненні наздогнати лідера ринку більшість банків знижує норму прибутку при вже сформованому рівні витрат, тим самим банк недоотримує доходи та збільшує розрив ліквідності, а це в свою чергу, може призвести до погіршення фінансового результату установи в цілому.

Отже, у науковій літературі існує безліч методів по ціноутворенню на банківські продукти. Кожен з них має свої переваги та недоліки. При виборі методу ціноутворення банк, на нашу думку, має враховувати його прибутковість та ризиковість, власну стратегічну ціль, фінансовий стан та такі якісні показники як місце на ринку та конкурентоспроможність.

Таким чином, процес ціноутворення є важливою складовою політики банку та здатен значно вплинути на його фінансові результати.

Список використаних джерел

1. Музичка О. М. Організаційно - економічні засади формування процентної політики банку / О. М. Музичка // Науковий вісник – 2014. – № 1(42) – С. 127-130.

2. Романенко Л.Ф. Банківський маркетинг: підручник / Л. Ф. Романенко. – К.: ЦНЛ – 2004. – 344с.

3. Дрозд А. О. Оптимальне ціноутворення кредитного та депозитного продуктів комерційного банку / А. О. Дрозд // Бізнес Інформ. – 2015. – № 5. – С. 100-108. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_5_16.

КУЩИК А.П., к.е.н., професор,
ОГРИЗКО В.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Підприємство – це складна система, що містить сукупність відносно відокремлених взаємопов'язаних підсистем, із властивими їм внутрішньою структурою та закономірностями функціонування. Кожна підсистема є невід'ємною частиною загальної системи, тобто підприємства, із властивою їй внутрішньою структурою та закономірностями функціонування. Успішне функціонування підприємства як системи залежить від ефективного впровадження науково-технологічних розробок у сферу виробництва, організації та управління.

В управлінні підприємством фінансовий контролінг виступає інтегруючою і координуючою підсистемою управління, забезпечуючи інструментальну і методичну базу підтримки ухвалення управлінських рішень. Роль системи фінансового контролінгу в управлінні підприємством полягає в орієнтації на обов'язкове досягнення поставлених цілей, серед яких головна – стійкий фінансовий стан. Фінансовий контролінг є складною конструкцією, яка об'єднує в собі різні елементи функцій управління і використовує їх в рішенні задач оперативного та стратегічного характеру. Він повинен забезпечувати синтетичний, цілісний погляд на діяльність підприємства перед прийняттям рішень у теперішньому часі й майбутньому, комплексний підхід до виявлення і вирішення фінансових проблем, що постають перед ним [1].

В умовах подальшого вдосконалення ринкових відносин в Україні підприємствам для того, щоб не тільки стабільно функціонувати, а й розвиватися, максимізуючи прибуток, необхідно обґрунтовано здійснювати управління діяльністю, правильно визначати стратегію та тактику поведінки на ринку. Відповідно, однією з причин виникнення кризових ситуацій на багатьох вітчизняних підприємствах є низький рівень фінансового менеджменту. Саме некваліфіковані та помилкові дії керівництва призвели значну кількість суб'єктів господарювання на межу банкрутства. Істотним фактором, який зумовлює прийняття неправильних управлінських рішень, виступає відсутність на вітчизняних підприємствах ефективної системи фінансового контролінгу.

Труднощі запровадження та функціонування систем фінансового контролінгу на підприємствах України обумовлені тим, що він є відносно новим напрямом діяльності їх фінансово-економічних служб, потребує

спеціальної фінансової підготовки і системного мислення персоналу, а також використання сучасних інформаційних технологій, які потребують чималих витрат, однак переваги, які може надати використання контролінгу, важко переоцінити [2].

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень щодо ефективної організації систем контролінгу на підприємствах, дана проблема поки що залишається невирішеною остаточно. Подальшого розвитку потребує комплекс питань, пов'язаних з використанням фінансового контролінгу підприємства як складової стратегічного управління, оцінюванням фінансового ризику та потенціалу прибутковості підприємств як орієнтирів прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу підприємства.

Список використаних джерел

1. Годес О.Д. Фінансовий контролінг на підприємстві / О.Д. Годес // Європейський вектор економічного розвитку. Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 59-65.

2. Золотарьова О.В. Організаційна модернізація системи фінансового контролінгу на підприємстві / О.В. Золотарьова, О.І. Чічкань // Економіка та держава. – 2015. – № 1. – С. 42-46.

ЛЕВКОВИЧ А.А.,
ГОРБУНОВА А. В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНІ

Стабільне функціонування та подальший розвиток банківської системи України перебувають у тісному взаємозв'язку із збільшенням обсягів банківських ресурсів. Від того, наскільки банки приділятимуть увагу формуванню фінансових ресурсів, залежить їх спроможність здійснювати активні операції та фінансова стійкість банківської системи в цілому. Саме тому однією з необхідних передумов для ефективного функціонування банків та їх фінансової стійкості є стабільність і достатність ресурсної бази банків [1].

Політична та економічна криза, що розпочалася наприкінці 2013 року, погіршила фінансовий стан вітчизняних банків. Як окремі банки, так і вся банківська система України сьогодні функціонують у складних умовах з високими ризиками. Внаслідок кризи на фінансовому і фондовому ринках комерційним банкам доводиться працювати в умовах різкого зниження обсягів фондування, що зумовлено значним відтоком коштів клієнтів, обмеженням

доступу до міжнародних ринків капіталу, падінням курсу акцій, зниженням обсягів фінансової підтримки, яку українським дочірнім компаніям надавали іноземні материнські банки.

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2016 р. скоротився на 1,6% до 1133 млрд грн. У зобов'язаннях відбувається стійке зростання частки коштів суб'єктів господарювання з 22% у 2014 р. до 28% у 2015 р. та до 33% у 2016 р. [2]. Частка коштів фізичних осіб у зобов'язаннях банків є нестабільною, це свідчить про е, що відбувається переорієнтація банківської системи з обслуговування юридичних осіб на обслуговування фізичних осіб. Отже, натепер і у майбутньому все ж таки кошти фізичних осіб стануть основним джерелом формування ресурсної бази банків країни. Банкам України необхідно сприяти покращенню ефективності послуг фізичним особам – це кредитування, послуги, пов'язані з депозитною діяльністю.

Одним із ключових напрямів ресурсного забезпечення банківської діяльності в Україні повинні стати заощадження домогосподарств. Для цього необхідно створити систему стимулів для населення в частині їх довгострокових заощаджень і залучення до внутрішнього ресурсного потенціалу банків. Високі інфляційні очікування населення, висока споживча мотивація сприяли тому, що заощадження вітчизняних домогосподарств носять короткостроковий характер і не можуть служити базою для видачі довгострокових інвестиційних кредитів. Окрім макроекономічної стабільності, для цього необхідно створити спеціальну систему заходів, які б стимулювали створення та інвестування довгострокових заощаджень населення, а саме [3]:

- розширення спектру доступних мало ризикових інвестиційних інструментів, наприклад житлових накопичувальних внесків з підвищеними страховими гарантіями;

- популяризація ощадних сертифікатів, які можуть виступати адекватною заміною безвідзивним внескам;

- підвищення фінансової грамотності населення, без чого всі інші заходи можуть виявитися малоефективними;

- уповільнення переходу частини населення до кредитної та споживацької моделі поведінки шляхом обмеження без заставного кредитування фізичних осіб за допомогою підвищених нормативів резервування і введення жорстких вимог до системи ризик-менеджменту банків, які активно працюють з фізичними особами тощо.

Список використаних джерел

1. Заславська Н.П. Особливості формування ресурсного потенціалу банків в умовах економічної нестабільності / Н.П. Заславська// Науковий вісник Ужгородського університету. – № 3. – 2014 – С. 111-113.

2. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish /article?art_id= 36807&cat_id.

3. Бригінська Л.Г. Макроекономічні напрями удосконалення ресурсного забезпечення банківської діяльності в Україні / Л. Г. Бригінська/ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2775.

ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
ГАЙДАЙ І.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНФЛЯЦІЙНЕ ТАРГЕТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇНИ

На сьогоднішній день найбільш актуальною для України є проблема інфляції. Інфляційні процеси призводять до знецінення грошей, що у свою чергу тягне за собою зниження реальної вартості накопичення грошей, спад виробництва, погіршення рівня життя населення та ін. Низька і стабільна інфляція є одним з ключових завдань для збалансованого фінансового розвитку держави та поліпшення макроекономічного середовища України.

Інфляційне таргетування - це система монетарного устрою, яка визначається офіційним проголошенням кількісної мети інфляції на середньостроковий період з врахуванням того положення, що стабільна інфляція буде реалізована в довгостроковому періоді [1]. Задля успішного функціонування режиму інфляційного таргетування в країні повинно існувати декілька умов, а саме: інституційна, фінансова та операційна незалежність, макроекономічна стабільність, довіра населення до державної політики, інформаційна відкритість, підзвітність та прозорість монетарної політики уряду, а також закріплення єдиного показника інфляційного цілі. Грошово-кредитна політика держави повинна базуватися на таких основних принципах: підтримувати цінову стабільність в країні; дотримуватися режиму плаваючого обмінного курсу; приймати рішення, що будуть сприяти економічному зростанню.

Передбачаються досягнення таких цільових показників інфляції на рівні 6% (± 2 п. п.) на кінець 2018 року та на рівні 5% (± 1 п. п.) у середньостроковій перспективі [2]. НБУ наголошує на таких факторах, що повинні стримувати зростання цін у майбутньому періоді: низький рівень інфляції в країнах-

торгівельних партнерах України, помірна зміна обмінного курсу, а також дотримування зваженої бюджетної політики на середньостроковий період. Але в той же час для майбутніх періодів існують ризики підвищення цін, пов'язані з приведення ЖКГ тарифів до необхідного рівня, доведення акцизів до рівня європейських країн, поступове зростання вартості на енергоресурси. Отже, НБУ повинно дотримуватися режиму гнучкого інфляційного таргетування для того, щоб сприяти макроекономічній стабільності та стійкому зростанню економіки в цілому, скерованому як на досягнення цільового рівня інфляції, так і на уникнення різкого знецінення чи коливань валютного курсу.

Аналізуючи ефективність режиму інфляційного таргетування в Україні ми можемо відзначити суттєве зниження рівня інфляції з 43.3% за 2015 рік до 12.4% за 2016 рік, а також з високою імовірністю досягнення цього показника нижче 10% за результатами поточного року [2]. Але, нажаль, в Україні й досі присутні негативні фактори, які перешкоджають значної дієвості такого режиму, а саме: неякісний фінансовий менеджмент публічного сектора; нерозвиненість фінансового ринку; недовіра населення до центрального банку; доларизація національної економіки; висока чутливість економіки до динаміки міжнародних потоків капіталу [3].

Узагальнюючи вище викладене, інфляційне таргетування є перспективним засобом для покращення загальноекономічної ситуації та стабілізації рівня інфляції, але тільки при формуванні всіх необхідних для цього передумов.

Список використаних джерел

1. Віблий П.І. Перехід до інфляційного таргетування в Україні / П.І. Віблий, Х.В. Горбова, Б.А. Федак // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24. – С. 193–198.

2. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу [Електронний ресурс].- Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=55564681

3. Таргетування стабільності [Електронний ресурс].-Режим доступу до ресурсу:https://dt.ua/macrolevel/targetuvannya-stabilnosti-_.html

ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
ОНІПКО А.Д.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ

Технологія блокчейн є по суті децентралізованою базою даних, що використовує передове кешування та шифрування, в якій неможливо видалити інформацію про транзакції або відредагувати її «заднім числом». Так, наприклад, криптовалюта Bitcoin працює саме на основі блокчейн.

Криптовалюта – це вид цифрової валюти, що використовується як альтернативна. На сьогодні цифрові валюти ще не випускаються центральними банками [1]. Згідно із Законом України «Про Національний банк України» регулятор розглядає віртуальну валюту чи криптовалюту Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу [2].

Щодо перспектив використання блокчейн, слід звернути увагу, що завдяки прозорості та незворотності таких операцій суспільство може суттєво знизити ризики шахрайства та корупції в фінансовій сфері. Застосування цієї технології в державному секторі може також посилити контроль діяльності держави з боку суспільства.

Незважаючи на те, що Україна є одним зі світових центрів блокчейн-розробок, українські банки в своїй більшості залишаються досить консервативними структурами зі слабким IT-потенціалом. За допомогою технології блокчейн можна усунути торгові помилки, а також скоротити цикл розрахунків і знизити фінансові ризики. Це дасть банкам можливість зменшити витрати на персонал та IT-забезпечення. Крім того, ця технологія здатна підвищити прозорість угод і спростити відстеження підозрілих транзакцій з відмивання грошей.

Декілька українських банків вже досить тривалий час працюють над впровадженням технології блокчейн як однієї з основних. Наприклад, з 2015 р. ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує цю технологію для шифрування трафіку в додатках «Приват24» та електронного підпису транзакцій. Банк уже відкрив для клієнтів 1,5 млн гаманців Bitcoin [3].

До проблем застосування блокчейн слід віднести те, що технологію блокчейн тісно пов’язують із використанням криптовалют, а це вимагає окремого регулювання. Також існує низка суто технологічних обмежень і

проблем, які зокрема потребують додаткових інвестицій.

Можна зробити висновок, що до масового переходу українських банків на технологію блокчейн поки далеко. Повний перехід навряд чи можливий, адже частина баз даних все одно повинна залишатися під централізованим контролем самих банків. Є в блокчейн ще одна потенційна сфера застосування, що полягає в створенні національної криптовалюти, проте потенційні загрози таких кардинальних змін ще недостатньо проаналізовані.

Отже, система блокчейн має низку переваг і недоліків. Однією з найголовніших переваг є високий рівень надійності та безпеки. Більшість експертів на сьогодні схильні вважати, що блокчейн має велике майбутнє в сфері банківської діяльності.

Список використаних джерел

1. Легалізація криптовалюти в Україні: перспективи і ризики / Сайт «Радіо Свобода» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.radiosvoboda.org/a/28675596.html.

2. Закон України «Про Національний банк України» / Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14.

3. Сайт ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://privatbank.ua.

ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
СИДОРЕНКО В.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

КРИПТОВАЛЮТА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Електронні гроші є одиницями вартості, що зберігаються на електронних носіях, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов’язанням цієї особи. Знедавна цифрові гроші мають нове вираження у вигляді криптовалют [1].

Криптовалюта – це електронні грошові одиниці, кількість і випуск яких не залежать від реальних грошей на зразок долара США або гривні. Вони характеризуються децентралізацією, тобто повною відсутністю регулятивного органу [2].

До переваг криптовалюти належать: анонімність та конфіденційність, тобто вся інформація є зашифрованою; унікальний код на кожній одиниці

криптовалюти; не прив'язаність до банку; швидке здійснення операцій між різними власниками електронних гаманців.

До недоліків криптовалюти можна віднести такі: анонімність, яка може сприяти шахрайству та відмиванню грошей, отриманих злочинним шляхом; еластичність вартості; неоднозначне ставлення до них з боку урядів країн [3].

Щодо поширення та використання криптовалюти у світі, то в Європі Bitcoin уже вважають валютою, згідно з рішенням Європейського суду справедливості, не дивлячись на можливі інвестиційні ризики, ухилення від податків та інші правопорушення, пов'язані з цифровою валютою. У Великобританії заради оподаткування криптовалюту визначили як будь-який інший засіб оплати. У Швеції Bitcoin є офіційно визнаним засобом платежу. Що стосується США, то вони визначили Bitcoin подібним до активів, але не визнали цю криптовалюту грошовими коштами.

Кількість різновидів криптовалют регулярно зростає. Головною причиною цьому є популярність Bitcoin. Однак кожна криптовалюта відрізняється від інших своїми перевагами, ступенем складності, ціною та серверами. В табл. 1 розглянуто п'ятірку найпоширеніших видів криптовалют.

Таблиця 1

Найбільш поширені види криптовалют [1-4]

Вид	Рік випуску	Характеристика
Bitcoin	2009	Сьогодні курс 1 Bitcoin становить 3907,8 дол. США, а в обороті знаходиться понад 16 млн Bitcoin
Ethereum	2016	Цей вид криптовалюти зберігає курс 288,5 дол. США, в обороті – понад 90 млн монет
Litecoin	2011	Поточний курс цієї криптовалюти дорівнює 52,8 дол. США
Namecoin	2011	На сьогодні дана криптовалюта має курс 1,5 дол. США і входить в топ криптовалют, в обороті – понад 12 млн монет
Primecoin	2013	Відсутність обмежень на емісію, курс дорівнює 0,14 дол. США, в обороті є понад 19 млн монет

В Україні спеціалізований закон про електронну комерцію був прийнятий недавно, проте наразі триває поступове врегулювання питань, пов'язаних із електронними формами платежів. У листопаді 2016 р. ЗМІ поширили інформацію про намір НБУ стати емітентом електронних грошей у 2017 р., що є частиною програми інноваційного розвитку НБУ. Емісія планувалася здійснюватись на базі технології Blockchain (яка є і основою Bitcoin) [5].

Аналізуючи наведені дані, можна говорити про перспективність утвердження криптовалюти як засобу платежу по всьому світу. Адже наразі все більше країн починають сприймати її та створювати для цього відповідне законодавство. Звичайно загальносвітового затвердження криптовалюти як

засобу платежу в найближчі роки ще не буде. Це зумовлено недостатньо розвиненим законодавством, крім того, разом із низкою позитивних моментів криптовалют існують також і негативні, що потребують детального вивчення. Проте можна стверджувати, що криптовалюта вже займає значне місце в світовій фінансовій системі, а в подальшому її вплив буде лише посилюватися.

Список використаних джерел

1. Коваль С.Ю. Криптовалюти як складова частина фінансової системи / С.Ю. Коваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/15-2017/105.pdf.

2. Галушка Є.О. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку / Є.О. Галушка, О.Д. Пакон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf.

3. Система біткоін: плюси і мінуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://invest-program.com.ua/tag/bitkoin.

4. Найпоширеніші види криптовалют [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://baksman.org/faq/populjarnye-vidy-kriptovaljut.html.

5. Офіційне інтернет-представництво НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/index.

МАЦЮК О.В., аспірант,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЛЬ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Про актуальність ризик-менеджменту в управлінні підприємством свідчить той факт, що він зародився в науці й практиці господарювання в 40-50-і роки минулого століття у високорозвинених країнах.

Зарубіжні вчені визначають ризик-менеджмент як систему оцінки ризику, управління ризиком і економічними (точніше, фінансовими) відносинами, що виникають в процесі цього управління, і включають стратегію і тактику управлінських дій [1].

Варто зазначити, що основна мета ризик-менеджменту – це зменшення або ліквідація можливих втрат від ризику. Основними його завданнями є профілактика виникнення ризиків, мінімізація збитку, спричиненого ризиками, максимізація додаткового прибутку, який отримує підприємство внаслідок управління ризиками.

Дослідження свідчать, що існуючі теоретичні підходи до визначення ризик-менеджменту недостатньо повно його характеризують. Більшість точок

зору визначають ризик-менеджмент як процес, що характерний для такого управління, коли спостерігається процес впливу на об'єкт управління з метою пошуку можливих шляхів зменшення, а не запобігання ризику. Це створює значні проблеми стосовно уникнення майбутніх ризиків, і призводить до значних втрат ресурсів та зниження фінансових результатів діяльності підприємства.

Ми вважаємо, що у ризик-менеджменті варто виділяти п'ять ключових етапів, а саме:

1) виявлення ризику з оцінкою ймовірності його реалізації і масштабу наслідків. Ключовим чинником на даному етапі є визначення джерел ризиків та їх впливу на рішення, які приймаються;

2) розроблення ризик-стратегії з метою зниження ймовірності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Здійснюється збір аналітико-статистичної інформації та встановлюється допустимий рівень ризику;

3) вибираються методи і інструменти управління виявленими ризиками. Проводиться розрахунок показників ефективності управлінських рішень;

4) безпосереднє управління ризиком. Здійснюється розробка плану управлінських заходів з врахуванням чинників ризику. В даному випадку управління поділяють на дві ланки: контроль та фінансування ризиків;

5) оцінюються досягнуті результати і коригується ризик-стратегія.

Слід нагадати, що у світовій практиці до 40% комерційних операцій зазнають невдачі через недостатній рівень виявлення, оцінки та управління ризиками [2, с. 67]. Тобто, бути успішним та фінансово стабільним підприємством в сучасних умовах можливо за рахунок чіткого та правильного аналізу і вміння управляти ризиками. Виходячи з цього, для керівників та ризик-менеджерів підприємства в процесі запровадження та використання системи управління ризиками необхідно належним чином бути поінформованими про умови та ймовірність виникнення ризику, а також чітко розуміти, що є об'єктом, а що суб'єктом управління в ризик-менеджменті.

Варто зазначити переваги ризик-менеджменту, а саме: зниження фактора невизначеності; використання стратегічних можливостей покращання діяльності; покращання планування; економія ресурсів; поліпшення взаємин із зацікавленими сторонами; підвищення якості інформації для прийняття рішень; зростання ділової репутації; контроль виробничого процесу і ходу реалізації ділових проектів.

Для забезпечення реалізації вказаних переваг ризик-менеджменту, як свідчить досвід високорозвинених країн, він повинен включати такі елементи:

- структуру ризик-менеджменту, наявну в організації для забезпечення

своєчасного визначення ризику і для комунікацій щодо управління ризиком;

- ресурси достатнього обсягу, потрібні для реалізації завдань ризик-менеджменту;
- культуру ризику, що підсилює управлінські рішення у сфері ризик-менеджменту;
- інструменти і прийоми, розроблені для забезпечення ефективного і постійного ризик-менеджменту [3, с. 10].

Реалізація процесу управління ризиком – це не стільки розробка заходів протидії факторам ризику, скільки зміна управлінської парадигми підприємства, що виражається в тім, як воно:

- організовує свою систему керування (це дозволяє по-новому подивитися на компанію і те, як вона справляється з внутрішніми і зовнішніми проблемами);
- розподіляє відповідальність за досягнення своїх стратегічних цілей на усіх рівнях підприємства;
- спирається на ризик-менеджмент як основу конкурентної переваги, тобто як аналізують ризики та управляють ними на підприємстві [4].

Дослідження свідчать, що основні структурні елементи процесу ризик-менеджменту включають: визначення концепції ризик-менеджменту; розроблення і прийняття схеми управління ризиком; участь вищого керівництва в ризик-менеджменті; встановлення відповідальних за впровадження і організацію ризик менеджменту на підприємстві; ідентифікацію ризиків; аналіз ризиків; оцінку ризиків; прийняття і реалізацію ризикованого рішення; моніторинг процесу ризик-менеджменту.

Науково обґрунтована організація формування системи ризик-менеджменту дозволяє забезпечити високу ефективність прийняття управлінських рішень для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства.

Список використаних джерел

1. Тэпман Л. Н. Риски в экономике: учеб. пособие для студ. вузов / Под ред. В. А. Швандара. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 379 с
2. Варналій З.С. Основи підприємництва / З.С. Варналій. – К.: Знання, 2006. – 315 с.
3. Enhancing Shareholder Wealth by Better Managing Business Risk. International Federation of Accountants New York, USA 54 p. – 28 p.
4. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: навч. посіб. / А.О. Старостіна В.А. Кравченко. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2004. – 200 с.

МОІСЕЄВА А.А.,
ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СПОСОБИ ТА МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Безумовно, підприємства є головними двигунами економіки будь-якої країни, тому забезпечення ефективного функціонування та подальшого розвитку підприємств потребує постійного підвищення їх конкурентоспроможних переваг. На сучасному етапі розвитку світової економіки все більшого значення набувають інновації, оскільки саме вони визначають конкурентоспроможність підприємства та країни в цілому і стають новими джерелами економічного росту.

Низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємців обумовлено низкою причин як макроекономічного, так і мікроекономічного характеру. Серед головних причин можна виділити наступні: недоліки нормативно-правової бази, висока вартість залучення позикових ресурсів, низький рівень знань керівних працівників підприємств регіону на предмет інновацій, відсутність у керівників стратегічного бачення майбутньої діяльності підприємства, товарів чи послуг, які воно пропонуватиме. Важливими проблемами є також низький рівень бюджетного фінансування інноваційних розробок, відсутність дієвих стимулів з боку держави для підприємств, що впроваджують інновації [1].

Активізація інноваційної діяльності підприємств потребує створення дієвої системи її стимулювання. Ґрунтуючись на принципах комплексності, збалансованості, стабільності, справедливості та прозорості, економічної доцільності, гнучкості та адаптивності, така система повинна охоплювати різні напрями, форми та методи стимулювання як окремих працівників, так і підрозділів підприємства. Ці методи можна згрупувати у чотири групи: організаційні, адміністративно-примусові методи, методи економічного стимулювання, методи морального стимулювання. На сучасному етапі, спираючись на досвід іноземних компаній, необхідно на українських підприємствах використовувати поєднання методів економічного та морального стимулювання [2].

Важливо відзначити, що активізувати інноваційну діяльність підприємств можна тільки безперервно контролюючи готовність їх до перетворень. Необхідно стимулювати як у керівників, так і у фахівців підприємств їх підприємницькі здібності до застосування нових методів організації та

управління [3].

Інновації дають поштовх для економічного, технологічного, політичного, екологічного та соціального розвитку суспільства. Розроблення нових методів та підходів до здійснення інноваційної діяльності, впровадження нових принципів інноваційного розвитку є необхідними передумовами ефективної діяльності підприємств та економіки держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Бохенко О. С., Ліщук С. А., Черниш Я. В. Інноваційна діяльність підприємства як засіб підвищення його ефективності[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/63946.doc.htm

2. Ефективність використання методів стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві / О. П. Старицька. // Ефективна економіка. - 2013. - № 3.

3. Левченко Ю.Г. Активізація інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в умовах кризи[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6813/108.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ОСИПЕНКО С. О., к.е.н., ст. викладач,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Новітній етап розбудови демократичного суспільства в Україні ознаменувався реформуванням місцевого самоврядування та територіальної організації влади в країні.

Отримавши перші здобутки в рамках реалізації політики фінансової децентралізації та адміністративно-територіальної реформи органи місцевого самоврядування, органи державної влади, а також громадськість зіткнулись з проблемою визначення рівня фінансової спроможності як уже створених об'єднаних територіальних громад, так і громад які ще тільки планують об'єднатись.

Відповідно міністерством регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ було запропоновано ряд параметрів фінансового моніторингу спроможності об'єднаних територіальних громад [1], а саме:

- власні доходи на 1-го мешканця, що дозволяє визначити рівень

надходжень до місцевих бюджетів за рахунок обліку землі, нерухомості, а також акцизного податку;

- рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах), що демонструє рівень залежності місцевих бюджетів від державного бюджету, а також дозволяє визначити рівень економічної самодостатності територіальної громади;
- питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах об'єднаної територіальної громади (без трансфертів з державного бюджету);
- капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з державного бюджету).

На думку експертів з фінансової децентралізації Центрального офісу реформ [2] окреслений вище моніторинг надає можливість оцінити поточний стан та потенціал кожної громади в частині її фінансової спроможності, проаналізувати ефективність використання наявних ресурсів та визначити пріоритети подальшої діяльності у нарощуванні доходної частини бюджету, та оптимізації напрямків використання наявних коштів.

Враховуючи прикладний характер запропонованого моніторинга, слід зазначити, що запропоновані показники не можна вважати універсальними і використовувати як при плануванні об'єднання громад в фінансово спроможну, так і оцінювати діяльність вже створеної об'єднаної територіальної громади. Це обумовлено тим, що даний моніторинг побудовано на використанні достатньо узагальнених показників які, по-перше, не враховують певні особливості кожної окремої території, а по-друге, характеризує лише окремі аспекти, що охоплюють поняття фінансової спроможності.

Таким чином, при проведенні моніторингу фінансової спроможності територіальних громад, що планують об'єднатись у фінансово спроможну громаду доцільно використовувати систему інтегральної оцінки яка буде охоплювати не лише показники фінансової спроможності, а також включатиме і оцінку фінансової стійкості місцевих бюджетів, і показники соціально-економічного розвитку територій.

Список використаних джерел

1. 20 лідерів ОТГ та, що є визначальним критерієм для сталого розвитку громад – дослідження спроможності громад від Я. Козюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/news/item/id/5981

2. Бюджети ОТГ по багатьох надходженнях випереджають інші місцеві бюджети – дані моніторингу за 8 місяців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/news/item/id/6897

ОСИПЕНКО С. О., к.е.н., ст. викладач,
ЖАДАН В.С.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в умовах реформування системи державних фінансів достатньо актуально постає питання зміни підходів в реалізації державного фінансового контролю, який покликаний покращувати рівень фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів, з метою запобігання бюджетно-фінансовим зловживанням та злочинам. Найбільш розвиненою формою державного фінансового контролю є державний фінансовий аудит.

Відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» держаний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю [1].

Ключовим напрямом реформ в системі державного фінансового контролю можна вважати реорганізацію у жовтні 2015 р. Державної фінансової інспекції у Державну аудиторську службу України. На думку вітчизняних науковців та експертів це надало можливість підвищити рівень фінансової дисципліни у державному секторі економіки.

Так, з січня по липень 2017 р. Державною аудиторською службою України було проведено 1403 контрольні заходи, що на 11,6% менше ніж за аналогічний період у 2016 р. Щодо фінансових та матеріальних ресурсів, охоплених ревізіями та перевірками, то у січні-липні 2016 р. було здійснено перевірок на суму 267,5 млн. грн., а у січні-липні 2017 р. на 141,04 млн. грн., що на 47,3% менше ніж у попередній період. До того ж виявлених фінансових правопорушень, що призвели до втрат фінансових, матеріальних ресурсів у даний період було виявлено 1248 од. та 1009 од. відповідно. Але при цьому слід зауважити, що в період січень-липень 2017 р. Державною аудиторською службою України було вжито контрольних заходів і кількість переданих до правоохоронних органів матеріалів, ревізій та перевірок становила 830 од., що на 4% перевищує даний показник за аналогічний період 2016 р. Однак усунуто фінансових правопорушень у січні-липні 2017 р. менше на 12,8% ніж у січні-липні 2016 р. [2].

Крім того, з моменту утворення Державної аудиторської служби України

було досягнуто високої результативності контрольних заходів (ревізій, перевірок): питома вага об'єктів, на яких виявлено фінансові порушення, становила майже 90%, а сума виявлених втрат ресурсів у середньому на один перевірений об'єкт контролю – понад 1,3 млн. грн. [2].

За підсумками 2016 р. та січнь-липень 2017 р. ефективність роботи органів державного фінансового контролю демонструє позитивну динаміку оскільки обсяг відшкодованих втрат бюджетних коштів порівняно з видатками на утримання становить понад 121% [2].

Таким чином, у сучасних умовах державний фінансовий аудит має велике значення. Важливість його в економіці держави зумовлена його місцем та роллю в усіх сферах суспільного відтворення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-12

2. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]: Результати діяльності // Статистичні звіти за 2016/2017 рік. – Режим доступу: http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/132220

РАДЧЕНКО Н.Г., к.е.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

На сучасному етапі у фінансовому секторі України проходить масштабне впровадження реформ. Найбільших змін зазнала нормативно-правова база функціонування банківської системи. Протягом 2017 року було прийнято ряд законопроектів, що регулюють різні операції банків. На наш погляд найбільш значущим є Закон України «Про фінансову реструктуризацію», який визначає умови та порядок проведення процедури добровільної фінансової реструктуризації боржника. Метою цього закону є сприяння відновленню господарської діяльності боржників, які перебувають у критичному фінансовому стані, шляхом реструктуризації їхніх грошових зобов'язань та/або їхньої господарської діяльності; підтримки стабільності фінансової системи; забезпечення доступу боржників до фінансування для відновлення їхньої господарської діяльності [1].

Не менш важливим є Закон України «Про споживче кредитування»

метою якого є захист прав та законних інтересів споживачів і кредитодавців, створення належного конкурентного середовища на ринках фінансових послуг та підвищення довіри до нього, забезпечення сприятливих умов для розвитку економіки України, гармонізація законодавства України із законодавством Європейського Союзу та міжнародними стандартами [2].

З метою повернення довіри вкладників до банківської системи, були внесені зміни до закону «Про банки і банківську діяльність» щодо гарантування державою вкладів фізичних осіб. Згідно із законом, держава бере на себе обов'язок щодо забезпечення відшкодування фізичним особам-вкладникам державних банків тієї частини суми вкладу, яка перевищує граничний розмір відшкодування коштів за вкладами, встановлений відповідно до закону «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (200 тис. гривень). При цьому для цих фізичних осіб зберігаються передбачені зазначеним законом гарантії за вкладами в сумі, що не перевищує граничного розміру відшкодування коштів за вкладами. На сьогодні державою гарантується 100% вкладів тільки в Ощадбанку [3].

У рамках реалізації ліберальної моделі валютного регулювання з 1 січня 2017 року скасовано збір до пенсійного фонду - 2% від валюто обмінних операцій. На думку експертів, це матиме позитивний вплив на курсову стабільність. Скасування 2% пенсійного збору з купівлі валюти для населення дозволить вивести з тіні близько 1 млрд. доларів [4].

Таким чином, проаналізувавши нормативно-правову базу, можна зробити висновок, що НБУ докладає немало зусиль щодо реформування банківського сектору. Прийняття перелічених законів матиме позитивний ефект для банківської системи та суб'єктів господарювання, поверне довіру вкладників, зробить валютне регулювання в Україні прозорим і зрозумілим для населення.

Список використаних джерел

1. Закон України « Про фінансову реструктуризацію» від 14.06.2016 № 1414-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1414-19

2. Закон України « Про споживче кредитування» від 15.11.2016 № 1734-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1734-19

3. Проект Закону про внесення зміни до Закону України «Про банки і банківську діяльність» щодо гарантування державою вкладів фізичних осіб від 20.12.2016 №1784-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60747

4. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році,

документом вносяться зміни в закон «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 20.12.2016 № 1791-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
СВЕРЗОЛЕНКО Г. С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗВИТОК РИНКУ ЛІЦЕНЗІЙ В УКРАЇНІ

Перші ліцензійні угоди укладалися ще в кінці XVIII столітті, проте в якості самостійного сектору світової торгівлі ринок ліцензій сформувався лише в другій половині XX століття. Це відбулося під впливом науково-технічної революції, інтеграційних процесів і структурних зрушень і світовій економіці. У цей період тривалий еволюційний етап розвитку ліцензійної торгівлі змінилося різким стрибком. Торгівля об'єктами ІВ охопила практично всі країни світу. Зростання обсягів ліцензійних угод викликав також глибокі якісні зміни у галузевій структурі ліцензування, у зв'язку з чим сформувалися нові форми і методи ліцензійного обміну. У сфері ліцензійної торгівлі виявилися залучені не тільки об'єкти патентного права (об'єкти промислової власності), а й об'єкти авторського права і результати інтелектуальної діяльності, що не мають патентного захисту – ноу-хау. Ліцензійний обмін впровадився практично у всі види комерційних операцій на світовому ринку у вигляді супутніх ліцензій. Імпульсом для розвитку міжнародної торгівлі в середині фірми ліцензіям з'явилися переваги ліцензійного обміну, які повною мірою були використані і утворилися в післявоєнний період транснаціональними корпораціями.

З кожним роком міжнародна ліцензійна торгівля надає все зростаючий вплив не тільки на соціально – економічний розвиток окремих країн, але і на всю систему світових господарських зв'язків. Ринок ліцензій є системою економічних співвідношень, яка визначає механізм руху об'єктів ІВ. Як і будь-який товарний ринок, ринок ліцензій має: кількісні та якісні показники, характеризується закономірностями, обсягами, динамікою та тенденціями розвитку; галузеву і географічну структуру; специфічну форму реклами; систему ціноутворення, маркетингу та інші особливості.

Особливості ринку ліцензій обумовлені специфікою об'єктів ІВ, як товарів. Для ефективної роботи на цьому ринку потрібне постійне вивчення перспектив розвитку на основі маркетингових і патентних досліджень.

Слід звернути увагу на той факт, що високий темп розвитку внутрішнього ринку ліцензій в Україні спостерігаються в умовах кризових явищ в різних сферах економіки. Ця обставина суперечить об'єктивним закономірностям у світовому досвіду розвитку ліцензійної торгівлі в інших країнах, який показує, що зростання обсягів ліцензійної торгівлі відбувається в періоди підйому економіки.

При аналізі тенденцій розвитку торгівлі виникає питання про критерії визначення її кількісних характеристик. Проблема тут полягає в тому, що навіть за наявності повних відомостей про договори, не представляється можливості розрахувати кінцеві комерційні результати окремих ліцензій. Це пов'язано з тим, що основна частина платежів за ліцензіями є не фіксованою, та виплачується як щорічні відрахування від вартості виробленої за ліцензіями продукції (роялті). Більше того, ліцензійні платежі нерідко коригуються та здійснюються з розстрочкою

Отже, обсяг ліцензійної торгівлі повинен визначатися за фактично виплачуваним сумам в період їх дії, а не за сумами, зазначеними в ліцензійних договорах. Узагальнюючим показником розвитку ринку ліцензій є сума щорічних сукупних ліцензійних надходжень (експорт) і платежі (імпорт), які наводяться у статистичній звітності різних країн.

Список використаних джерел

1. Бандирська О.В. Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №10 – 15с.

2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібн. Для вищ. навч. заклад. / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2005. – 323с.

3. Мухопад В.І. Ліцензійна торгівля: маркетинг, ціноутворення, управління. – М.: ІНІЦ, 2002. – 339с.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
ШЕЛЕНІНА А.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система України за останні роки зазнала істотних змін, але багато з них не дістали відповідного відображення у законодавстві. Україна потребує чіткої правової та адміністративної основи управління податково-бюджетною сферою. Це означає, що всі функції та механізми такого управління (бюджетною та позабюджетною діяльністю) повинні у повному обсязі

регламентуватися законами та відповідними нормативними актами. Зрозуміло, що державні кошти слід виділяти та витрачати лише за наявності відповідних на це правових повноважень.

Формування злагодженої та ефективно функціонуючої фінансової системи — відповідальне і складне завдання, вирішення якого потребує багато часу. Фінансова система України знаходиться на етапі становлення і вдосконалення. Основними напрямами фінансової політики, направленої на вдосконалення фінансової системи України, є:

- злагодження фінансового механізму діяльності бюджетних установ, пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів;

- реформа бюджетної системи, практична реалізація всіх положень Закону України «Про бюджетну систему України»;

- економне витрачання бюджетних коштів, посилення контролю за їх цільовим використанням;

- реформа системи оподаткування в напрямку послаблення податкового тиску;

- зменшення кількості і розмірів відрахувань у державні цільові фонди, відокремлення їх від бюджету;

- створення на якісно новій основі такого організаційно-економічного механізму управління фінансами, при якому гармонійно поєднувалися б такі блоки управління як: управління фінансами на загальнодержавному рівні; управління фінансами на рівні підприємств, установ і організацій; управління фінансами в системі зовнішньоекономічної діяльності України;

- розробка і затвердження податкового і бюджетного кодексу України (стійкого і такого, що не вимагає доопрацювань і поправок)

Отже, фінансова діяльність держави-це процес здійснення стратегічних і тактичних цілей фінансової політики за допомогою відповідних фінансових інструментів, тобто фінансового механізму. Отож фінансова діяльність держави стала необхідною умовою стабільності й стійкості всього суспільного розвитку одним з найважливіших напрямків сучасної фінансової політики уряду України є досягненням сталої збалансованості бюджету. Тому фінансова система є життєво важливою в економіці та суспільства та виступають за порукою нормальної життєдіяльності.

Список використаних джерел

1. Губар Н., Державна фінансова система в Україні в процесі трансформації // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2003. - № 3. - С. 204-212.

2. Лютий І.О., Новітні тенденції розвитку фінансової системи держави // Фінанси України. - 2004. - № 5. - С.24-29.

3. Стукало Н. В., Глобалізація та розвиток фінансової системи України // Фінанси України. - 2005. - № 5. - С.29-35.

РУБЦОВА Н. М., к.е.н., доцент,
ТАДІУЩУК К.В.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Страховий ринок України на сьогодні переживає не найкращі часи. В умовах майже повного ігнорування інтересів ринку з боку держави, страхові компанії зрозуміли, що розв'язати існуючі проблеми вони зможуть лише завдяки власній ініціативі та внутрішніх резервів.

Протягом 2016 р. на страховому ринку України не було прийнято жодного Закону, який би позитивно вплинув на його роботу. Зокрема, у новій редакції було розроблено проект Закону «Про страхування» та «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», які так і залишилися на папері. Дані законопроекти вміщували в собі багато змін, які б мали змінити роботу страховиків на страховому ринку та наблизити їх до світових стандартів якості надання страхових послуг. Так, в проекті нової редакції Закону «Про ОСЦПВ» було дві важливі норми: про введення прямого врегулювання і електронного полісу [1].

За відсутності прийняття вищезазначених законопроектів у 2016 році було запущено добровільне пряме врегулювання збитків. У даному процесі взяли участь страхові компанії, ринкова частка яких з ОСЦПВ становить близько 50%. У грудні 2016 р. Нацкомфінпослуг офіційно підтримала запуск системи електронного полісу, а вже 2.02.2017 р. – затвердила процедуру укладення електронних договорів, прийнявши Положення про особливості укладання електронних договорів ОСЦПВ [2]. Окрім цього, для остаточного запуску електронного полісу, який планується на 1 січня 2018 р., необхідно оновити положення про Централізовану базу даних Моторного (транспортного) бюро України. Все вищезазначене вказує на то, що у скрутних умовах страховики можуть самостійно об'єднуватися для вирішення нагальних проблем.

Такі умови невизначеності та відсутність чітких перспектив ринку, призвели до поступового скорочення кількості страхових компаній. Однак,

незважаючи на несприятливі умови, що склалися на страховому ринку України, він показав невелике, але все ж таки зростання за обсягами зібраних страхових премій. По-сегментний аналіз показав, що у 2016 році автострахування (зокрема автокаско та ОСЦПВ) залишається найактивнішим видом страхування на страховому ринку. Також суттєву частку на ринку ризикового страхування займало добровільне медичне страхування (ДМС), туристичне страхування та міжнародне автотранспортне страхування «Зелена карта». Хоча, за останніми двома видами страхування, відповідний приріст пов'язаний не зі збільшенням кількості укладених договорів страхування, а з девальвацією гривні.

Щодо обсягів страхових виплат у 2016 році, то страховики почали платити більше в конкурентних видах страхування, зокрема за договорами ОСЦПВ та Зелена карта та страхування кредитів. За іншими видами страхування в аналізованому році спостерігається незначне зниження рівня страхових виплат, а це говорить або про зменшення кількості страхових випадків, або про заниження страховиками суми страхових виплат.

Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні страховий ринок України переживає не найкращі часи і за обсягами зібраних премій знаходиться на рівні 2003 року. І в нього є орієнтири яких він має досягнути у майбутньому. На наш погляд, у найближчі 2-3 роки ситуація на страховому ринку різко не зміниться: буде спостерігатися посилення конкуренції, однак сама ємність ринку істотно не зросте. Позитивним моментом роботи страховиків є їх самостійна консолідація і вирішення, навіть без участі держави, нагальних проблем. Така поведінка з боку страховиків сприятиме зростанню фінансової стабільності ринку, поліпшення якості сервісу для кінцевого споживача і повернення довіри до страхових послуг.

Список використаних джерел

1. Перетяжко А. Страховой рынок Украины развивался не благодаря, а вопреки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://forinsurer.com/public/17/06/13/4785

2. Про затвердження Положення про особливості укладання електронних договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та визнання таким, що втратило чинність розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 жовтня 2011 року N 673: проект розпорядження Нацкомфінпослуг від 17.02.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:– http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT3155.html

САПРАНКОВА Д.О.,
БУГАЙ В.З., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Фінансова рівновага являє собою таке співвідношення власних і позикових коштів підприємства, при якому за рахунок власних коштів повністю погашаються як колишні, так і нові борги. При цьому, якщо немає джерела для погашення нових боргів в майбутньому, то встановлюються певні граничні умови на використання вже існуючих власних коштів в сьогоденні.

Одні автори ототожнюють поняття фінансової рівноваги та фінансової стійкості, інші вважають, що друге ширше першого, оскільки для фінансової стійкості і стабільності фінансового стану підприємства важливо не тільки фінансову рівновагу балансу на певну дату, а й гарантії збереження його в майбутньому.

У XIX ст. поняття «фінансова рівновага» виникло з розвитком політичної економії та теорії «загальної економічної рівноваги. Поняття фінансової рівноваги розглядалося як прагнення взаємопов'язаних між собою економічних процесів прийти в рівноважну відповідність один з одним. Представниками теорії «загальної економічної рівноваги» були економісти А.Маршалл, Л.Вальрас, В.Парето, Дж.Хікс [3, с.474].

Кожен з цих економістів ввів власне трактування поняття фінансової рівноваги. У своїх дослідженнях, вчені досліджували це поняття порівнюючи його з різними економічними процесами. При дослідженні поняття «фінансова рівновага» брали до уваги взаємодію попиту і пропозиції та розглядаючи рівновагу з цього боку, наголошували на тому, що економічна система являє собою єдине ціле, елементи якого можуть взаємодіяти за умови їх загальної рівноваги.

Наприклад, В.Парето стверджував, що для досягнення рівноваги, коли ніхто не може поліпшити своє становище, не потрібно погіршувати становище кого-небудь іншого [3, с.528].

В процесі розвитку економіки з'явилися нові, більш сучасніші тлумачення поняття «рівновага». О.Т. Лебедєв визначає рівновагу як здатність системи за відсутності зовнішніх впливів зберігати будь-який час, заздалегідь заданий стан [4, с.19].

Б.В. Прикін зазначає, що «рівновага» - це такий стан системи, при якому сума зовнішніх, внутрішніх та вихідних сил, які впливають на неї дорівнює нулю [7, с.107].

М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко висловлюють думку про те, що сутність поняття «фінансова рівновага» щодо процесу кругообігу капіталу на підприємстві полягає в дотриманні правильних пропорцій в русі матеріально-фінансових потоків по всіх фазах циклу кругообігу капіталу [6, с.48].

Отже, фінансова рівновага – це здатність суб'єктів зберігати співвідношення між фінансовими ресурсами підприємства та їх зобов'язаннями з метою недопущення подальших економічних втрат і зниження темпів і обсягів створення будь-яких благ.

Всі трактування фінансової рівноваги опираються на збалансованість вхідних та вихідних грошових потоків на підприємстві та їх підтримку в такому стані в довгостроковому періоді. Абрютіна М.С., досліджуючи це поняття зазначила, що фінансова рівновага, рівень як власного капіталу і не фінансових активів, так і рівень позикового капіталу і фінансових активів [1, с.11].

Білик М.Д. характеризує фінансову рівновагу підприємства, як відповідність обсягів формування та споживання власних фінансових ресурсів. Досягнення стану фінансової рівноваги, на її думку, є однією з найважливіших умов збереження фінансової стабільності, оскільки не достатньо забезпечення фінансової стійкості, а й необхідно підтримувати її в майбутньому [2, с.228].

Мошенський С.З. та Олійник О.В. у визначенні суті фінансової стійкості визначають основною передумовою її дотримання умов фінансової рівноваги між власними та запозиченими коштами. Якщо порівнювати думки цих авторів, то зрозуміло, що Білик М.Д. вбачає рівновагу між формуванням та використанням лише власних фінансових ресурсів, а Мошенський С.З. та Олійник О.В. визначають можливість настання рівноваги між власними та залученими джерелами [5, с.82].

У підсумку, можна сказати, що фінансова рівновага досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються і тією їх часткою що спрямовується на споживання а також узгодження джерел формування та напрямів. Зважаючи на різноманітність підходів щодо визначання фінансової рівноваги то раніше це поняття розвивалося з розвитком політичної економії та мало загальне тлумачення засноване на рівновазі попиту та пропозиції. Що ж до сучасного визначання цього поняття то воно є більш конкретним для підприємства та має довгостроковий характер.

Список використаних джерел

1. Абрютина М.С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: учебн.-практ. пособ./ М.С. Абрютина. - Москва 2008. – 200 с.

2. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. - К.: КНЕУ, 2005. - 592 с.

3. Історія економічніх вчень: Підручник: ч.1 / за ред. В. Д. Базилевича. - [2-е вид.]. - К.: Знання, 2005. - 567 с.

4. Лебедєв О.Т. Основи менеджменту / О. Т. Лебедєв, А. Р. Каньковська. - СПб.: МіМ, 1998. - 192 с.

5. Мошенський С. З. Економічний аналіз: підручник: навч. видання / С. З. Мошенський, О. В. Олійник. – 2-вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.

6. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / М.О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Копчак. - Х.: Дім «ІНЖЕК», 2003. -144 с.

7. Прикін Б.В. Основи управління. Виробничо-будівельні системи / Прикін Б.В., Іш В.Г., Ширгіков Б.Ф. - М.: Будвид, 1991. - 336 с.

СЕЙСЕБАЕВА Н.Г., к.е.н., доцент,
НІГМАТОВА О.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СКЛАДОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

В умовах жорсткої конкуренції на ринку банківських послуг важливим є удосконалення напрямів управління кредитним портфелем, при цьому необхідним є постійний їх аналіз та знаходження нових шляхів щодо підвищення якості їх здійснення.

Головні елементи системи управління кредитним портфелем як процесом планування, організації, мотивації і контролю, необхідних для досягнення мети кредитної установи варто розглядати з позицій макро- і мікрорівня. На макрорівні здійснюється аналіз і регулювання кредитних відносин у взаємозв’язку з народногосподарськими пропорціями, пов’язуючи обсяги і структуру кредитних вкладень в економіку з вирішенням завдань зі збільшення валового внутрішнього продукту, розвитку грошового обігу, інвестицій, зниження інфляції. На мікрорівні передбачається розробка і дотримання стратегії розвитку кредитних операцій кожного окремого банку; пошук і відбір клієнтів, вивчення їхніх потреб та кредитоспроможності; контроль у процесі використання позичальником кредиту [1].

Виділяють елементи організації та управління кредитним портфелем [2]:

- вибір критеріїв оцінки якості кредитів;
- розробка визначеного методу оцінки якості кредиту на основі вибраних критеріїв;
- організація роботи з класифікації кредитів за групами ризику;
- накопичення інформації по банку для визначення процента ризику для кожної групи класифікованих кредитів;
- визначення абсолютної величини кредитного ризику в розрізі кредитів кредитного портфеля та сукупного ризику для банку;
- прийняття рішення про величину створюваного резерву для покриття можливих втрат, про джерела відрахування у резерв;
- оцінка якості кредитного портфеля на основі фінансових показників;
- визначення проблемних і сумнівних кредитів;
- прийняття рішення щодо проблемних і сумнівних кредитів;
- організація та визначення методики повернення проблемних кредитів;
- робота ризик–менеджера з повернення кредитів.

Управління кредитним портфелем дає змогу балансувати та стримувати ризик усього портфеля, контролювати ризик, притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позиковим інструментам, кредитам та умовам діяльності. Управління кредитними ризиками вимагає систематичного кількісного та якісного аналізу кредитного портфеля та роботи з проблемними кредитами.

Практика діяльності банків свідчить про те, що заздалегідь не вдається точно передбачити, яка конкретна позика стане проблемною, а яка буде повністю погашена. Взагалі уникнути ризиків у банківській діяльності неможливо, тому метою процесу управління кредитними ризиками є їх мінімізація. Якість кредитного портфеля банку значною мірою впливає на надійність банку, а тому кредитна діяльність регулюється з боку органів банківського нагляду через певні обмеження та нормативи.

Ефективне управління кредитними операціями банків є одним з найважливіших аспектів їх діяльності, що в майбутньому впливає на формування прибутку та покращує ліквідність. Тому такі установи повинні звертати значну увагу на пошук шляхів щодо удосконалення напрямів кредитування та мінімізації кредитних ризиків.

Кредитна діяльність в Україні потребує управління та покращення. Покращення ситуації у сфері кредитування юридичних та фізичних осіб можливе за рахунок удосконалення організаційної фінансово-економічної діяльності банківської системи України, пропонування нових підходів та вдосконалення галузі бізнес-планування фінансової та операційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Андрушків Т. Проблеми управління кредитним портфелем банків України та шляхи їх подолання / Т. Андрушків // Економічний аналіз. – 2012. – Т. 11(1). –С. 299-302.
2. Стешенко О.Д. Красовська Х. В. Управління кредитним портфелем комерційного банку / О. Д. Стешенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. –2013. – Вип. 42. - С. 390-393.

СЕЙСЕБАЕВА Н.Г., к.е.н., доцент,
ЦИКАЛО К.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Трансформаційні процеси в економіці України підвищують мінливість зовнішнього середовища, що призводить до посилення невизначеності та створення нових загроз для підприємництва. За цих умов сталий розвиток підприємств неможливий без перманентного забезпечення прийнятного рівня фінансової безпеки, як такого стану підприємства, що забезпечує здатність протистояти несприятливим зовнішнім впливам [1]. Важливою передумовою ефективного управління фінансовою безпекою є власне ідентифікація можливих загроз та визначення їх впливу на діяльність конкретного підприємства [2].

Існуючі загрози мають неоднаковий вплив для кожного підприємства, тому менеджменту необхідно проводити повний аналіз існуючих та потенційних загроз, прогнозуючи найбільш значущі із них. З метою повного охоплення загроз, у сучасній науковій літературі пропонується обширна класифікація, проте найбільш важливим з позиції управління є поділ загроз на зовнішні та внутрішні залежно від місця їх виникнення.

Найбільшу небезпеку для підприємства, як правило, становлять зовнішні загрози через складність їх виявлення, прогнозування та управління. Загрози цієї групи стосуються макросередовища підприємства, на яке впливають безліч ринкових, економічних, політичних, соціокультурних чинників, та мікросередовища, яке формують його конкуренти, посередники, споживачі, фінансові установи. Проте не менший вплив на фінансову безпеку справляють внутрішні загрози, які представлені, головним чином, неефективністю роботи менеджменту, можливими помилками в їх роботі, прийняттям незважених управлінських рішень чи бездіяльністю [3].

Загрози мають непостійний характер та можуть змінюватись у часі, тож ефективне управління повинно проводитись перманентно та включати такі обов'язкові етапи: створення системи превентивних заходів, аналіз та оцінка загроз, визначення заходів їх нейтралізації та безпосередньо їх усунення [4].

Варто відмітити, що джерелом загрози є не суто негативний чинник, а його деструктивна дія, що має ймовірнісний характер. В окремих випадках ця дія може надавати можливості для отримання додаткових вигід. Ймовірність виникнення загроз існує тоді, коли негативні процеси у зовнішньому середовищі накладаються на слабкі сторони підприємства [3]. Для визначення загроз та можливостей, які позитивно і негативно впливають на підприємство використовують SWOT-аналіз. Зазначений метод дозволяє оцінити фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, визначити можливі варіанти дій їх поєднання задля прийняття виваженого рішення щодо забезпечення фінансової безпеки. Окрім того для виявлення загроз в практиці використовують PEST-аналіз, SNW-аналіз та метод розробки сценаріїв розвитку подій [5].

Своєчасне виявлення загрози дозволяє підібрати прийнятний метод їх управління залежно від результатів аналізу й фінансових та трудових можливостей підприємства. Якщо превентивних заходи виявились неефективними та уникнути загрози неможливо, підприємство може створити спеціальний резерв для компенсації збитків чи скористатись послугами страхових компаній, пом'якшуючи можливі наслідки реалізації загроз [6].

Тож, основними завданнями системи забезпечення фінансової безпеки підприємства мають бути комплексний аналіз загроз, оцінка їх пролонгованого впливу та формування системи заходів щодо забезпечення фінансової безпеки.

Список використаних джерел

1. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних умовах: теоретичний аспект/ О. Ю. Амосов// Проблеми економіки. − 2011. − № 4. − С. 76-80.

2. Сілакова, Г. В. Загрози втрати фінансової безпеки підприємства / Г. В. Сілакова // Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості: програма і матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: НУХТ, 2015. – С. 109-110.

3. Зигрій О. В. Вплив ризиків та загроз на стан фінансово-економічної безпеки підприємств / О. В. Зигрій // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, Вип. 1. – С. 105-108.

4. Підхомний О. М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності / О. М. Підхомний, Н. О. Микитюк, І. П. Вознюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 605:

Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 119–123.

5. Картузов Є. П. Вплив ризиків і загроз на стан фінансової безпеки підприємств / Є. П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 115-124.

6. Орєхова К.В. Управління загрозами фінансовій безпеці підприємства [Текст] / К.В. Орєхова // Економіка промисловості, 2013. – № 1-2. – С.76-83.

СИРОМЛЯ К.А.,
ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕГАРЕГУЛЯТОРА В УКРАЇНІ В УМОВАХ КРИЗИ

Останнім часом ведуться дискусії щодо створення фінансового мегарегулятора в Україні. НБУ задумав докорінно перекроїти ринок фінансових послуг в країні, в доважок до банківського ринку хочуть взяти під контроль ще й всі фінансові ринки, включаючи страховий і фондовий.

Проблема організації та створення мегарегулятора є досить новою, тому їй не приділяли достатньої уваги вчені-економісти, проте справою займаються: голова управління стратегії та реформування банківської системи національного банку М. Видякин та з травня в НБУ працює 4 людини, у яких в задачах є аналіз того, що зараз представляє з себе ринок небанківських фінансових організацій (це близько 2500 компаній з активами на суму 163 млрд. грн.).

Спірне питання необхідності створення мегарегулятора зумовлює актуальність дослідження [1]. Економічні зміни, що відбуваються в нашій державі від часу здобуття нею незалежності, значно впливають на розвиток банківської системи та діяльності фінансово-кредитних установ. Найбільш істотний вплив мають процеси лібералізації і дерегуляції ринків капіталів, грошей та фінансових потоків.

Згідно з розробленою в НБУ «Стратегії реформування банківського сектора до 2020 року», будуть ліквідовані Нацкомфінпослуг і Нацкомісія з цінних паперів та фондового ринку - НКЦБФР.

Підзвітні їм компанії перейдуть на «обслуговування» в Нацбанк, який стане мегарегулятором фінансового ринку. Мегарегулятор - це організація, яка здійснює регулювання нагляду над усіма фінансовими структурами - банками,

страховиками, ломбардами, кредитними спілками, фінансовими компаніями та іншими учасниками фінансового ринку.

У травні 2016 року Верховна Рада України не проголосувала за законопроект, який передбачав створення єдиного органу нагляду, але обговорення тривали, і прийшли до рішення створити проектну команду зі «спліту» (назва проекту з розподілення функцій Нацкомфінпослуг). Свою позицію народні депутати пояснили побоюванням, що на сьогодні, фактичне створення мегарегулятора «на базі» Нацбанку буде тільки заважати НБУ виконувати його основну функцію закріплену Конституцією України - забезпечення стабільності національної грошової одиниці [1].

Гарним варіантом є запровадження діяльності двох окремих органів регулювання та нагляду (модель «Twin-peaks»). «Twin-peaks» – модель побудови системи нагляду та регулювання, яка передбачає існування двох незалежних регуляторів, один з яких (перебуває у складі центрального банку) здійснює пруденційне регулювання та нагляд за фінансовими установами, а другий (окрема структура, підпорядкована Міністерству фінансів) – відповідальний за встановлення правил та здійснення нагляду за діяльністю на фінансових ринках, захист прав інвесторів, споживачів фінансових послуг, і питань, пов’язаних з конкуренцією на фінансових ринках.

У світі діють різні моделі консолідованого нагляду над фінансовими ринками. Вибір моделі часто обумовлений історичним розвитком. Але важливо інше - вони діють. Тоді як Україна, вже зіткнулася з глобальними викликами фінансової стабільності, все ще сумнівається в доцільності переходу на нові принципи нагляду [2].

Список використаних джерел

1. Комплексна Програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року/Національний банк; Постанова, Програма від 18.06.2015 № 391/Документ v0391500-15, поточна редакція — Прийняття від 18.06.2015

2. Мегарегулятор как результат эволюции финансового регулирования/ ВЕСТН. МОСК. УН-ТА. СЕР. 6. ЭКОНОМИКА. - 2015. - № 4

3. Зигрій О. В. Вплив ризиків та загроз на стан фінансово-економічної безпеки підприємств / О. В. Зигрій // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, Вип. 1. – С. 105-108.

4. Підхомний О. М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб’єктів підприємницької діяльності / О. М. Підхомний, Н. О. Микитюк, І. П. Вознюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 605: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 119–123.

ТИЩЕНКО О.С.,
ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВИХ ПЕРЕВАГ І ПОТЕНЦІЙНИХ ЗАГРОЗ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОВАЛЮТ

Упродовж останнього десятиліття термінологія фінансового ринку збагатилася такими новими категоріями, як криптовалюта, біткоіни, блокчейн тощо. Проте для більшості людей вони поки що залишаються досить незвичними. Втім, враховуючи сучасні тенденції стрімкого поширення інформаційних технологій у різних сферах, зокрема в економіці, можна з упевненістю стверджувати, що за криптовалютою, тобто «електронною готівкою» – майбутнє.

Можливість використання криптовалюти була відкрита у 2008 р., і з того часу електронні гроші набули широкого розповсюдження. Причиною цього є значні потенційні переваги криптовалюти порівняно з альтернативними національними валютами. Характеристиками такої валюти є можливість «добувати» її самостійно, анонімність транзакцій, відсутність інфляції, підвищена захищеність, оскільки криптовалюту неможливо скопіювати [1].

Узагальнюючи, до основних переваг у використанні криптовалюти можна віднести такі:

– відсутність внутрішнього або зовнішнього адміністратора. Тому ніякі органи – ні банки, ні податкова служба, ні суди, не зможуть отримати доступ до транзакцій учасників платіжної системи;

– криптовалютою можна користуватися під псевдонімом. Тобто всі транзакції між усіма електронними гаманцями знаходяться в загальному доступі, однак неможливо пов'язати це з конкретною людиною. Щоправда, особу власника можна встановити, якщо є додаткова інформація.

Звичайно, як і в будь-якої технології, у криптовалют є свої недоліки чи потенційні загрози щодо їх використання:

– втрата пароля або доступу до електронного гаманця може призвести до повної втрати криптовалюти;

– не виключені варіанти, коли національний регулятор може заборонити користуватися таким видом розрахунків.

На сьогодні в світі існує понад 90 різних криптовалют. Найбільш поширеною і найдорожчою з них залишається біткоін (англ. – bitcoin). Біткоіни не випускаються центральними банками і не залежать від грошово-кредитної політики держави. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді.

Криптовалюти можуть бути вигідним об’єктом інвестуванням хоча й вельми ризикованим. Якщо взяти до прикладу інвестиції в біткоіни, то 14 червня ця криптовалюта коштувала $2340, а вже 16 липня її вартість не перевищувала $2000, або навпаки – 10 серпня біткоін коштував $3300, а 15 серпня його вартість підскочила до $4200, на 2 жовтня 2017 року вартість біткоіна дорівнює $4450 [2].

Отже, чи варто включати криптовалюту до власних розрахунків, кожен вирішує на свій розсуд, оскільки ймовірність отримати прибуток майже рівнопропорційна до можливості залишитися без доходу. Проте аналізуючи динаміку останніх коливань курсів криптовалют, можна зробити висновок, що інвестування в криптовалюту може бути перспективним за певних умов. Адже електронний бізнес вже став невід’ємною складовою сучасного економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Скромное обаяние биткоина: украинские реалии использования криптовалют [Електронний ресурс] / Сайт «Forbes Україна». – Режим доступу: http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obayanie-bitkoina-ukrainskie-realii-ispolzovaniya-kriptovalyut.

2. Курс Биткоин нацелен на новые высоты [Електронний ресурс] / Сайт «BitJournal». – Режим доступу: https://bitjournal.media/2017-09-30/analiz_czeny_bitcoin_1_oktyabrya_2017.

ЧЕРЕП А.В., д.э.н., профессор,
Запорожский национальный университет (Украина),
КАЛДЫБАЕВ Е.К., д.э.н., профессор,
Казахский национальный женский педагогический университет (Казахстан)

ИНВЕСТИЦИИ – ВАЖНЕЙШИЙ ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОЦВЕТАНИЯ УКРАИНЫ И КАЗАХСТАНА

В начале третьего тысячелетия Украина окончательно и концептуально задекларировала европейский выбор и ориентацию на инновационную модель своего развития. Как отмечено в Послании Президента Украины Верховному Совету «... Уже состоянием на сейчас украинским бизнесом создан современный инновационный сектор экономики, ориентированный на глобальный рынок и весомый с точки зрения макроэкономики. По итогам 2015 года, ИТ стала третьей сферой в Украине по объему экспорта, достигнув отметки в 2,5 млрд. долларов, что формирует 3% украинского ВВП. В стране зарегистрированы свыше двух тысяч стартапов, и они демонстрируют

стремительный рост - до ста процентов на год. Прошлогодний объем инвестиций достиг 132 млн. долларов, из них почти половину обеспечили иностранцы. Десять украинских ИТ-компаний включены к списку ТОП-100 аутсорсинговых компаний мира. Имеем огромный кадровый потенциал: более динамический в Европе растущее количество ИТ- специалистов, больше 90 тыс. сейчас с ожидаемым увеличением до 200 тыс. уже в будущем году. И хорошо, что наше высшее образование гибко реагирует на этот запрос рынка труда… Тем временем АПК остается одним из основных источников валютных поступлений к стране. Часть АПК в общей товарной структуре экспорта достигла наивысшего значения за 25 лет. Ведущая роль агросектора в контексте построения инновационной экономики выглядит, возможно, несколько противоречивой. Однако она крайне важна, пока длится процесс наращивания хозяйственным комплексом высокотехнологичных «мышц» [1].

Инвестиции - это долгосрочные вложения капитала в различные сферы экономики с целью его сохранения и увеличения.

Различают реальные (капиталообразующие) инвестиции - вложения в создание новых, реконструкцию или техническое перевооружение существующих предприятий и финансовые (портфельные) вложения в покупку акций и ценных бумаг государства, других предприятий, инвестиционных фондов.

В первом случае предприятие-инвестор, вкладывающее средства, увеличивает свой производственный капитал - основные производственные фонды и необходимые для их функционирования оборотные средства.

Во втором случае инвестор увеличивает свой финансовый капитал, получая дивиденды – доход на ценные бумаги. Вложения денежных средств в создание производств при этом осуществляют другие предприятия и организации, выпустившие акции для привлечения финансовых средств на осуществление их инвестиционных проектов.

Кроме того, различают прямые и косвенные инвестиции. В Законе Республики Казахстан «О государственной поддержке прямых инвестиций» выделяют прямые инвестиции - все виды инвестиций, за исключением связанных суверенными гарантиями РК и входящих в рамки официальной технической помощи или грантов, предоставляемых РК [2]. Косвенные инвестиции - это вложения в портфель, иначе говоря, набор ценных бумаг или имущественных ценностей. Например, инвестор может купить акцию взаимного фонда, который представляет собой диверсифицированный набор ценных бумаг, выпущенных различными фирмами.

Сделав эту покупку, инвестор будет обладать не требованиями к активам отдельно взятой компании, а долей в портфеле ценных бумаг.

Другой формой инвестирования является приобретение земельных участков, имущественных прав (оцениваемых денежным эквивалентом), лицензий на передачу прав промышленной собственности, секретов производства, патентов на изобретения; свидетельств на новые технологии, полезные модели и промышленные образцы, товарные знаки, фирменные наименования; сертификатов на продукцию и технологию производства, права землепользования и т. п.

Как свидетельствует мировой опыт, инвестиции выступают важнейшим фактором экономического процветания любой страны независимо от характера экономической системы. Неслучайно, в своем Послании народу Казахстана Президент Н.А. Назарбаев рассматривает привлечение инвестиций в экономику республики в качестве важнейшей стратегической задачи [3].

Однако для активного привлечения инвестиций в страну требуется создание определенных, привлекательных для инвесторов условий. Мировой опыт показывает, что капитал убегает из той страны, где наблюдается высокий уровень инфляции, отсутствует политическая и экономическая стабильность, не создана надежная законодательно-правовая база защиты прав собственности инвесторов, нет свободной конвертации валюты, отсутствуют возможности вывоза производимой продукции и получаемой прибыли. Как известно, в последние годы в связи с жесточайшим кризисом и высокой инфляцией Казахстан не мог быть привлекательной страной с точки зрения привлечения инвестиций, как отечественных, так и иностранных.

В этой связи, в течение трех последних лет экономическая стратегия Украины и Казахстана заключалась в достижении стабилизации макроэкономики, что означает сокращение дефицита бюджета и последовательное проведение жесткой монетарной и кредитной политики в целях подавления высокой инфляции. Многие ученые-экономисты и практики подвергают серьезной критике эту политику. Однако надо помнить о том, что наше Правительство не проводило монетарную политику в чистом ее виде, только за счет ограничения денежной массы.

Несмотря на тяжелейшее финансовое положение, государства оказывают существенную финансовую поддержку реальному сектору экономики. В Казахстане были созданы особые финансовые институты: Эксимбанк – для - финансирования инвестиционных и социальных проектов, объектов малого и среднего бизнеса; Реабилитационный банк - для проведения санации и реабилитации государственных предприятий; Фонд финансовой поддержки сельского хозяйства - для финансирования нужд сельского товаропроизводителя.

По мнению многих ученых, для Украины уже давно не существует

альтернативы инновационному алгоритму дальнейшего развития. «Специфика экономической ситуации, в которой она очутилась после распада СССР, не оставляет для нас выбора относительно других сценариев» [4, 5]. При условиях глобализации «международный вес» государств, их могущество определяются «не только наличием у них тех или других традиционных производственных ресурсов, сколько сравнением инновационных возможностей и умением эффективнее их использовать»

Список используемых источников

1. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2016 році». 06 Вересня 2016 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.president.gov.ua/.../shorichne-poslannya-prezidenta-do-verhovnoyi- radi-pro-vnutri-38077
2. Закон Республики Казахстан 28.02.1997 N 75-1. «О Государственной поддержке прямых инвестиций» [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.tengrinews.kz/zakon/.../id-Z970000075
3. Казахстан - 2030. Послание Президента страны народу Казахстана. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.https://ru.wikipedia.org/wiki/Казахстан-2030
4. Казахстанский путь–2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее. Послание Президента РК Н.А. Назарбаева народу Казахстана 2014г.
5. Конституція України. 28 червня 1996 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр

ЧЕРЕП О.Г., к.е.н., доцент,
ЄМЕЛ'ЯНОВА Д.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Активна інтеграція України до світових та європейських політичних і економічних структур потребує інтенсифікації трансформаційних процесів. Сучасний період розвитку, якому притаманні наявність та поглиблення кризових явищ, характеризується насамперед загостренням конкурентної боротьби серед суб'єктів підприємницької діяльності в усіх галузях національного господарства.

Для виживання та успішного функціонування за таких умов підприємствам треба бути конкурентоспроможними на ринках.

Для досягнення достатнього рівню конкурентоспроможності суб'єкти господарювання мають зосередитися на виробництві таких товарі та послуг, які найбільш задовольняють споживчий попит як за якістю, так і за ціною, що можливо лише у разі проведення виваженої інвестиційно-інноваційної політики. Саме цьому проблема створення наукового підґрунтя для формування ефективної інвестиційно-інноваційної політики є однією з найбільш актуальних проблем сучасної економіки підприємства.

Ми погоджуємося з думкою багатьох науковців [2, 3], що роль інноваційно-інвестиційної політики в процесі розвитку підприємств матиме такий характер: буде створена конкурентоспроможна національна економіка, буде встановлене взаємовигідне партнерство між державою та бізнесом, збільшиться відсоток використання наукоємного потенціалу України, більш ефективно будуть використовуватися ресурси країни та розвиватися пріоритетні сфери виробництва (машинобудування, енергетичний комплекс, аграрно-промисловий комплекс та ін.)

В свою чергу, інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств є об'єктивним процесом, що підлягає певній логіці, який розвивається у відповідності властивим йому закономірностям і має важливе значення для розвитку підприємства. Відзначимо, що інвестиційно-інноваційний процес починається з визначення інвестиційно-інноваційної політики та стратегії підприємства.

Формування інноваційно-інвестиційної стратегії на підприємствах повинна знайти своє вираження у інноваційно-інвестиційних програмах, що розраховані на тривалий період і охоплюють всі стадії технологічного циклу. В цілому, інноваційно-інвестиційна стратегія, займаючи провідне місце та відіграючи значну роль у процесі розвитку будь-якого підприємств, створює сприятливі умови для довготривалої, систематичної, ефективної та прибуткової діяльності вітчизняних підприємств. Роль інноваційно-інвестиційної стратегії в процесі розвитку підприємства зумовлена ще і тим, що вона впливає на широке впровадження результатів наукових досліджень на вітчизняних підприємствах. Це допоможе підвищити ефективність як економіки країни в цілому, так і окремих підприємств і галузей, по-перше, за рахунок збільшення тривалості існування підприємств, що забезпечують постійну зайнятість населення, сплату податків, збереження сировинних ресурсів. По-друге, впровадження інновацій дає можливість завантажити суміжні підприємства та забезпечує кооперацію. По-третє, за рахунок поступового зменшення залежності від імпортних матеріалів і комплектуючих виробів підвищиться економічна безпека країни, особливо у сфері виробництва товарів масового споживання.

Розвиток найважливіших напрямів інноваційної діяльності у промисловості повинен забезпечуватися завдяки реалізації відповідних державних програм. Але державне фінансування інноваційної діяльності у промисловості є мізерним і підприємства розраховують лише на власні ресурси.

Відсутність достатньої підтримки держави у розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств України, належним чином відобразилась на її стані.

Світовий досвід показує, що інноваційна діяльність більш активно розвивається там, де виявляється корпоративна чи приватна ініціатива, створено відповідні умови в державі, є надійні джерела фінансового забезпечення. Але відсутність коштів на реалізацію перспективних проектів, прогалини законодавства у сфері інноваційної діяльності та її результатів, відсутність податкових знижок і стимулів для впровадження новітніх технологій у серійне виробництво, недостатнє інформаційне забезпечення ринку новітніх технологій – все це стримує розвиток інноваційної діяльності в країні. Активізація інноваційної діяльності можлива шляхом широкого використання створених фінансово - промислових груп. бірж, можливостей малих інноваційних структур, таких, як технопарки, технополіси.

Отже, до основних проблем на сучасному етапі розвитку відносяться наступні: нестача коштів, так як впровадження нового продукту потребує великих капіталовкладень, недостатнє фінансування інноваційної діяльності з боку держави, як свідчать статистичні данні основним джерелом фінансування інноваційної діяльності є власні кошти підприємств – більше 70,0 % від загального обсягу витрат та недостатня актуалізація пріоритетних напрямів, що визначені у Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [1], а також їх недостатня підтримка з боку держави.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» 08.09.2011 № 3715-VI зі змінами і доповненнями (останні зміни від 05.12.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: htpp://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17

2. Ганущак-Єфіменко Л. М. Концептуальні основи управління розвитком інноваційно-активних підприємств [Електронний ресурс] / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Аграрний вісник Причонорномор'я. – 2010. – Вип. 53. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/avpch/En/2010_53/Ganushch

3. Доповідь «Інноваційна діяльність промислових підприємств України у 2013 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

ЧЕРЕП О.Г., к.е.н., доцент,
КОСЕНКОВА В.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Промислове виробництво в Україні формує понад 40% ВВП і забезпечує роботою більш ніж 1/4 частину населення України. На розвиток промислових підприємств безпосередньо впливає впровадження інноваційних розробок.

Інноваційний розвиток підприємства — це сукупність спонукальних мотивів. Ними можуть бути максимізація прибутку або мінімізація витрат у поєднанні з формуванням нового попиту, захоплення долі ринку, розвиток номенклатури продукції.

Отже, Україна дійсно має значний потенціал для розвитку інновацій, а саме найважливіший ресурс — потужні інтелектуальні ресурси. Країна поступово стає на шлях до інноваційного розвитку, але поки відсоткова динаміка на досить тривалому проміжку часу замала. Для того щоб втілити у реальних умовах, необхідно рішучі зміни, державна підтримка та ефективне управління. Інноваційний розвиток надає підприємству можливість отримати значні прибутки, які в процесі розподілу є джерелом формування ВВП та бюджетів усіх рівнів. Проте зростання ВВП на основі нових технологій становить лише 0,7%, в той час як середньоєвропейський показник становить 25–35%, а в Китаї сягнув 40%.

Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств можна оцінити за рівнем впровадження інновацій. Неоднорідною є також інноваційна діяльність регіонів. Так, частка промислових підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, у 2011 р. становила від 27,6%, а у 2016 р. - 29,2%, при цьому більша за середню у м. Києві, Херсонській, Запорізькій, Одеській, Івано-Франківській, Тернопільській, Чернівецькій та Хмельницькій областях. Значно менше інноваційних підприємств у Дніпропетровській, Полтавській та Закарпатській областях. Неоднорідною є також інноваційна діяльність регіонів. В Україні за результатами 2014 р. інноваційно-активними були 1609 підприємств або 16,1% від загальної їх кількості. Основні тенденції розвитку інноваційної діяльності дає можливість підсумувати про її зростання.

До проблем потрібно віднести суттєву нестачу власних фінансових ресурсів, які потрібні для забезпечення інноваційного розвитку, а також існує значна кількість перешкод щодо зовнішніх джерел фінансування. Вихід з кризового стану та переорієнтація економіки на сталий розвиток є можливими

лише за умови здійснення низки значних економічних перетворень та створення нового спектру організаційно-економічних і інституціональних рішень.

Таким чином до основних напрямів підвищення інноваційної активності підприємств України, доцільно віднести:

– законодавчі зміни щодо системи пільг та стимулів у галузі інноваційної діяльності;

– створення інноваційної інфраструктури на загальнодержавному та регіональному рівні, яка б забезпечувала ефективне використання науково-технічного потенціалу, підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності підприємств (бізнес-інкубатори, технопарки, центри трансферу технологій);

– розвиток та посилення дії фінансово-кредитних інститутів, що забезпечують безперервність фінансування інноваційних проектів (венчурні компанії, інноваційні фонди);

– формування сучасної організаційної структури управління за здійсненням інноваційної діяльності на загальнодержавному, регіональному рівні та на рівні підприємства;

– використання маркетингових підходів щодо вивчення майбутніх потреб у нових товарах та послугах;

– підготовка висококваліфікованих працівників та залучення їх в активні галузі для створення нових технологій;

– активізація міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва.

Реалізація запропонованих заходів дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств, стабілізувати прискорений процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні та залученні зовнішні інвестиції на інноваційну діяльність. На рівні держави інноваційна політика має стимулювати інноваційний розвиток промислових підприємств та підтримувати впровадження інновацій, що забезпечить розвиток економіки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 399 с.

2. Давідов М. В. Шляхи організаційно-фінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України / М. В. Давідов // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4 (82). – С. 130–134.

3. Зятковський І. В. Державна підтримка нових форм інноваційної

діяльності промислових підприємств / І. В. Зятковський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 73–81.

4. Підхомний О. М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності / О. М. Підхомний, Н. О. Микитюк, І. П. Вознюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 605: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 119–123.

5. Картузов Є. П. Вплив ризиків і загроз на стан фінансової безпеки підприємств / Є. П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 115-124.

ЧЕРЕП О.Г., к.е.н., доцент,
РІЗНИЧЕНКО В.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НЕОБХІДНІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Головними проблемами сучасного управління є питання впровадження інновацій суб'єктами господарювання. На сьогодні зацікавленість до досліджень сучасних інноваційних процесів в економіці відбувається, насамперед, завдяки технічному і технологічному розвитку як фактора конкурентоздатності та конкурентоспроможності підприємств, фірм, галузей та країн у цілому.

Основою для розвитку національного виробництва є досягнення конкурентоздатності підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Конкуренція зумовлює появу на ринку підприємств, які активно займаються інноваційною діяльністю. За умов ринкових відносин в Україні розвиток малого та середнього бізнесу є пріоритетним напрямом розвитку національної економіки, її рушійною силою

Ефективність використання сучасних науково-технічних досліджень визначається насамперед якістю виробничих, технічних, організаційних, маркетингових та фінансових операцій, які й формують інноваційний процес і є його невід'ємною частинкою. Інновації – це діяльність, спрямована на використання результатів нових ідей, нових розробок та наукових досліджень, яка зумовлює появу на внутрішньому, зовнішньому ринках нової конкурентоздатної та конкурентоспроможної продукції.

В економічній літературі залежно від ступеня новизни усі інновації поділяють на такі групи:

– новизна світового масштабу – винахід, який не має аналогів у світі;

– новизна в масштабах певної (конкретної) країни – цій інновація немає аналога в певній (конкретній) країні, але існує за її межами;

– новизна в масштабі певного (конкретного) підприємства – це інновації, які мають відповідні аналоги на інших підприємствах;

– та інновації, які застосовуються тільки на певному (конкретному) підприємстві.

За сучасних умов господарювання інновації стають головним та першочерговим чинником економічного розвитку для більшості підприємств та національної економіки в цілому.

Необхідність здійсненення інноваційної діяльності полягає в тому, що вона:

- здійснює прискорення зростання продуктивності факторів виробництва, що важливо за умов дефіцитності принаймні одного з них;
- забезпечує прискорення зростання обсягів виробництва;
- прискорює структурні зрушення, сприяють перерозподілу ресурсів на перспективні напрями суспільно-економічного розвитку;
- поліпшує статус країни в глобальній економіці та національну конкурентоспроможність.

Отже, інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу.

Економіка України уже досить довго є не зовсім сприятливою до впровадження наукових та технічних нововведень, саме через недостатність фінансування та досить низький рівень виробничої бази, недосконаліть податкової та законодавчої бази. Тому перед державою та органами влади стоїть завдання активізації інноваційної діяльності. Вирішення проблеми та завдання активізації інноваційної діяльності неможливе без впровадження стимулюючих заходів з боку держави, проведення ефективної науково-технічної, інвестиційної та інноваційної політики.

Список використаних джерел

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні // Статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2010. – 526 с.

2. Космидайло І.В. Проблеми інноваційного розвитку в Україні та шляхи їх вирішення. // Актуальні проблеми економіки. - 2007, №2. ст. 20-27.

3. Крисальний О.В. Організаційно-економічні особливості інноваційної діяльності // Економіка АПК. - 2005, №8. ст.10-13.

4. Цигилик І.І., Кропельницька С.О., Мозіль О.І., Ткачук І.Г. Економіка і організація інноваційної діяльності: навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури», 2004. - 128 ст.

5. Щедріна Т. Ринок інновацій та шляхи його розвитку. // Економіка і прогнозування. - 2004, №4. ст..109-118.

6. Економіка та організація інноваційної діяльності // Сухоруков А. І. — Київ 2011.

ЧКАН І.О., к.е.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА КОРДОНОМ

Режим здійснення валютних операцій на території України, загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших фінансових установ України в регулюванні валютних операцій, права й обов'язки суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю, відповідальність за порушення валютного законодавства встановлені Декретом КМУ «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.93 р. № 15-93 (зі змінами та доповненнями від 27.09.14).

Національний банк України продовжує реалізовувати напрями Концепції нового валютного регулювання (затверджена 1.12.2016 р.) в рамках спрощення правил переказу та відкриття рахунків за кордоном фізичними особами.

Лібералізація та спрощення правил валютних переказів для українців вступили в дію з прийняттям постанови Правління Національного банку України від 15.06.17 № 54 «Положення про функціонування автоматизованої інформаційної системи Національного банку України «Реєстр індивідуальних ліцензій на здійснення фізичними особами валютних операцій»«. Згідно цього положення фізичній особі дозволяється протягом календарного року провести на підставі виданих їй е-ліцензій валютні операції на загальну суму, що не має перевищувати в сукупності 50 000 доларів США включно (еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на дату видачі відповідної е-ліцензії) [1].

Е-ліцензія – індивідуальна ліцензія в електронній формі, що видається Національним банком фізичній особі для здійснення нею валютної операції.

Е-ліцензії видаються Національним банком для здійснення трьох видів валютних операцій: інвестиції за кордон, розміщення коштів на власному

валютному рахунку за кордоном, виконання власних зобов'язань перед нерезидентом за договором страхування життя.

Для отримання електронної ліцензії необхідно звернутися до уповноваженого банку, в якому відкрито власний рахунок та надати документи в паперовому або електронному вигляді. Заява в Національний банк про видачу електронної ліцензії у вигляді електронного документа повинно бути затверджене заявником електронним цифровим підписом, а паперова форма обов'язково підписується заявником. Уповноважений банк зобов'язаний пересвідчитись в достовірності поданих документів заявника. Крім того, обов'язковим є підтвердження джерел походження коштів. Для цього необхідно надати декларацію про доходи з позначкою податкової адміністрації за місцем реєстрації.

Після розгляду заявки та перевірки документів уповноважений банк видає ліцензію або у випадку відмови, обґрунтовує причини анулювання ліцензії. Причинами відмови заявнику в надісланні до Національного банку запиту можуть бути невідповідність поданих документів установленим законодавством України вимогам, наявність в поданих документах недостовірної інформації, невідповідність інформації, наведеній у заяві про видачу е-ліцензії, наявність заборони/обмеження на проведення валютної операції в законодавстві України та інші причини, визначені Положенням НБУ № 56.

Видача, анулювання НБУ електронної ліцензії безкоштовне. Але за подальші операції уповноважений банк буде знімати комісію, як одноразову, так й нарахування процента від суми.

Список використаних джерел

1. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0054500-17 (дата звернення 2.10.2017)

ЧКАН І.О., к.е.н., доцент,
АБРАМОВА А.В.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

РОЗВИТОК РИНКУ ПОХІДНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Найважливішою частиною розвиненого ринку цінних паперів є терміновий ринок, або ринок похідних цінних паперів. Поняття похідних цінних паперів пов'язано з тим, що виконання зобов'язань за ними передбачає проведення операцій з іншими цінними паперами, товарами або валютою, які складають їх базисний актив. У теорії і практиці ці цінні папери часто називають деривативами.

Похідні цінні папери – цінні папери, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом строку, встановленого договором, цінних паперів, інших фінансових та/або товарних ресурсів.

До основних особливостей похідних цінних паперів слід віднести:

1. операції з такими цінними паперами дає можливість всім видам інвесторів отримувати прибуток при мінімальних вкладеннях і з меншими ризиками порівняно з базисними активами;

2. формування цін на ці похідні цінні папери ґрунтується на цінах реальних базисних активів, які повинні бути поставлені в майбутньому відповідно до умов даного контракту;

3. операції з похідними цінними паперами мають терміновий характер – виконання зобов'язань контрагентів повинні відбутися в певний термін у майбутньому, і їхній обіг має обмежений термін (від декількох днів до декількох місяців) в порівнянні з базисними активами.

Згідно з класифікацією Банку міжнародних розрахунків виділяють чотири типи базових активів деривативів:

1) товари (ціна деривативу «прив'язується» до ціни певного товару або руху індексу на групу товарів);

2) акції (ціна деривативу «прив'язується» до ціни певної акції або руху індексу цін на групу акцій);

3) іноземні валюти (ціна деривативу «прив'язується» до курсу однієї або декількох валют);

4) процентні ставки (ціна деривативу «прив'язується» до фіксованої, плаваючої або комбінованої процентної ставки) [1].

В умовах підвищеної невизначеності джерел інвестиційних ресурсів і кризового стану економіки, значної волатильності валютних курсів і процентних ставок постає необхідність вирішення проблем розвитку ринку похідних фінансових інструментів як платформи для зменшення та страхування ризиків інвестування.

Обсяг ринку деривативів спадає протягом 2013–2016 рр. значними темпами: зменшення вартості контрактів на 27,70 % у 2014 р. та на 48,31 % у 2015 р. Це свідчить про непопулярність похідних фінансових інструментів, а також про нерозвинуту інфраструктуру фондового ринку України для проведення операцій підвищеної складності [1].

Список використаних джерел

1. Колодізєв О. М., Коцюба О. В. Аналіз перспектив розвитку ринку деривативів в Україні з урахуванням вирішення проблеми його нормативно-правового регулювання. Фінанси та банківська справа. 2016. С. 37–56.

2. Міжнародні фінанси. Навч. посіб. 5-те вид. перероб. та доп. / за ред. Козака Ю. Г. Київ. Катовіце: Центр учбової літератури. 2014. 348 с.

ЧКАН І.О., к.е.н., доцент,
МАКАРОВ Р.І.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

РИНОК ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Ринок державних цінних паперів – важливий сегмент фінансового ринку країни. За ринкової системи господарювання державні цінні папери можуть стати дієвим інструментом, що здатний позитивно впливати на інвестиційні процеси в країні. Основними цілями емісії державних цінних паперів є фінансування поточного бюджетного дефіциту, стабілізація фінансового ринку, регулювання грошової маси в обігу, касове виконання державного бюджету, забезпечення портфельних інвесторів низько ризикованими фондовими інструментами.

За дорученням Кабінету Міністрів та з погодженням з Національним банком України Міністерство фінансів України визначає обсяги емісії державних цінних паперів та терміни погашення у межах загального обсягу емісії, а також визначає цінові умови придбання державних боргових зобов'язань. Національний банк України виступає агентом з продажу державних цінних паперів та провадить депозитарну діяльність щодо цих цінних паперів.

Ринок державних цінних паперів України представлений облігаціями внутрішніх та зовнішніх державних позик різних років, казначейськими зобов'язаннями, облігаціями місцевих позик.

В структурі коштів, залучених до Державного бюджету України, впродовж 2011-2016 рр. переважають середньострокові облігації внутрішніх державних позик (ОВДП) строком до 3-х років. Короткострокові валютні ОВДП можуть користуватися попитом як інструмент хеджування валютних ризиків і вирівнювання валютної позиції, а також слугувати ліквідним забезпеченням за операціями рефінансування.

Станом на 01.10.2016 р. сукупний обсяг ОВДП в обігу складав близько 553 млрд. грн. (505 млрд. грн. на початок року). З них 66 % знаходяться у власності НБУ, 28 % – у власності комерційних банків.

У розвинутих країнах державні цінні папери завдяки їх безризиковості є привабливим фінансовим інструментом. В Україні, незважаючи на присвоєння державними цінним паперам нульового рівня ризику (згідно з Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні), вони фактично є ризиковими інвестиційними інструментами, незважаючи на те, що номінальна дохідність державних цінних паперів в Україні є досить високою.

В Україні впродовж останніх років активно та регулярно здійснюються випуски єврооблігацій. Станом на 31.08.2016 у структурі державного боргу України заборгованість за випущеними облігаціями зовнішніх державних позик (2013, 2014 та 2015 рр. сумарно) становила 18,04 млрд. дол. США [2].

В Україні за час її незалежності було здійснено декілька випусків казначейських зобов'язань. Дані цінні папери є короткотерміновими та випускалися на строк один-два роки. У 2014 р. в Україні було випущено казначейські зобов'язання «Військові» в кількості 100 тис. шт. номінальною вартістю 1 000 грн. Це цінні папери на пред'явника, їх було емітовано однією серією В у документарній формі загальним обсягом 100 млн. грн. із строком обігу 24 місяці [3].

Список використаних джерел

1. URL: http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1188 (дата звернення 5.10.2017)

2. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/100-2014-%D0%BF (дата звернення 6.10.2017)

3. URL: http://www.minfin.gov.ua (дата звернення 6.10.2017)

ШВЕЦЬ Ю.О., к.е.н., ст. викладач,
ЗУБЛЕВСЬКА Я.Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ – ЯК ОСНОВА ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день розвиток податкової системи України відбувається за умов політичної нестабільності, неефективності чинного законодавства, погіршення соціально-економічного розвитку держави і тому виникає необхідність реформування діючої системи оподаткування. Водночас, ефективність формування податкової системи залежить від злагодженості роботи органів державної влади, розвитку податкової політики, коригування податкового законодавства. Тому, стягнення податкових платежів є основним джерелом наповнення державного бюджету і в залежності від ефективності діяльності податкових органів визначається рівномірність розподілу податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Все вищеозначене свідчить про існування певних проблем у діючій податковій системі та підтверджує необхідність її реформування.

Питаннями визначення сутності податків займалося багато вітчизняних вчених, серед них: М.П. Кучерявенко, Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий і О.М. Десятнюк, П.В. Мельник. Такі вчені як А.В. Гречко, І.М. Макарчук, О.В. Перчук, В.М. Виноградня, В.Л. Андрущенка вивчали проблеми реформування податкової системи України, але багато питань все ще залишаються дискусійними та недостатньо дослідженими [2; 3; 4].

За сучасних умов податкова система є одним з головних інструментів економічного впливу на розвиток держави. Вагому роль в розвитку податкової системи відіграє податкове регулювання, яке сприяє вирішенню ряду завдань: регулювання попиту і пропозиції, впливи на темпи інфляції, створення високого рівня конкурентоспроможності.

Для податкової системи країни характерним є ряд проблем. Одним з основних недоліків податкової системи України є високий рівень податкового навантаження на економіку. Цей показник є основним критерієм в оцінці ефективності податкової системи країни. У країнах з розвинутою ринковою економікою дуже різні ставки податку, що залежить від специфіки кожної окремої країни. Проте в України переважають непрямі податки і співвідношення непрямих та прямих податків залежить від життєвого рівня населення, рівня податкової культури, загальної спрямованості суспільства на вирішення соціальних проблем [1].

Ще однією проблемою податкової системи України є наявність великої кількості малоефективних податків. Одним з таких податків є податок на прибуток, котрий платники повинні сплачувати щоквартально та декларувати. В багатьох країнах Європи він сплачується раз на рік та держава надає пільги для різних категорій платників. В нашій країні це погіршує позиції простоти ведення бізнесу та збільшує витрати суб’єктів підприємницької діяльності на сплату податків.

Однією з основних проблем податкової системи є те, що нормативно-правова база оподаткування є складною та суперечливою. Питання оподаткування і досі регулюються не тільки законами, але також декретами Кабінету Міністрів України, указами Президента України і, як наслідок, багато норм мають двояке значення та мають нечіткий характер. Дана обставина негативно позначається на діяльності багатьох підприємств, знижує привабливість ведення бізнесу для іноземців.

Також податкова система України характеризується фіскальною спрямованістю, оскільки податкове навантаження в основному йде на виробничу сферу, проте недостатнє навантаження на використання ресурсів. Вищенаведена проблема впливає на розвиток економіки, рівень конкурентоспроможності держави на світових ринках.

Визначивши основні проблеми податкової системи України можемо зазначити, що вона потребує негайного реформування. Потрібно відзначити, що реформування податкової системи дозволить покращити її ефективність, сприятиме регулюванню відносин між платниками податків та державою, уникнути механізму подвійного оподаткування та протиріч при застосуванні різних нормативних актів, положень, законів. Серед позитивних сторін проведення реформування податкової системи слід визначити: детінізацію економіки, поліпшення адміністративних податків та спрощення їх сплати, подолання корупції, створення умов для активізації підприємницької діяльності, забезпечити стабільність в суспільстві.

Отже, поетапне та виважене зниження податкового навантаження на національну економіку забезпечить збалансованість бюджетної системи. Одним з головних завдань реформування є підвищення ефективності та прозорості податкової системи України.

Таким чином, аналіз системи оподаткування в Україні свідчить про наявність багатьох недоліків, проблем, які не дозволяють країні вийти на новий рівень розвитку національної економіки. Вирішивши основні проблеми, ми можемо досягти значного соціально-економічного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності та залучення іноземного капіталу. Варто зауважити, що реформування податкової системи сприятиме налагодженню становища платників податків, виконанню податковими органами покладених на них функцій, прискоренню інноваційно-інвестиційного розвитку, покращенню умов діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Буряк С.В. Податкові спори: виникнення, природа, засоби врегулювання: навч. посіб. / С.В. Буряк, П.В. Мельник, Н.І. Рубан, О.М. Пасенюк, Ф.О. Ярошенко, З.С. Варналій / С.В. Буряк (заг. ред.). – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 800 с.

2. Гречко А.В. Перспективи реформування податкової системи України в умовах євроінтеграції / А.В. Гречко // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 60–70.

3. Макарчук І.М. Проблеми реформування податкової системи України / І.М. Макарчук, О.В. Перчук, В.М. Виноградня // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 31(1). – С. 262–271.

4. Податкова система: навч. посіб. / за заг. ред. Андрущенка В.Л. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 416 с.

ШВЕЦЬ Ю.О., к.е.н., ст. викладач,
СИНЬООКА Д.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЇ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

На підприємствах ризик-менеджмент є невід`ємною та необхідною ланкою задля здійснення підприємницької діяльності. Головним завданням ризик-менеджменту є своєчасне виявлення та миттєве запобігання несприятливих умов розвитку підприємства, знаходження шляхів мінімізації цих умов та формування механізму управління.

Своєю діяльністю ризик-менеджмент створює умови для аналізування всіх ризиків підприємства з метою досягнення максимального ефекту на кожному з етапів діяльності підприємства.

Слід відзначити, що ризик-менеджмент спрямований на пошук оптимально можливого співвідношення між високим рівнем ризику, що з легкість зможе призвести до краху підприємства, та взагалі відмовою від ризику, що в подальшому призведе до втрати конкурентоспроможності на ринку.

Для підприємства є важливою ланкою створення стратегії управління економічним ризиком, адже вона сприяє досягненню цілей, основної мети та виявленню ризику, пошук напрямів його зменшення.

Рис. 1. – Процес управління ризиками: вибір стратегії поведінки підприємства [2].

У процесі ризик-менеджменту можуть використовуватися стратегії реагування на ризик (рис. 1), такі як:

- ухилення від ризику – тобто в процесі своєї діяльності підприємство може відмовитися від виконання деяких дій, частково зменшивши рівень ризику;

- перерозподіл (передача) ризику – зменшення ризику на підприємство шляхом передачі частини ризику на іншу компанію, яка володіє більшими повноваженнями і має кращі умови для вирішення негативних наслідків впливу ризику;
- скорочення (мінімізація) ризику – розробка певних дій, які спрямовані на зменшення імовірності виникнення ризикових ситуацій;
- прийняття ризику – підприємство погоджується з наявністю ризику і в ході своєї діяльності шукає шляхи вирішення проблеми [3].

Стратегії ризик-менеджменту завжди повинні співпадати зі стратегіями розвитку самого підприємства. В діяльності підприємства існують певні проблеми, які найкраще вирішувати з використанням стратегії ризик-менеджменту. При цьому ризики мають бути зрозумілими для всіх, рішення з прийняття ризику мають відповідати стратегічним завданням діяльності підприємства та мають бути конкретними і чіткими, очікувана дохідність має компенсувати сам ризик [1, с. 36-42].

Організація ризик-менеджменту на підприємстві значною мірою залежить від кількості страхованих ризиків в співвідношенні до загальної вартості підприємницьких і фінансових ризиків, до яких дане підприємство має схильність. На даний момент, в Україні, розвиток сфери страхування має не найкращі показники діяльності, а малі підприємства не мають великого попиту на послуги з управління ризиками.

Проаналізувавши систему управління діяльності підприємств можна визначити, що існують певні проблеми, які полягають в тому, що підприємства не можуть своєчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища в економіці держави. Для вирішення цих питань підприємству потрібно налагодити свою інформаційну базу, встановити порядок в системі планів підприємства, підвищити рівень кваліфікації спеціалістів, покращити ефективність елементів контролінгу. Система управління з традиційного перспективного планування має перейти на стратегічне, яке зорієнтоване на довгострокову перспективу розвитку підприємства [4, с. 26-34].

Для підприємств машинобудування України, окрім зазначених вище проблем, характерним є ряд інших, таких як: відсутність інвестиційної підтримки з боку держави, дефіцит сучасної транспортної інфраструктури, технологічне відставання від розвинених країн світу, нестабільний стан зовнішньої торгівлі. Для вирішення цих проблем підприємство повинно точно і злагоджено планувати свою діяльність, яка відповідає вибраним цілям та прогнозувати її результати щодо конкретної ринкової ситуації.

Проблемами в стратегії формування ризик-менеджменту на підприємстві можна визначити те, що навіть дуже потужне підприємство не володіє

достатніми даними про своє теперішнє і майбутнє становище та не може передбачити всі зміни, що відбуваються в зовнішньому середовищі. Підприємство не в змозі повністю усунути невизначеність і повністю спланувати свою діяльність [5].

Отже, використання стратегії ризик-менеджменту дозволить поглянути на свій бізнес з іншої сторони (зі сторони ризику), зменшити наслідки деяких ризиків, передбачити велику кількість несприятливих подій і своєчасно зреагувати на них, повністю або частково уникнути втрат і скористатися можливостями, що надаються. Для того щоб визначити, чи є дієвим ризик-менеджмент на підприємстві, потрібно оцінювати результати роботи, тому що, кінцева мета ризик-менеджменту повинна відповідати цільовій функції підприємства.

Список використаних джерел

1. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: навч. посібник. / В.В. Іванова. — К.: «Центр учбової літератури», 2006. — 472 с.
2. Куташенко М.В. Сутність ризику і причини його виникнення / М.В. Куташенко // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 6. — С. 45-48.
3. Марцинковский Д.А. Обзор основных аспектов риск-менеджмента / Д.А. Марцинковский // Компетентность. — 2009. — № 1. — С. 37-42.
4. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / під заг. ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. — Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2007. — 101 с.
5. Смерічевський С.Ф. Ризик-менеджмент машинобудівних підприємств України в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / С.Ф. Смерічевський // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2015. — № 6(87). — С. 67-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2015_6_17.

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
ДУДКА О.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НЕОБХІДНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЯХ

В умовах сучасного економічного розвитку України та світового ринку для підтримання конкурентоздатності підприємствам важливо використовувати новітні технології, інноваційні проекти, інтерактивні лінії комунікацій. Дані

аспекти є дорогими та вартісними для тих хто бажає їх використовувати, тому в нашій державі вони не є широко розповсюдженими серед керівників підприємств.

Нерівномірність інноваційної активності Г. Менш пояснює особливостями функціонування ринкової економіки. Орієнтуючись на поточний прибуток, багато менеджерів оперує поточною економічною кон'юнктурою, незважаючи на довгострокові альтернативи технологічного розвитку [1].

Організаційно-економічний механізм інноваційної діяльності підприємств, як і будь-який інший механізм, повинен будуватися на основі сукупності принципів, за якими доцільно було б його формувати на вітчизняних промислових підприємствах. На думку провідних науковців, дуже важливим є досягти простоти підходу, яка забезпечила б спроможність застосування цих принципів у практичних цілях [2].

Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування інноваційного підприємництва відіграють складові інноваційної інфраструктури, зокрема, такі як технопарки, бізнес-інкубатори, технополіси тощо, які сприяють виходу інновацій на ринок. В Україні на даний момент діють технопарки, які представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика технопарків України

Технопарк	Напрямки діяльності
Харківський технопарк «Інститут монокристалів» (ІМК)	медицина і біотехнології, машинобудування і приладобудування, енергетика, нові кристалічні і полімерні матеріали для енергетики, а також вироби з них, енергоефективні електричні машини і силова електроніка, енергоефективні джерела світла і альтернативні джерела енергії, матеріали, прилади, устаткування і технології для моніторингу і захисту навколишнього середовища, технічні засоби боротьби із злочинністю;
Технопарк «Інститут електрозварювання ім. Є.О.Патона"	сучасні енергоефективні і ресурсозберігаючі технології, устаткування і конструкції; спеціальна електрометалургія, технології переробки металолому.
Технопарк «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка"	отримання і обробка початкової сировини, виготовлення напівпровідникових, діелектричних, електропровідних матеріалів і багатошарових структур на їх основі.

Наведені в табл. 1 технопарки є розвинутими та ефективними в своїй роботі, їх діяльність більше направлена на виробничу сферу, металургію.

Інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки на основі практичного використання нових знань. При цьому за рахунок впровадження інноваційної моделі

економічного розвитку забезпечується підвищення ефективності національного виробництва на основі найбільш оптимального використання абсолютних та порівняльних конкурентних переваг.

Список використаних джерел

1. Корсікова Н.М. Організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємства в сучасних умовах // Економіка харчової промисловості, № 3, 2009 р.- 8-11 с

2. Тульчинська С.О. Функціонування організаційно-економічного механізму інноваційного процесу // Стратегічні пріоритети, №1(6), 2008 р.- 89-95 с.

3. Чіпко Т. М. Технопарки України / Т.М. Чіпко // [Електронний ресурс]: Суспільна географія України та світу. – Режим доступу: http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/759-tekhnoparki-ukrajini

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
ЗАВАЛЬНЮК А. О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЦИКЛІЧНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Технологічні зміни зумовлюють соціальні, політичні та культурні зрушення. Кожне зі зрушень вирішує певні проблеми суспільства, але його подальший розвиток породжує нові проблеми, для вирішення яких потрібен час, і соціальна система неминуче переживає періоди економічного спаду та зростання. При цьому кінець попередньої хвилі історичного розвитку є початком нової хвилі.

Загальними умовами для інноваційного розвитку є:

1) наявність відповідних науково-технічних відкриттів та винаходів;

2) господарські можливості застосування цих відкриттів та винаходів. Саме розвиток техніки включено в ритмічний процес розвитку великих циклів [1].

Збільшення обсягів фундаментальних знань приводять до наукових революцій і, таким чином, сприяють нерівномірному надходженню в економіку базисних нововведень. По-друге, виникнення кластера пояснюється закономірностями руху споживчого попиту на нововведення. По-третє, для появи кластера необхідно як довгострокове поліпшення загальноекономічної кон’юнктури, так і відсутність бар’єрів на шляху створення та впровадження нових технологій у досить широкій групі галузей і секторів виробництва.

Життєвий цикл кожного технологічного укладу має три фази розвитку й визначається досить довгим періодом існування [2].

Перша фаза припадає на зародження та формування нового ТУ в надрах попереднього і, спираючись на створений виробничий потенціал, набуває подальшого розвитку.

Друга фаза пов'язана зі структурною перебудовою економіки на базі нової технології виробництва та збігається із домінуванням певного технологічного укладу. Швидкість дозрівання певного ТУ залежить від сприятливих технологічних та соціально-економічних умов середовища. Якщо існує хоч і незначний, але стійкий, незалежний від цін попит на новий метод, процес, продукт, то розвиток елементів нового технологічного укладу прискорюється.

Третя фаза починається «зрілістю» життєвого циклу ТУ й закінчується поступовим затуханням і відмиранням застарілого технологічного укладу [3].

Отже, розвиток технологій – основна рушійна сила прогресу. Нова технологія виникає не одна, а у зв'язці з іншими технологіями, що взаємодоповнюють одна одну. Нова модель економічного зростання, яка ґрунтується на інноваційному типі розвитку, передбачає зміну самого поняття науково-технічного прогресу і науково-технічного розвитку. Сьогодні, наприклад, пріоритетами інноваційної складової розвитку є інтелектуалізація виробничої діяльності, екологічність, використання високих технологій тощо [4]. Ця модель потребує відповідної державної інноваційної політики, розроблення заходів щодо ефективного стимулювання інновацій, розвитку наукомістких галузей та створення ресурсозберігаючих, екологічно чистих виробництв.

Список використаних джерел

1. Управління інноваційним розвитком. Модульна програма для менеджерів / А. В. Гунько, О. С. Сахневич, Г. В. Цуріков, Д. В. Оберемко. — К.: КНТЕУ, 2014. – 417 с.

2. Макферсон Дж. Управління проектами: Пер. з англ. / Під ред. А. Н. Кочерги — Х.: ХНУ, 2015.

3. Демидов Л. І. Інноваційний менеджмент підприємства: Навч. Посібник. — Л.: «Львівська політехніка», 2015. – 283 с.

4. Курцин К. С., Пейкова М. І. Інноваційний менеджмент в Україні. Навч. пос. 2-ге видання — К.: Либідь, 2015. – 197 с.

5. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: навч. посібник. / В.В. Іванова. — К.: «Центр учбової літератури», 2006. — 472 с.

6. Куташенко М.В. Сутність ризику і причини його виникнення / М.В. Куташенко // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 6. — С. 45-48.

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
ЗАВАЛЬНЮК Р. Є.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВИДИ ЕФЕКТУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ

Залежно від витрат і результатів інтегральних показників розрізняють такі види ефекту від реалізації інновацій:

- економічний (вартісні показники);
- науково-технічний (новизна, корисність, надійність);
- фінансовий (фінансові показники);
- ресурсний (споживання того чи іншого виду ресурсу);
- соціальний (соціальні результати);
- екологічний (шум, випромінювання й інші показники фізичного стану навколишнього середовища) [1].

Загальним методом оцінки ефективності інновації є відношення ефекту (результату) до витрат.

Науково-технічний ефект полягає у розвитку наукових, технічних і технологічних галузей у процесі інноваційної діяльності. Це результат реалізації виробничих інновацій.

Комерційний ефект (фінансово-економічний) - відбиває фінансові результати від реалізації інновацій в якості продукту або послуги на ринку інноваційної продукції.

Соціальний ефект - це результат нововведень, що сприяють задоволенню потреб людини і суспільства (підвищення добробуту суспільства).

Ресурсний ефект відображає можливість отримання додаткових ефектів від взаємодії різних ресурсів або варіантів їх поєднання, з відшкодуванням дефіцитного ресурсу, залученням у господарсько-економічний оборот ресурсів, які раніше не використовувалися.

Екологічний ефект - це результат, одержуваний від реалізації інновацій при виробництві, експлуатації та утилізації, відносно вільний від негативного впливу на навколишнє середовище [2].

Світові витрати на інноваційні проекти з 2001 р. по 2016 р. виросли в західних країнах утричі, у Південній Азії за цей же період витрати на інновації зросли в 4,2 рази, майже вдвічі обігнавши темпи зростання світового ВВП. При цьому більша частина цих витрат — гроші не держав, а бізнесу.

Глобальне опитування керівників компаній у 2016 р. показало: половина компаній вважає, що інноваційні зусилля суттєво впливають на збільшення їх доходів завдяки росту продажів. Кожна п’ята компанія-лідер з впровадження інновацій чекає збільшення прибутку на 15% у наступні п’ять років.

Інноваційність компанії також є вагомим фактором припливу чи відпливу талантів. Deloitte виявила, що дві третини молодих співробітників у світі збираються змінити місце роботи в найближчі три роки, а дослідження Dell та Intel показало, що двоє з п'яти підуть через низькі технології в компаніях [3].

Різноманітність інструментів впровадження інновацій на українському ринку дозволяє компаніям вибрати механізм, який відповідає обсягу ресурсів, внутрішнім корпоративним особливостям та управлінським уподобанням.

На щастя, в Україні у різних секторах економіки з'являються компанії, які не шукають причин, чому інновації неможливі, не звинувачують державу або конкурентів, а всупереч середовищу будують власне майбутнє.

Список використаних джерел

1. Зубов В. С., Нестеренко П. П. Основи інноваційного менеджменту. Навч. пос. 2-ге вид. — К.: КНУ, 2009. – 233 с.

2. Донченко А. К. Менеджмент інноваційних проектів. Навч. пос. — К.: КНЕУ, 2015. – 321 с.

3. Аудиторська компанія «Deloitte». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www2.deloitte.com/ua/uk.html?icid=site_selector_ua

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
МАЛИГА Д.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Структура капіталу визначає багато аспектів фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. Вона впливає на коефіцієнт рентабельності активів та власного капіталу (тобто на рівень економічної та фінансової рентабельності підприємства), визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності (тобто рівень основних фінансових ризиків) і остаточно формує співвідношення в ступенях прибутковості та ризику в процесі розвитку підприємства, саме тому це питання потребує поглибленого вивчення.

Під структурою капіталу розуміють співвідношення власних та позикових коштів, які підприємство використовує в процесі своєї господарської діяльності.

Оптимальна «структура капіталу» необхідна для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ця необхідність визначається наступним [1]:

1. Для державної реєстрації необхідна встановлена законодавством сума статутного капіталу.

2. Механізмом організації виробничо-збутової та фінансово-інвестиційної та іншої діяльності. З цієї точки зору оптимальна структура капіталу створює необхідні умови для здійснення процесу фінансування господарської діяльності.

3. Виходом на проектні показники розвитку і розміри підприємства.

4. Можливістю розширення масштабів господарської діяльності.

5. Створенням сприятливих фінансових умов підвищення добробуту власників підприємства.

Структура капіталу відіграє провідну роль у формуванні ринкової вартості підприємства. Цей зв'язок опосередковується показником середньозваженої вартості капіталу [2].

З метою управління фінансовою стійкістю та оптимізації капіталу, визначається фінансовий левередж, який показує відношення позикового та власного капіталу. Ефект фінансового левериджу показує, на скільки відсотків збільшується фінансова рентабельність (власного капіталу) підприємства за рахунок залучення позикового капітал [3].

Варто додати, що власний та позиковий капітал є основними джерелами фінансування інноваційних проектів, які фактично забезпечують зміцнення конкурентоспроможності підприємства і в загальному виді забезпечують ефективну діяльність підприємства в майбутньому. Саме вибір джерела фінансування залежить від структури капіталу підприємства.

Якщо у підприємства значна частка власного капіталу, то доцільніше профінансувати інноваційні проекти з нього. При цьому підприємству не треба сплачувати відсотки за користування запозиченими коштами, заощаджується час на пошук кредитора, та мінімізується ризик фінансування, і залежність від кредитора. Як результат інноваційний проект буде швидше впроваджений, що принесе додаткову вигоду.

Якщо ж у підприємства більше позикових коштів, то інноваційний проект буде залежати від виплат кредиторів, їх контролю, пошуку засобів, та обумовлення умов позики займе достатньо часу.

Список використаних джерел

1. Анисимова Г.С. Вплив структури капіталу на фінансово-економічний стан промислового підприємства/ Г.С. Анисимова// Економічний вісник Донбасу. - № 1 (19).- 2010.- С. 96-102.

2. Білич А. В. Структура капіталу підприємства та його вартість: питання визначення оптимальних співвідношень [Електронний ресурс] / А. В. Білич // Формування ринкових відносин в Україні. - 2013. - № 7. - С. 93-99.

3. Грачев А. В. Аналіз і управління фінансовою стійкістю підприємства: навч.-практ. пособ. / А. В. Грачев. — М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2012. — 208 с

ЯРЕМЕНКО К.О.,
ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРЕТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ БАНКІВ НА «БАНКИ МАЙБУТНЬОГО»

Під впливом глобалізації швидких темпів набуває розвиток та впровадження інноваційних підходів у діяльність банківських установ. Успішність інноваційної діяльності банку залежить від спрямування новацій та їх організаційно-фінансового супроводу. Якщо дивитись на організацію сучасного банкінгу через призму технічного прогресу, то заходи щодо означених перетворень є сьогодні необхідними.

Перетворення сучасних банків на «банки майбутнього» в основному проявляється у впровадженні новітніх електронних технологій. Тобто «банки майбутнього» характеризуються спроможністю надавати широкий спектр нових цифрових банківських послуг, які забезпечують інноваційний розвиток банківської сфери.

Розвиток Інтернету, поширення використання смартфонів та інших гаджетів змінюють підхід до фінансових операцій: головне – не традиції, а комфорт у застосуванні. Все частіше можна спостерігати заміну банківської карти на телефон задля виконання певних операцій через термінал. В Україні вже досить успішно розвиваються мобільні додатки банків на кшталт Приват24, які спрощують виконання транзакцій, даючи клієнтам можливість економити свій час [1].

Компанія Apple розробила сервіс Apple Pay, що пропонує зробити зі свого iPhone банківську карту. Також через цей сервіс можна здійснювати покупки. Результат не змусив себе чекати: Chase Bank відзвітував про 1 млн доданих на iPhone карт, а свої реклами з розвитком і поширенням технології запустили Bank of America та American Express. Такі компанії як Samsung, Google та низка інших мають на меті запропонувати щось схоже. Головна перевага Apple Pay перед звичайною банківською картою полягає в мобільності. Це дає користувачам змогу зберегти час. Також на один телефон є можливість підключити декілька карток, відкритих у різних банках.

У наш час поширення набувають банки, в яких відсутні відділення для обслуговування населення. Всю банківську інформацію завантажено в програму, де користувач може слідкувати за рухом своїх коштів, розміщувати та закривати депозити, робити перекази власних коштів тощо. Все спілкування проходить виключно через службу підтримки. Приклад роботи американського

Simple доводить, що особливої необхідності у відділеннях банків немає [2].

Саме банки, які представлені як потужні інтерфейс-платформи, що мають відкриті API та пропонують кращі рішення і мобільні додатки, є найбільш конкурентоспроможними, тому й мають перспективи майбутнього розвитку. API-платформа дає можливість клієнтам і партнерам банку безпосередньо підключатися до його сервісів [3].

Широкого використання нині набула технологія Big Data. Застосування «великих даних» поступово переходить і в банківський сектор. Банки вже давно навчилися збирати величезну кількість інформації про користувачів, але лише нещодавно з'явилося розуміння, наскільки цінною є ця інформація. Згідно з дослідженнями McKinsey & Company, великі банки мають даних майже на 4 петабайта, втім лише третина банків намагається їх використовувати. Big Data дають можливість не тільки покращувати клієнтські сервіси, але й захищати себе від шахрайства, формувати позитивний імідж серед потенційних клієнтів.

Отже, банки України вже почали активно впроваджувати можливості Інтернет-банкінгу в свою практику надання банківських послуг. У зв'язку зі стрімким поширенням смартфонів та використанням Інтернету в найближчому майбутньому можна впевнено прогнозувати розширення можливостей дистанційного обслуговування клієнтів і поступове перетворення традиційних банків на «банки майбутнього».

Список використаних джерел

1. Єгоричева С.Б. Сучасні аспекти класифікації банківських інновацій / С.Б. Єгоричева // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. – 2013. – Вип. 22. – С. 32-36.

2. Майбутнє банку: гібрид між банком та IT-компанією [Електронний ресурс] / Сайт «Forbes Україна». – Режим доступу: http://forbes.net.ua/ua/business/1395014-majbutne-banku-gibrid-mizh-bankom-ta-it-kompanieyu.

3. Нєізвєстна О.В. Огляд новітніх електронних технологій і аналіз розвитку сучасного банку / О.В. Нєізвєстна // Технологический аудит и резервы производства. – 2016. – № 2/6 (28). – С. 28-31.

СЕКЦІЯ 5
МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СИСТЕМ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

БЕНЬ В. П.,
провідний спеціаліст АТ «МОТОР СІЧ»,
м. Запоріжжя

ЗАСТОСУВАННЯ АНАСАМБЛІВ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ СКОРИНГОВОЇ ОЦІНКИ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ-ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Функціонування та діяльність соціально-економічних систем завжди відбувається в умовах невизначеності. Невизначеність трактується як відсутність повної інформації щодо умов діяльності досліджуваної системи, а також швидка непередбачувана зміна таких умов. У сучасних умовах можна спостерігати протилежну проблему пов'язану з інформацією: замість відсутності потрібної інформації вона може бути наявна в обсягах, які важко обробити. Така ситуація може лише збільшувати рівень невизначеності. До однієї зі сфер, що вимагають аналізу та обробки значних масивів даних належить банківська діяльність. Традиційний інструментарій обробки даних не в змозі ефективно здійснювати аналіз наявних потоків інформації в банківській діяльності, зокрема при розробці моделей скорингової оцінки позичальників. На сьогодні розробляються спеціальні алгоритми, що здатні більш якісно обробляти великі масиви даних. Одним з таких підходів є побудова ансамблів моделей [1]. При використанні ансамблів досліджувана проблема або поетапно, або одразу поділяється на сегменти, для кожного з яких розробляється окрема модель, а результати розрахунків моделей об'єднуються певним способом. На сьогодні розроблено та описано значну кількість різноманітних видів ансамблів, які різняться за алгоритмами побудови [1, 2]. Виділяють дві категорії ансамблів: зі статичною та динамічною інтеграцією моделей. При статичній інтеграції дані прикладу, для якого проводиться класифікація, не впливають на процедуру об'єднання результатів розрахунків моделей ансамблю. Тоді як при динамічній інтеграції процедура об'єднання результатів кожен раз коригується для проведення класифікації кожного конкретного прикладу. Крім того, алгоритми побудови ансамблів розрізняють також за способами формування навчальних вибірок для окремих моделей та процедури узагальнення результатів їх роботи.

У наших дослідженнях розглянуто кілька алгоритмів формування ансамблів моделей. У першому варіанті ансамблю його окремі моделі

використовували однакові навчальні вибірки, а загальний результат моделей усереднювався, другий вид ансамблю реалізовано за відомим алгоритмом бустінгу. Описані підходи зовсім не враховують специфіки початкових даних. Тоді як при розробці моделей скорингової оцінки, врахування особливостей початкових даних значною мірою визначає ефективність отриманої моделі. Дані можуть бути як кількісними, так і якісними і, крім того, мають суттєву неоднорідність. Нами запропоновано алгоритм побудови ансамблю моделей, який реалізує ідею групування початкових даних за рівнями їх основних якісних ознак з подальшим використанням окремих моделей-експертів для класифікації позичальників в кожній окремій підгрупі. Сформована таким чином технологія побудови ансамблю, на нашу думку, найкращим чином пристосована саме для специфіки даних з оцінювання кредитоспроможності позичальників – фізичних осіб. Вона поєднує в собі й ідею спеціалізації експертів, і логічний спосіб формування масивів даних для навчальних вибірок, і класичний спосіб поєднання результатів розрахунків окремих моделей ансамблю.

За результатами розрахунків описаних трьох алгоритмів формування ансамблів моделей отримано висновок, що запропонована технологія формування ансамблю моделей на основі спеціалізації експертів демонструє кращий результат.

Список використаних джерел

1. Научная сессия МИФИ-2007. IX Всероссийская научно-техническая конференция «Нейроинформатика-2007»: Лекции по нейроинформатике. Часть 2. – М.: МИФИ, 2007. – 148 С.

2. Паклин Н. Б., Орешков В. И. Бизнес-аналитика: от даннях к знаниям: Учебное пособие. 2-е изд. испр. – СПб: Питер. 2013. – 704 с.

БІЛЕНКО В.О., к.е.н., ст.викладач,
ГУБА А.Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ ЗНАЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Регіони України суттєво відрізняються за економічним, соціальним та екологічним потенціалом, а, отже, за тенденціями і перспективами свого розвитку. На сучасному етапі розвитку суспільства великої актуальності набуває механізм стимулювання сталого розвитку регіонів з метою забезпечення подолання перманентної відсталості окремих регіонів та

попередження їх виникнення у майбутньому. Застосування такого механізму дасть змогу покращити рівень сталого розвитку на регіональному рівні, а також посприяє стабілізації національної економіки України в цілому.

Дієвий підхід до вирішення проблем сталого розвитку на окремому територіальному просторі показує, що визначитися адекватно з вказаних питань можливо тільки виходячи з позицій комплексного розгляду ситуації на стику глобального, національного, регіонального і локального рівнів. Для України в сучасних умовах найбільш важливим стає регіональний рівень, оскільки саме тут визначаються особливості різноманіття природних, соціальних та виробничих умов господарювання.

Виділено основні ознаки сталого розвитку регіону – рівноважність (досягнення стану динамічної рівноваги регіональної СЕЕ системи), збалансованість (досягнення оптимального співвідношення якісних та кількісних характеристик регіональної СЕЕ системи), стабільність (підтримання протягом якомога тривалішого терміну позитивних параметрів розвитку регіональної СЕЕ системи), гармонійність (взаємопов'язаність між соціальною, економічною та екологічною сферою регіону), конкурентоспроможність (активізація потенційних можливостей регіону нарощувати та ефективно використовувати конкурентні переваги у кожній підсистемі регіону для забезпечення сталого розвитку регіону, а також впровадження нових досягнень науково-технічного прогресу у виробництво, довкілля та соціальну сферу регіону), безпека (використання потенціалу регіональної СЕЕ системи, здатність до самовідтворення та недопущення дії дестабілізуючих чинників).

Ознаки сталості відображають зміст сталого розвитку регіону. Однак, для того, щоб здійснювати стимулюючий вплив на регіональну соціо-еколого-економічну систему, необхідно визначитись з основоположними принципами стимулювання сталого розвитку, тобто тими закономірностями, що повинні лежати в основі теорії стимулювання сталого розвитку регіону. Кожен принцип стимулювання сталого розвитку повинен бути направлений на досягнення відповідної ознаки сталого розвитку регіону для того, щоб досягти сталого розвитку регіону. До основних принципів стимулювання сталого розвитку регіону віднесемо наступні: принцип рівноважності, принцип стабільності, принцип гармонійності, принцип збалансованості, принцип конкурентоспроможності та принцип безпеки.

Теоретичний аспект стимулювання регіональної соціо-еколого-економічної системи на предмет досягнення сталого розвитку встановлений у відповідності із мотиваційною теорією менеджменту. Встановлено зміст основних термінів стимулювання (мотивація, стимулювання, потреба, інтерес,

мотив, стимул, винагорода, результат) в контексті сталого розвитку регіону.

Зокрема, під стимулюванням в контексті сталого розвитку регіону запропоновано розуміти процес активізації спонукань державними і регіональними органами влади регіональної соціо-еколого-економічної системи, спрямованих на досягнення сталого розвитку регіону. Мотивація з позицій сталого розвитку регіону розуміється як процес створення умов для господарюючих суб'єктів регіону та їх спонукання для досягнення сталого розвитку регіону через застосування системи стимулів та мотивів. Потреба регіону виступає необхідністю у досягненні сталого розвитку регіону. Потреба регіону має соціальний, економічний та екологічний характер. Інтерес регіону виступає у вигляді конкретизованої причини дій щодо досягнення сталого розвитку регіону через систему стимулів та мотивів. Мотив з точки зору сталого розвитку регіону є внутрішнім каталізатором (імпульсом) діяльності регіонального суб'єкта, що орієнтований на сталий розвиток регіону. Тоді під стимулом розуміється зовнішній каталізатор розвитку регіональної СЕЕ системи, спрямований на досягнення сталого розвитку регіону. Винагородою з позиції сталого розвитку регіону є одержання соціальних, економічних та екологічних благ для регіону, а результатом – досягнення сталого розвитку регіональної СЕЕ системи.

БІЛЕНКО В.О., к.е.н., ст.викладач,
КАЛІНЧУК В.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СТАНУ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Останнім часом глобальний кіберпростір усе більшою мірою розглядається всіма державами світу як один із найвищих пріоритетів безпеки, оскільки його функціонування стає визначальним чинником розвитку економіки, військового, соціального та інших секторів. У зв'язку з поширенням хакерських атак проблема кібербезпеки є досить актуальною для України.

Питання кібербезпеки розглядали такі вітчизняні науковці як М. Ожеван, В. Петров, В. Пилипчук. Однак проблеми практичного забезпечення кібербезпеки держави потребують подальших досліджень.

Вченими виявлено, що стан кібербезпеки України протягом останніх років залишається незадовільним. За даними Міжнародного союзу електрозв'язків Україна посіла в Глобальному індексі кібербезпеки 2017 року 56 місце серед 193 країн світу. Індекс розраховувався за такими показниками:

законодавча база, технічний і організаційний потенціал, темп нарощування потенціалу і кооперація. У звіті Україна згадується серед держав, де сектор кібербезпеки лише розвивається (maturing) [1].

Найбільш проблемними для України стали такі показники:

- відсутність галузевих центрів кібербезпеки;
- відсутність професійних стандартів у галузі;
- інтернет-безпека дітей;
- реалізація заходів даної сфери на практиці;
- механізми стимулювання галузі.

Визначають основні проблеми, які заважають Україні створити дієздатну систему протидії загрозам інформаційному та кіберпростору:

- складність структури ІКТ та національного кіберпростору;
- вразливість інфосфери України через перенасичення зарубіжними програмними продуктами та використання матеріально-технічних засобів іноземного виробництва;
- деградація науково-технічного потенціалу, нерозвиненість та неконкурентоспроможність інноваційної системи в інфосфері України;
- можливість недержавних суб'єктів та неавторизованих (індивідуальних) користувачів виступати в ролі гравців у кіберпросторі та проблематичність щодо їх виявлення;
- непрозорість розподілу обов'язків між певними відомствами, правоохоронними органами та силовими структурами України, що спеціалізуються на проблемах кіберзахисту, а також їх незадовільне кадрове забезпечення кваліфікованими фахівцями з цих питань;
- відсутність єдиного понятійно-термінологічного поля кібербезпеки України, системних нормативно-правових документів, які б регламентували діяльність правоохоронних і силових структур у сфері кіберзахисту [2].

Отже, низький рівень інформаційної безпеки є каталізатором для втручання в інфосферу України, що може спричинити порушення управління державою, виникнення техногенних катастроф. Пріоритетним напрямком для України сьогодні є створення дієвої системи кібербезпеки, що потребує розв'язання завдань соціального, техногенного та організаційного характеру.

Список використаних джерел

1. Міжнародний союз електрозв'язку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.itu.int

2. Бурячок В.Л. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / В.Л. Бурячок, В.Б. Толубко, В.О. Хорошко, С.В. Толюпа. – К.: ДУТ, 2015.— 288 с.

БІЛЕНКО В.О., к.е.н., ст. викладач,
ПАТЕНКО І.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗВИТОК МОДЕЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Моделювання один з найпоширеніших в науці підходів до вивчення об'єктів. Підходи, в даному випадку, асоціюються з методами. Під методом науки розуміють те, як і за допомогою яких прийомів дана наука вивчає свій предмет. У бухгалтерському обліку за допомогою моделювання досліджуються, осмислюються, аналізуються і пізнаються факти господарського життя. Важко побачити всю господарську діяльність безпосередньо, але її можна побачити із бухгалтерських моделей (документів, балансу та ін.).

Професор Соколов Я.В. дає визначення моделюванню як «метод бухгалтерського обліку, що дозволяє вивчати факти господарського життя і господарські процеси не прямо і безпосередньо, а через навмисно створені ним образи та описи – символи». Слід відмітити, що праці Я.В. Соколова та його беззаперечний авторитет в науці стали домінантом у подальших дослідженнях з питань моделювання обліку.

Моделювання є творчим процесом цільового використання знань, у ньому методи, як набір специфічних прийомів, з одного боку, є елементами методології бухгалтерського обліку, а з іншого – через моделювання забезпечують реалізацію поставлених перед обліком завдань [1].

Розглядаючи систему моделювання у бухгалтерському обліку з точки зору її практичної реалізації, ми виділяємо дві складові:

1) методику – як впорядковану систему застосування існуючих методів бухгалтерського обліку щодо конкретного господарського об'єкта чи процесу;

2) методичні рекомендації – деталізована сукупність дій, що визначають послідовність реалізації методики обліку в специфічних умовах господарювання.

Перші облікові моделі - контокорент й інвентар, просто описували стан розрахунків і коштів. Однак вже інвентарі припускали певні види угруповання цінностей. У XIII-XV ст. була створена нова подвійна (диграфічна) модель бухгалтерського обліку. В її основі лежало багато конструкцій і допущень, що допомагають ефективно вирішити безліч практичних задач: ввести в облік єдиний вимірник; дати узагальнену грошову оцінку різним видам майна, а також правам і зобов'язанням підприємства; створити внутрішні контрольні підсумки, що сприяють автоматичній перевірці правильності записуваних сум.

У 1796 р. Едуард Джонс уперше побудував алгебраїчну модель бухгалтерського балансу (1):

$$a + b = з + d, \quad (1)$$

де а - майно; b - дебітори; з - кошти власника, вільні від його боргів; d - кредитори.

З цієї моделі виводили подвійний запис і правила відображення фактів господарського життя на рахунках бухгалтерського обліку.

У XIX ст. було багато зроблено для моделювання вже самих ізоморфних моделей, і поступово тільки тепер завершився перехід до моделей гомоморфних, тобто якщо ізоморфні моделі відбивали господарські процеси, то гомоморфні мали більш узагальнений характер і відтворювали вже структуру бухгалтерських документів і реєстрів [2].

Таким чином, моделювання припускає широке використання математичних методів, що, в свою чергу, порушує питання про вибір математичного апарату. Тривалий час основним засобом математизації бухгалтерського обліку була традиційна алгебра, що цілком відповідало і продовжує відповідати дидактичним цілям.

Список використаних джерел

1. Шигун М.М. Розвиток теорії та методології моделювання системи бухгалтерського обліку / М.М. Шигун. – К., 2010. – 36 с.

2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник; [3–тє вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 444 с.

ВАСИЛЬЄВА О.В., аспірантка,
БАСОВА Д.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЦІНИ БІТКОЇН: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ

У наш час гучно заявив про себе такий фінансовий феномен як криптовалюта. Наразі немає спільної думки щодо майбутнього криптовалют, але шалена популярність та потенційна інвестиційна привабливість спонукає до детального вивчення та аналізу цього фінансового інструменту. Однією з найвідоміших криптовалют є Bitcoin. Метою даної роботи є дослідження динаміки ціни та прибутковості біткойна на базі застосування інструментарію статистичного та фрактального аналізу.

Вхідними даними для дослідження є щоденні ціни біткойна за період з 02.02.2012 по 30.09.2017 [1]. Графік часового ряду динаміки ціни на біткойн наведено на рис. 1.

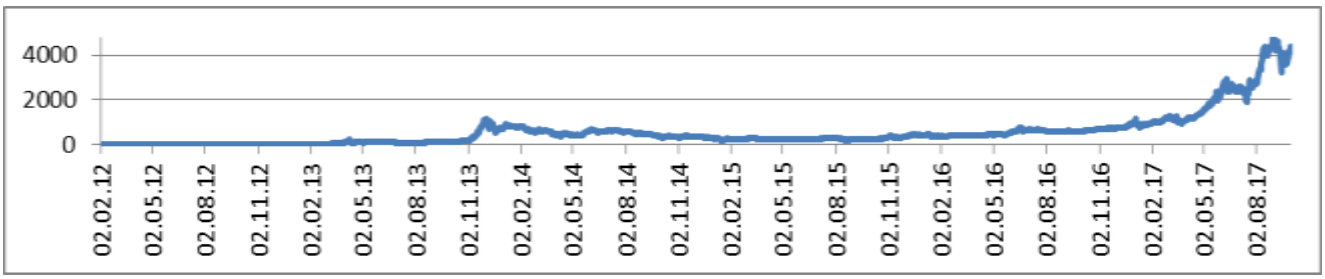

Рис. 1. – Динаміка ціни на біткойн за період з 2012 р. по вересень 2017 р.

Особливо важливим показником для інвестора є прибутковість. Графік динаміки прибутковості біткойна за період з 02.02.2012 по 30.09.2017 наведено на рис. 2.

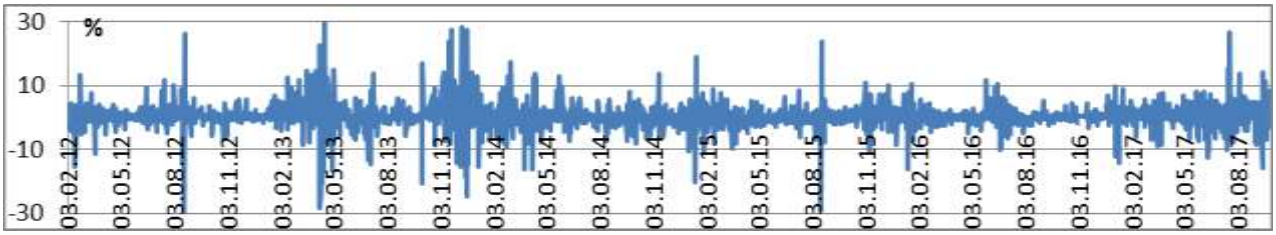

Рис. 2. – Динаміка прибутковості біткойна за період з 2012 р. по вересень 2017 р.

У ході дослідження динаміки ціни та прибутковості біткойна статистичними методами встановлено, що часовий ряд прибутковості має випадковий (стохастичний) характер. Часовий ряд (ЧР) ціни, навпаки, не описується нормальним розподілом. Аналогічні висновки отримані і при застосуванні інструменту фрактального аналізу, а саме методу нормованого розмаху Херста (R/S-аналіз) [2]. Показник Херста ЧР динаміки ціни на біткойн становить H=0,95, тобто, динаміка ціни носить персистентний характер та ЧР має пам’ять. R/S-аналіз прибутковості, навпаки, свідчить про випадковість ЧР, оскільки показник Херста дорівнює H=0,656. Отже, проведений аналіз динаміки ціни та прибутковості біткойна статистичними методами та методом фрактального аналізу свідчить про різну природу динаміки цих рядів. У зв’язку з тим, що часовий ряд прибутковості біткойна має стохастичний характер, прогнозування прибутку можливе лише методами статистичного аналізу для короткострокового періоду. Враховуючі персистентність ЧР ціни, важливим є визначення єдиного підходу для аналізу ЧР інвестиційного інструменту.

В результаті дослідження ЧР «відтермінованої» прибутковості встановлено, що характер динаміки прибутковості змінюється від стохастичного до персистентного в залежності від величини часового лагу та набуває характеристик притаманних «материнському» ЧР ціни. Встановлено,

що при зростанні часового лагу до 5 днів показник Херста становить вже 0,784, а при 21 дні H=0,855 та стає придатним для прогнозування методами фрактального аналізу. Це дає можливість інвестору уніфікувати інструментарій аналізу та прогнозувати прибутковість відповідно до характеристик динаміки ціни конкретного інвестиційного продукту.

Список використаних джерел

1.Фінансовий портал [Електронний ресурс] / Режим доступу: ru.investing.com.

2.Максишко Н.К. Моделювання економіки методами дискретної нелінійної динаміки: Монографія / Наук.ред.проф. В.О. Перепелиця. – Запоріжжя: Поліграф, 2009. – 416 с.

ВЕНГЕРСЬКА Н.С., к.е.н., доцент,
МОЖАЙСЬКА К.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

В умовах соціально-економічної та політичної нестабільності поняття невизначеності і ризику набувають особливого значення. Для успішного ведення домашнього господарства, суб’єктам слід коригувати свою поведінку, враховуючи наявність ризиків. Мільтон Фрідмен запропонував три групи рішень, які приймаються на основі невизначеності, а саме: ті, що пов’язані з невеликим ризиком, помірним ризиком і великим ризиком, який загрожує значними збитками [1].

Невизначеність – ширше поняття, ніж ризик. Невизначеність містить незліченні варіанти розвитку подій, імовірність яких невідома; суб’єкти за таких умов не мають достатньої інформації для розрахунку очікуваного прибутку. Ризик, за своєю сутністю, є вимірюваною похідною невизначеності, і має безліч можливих результатів, кожен із яких характерний певною імовірністю. В такому випадку суб’єкти мають доступ до інформації і деякі підстави для оцінювання очікуваних доходів. Це означає, що ризик підлягає оцінюванню, аналізу та контролю з боку суб’єктів господарювання [2].

Існує багато методів вимірювання економічного ризику. За О. Зоріною [1] усі методи можна поділити на 7 груп: комплексні метод, систематичні, статистичні, аналітичні, методи експертних оцінок, методи оцінки фінансової стійкості та рейтинговий метод оцінки.

Найбільш вдало застосовуються методи, які є синтезом декількох груп, яскравим прикладом є імітаційне моделювання. Імітація – це спосіб дослідження системи, експеримент, який здійснюється за допомогою обчислювальної техніки на основі моделі реальної системи. Тобто, імітаційне моделювання – це послідовність експериментів, спрямованих на виявлення емпіричних оцінок ступеня впливу різних чинників (початкових величин) на деякі залежні від них результати (показники) [2].

Головна перевага імітаційного моделювання над реальним експериментом у більших можливостях його проведення. Іншими перевагами є врахування максимальної кількості факторів (у тому числі важко формалізованих), забезпечення якнайповнішою інформацією про ступінь впливу ключових чинників на очікувані результати й можливі сценарії розвитку подій. Застосування імітації є особливо ефективним під час досліджування складних процесів, що мають стохастичну природу, або які не можуть бути вивчені в реальних умовах [2]. Переваги імітаційного методу помітні при моделюванні виробничих і технологічних процесів, матеріально-технічного забезпечення виробництва, при розробці бізнес-планів, у тому числі інвестиційних проектів, у логістиці, при дослідженні екологічних, соціологічних питань тощо [3].

Серед недоліків можна виділити: складність сприйняття і трактування імітаційних моделей, складність їх побудови, а також відносну неточність результатів відносно інших методів.

Незважаючи на зазначені недоліки, імітаційне моделювання широко застосовується у сучасній практиці, а розвиток обчислювальної техніки робить цей метод привабливішим для широкого кола фахівців.

Список використаних джерел

1. Зоріна О. А. Методи аналізу фінансових ризиків //Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2015. – №. 2 (20).
2. Микитюк П. Імітаційне моделювання інвестиційно-інноваційних ризиків //Галицький економічний вісник. – 2012. – №2(35). – с.136-144.
3. Власюк Ю. О. Особливості імітаційного моделювання економічних систем //Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – №. 4.

ВІТЛІНСЬКИЙ В.В., д.е.н., професор,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У наші часи активно розвиваються процеси інформатизації, інтернаціоналізації та глобалізації національних економік. Водночас відбувається зростання невизначеності, конфліктності та зумовленого цим ризику, тому проблеми економічної безпеки потребують підвищеної уваги суспільних діячів, політиків, вчених, менеджерів, що пояснюється особливостями стану та динаміки соціально-економічних систем.

Економічна безпека – стан захищеності життєве важливих інтересів країни, регіону, підприємства від тіньових структур, нечесної конкуренції, некомпетентних рішень, недосконалих законів, недбалості тощо, а також здатність протистояти цим загрозам і реалізувати внутрішні цілі щодо економічного розвитку країни, регіону, підприємства (організації).

Зазначимо, що конфлікти інтересів держави, бізнесу й населення визначають систему потенційних суперечностей (конфліктності), невизначеності та зумовленого цим ризику, що виявляється також в явищі асиметрії інформації, непередбачуваності реакцій і, як наслідок, зниженні ефективності системи управління безпекою економічної системи через невідповідність умов прийняття та виконання рішень. Дослідження динаміки економічної безпеки доцільно здійснювати на фоні економічного зростання як інтегрального результуючого кількісного показника розвитку економічної системи – одного із важливих індикаторів безпеки економічної системи, водночас пам’ятаючи й про допустимий ступінь ризику, стійкість.

Методологія моделювання ризику в системі економічної безпеки має спиратись на системно-синергетичну парадигму, низку постулатів, принципів, на застосуванні механізму та інструментарію моніторингу, одним із головних елементів якого має бути діагностика. Поряд з традиційним інструментарієм, усе ширше має застосовуватись інструментарій штучного інтелекту, їх гібридний інструментарій, а також апарат системного моделювання, нелінійна парадигма та інструментарій економічної динаміки, інформаційних технологій інтелектуального здобуття та аналізу даних тощо.

На нашу думку, оцінювання економічної безпеки потребує концентрації уваги на інструментарії моделювання знань на підґрунті глибокого навчання [1, 2]. У моделях безпекології має послідовно збільшуватись рівень заглиблення

в сутність процесів та, відповідно, рівень абстрагування, які мають подаватися у вигляді ієрархії вкладених концепцій.

Прикладне навчання в безпекології доцільно зорієнтувати на застосування моделей видобування знань із даних, зокрема, знаходження прихованих повторювальних образів та структур у даних, виявлення шаблонів у даних різних типів, зокрема неструктурованих, на підґрунті модельних технологій глибокого навчання: лінійних факторних моделей, автокодувальників, навчання уявлень, структурних імовірнісних моделей, методу Монте-Карло тощо. Є сенс застосовувати також заходи щодо запобігання недо- та перенавчанню, також мають використовуватись традиційні складові аналізу даних: регресія, класифікація, бутстреп-створення повторюваних вибірок, регуляризація, дерева рішень, машини опорних векторів, кластеризація тощо. Процес побудови комплексу орієнтованих на знання моделей безпекологічних досліджень має включати етапи оцінювання та оптимізації моделей, зокрема, циклічний ковзний контроль. Надалі доцільно застосовувати конструювання простору гіпотез, настроювання параметрів, моделей.

Список використаних джерел

1. Мастицкий С.Э., Шитиков В.К. Статистический анализ и визуализация данных с помощью R. / С.Э. Мастицкий, В.К. Шитиков.//– М.: ДМК Пресс. 2015. – 496 с.

2. Бринк Х., Ричардс Дж., Феверолф М. Машинное обучение. – СПб.: Питер 2017. – 336с.

ВІТЛІНСЬКИЙ В.В., д.е.н., професор,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ,
ГЛУЩЕВСЬКИЙ В.В., к.е.н., доцент,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

СТРАТИФІКАЦІЙНЕ МЕТАМОДЕЛЮВАННЯ В ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ МОДЕЛЕЙ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Для своєчасного й ефективного вирішення постійно виникаючих проблем в управлінні підприємством широко використовуються математичні методи, моделі та інформаційні технології. Домінуючою парадигмою в побудові економіко-математичних моделей (ЕММ) є системно-синергетичний підхід.

Процес побудови ЕММ, а тим паче формування несуперечливої, дієвої, інтегрованої системи таких моделей, має діалектичну об’єктивно-суб’єктивну

структуру. Об'єктивна складова полягає в методологічній, структурній, змістовній та логічній єдності етапів процесу математичного моделювання економічних систем (ЕС), поданій у формі тріади «модель (моделі) – алгоритм (алгоритми) – програма (програми)», що забезпечується дотриманням системних принципів розвитку, відносної автономності, відповідності й адаптації, необхідного розмаїття [1]. Суб'єктивна складова обумовлена власним досвідом дослідника (аналітика), коли фокус наукових розвідок щодо об`єкта дослідження розглядається з інших ракурсів, що є синонімом суб`єктивізму.

У наші часи, поряд з широким застосуванням технологій і моделей Big Data, Small Data, можна також стверджувати про доречність застосування концепції Big Modeling, розвинутої з позицій системно-синергетичної парадигми по відношенню до Small Modeling, під якою найчастіше розуміють розробку/використання моделі (модельних комплексів) для вирішення конкретного завдання. Концепцію Big Modeling, на відміну від Small Modeling, яка сьогодні широко розповсюджена в ЕММ, можна інтерпретувати як «модельне занурення» у більш загальний процес пізнання механізмів функціонування та закономірностей ЕС, що уможливлює вивчення й моделювання її поводження під різними кутами, на різних ієрархічних рівнях, утворюючи унікальні модельні виміри – страти. Моделювання в межах окремих страт природно поєднується з технологією метамоделювання, яка послідовно використовуються у класичній математиці, інформатиці, системології, програмній інженерії [2]. Метамоделювання – це загальнонауковий метод, що базується на «принципі метаізації» (Metaisierungsprinzip), який регламентує об`єктно-орієнтовані підходи щодо створення точного формалізованого опису предметних областей та методологічні процедури їх ієрархічного моделювання; реалізує технологічний процес створення метамоделей – високорівневих, з погляду деталізації, моделей, які виступають методологічною основою інтеграції та узагальнення щодо побудови класів моделей [2, 3].

На нашу думку, застосування методологічних положень та інструментарію стратифікаційного метамоделювання сприятиме впорядкуванню, формалізації процесу формування раціональної системи економіко-математичних моделей адаптивного управління на засадах системно-синергетичної парадигми.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В. В. Моделювання економіки: Навчальний посібник / В.В. Вітлінський. – К.: КНЕУ, 2003. – 408с.

2. Gigch J.P. van. System Design Modeling and Metamodeling / J.P. van Gigch. – New York: Plenum Press, 1991. – 453 p.

3. Лядова Л. Метамоделирование и многоуровневые метаданные как основа технологии создания адаптируемых информационных систем / Л. Лядова [Электронный ресурс] // International Book Series «Information Science and Computing». – Заголовок с экрана. Режим доступа: URL: https://fdp.hse.ru/data/2010/03/30/1217474950/IBS-04-p20.pdf.

ДАНИЛЬЧУК Г. Б., к.е.н.,
АЛІЄВ В.Е.,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси

ЕНТРОПІЙНИЙ АНАЛІЗ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СВІТОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Упродовж останніх десятиліть системним дослідженням природи і механізмів функціонування та розвитку економіки як складної системи, яка характеризується посиленням процесів глобалізації та інтеграції, наявністю постійних і часом несподіваних структурних зрушень, непередбачуваністю поведінки валютних ринків, несподіваними стрибками курсів валют, раптовими підйомами чи спадами, приділяється значна увага вченими-економістами усього світу, хоча ще багато явищ не знайшли свого пояснення. Зокрема, це стосується дослідження кризових станів на валютному ринку.

На динаміку валютних курсів впливають різноманітні світові політичні (наприклад, вибори президента США, Brexit, референдум у Каталонії) та економічні події.

Одним із підходів моделювання економічної динаміки та виявлення особливих станів складних систем є ентропійний аналіз. У роботі запропоновано використання ентропії шаблонів (*SampEn*) та ентропії перестановок (*PermEn*) у якості простого і дієвого інструментарію із достатньо вивченими властивостями. Методи розрахунку ентропії шаблонів та ентропії перестановок наведено в [1].

У роботі досліджено валютні пари EUR/USD та GBP/USD за період з 01/01/2007 по 06/10/2017 рр. Розрахунки проводилися у режимі рухомого вікна із параметрами: ширина вікна – 250 точок, крок – 1. Результати розрахунків надано на рис. 1.

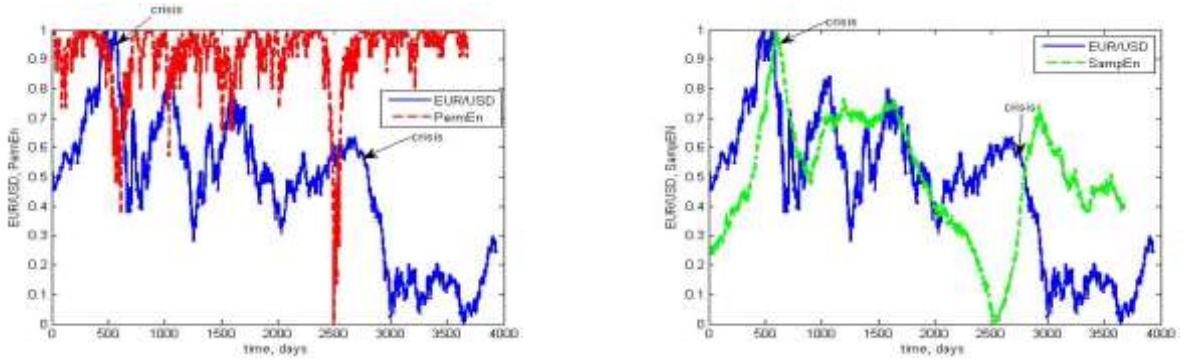

а)

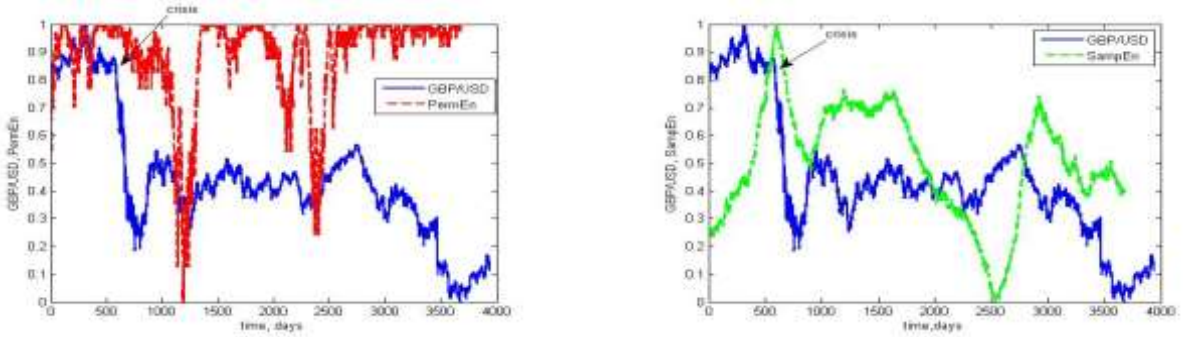

б)

Рис. 1. – Порівняльна динаміка значень ентропії перестановок (зліва) та ентропії шаблонів (справа) і валютних пар: а) EUR/USD; б) GBP/USD

Джерело: розраховано авторами за даними [2]

З рисунків видно, що ентропійні показники, на основі яких побудовано індикатори-передвісники кризових явищ, відчули коливання на валютних ринках (показано стрілками). Аналіз поточного стану досліджуваних валютних пар дозволяє зробити висновок, що вихід Великобританії з Євросоюзу призвів до стрімкого спаду фунту стерлінга по відношенню до долара, але референдум в Каталонії не знайшов свого відображення на валютному ринку, принаймні поки що.

Отже, ентропійний аналіз є потужним методом для дослідження валютного ринку та моделювання його станів з метою виявлення кризових явищ.

Список використаних джерел

1. Соловйов В. М. Моделювання складних систем [Електронний ресурс] / В. М. Соловйов, О. А. Сердюк, Г. Б. Данильчук. – Черкаси: Брама-Черкаси, 2016. – 194 с. – Режим доступу: https://www.oanda.com/

2. Мастицкий С.Э., Шитиков В.К. Статистический анализ и визуализация данных с помощью R. / С.Э. Мастицкий, В.К. Шитиков.//– М.: ДМК Пресс. 2015. – 496 с.

ДАНИЛЬЧУК Г. Б., к.е.н.,
БІЛЯЄВ О. П.,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН КРАЇНИ ЗАСОБАМИ РЕКУРЕНТНОГО АНАЛІЗУ (НА ПРИКЛАДІ ІСПАНІЇ)

Будь-яка політична подія має безпосередній вплив на економічну ситуацію країни, регіону чи світу. Одним із таких прикладів є ситуація, що склалась на початку осені 2017 року в Іспанії, а саме референдум про незалежність Каталонії. Дослідження будь-яких змін в економіці регіону можливі на основі функціонування його фондового ринку, який є надзвичайно чутливим до зміни економічних трендів, а на основі даних фондових індексів можна здійснити аналіз потенційних кризових явищ.

Особливе місце у дослідженні складних економічних систем посідають мережні підходи, які тісно пов'язані з концепцією рекурентності у фазовому просторі. Більш докладно рекурентний аналіз та його адаптацію до дослідження економічної динаміки розглянуто у [1]. У роботі використано спектральні (енергія графа (graph energy), λ_{max}, максимальний степінь вершини (max degree)) та топологічні (коефіцієнт кластеризації (clustering), щільність зв'язків (link density)) міри з метою вивчення сучасного стану країн ЄС. Для аналізу було обрано щоденні історичні значення фондового ринку Іспанії (IBEX) та Євросоюзу (STOXX50E) за період 03.10.2007-03.10.2017 рр. Розрахунки проводилися із використанням процедури рухомого вікна та такими параметрами: ширина вікна 500 днів, крок 5 днів, параметр ε=0,5. Результати розрахунку наведено на рис. 1.

Для спектральних мір характерним є стрімке спадання перед настанням кризових явищ та зростання при настанні позитивних тенденцій. Топологічні ж міри мають діаметрально протилежний характер, тобто зростають при настанні кризових явищ. На рисунках стрілками позначені відомі кризи.

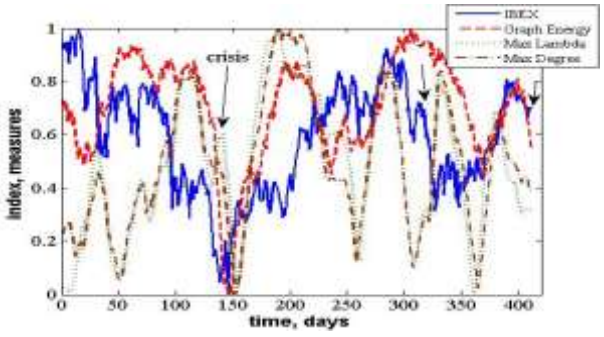

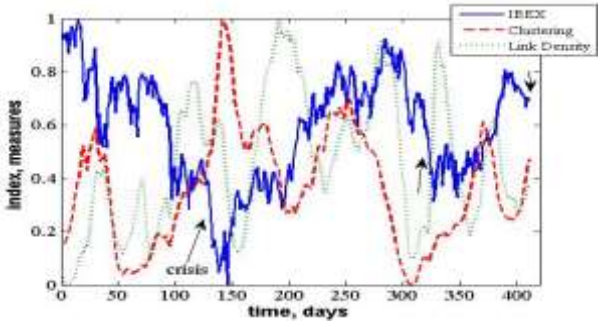

а)

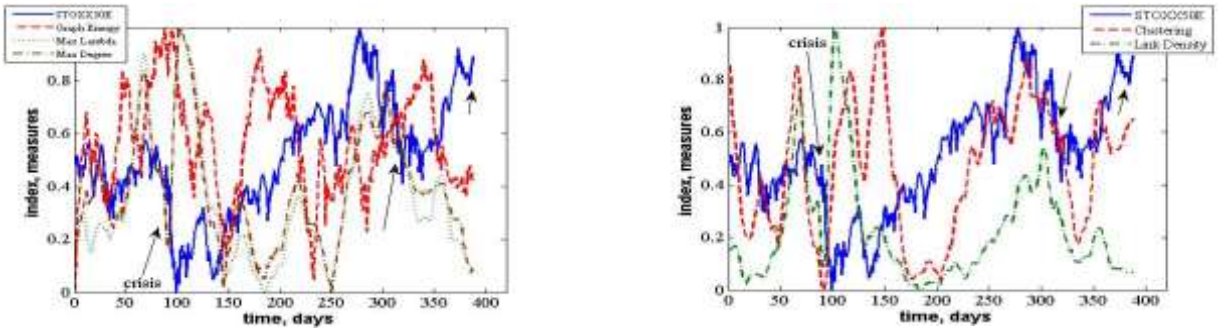

б)

Рис.1. Спектральні (зліва) та топологічні (справа) міри, які отримані за допомогою рекурентних мереж для фондових індексів а) IBEX; б) STOXX50E

Джерело: розраховано авторами за даними [2]

Необхідно відмітити, що на момент проведення розрахунків кризових тенденцій на досліджуваних ринках не виявлено, хоча спектральні показники вказують на достатньо нестабільний стан економіки Євросоюзу, що віддзеркалює негативний вплив політичної ситуації.

Таким чином, доведено вплив дезінтеграційних процесів на економіку країн, а також обґрунтовано доцільність використання рекурентного аналізу фондових ринків з метою моніторингу та виявлення передкризових станів.

Список використаних джерел

1. Синергетичні та економфізичні методи дослідження динамічних та структурних характеристик економічних систем / В. Д. Дербенцев, О. А. Сердюк, В. М. Соловйов, О. Д. Шарапов. – Черкаси: Брама-Україна, 2010. – 300 с.

2. Історичні статистичні дані фондових індексів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://finance.yahoo.com

ІВАНОВ С.М., к.е.н.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ В УПРАВЛІННІ ІНТЕРНЕТ-ПРОЕКТОМ

Інтернет технології здобувають все більшого значення в сучасному розвитку як економіки так і суспільства в цілому. Про це свідчить динаміка кількості користувачів Інтернету відносно загальної кількості світового населення, яка у період з 2000 по 2015 рік збільшився майже в сім разів - з 6,5 до 43 відсотків. У віковій групі 16 - 24 років регулярно використовують Інтернет 94% європейців, у віковій групі 55 - 74 років таких користувачів 46%.

Майже таке ж співвідношення серед осіб з високим і низьким рівнем освіти - 93% і 48% відповідно.

Така ж тенденція прослідкується і в Україні. На початку 2016 року майже дві третини (62%) дорослого населення України користувалися Інтернетом. Частка користувачів серед людей 18-39 років в Україні досягла 91%, свідчать дані опитування КМІС [1].

Але існують ряд особливостей розвитку Інтернет-проектів [3] пов'язаних з середовищем функціонування, інноваційною направленістю та змінами в стадіях запуску проекту. Ці фактори являються причинами які спонукають використовувати реінжиніринг для забезпечення оптимальної роботи Інтернет-проекту. Однією з головних умов використання реінжинірингу є мінімізація часу виконання етапів моделі.

Інтернет-проекти діють в середовищі, яке характеризується високими темпами змін, тому зменшення часу на прийняття рішень, реалізацію змін в проекти і аналіз функціонування проекту та умов зовнішнього середовища є однією з ключових умов ефективного функціонування проекту. На основі реінжинірингу побудуємо модель показника «ефект часу» який показує зниження витрат за рахунок більш швидкого і якісного виконання співробітниками своїх функцій. Реінжиніринг починається зі збору первинної інформації функціонування Інтернет-проекту, результатом якого є показники функціонування Інтернет-проекту. Збір показників проходить не миттєво, а за визначений проміжок часу Δt_1.

Після збору первинної інформації починається її аналіз, результати аналізу передаються особі, яка приймає рішення (ОПР). Сукупність часу витраченого на аналіз та передачу результатів аналізу до ОПР, визначимо як Δt_2.

Прийняття управлінських рішень проводиться ОПР за результатами аналізу та обсягом ресурсів, які можна використати для вирішення проблемних ситуацій. Після визначення управлінських рішень вони підлягають реалізації. Проміжок часу визначення управлінських рішень та часом до їх реалізації визначається Δt_3.

Етап реалізації управлінських рішень являється кінцевим в реінжинірингу Інтернет-проекту і проводиться за проміжок часу Δt_4.

Отже, був проведений аналіз використання реінжинірингу для Інтернет-проектів для ефективного управління його реалізації. Але одна тільки мінімізація проведення реінжинірингу не гарантує ефективного управління Інтернет-проектом. Для забезпечення стійкої реалізації проекту виникає необхідність контролю результатів виконання поставлених завдань, що можливо тільки при поглибленні аналізу діяльності проекту.

Список використаних джерел

1. Пользователи интернета в мире [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bizhit.ru/index/polzovateli_interneta_v_mire/0-404

2. Количество интернет-пользователей в Украине [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zn.ua/TECHNOLOGIES/kolichestvo-internet-polzovateley-v-ukraine-prevysilo-60-212581_.html

3. Іванов С.М. Моделювання кількісних показників інвестиційного Інтернет–проекту / С. М. Іванов, Н. К. Максишко // Моделі управління в ринковій економіці: Зб. наук. пр. Заг. Ред. та передмова Ю.Г. Лисенка; Донецький нац. ун–т. – Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2012. – Вип. 15. – С. 8–21

КОЗІН І.В., д.ф.-м.н., професор,
МАКСИШКО Н.К., д.е.н., професор,
БАШТАННИК О.І., ст. викладач,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ АЛГОРИТМІВ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Особливістю управління економічними системами є, як правило, неповна інформація при прийнятті рішення, розмитість в описі критеріїв, швидка зміна факторів впливу зовнішнього середовища і обмежень.

Тому автоматизовані системи в цій галузі є більшою мірою системами механізації обчислень, а процедура вибору параметрів управління і остаточного рішення залишається за людиною.

До задач такого типу відносяться задачі формування розкладів робіт, маршрутизації, оперативного управління запасами, задачі транспортної логістики [1], задачі управління земельними ресурсами [2] та багато інших прикладних задач.

Математичний апарат пошуку оптимальних рішень в задачах подібного типу досить добре розвинений. Однак застосування цього апарату на практиці утруднено з причин, вказаних вище. Реальні задачі містять безліч обмежень, які фактично виключають можливість створення універсальних автоматизованих систем прийняття рішень. Кожна практична задача вимагає індивідуального підходу і створення власних алгоритмів пошуку оптимального управління.

Відносно новою ідеєю при побудові систем управління складними системами є ідея побудови моделей і алгоритмів, що відображають природні

процеси управління, які дозволяють відшукувати рішення, близькі до оптимальних, на підставі принципів пристосованості до умов зовнішнього середовища [3].

Прикладами таких алгоритмів є

- еволюційні алгоритми, в яких основою обчислювальної моделі є принципи еволюційного розвитку живих організмів;

- ройові алгоритми, засновані на моделюванні колективної поведінки живих організмів («мурашиний» алгоритм, алгоритм бджолиного рою, алгоритм колонії бактерій тощо);

- поведінкові алгоритми, що моделюють поведінку тварин (мавпячий алгоритм, алгоритм кажанів тощо);

- нейронні мережі, що моделюють поведінку нервової системи людини.

Такі алгоритми виявилися ефективними при створенні систем управління економічними системами.

Новим підходом є поєднання природних алгоритмів з фрагментарними алгоритмами для задач з фрагментарною структурою [4]. На цьому шляху вдається побудувати методи розв’язання задач, які важко формалізуються і мають безліч як формальних, так і неформальних обмежень. Ці методи, хоча і не призводять до оптимального в строгому математичному сенсі розв’язку прикладної задачі, проте дозволяють будувати припустимі розв’язки, цілком задовільні з точки зору застосувань.

Список використаних джерел

1. Гэри М. Вычислительные машины и труднорешаемые задачи / М. Гэри, Д. Джонсон. - М.: Мир, 1982. - 416 с.

2. Козин И. В. О новых подходах к решению задачи рационального использования земельных ресурсов в сельскохозяйственном производстве / Н. К. Максишко, И. В. Козин, Т. В. Заховалко // Вісник Запорізького національного університету: зб. наук. праць. Економічні науки. – 2012. – № 1 (13). – С. 80–86.

3. Карпенко А. П. Современные алгоритмы поисковой оптимизации. (Алгоритмы, вдохновленные природой) / А. П. Карпенко // — Москва: Издательство МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2014. — 446 с.

4. Козин И.В. О свойствах фрагментарных структур/ И. В. Козин, С. И. Полюга // Вісник Запорізького національного університету. Математичне моделювання і прикладна механіка. – 2012. – № 1. – С. 99-106.

ЛОСЬ В.О., к.е.н., доцент,
ПОЛИННІКОВА О.Г.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОБУДОВА ФІНАНСОВОЇ МОДЕЛІ НА ПРИКЛАДІ МЕРЕЖІ КАВ'ЯРЕНЬ

У процесі здійснення господарської діяльності суб'єкти господарювання постійно ставлять та досягають певних цілей використовуючи при цьому значну частину фінансових ресурсів. Метою будь-якої діяльності є отримання позитивного фінансового результату, тобто прибутку. Тож фінансові показники характеризують ефективність діяльності та є важливими підсумковими показниками. Для встановлення фінансових параметрів, що здійснюють вплив на досягнення основних цілей суб'єкту господарювання варто будувати (розробляти) фінансову модель, яка дозволить розширити уяву щодо прогнозованих фінансових результатах та врахувати вплив множини факторів, що впливають на майбутню тенденцію розвитку. Залежно від мети суб'єкту господарювання фінансові моделі можуть бути декількох видів (рис. 1). Результати фінансової моделі можуть бути використані для обґрунтування управлінських рішень.

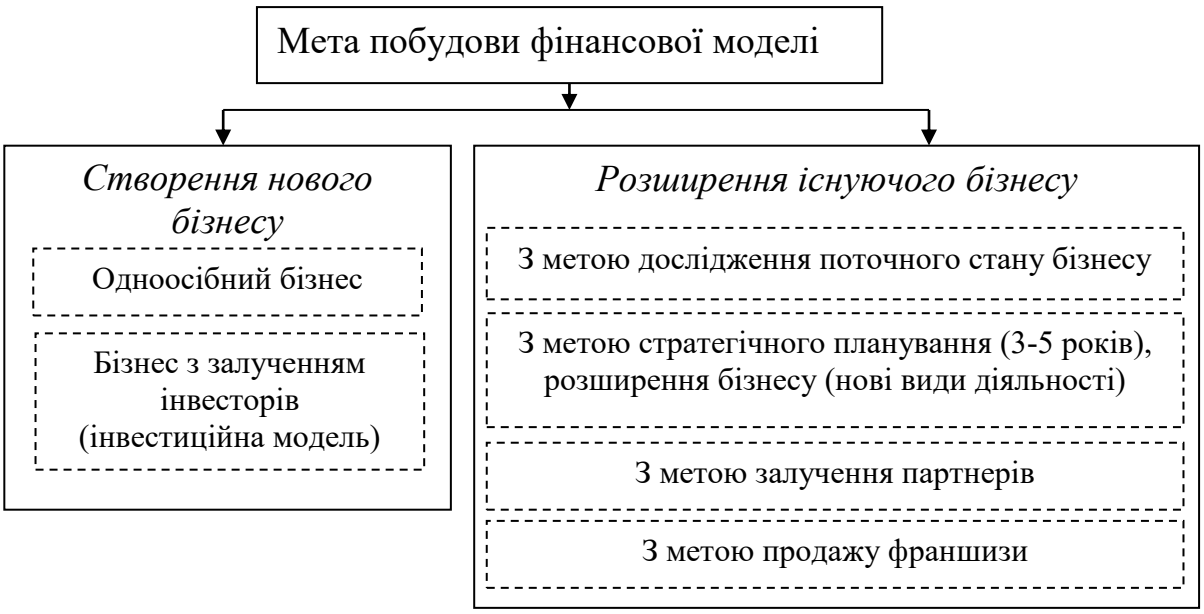

Рис. 1. – Види фінансових моделей

Фінансова модель може формулюватися по-різному, та у спрощеному вигляді фінансова модель будується для виявлення факторів, що впливають на прибуток. Для розуміння сутності та процесу побудови фінансової моделі розглянемо загальні етапи її створення (рис. 2).

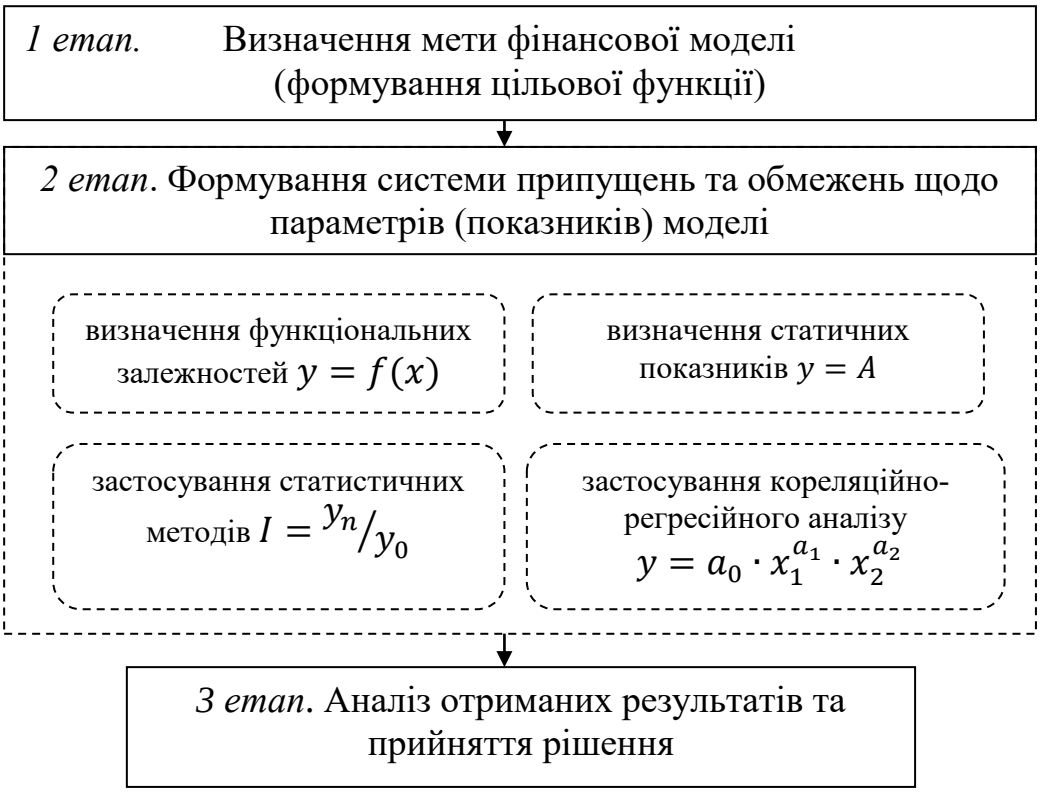

Рис. 2. – Етапи створення фінансової моделі

Таким чином, фінансові моделі є основою для прийняття рішень в умовах створення нового бізнесу, пошуку джерел фінансування, розширення існуючого бізнесу. Від якості побудованої моделі залежать рівень реалістичності прогнозних показників та фінансові результати після прийняття рішень. Якісно побудована фінансова модель дасть можливість суб'єкту господарювання динамічно розвиватися та не дозволить привести бізнес до збитків або втратити можливості зростання прибутку.

Список використаних джерел

1. Артамонов В.Д. Финансовое моделирование как основа принятия управленческих решений // Научный альманах, № 5, 2017, с.31-34.

2. Куслій В.О. Механізм формування фінансових результатів підприємств: зарубіжний досвід і вітчизняні особливості [Електронний ресурс] / В.О. Куслій. – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%92%D0%B8B0/Downloads/59625-121715-1-PB%20(1).pdf.

3. И. В. Козин, О новых подходах к решению задачи рационального использования земельных ресурсов в сельскохозяйственном производстве / Н. К. Максишко, И. В. Козин, Т. В. Заховалко // Вісник Запорізького національного університету: зб. наук. праць. Економічні науки. – 2012. – № 1 (13). – С. 80–86.

ЛОСЬ В. О., к.е.н., доцент,
ТИЩЕНКО А. І.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розвитку економіки України невід'ємною та необхідною складовою є торговий сектор. Завдяки торгівлі підтримується баланс між виробництвом та споживанням, забезпечується робочими місцями економічно активне населення. Крім того в структурі ВВП за офіційними даними Державного комітету статистики у 2016 році торгівля займала 16,4%, опереджаючи сільське господарство (13, 7%) та поступаючись, за впливом, лише частці промисловості (24,7) [1].

Сьогодні актуалізація досліджуваної теми спричинена зміною вектору розвитку української економіки у бік європейських ринків. А розвиток цивілізованого ринку оптової та роздрібної торгівлі в регіонах України (рис.1) є запорукою конкурентоспроможної економіки та стабільності. Розвиток ринків роздрібної та оптової торгівлі України є складним і динамічним процесом, що відбувається в умовах трансформаційних змін національної економіки під впливом низки екзогенних та ендогенних чинників [2].

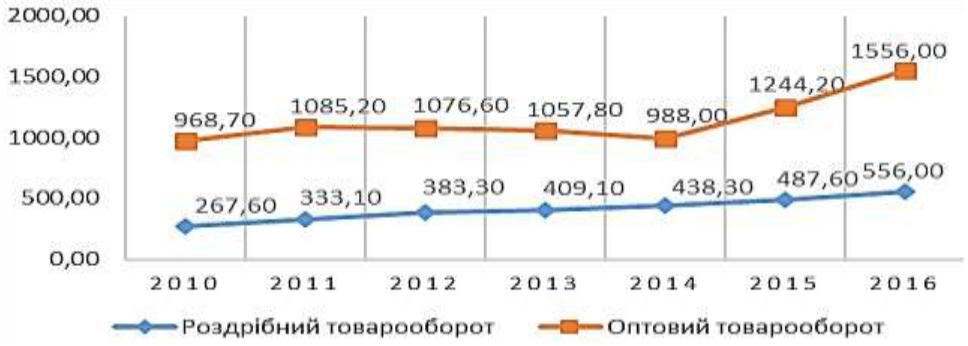

Рис. 1. – Динаміка оптового і роздрібного товарообороту підприємств України, 2010-2016 рр. (млрд. грн) [1]

Як видно з рис. 1, динаміка роздрібного товарообороту в період з 2010 до 2016 року має стійку тенденцію до зростання, оптовий товарооборот мав тенденцію до скорочення, в 2009 та 2014 роках. Але по темпам приросту (рис.2), помітне зменшення обсягів торгівлі, яке триває з 2012 р. Спад уповільнюється з 2015 р. і два роки поспіль досягали докризового рівня.

Різке падіння обороту торгівлі пояснюється чутливістю споживачів до цінових шоків та зумовлене зниженням купівельної спроможності широких верств населення. Ресурс міцності, що формувався ціновим диспаритетом

оптових і роздрібних цін, було вичерпано ще у 2014 р., що призвело до скорочення торговельних операцій [2].

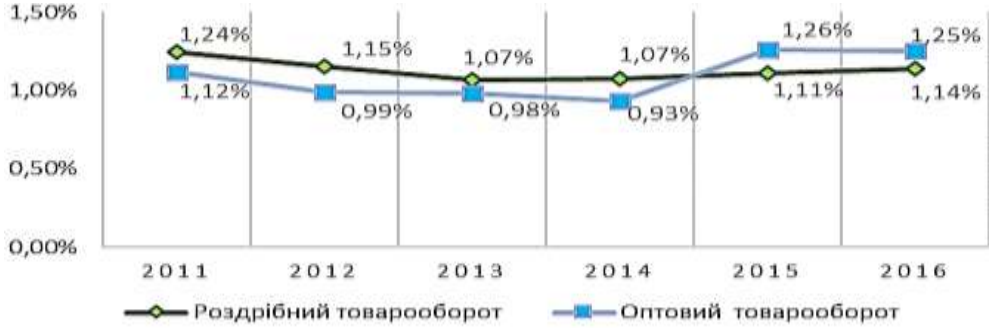

Рис. 2. – Темпи приросту оптового та роздрібного товарообороту підприємств України, 2010-2016 рр. (%) [1]

Більш загальні фактори впливу, на торговельну діяльність, пов'язані з наслідками поступового розвитку в Україні ринкової інфраструктури значно змінюється економічне, правове й інформаційне середовище функціонування підприємств. За таких умов, слід своєчасно та детально аналізувати фінансовий стан торговельних підприємств, прогнозувати і планувати прибутковість та обсяги реалізації продукції. Тож, постає завдання розробки сценаріїв розвитку підприємств торговельної галузі, які б дали змогу оцінювати їх діяльність та оперативно вибирати раціональні шляхи використання ресурсів підприємства.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

2. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К.: НІСД, 2016. – 688 с.

3. Спащенко Г. «Загальні тенденції розвитку торгівлі на ринках України» / Г. Спащенко // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(4). - С. 65-69.

ЛЯШЕНКО О.М., д.е.н., професор,
КОВАЛЬЧУК О.Я., к.ф.-м.н., доцент,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

ПРОБЛЕМИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЯХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Концепція сталого розвитку охоплює ширший спектр людської діяльності. Це екологічний вплив на природні екосистеми, а також на

економічну стабільність та соціальну цілісність. Необхідність врахування всіх трьох основних напрямків сталого розвитку призводить до додаткової складності в питанні вимірювання стійкості.

На сьогодні розроблено значну кількість математичних моделей, які враховують різні процеси у різних сферах сталого розвитку, однак існує суттєва невизначеність, яка впливає на їхній результат: наскільки швидко відбуваються ці процеси. Покращення таких моделей полягає у врахуванні соціальних чинників для кращого розуміння динаміки розвитку світу та впливу альтернативних стратегій управління.

Існуючі моделі сталого розвитку сконцентровані, в основному, на вирішенні глобальних проблем, зазвичай ідеологічно навантажені та пов'язані з політичними програмами. Такі моделі є достатньо специфічними, розглядають вузьку локально-глобальну перспективу і є відображенням лише конкретного моменту. Вони обмежені в часі, враховують лише індивідуальні тенденції та не здатні керувати невизначеністю.

З технічної точки зору основними проблемами адекватного оцінювання стійкості є відсутність даних, невідповідності в наборах даних у різних сферах, а також необхідність аналізу даних у великих масштабах. Тому однією з найважливіших проблем моделювання сталого розвитку, для вирішення якої необхідне використання статистичних методів, таких як асиміляція даних, є оцінка ймовірності результатів математичних моделей. У даний час для оцінки невизначеності існують чіткі критерії. Розробляються різні математичні моделі, які використовують дещо різні підходи, і передбачається, що поширення таких моделей забезпечить обґрунтоване значення ступеня визначеності.

Вирішення питання сталого розвитку передбачає використання усіх видів моделювання даних. Оскільки проблеми із забезпечення стійкості стосуються складних природних, соціальних та економічних систем, їх розуміння потребує великої кількості даних. Вони ніколи не є настільки «чистими», надійними, послідовними або важливими, як це необхідно для якісного моделювання.

Проблема частково полягає в тому, що вивчення питань стійкості часто потребує об'єднання наборів даних, створених у різний час для різних цілей. Розуміння реального стану проблеми вимагає узгодження цих даних шляхом об'єднання інформації, отриманої з різних джерел, та аналізу результатів. Однак, дані мають різну точність, якість і збираються по-різному. Їхні ваги різняться. Тому на сьогодні розроблено методики використання комбінованих даних для отримання чіткої картини стану проблеми та існуючих загроз. Але необхідні нові методи для кількісної оцінки невизначеності як у початкових умовах, так і в об'єднаних даних.

Альтернативним підходом є оцінювання невизначеності окремо для кожного фрагмента моделі та даних, що забезпечить об'єктивну, неупереджену оцінку загальної невизначеності. Але цей підхід ще достатньо не розроблений. Також потребують вдосконалення математичні методи визначення оптимальних значущих параметрів моделі, що описують складний процес в умовах невизначеності та розробка інструментів для кількісної оцінки невизначеності.

Список використаних джерел

1. Mellor W., Wright E., Clift R., Azapagic A., Stevens A. A mathematical model and decision-support framework for material recovery, recycling and cascaded use // Chemical Engineering Science. – 2002, 57, P. 4697-4713.

2. Sultangazin U. Information systems based on space monitoring for solution of some problems of sustainable development // Mathematics and Computers in Simulation. – 2004, 67, P. 279-290.

МАКАРЕНКО О.І., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ТІНЬОВОГО РИНКУ ПРАЦІ НА НЕМАТЕРІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ КРАЇНИ

Тіньова діяльність - це економічна діяльність, що не враховується і не контролюється офіційними органами та спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства [1]. Для ринку праці характерні такі форми тінізації: неофіційна діяльність (легальна діяльність, яка не враховується офіційною статистикою через недосконаліть статистичних спостережень); прихована діяльність (дозволена законом і здійснюється громадянами, але прихована від оподаткування); незаконна діяльність. Тіньовий ринок праці негативно впливає на економічний розвиток країни, оскільки

Проблема тінізації ринку праці є актуальною для України і тому є предметом досліджень багатьох науковців, а саме Базілевича В.С. [1], Гуменюка В.В., Мазура І.І. [2], Мандибури В.О. [3], Пріснякова В.Ф. [4], Реутова В.Г., Турчинова О. В., Черевка О.В. та інших. Проте питання впливу тіньового ринку праці на рівень нематеріального капіталу країни висвітлено в науковій літературі недостатньо, що зумовлює актуальність обраної теми.

Під нематеріальним капіталом, в широкому сенсі, розуміють ресурси суспільства, які уособлені в об'єктах, що не мають матеріального існування [5]. Наймані працівники є носіями нематеріального капіталу, тобто, володіють

знаннями, соціальними зв'язками, інформацією, професійними навичками тощо, а отже, мають нематеріальний капітал ($НК_i$). Якщо найманий працівник задіяний у тіньовому ринку праці, то його нематеріальний капітал буде визначатися (1):

$$НК_i = НК_i^о + НК_i^т = \alpha НК_i + (1-\alpha)НК_i, \quad (1)$$

де $НК_i^л$ – нематеріальний капітал *і-го* найманого працівника на офіційному ринку праці (*i=1,…N*); $НК_i^т$ – нематеріальний капітал *і-го* найманого працівника на тіньовому ринку праці; α - частка діяльності *і-го* найманого працівника на офіційному ринку праці; $(1-\alpha)$ - частка діяльності *і-го* найманого працівника на тіньовому ринку праці.

Отже, чим більше вклад *і-го* найманого працівника в тіньовий сектор, тим менше його вклад в офіційний сектор економіки.

На макроекономічному рівні означена тенденція зберігається, тобто нематеріальний капітал країни (НКК) визначається (2):

$$НКК = \sum_{i=1}^{N} НК_i. \quad (2)$$

Перспективою подальших досліджень автора є перевірка гіпотези про нелінійний вплив рівня тінізації ринку праці на рівень нематеріального капіталу країни та кількісне оцінювання такого впливу.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Методичні аспекти оцінки масштабів тіньової економіки / В. Базилевич, І. Мазур // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 36-44.
2. Мазур І.І.Детінізація економіки України: теорія та практика / І.І. Мазур / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К.: ВГЦ Київ. ун-т, 2006. - 239 с.
3. Мандибура В.О. Тіньова економіка України та напрямки законодавчої стратегії її обмеження / В.О. Мандибура – К.: Парламентське вид-во, 2006. – 135 с.
4. Прісняков В.Ф. Тіньова економіка і методи визначення її обсягу / В. Прісняков // Фінанси України. – 2001. – № 7. – С. 3-8.
5. Беляева Л.А. Нематериальный капитал: к методологии исследования / Л.А. Беляева // Социологические исследования. – 2014. - № 10. - С. 36–44.

МАКСИШКО Н.К., д.е.н., професор,
КАРДАШЕВСЬКА М.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ ОБСЯГІВ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Нагальною потребою XXI століття стає формування такого способу життя та, зокрема, управління економікою, який би забезпечив життєздатний (довготривалий, ощадливий та гармонійний) розвиток людства. Ця потреба призвела до розробки загальної концепції – сталого розвитку, що передбачає встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності населення – невід'ємна умова сталого розвитку будь-якої держави, в тому числі України, де довкілля зазнає значного навантаження внаслідок господарської діяльності людини. Основою прогресивного розвитку економіки є інвестування, а тому важливим підґрунтям для розробки управлінських рішень на всіх рівнях економіки є дослідження кількісних та якісних характеристик інвестиційних процесів в галузі охорони навколишнього природного середовища (ОНПС), що відбуваються.

У цій роботі представлено результати аналізу стану і динаміки структури та обсягів капітальних інвестицій на ОНПС в країні та її регіонах за 2010-2016 рр. за даними Державної служби статистики України [1]. В дослідженні використано методи статистичного аналізу, регресійного та факторного аналізу. Зокрема, виявлено, що за період з 2010 по 2016 рр. мала місце поступова зміна структури (рис. 1) обсягів капітальних інвестицій на ОНПС в напрямі збільшення частки інвестицій на радіаційну безпеку. Причиною цього стало загострення політичної кризи в 2014 році та розгортання військово-політичного конфлікту на Сході держави, що, в свою чергу, спонукало органи державної влади посилити систему фізичного захисту об'єктів паливно-енергетичного комплексу України, зокрема — атомних електростанцій нашої країни, з метою запобігання актам ядерного тероризму.

Аналіз динаміки обсягів капітальних інвестицій на ОНПС дозволив виявити позитивні тенденції щодо витрат на охорону атмосферного повітря, проблеми змін клімату та очищення зворотних вод.

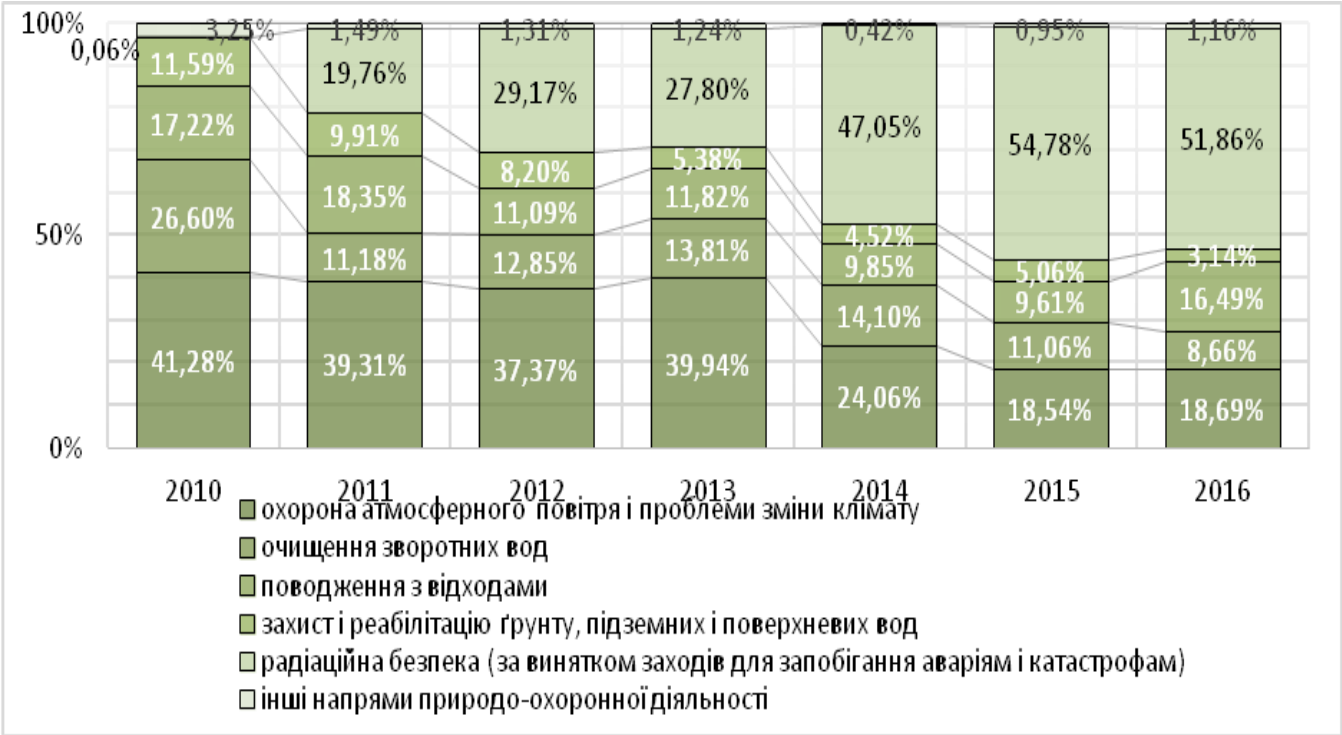

Рис. 1. – Динаміка структури обсягів капітальних інвестицій з 2010 по 2016 рр. за напрямами природоохоронних заходів [1]

Ситуація із захистом і реабілітацією ґрунтів, підземних і поверхневих вод та поводження з відходами інша: з урахуванням інфляції простежується спад інвестування у ці напрями. Проте, у 2016 р. спостерігається значний приріст витрат (майже втричі) на поводження з відходами, адже має місце катастрофічне збільшення обсягів відходів та захоронення їх на сміттєзвалищах, перетворення родючих земель на смітники і джерела забруднень та захворювань.

Результати дослідження виявили проблеми у стані капітального інвестування в охорону навколишнього природного середовища в Україні, які потребують уваги на всіх рівнях управління територіями.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

НЕГРЕЙ М.В., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
м. Київ

СВІТОВИЙ ДОСВІД МОДЕЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Аграрний сектор є важливою складовою економіки багатьох країн. Від ефективності функціонування аграрних підприємств залежить добробут не лише окремих країн, а й світу загалом. Адже зростання населення потребує забезпечення його їжею та іншими продуктами сільськогосподарського виробництва. Дослідженню аграрного сектору присвячено велика кількість праць. Питання моделювання аграрного сектору розглядається як на макро-, так і на мікрорівні. Дослідження існуючих підходів моделювання аграрного сектору дозволило виділити наступні моделі: AGLINK-COSIMO, CAPRI, AGMEMOD, MAGNET, GLOBE, RegEU27, FAPRI.

Починаючи з 2004 року, FAO (Food and Agricultural Organization – Організація продовольства і сільського господарства) та OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development – Організація економічного співробітництва і розвитку) співпрацюють для забезпечення оцінки десятирічних прогнозів національних, регіональних та глобальних ринків сільськогосподарської сировини, а також щорічного представлення Звіту про агропрогноз OECD-FAO, який став популярною публікацією для отримання інформації та подальших політичних дебатів і планування ресурсів. Одним з результатів співпраці OECD-FAO стала модель AGLINK-COSIMO.

Модель AGLINK-COSIMO - рекурсивно-динамічна модель часткової рівноваги, модель попиту та пропозиції світового сільського господарства. AGLINK-COSIMO – це комплексна річна модель сільського господарства, яка зосереджується на виробництві, споживанні та торгівлі, у якій досліджується вплив сільськогосподарських факторів на економіку в цілому. AGLINK-COSIMO включає 67 країн та регіонів, 139 товарів та 720 атрибутів.

Модель CAPRI (Common Agricultural Policy Regionalised Impact) – це модель сільськогосподарського сектору Європи (декомпозиція до 280 регіонів NUTS2, детальна інформація про діяльність та охоплення Спільною сільськогосподарською політикою), але вбудована в модель глобального ринку для представлення двосторонньої торгівлі між 44 торговельними регіонами (країнами або національними агрегатами).

Прогноз CAPRI систематично об’єднує інформацію в часові ряди з зовнішніми прогнозами інших моделей або незалежними експертними оцінками. При цьому основну зовнішню інформацію отримують з моделей

PRIMES, GLOBIOM та AGLINK разом з національною експертною інформацією про конкретні предмети.

CAPRI та GLOBIOM моделюють аграрний сектор країн ЄС та оцінюють попит та пропозицію сільськогосподарської продукції, а також викиди від виробництва та оцінку ґрунтів. Проте моделі мають різну орієнтацію та структуру. Тому вони доповнюють одна одну та дають додаткову інформацію, коли вони застосовуються до тих самих сценаріїв.

MAGNET (Modular Applied General Equilibrium Tool) – це модель загальної рівноваги з базою даних GTAP. Вона охоплює всі галузі економіки з особливим акцентом на сільське господарство та пов'язані з ним сектори. Ця модель враховує національні та міжнародні взаємодії між усіма ринками та агентами.

Модель AGMEMOD - це система економетрично оцінених часткових рівноважних моделей різних країн-членів ЄС, що представляють та проектують важливі сільськогосподарські заходи в регіонах. У модель включено дані країн-членів ЄС-24 (включаючи Румунію та Болгарію, без Люксембургу, Мальти та Кіпру), Македонії, Хорватії, Росії, України, Туреччини.

FAPRI (Food and Agricultural Policy Research Institute) FAPRI розробляє економетричні моделі для більшості товарів у сільському господарстві США. Рівняння були розроблені шляхом поєднання регресійного аналізу протягом тривалого періоду, досліджень еластичності попиту та пропозиції та врахування встановлених економічних та біологічні взаємовідносин в рослинництві та тваринництві) FAPRI розробляє моделі страхування сільськогосподарських культур, FAPRI International Dairy Model (вивчає і проектує площу, виробництво, використання, запаси, ціни та торгівлю для рідкого молока, вершкового масла, сиру, нежирного сухого молока та сухого молока для деяких країн та регіонів світу), FAPRI/CARD International Ethanol Model (досліджує та проектує виробництво, використання, запаси, ціни та торгівлю для етанолу для кількох країн та регіонів світу), FAPRI International Grains Model (вивчає і проектує територію, виробництво, використання, запаси, ціни та торгівлю для пшениці, кукурудзи, ячменю та сорго для кількох країн та регіонів світу), FAPRI International Livestock Model (вивчає та проектує територію, виробництво, використання, запаси, ціни та торгівлю для яловичини, телятини, свинини та м'яса птиці для кількох країн та регіонів світу), FAPRI International Oilseeds Model (досліджує та проектує територію, виробництво, використання, запаси, ціни та торгівлю соєвими, рапсовими, соняшниковими, пальмовими та арахісовими комплексами для декількох країн та регіонів світу), FAPRI International Sugar Model (досліджує і проектує площу,

виробництво, використання, запаси, ціни та торгівлю цукром для кількох країн та регіонів світу).

Як бачимо, світовий досвід моделювання аграрного сектору може дати вітчизняним дослідникам і практикам нові знання, інструменти та методику моделювання. На нашу думку, використання зазначених моделей в управлінні аграрним сектором України дасть можливість суттєво підвищити його ефективність та прибутковість.

Список використаних джерел

1. Araujo Enciso, Sergio René, et al. Documentation of the European Comission's EU module of the AGLINK-COSIMO modelling system. Directorate growth & innovation and jrc-seville, Joint Research Centre, 2015.

2. Britz, W., Witzke, P. CAPRI model documentation 2008: Version 2. Institute for Food and Resource Economics, University of Bonn, Bonn, 2008.

3. Chantreuil, Frederic, et al. AGMEMOD EU agricultural markets outlook. 4. konferenca DAES. Slovensko kmetijstvo in podeželje v Evropi, ki se širi in spreminja, Moravske Toplice, Slovenija, 8-9 November, 2007, 2007, 17-31.

4. McDonald, Scott; Thierfelder, Karen; Robinson, Sherman. Globe: A SAM based global CGE model using GTAP data. United States Naval Academy (http://ideas. repec. org/s/usn/usnawp. html), 2007.

5. Meyers, William H., et al. The FAPRI Global Modelling System and Outlook Process. Journal of international agricultural trade and development, 2010, 6.1: 1-20.

6. Woltjer, Gerard Bastiaan, et al. The MAGNET model: module description. LEI Wageningen UR, 2014.

ОЧЕРЕТІН Д. В., к.е.н.,
НЕЧИТАЙЛО В. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ РИНКУ РІТЕЙЛУ В УКРАЇНІ

За результатами глобального дослідження спеціалізованих магазинів Nielsen у вересні 2016 року значна кількість українських споживачів (90%) віддає перевагу спеціалізованим магазинам-рітейлерам [1]. Найбільшою популярністю користуються магазини по догляду за собою, магазини косметики та магазини з продажу будівельних матеріалів. Також, під час дослідження біли виявлені основні споживчі тренди, такі як орієнтація споживачів на: спеціалізований асортимент (певний бренд або товар, наявність

новинок), наявність клієнтського сервісу і атмосфери в магазині в цілому, наявність спеціальних пропозицій та знижок, а також персоналізованої програми лояльності. Тому спеціалізованим магазинам, гіпер- та супермаркетам необхідно приділити увагу розробці методів для залучення нових та утримання постійних клієнтів, а також збільшення товарообігу.

Обсяг обороту роздрібної торгівлі в Україні у 2015 році зріс на 12,8% у порівнянні з 2014 роком та дорівнював 1018778 млн. грн. [2,3], а у 2016 році – зріс на 13,8% у порівнянні з 2015 роком та складав 1159272 млн. грн. [4]. Динаміку обороту роздрібної торгівлі за регіонами України у 2014-2016 рр. представлено на рис.1. Частка обсягу обороту роздрібної торгівлі у місті Києві у обсязі роздрібної торгівлі в Україні у 2014-2016 роках зросла на 2% (з 13,9% у 2014 році до 15,9% у 2016 році). Друге місце за обсягом обороту роздрібної торгівлі займає Дніпропетровська область (9,0% у 2014 році, 9,3% у 2016 році). Також є група регіонів, в яких частка обсягу обороту роздрібної торгівлі у 2014-2016рр. не змінилася: Запорізька область – 4,8%, Хмельницька область – 2,5%, Черкаська область – 2,6%, Чернівецька область – 1,6%. Частка обсягу обороту роздрібної торгівлі Донецької області у 2014-2016рр. зменшилася на 4,1%, Луганської області – на 1,6%, а Вінницької області – на 0,1%.

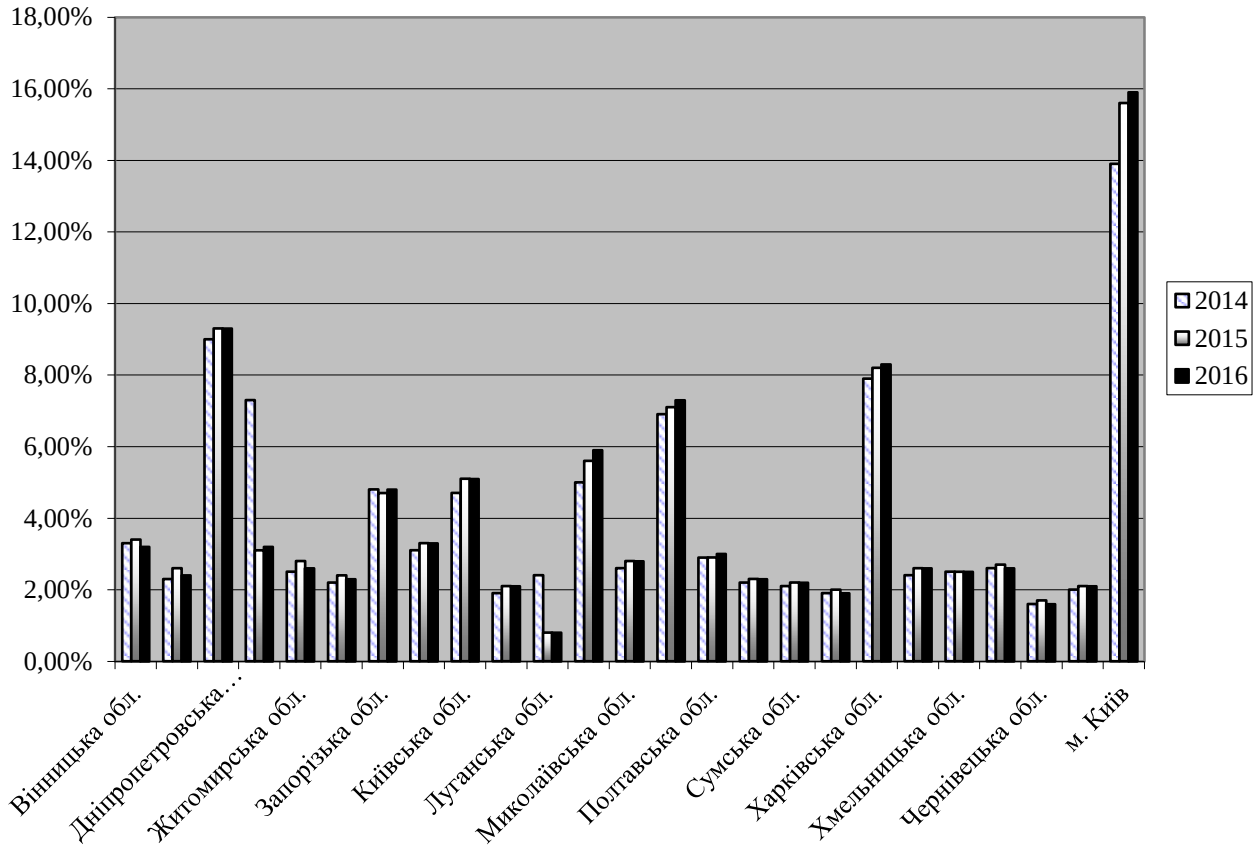

Рис. 1. – Динаміка обороту роздрібної торгівлі за регіонами України у 2014-2016 рр, % (побудовано за даними [2-4]).

У 2017 р. оборот роздрібної торгівлі в Україні продовжує зростати (у січні–серпні 2017 р. порівняно із січнем–серпнем 2016 р. у порівнянних цінах він зріс на 8,7%). Серед регіонів найбільше зростання обороту роздрібної торгівлі в січні–серпні 2017 р. порівняно із січнем–серпнем 2016 р. спостерігалося в Закарпатській (на 23,3%), Вінницькій (на 18,1%), Одеській (на 13,5%), Львівській (на 11,8%), Миколаївській (на 11,3%) та Сумській (на 10,3%) областях [5]. Також у 2017 р. відбуваються зміни на ринку продовольчого рітейлу та розширення мереж магазинів fashion-рітейлу. Окрім розширень існуючих мереж, в першій половині 2017 р. на ринок вийшли 12 нових міжнародних брендів.

Список використаних джерел

1. Nielsen: Які спеціалізовані магазини користуються популярністю в Україні / Асоціація рітейлерів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rau.ua/uk/novyni/nielsen-spetsializirovannye-magaziny
2. Обсяг обороту роздрібної торгівлі за січень-грудень 2014 року / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/sr/oort/oort_u/oort1214_u.htm
3. Обсяг обороту роздрібної торгівлі за 2015 рік / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/sr/oort/oort_u/oort1215_u.htm
4. Обсяг обороту роздрібної торгівлі у 2016 році / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/sr/oort/oort_u/oort1216xls_u.zip
5. Оборот роздрібної торгівлі у січні–серпні 2017 року. Експрес-випуск / Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2017/09/172w.zip

ОЧЕРЕТІН Д.В., к.е.н.,
РОМАНЮТА К.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОЦІНКА ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

В умовах економічної кризи та скорочення реальних доходів населення все більшу роль відіграє утримання існуючих споживачів товарів та послуг з використанням сучасних маркетингових інструментів. У зв’язку з цим посилюється увага до формування споживацької лояльності, що виступає

найважливішим стратегічним активом підприємств, а тому існує багато методів її оцінки.

Для того, щоб визначити рівень лояльності, існує три основних метода: метод «сила лояльності», метод оцінки лояльності на базі шкали Лайкерта, метод «маркетингової шкали».

У методі «сила лояльності» за основу беруться обсяги покупок та їх зростання [1]. За допомогою цього метода можна оцінити подобається чи ні товар споживачеві, дізнавшись в яких обсягах і з якою періодичністю споживачі купують товар.

Метод оцінки лояльності споживача, який ґрунтується на узагальнених відповідях споживачів на питання щодо характеристик товару, що побудовані за принципом шкали Лайкерта [2]. Цей метод дозволяє визначити індекс лояльності споживача на основі ймовірності повторної покупки товару.

Метод «маркетингової шкали» дозволяє оцінити лояльність за допомогою поведінкових характеристик та сприйняття товару споживачем. Він ґрунтується на вибіркових польових маркетингових дослідженнях з подальшим оцінюванням рівня задоволеності споживачів за п’ятибальною шкалою, і ставить запитання: «Чи купили би ви цей товар знову?» [3]. Лояльність оцінюється в балах від 0 до 5, де чим більше значення оцінки – тим вище лояльність.

Аналіз методів визначення рівня лояльності показує, що найважливішим критерієм для оцінки лояльності споживача є кількість повторних покупок певного товару певним споживачем. Цей висновок підтверджує рейтинг топ-20 брендів-лідерів лояльності за 2016 рік [4], де лояльність до бренду визначалась за методом «маркетингової шкали». У цьому рейтингу найвідоміші світові інтернет-магазини зайняли провідні позиції, так інтернет-магазин Amazon опинився на другому місці, інтернет-компанія E-bay на тринадцятому місці, а інтернет-магазин Zappos – на двадцятому місці.

Сформуємо математичну модель лояльності, що буде визначати оцінку лояльності споживача інтернет-маркетингу (CL), де за основний показник візьмемо саме повторність покупок:

$$CL = S \cdot P \cdot V \cdot N, \qquad (1)$$

де S – частка повторних замовлень клієнта X за період T; P – частка клієнтів, що задоволені сервісом інтернет-магазину за період T; V – частка повторних відвідувань інтернет-сторінки магазину клієнтом X за період T; N – частка позитивних відгуків у комунікаційних сервісах інтернет-магазина щодо його діяльності від клієнта X за період T.

Показник оцінки лояльності споживача інтернет-маркетингу приймає значення у інтервалі від 0 до 1, де 0 – це абсолютно нелояльні клієнти, а 1 – абсолютно лояльні клієнти.

У роботі запропоновано математичну модель оцінки споживацької лояльності клієнтів інтернет-магазину, що є комплексною оцінкою, яка поєднує в собі найважливіші характеристики для інтернет-магазину. Лояльність є ключовим фактором успіху в інтернет-торгівлі, тому дуже важливо знати, які фактори на неї впливають і з чого вона складається. І саме методи оцінки лояльності споживача допомагають зрозуміти, від чого залежить лояльність споживачів і як її збільшити, адже це безпосередньо впливає на успіх інтернет-маркетингу.

Список використаних джерел

1. Балабаниць А.В. Механізм управління лояльністю споживачів / А.В. Балабаниць // Экономика Крима. – 2012, № 3. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ecrimea.crimea.edu/arhiv/2012/econ_3_2012/025balab.pdf
2. Тараненко І.В. Дослідження і оцінка лояльності споживачів роздрібної торговельної мережі в умовах економічної кризи / І. В. Тараненко, А. В. Дрозденко// Ефективна економіка. – 2015, №5. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4038
3. Іваннікова М.М. Маркетингове управління лояльністю споживачів / М.М. Іваннікова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014, №3. – С.62–72. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites /default/files/mmi2014_3_62_72_0.pdf
4. Brand Keys – 2016 Loyalty Leaders: Digital Delights. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://brandkeys.com/2016-loyalty-leaders-digital-delights

ПОМАЗУН О.М., к.е.н., доцент,
КОТЛЯРОВА Ю.О., асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГУ

Важливими завданнями для будь-якого підприємства в сфері роздрібної торгівлі є вдосконалення маркетингової діяльності та впровадження інноваційних технологій в цій сфері.

Одним із перспективних напрямів маркетингу для таких підприємств є орієнтація на клієнта, задоволення його потреб та персоналізація звернень до споживачів. Загалом, персоналізація – це потужний інструмент маркетингу,

який забезпечує з одного боку комунікацію з покупцем, з іншого може бути джерелом великої кількості інформації про клієнта, яка дозволить здійснювати аналіз його купівельної спроможності та впроваджувати маркетингові дії.

Досвід компаній, що використовують технологій персоналізації засвідчив про значний його ефект. Наприклад, компанія Co-operative Travel завдяки персоналізації збільшила кількість відвідувачів на 95%, а виручка виросла до 217% [1]. Відповідно даних опитування, проведеного компанією CEB, станом на вересень 2016 року найбільш поширеними технологіями персоналізації є: веб-аналітика – 71%; CRM-системи – 64%; CMS – 56%; спліт-тестування і програмне забезпечення для оптимізації рекламних кампаній – 49%; автоматизація маркетингу – 42%; управління маркетинговими операціями – 38%; ретаргетинг – 32%; системи управління тегами – 32%; DMP – 26%; предиктивна аналітика – 18%; платформи для прогнозування попиту – 10%; не застосовують програмного забезпечення – 5%; інше – 3% [2].

Дослідження свідчать, що найбільш поширеними є технології персоналізації в сфері он-лайн продажів, оскільки процедура здійснення покупок в інтернеті в більшості випадків вимагає реєстрації клієнтів, що дає змогу зберігати та накопичувати про них інформацію.

Проте, питання персоналізації актуальні не лише для підприємств інтернет-спільноти. Підприємства в сфері роздрібної торгівлі ставлять на меті персоналізувати процес в точках продажу [3]. Одним із можливих напрямів персоналізації в магазинах є розпізнавання облич покупців в момент здійснення покупок. Такі перспективи дають змогу аналізувати купівельну спроможність не лише для постійних покупців, які зареєстровані в базі даних магазину та мають картку постійного клієнта, а й зберігати інформацію щодо незареєстрованих клієнтів.

Інтелектуальний аналіз отриманих даних щодо покупок дає змогу здійснювати аналіз споживчого кошику кожного покупця, здійснювати управління асортиментом продукції, стимулювати продаж та дозволяє планувати маркетингові дії, призначені персонально для кожного клієнта.

Реалізація вищевикладених потреб можлива шляхом застосування сучасних інтелектуальних технологій, а саме технологій штучного інтелекту, Computer Vision, NLP, Data Science та Machine Learning.

Перспективами розвитку персоналізації в торгівельних мережах є інтеграція карток лояльності клієнта з соціальними мережами, створення мобільних додатків для клієнтів та застосування технології iBeacon.

Список використаних джерел

1. К. Бояркіна. Маркетинг будущего: Персонализация 2.0. Електронний ресурс: http://www.cossa.ru/digdog/52813/.

2. Почему персонализация должна оставаться невидимой для пользователей? Електронний ресурс: http://lpgenerator.ru/blog/2016/ 09/20/pochemu-personalizaciya-dolzhna-ostavatsya-nevidimoj-dlya-polzovatelej/#ixzz4vxFWm91I.

3. Відбувся Business Intelligence Hackathon 7-8 жовтня. Електронний ресурс: https://dou.ua/forums/topic/22052/.

ЧЕВЕРДА С.С., к.е.н., доцент,
БІЛИЙ Д.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ»

На ПАТ «Дніпроспецсталь» на період 2012-2017 рр. була розроблена програма реконструкції підприємства, що спрямована на підвищення якості та обсягів виробництва кованої та катаної продукції з термообробкою та високою якістю поверхні. Логічно й структурно вона включає в себе декілька послідовних етапів впровадження. До 2015 р. відбулася реалізація 7 етапів програми.

Протягом перших трьох періодів були проведені інноваційні зміни оперативного й тактичного характеру, які здатні до швидкого фідбеку у формі зростання показників ефективної економічної діяльності й інноваційного розвитку. На IV етапі було розпочато технічне переоснащення основних засобів й мереж забезпечення підприємства, отже сума відрахувань на інновації була більшою за попередні й наступні етапи (табл.1).

Таблиця 1

Обсяги відрахувань на інновації, їх частка у структурі виробництва за етапами

Етап	Відрахування на інновації, тис. грн.	Частка інноваційних витрат у структурі виробництва
1-ий	240587	0,11
2-ий	301942	0,08
3-ій	333561	0,90
4-ий	1034504	0,11
5-ий	123490	0,05
6-ий	491039	0,21
7-ий	479904	0,11

Джерело: розраховано автором на основі [1], [2]

Економічна оцінка ефективності інновацій вимагає враховувати період окупності - термін повертання коштів через отриманий від інновацій прибуток.

Вочевидь, чим більші інвестиційні витрати, тим тривалішим є цей період. Тому показники ефективності інноваційної діяльності IV періоду є дуже низькими. Рентабельність продукції виробленої за новою технологією склала 0,02%, за трохи вищої рентабельності ОЗ – 0,51%.

З IV по VI етап абсолютний приріст рентабельності продукції склав 2,49%, сама ж рентабельність продукції склала 2,51%. Рентабельність основних засобів досягла 14,49%, причому максимальний приріст відбувся після п'ятого етапу коли він становив лише 1,24%.

На V і VI етапах ситуація почала дещо стабілізуватися, обсяги виручки від реалізації продукції у порівнянні з IV етапом були менші, але показник чистого прибутку почав збільшуватись. Це було спричинено, у першу чергу, поліпшенням економічного стану й умов ведення економічної активності в Україні, а по-друге, ті інновації які були впроваджені у попередніх етапах на перспективу почали давати результати.

На сьомому етапі впровадження інноваційної програми знову спостерігається падіння фінансових показників, а тому й показників ефективності інноваційної діяльності.

Кількісні характеристики діяльності різняться також через різний вплив зовнішніх факторів виробництва, якого неможливо уникнути.

Загалом, динаміка результатів інноваційної діяльності підприємства збігається із загальною динамікою відповідних середніх показників по металургійним підприємствам України. Негативними чинниками активізації інноваційної діяльності були економіко-політична криза, підвищення цін за всі види ресурсів, зменшення субсидій й дотацій держави, ускладнення умов обслуговування наявних кредитів.

Підводячи підсумки вже проведених етапів інноваційної програми, можна стверджувати, що управління інноваційною діяльністю, яке здійснює технічна дирекція ПАТ «Дніпроспецсталь» забезпечує підвищення ефективності виробництва, що ілюструють показники I-III періодів. Реалізація плану впровадження інновацій на період 2012-2017 рр. відповідає основним напрямками технічних інновацій для промислового підприємства.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Запорізького металургійного заводу «Дніпроспецсталь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dss-ua.com/rus/index.wbp

2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник за 2015 рік. // Державний комітет статистики. – 2015. – С. 240–251.

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua.

СЕКЦІЯ 6
РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ І МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ

БАБЕНКО А.Г., д.е.н., професор,
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах розвитку ринкового середовища актуального значення мають теоретичні положення мотивації праці в усіх сферах виробництва та обслуговування. Діяльність кожного суб'єкта господарювання направлена на забезпечення конкурентоспроможності з використанням матеріальних стимулів до праці. Виникає об'єктивна необхідність щодо подальшого узагальнення та поглиблення наукових розробок з теорії та практики основ мотиваційного механізму.

Різні напрями проблеми мотивації трудової діяльності є предметом дослідження багатьох вчених та фахівців. Слід зупинитися на сутності мотивації праці, її наукове та практичне визначення. Англійські дослідники, зокрема М. Мескон, М. Альберт, Ф. Ходоурі прийшли до такого висновку щодо сутності мотивації: це процес спонукання себе та інших осіб до більш активної діяльності для досягнення як особистих цілей, так і цілей організації. Один із американських фахівців в галузі менеджменту Р. Дафт розглядає мотивацію як сили, що існують у конкретної людини і поза нею, які збуджують у ній заповзятливість щодо виконання тих чи інших дій.

При мотивації праці використовуються два головних важелі: стимули і мотиви. Під стимулами зазвичай розуміють матеріальні винагороди працівників у вигляді заробітної плати та інших матеріальних заохочень. Мотив є внутрішньою спонукальною силою працівника, тобто його бажання, орієнтація тощо.

Наукове значення та практичну цінність мають різні здобутки науковців та практиків з проблеми мотивації праці. Одним з перших дослідників з проблеми мотиваційного механізму був англійський економіст Адам Сміт, який обґрунтував концепцію «економічної людини». Згідно з його науковим положенням мотивом діяльності людини є бажанням досягти економічної вигоди та поліпшити свій добробут.

Слід також відмітити вагомий внесок у розвиток теоретичних та методологічних положень, які внесли ряд зарубіжних вчених та фахівців,

зокрема Л. Гілберт, Ф. Гілберт, Ф. Тейлор, Е. Мейо, Г. Емерсон, А. Маслоу, Л. Портер та інші. Певний здобуток у розвиток теоретичних та методичних засад мотивації праці внесли вчені колишнього Радянського Союзу. Зокрема, український дослідник М. Вольський в своїх наукових розробках виступав за поліпшення умов для працівників. Відомі також дослідження з проблеми мотивації трудової діяльності, авторами яких являються відомі в Україні Г. Цехановський, М. Туган-Барановський та інші вчені.

На сучасному етапі доцільно відмітити розробки з проблеми мотивації праці професора А.М. Колота. На його думку сам процес можна розглянути як шість послідовних стадій: виникнення потреб; пошук засобів задоволення потреб людини; визначення напрямів дій; виконання конкретних дій; отримання винагороди за дії; відчуття задоволення потреби.

Початок XX століття і до наших днів – це період подальшого розвитку теоретичних основ, положень мотивації трудової діяльності.

Перший етап характеризується тим, що на зміну досить неконкретним положенням і настановам «школи наукового управління» дослідник Ф. Тейлор та його однодумці запропонували наукову концепцію знань щодо форм та методів раціональної організації праці. В основі нової системи Ф. Тейлора чотири закони (концепції) управління.

На другому етапі у розвитку теоретичних засад мотивації праці з’являється доктрина «людських відносин» американського соціолога Е. Мейо. Ним встановлено, що поряд з матеріальними факторами мають значення також різні матеріально-психологічні аспекти.

На третьому етапі теоретична думка щодо мотиваційних напрямів збагатилась дослідженнями американського соціолога Мак-Грегора. В його розробках висвітлюється широке залучення найманих працівників до управління.

І нарешті на четвертому етапі у теоретичних напрацюваннях щодо мотивації праці з’являються поняття менеджменту «людських ресурсів», положення «гуманізації праці», «якості трудового життя» та інші.

Слід також зупинитись на так званих змістовних і процесуальних теоріях мотивації. Змістовні теорії мотивації включають в себе чотири види: теорія ієрархії потреб Маслоу; теорія Альдерфера; теорія двох факторів Герцберга; теорія набутих потреб Мак-Клелланда.

Процесуальні теорії мотивації включають чотири напрями: теорія очікувань; теорія справедливості; концепція спільного управління; модель Портера-Лоулера.

Отже, можна зробити деякі висновки:

1. Еволюція поглядів на мотивацію праці засвідчує, що праця в усі часи була і залишається важливим джерелом матеріальних і духовних цінностей.

2. У минулому столітті виділились чотири етапи розвитку поглядів на мотивацію праці, що характеризуються певними теоретичними засадами і особливостями.

3. Значним збагаченням теоретичних засад щодо мотивації праці являються змістовні, а також процесуальні теорії. Це дає можливість аналізувати факти, що впливають на поведінку людей та їх трудову діяльність.

Список використаних джерел

1. Кольбашенко Д.А. Мотивація персоналу як один з факторів підвищення продуктивності праці / Д.А. Кольбашенко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2014. – № 2. – С. 237–244. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2014_2_31

2. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник / А.М. Колот, С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2011. – 397с.

БЕХТЕР Л.А., к.е.н., ст. викладач,
ЛУНІНА К.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Важливою складовою управлінської діяльності є кадрове забезпечення, саме воно є одним з вирішальних чинників ефективності і конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової економіки. В основі кадрового забезпечення механізму управління лежить планування персоналу.

Під кадровим забезпеченням розуміють комплекс дій, направлених на пошук, оцінку і встановлення заздалегідь передбачених стосунків з робочою силою як в самому підприємстві для подальшого просування по кар’єрній сходинці, так і поза його межами для нового найму тимчасових або постійних робітників [1, с.32].

Процес роботи з персоналом не повинен обмежуватися лише прийомом на роботу, а має бути побудований так, щоб найкоротшим шляхом приходити до бажаного результату відносно будь-якого питання або проблеми в кадровій сфері. А проблемним аспектом діяльності будь-якого підприємства все ж таки залишається його персонал.

Нажаль, на багатьох підприємствах України побудова якісної системи управління кадрами за багатьма причинами залишається досить складною проблемою, що в кінцевому варіанті призводить до банкрутства, тому питання побудови ефективної системи управління кадрами залишається відкритим й потребує подальшої розробки й удосконалення [2, с. 328].

В умовах конкурентного середовища розглядається кількісне та якісне забезпечення формування кадрового потенціалу підприємства (рис. 1).

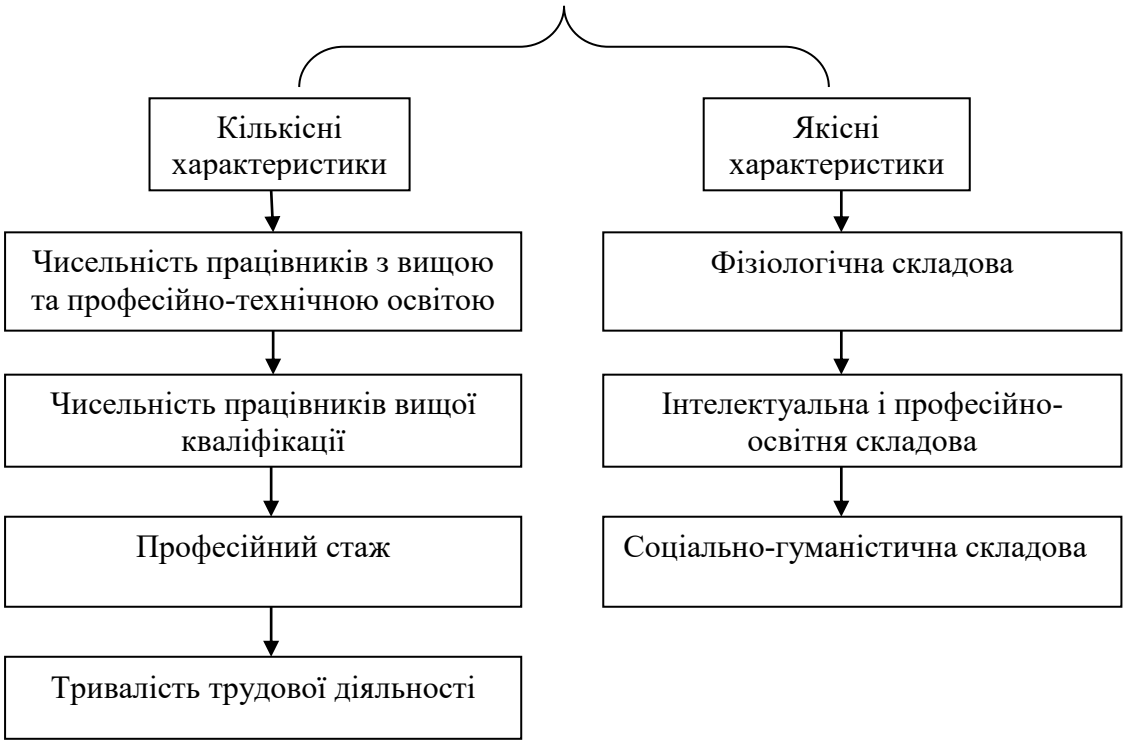

Рис.1. – Структура кадрового забезпечення

В Україні кадрове забезпечення підприємств здійснюється державою шляхом підготовки кадрів менеджменту в державних навчальних закладах, організації відповідних курсів підвищення кваліфікації, розробки навчальних планів, програм, стажування тощо [3].

Для побудови ефективного кадрового забезпечення управлінської діяльності на підприємствах необхідно вжити такі заходи:

– провести атестацію робочих місць, визначати їх необхідну кількість і скасувати зайві робочі місця;

– заохочувати працівників підвищенням заробітної плати;

– впровадити систему «наставництва», що дасть можливість досвідченим працівникам навчати молоді кадри.

Таким чином, кадрове забезпечення підприємства є одним з найважливіших аспектів управлінської діяльності. Для повноцінного кадрового забезпечення підприємству необхідно враховувати усі особливості джерел,

засобів та методів пошуку працівників, зіставляти таку інформацію з потребами, фінансовим становищем, особливостями виробництва та праці підприємства для прийняття виважених рішень про використання комплексу засобів, які дозволили б якнайшвидше та найякісніше знайти та залучити до роботи необхідних фахівців.

Список використаних джерел

1. Дарміць Р.З. Кадрове забезпечення діяльності підприємства в умовах розвитку міжнародної конкурентоспроможності / Р.З. Дарміць, Г.П. Горішна // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013. – № 778. – С. 26 – 34.

2. Котельникова Ю.М. Система управління кадрами як основний елемент системи управління підприємством / Ю.М. Котельникова // Коммунальное хозяйство городов: науч.-технический сборник. – 2014. – № 68. – С. 332–339.

3. Організація бізнесу. Менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://pidruchniki.com/1181081142012/menedzhment/kadrove_zabezpechennya

ВАХІТОВ Д.Ф.,
РИБАЛКО О. М., к.е.н., професор,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПІДПРИЕМСТВІ

Відомий американський економіст Пітер Самуельсон відмічав: «Виробники можуть вистояти в конкуренції цін та підвищити до максимуму свій прибуток тільки знижуючи до мінімуму витрати, що в свою чергу досягається впровадженням найбільш ефективних методів виробництва». В умовах ринкової економіки приділяти увагу тільки зниженню витрат підприємства небезпечно і загрожує витисненням підприємства з числа успішно функціонуючих. Зараз, коли обробка інформації грає домінуючу роль для успішної діяльності підприємства, необхідно звернути увагу на дані о реалізації продукції, ринковим оточенні, запитах споживачів. Отримання цих даних можливо у результаті проведення маркетингових дослідів.

Ф. Котлер визначив маркетингові досліди як систематичне визначення кола даних, необхідних у зв’язку зі стоячою перед фірмою маркетингової ситуації, їх збір, аналіз та звіт про результати. Таким чином, маркетингові

досліди – це збір та обробка аналізу інформації, з цілю зменшення невизначеності при прийнятті дослідних рішень. Маркетингові дослідження у виробничій діяльності ставлять перед виробником, ще до початку цієї діяльності, наступні питання: для кого виробляти продукцію, якими споживними властивостями вона повинна володіти, скільки треба виробити даної продукції, коли потрібна ця продукція споживачу, по яким цінам вона може бути продана.

Головна задача маркетингових досліджень – виявити величину очікуваного попиту на виробничі фірмою товари на тих ринках, де їх продаж обіцяє бути найбільш вдалим, з урахуванням наявності конкуренції, а також продуктивних можливостей та затрат фірми. Маркетингові дослідження покликані виявити долю товару фірми, який вона має намір уявити на певному ринку. У задачу таких досліджень одночасно входять збір, аналіз, формування інформації у вигляді даних, необхідних для виробки і прийняття планів дій фірми на перспективу.

Маркетингове дослідження повинно опиратись на об’єктивність, точність та ретельність. Об’єктивність означає, що у процесі дослідження враховуються усі можливі фактори, а кінцеві виводи не формуються, поки не будуть зібрані і проаналізовані усі отримані данні. Точність результатів дослідження залежить від ретельності вибору інструментів дослідження і методів їх застосування.

Маркетингові дослідження включають п’ять основних етапів: виявлення і формування проблем, відбір джерел інформації, сбір інформації, аналіз зібраної інформації, представлення отриманих результатів.

Маркетингом на підприємстві повинні займатися всі: від робочого до керівника. Усі ланки виробничого ланцюга від ідеї до просування товару на ринок потребує у доскональності для того, щоб виробляти товар з найменшими затратами, здатний задовольнити запити найвимогливіших споживачів.

Список використаних джерел

1. Економічний словник-довідник/ За ред. С. В. Мочерного. - Київ: Феміна, 1995. – 368 с.

2. Войчак, А. В. Маркетинговий менеджмент [Текст]: підручник / А. В. Войчак; М-во освіти України, Київ. нац. екон. ун-т. – К.: Вид-во Київ, нац. екон. ун-ту, 1998. – 272 с.

3. Економіка України / Б. Ф. Заблоцький, М. Ф. Кокошно, Т. С. Смовженко. – Львів: ЛБКНБУ, 1997. – 580 с.

ГЕЛЬМАН В. В., к.е.н., доцент,
ГАЙДАЙ І. О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В КЕРУВАННІ ПЕРСОНАЛОМ

У наш час кожне підприємство прагне підвищити прибутковість та досягнути стабільності, знайти відповідний стиль керування персоналом, упорядкувати відносини між працівниками, визначити і задовольнити бажання своїх співробітників для того щоб підвищити їх працездатність. Отже, такий інструмент називається корпоративною культурою.

Корпоративна культура – це набір найбільш важливих положень, встановлених членами організації та відображених у оголошених цією організацією цінностях, які розповідають працівникам про належну поведінку та дії. Сюди відносяться: досвід, навички, традиції, норми моралі, встановлені у суспільстві, очікування працівників. Також ми можемо розуміти корпоративну культуру як об'єктивну кількість норм, цінностей, переконань, моделей поведінки, які допомагають визначити порядок об'єднання груп і окремих осіб на підприємстві задля досягнення бажаного результату. Така культура формується усередині організації, будучі наслідком управлінського впливу на поведінку робітників, відповідно до цілей підприємства.

Корпоративна культура є досить важливим стратегічним інструментом в управлінні персоналом на підприємстві, вона дозволяє ефективно використовувати трудовий потенціал робітників. Для розвитку будь-якої організації корпоративна культура визначається такими принципами: надання робітникам організаційної ідентичності, що є одним з найважливіших джерел стабільності та надійності; допомагає новим працівникам пристосуватися до середовища в організації та правильно інтерпретувати події, які відбуваються в процесі праці; стимулює відповідальність робітників за поставлені перед ними цілі та завдання.

У залежності від того, наскільки ефективно корпоративна культура впливає на діяльність та результативність підприємства ми можемо виділити позитивну та негативну культуру. Позитивна затверджує цінність трудової діяльності для саморозвитку працівника, а негативна, у свою чергу, відображає ситуацію, коли діяльність не шкідлива, але й не корисна для працівника з погляду його самореалізації. Якщо основні цінності підприємства підтримуються усіма працівника, то таку культуру ми можемо назвати сильною. Але, якщо в окремих підрозділах організації відсутні чіткі уявлення про те, що є важливим для досягнення успіху організації, то така культура є

слабкою. Зі зміною кон'юнктури ринку, а саме: зовнішньої конкуренції, державного регулювання, впровадження нових технологій - повинна змінюватися й корпоративна культура організації. Тут важливо розуміти різницю між тим, які цінності повинні змінитися та пристосуватися до нових умов, а що повинно залишитися незмінним.

Корпоративна культура перетворюється на засіб управління стратегічної важливості. Ефективне управління організацією сьогодні неможливе без управління корпоративною культурою. Корпоративна культура повинна бути на належному рівні, нарівні з іншими перевагами організації.

На сьогоднішній день, коли персонал є основним ресурсом організації, важливого значення набуває кожен окремий член колективу. Тому найважливішим завданням керівників на підприємстві є створення сприятливого середовища усередині компанії, налагодження взаємовідносин персоналу різних рівнів, заохочення до досягнення цілей організації.

Список використаних джерел

1. Управление социальным развитием организации: Учебник / Н.О. Аблязова, М.Г. Аверкин и др.; Под ред. А.П. Егоршина. - М.: НИЦ Инфра-М, 2013. - 416 с.

2. Dubkevics, L. & Barbars, A. (2010). The role of organizational culture in human resource management. Human Resource Management & Ergonomics, 4, 1-10, pp. 94-102. https://frcatel.fri.uniza.sk/hrme/files/2010/2010_1_03.pdf

ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
КАЛІНЧУК В.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Аграрний сектор є перспективною галуззю економіки. Формування і стабільне функціонування ринку праці аграрного сектора є досить актуальним питанням для економіки України. Враховуючи специфічні особливості сільського господарства, збільшення ефективності використання трудового потенціалу дозволить підвищити віддачу ресурсів та вирішити стратегічні завдання розвитку економіки.

Дослідженню питань, пов'язаних із ринком праці та зайнятістю в аграрній сфері, присвячені праці таких вітчизняних науковців як С. Бандур, А. Колот, М. Малік. Однак подальшого дослідження потребує регулювання соціально-

трудових відносин у даній сфері.

Дослідження показують, що робоча сила в аграрній сфері не відповідає вимогам сучасного агровиробництва щодо професійно-освітньої підготовки персоналу, трудової та виконавчої дисципліни, ініціативності та мобільності. Постійна структуризація аграрного комплексу України та зростаюча питома вага його переробних галузей, вимагає удосконалення, як зовнішнього, так і внутрішнього ринку праці.

Розглянемо фактори, що суттєво впливають на стан ринку праці у сільській місцевості:

1. Сезонність виробництва.

2. Моноструктурний характер зайнятості.

3. Прагнення міських домогосподарств до самозабезпечення продовольством.

4. Відкритість внутрішнього аграрного ринку та конкурентні переваги країн-імпортерів.

5. Невідповідність більшості видів сільськогосподарської продукції міжнародним та європейським стандартам.

6. Непрестижність сільських професій, особливо серед молоді.

Також важливими є чинники пов’язані з сільським укладом життя:

– консерватизм, недостатня професійна гнучкість та мобільність робочої сили;

– прив’язаність селян до житла і домашнього господарства;

– наявність у власності домогосподарства земельної ділянки;

– непривабливість сільської місцевості для проживання й постійного місця роботи працівників неаграрних спеціальностей [1].

Вчені визначають основні напрями стратегії розвитку персоналу й трудових відносин аграрного сектору: відмова від масового використання вузькоспеціалізованих працівників; співробітництво підприємств з вищими навчальними закладами; використання системи безперервного навчання й підвищення кваліфікації кадрів всередині підприємства; урахування багатьох факторів із складними взаємозв’язками; перехід від «наукового» управління до ситуаційного підходу [2].

Отже, визначено, що специфіка сільського господарства України суттєво впливає на стан ринку праці в галузі. Існує достатньо факторів, що заважають ефективному використанню трудового потенціалу. Для пом’якшення негативного впливу цих факторів дослідники рекомендують ряд соціально-економічних заходів. Вкладення в людські ресурси, кадрову роботу, ефективні й якісні трудові відносини дозволить підвищити підприємства АПК.

Список використаних джерел

1. Могильний О.М. Аграрний ринок праці: функціональні особливості та їх соціально-економічні наслідки для населення / О.М. Могильний // Економіка АПК. – 2013. – № 12, С. 6–12.

2. Транченко Л.В. Формування та тенденції розвитку ринку праці у сільській місцевості / Л.В. Транченко // Економіка і менеджмент: науковий журнал. – К.:НАКККіМ, – 2011. – №2, с.60–70.

ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
КІКОШ В.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Трудовий потенціал є складною соціально-економічною категорією і виступає узагальнюючим показником процесу становлення і розвитку людини в трудовій діяльності [1]. На сучасному етапі розвитку Україна стрімко втрачає свій трудовий потенціал через складну демографічну ситуацію, занепад вітчизняного виробництва, суттєве зниження рівня і якості життя населення тощо. Динамічний розвиток економіки України неможливий без наявного ефективного процесу формування, розвитку та використання трудового потенціалу, що визначає актуальність даного дослідження.

Найважливіші напрямки формування і розвитку трудового потенціалу визначаються його структурою: природно-біологічним, освітньо-професійним, соціально-економічним та іншими елементами [2].

За попередніми даними, у 2014 році коефіцієнт природного приросту населення був від'ємним і становив -3,9, у 2015 році ця позначка зросла до -4,3. У 2016 році ситуація дещо покращилась, - коефіцієнт природного приросту становив -3,9. Однак, негативна тенденція щодо перевищення смертності над народжуваністю все ще зберігається. Востаннє додатний природній приріст населення в Україні був зафіксований у 1990 році [3].

Важливим показником населення як носія трудового потенціалу є стан здоров'я нації. На відміну від світової тенденції, в Україні середня очікувана тривалість життя наразі становить 71 рік. У свою чергу, цей показний для жінок прирівнюється до 76 років, а для чоловіків – до 66 років. Це приблизно на 7 років менше ніж у Західній Європі. Погіршенню стану здоров'я українців та підвищенню їх смертності (у тому числі в працездатному віці) сприяє низька

ефективність функціонування системи охорони здоров'я, погіршення загальної екологічної ситуації, персональна недбалість населення стосовно власного стану здоров'я тощо.

Одним з головних чинників формування і розвитку трудового потенціалу є освіта. Говорячи про це, варто зазначити, що чверть працездатного населення України – люди з вищою освітою. На сьогоднішній день, в Україні 288 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, 371 – I-II рівнів та 798 професійно-технічних навчальних закладів. Кількість напрямків і спеціальностей у 2,-2,5 рази перевищує аналогічні показники в США, Англії та Японії. Однак, у порівнянні з розвиненими країнами, наша держава значно відстає за якісними характеристиками освітньої і наукової підготовки трудових ресурсів, що досить негативно відображається на їх конкурентоспроможності на ринку праці [4].

Серед компонентів соціально-економічної складової трудового потенціалу важлива роль належить стимулюванню і мотивації праці та її результатів. Заробітна плата в Україні залишається найнижчою серед європейських країн. Попри збільшення мінімальної заробітної плати у 2017 році до 3200 грн, середня зарплата українця становить $168, в той час, як у Німеччині - $2958, Італії - $2350, Росії - $615, Білорусі - $375. Це свідчить про те, що потрібно докорінно змінювати політику стимулювання праці [5].

Таким чином, для врегулювання негативних тенденцій та розвитку трудового потенціалу України пропонуємо вжити таких заходів: перерозглянути існуючі проекти та програми соціально-демографічного розвитку країни; забезпечити соціальний захист працюючого і непрацюючого населення на більш високому рівні; активізувати політику щодо формування привабливого внутрішнього ринку праці; забезпечити зростання реальних доходів українців.

Список використаних джерел

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / О. А. Грішнова. – К.: Знання, 2004 – 535 с.

2. Національна економіка: навч. посіб.: / За заг. ред. Носової О. В. -К.: Центр учбової літератури, 2013 – 512 с.

3. Державний комітет статистики України: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

4. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч.-метод. посібник/ За заг. ред. проф. Качана Є. П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006 – 373 с.

5. Средняя зарплата по странам мира 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://investorschool.ru/srednyaya-zarplata-po-stranam-mira-2017

ГРИГОРОВИЧ Л.С.,
ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

Підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства неможливе без підвищення інноваційної активності. Тривалість життєвого циклу інноваційних процесів значно впливає на рівень технологічного розвитку підприємства.

Життєвий цикл товару — період від зародження ідеї, створення нового товару і його практичного використання до моменту зняття його з виробництва [1].

Життєвий цикл продуктових інновацій складається з наступних етапів:

1. Розробка нового продукту. Включає зародження ідеї, науково-дослідні роботи, розроблення технології виробництва.
2. Вихід на ринок. Відбувається ринкова апробація продукту шляхом випуску на ринок невеликої партії, налагодження стратегії збуту. Прибуток відсутній, витрати перевищують доходи.
3. Зростання. Збільшення обсягів реалізації товару та стрімке зростання прибутку. Період високого економічного розвитку організації.
4. Етап зрілості. Товар перестає бути новинкою. Обсяги збуту поступово зменшуються внаслідок придбання продукту більшістю покупців. Прибуток стабілізується.
5. Етап занепаду. Попит на інновації зменшується і з’являються інновації-замінники. Для збереження позицій на ринку підприємство повинно заохочувати вчених, інженерів та менеджерів до нових інновацій [2, 3].

Як правило, життєвий цикл інновації розвивається традиційно. Бувають випадки, коли інновація є настільки вдалою, що її життєвий цикл триває довго. Йдеться про бум на продукт або тривале захоплення. Іноді споживач спершу зацікавившись, втрачає інтерес до товару. Причиною може бути вдала реклама.

Зміна стадій життєвого циклу зумовлена певними закономірностями: на стадії початку досягається максимальне зростання прибутку виробництва за рахунок монопольно високої ціни на ринку. Ціна перекриває збитки, пов’язані з розробкою нового продукту. Після безприбуткової реалізації крива прибутків сягає вгору, випереджуючи обсяги продажу. Насичення ринку призводить до зниження норми прибутковості, проте за рахунок великих обсягів продажу прибутковість залишається високою. У фазі зрілості різко зростає конкуренція попит падає, починається фаза занепаду, прибуток стрімко падає до нуля, після

чого продукція виводиться зі стадії реалізації.

Впровадження інновацій не завжди є вдалим. За статистикою, лише 15% нових видів продукції є комерційно успішними.

Фахівці невдачі пояснюють тим, що інновації виникають у зв'язку з появою нових знань, відкриттів, а не з метою задоволення нових потреб споживачів. Тобто продукції випускається з метою сформувати потреби, а не задовольнити їх. Для запобігання прийняття помилкових рішень при розробці нового продукту компанія повинна створювати спеціальні підрозділи для обміну інформацією з споживачами, на основі якої будуть планувати свої майбутні дослідження та розробки.

Список використаних джерел

1. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.М. Скібіцький — К.: Центр учбової літератури, 2009. - 408 с.

2. Сумець О. М. Товарна інноваційна політика: навч. посібник / О. М. Сумець, Є. М. Ігнатова. - К.: «Хай-Тек Прес», 2010. - 368 с.

3. Скорик О.О. Вплив інновацій на життєвий цикл підприємств / О.О. Скорик // Ефективна економіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=4515

КЕНДЮХОВ О.В., д.е.н., професор,
ЗГУРОВСЬКА І.І.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Питання формування регіональних ринків праці у сфері регулювання та прогнозування зайнятості населення є особливо важливими. Впродовж останніх років ситуація в Запорізькій області, як і в країні, суттєво погіршилась. Сьогоднішня глибока криза зумовлена не лише зовнішніми чинникам, але й низкою внутрішніх. В Запорізькій області спостерігалися одні з найвищих в Україні обсяги застосування роботодавцями різних режимів вимушеної неповної зайнятості, які у 2015 року склали 13,1% від загальної чисельності працюючих. Протягом останніх років чисельність економічно активного населення у віці 15-70 років в області зменшується, у 2016 році скоротилась на 8,8 тис. осіб порівняно з 2015 роком та склала 816,7 тис. осіб.

Головною проблемою ринку праці області залишається безробіття, яке з 2014 року поступово збільшується, на початок 2016 р. – 10,4%, хоча у 2013 році мало позначку 6,6%, що призводить до негативних наслідків: втрати набутих професійних навичок, поступової деквалiфікації робочої сили, зниження мотивації до продуктивної праці, а також погіршення рівня життя та зниження соціального статусу людини. Тому роль держави надзвичайно важлива у регулюванні ринку праці. Так, кількість вакансій у базі даних державної служби зайнятості Запорізької області на 1 січня 2017 року становила 508 одиниць. Навантаження на 1 вільне робоче місце по області складало 46 безробітних, а порівняно з 1 січня минулого року навантаження на одну вакансію становило 185 безробітних. Ці зрушення відбулись завдяки тісній співпраці з роботодавцями та владою, а також застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (відеорезюме, відеовакансії, тощо).

Слід зазначити, що однією з актуальних є проблема працевлаштування молоді віком до 35 років та осіб, що проживають у сільській місцевості. Позитивним є затвердження Стратегії регіонального розвитку Запорізької області розробленої на період до 2020 року на підставі законів України «Про стимулювання розвитку регіонів» та «Про засади державної регіональної політики», з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року. Зокрема, відповідно до «Програми Запорізький край – регіон розвинутих сільських територій» виокремлено такі напрями сприяння зайнятості населення: підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці (22,8% населення області проживає у сільській місцевості) та підтримка зайнятості сільського населення.

Молодь області потребує додаткової підтримки у працевлаштуванні. На разі роботодавці пред’являють до шукачів значно вищі вимоги. Запорізька область, одна з найрозвинутіших промислових регіонів України, але з кожним роком попит на робочу силу знижується. Незважаючи на закриття та скорочення виробництва промислових підприємств найбільший попит спостерігався на кваліфікованих робітників з інструментом - 21%, працівників сфери торгівлі та послуг - 18,5%, а також на робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин - 15,4%. Але ці професії менше цікавлять молодь, ніж професії економіста, юриста тощо.

Основою розвитку області, поряд із іншими факторами, є трудові ресурси високого рівня кваліфікації. Тому покращення стандартів життя населення – один із ключових чинників конкурентоспроможності регіону, оскільки є передумовою залучення інвестиційних та трудових ресурсів, інтелектуального капіталу.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Департаменту соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dszn-zoda.gov.ua (дата звернення 09.10.2017)
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 09.10.2017)
3. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики в Запорізькій області. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення 09.10.2017)

КОРЖЕНЕВСЬКА В.М., асистент,
ЧЕБЕРКО Л.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Важливим фактором виробництва, а також чинником формування ефективної роботи підприємства і його конкурентоспроможності є праця людини. Зміна рівня її технологічного розвитку, який вдосконалюється завдяки НТП, впливає на розвиток теорії праці. Актуальність таких трансформацій обумовлює необхідність дослідження розвитку теорії людського капіталу.

Серед досліджень людського капіталу, що заслуговують уваги можна виділити праці вчених-економістів А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркс, А. Чухно, С. Дятлова та ін. Зокрема, А. Сміт писав, що праця «збільшує вартість предмету, до якого він докладається» [1]. Д. Рікардо доводив, що вартість товару залежить від відносної кількості праці, яка необхідна для його виробництва.

Поняття «людський капітал» було запропоновано Т. Шульцом, який після аналізу економічного стану слаборозвинених країн, сформулював його як форму капіталу, яка є джерелом майбутніх заробітків чи майбутніх задоволень або того й іншого разом і є складовою людини.

З виникненням і розвитком цього поняття тісно пов’язані декілька термінів. Зокрема, «робоча сила» є сукупністю фізичних та інтелектуальних даних, які можна використати у виробництві. В економічній літературі робоча сила прирівнюється до праці. К. Маркс визначав робочу силу як складову продуктивних сил суспільства, що впливає на вартість товару.

З розвитком капіталізму у XX ст. стосовно працівників почали використовувати слово «персонал» (від лат. persona – особистість) – сукупність

осіб, що працює на основі трудового договору. Але на початку XXI ст. його стали заміняти словосполученням «людські ресурси», під яким розуміють працівників, які достатньо кваліфіковані для створення суспільного продукту. Цю тенденцію можна спостерігати в назві менеджерів з персоналу, яких зараз називають менеджерами з людських ресурсів задля уникнення формального ставлення до працівників. Наразі кваліфікованих співробітників вважають одним з вирішальних факторів перемоги в конкурентній боротьбі компаній.

Паралельно з цим виникло поняття «людський потенціал», яке включає міру здібностей і таланту, що притаманна людині, її освітній і кваліфікаційний рівень. Подальший розвиток ринкової економіки, дослідження у сфері праці призвели до еволюції даного терміну в поняття «людський капітал», який був введений в науковий обіг економістом Г. Беккером. Він визначив його як «сукупність природніх здібностей і набутих людиною навичок, які обов'язково використовуються в практичній праці й приносять дохід» [2]. Тобто трансформація людського потенціалу в людський капітал відбувається в процесі так званої капіталізації – застосування потенціалу в процесі праці.

Отже, можна виділити такі основні риси людського капіталу:

– цінність для суспільства з обмеженими ресурсами;

– схильність до зношення через моральну застарілість певних навичок;

– необхідність затрат (інвестицій) для його формування як з боку самої людини, так і суспільства, а також неподільність людського капіталу і людини;

– здатність капіталу до накопичення через формування людиною нових навичок і підвищення кваліфікації.

Таким чином, людський капітал – це сукупність сформованих і розвинутих вмінь, навичок внаслідок інвестування в них, які здатні приносити дохід власникам цих вмінь. Ефективність використання людського капіталу визначається його доречністю в певній сфері праці і залежить безпосередньо від самої людини.

Список використаних джерел

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит; пер. с англ. под ред. П. Клюкина. – М.: Эксмо, 2016. – С. 385–389.

2. Becker G.S. Human Capital: Theoretical and Empirical Analysis / G.S. Becker. – N.-Y., 1964. – 356 p.

КУШИНОВА Н. Г., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Особистий потенціал працівника підприємства, ділові якості служать джерелом і вихідними принципами розвитку організації. У зв'язку з цим управління персоналом є універсальною задачею й основною функцією в управлінні персоналом, що управляє тими співробітниками, яким делеговані повноваження, задачі, компетентність. Рушійною силою бізнесу є компетентні співробітники, які вміють вибирати оптимальні методи (дії, операції) на своєму робочому місці. Для формування і підтримки потужної команди з метою досягнення поставлених стратегічних цілей підприємства необхідно системно проводити оцінювання персоналу за допомогою різних сучасних методів.

У той самий час не сформований системний підхід до оцінки персоналу на основі компетентнісного підходу, що вимагає більш поглибленого та комплексного дослідження цієї проблеми. Крім того, подальшого розвитку потребує розробка інструментарію оцінювання персоналу, який би максимально враховував галузеву спрямованість суб'єктів господарювання [1].

У 2011 році було видано стандарт ISO/IEC 17021:2011 [2], де у порівнянні з його першим виданням визначено та задокументовано критерії компетентності персоналу, який залучають до оцінювання та сертифікації систем управління, та подальшого оцінювання компетентності персоналу на відповідність визначеним критеріям [3].

Робота з персоналом в компаніях, що працюють в Україні, характеризується посиленням інтересу до освоєння ефективних процедур оцінки і атестації персоналу. В даний час існує досить багато методів оцінки персоналу [4]. Серед сучасних методів:

1. якісні методи – методи описового характеру, що визначають якості працівників без їх кількісного виразу. До них належать матричний, метод еталону, досить поширений «система довільних характеристик», метод оцінки виконання, метод групової дискусії, біографічний, анкетування і особистісних опитувальників, акцентуації характеру, та інші;

2. комбіновані методи, в основу яких покладені як описовий принцип, так і кількісні характеристики, – тестування, визначення коефіцієнта інтелектуальності співробітника, метод підсумовуваних оцінок, та інші;

3. кількісні методи оцінки, в результаті застосування яких можна визначити рівень ділових якостей працівників з достатнім ступенем

об’єктивності, – метод заданої бальної оцінки, метод вільної бальної оцінки, метод рангового порядку, система графічного профілю.

Ще існують такі методи як: метод анкетування, описовий метод оцінки, метод класифікації, метод порівняння по парах, рейтинг або метод порівняння, метод оцінки по вирішальній ситуації, метод рейтингових поведінкових установок, метод шкали спостереження за поведінкою, метод анкет і порівняльних анкет, інтерв’ю, метод «360 градусів оцінки», тестування, метод центрів оцінки, метод ділових ігор, метод оцінки досягнення мети (метод управління за допомогою постановки цілей), метод оцінки на основі моделей компетентності та багато інших.

Практичний досвід вітчизняних підприємств свідчить про необхідність створення ефективної системи оцінки роботи персоналу у контексті залучення до вирішення цієї задачі фахівців, що мають відповідні знання і досвід не лише у сфері нормування і оплати праці, але і різних аспектів управління та організаційної поведінки [5].

У світі, для вирішення цієї проблеми оцінювання персоналу та визначення компетенції фахівців застосовується практика використання внутрішньокорпоративних консультантів по управлінню і виробництву. Їх часто називають «внутрішні консультанти по управлінню».

Цей підхід заснований на принципі селекції кращих співробітників, і він вирішує три ключові задачі:

– розвиток і просування кваліфікованого, проактивного і потенційно зростаючого персоналу;

– збереження ефективного персоналу, якому компанія немає можливості надати кар’єрне зростання в даний момент;

– збереження і максимально ефективне використання якісного проактивного персоналу, який досягає межі своєї управлінської компетенції.

Список використаних джерел

1. Мельниченко С.В., Босовська М.В., Полтавська О.В. Оцінка персоналу підприємств готельного господарства на основі компетентнісного підходу // Современное состояние и пути развития экономики современности: коллективная монографія / [авт.кол.: Бердина М.Ю., Бигдан О.В., Босовська М.В., Мельниченко С.В. и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2013. - 181 с.

2. ISO/IEC 17021:2011 Conformity assessment. Requirements for bodies providing audit and certification of management systems (Оцінювання відповідності. Вимоги до органів, які провадять аудит і сертифікацію систем управління). [Електронний ресурс] / – Режим доступу: https://naau.org.ua/nova-versiya-mizhnarodnogo-standartu-isoiec-170212011-2/

3. Гутаревич С.Ю., Безродний М.Ю. Нові підходи до здійснення аудитів систем управління якістю та їх застосування в органі з сертифікації // Автошляховик України. – 2012. – № 5. – С. 12-15).

4. Римаренко В. О. Сучасні методи оцінки персоналу / В. О. Римаренко // Наукові праці Нац. ун-т. харч. технологій. − 2007. − № 23. − С. 138−141

5. Соколов А. В. Вдосконалення системи оцінки персоналу організації / А. В. Соколов, В. О. Начева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://int-konf.org/konf112013/603-kand-derzh-upr-sokolov-a-v-nachevav-o-vdoskonalennya-sistemi-ocnki-personalu-organzacyi.html

ЛИНЕНКО А. В., к.е.н., доцент,
ДУБИНА О. Ю.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентоспроможність персоналу характеризує вміння працівників своєчасно реагувати на зовнішні зміни економічного середовища, швидко адаптуватися до них, виготовляючи товари чи надаючи послуги, що відповідають усім вимогам споживачів із найменшими витратами всіх видів ресурсів.

Ефективними мають бути стратегічні плани щодо управління персоналом, повинні створюватися новітні системи розвитку, заохочення та перекваліфікації персоналу. Саме тому трудові ресурси слід розглядати не лише з економічного, але і з соціального аспекту [2].

Конкурентоспроможність персоналу можна визначити і як сукупність природних, освітньо-професійних, ділових і моральних якостей персоналу, що дають працівникам змогу якісно виконувати свою роботу та найбільше користуються попитом серед роботодавців за умов конкуренції на ринку праці [1].

Сучасні об'єднання підприємств, у тому числі й за рахунок ефекту масштабу, мають сьогодні досить широкі можливості щодо підвищення конкурентоспроможності персоналу. Наприклад, для реалізації наміченої стратегії в групі компаній «МЕТІНВЕСТ» розробили єдину для всіх підприємств групи систему навчання та змінили сам підхід до нього, перейшовши від задоволення індивідуальних потреб до бізнес-орієнтованого,

системного навчання персоналу.

Першим кроком на шляху побудови цілісної системи навчання стало створення цільової моделі на основі концепції «Кадрового ескалатора». Весь персонал був поділений на 4 групи: управління собою (виконавці) – робітники, фахівці; управління іншими – молодші менеджери; управління менеджерами – менеджери середньої ланки; управління функцією/бізнесом/групою – топ-менеджери.

У рамках стратегії розвитку групи компаній «МЕТІНВЕСТ» було запущено цільові програми, призначені для менеджерів різних рівнів: «ДНК менеджмент» і «Академія лідерства». Програма «ДНК менеджмент» розрахована на молодших менеджерів і створена з метою формування команди однодумців, готових брати на себе відповідальність та проводити зміни в корпоративній культурі підприємств і компанії в цілому. Навчанням передбачено проходження практикуму на підприємствах групи.

Програма «Академія лідерства» орієнтована на менеджерів середньої та вищої ланки. Основною метою програми є отримання теоретичних знань і набуття практичного досвіду для підвищення операційної ефективності виробництва. Після завершення курсу всі учасники мають захистити свої проекти, над якими вони працювали в процесі навчання. Кращі проекти втілюються в практику об’єднання підприємств.

Крім розробки та впровадження цільових програм розвитку і навчання менеджерів було відкрито так званий Корпоративний університет як систему навчальних центрів, які забезпечують реалізацію корпоративних програм навчання і трансляцію корпоративної культури. Також у компанії створений інститут внутрішніх тренерів, в якому з числа працівників формують своїх професійних наставників [3].

Отже, роль персоналу у підвищенні конкурентоспроможності об’єднань підприємств важко переоцінити, оскільки саме персонал створює продукцію, за рахунок реалізації якої інтегроване формування отримує прибуток, створює корпоративний імідж, генерує нові ідеї та впроваджує інноваційні методи виробництва й управління.

Список використаних джерел

1. Бучинська Т.В. Конкурентоспроможність персоналу як основний чинник підвищення ефективності діяльності підприємства / Т.В. Бучинська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 10 (1). – С. 74–77.

2. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

3. Наші співробітники. Приклади успішної діяльності. Розвиток персоналу [Електронний ресурс] / Сайт ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДИНГ». – Режим доступу: https://www.metinvestholding.com/ua/csr/staff.

ЛИНЕНКО А.В., к.е.н., доцент,
КАБАЧЕНКО А.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМПЛАЄНСУ В УПРАВЛІННІ ОБ'ЄДНАННЯМ ПІДПРИЄМСТВ

Антимонопольний комплаєнс є комплексом внутрішніх заходів компанії щодо жорсткого дотримання антимонопольного законодавства, включно з інформуванням керівництва та всіх рядових співробітників про вимоги антимонопольного законодавства, систему його стимулів і санкцій для профілактики порушень антимонопольного законодавства, які можуть загрожувати значними штрафами та знищенням репутації [1]. Така система організаційно-управлінських заходів і процедур дає змогу підприємству чи об'єднанню підприємств виявити, мінімізувати, а також попередити ризики порушення антимонопольного законодавства.

Вважається, що монопольним положенням суб'єкти господарювання найбільше зловживають у таких сферах, як житлово-комунальне господарство, паливно-енергетичний комплекс, агропромисловий комплекс і фармацевтичний сектор, вчиняючи узгоджені дії під час проведення конкурсних процедур закупівлі. Тому впровадження антимонопольного комплаєнсу для об'єднань підприємств цієї сфери є способом підтримки належного іміджу та репутації. Міжнародні корпорації та асоціації, які часто є об'єктом пильної уваги антимонопольних відомств різних країн, уже усвідомили необхідність запровадження такої комплаєнс-системи управління ризиками порушення антимонопольного законодавства [2].

Комплаєнс-система створюється як єдиний організм для всіх підприємств – членів об'єднання з єдиними центрами компетенції та контролю, що дає можливість домогтися швидкого реагування на виникнення антимонопольних ризиків. При впровадженні комплаєнс-системи застосовується корпоративний підхід, що полягає у впровадженні єдиних корпоративних стандартів ділової поведінки. Вимоги антимонопольної політики в однаковій мірі поширюються на всю групу підприємств об'єднання, а необхідність дотримання єдиних стандартів закріплюється на рівні посадових інструкцій усіх працівників.

Ще одним важливим практичним кроком у формуванні комплаєнс-культури є залучення в процес вищого керівництва та дотримання ним принципів комплаєнсу. Так, вище керівництво має продемонструвати чітку й однозначну прихильність щодо дотримання законодавства про захист конкуренції. Без такої зацікавленості успіх будь-яких заходів із дотримання законодавства про захист конкуренції не гарантований.

У великих групах компаній призначаються керівники комплаєнс-функцій за окремими напрямами або місцем діяльності компанії, підпорядковані особі, відповідальній за загальну комплаєнс-програму, що дає змогу забезпечити впровадження програми на операційних рівнях. Відповідальність за складання та впровадження програми антимонопольного комплаєнсу формально може нести начальник правового управління чи головна посадова особа з правових питань. У більшості об'єднань підприємств є окрема юридична служба, що повинна визнати антимонопольний комплаєнс як одну із сфер підвищеної уваги. У зарубіжних компаніях вже існує посада керівника служби комплаєнсу, що входить до складу юридичного відділу або працює незалежно від нього [3].

За наявності великої кількості підприємств, які входять до групи об'єднання, створюється незалежна аудиторська ланка «Комітет з комплаєнсу». Комітет з комплаєнсу проводить внутрішні розслідування порушень антимонопольної політики членами об'єднання, регулює розбіжності при плануванні конкурентних процедур на підставі звернень до комплаєнс-менеджера, проводить перевірку документів групи компаній на відповідність антимонопольної політики антимонопольному законодавству та законодавству про закупівлі, готує висновки про наявність чи відсутність підстав для притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності.

Отже, антимонопольна комплаєнс-програма може стати «рятувальним кругом» об'єднання підприємств місцевого рівня і міжнародної групи, для якої забезпечення мінімізації фінансових і репутаційних ризиків є одним із основних пріоритетів. Це є особливо актуальним тому, що витрати на впровадження комплаєнс-програми значно менші можливих штрафів за порушення, яких програма допоможе уникнути або принаймні мінімізувати їх наслідки.

Список використаних джерел

1. Практичний посібник ICC з антимонопольного комплаєнсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iccua.org/wp-content/uploads/2015/08/ICC_Compliance_Toolkit.pdf.

2. Інформаційний дайджест за результатами 5-го Форуму України з питань конкуренції «Погляд бізнесу на питання конкуренції. Антимонопольний комплаєнс» [Електронний ресурс] / Сайт юридичної фірми «Sayenko Kharenko». – Режим доступу: http://www.sk.ua/ua/publications/3710.

3. Антимонопольный комплаенс: основные направления и практика применения [Електронний ресурс] / Сайт «Aequo». – Режим доступу: https://aequo.ua/ru/publication/articles/antimonopolnyy_komplaens_osnovnye_napravleniya_i_praktika_primeneniya.

41. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

МОЖАЙСЬКА К.О.,
ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУТНІСТЬ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ФІКТИВІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Під поняттям фіктивного людського капіталу (ФЛК) розуміють сформований і накопичений людиною в результаті непродуктивних та протиправних інвестицій (або деформований в результаті тривалого невикористання) певний запас фальсифікованих характеристик індивіда як працівника (стану здоров'я, знань та навичок тощо), який цілеспрямовано використовується цією людиною в соціально-трудових відносинах, і не сприяє зростанню продуктивності праці [1]. ФЛК впливає на перерозподіл доходу, але не створює його, тому зростання фіктивної складової в структурі людського капіталу призводить до негативних наслідків як для конкретного підприємства, так і для економіки країни в цілому.

Головними рисами ФЛК є: недостатні, неефективні, або несправжні інвестиції; доходи від діяльності формуються лише у носія ФЛК, який часто пов'язаний з тіньовим сектором економіки; формування ФЛК порушує законодавство, морально-етичні норми та принципи; трудові характеристики носія ФЛК не відповідають дійсності. Носіями ФЛК є некомпетентні фахівці усіх видів діяльності, псевдовчені і фальсифікатори інновацій.

Виділяють три типи ФЛК: фіктивний капітал освіти (фальсифіковані документи навчальних закладів), фіктивний капітал професійних навичок (штучне підвищення професійної кваліфікації), фіктивний капітал здоров'я (фальсифікація медичного огляду). Поширенню непродуктивних форм людського капіталу сприяє складна соціально-економічна ситуація в Україні, кризові явища, нестабільність, високий рівень безробіття, корупція, відсутність стабільності та гарантованості у соціально-трудовій сфері. Формування ФЛК

має місце у сферах освіти, професійної перепідготовки, охорони здоров'я, та інших закладах, пов'язаних з соціально-трудовим сектором [2].

Для подолання негативних тенденцій людського капіталу в Україні, мінімізації його фіктивної складової та підвищення ефективності інвестицій в людський капітал необхідно розглядати проблему на усіх рівнях її формування та поширення, а саме: загальнодержавному, регіональному та особистісному. На державному та регіональному рівнях слід забезпечити прозорість операцій шляхом цільового використання інвестицій, дотримання прав людини та їх захисті у суді, визначити підтримку освіти та охорони здоров'я як пріоритетних напрямів розвитку і основних індикаторів якості людського капіталу, вжити заходи для подолання міграційних процесів, розвитку регіональних ринків праці, сприяти створенню продуктивних робочих місць.

Важливим у вирішенні проблеми є особистісний рівень, тобто усвідомлення проблеми кожною людиною та суспільством в цілому. Необхідним є утвердження європейських цінностей у соціумі, пов'язаних з відповідальністю за свою діяльність, потребами у саморозвитку та самореалізації, у гідності своєї праці та поважним ставленням до праці інших людей, ощадливістю та відповідальним споживанням, що у свою чергу створює попит на дійсно кваліфікованих працівників і збільшує розмір та ефективність інвестицій, з подальшим витісненням частки фіктивного людського капіталу.

Список використаних джерел

1. Брінцева О. Фіктивний людський капітал: концептуальні підходи та особливості оцінювання //Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2016. – №. 4. – С. 29-32.

2. Грішнова О. А., Брінцева О. Г. Фіктивний людський капітал: сутність, характерні особливості, чинники формування //Демографія та соціальна економіка. – 2015. – №. 1. – С. 90-101.

ОНІПКО А.Д.,
ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ТЕОРІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

Кадрова політика представляє генеральний напрямок усіх видів і форм соціального управління, оскільки, як відомо, неможливо здійснювати жодну політику, не відображуючи її у призначенні на певні посади осіб, тобто кадрів управління. Актуальними є питання теорії і методології формування кадрової

політики соціально-економічних систем на макро- і мікроекономічних рівнях.

В Україні розроблено Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 рр. Нова філософія реалізації кадрової політики базується на засадах професіоналізму, порядності, перевагах «економіки знань». Ефективна кадрова політика має забезпечити: високий рівень розвитку людського потенціалу держави, задоволення стремлінь населення щодо професійної самореалізації, гідної оплати праці (соціальний аспект); кваліфікованими кадрами всі галузі економіки, підвищення добробуту населення (економічний аспект). Значна увага приділяється вдосконаленню нормативно-правової бази з метою запровадження новітніх підходів у кадровому менеджменті, розбудові системи управління трудовими ресурсами на засадах соціального діалогу та партнерства держави і суб'єктів підприємництва. Стратегія передбачає вдосконалення системи прогнозування потреби у підготовці кваліфікованих робітничих кадрів та фахівців з вищою освітою, формування та забезпечення виконання державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітничих кадрів та фахівців з вищою освітою. Також міститься низка важливих завдань, зокрема щодо запровадження безперервного професійного навчання кадрів та системи наставництва, гарантованого забезпечення молоді першим робочим місцем.

За радянських часів під кадровою політикою насамперед визначались процеси підбору і розстановки керівних кадрів. Однак сучасному бізнесу доводиться дбати про всі категорії персоналу організації від топ-менеджерів до рядових співробітників. Розвиток інформаційних технологій призвів до зміни організаційних структур, формуючи нові форми відносин роботодавців і працівників (віддалена робота, фрілансинг і т.д.). Це вносить нові елементи при визначенні політики управління персоналом організації. Кадрова політика - це генеральний напрямок кадрової роботи, що включає сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму по виробленню цілей і завдань, спрямованих на збереження, зміцнення і розвиток кадрового потенціалу, створення високої продуктивності, згуртованого колективу, здатного своєчасно реагувати на зміни ринку. Напрямками кадрової політики є: прогнозування створення нових робочих місць з урахуванням нових технологій; розробка програм розвитку персоналу; розробка мотиваційних механізмів підвищення зацікавленості і задоволеності працею, створення сучасних систем підбору та відбору персоналу, проведення маркетингової діяльності в галузі персоналу, розробка програм зайнятості, посилення стимулюючої ролі оплати праці, розробка соціальних програм тощо. Кадрова політика організації розробляється на регіональному, враховуючи виробничі, соціальні і національні особливості регіону, та внутрішньоорганізаційному рівнях, що передбачає додавання вимог загальнодержавних і регіональних законодавчих актів кадрової сфери до умов

окремих організацій та розробку на базі цих документів внутрішніх принципів роботи з персоналом. Кадрова політика націлена на закріплення лідируючих позицій організації на ринку та досягнення стратегічних цілей через створення, розвиток і стимулювання діяльності професійної команди співробітників.

Урахування особливостей, здійснення та дотримання принципів, методів формування та реалізації кадрової політики соціально-економічних систем на макро- і мікроекономічних рівнях має якісно модернізувати кадровий потенціал.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.zoda.gov.ua/article/1821/Ctrategiya-derzhavnoji-kadrovoji-politiki.html

2. Щекин Г.В. Стратегическое планирование и кадровая политика на промышленных предприятиях / Г.В. Щекин. – К.: Изд. дом «Корпорация», 2009. – 239 с.

3. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

ПАШКОВ І.А., викладач,
ЛАТАРІА С.Г.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЄВРОМАРКЕТИНГОВИЙ КОМПЛЕКС КОМУНІКАЦІЙ

Методи міжнародної маркетингової комунікації — це сукупність способів та прийомів передачі інформації про фірму чи товар з метою його просування на зовнішньому ринку [2].

Безпосередня єврокомунікація є засобом просування, метою якого є налагодження безпосереднього контакту з євроспоживачем як із кінцевим, так і з посередником. У межах безпосередньої комунікації виокремлюються особистий продаж, торги, та виставки, а також елементи безпосереднього маркетингу.

Особистий продаж являє собою безпосередній комунікаційний процес між продавцем і потенційними споживачами, цільовим етапом якого є продаж товару. Недоліки особистого продажу на євроринку, як правило, виникають унаслідок порівняно високих особистих витрат. Переваги виникають завдяки великій концентрації та європеїзації торгівлі, а також відсутності значних юридичних обмежень. Особистий продаж має досить велике значення у сфері

інвестицій та в деяких галузях споживчих товарів, зокрема відео - та аудіоапаратури, комп'ютерів, автомобілів. Потрібно звернути увагу на велику динаміку розвитку на території ЄВР євроторгів та євровиставок. Головною метою торгів та виставок є представлення товарів фірми і самого підприємства, налагодження безпосереднього контакту з потенційним клієнтом. Торги та виставки також надають можливість покращання іміджу фірми. Деякі національні європейські ринки (переважно німецькі, французькі, британські, голландські та австрійські) з погляду на торгові традиції характеризуються тим, що продаж товарів без присутності підприємства на торгах є просто неможливим (це стосується зазвичай інвестиційних товарів). Слід розуміти, що це така форма діяльності, яка найчастіше використовується (через невеликі витрати) для просування українських підприємств на євроринку.

Безпосередній євромаркетинг полягає в безпосередньому контакті продавця із потенційним споживачем для продажу товарів та послуг, без використання класичних каналів просування. У результаті потужного розвитку медіа в Європі безпосередній маркетинг на сьогоднішній день показує щораз більшу динаміку розвитку, і його значення зростає. Європейські підприємства уже тривалий час застосовують електронні медіа для продажу товарів за допомогою так званого телешопінгу.

Тенденція до використання мультимедійних засобів найближчим часом має посилитися як результат постійного покращання обладнання європейських домашніх господарств комп'ютерами, телефаксами, супутниковими антенами і кабельним телебаченням, а також доступом до Інтернету. Безпосередня комунікація характеризується відносно високим ступенем стандартизації на території євроринку, надаючи можливість застосовувати однакові концепції здебільшого у сфері безпосереднього маркетингу та особистого продажу [1].

Єврореклама це найважливіший інструмент стратегії європросування. Вона означає всю безособову форму комунікації підприємства з євроринком, що має на меті спробу впливу на поведінку євроспоживачів.

Найважливішим завданням єврореклами є створення такого рекламного ролика, який можна було б представляти в усіх країнах ЄВР або принаймні на кількох ключових європейських ринках. Створення оптимального рекламного ролика вимагає аналізу національної та регіональної різниці, насамперед мовної, культурної, ментальної, та їх пристосування до змісту рекламного переказу.

Список використаних джерел

1. Маркетинг: Навчальний посібник / За загальною редакцією В. В. Липчука. - Львів: «Магнолія 2006», 2012. - 456 с.

2. Циганкова Т. М. Міжнародний маркетинг: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — 120 с.

ПАШКОВ І.А., викладач,
СЕРБОЛОВА З.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ

У зв'язку із зростаючою інтернаціоналізацією виробництва і посиленням міжнародної взаємозалежності держав на світовому ринку великого значення набуває міжнародний маркетинг. Це – форма маркетингу, яка полягає в організації системи управління виробничо-збутовою діяльністю з урахуванням економічної ситуації у світі, тенденцій інтернаціоналізації світового господарства, стосунків між різними країнами та особливостей зовнішньоекономічних відносин.

Міжнародний маркетинг є важлива умова встановлення дієвого зворотного зв'язку між попитом і пропозицією в міжнародному масштабі, є своєрідним гарантом того, що виготовлена продукція, пройшовши всі етапи виробничого процесу, знайде свій шлях до кінцевого споживача за кордоном.

У цілому завдання, які вирішують служби міжнародного маркетингу на початку своєї діяльності, такі:

1) вивчення середовища міжнародного маркетингу;

2) обґрунтування доцільності виходу на зовнішні ринки;

3) визначення конкретних ринків, на які планується вихід;

4) розробка методів зовнішньоекономічної діяльності і відповідної її організації та ін. [1].

Міжнародний маркетинг спирається на принципи національного маркетингу і має схожу з ним структуру. Разом з тим він специфічний, бо має справу із зовнішньоторговельними і валютними операціями, іноземним і міжнародним законодавством.

Існує три форми організації міжнародної діяльності фірми: експорт, спільне підприємство, пряме володіння. Експорт продукту фірма може здійснювати через власний торговий персонал за кордоном або скористатися послугами місцевих маркетингових посередників. Спільне підприємство припускає об'єднання капіталів виробництва і маркетингу з іноземною компанією. При повному володінні фірма займається виробництвом і маркетингом без участі яких-небудь партнерів.

Особливим різновидом міжнародного маркетингу є багатонаціональний маркетинг. Він пов'язаний з транснаціональними корпораціями, тобто корпораціями, значний об'єм діяльності яких здійснюється поза національними межами країни.

Здійснення міжнародного маркетингу дає можливість визначити, як людські потреби можуть бути задоволені найкращим чином. Вся діяльність фірми, що використовує міжнародний маркетинг, повинна бути підпорядкована задоволенню потреб виявлених на зарубіжних ринках і досягненню на цій основі бажаних кінцевих результатів її роботи.

При цьому міжнародний маркетинг формує погляди менеджерів на розвиток світового ринку, можливу поведінку фірми на ньому і стає певною системою дій, що забезпечує довгострокову перспективу взаємодії фірми з оточуючим її світогосподарським середовищем. І, таким чином, будучи інструментом здійснення ефективної зовнішньоекономічної діяльності, міжнародний маркетинг стає філософією бізнесу на світовому ринку [2].

Список використаних джерел

1. Особливості міжнародного маркетингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/OsnEkTeor/Oet16-23/51605.htm1

2. Сутність, основні поняття та форми міжнародного маркетингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com /1828051550059/marketing/mizhnarodniy_marketing

ПІЛЮСОВА А.С., ЧЕРНЮК К.В.,
ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНВЕСТУВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Інвестиції в людський капітал являють собою будь-які дії, що підвищують професійну кваліфікацію та продуктивні здібностей людини і тим самим продуктивність її праці. Витрати, що сприяють підвищенню людської продуктивності, можна розглядати як інвестиції, оскільки поточні витрати здійснюються з тим розрахунком, що їх буде багаторазово компенсовано дедалі значнішим потоком доходів у майбутньому.

Інвестиції в людський капітал бувають різних видів. Передусім це, витрати на освіту, включаючи загальну та спеціальну, формальну та неформальну освіту, підготовку за місцем роботи і т. ін. Вони є найочевиднішим, найпоширенішим і, напевно, найважливішим видом інвестицій у людський капітал. Витрати на охорону здоров’я мають також велике значення. Добре здоров’я як результат витрат на профілактику захворювань, медичне обслуговування, дієтичне харчування та поліпшення життєвих умов продовжує тривалість життя, підвищує працездатність і

продуктивність праці. Нарешті, витрати на мобільність, завдяки яким працівники мігрують з місць відносно низької продуктивності праці в місця з відносно високою продуктивністю, збільшуючи тим самим результати використання свого людського капіталу. Крім названих вище, відповідно до основних активів людського капіталу, до інвестицій відносять також витрати на пошук економічно значимої інформації, виховання дітей (вкладення в майбутній людський капітал) тощо.

Розглянемо джерела інвестицій у людський капітал. Вкладення можуть здійснювати держава (уряд), недержавні суспільні фонди й організації, міжнародні фонди й організації, регіони, освітні заклади, підприємства, сім'ї та окремі громадяни.

У наш час роль держави у цій галузі дуже велика. Держава застосовує і стимули, і примусові заходи, спрямовані на примноження людського капіталу нації. До примусових належать обов'язкова для всіх формальна шкільна освіта в установленому обсязі, обов'язкові медичні профілактичні заходи (наприклад, щеплення) тощо. Основними є заходи, що стимулюють. Уряд використовує два дійові способи для стимулювання приватних інвестицій у людський капітал, причому цей вплив здійснюється за допомогою економічних ринкових заходів. По-перше, через систему податків і субсидій держава впливає на доходи тих, хто здійснює такі інвестиції. По-друге, уряд може регулювати ціни на інвестиції в людський капітал, регулюючи ціни використовуваних для цього ресурсів. Особливо велика роль держави у двох найважливіших сферах формування людського капіталу – в освіті та охороні здоров'я.

Дедалі більше у створенні активів людського капіталу зростає роль окремих підприємств. Часто вони стають найефективнішими виробниками цього капіталу, оскільки здійснюють підготовку персоналу відповідно до поточних і перспективних потреб виробництва, а також мають достовірну інформацію про перспективні напрями капіталовкладень у навчання та професійну підготовку. Однак підприємствам притаманний прагматичний підхід: вони здійснюють інвестиції в людський капітал лише доти, доки вони приносять економічну віддачу. Моральні зиски, інтегрований соціальний ефект від цих інвестицій є в основному суспільним благом, у розвитку якого зацікавлена держава, а не конкретне підприємство. Саме тому в цивілізованому світі держава економічними методами заохочує підприємства до інвестування в людський капітал.

Інвестування у нагромадження, відтворення та розвиток людського капіталу є одночасно причиною та наслідком забезпечення сталого зростання матеріального та культурного рівня життя громадян.

Список використаних джерел

1. Грішнова, О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / О.А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
2. Соціально-трудовий потенціал: теорія і практика: колективна монографія / За ред. М.І. Долішнього, С.М. Злупко. – К.: Наукова думка, 1994. – 263 с.
3. Криворотько, І.О. Проблеми та перспективи інвестування в людський капітал України / І.О. Криворотько // Інноваційна економіка. – 2013. – №39 – С. 35-38.
4. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.zoda.gov.ua/article/ 1821/Ctrategiya-derzhavnoji-kadrovoji-politiki.html
5. Щекин Г.В. Стратегическое планирование и кадровая политика на промышленных предприятиях / Г.В. Щекин. – К.: Изд. дом «Корпорация», 2009.

РЄПКА К.Р., ОМЕЛЬЧЕНКО А.І.,
ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СТАТИСТИКА МОЛОДІЖНОГО БЕЗРОБІТТЯ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ)

Світова фінансова криза суттєво вплинула на економічну ситуацію в Україні та чітко визначила ті проблеми, які вже існували в нашій економіці. Ринок праці в Україні в цілому, та зокрема в Запоріжжі, є незрілим і малоефективним, перебуває у стані дисбалансу, коли в ньому поєднуються протилежні тенденції: дефіцит праці і надлишок праці, що проявляється в існуванні, з одного боку, вимушеної неповної зайнятості, а з іншого – утриманні надлишкової зайнятості. Стан ринку праці та процеси у сфері зайнятості населення належать до соціально-економічних параметрів, що визначальним чином впливають на суспільний розвиток і конкурентоспроможність національної економіки.

Традиційно найбільш вразливою з поміж вікових груп на ринку праці вважають молодь (громадяни до 35 років). Особливий стан молоді на ринку праці виявляється у специфічних причинах безробіття: проблеми працевлаштування після закінчення навчальних закладів, звільнення з військової строкової служби. Головною причиною стає пошук першого робочого місця, оскільки трудовий потенціал ще не набув достатньої завершеності.

Але, разом з тим, прискорене подолання молодіжного безробіття свідчить

про досить високу конкурентоздатність молоді на ринку праці. Це також підтверджується даними державної служби зайнятості. У м. Запоріжжя на початок 2017 року кількість зареєстрованих безробітних громадян до 35 років становила 581 осіб, з них протягом січня-серпня 2017 року: працевлаштовано – 405 осіб, працевлаштовано шляхом виплати допомоги по безробіттю одноразово - 4 особи, працевлаштовано на нові робочі місця безробітних громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці – 14 осіб, працевлаштовано безробітних на нові робочі місця в пріоритетних видах економічної діяльності – 1 особа, безробітних, які проходили профнавчання – 142 особи, взяли участь у громадських роботах – 15 осіб. Слід відзначити, що молодь становить понад половину незайнятих осіб, які направляються державною службою зайнятості на професійне навчання та перепідготовку.

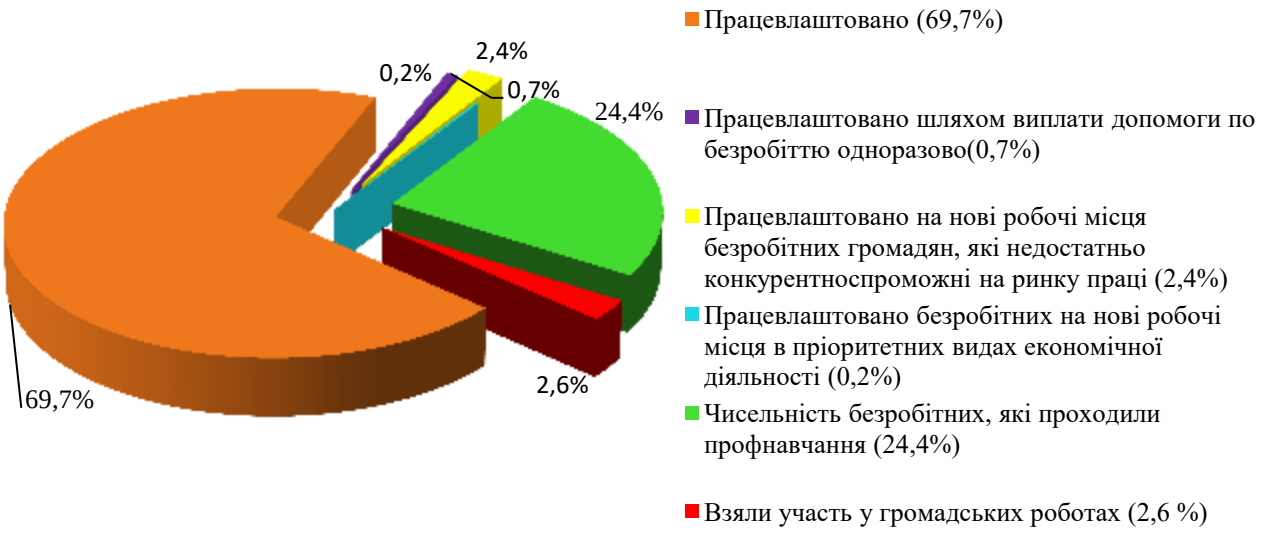

Рис. 1. – Зареєстровані безробітні громадяни у м. Запоріжжя віком до 35 років (молодь) у січні-серпні 2017 року

Значною проблемою на шляху досягнення продуктивної зайнятості є вимушена неповна зайнятість, зокрема часткове безробіття. Безробіття з одного боку вважається стимулятором активності працюючого населення, з другого – великим суспільним лихом.

Лише при взаємоузгодженій роботі уряду, територіальних органів влади, спілки роботодавців, профспілок і керівників підприємств можливо в довгостроковому періоді забезпечити стабільний і високий рівень зайнятості.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog /list/category?cat_id=3054

2. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.zoda.gov.ua/article/1821/Ctrategiya-derzhavnoji-kadrovoji-politiki.html

3. Щекин Г.В. Стратегическое планирование и кадровая политика на промышленных предприятиях / Г.В. Щекин. – К.: Изд. дом «Корпорация», 2009. – 239 с.

4. Волкова О.В. Ринок праці: навчальний посібник рекомендовано МОН України / О. В. Волкова. – К.: ЦУЛ, 2007. – 624 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=354.

ТЕРЕНТ'ЄВА Н.В., асистент,
БАКЛАЖЕНКО Ю.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОЦЕС РОЗРОБКИ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ

Процеси прийняття управлінських рішень, що розуміються як вибір однієї з кількох можливих альтернатив, пронизують всю людське життя. Більшість рішень людина приймає не замислюючись, так як існує автоматизм поведінки, вироблений багаторічною практикою.

Під управлінським рішенням (УР) – розуміють обдуманий висновок про необхідність здійснити якісь дії, прямо або опосередковано пов'язані з досягненням цілей, що стоять перед організацією і її членами, або навпаки, утриматися від них.

Прийняття рішень зазвичай називають процесом. Це відбувається, по-перше, тому, що практично кожне УР визначає значне число наступних рішень. З іншого боку, втручання реального життя призводить до того, що зазвичай планується одне рішення, а реалізовується - зовсім інше. І, нарешті, про прийняття рішень прийнято говорити, як про процес, внаслідок його тривалості, складності та наявності цілого ряду самостійних етапів [1].

У кожній організації здійснюється розробка управлінських рішень. І в кожної організації практика розробки і прийняття управлінських рішень має свої особливості, які визначаються характером і специфікою її діяльності, її організаційною структурою, діючою системою комунікацій, внутрішньою культурою.

Проте є загальне, характерне для будь-якого процесу прийняття рішень, де б воно не здійснювалося. Це той єдиний стрижень, який формує технологію розробки і прийняття рішень, яка використовується в будь-якій організації.

Зазвичай процес розробки управлінське рішення проходить через 3 стадії:

1. З'ясування проблеми включає в себе такі етапи:

– виявлення та аналіз проблемної ситуації;

– формування мети. Визначається мета рішення кардинальної проблеми;

– виявлення повного переліку варіантів вирішення проблеми;

2. Формування рішення:

– розробка альтернативних варіантів рішення;

– зіставлення варіантів рішення з наявними ресурсами;

– оцінка альтернативних варіантів по соціальних наслідках;

– оцінка альтернативних варіантів по економічній ефективності;

– складання програм рішення;

– складання детального плану рішення;

3. Організація виконання рішення

– визначення етапів, термінів і виконавців прийнятого рішення;

– забезпечення робіт з реалізації рішення;

– контроль за реалізацією рішення: процес контролю зазвичай характеризують три складові:

a) змістовна (що виконується в процесі контролю);

b) організаційна (ким і в якій послідовності здійснюється контроль);

c) технологічна (як виробляється контроль) [2].

Отже процес прийняття управлінського рішення – не одномоментний акт, а результат складного процесу, що має певну тривалість і структуру. Від того наскільки якісним та ефективним буде процес прийняття рішень, залежить розв'язання поставлених задач.

Список використаних джерел

1. Процес розробки і прийняття управлінських рішень / Буркіна Т.А. Самар.держ.техн.ун-т, філія в м.Сизрані.- С.:2007 - 28с.

2. Фатхутдінов Р.А. Розробка управлінського рішення: Підручник для вузів. - 3 е изд. Доп. - М.: ЗАТ Бізнес - школа Інтел-Синтез, 1999.

ТИЩЕНКО О.С.,
ГЕЛЬМАН В. М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТІСТЬ В УКРАЇНІ

Однією з найскладніших соціально-економічних проблем є формування національного ринку праці. Ситуація, що має місце на сучасному ринку праці, характеризується стрімким зростанням чисельності зайнятих у неформальному секторі економіки. В Стратегії національної безпеки України високий рівень тінізації економіки, поширення тіньової зайнятості та методів ухилення від оподаткування розглядається як загроза життєво важливим національним інтересам України [1]. Неформальна зайнятість – офіційно незареєстрована трудова діяльність, яка передбачає відсутність юридичного оформлення відносин найму або факту самостійного забезпечення роботою. Неформальний сектор економіки охоплює усі робочі місця на підприємствах неформального сектору, або всіх осіб, які протягом визначеного періоду були зайняті на підприємствах неформального сектору, незалежно від їх статусу зайнятості та від того, було це їх основною чи додатковою роботою. Як правило, це маломасштабна діяльність з низьким рівнем організації, трудові відносини ґрунтуються на нерегулярній зайнятості, особистих або родинних стосунках [2].

За результатами досліджень, у структурі зайнятості населення частка людей, що не мають офіційного місця роботи, становить 23,4%. Серед них: працюючі, але офіційно не оформлені (11,0%), тих, хто працюють дома за замовленням, тобто фрилансери (2,2%), самозайняті (6,6%), тих, хто не мають постійної роботи і підробляють поза домом (3,6%). При цьому частка офіційно працевлаштованих – 44,9% [3].

Для докладного аналізу специфіки такої соціальної групи, як неформально зайняті, складено соціально-демографічний портрет представників цієї групи. У гендерній структурі обох груп велику частину займають чоловіки, тоді як жінки частіше працюють удома або зовсім не працюють. Серед жінок не працює 38,7%, а серед чоловіків значно менше – 21,8%. Відсоток офіційно оформлених також більше серед чоловіків (відповідно 53 і 39%). Але відсоток неофіційно оформлених серед чоловіків дещо вищий, ніж серед жінок (відповідно, 13,3 і 9,1%). У цілому спостерігаємо існування проблеми гендерної нерівності у сфері працевлаштування: жінкам набагато важче знайти роботу.

Також емпірично підтверджене положення, що молоді складніше знайти роботу, адже серед офіційно непрацевлаштованих більше молодих людей у віці

до 29 років [4]. Але це положення уточнено тим, що серед молоді також більший відсоток неформально зайнятих. Така ситуація може бути пояснена тим, що молодим людям важче знайти офіційну роботу. Не варто так само забувати, що до цієї групи входять молоді жінки, що мають проблеми з працевлаштуванням у зв'язку з можливістю виходу в декретну відпустку.

Скорочення та обмеження неформальної зайнятості можливо здійснити тільки шляхом реформування на державному рівні, стимулюючи перехід працівників із тіньового сектору до офіційного. Як свідчить світова практика важливою передумовою для зменшення чисельності зайнятих у неформальному секторі економіки, є сприяння розвитку малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. [Електронний ресурс] / база даних «Законодавство України»; офіційний веб-портал Верховної Ради України. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015

2. Методологічні положення щодо визначення неформальної зайнятості населення: Наказ Держстату України від 23.01.2013 № 16. [Електронний ресурс] / офіційний сайт Державної служби статистики України. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2013/16/16_2013.htm

3. Цимбал О. Огляд «Незадекларована праця в Україні: форми прояву, масштаби та заходи в рамках системи інспекції праці» (березень, 2017 р.) [Електронний ресурс] / офіційний сайт Державної служби України з питань праці. - Режим доступу: http://dsp.gov.ua

4. Єсінова, Н.І. Аналіз стану молодіжного ринку праці України / Н.І. Єсінова, Ю.О. Шилова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр. / відпов. ред. О.І. Черевко. - Харків: ХДУХТ, 2015. - Вип.1(21). - С.190 - 200.

ЧАБАНЕЦЬ О.О.,
ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗНАЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У сучасному ринковому середовищі добробут населення і стабільність економіки в цілому залежать від рівня розвитку та ефективності використання людського капіталу. Людський капітал – це сукупність знань, здібностей і

кваліфікацій, що були отриманні внаслідок інвестицій продуктивних здібностей, особистих рис і мотивацій людини, використовується у економічній діяльності та сприяє підвищенню продуктивності праці, завдяки цьому впливає на дохід власника і національний дохід в цілому.

Глобалізаційні процеси, загострення конкурентної боротьби змушують країни світу постійно знаходитися у пошуку шляхів економічного зростання, прискорення інноваційного розвитку економіки. Головним джерелом конкурентних переваг в цих умовах стає саме людський капітал, розвинений за допомогою соціальних інвестицій, сформована на основі інноваційного соціального розвитку здатність зайнятого населення до засвоєння та розробки нових знань, високопродуктивної праці з елементами творчості.

Формування, розвиток та ефективність використання людського капіталу є одним з головних напрямів у проведенні соціально-економічної політики. Для нашої країни, яка обрала шлях модернізації економіки, вдосконалення розвитку людського капіталу набуває гостроти у зв'язку з низькою конкурентоспроможністю держави на світових ринках високотехнологічної продукції, уповільненням темпів економічного зростання, демографічною кризою, занепадом соціальної сфери, традиційною недооцінкою ролі соціальної політики.

Важко не погодитись з тим, що інвестування в людський капітал необхідно проводити в першу чергу в таких напрямках: охорона здоров'я, первинна освіта підвищення кваліфікації, посилення мотивації працівників.

Резерви підвищення ефективності інвестицій в людський капітал на макрорівні вбачаємо, в першу чергу в оптимізації витрат на формування людського капіталу. Для досягнення ефективності віддачі інвестицій у людський капітал, при цьому не збільшуючи обсяги фінансування, потрібно залучити альтернативні джерела, або використовувати новий спосіб формування людського капіталу.

Також, потрібно приділити увагу формуванню сприятливого інституційного середовища для підвищення доступності та якості надання послуг у формуванні основних активів людського капіталу.

Інструментами для проведення ефективної інвестиційної політики у сфері управління людським капіталом є використання світового досвіду, збільшення нагромадження людського капіталу для розвитку економіки країни. Для досягнення належного рівня людського капіталу, який відповідає сучасним потребам інформаційного суспільства і ринковому середовищу, першочергові завдання, що стоять перед державою у сфері управління людським капіталом – стимулювання розвитку вітчизняного людського капіталу, зокрема: домінування інститутів соціального захисту, боротьба з бідністю, оптимізація діяльності тих інституцій, що сприяють підвищенню якості життя населення,

реформування системи охорони здоров'я, підвищення якості освітніх послуг, розвиток науки, активна державна політика на ринку праці; завдання підприємства – на рівні з використанням людського капіталу, сприяти його формуванню та розвитку.

Список використаних джерел

1. Іляш О.І., Гринкевич С.С. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / О. І. Іляш, С.С. Гринкевич. – К.: Знання, 2010. – 476 с.

2. Васильченко В.С. Управління трудовим потенціалом // В. С. Васильченко, А.М. Гриненко, О. А. Грішнова, Л.П. Керб. – Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.

3. Семикіна А.В. Сутність і значення людського капіталу у контексті забезпечення інноваційного соціального розвитку / А. В. Семикіна // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. - 2014. - № 12. - С. 86-92.

ЧЕРЕП А.В., д.е.н., професор,
МАРІНЧУК І.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС

Інноваційна політика підприємства формується на основі певних принципів, які мають відображати загальний підхід до управління інноваційними процесами на підприємстві, окреслювати межі інноваційної діяльності. Інноваційна політика здійснюється на основі наступних принципів: переважання стратегічної спрямованості, орієнтація на потреби ринку, цілеспрямованість, комплексність, планомірність, інформаційна забезпеченість та нерозривність з досягненнями НТП.

Своєчасне розпізнавання нових вимог забезпечується кваліфікованими маркетинговими дослідженнями, за результатами яких визначаються напрями інноваційних змін і окреслюють завдання у сфері науково-технічних та конструкторсько-технологічних робіт [2, с.169].

Маркетингова інновація є впровадженням нового методу продажу, включаючи значні зміни в дизайні або упаковці продукту, його складуванні, просуванні на ринок або в призначенні продажної ціни, що націлені на краще задоволення потреб споживача, відкриття нових ринків або завоювання нових позицій для продукції підприємства на ринку з метою збільшення обсягу продажу [3, с.27].

В умовах швидких змін маркетингового середовища підприємство-виробник повинно постійно оцінювати структуру своєї діяльності, приймаючи рішення щодо завершення випуску продукції, її вчасну модифікацію чи заміну новою. Дослідники відзначають, що на успішних підприємствах 40-60% обороту забезпечується товарами-новинками, яких не було 5 років тому. Вираз «новий товар», або нововведення, використовується дуже широко. Залежно від обраного критерію існують такі підходи до класифікації нововведення.

Залежно від природи змін фізичних чи характеристик сприйняття нового товару розглядають: оригінальні (радикально нові); оновлені (модифіковані); товари з новим позиціонуванням (змінені характеристики сприйняття).

Залежно від рівня новизни - нові для фірми, нові для ринку.

Залежно від рівня ризику, який супроводжує впровадження нововведення в життя, спостерігаються такі ситуації:

- ринок та технологія відомі, отже, ризик мінімальний; в такому випадку фірма спирається на свою компетентність та попередній досвід;

- новий ринок, але відома технологія, ризик, в основному, комерційний, і успіх визначається маркетинговим ноу-хау фірми;

- ринок відомий, проте технологія нова, ризик технологічний, і успіх залежить від технологічного ноу-хау фірми;

- новий ринок і нова технологія; ризики сумуються і зумовлюють стратегію диверсифікації.

Залежно від джерела ідеї створення нового товару нововведення розподіляють на: товари, які «втягуються попитом», тобто зумовлені сформованими на ринку потребами; товари, які «вштовхуються лабораторією», тобто, які ґрунтуються на фундаментальних дослідженнях і технології [1, с.119].

Стимульовані ринком нововведення завжди більш популярні, ніж ті, які випливають з технічного і наукового прогресу, оскільки використання останніх часто не поєднується з детальними дослідженнями потреб споживачів, тому, часто має місце «виробництво поза ринком».

Отже, успіх нововведення залежить від відповідності його споживчих характеристик вимогам потенційних споживачів, що в значній мірі потребує участі служби маркетингу в інноваційній діяльності. Саме маркетологи можуть впливати і впливають на зміну асортименту, вихід на нові ринки, розширення існуючих ринків. Відповідно, маркетингові інновації є доцільними і необхідними в умовах інтеграції України в ЄС.

Список використаних джерел

1. Ілляшенко С.М. Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу». 27-29 вересня 2012 року. – Суми: ТОВ «ДД «Папірус», 2012 – 337 с.

2. Дунська А.Р. Визначення категорії «інноваційний механізм розвитку промислових підприємств» / А.Р. Дунська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – №2. – 2013. – С. 169-179

3. Махнуша С.М. Аналіз ролі промислового зразка у маркетингу інновації та удосконалення підходів до його вартісної оцінки / С.М. Махнуша // Маркетинг та менеджмент інновацій. — 2011. — № 4, Т.1. — С. 25-32.

ЧЕРЕП О.Г., к.е.н., доцент,
ПАТЕНКО І.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ПРАЦІ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

Категорія «інфраструктура» походить від сполучення латинських слів infra, що перекладається як «нижче, під» та structura, що в перекладі означає «будова, розташування», і визначається як комплекс галузей господарства, обслуговуючих виробництво, включаючи будівництво доріг, каналів, водосховищ, портів, мостів, енергетичних господарств, транспорт, зв'язок, водозабезпечення та каналізацію, освіту, науку, охорону здоров'я.

Інфраструктура ринку праці – сукупність об'єктів, що забезпечують функціонування линку праці, сприяють ефективній зайнятості, регулюють відносини між роботодавцями і працівниками з приводу оплати праці, вирішення трудових конфліктів, управління міграційними процесами в державі.

Інфраструктура ринку праці включає державні та недержавні заклади сприяння зайнятості, кадрові служби підприємств і фірм, громадські організації і фонди, нормативно-правове середовище, що забезпечують взаємодію між попитом і пропозицією праці.

До установ, що забезпечують функціонування ринку праці, належать:

– державні органи управління ринком праці на національному, регіональному та місцевому рівнях;

– недержавні заклади сприяння зайнятості;

– організації роботодавців;

– громадські організації;

– інститути соціального партнерства.

Основною функцією інфраструктури ринку праці є регулювання відносин між роботодавцями і працівниками з приводу оплати праці, її умов, вирішення соціально-трудових конфліктів. У країнах з розвиненою ринковою економікою провідною силою регулювання ринку праці є колективно-договірна система.

Безсумнівною перевагою колективно-договірного регулювання ринку праці є гнучкість прийняття взаємовигідних рішень, яку не можна порівняти ні з законодавчими, ні з адміністративними методами. Умови колективного договору набирають форму угоди між роботодавцями та працівниками, яка зобов'язує обидві сторони діяти у відповідності з цими умовами, не вдаючись до крайніх заходів – страйків чи масових звільнень, що забезпечує економічну та соціальну стабільність. До функцій інфраструктури ринку праці відноситься також посередництво між працівником та роботодавцем, сприяння їх контактам та взаємодії, допомога в доборі й відборі працівників та виборі місця роботи, в укладанні трудового контракту тощо. Основну частку цієї роботи виконують недержавні підприємства, попит на послуги яких зростає пропорційно розвитку та диференціації ринку праці.

Отже, багатофункціональна і високоефективна інфраструктура - невід'ємна характеристика цивілізованого ринку праці, показник його розвиненості й критерій дієвості. Сучасний розвиток інфраструктури ринку праці характеризується зміщенням у напрямку розвитку елементів, що становлять систему підготовки і перепідготовки спеціалістів, кількісним та якісним зростанням системи закладів освіти, що намагаються надати максимально широкі можливості для здобуття освіти та професійної перепідготовки.

Список використаних джерел

1. Іляш О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / О. І. Іляш, С.С. Гринкевич. – К.: Знання, 2010. – 476 с.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / О.А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
3. Волкова О.В. Ринок праці. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 624 с.
4. Прасол В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / В. М. Прасол. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 264 с.

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
БАКЛИЦЬКА К. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЛЬ PR У ПРОСУВАННІ ТОВАРУ

У сучасних умовах на ринку досить важко займати провідні позиції, адже навіть традиційна реклама в медіа не є такою ефективною, як раніше.

Стан ринку в Україні вимагає від підприємств для формування попиту на свою продукцію не тільки встановлення конструктивних зв'язків зі споживачами, а й тісного співпрацювання з громадськістю, тобто створення кола зацікавлених потенційних споживачів, поширюючи позитивну інформацію про себе. Для досягнення цієї мети застосовується така складова комплексу маркетингових комунікацій, як паблік рілейшнз (PR).

Поняття «паблік рілейшнз - PR» з'явилося в США на початку XIX ст. З цим словом асоціювалися фахівці, добре обізнані в громадських справах, сповнені бажанням служити суспільству, здатні самостійно формувати громадську думку [1].

PR - управління сукупністю комунікаційних процесів компанії у відносинах з громадськістю з метою досягнення взаємопорозуміння та довіри [2].

У даний час метою PR вважається встановлення двостороннього спілкування для виявлення загальних уявлень або загальних інтересів і досягнення взаєморозуміння, заснованого на правді, знанні і повній інформованості [3].

Функції PR відповідно до сучасних уявлень такі:

– встановлення взаєморозуміння і довірчих відносин між організацією і громадськістю;

– створення «позитивного образу» організації;

– збереження репутації організації;

– створення у співробітників організації почуття відповідальності і зацікавленості в справах підприємства;

– розширення сфери впливу організації засобами відповідної пропаганди і реклами.

До переваг PR можна віднести:

1. Низькі витрати та більша інформативність в порівнянні з рекламою;
2. Більша увага аудиторії (аудиторія схильна ігнорувати рекламу);
3. Велика інформативність;
4. Менший час на підготовку інформації до публікації;
5. Досягаються різні, навіть важкодоступні аудиторії;
6. Можуть допомогти клієнту в питанні іміджу;
7. Показують роль компанії як члена суспільства;
8. Можуть прорватися крізь рекламний галас.

Серед недоліків - відсутність гарантованого контролю, PR-матеріали повинні бути схвалені сторонніми людьми (редактори і т.п.).

Таким чином, цілі PR повинні бути пов'язані з утриманням існуючих

споживачів і придбанням потенційних. PR є стратегічним інструментом просування, використовується для підтримки гармонії між концепцією компанії і її товарів (послуг). Діє на суспільство і споживчу аудиторію зсередини, опираючись на громадську думку в цілому і на позиціонування компанії і її товару (послуг) споживчою аудиторією зокрема.

Список використаних джерел

1. Ансофф І. Стратегічне управління. Пер. з англ. М.: Економіка, 2008.

2. Беленкова А.А. PRостой пиар. – М.: НТ Пресс, 2015. – 256 с

3. Голубков Є.П. Маркетингові дослідження: Теорія, практика і методологія. М.: Финпресс, 2016.

ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
ВОЛОШИНА К.С.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ІВЕНТ–МАРКЕТИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

У теперішній час набуває розвитку достатньо новий напрям просування цінностей бренду на ринку Event-marketing або подієвий маркетинг. Подієвий маркетинг є одним з найбільш вдалих інструментів побудови маркетингових комунікацій компанії.

У процесі івенту відбувається максимальне залучення споживача події, що формує лояльність до бренду та забезпечує його просування в майбутньому.

В основі системи івентів лежить подія інформаційного, пізнавального або спортивного характеру, яке проводиться під визначеною торгівельною маркою для просування цінностей бренда.

Класифікація подій може бути умовно поділена наступним чином [1]:

– ділові заходи, на яких проходить обмін інформацією - дилерські форуми, конференції, ділові сніданки;

– учбові та освітні, з метою набуття нових навичок, кваліфікації – тренінги, семінари;

– заходи для преси, з метою отримання інформації з перших рук – прес-конференції, прес-тури;

– розважальні, з метою укріплення зв’язків в колективі – корпоративні свята, заходи для укріплення морального духу;

– благодійні для надання допомоги тим, хто її потребує – акції по

збиранню коштів;

– масові, орієнтовані на організацію вільного часу шляхом розваг та спілкування цільової аудиторією – міські свята, фестивалі, концерти;

– спортивні, з метою визнання спортивних досягнень та розваг.

На основі встановлення мети, виду та назви event-захід становиться продуктом. Для цього продукту використовується класичний маркетинг-мікс з компонентами оформлення продукту («product» з сфери обслуговування переноситься в народ, «people»), підписанням контракту («price», формування цін, умови договору), дистрибуцією («promotion», реклама, інформація, імідж), та інструментами прогнозування («prediction») [2].

До переваг просування бренду за допомогою подієвого маркетингу можна віднести наступні [3]:

– інформація представлена в розважальній формі більш дієво впливає на почуття учасника події та на її сприйняття;

– бренд відомої події може бути використаний для побудови планової рекламної компанії фірми;

– аудиторія для якої проводиться захід є дослідною групою, яка надає попередні відомості про споживача, що зменшує витрати на маркетингові дослідження;

– при проведенні івент-заходів з'являється можливість використовувати прямі продажі товарів, пов'язуючи їх з тематикою заходу.

Таким чином подієвий маркетинг включає в себе всі інструменти для просування бренду та є одним з дієвих інструментів реклами. Основою для використання event-маркетингу повинна стати добре організована та розроблена маркетингова стратегія організації.

Список використаних джерел

1. Шумович А. В. Великолепные мероприятия: Технологии и практика Event management / А. В. Шумович. – 3-е изд. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2008. – 336 с.

2. Хальцбаур У. Event-менеджмент: профессиональная организация успешных мероприятий / У. Хальцбаур и др. – М.: Эксмо, 2007. – 384 с.

3. Шаповалова И. Event-маркетинг: эффект присутствия. On-line журнал о теории и практике организации специальных мероприятий. – 2015. − Режим доступу: http://www.eventmarket.ru/?menu=articles&article_id=607

4. Грішнова, О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / О.А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К.: Знання, 2011. – 390 с.

5. Волкова О.В. Ринок праці. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 624 с.

ЩЕБЛЫКИНА И.А., к. э. н., доцент,
ГОРБАНЬ О.В.,
Запорожский национальный университет,
г. Запорожье

ДЕТИ – ЭТО БУДУЩИЕ ПОКУПАТЕЛИ СЕГОДНЯ

Детский маркетинг активно заполняет рекламное пространство. Сегодняшние дети станут взрослыми. Поэтому для любой компании интересно поработать на своих будущих клиентов. Когда маркетолог рекламирует продукт по телевидению, дети не понимают, что это - бизнес, и его основная цель состоит в том, чтобы продать. Им не понятно, что рекламодатели пытаются продвинуть свой продукт на рынок таким способом, чтобы хотелось купить его. Дети верят без сомнения сообщениям в рекламных объявлениях. Рекламные объявления созданы таким способом, чтобы привлечь внимание детей, которые не понимают, что это маркетинговая стратегия. Поэтому они являются чрезвычайно уязвимой целевой аудиторией и легко увлекаются.

Ребёнок, говоря рекламным языком, – это потребитель «три в одном»: он тратит свои карманные деньги, влияет на покупки родителей, а в будущей взрослой жизни потратит уже заработанные деньги на любимые бренды. Например, только в США дети до 12 лет тратят в среднем 50 миллиардов долларов в год, подростки – в 3 раза больше, кроме того, дети побуждают родителей приобретать товары почти на 600 миллиардов долларов [1].

В случае рассмотрения ребят по возрастным категориям можно отметить, что их привлекает перемещение на экране, колоритная иллюстрация, а не сущность самого рекламного ролика [2].

Таблица 1

Отношение детей к рекламе (%)

Отношение	Возрастная группа			
	2-6 лет	6-11 лет	11-13 лет	13-15 лет
Положительное	73	49	20	0
Отрицательное	8	16	54	89
Выборочно нравится	19	35	26	11

Вот, что думают маркетологи, работающие на детскую аудиторию до 14 лет (которая, между прочим, составляет пятую часть населения России), о своих потенциальных потребителях:

– современные дети – это поколение «здесь и сейчас», они интерактивны и нетерпеливы (моментальная связь с помощью SMS, телефона, ICQ, чата,

электронной почты; быстрая еда; высокая динамика кинофильмов и музыкальных клипов);

– товары играют важную роль в общении со сверстниками, будь то компьютерная игра, сайт для скачивания музыки или новая «фишка» на рынке игрушек – обладание товаром становится ключом к признанию и популярности;

– дети предпочитают те товары, кампания по продвижению которых задействует как можно больше органов чувств – чтобы стать популярным, герой комикса должен появиться в фильме, мультсериале, игре и на прилавке с игрушками [3].

Очевидно, что у современных детей благодаря Интернету, знакомство с рекламой происходит гораздо быстрее и проще чем у их родителей. Яркая и динамичная реклама вызывает желание у ребенка на нее кликнуть.

Следовательно, детская реклама сегодня – это инвестиции в будущие продажи и в формирование будущих взрослых покупателей. Это и объясняет актуальность проблем использования детской рекламы.

Список использованной литературы

1. Дети и реклама: зарубежный взгляд на проблему. Режим доступа: https://text.ru/rd/aHR0cDovL3d3dy5Ccm9hZGNhc3RpbmcucnUvYXJ0aWNsZXMyL2h1bWFuaXQvZGV0aS1pLXJla2xhbWE%3D

2. http://ruan.info/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82

3. https://1borisov.ru/marketing/vidy-marketinga/detskiy-marketing-budushhiy-pokupatel.html

ЩЕБЛИКІНА І. О., к.е.н., доцент,
КАБАЧЕНКО А.В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ КРИЗИ

Діяльність підприємства в умовах кризи суттєво відрізняється від його стабільного функціонування: персоналу доводиться розв’язувати нестандартні завдання, що вимагає від працівників мобілізації власного потенціалу та підвищеної психологічної напруги. Кризові ситуації змінюють поведінку персоналу і справляють негативний вплив на ефективність його діяльності. Тому не дивно, що типовими проблемами в системі управління персоналом за умов кризи, є такі як: низька продуктивність праці, дефіцит кваліфікованого персоналу через плинність кадрів, відсутність раціонального розподілу функцій

між працівниками, різке зниження мотивації, відсутність ініціативи у працівників, а також напружена атмосфера в колективі.

В умовах кризи основна увага зазвичай приділяється фінансовим і правовим механізмам діяльності підприємства, а стосовно персоналу застосовується найпоширеніший захід – скорочення штату (або затримки з виплати заробітної плати, зменшення її розміру) з метою зменшення витрат на персонал [1].

Доцільними кроками стабілізації діяльності підприємства у сфері управління персоналом в умовах кризи є:

1. В ситуації кризи не можна зупинятися. Криза є сигналом, що ті правила та закономірності, за якими можна було жити вчора, сьогодні не діють, або є неефективними, а отже, необхідно терміново створювати нову управлінську стратегію, що відповідає новим реаліям часу.

2. Проведення раціонального скорочення витрат. У рамках цього кроку проводять нормування всіх статей витрат і твердий контроль за виконанням встановлених нормативів. Такий підхід принесе відчутні результати, дозволяючи утримати витрати компанії на заданому рівні.

3. Зменшення тривалості робочого часу. Такий крок має усі шанси стати ефективним, якщо зменшення буде поступовим. Спочатку можна скоротити тривалість робочого дня, а потім – тижня.

4. У кризовій ситуації доцільно проводити переукладання контрактів (трудових договорів) з урахуванням специфіки кризової ситуації. На період кризи краще відмовитися від довгострокових трудових контрактів [2].

5. У ситуації кризи дуже важливо, щоб підприємством управляли по-справжньому зацікавлені в цьому керівники та віддані працівники.

6. Покращити якість інформації. Забезпечення своєчасною, повною інформацією на всіх етапах прийняття управлінських рішень успішно сприяє подоланню кризової ситуації [2].

7. Проектування антикризової кадрової політики, що включає шляхи забезпечення прийняття працівниками нових цілей підприємства і кадрової політики в умовах кризи, активне залучення персоналу до антикризового управління, забезпечення справедливості, проведення атестації персоналу з метою виявлення проблемних аспектів, розширення функцій і прав працівників, оптимізація системи мотивації персоналу [2].

Отже, загалом антикризове управління персоналом повинно бути орієнтоване на виживання підприємства з мінімальними втратами кадрового потенціалу і забезпечення максимально можливого соціального захисту персоналу.

Список використаних джерел

1. Мурашко М. І. Менеджмент персоналу: Навчальний посібник. – 3-те вид., випр. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2012. – 435 с.
2. Скібіцький О. М. Антикризовий менеджмент: Навчальний посібник.– К.: ЦУЛ, 2009. – 568 с.

ЯРЕМЕНКО К.О.,
ГЕЛЬМАН В.М., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ СТРУКТУРОЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні підприємства ведуть виробничо-господарську діяльність в умовах мінливого зовнішнього та внутрішнього оточення, тому чисельність та структура персоналу підприємства не може бути постійною величиною в довгостроковому періоді. Звичайно, актуальними питаннями управління є оптимізація професійно-кваліфікаційного рівня організації (поряд зі змінами в корпоративній культурі підприємства, перебудові кадрових служб і перепідготовки персоналу, престижу і репутації підприємства, оптимізації психологічного клімату), яка відноситься до «якісних» критеріїв ефективної трансформації підприємства.

З метою підвищення ефективності управління професійно-кваліфікаційною структурою (ПКС) персоналу рекомендовано виконати наступне:

– визначити фактори, що викликають професійно-кваліфікаційні зрушення структури кадрової сукупності підприємства;

– дослідити параметри оптимізації організаційної структури підприємства;

– визначити вплив факторів науково-технічного прогресу на ПКС підприємства;

– здійснити аналіз і оцінку організації кадрової політики на підприємстві;

– дослідити вимоги, яким має відповідати кваліфікований працівник і компетентний спеціаліст для забезпечення ефективного функціонування ПКС персоналу підприємства;

– дослідити роль компетенцій в управлінні персоналом та у процесі формування, функціонування та модифікації ПКС персоналу підприємства;

– обґрунтувати мотиваційний механізм забезпечення ефективної ПКС персоналу підприємства;

– визначити шляхи щодо удосконалення управління ПКС персоналу з метою практичного впровадження в роботу служб управління персоналом підприємства.

Також важливо розглянути можливість застосування формалізованих методів і моделей, що дозволяють оптимізувати ПКС персоналу. В умовах великої чисельності персоналу та ефективної системи оцінки персоналу застосування моделей є перспективним управлінським рішенням, оскільки сприятиме оптимізації та автоматизації прийняття рішень в управлінні персоналом, зокрема вирішенню задачі оптимізації ПКС.

Заходи з розвитку персоналу розробляють на основі визначення насамперед якісної потреби організації в працівниках, тобто потреби за категоріями, професіями, спеціальностями, рівнем освіти і кваліфікації.

Прогнозування ПКС працівників на підприємстві ґрунтується на даних прогнозів загальної чисельності персоналу та за категоріями. Точність прогнозу підвищуватиметься з урахуванням факторів, від яких залежить чисельність та структура персоналу – в такому випадку необхідно проводити багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз.

Тобто можемо зробити висновок, що питанням управління ПКС персоналу необхідно приділяти особливу увагу, оскільки результати діяльності підприємства суттєво залежать від ефективності роботи працівників.

Застосування запропонованих рекомендацій в практичній роботі служб управління персоналом дозволить оптимізувати ПКС персоналу та підвищити ефективність управління персоналом вітчизняними підприємствами.

Список використаних джерел

1. Михальченко О.А. Розвиток кваліфікації фахівців кадрової сукупності підприємства /О.А. Михальченко// Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – № 27. – С.150-154.

2. Синякова К.М. Компетентнісні особливості забезпечення оптимальної професійно-кваліфікаційної структури персоналу підприємства в сучасних умовах господарювання / К. М. Синякова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2010. - Вип. 17. - С. 464-468. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_17_73

СЕКЦІЯ 7
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ ТА ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

АБЛЯЗОВА Е.З., к.е.н., ст. викладач,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ПОДАТКОВЕ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ, ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Актуальність проблеми дослідження фіскальної політики на регіональному рівні викликана нестачею фінансових ресурсів у органів місцевої влади. Ураховуючи те, що місцеві бюджети є основним інструментом реалізації соціально-економічної політики на регіональному рівні, важливим є розподіл функцій та компетенції між органами державної виконавчої та місцевим самоврядуванням у сфері формування доходів і видатків.

Місцеві бюджети виступають головним інструментом реалізації державної регіональної політики та вирішення таких важливих завдань, як структурна перебудова економіки, вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів та ефективності територіального поділу праці, розвиток місцевого господарства, здійснення житлового будівництва, благоустрій міст, проведення природоохоронних заходів [1, с. 12].

Управління податковим потенціалом виконується через функцію податкового адміністрування фіскальним органом та її територіальними підрозділами. Податкове адміністрування необхідно розглядати у широкому діапазоні податкових відносин: в проведенні фіскальної політики, відносини податкових органів з платниками податку у моніторингу виконання податкового механізму та в управлінні податковим потенціалом [2, с. 97].

Податковий потенціал це безпека економічного розвитку регіону та його територій, яке виконується через позиції:

- по-перше, точніше визначається структура податкового потенціалу та ефективна методика планування податкових платежів згідно з існуючою податковою базою, тенденцій їх розвитку, обумовлене зростання обсягів виробництва та вартість бізнесу, є ключовою основою бюджетного забезпечення, на основі податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів;

- по-друге, ефективність податкового планування платежів, обумовлене: податкова культура платників, зниження податкових ризиків і досягнення

оптимального рівня податкового навантаження, в поєднанні з планованими та прогнозованим рівнем рентабельності податків. Така податкова середа характеризує достатнім рівнем податкової безпеки [3, с. 37];

- по-третє, сформований податковий потенціал потребує оцінки не тільки планових та прогнозних показників, які використовуються в його формуванні, а також фактичні дані податкових надходжень території.

Алгоритм оцінки податкового потенціалу регіону представлено на рис. 1

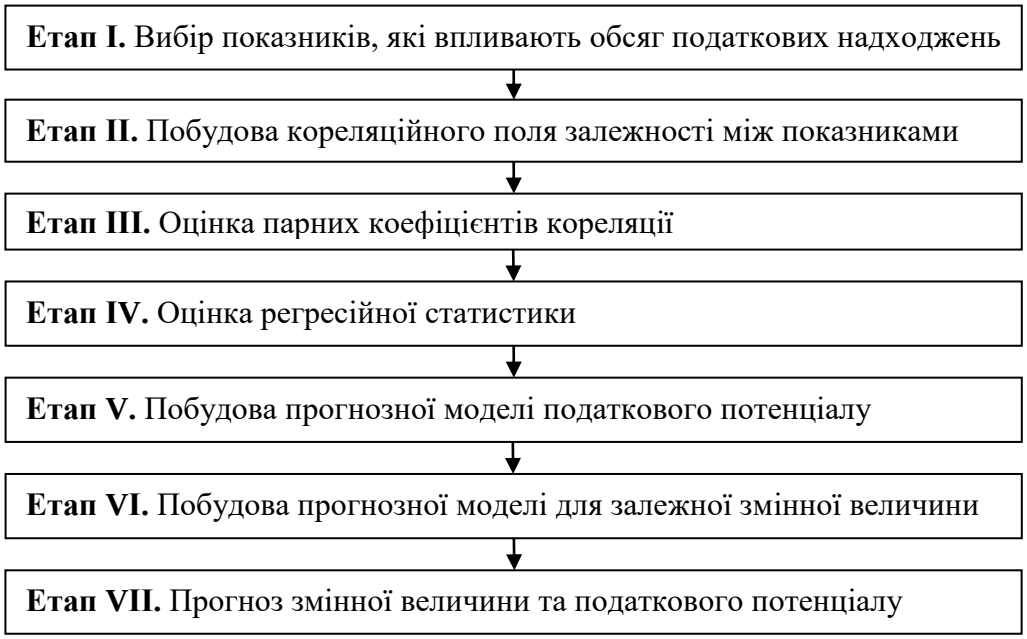

Рис. 1. – Алгоритм оцінки податкового потенціалу регіону

Процес управлінських рішень для забезпечення податкової безпеки має складатися з наступного: визначення цілей, щоб забезпечити податкову безпеку території; ідентифікація ризиків, загрози для податкової безпеки; моніторинг індикаторів податкової безпеки території – податкового потенціалу; зменшення загроз податкової безпеки; створення стратегії податкової безпеки території.

Фіскальна політика досить вагомий інструмент впливу на соціально-економічний розвиток регіону. Податкові інструменти займають особливе місце серед інших інструментів регуляторної політики держави. Їх дія відбувається в тісному взаємозв'язку і тільки вміле поєднання та виважена державна політика може дати певний економічний ефект, що забезпечить розвиток національної економіки та підвищить добробут населення, як країни, так і регіонів.

Список використаних джерел

1. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку: практичний посібник / О. Берданова, В. Вакуленко. – К.: ТОВ «София-А». – 2012. – 88 с. (Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO).

2. Дем’янчук О. І. Складові фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці / О. І. Дем’янчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2014. – Вип. 25. – С. 95–103.

3. Крисоватий А. І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кощук // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35-51.

4. Крисоватий А. І. Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави: монографія [Електронний ресурс] / А. І. Крисоватий, Л. П. Амбрик, В. А. Валігура [та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 332 с.

БЕХТЕР Л.А., к.е.н., ст. викладач,
СОБЧЕНКО М.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗАГРОЗИ СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Стратегічний розвиток економічної безпеки підприємств у сучасних умовах є необхідним, але досить складним до реалізації процесом, що супроводжується об’єктивно існуючими проблемами (перешкодами, негативними чинниками) розвитку підприємства зовнішнього і внутрішнього походження. Послідовне вирішення проблем, подолання перешкод, зниження впливу негативних чинників розвитку є основою формування економічної безпеки будь-якого підприємства. Ведучи мову про стратегічний розвиток економічної безпеки, варто розглядати два крайніх стани – стан безпеки, за якого вплив негативних факторів перебуває під контролем і не перешкоджає розвитку, та стан небезпеки, коли мають місце загрози подальшому розвитку підприємства. Тобто, загрозу можна вважати головною ознакою небезпеки, і, відповідно, негативним чинником впливу на стратегічний розвиток підприємства. Переважна більшість науковців розглядає явище економічної безпеки крізь призму загроз, що чинять найістотніший на неї вплив.

Загрози:

- відсутність фінансового забезпечення;
- недосконаліть нормативно-законодавчої бази;
- неврегульованість взаємовідносин регіонів з центральними органами влади;
- руйнування науково-технічного потенціалу регіону;

- екологічні загрози регіону;
- тінізація економіки регіону і зростання економічної злочинності;
- недостатня професійність адміністративних ресурсів;
- прямі або опосередковані економічні збитки при реалізації.

Проводячи систематизацію загроз економічній безпеці підприємств, доцільно наголосити на значимості аграрно-промислового комплексу в економіці України. Традиційно АПК називають стратегічно важливою галуззю народного господарства України, яка поєднує все виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та агропромисловий сервіс.

У зв'язку з цим, справедливим буде твердження, що формування та підвищення рівня стратегічного розвитку економічної безпеки аграрно-промислового комплексу забезпечить зростання економічної безпеки України. Значною загрозою стратегічному розвитку економічної безпеки підприємств АПК є кон'юнктурні коливання національної економіки, в результаті яких велика кількість агропромислових підприємств стає збитковою. Досить розгорнутий перелік найбільш небезпечних загроз стратегічного розвитку економічній безпеці підприємств АПК зовнішнього походження у сучасних умовах господарювання:

- наявність зовнішньої заборгованості, збільшення розмірів якої створює потенційну небезпеку виникнення фінансової кризи в Україні;
- високий рівень безробіття, зубожіння населення, незадовільна якість життя переважної більшої українців;
- недостатня розвиненість інвестиційної діяльності в Україні;
- імміграція за межі України найбільш кваліфікованої робочої сили;
- незаконний вивіз капіталу з економіки.

Крім наведених, до основних зовнішніх (об'єктивних) загроз стратегічному розвитку економічної безпеки підприємств АПК можна віднести також: високу вартість кредитів та складність умов їх залучення; неефективну систему оподаткування та механізмів повернення ПДВ; кліматичні умови; відсутність стимулюючої системи фінансової підтримки товаровиробників та системи державних закупівельних товарних інтервенцій на ринку; уповільнене розширення більш адаптованих до вимог ринку організаційно-господарських форм нового типу: асоціацій кооперативів, фермерства; недостатня інформатизація аграрного сектору з метою організації системи цінового моніторингу; виникнення непередбачуваних обставин техногенного характеру.

Основними суб'єктивними загрозами економічній безпеці підприємств АПК внутрішнього походження такі, як: значна зношуваність основних виробничих фондів (понад 60%); високий рівень незабезпечення матеріальними засобами і цінностями внаслідок розкрадання; незадовільний технічний і

технологічний рівень виробництва внаслідок реорганізації підприємств та недотримання технології виробництва, пов'язаної з сезонним характером господарства; низький рівень інвестиційної та інноваційної активності; низька конкурентоспроможність продукції (збиткова або низька рентабельність окремих видів продукції, що не забезпечує розширене виробництво).

Стратегічний розвиток економічної безпеки підприємств АПК є досить тривалим і затратним процесом, який потребує реструктуризації як системи управління, так і виробничо-господарської, інвестиційної, фінансової, маркетингової, збутової діяльності. При цьому в стратегічному управлінні необхідно враховувати ту особливість, що підприємство може впливати лише на загрози внутрішнього походження, а до загроз зовнішнього середовища пристосовуватися з метою адаптації та підвищення рівня економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність сільського господарства України: можливості та фактори зростання / Н.Є. Голомша // Інноваційна економіка. – Тернопіль, 2013. – № 4. – 272 с.

2. Збаразький В.К., Горьовий В.П. Державна підтримка сільського господарства / В.К. Збаразький, В.П. Горьовий // Економіка АПК. – 2013. – № 4. – С. 74-80.

ГУНЧАК А.А.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека країни є політичною складовою економіки.

Питання економічної безпеки суб'єктів господарювання виявилися найменш юридично розробленими як у теоретичному, так і в практичному аспектах [1].

Проблема забезпечення безпеки сформувалася одночасно зі становленням держави. Правове забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання складається з низки нормативно-правових актів:

- Конституція України,
- кодифіковане законодавство;
- закони України з питань безпеки (Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» № 964IV від 19 червня 2003 року

«економічна безпека» входить до складу ширшого поняття – «національна безпека України»);

- закони України з питань діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки («Про прокуратуру», «Про міліцію», «Про Службу безпеки України», «Про державну податкову службу в Україні» тощо.).

Загальна схема покращення політико-правової складової економічної безпеки суб'єкта господарювання складається з таких типових елементів:

- аналіз загроз негативних впливів на політико-правову складову економічної безпеки;
- оцінка поточного рівня охорони політико-правової складової безпеки;
- планування комплексу заходів щодо підвищення рівня політико-правової безпеки [2].

Для суб'єкта господарювання оцінка економічної безпеки важлива в першу чергу тому, що його активно задіяний потенціал є визначальним стабілізуючим фактором антикризового розвитку, гарантом економічного росту і підтримки економічної незалежності та безпеки країни [3].

Виходячи із зазначеного вище можна констатувати, що політико-правова система не є досконалою. Зокрема, система забезпечення економічної безпеки повинна відповідати таким основним вимогам:

- функціонування державних суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави у межах, визначених законом;
- наявність чіткої структури і функціонального розмежування повноважень державних органів влади у загальній системі забезпечення економічної безпеки держави;
- відкритість та прозорість діяльності відповідних органів, що входять до зазначеної системи.

Список використаних джерел

1. Абрамов В. Комплексна система безпеки підприємства // Мир безопасности. 2001. – № 2.
2. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія / О.А. Кириченко, М.П. Денисенко, В.С. Сідак та ін. – К., 2010
3. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємств: навч. посібник / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. –256 с.

ДУНІНА К.Ю.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ДЕРЖАВА ЯК ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Економічна безпека держави - це такий стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантований захист національних інтересів, гармонійний, соціально орієнтований розвиток країни в цілому.

Нормативно-правова основа забезпечення економічної безпеки нині в цілому створена і складається з кількох рівнів правових актів: Конституції України, базового Закону «Про основи національної безпеки України», статутних і галузевих законів, підзаконних нормативних актів, а також деяких політико-правових документів декларативного характеру. Проте вона потребує вдосконалення через прийняття Закону «Про економічну безпеку України» і запровадження практики схвалення парламентом Стратегії економічної безпеки, яка б узгоджувалася зі Стратегією соціально-економічною та культурного розвитку України [1].

Науковими дослідженнями встановлено чотири ступені економічної безпеки держави: чутливість, уразливість, спокій, розпад. Сукупність обмежень, що створюють захисну оболонку, зведена у систему критичних обмежень, яка встановлює граничне значення кожної з загроз по кожній складовій економічної безпеки. Загрозою вважають дію, що прямо чи опосередковано впливає на зниження рівня стабільності та стану спокою держави, тобто порушує умови сталого існування та розвитку держави [2].

Необхідність забезпечення економічної безпеки вимагає визначення індикаторів економічної безпеки, які характеризують соціально-економічне становище з позицій національних інтересів. Важливими індикаторами економічної безпеки є загальний обсяг ВВП; темпи зростання ВВП; обсяги ВВП на душу населення; індекс диференціації доходів; рівень безробіття [3].

Стратегічні дії держави щодо забезпечення економічної безпеки у неспроможних державах мають реалізовуватись у наступних напрямках:

1. Підвищення стабільності, здійснення економічних реформ, спрямованих на утворення нових робочих місць, інвестиції, структурну модернізацію і підвищення конкурентоспроможності економіки.

2. Забезпечення безпеки, особливо безпеки людини та фундаментальних свобод, шляхом удосконалення законодавства у сфері соціо-економічної політики.

3. Стимулювання реформ, які знищують передумови для дезінтеграції країни, підвищують добробут громадян і забезпечують рівномірний та справедливий розвиток усіх соціальних груп.

4. Удосконалення і розвиток інститутів держави і громадянського суспільства, особливо тих, які обслуговують ключові соціальні та економічні сектори – освіту, охорону здоров'я, соціальне страхування найуразливіших і найбідніших верств населення [4].

Список використаних джерел

1. Концепція національної економічної безпеки України як державна стратегія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/rozdil/rozd21.htm

2. Экономическая безопасность государства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uchebnikionline.com/politekonomia/osnovi_ekonomichnoyi_teoriyi_-_mamaluy_oo/ekonomichna_bezpeka_derzhavi.htm

3. Держава як інститут економічної безпеки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/17508-Derzhava_jak_%D1%96nstitut_ ekonom%D1/1.html

4. Досвід зарубіжних країн з питань забезпечення фінансової безпеки держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kazedu.kz/referat/201552/

ІВАЩЕНКО О. В., к.т.н., доцент,
КМИТЬ К. О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Практично постійно у своїй діяльності підприємства зіштовхуються з загрозами, які негативно впливають на стан фінансово-економічної безпеки і здатні зруйнувати їх стабільне функціонування та привести до економічної кризи. Тому забезпечення фінансово-економічної безпеки для підприємства набуває особливого значення.

Важливу роль у досягненні економічної ефективності господарської діяльності підприємства, підтримці конкурентоспроможності його продукції (робіт, послуг), а також забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства грає рівень його ділової активності.

Ділова активність підприємства характеризується ступенем ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів. А також відображає якість управління та можливості потенційного розвитку підприємства. Науковці розглядають два аспекти ділової активності підприємства – зовнішній і внутрішній (по відношенню до підприємства).

Так, зовнішню ділову активність підприємства трактують як комплексну характеристику, що «…втілює різні аспекти діяльності підприємства і визначається такими критеріями, як місце підприємства на ринку, репутація, інноваційно-інвестиційна діяльність, конкурентоспроможність» [3, с. 382].

Оцінку зовнішньої ділової активності підприємства пропонують здійснювати за такими якісними параметрами [1]: – імідж підприємства, його ділова репутація; – соціальна активність підприємства, яка виражається в його участі у розв'язанні складних соціальних завдань подолання безробіття, соціального захисту, у формуванні соціальної інфраструктури в районах його місцезнаходження; – природоохоронна активність підприємства, яка виявляється у створенні екологічно чистих виробництв, фінансуванні рекреаційних програм, боротьбі зі шкідливими викидами та забрудненням довкілля, здійсненні доброчинних внесків для охорони природи.

Кількісними параметрами ділової активності підприємства у зовнішньому економічному середовищі можуть бути такі: – зміна частки підприємства на ринку продукції (робіт, послуг). Цей показник свідчить про зміну частки підприємства у виробництві продукції галузей, регіону, національної економіки; – масштаб партнерських відносин на внутрішньому та зовнішньому ринках країни; – обсяг зовнішньоекономічного обороту; – приріст кількості робочих місць; – динаміка фондової активності, яка виражається у збільшенні обсягу реалізації акцій, підвищенні коефіцієнта нотування, зростанні прибутковості та рівня дивідендного доходу акцій [1].

Розкриваючи внутрішній аспект ділової активності підприємства, її трактують як «…реальні, ініціативні, ефективні дії підприємців, підприємницьких структур, ділових людей, спрямовані на одержання позитивних результатів підприємницької діяльності, внаслідок якої реалізовуються задані програми й заплановані заходи» [2].

Параметрами, що характеризують рівень внутрішньої ділової активності підприємства, є: – ефективність виробничої діяльності підприємства (рівень витрат і рентабельність продукції (робіт, послуг)); – раціональність фінансової діяльності (показники оборотності активів, запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства); – ефективність маркетингу (рівень рентабельності витрат, пов'язаних з рекламою та розширенням ринку збуту продукції (робіт, послуг); – рівень конкурентоспроможності продукції (робіт,

послуг) підприємства (ступінь відповідності якостей продукції (робіт, послуг) стандартам та нормам, що встановлені на ринку).

Представлений комплекс параметрів говорить про всеосяжний характер ділової активності, оскільки задіяні практично всі сфери функціонування підприємства. У свою чергу, підтримка високого рівня ділової активності дозволяє підприємству ефективно функціонувати та забезпечувати фінансово-економічну безпеку.

Таким чином, ділова активність підприємства виступає однією з визначальних характеристик ефективного розвитку підприємства, що сприяє забезпеченню його фінансово-економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Бугас Н.В. Аналіз та оцінка ділової активності підприємств [Електронний ресурс] / Н.В. Бугас, Г.В. Костюк // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2017. – № 2. – Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1035.

2. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hohlopedia.org.ua/Ekonomichna_entsyklopedia/.

3. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – 2-ге вид. – Київ: Знання, 2005. – 456 с.

ІВАЩЕНКО О. В., к.т.н., доцент,
МОРОЗОВА К. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПОНЯТТЯ ПРОЕКТНОГО ТРИКУТНИКУ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ

Ефективне управління підприємством передбачає формування та зберігання його конкурентоспроможності в ринкових умовах. Здійснення управління підприємством можливо шляхом проведення ефективної поточної господарської діяльності, а також шляхом реалізації проектної діяльності. У свою чергу, проектна діяльність пронизує практично всі сфери функціонування сучасного підприємства: у дослідно-конструкторській діяльності – це проекти розробки нових продуктів і технологій; у маркетингу – це проекти маркетингових досліджень, рекламних кампаній, виведення на ринок нових продуктів і т.д.; у виробництві – це проекти освоєння виробництва нової продукції, впровадження нових технологій тощо. Проектна діяльність потребує ефективного управління проектами.

Управління проектами – це процес прийняття компетентних рішень командою управління проектом, які передбачають результативну та ефективну координацію дій і призводять до отримання продукту проекту, що має унікальні властивості [2, с. 3–4].

Кожен проект характеризується тим, що має певну дату закінчення, бюджет і обсяг робіт. Це тріо часу, грошей і обсягу робіт часто називають «проектним трикутником», тому що при внесенні змін до одного з цих елементів змінюються обидва інші. І хоча для проекту є важливими всі три елементи, як правило, є головний, який має найбільший вплив на інші. Тому завданням проекту є досягнення конкретної бізнес-цілі, при дотриманні обмежень «проектного трикутника». Зміст «проектного трикутника» подано на рис. 1.

Рис. 1. – Проектний трикутник

Жоден з кутів трикутника не може бути змінений без здійснення впливу на інші. Наприклад, щоб зменшити час, потрібно буде збільшити вартість та/або скоротити вміст [1, с. 55].

Трикутник працює наступним чином: якщо ви вирішите змінити одну характеристику, зміняться дві інші. Наприклад, скоротивши розклад, проектний менеджер тим самим збільшить вартість проекту (бо це потребує залучення додаткових працівників) або зменшить обсяг робіт. Інший приклад: при збільшенні обсягу робіт збільшиться строк тривалості і вартість проекту. Те, як зміни в плані впливають на інші сторони трикутника, залежить від обставин та специфіки проекту. У деяких випадках зменшення розкладу збільшує вартість, а в інших – зменшує [1, с. 59–60].

Правило «проектного трикутнику» важливо враховувати при плануванні проекту. Якщо створений план не задовольняє очікуванням, наприклад, проект закінчується занадто пізно або його вартість перевищує допустимі межі, його потрібно оптимізувати, щоб привести у відповідність очікуванням. При

оптимізації плану варто враховувати всі елементи трикутника і те, що коли ви змінюєте одну зі сторін, це зачіпає дві інші – у позитивному або негативному напрямку.

В останні роки дослідники стали казати про четвертий елемент проектного трикутника – якість. Вона розташована в центрі, і зміни, що вносяться до будь-якої зі сторін трикутника, практично завжди впливають на неї. Якість – це результат того, що проектний менеджер робить з часом, грошима і обсягом робіт. Її можна покращити, наприклад, таким чином: якщо є зайвий час в розкладі, збільшити обсяг робіт, додавши завдання і збільшивши тривалість проекту [2, с. 30].

Таким чином, «проектний трикутник» є основою управління проектами та включає такі складові:

- вартість проекту;
- строки виконання робіт;
- обсяг робіт;
- якість.

Ці параметри взаємопов’язані, тобто, змінюючи один з них, менеджер проекту викликає зміни інших параметрів, що потрібно враховувати при плануванні проектів.

Список використаних джерел

1. Проектний менеджмент: просто про складне: навч. посібник / В.А. Верба, Л.П. Батенко, О.М. Гребешкова та ін.; за заг. ред. В.А. Верби. – К.: КНЕУ, 2009. – 299 с.
2. Управління проектами: навч. посібник / Г.С. Скитьова. – К.: КНЕУ, 2011. – 51 с.

КОВАЛЕНКО І. О.,
ЛЕПЬОХІН О. В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Питання соціального розвитку регіону та його економічної безпеки регулюється Законом України «Про основи національної безпеки України». Згідно зі Статтею 7 Закону до проблем національної безпеки України у соціальній сфері належать:

– невідповідність програм реформування економіки країни і результатів їх здійснення визначеним соціальним пріоритетам;

– неефективність державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення;

– криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення;

– поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб;

– загострення демографічної кризи;

– зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства;

– прояви моральної та духовної деградації суспільства [1].

Отже, з урахуванням геополітичної і внутрішньої обстановки в Україні діяльність усіх державних органів має бути зосереджена на прогнозуванні, своєчасному виявленні, попередженні і нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, захисті суверенітету і територіальної цілісності України, безпеки її прикордонного простору, забезпеченні конституційних прав і свобод людини. У співпраці зі світовою спільнотою необхідно вжити усіх можливих заходів щодо завершення бойових дій на Сході.

Основними напрямами державної політики з питань національної безпеки України мають бути:

– істотне посилення соціальної складової економічної політики, реальне підвищення життєвого рівня населення, передусім на основі піднесення вартості оплати праці, своєчасної виплати заробітної плати та гарантованих законом соціальних виплат, посилення цільової спрямованості матеріальної підтримки, зниження рівня безробіття;

– створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві;

– збереження та зміцнення демографічного і трудоресурсного потенціалу країни; подолання кризових демографічних процесів;

– створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я;

– ліквідація бездоглядності, безпритульності та бродяжництва серед дітей і підлітків.

Таким чином, хоча нормативно-правова основа забезпечення економічної безпеки нині в цілому створена і складається з кількох рівнів правових актів: Конституції України, базового Закону «Про основи національної безпеки України», статутних і галузевих законів, підзаконних нормативних актів, а

також деяких політико-правових документів декларативного характеру, вона потребує вдосконалення через прийняття Закону «Про економічну безпеку України» і запровадження практики схвалення парламентом Стратегії економічної безпеки, яка б узгоджувалася зі Стратегією соціально-економічною та культурного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964 – IV // Офіційний вісник України. – № 29. – Ст. 1433.

ЛАВРЕНЧУК І.В.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО ФАКТОРА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

Дане питання регулюється відповідними законами та нормативними актами. Правове забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання регулюється законом «Про основи національної безпеки України». Цей Закон відповідно до пункту 17 частини першої статті 92 Конституції України визначає основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності [1].

Соціально-економічна безпека підприємства − це системна захищеність діяльності від негативних впливів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також здатність швидко ліквідувати різні варіанти погроз чи пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності.

Рівень соціально-економічної безпеки підприємства базується на тому, наскільки ефективно службам даного підприємства вдається попереджати загрози й усувати збитки від негативних впливів на різні аспекти соціально-економічної безпеки. Джерелами таких негативних впливів можуть бути усвідомлені чи неусвідомлені дії людей, організацій, у тому числі органів державної влади, міжнародних чи організацій підприємств-конкурентів, а також збігу об'єктивних обставин, наприклад: стан фінансової кон'юнктури на ринках, як даного підприємства так і на міжнародних ринках, наукові відкриття і технологічні розробки, форс-мажорні обставини і т. ін.

Основні функціональні цілі соціально-економічної безпеки підприємства: забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства, його

фінансовій стійкості і незалежності; забезпечення технологічної незалежності підприємства; висока ефективність менеджменту підприємства, оптимальність і ефективність його організаційної структури; високий рівень кваліфікації персоналу підприємства і його інтелектуального потенціалу, високий рівень екологічності роботи підприємства, мінімізація руйнівного впливу результатів виробничої діяльності на стан навколишнього середовища; забезпечення захисту інформаційного середовища підприємства, комерційної таємниці і досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи всіх його служб; забезпечення безпеки персоналу підприємства, його капіталу, майна і комерційних інтересів [2].

Дослідження економічної безпеки дає змогу виділити такий важливий елемент, як соціальна безпека. З розвитком не фінансової звітності, соціальна безпека має розглядатися на рівні з економічною безпекою. Тому трактувати поняття соціально-економічної безпеки можна, як захищеність всіх ресурсів підприємства з урахуванням інтересів зовнішнього та внутрішнього середовища. Багато дослідників включають соціальну складову до економічної безпеки як одну з посередницьких ланок, проте досвід показує, що без соціальної політики або в недостатній мірі забезпечення соціальної політики, економічна безпека функціонує неповноцінно. Правильно сформульована та ефективно систематизована соціальна політика є основою для розробки стратегії і практики соціально-економічної безпеки на перспективу, які є необхідними для ефективного функціонування підприємства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основи національної безпеки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15

2. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. - К.: ЦУЛ, 2009. - 256 с.

ЛАТАРІА С.Г.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Економічна безпека регіону – це здатність регіональної економіки функціонувати в режимі розширеного відтворення, тобто стійкого економічного зростання, максимально забезпечувати прийнятні умови життя та розвитку

особистості для більшості населення. Економічна безпека на регіональному рівні – це також спроможність економіки протистояти дестабілізуючій дії внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних чинників, а також не створювати загрози для інших елементів регіону та зовнішнього середовища. Економічна безпека регіону – це діапазон рівнів економічних і соціальних показників, у межах яких регіон протягом довготривалого періоду розвивається стійко [2].

Складовими економічної безпеки на регіональному рівні є:

– виробнича, яка характеризується наявністю ресурсної бази, умовами, що забезпечують інтеграційні процеси, сформованістю системи відтворення з урахування спеціалізації регіону;

– фінансова, що характеризується стійкістю фінансової та регіональної бюджетної системи, здатністю забезпечити соціально-економічну стабільність і розвиток регіону;

– науково-технічна – динамікою впровадження результатів НТП у соціально-економічну сферу, рівнем модернізації виробництва, кваліфікацією та чисельністю персоналу, зайнятого в наукових дослідженнях і розробках;

– соціально-демографічна – рівнем соціальної диференціації суспільства, рівнем бідності, депопуляції населення, доступності освіти, культури, медичного обслуговування, житла, послуг зв’язку тощо;

– реструктуризація регіонального ринку праці – галузевою регіональною спеціалізацією, зміною потреби у фахівцях відповідної кваліфікації, рівнем безробіття, системою завдань і функцій, що реалізовуються спеціалістами та інші [1].

В усьому різноманітті проблем національної економічної безпеки країни чітко визначається регіональний аспект. Тому система економічної безпеки регіону повинна бути орієнтована на забезпечення економічної незалежності, стабільність і стійкість, здатність до саморозвитку і прогресу. Її основними принципами мають стати комплексність і системність, гнучкість, порівнянність витрат щодо забезпечення безпеки та майбутніх збитків від загроз. Запровадження системного підходу в управлінні економічною безпекою регіону дозволить сформувати гнучку організаційну структуру, поєднати в єдиному управлінському циклі сукупність дій, необхідних для досягнення цілей комплексної програми економічної безпеки регіону, надаючи можливість враховувати зміни та забезпечувати адаптивне реагування. Взаємодія регіональних органів управління та господарюючих суб’єктів у системі програмно-цільового управління економічною безпекою повинна будуватися на основі застосування сукупності економічних регуляторів господарської діяльності, пов’язаних із економічними інтересами суб’єктів господарювання регіону.

Список використаних джерел

1. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. / В. І. Мунтіян – К., 2013. – 462 с.
2. Основні поняття менеджменту: глосарій / Н. Д. Найдьонов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vocable.ru/dictionary/916/word/yekonomicheskaja-bezopasnost-regiona

ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
БОНДАРЕВСЬКА О.А.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА МІКРОРІВНЯ ЯК БАЗИС СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Однією з умов досягнення сталого розвитку будь-якої країни є забезпечення економічної безпеки. Її сутність полягає в забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ та послуг, що задовольняють індивідуальні та суспільні потреби [1]. Мікрорівнем економічної безпеки є економічна безпека окремих суб'єктів господарювання.

На мікрорівні економічна безпека проявляється в забезпеченні нормальної і стабільної діяльності підприємств, попередженні витоку інформації.

Економічну безпеку мікрорівня можна трактувати, як:

– сукупність організаційно-правових, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування економічних суб'єктів відповідно до їхніх цілей та завдань;

– стан всіх ресурсів (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав), при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку;

– здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози;

– стан захищеності усіх систем окремих господарюючих суб'єктів в певній ситуації [2];

– стан соціально-технічної системи, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів.

Найважливішими факторами, що впливають на економічну безпеку мікрорівня вважають: ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, інвестиційну привабливість регіону та держави. Насамперед, економічна безпека мікрорівня залежить від економічної безпеки макрорівня, тобто держави, адже ґрунтується на її фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку [3]. Наявність багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз.

Основними функціональними цілями економічної безпеки мікрорівня є наступні:

– забезпечення фінансової стабільності та незалежності;

– досягнення конкурентоспроможності.

Тож можна зробити такий висновок: у ринкових умовах господарювання всі суб'єкти економіки функціонують у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою, тому досить важливо приділяти увагу такому поняттю, як економічна безпека мікрорівня. Саме вона впливає на сталий розвиток всієї країни, адже від стабільного функціонування, розвитку, гарантованого захисту матеріальних і фінансових ресурсів окремого господарюючого суб'єкта залежить економічна безпека країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Балабанов І. Т. Економічна безпека регіону та країни в системі національної безпеки / І. Т. Балабанов – К.: Вид-во АртЕк, 2015. – С. 111–112.

2. Дяченко Я. Я. Економічна безпека підприємства / Я. Я. Дяченко // Фінанси України. – 2006. – №2. – С. 68–69.

3. Засянська О. В. Сталий розвиток та економічна безпека / О. В. Засянська // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5. – С. 76–77.

4. Закон України «Про основи національної безпеки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15

5. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. - К.: ЦУЛ, 2009. - 256 с.

ЛЕПЬОХІН О. В., к.е.н., доцент,
ВЕЛИКОДНА А.М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА БЕЗПЕКУ МІКРОРІВНЯ У ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОНАХ

Поява категорії економічна безпека в науковій літературі обумовлена ринковою трансформацією економіки України, і як наслідок цього, прагненням виходу на світові ринки, поглибленням інтеграційних зв'язків тощо. Розвиток ринкових механізмів в економіці України значно посилює вплив факторів зовнішнього середовища на діяльність підприємств.

Негативний вплив на підприємства здійснюється через недосконаліть законодавчої бази, посилення конкуренції, підвищення ступеню монополізації ринків, нестабільність фінансової системи, низку соціальних проблем (скорочення рівня платоспроможного попиту, зростання рівня безробіття, низька ефективність кадрового потенціалу тощо). Наслідками всього переліченого стає зниження ефективності діяльності підприємств, підвищення рівня їх збитковості, навіть банкрутства. Таким чином, особливої актуальності набувають дослідження в умовах настання ризикових ситуацій, притаманних ринковій системі, попередження або розв'язання яких є пріоритетним завданням економічної безпеки підприємства. Більшість дослідників економічної безпеки визначають, що зовнішнє середовище приносить йому лише загрози, тобто інтерпретують його з негативного боку[1].

У ході матеріальних, фінансових, інформаційних, кадрових та інших зв'язків підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища відбувається обмін, споживання і переміщення сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, верстатів, машин, обладнання, інвестицій, технологій, коштів, готової продукції (товарів і послуг). Зовнішні фактори впливу на економічну безпеку підприємств можна згрупувати у декілька груп:

Політичні фактори:

− політична ситуація в країні, конкретному економічному регіоні; стан міжнаціональних, релігійних, територіальних суперечок і конфліктів;

Макроекономічні фактори:

− стан існуючої економічної ситуації в країні; стан банківської, грошової, фінансової та кредитної систем; фіскальна політика держави; економічні кризи; фази ризику і депресії економічного циклу;

− стан фінансового ринку (відтік або приплив фінансових ресурсів); рівень розвиненості ринків капіталу та їх інфраструктури; підтримка

оптимального рівня грошової маси; рівень інфляції;

− стан купівельної спроможності населення; рівень платоспроможного попиту; зміна правил валютного обігу; курс гривні; процентні ставки за кредитами [2].

Забезпечення економічної безпеки на мікрорівні багато в чому залежить від того, як підприємство буде протистояти впливу зовнішніх і внутрішніх факторів загроз та небезпек. Щоб запобігти негативним наслідкам загроз економічній безпеці підприємства чи мінімізувати цей вплив, треба заздалегідь попіклуватися про вибір заходів та методів, що забезпечать виявлення ризикованої ситуації та ліквідацію її причини на самому початку. При виборі методів та шляхів нейтралізації негативного впливу факторів загроз та небезпек обов'язково треба враховувати багатогранність складових економічної безпеки підприємства і специфіку роботи галузі, в якій працює підприємство.

Список використаних джерел

1. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємства України / С. П. Дубецька // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: зб. наук.-практ. конф. 16-17 трав. 2001 р. – К., 2003. – С. 146 – 172.

2. Ковалевська, А. В. Визначення факторів впливу на рівень економічної безпеки малих підприємств у країни / А. В. Ковалевська, О. В. Поспєлов // Бізнес Інформ. – 2013. – № 9. – С. 111-118.

ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
ГОДИЛО Д.М.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Витрати підприємства, в будь-яких умовах існування, є найбільш вагомим аспектом впливу на формування економічних результатів діяльності, отримання важливих конкурентних переваг і відіграють особливу роль у досягненні сталого розвитку. Одним з найважливіших інструментів реалізації стратегії розвитку підприємства є управління витратами. Для досягнення поставлених цілей на підприємстві формується система управління витратами з метою забезпечення їх оптимального рівня на досить тривалий період [1].

Вибір методів управління витратами в системі економічної безпеки підприємства визначається наявністю певних умов, а саме: економічною

доцільністю, гармонізацією використовуваних методів управління витратами; повнотою реалізації функцій управління.

Умова економічної доцільності при виборі методу управління витратами підприємства системі його економічної безпеки має принциповий характер. Економічна доцільність визначається як можливість досягнення поставлених цілей підприємства щодо забезпечення його економічної безпеки при перевищенні інкрементного доходу над інкрементними витратами при застосуванні обираного методу управління витратами. У більшості випадків цей дохід буде неявним, оскільки він проявляється не в збільшенні бухгалтерського доходу або грошового потоку, а в зниженні витрат [2].

Економічна доцільність багато в чому зумовлює інші умови застосування методу або сукупності методів управління витратами:

– доповнення вибраними методами управління витратами один одного при досягненні поставлених цілей підприємства;

– одночасне використання двох або більше методів управління витратами не повинно призводити до конфлікту результатів, що можливо в тому випадку, коли використання кожного з методів призводить до різних результатів і, відповідно, вимагає різних управлінських рішень;

– як мінімум, один з обираних методів управління витратами повинен бути орієнтований на стратегічне управління витратами;

– з метою зниження витрат на застосування сукупності методів кращим є використання однакової або схожої по структурі інформації та процедури її формування;

– реалізація методів управління витратами повинна припускати досягнення одних і тих же цілей при концентрації зусиль, що дозволить досягти їх з меншими витратами; різні методи можуть бути розраховані на досягнення однакових цілей різними способами.

Перераховані умови є кращими, але їх не можна вважати строго обов’язковими, оскільки вони в цілому сприяють економічній доцільності, але не визначають її виключно.

Вибір методів управління витратами в системі економічної безпеки підприємства визначається наявністю певних умов, а саме: економічною доцільністю, гармонізацією використовуваних методів управління витратами; повнотою реалізації функцій управління. Крім того, доцільність застосування методів управління витратами залежить від обраного підходу до формування системи економічної безпеки підприємства. Тому запропонована деталізація методів управління витратами підприємства має слугувати цілям узгодження різних методів управління витратами з підходами до формування системи економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Чумак Л. Ф. Сучасні шляхи вдосконалення системи управління витратами з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства / Л. Ф. Чумак, М. О. Литвиненко // Бізнес Інформ. – 2017. – № 3. – С. 213-218.
2. Погорелов Ю.С. Предпочтение в выборе методов управления затратами / Ю.С. Погорелов // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2005. – № 2 (14). – С. 142-152.

МАЛТИЗ О. А.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах жорсткої конкуренції та інтеграційних процесів для досягнення високих ринкових позицій та ефективної діяльності виникає потреба комплексного захисту діяльності підприємств. Тому постає питання побудови певного механізму, який дозволив би охопити всі аспекти захисту бізнесу та економічної безпеки і забезпечив підприємству ефективний розвиток, реалізацію поточних та стратегічних планів, а також досягнення поставлених цілей.

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства слід розглядати, як сукупність управлінських, економічних, організаційних, правових і мотиваційних способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, за допомогою чого з врахуванням особливостей діяльності підприємства забезпечується отримання ним прибутку, величина якого є достатньою, як мінімум, для перебування підприємства в економічній безпеці [1, с. 186].

Механізм економічної безпеки підприємства визначається як спосіб перетворення стану небезпеки в захищеність за рахунок ефективного контролю входу ресурсів і виходу продукції і мобілізації резервів, моніторингу і фільтрації загроз.

Слід наголосити, що механізм управління економічною безпекою підприємства, може базуватися на одному із методологічних підходів зображеному на рисунку 1.

Створення і впровадження в діяльність суб'єктів господарювання даних підходів, передбачає забезпечення сталого розвитку підприємства, зменшення

впливу зовнішніх факторів та ризиків, що можуть дестабілізувати роботу підприємства.

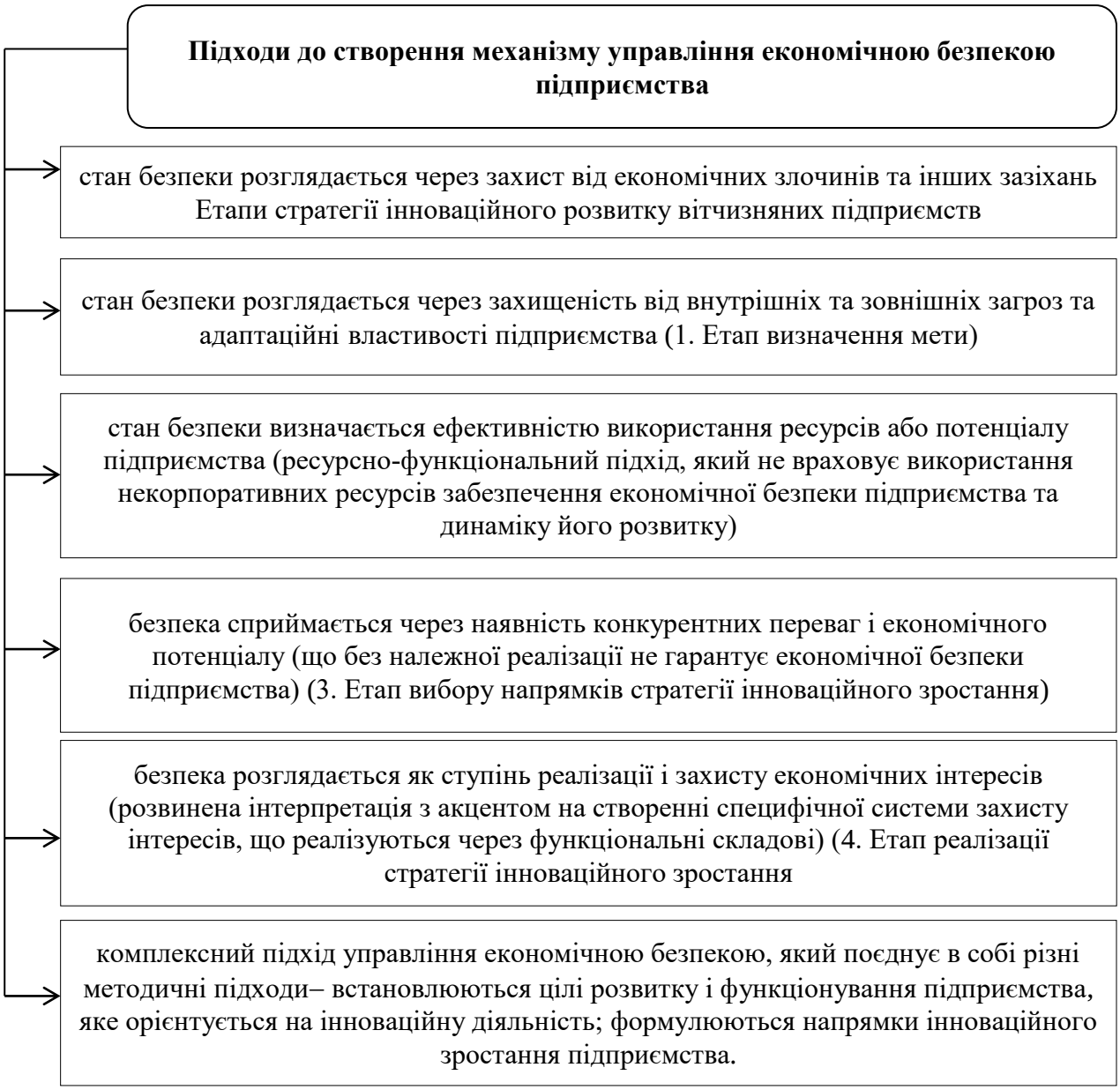

Рис. 1. – Підходи до створення механізму управління економічною безпекою підприємства

Аналізуючи сучасні підприємства, можна зробити висновок, що рівень економічної безпеки на них є недостатнім. Це актуалізує потребу в розробці та реалізації механізмів зміцнення економічної безпеки суб’єктів господарювання, державна політика забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні повинна реалізовуватися на всіх рівнях ієрархії управління економікою. До пріоритетних інституційних та організаційно-економічних заходів органів державного управління центрального рівня видається доцільним включити: покращання програмного та нормативного регламентування економічної безпеки підприємництва, посилення мотивації органів місцевого

самоврядування до здійснення заходів зі зміцнення економічної безпеки. До стратегічних пріоритетів політики регіональних та місцевих органів державного управління віднесені: посилення ролі регіональних та місцевих органів влади у формуванні безпечного підприємницького середовища; удосконалення регуляторної політики; протидія проявам монополізму, «клієнтських» відносин та корупції у відносинах «влада – бізнес»; зміцнення фінансової безпеки підприємництва через розвиток мережі страхових та гарантійних фондів, кредитної кооперації. Врахування вищеперерахованих дій, забезпечить сталий розвиток, мінімізацію ризиків та підвищення рівня безпеки економіки на сучасних підприємствах.

Список використаних джерел

1. Механізм інвестиційного забезпечення економічної безпеки підприємства / І.А. Юр'єва // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 67 (1040) – С. 186-189.

2. Стадник В.П. Загрози економічній безпеці підприємства, їх джерела та чинники [Електронний ресурс] / В.П. Стадник // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9(3). - С. 322-328. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(3)__47

МЕЛЬНИК Л.Л., доцент, докторант,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро

ПРОДУКТИВНЕ І РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ФАКТОР ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

В останні роки в аграрній гілці економічної науки щодо земельних відносин у центрі уваги науковців перебувають питання ринку земельних паїв. Водночас виключно важливою була і залишається проблема поглибленого аналізу більш продуктивного і головне раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. Продуктивність земельної ділянки – це її плодотворність, результативність, поєднання потенціалу і рівня його реалізації. Раціональне використання є збереження, а по можливості підвищення її родючості. Кожне землеробське підприємство зацікавлене в тому, щоб здійснювати продуктивне і раціональне використання земельних ресурсів, що відповідає головній меті будь-яких агробізнесових господарств – одержання і максимізація прибутку. За незмінності інших умов, маємо пряму залежність:

чим вища родючість даної земельної ділянки, тим вища її продуктивність, ефективність і прибутковість. У цьому контексті будь-які землекористувачі і власники землі зацікавлені в збереженні та відновленні родючості ґрунтів. Тут інтереси землекористувачів співпадають з національними інтересами. А тому у випадку виснаження ґрунтів землекористувач наносить шкоду не тільки своєму майбутньому, але й громадянам всієї країни. Знецінюється одна із головних складових національного багатства України.

Цілком очевидно, що відновлення, а тим більше підвищення родючості земельної ділянки відбувається лише частково природним шляхом, а тому потребує певних витрат. Вони включаються в собівартість продукції. Деякі з них мають довготривалу окупність. У кінцевому підсумку в підприємствах у поточному періоді збільшується собівартість і зменшується прибуток. Зв'язок в алгоритмі «родючість – прибутковість» зрештою суперечливий. Оскільки у відновленні родючості ґрунту частково приймає участь і природа, а її зниження при економії на відновлення має поступовий характер, то цим і пояснюється той факт, що землекористувачі певний час мають можливість економити на витратах, які потрібні для відновлення родючості землі. Водночас ґрунтовий покрив внаслідок цього неминуче втрачає родючість.

Розглянемо викладені теоретичні положення землекористування щодо сектора сільськогосподарських підприємств України. Ефективність землекористування, включаючи фермерські господарства, у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь за період 2000-2015 рр. тут суттєво збільшилася: валова продукція (у постійних цінах 2010 р.) із 194 тис. грн. до 636 тис. грн. в 2015 р. (3,3 рази), а прибуток відповідно з 46,5 тис. грн. до 494,2 тис. грн. (у 10,6 разів).

В аспекті збереження і підвищення родючості використовуваних земельних ресурсів усі науковці констатують як очевидний факт, що найродючіші у світі чорноземи перетворилися в ґрунти із середнім рівнем родючості і продовжують погіршуватися. Втрати гумусу щорічно становлять 0,55-0,60 т/га. Процеси дегуміфікації останніх 20 років не зупинилися, а продовжували протікати з достатньо високою інтенсивністю. У Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» підкреслюється, що стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного.

На макрорівні виникає загроза продовольчій безпеці країни, оскільки руйнується її основа, зменшується експортний потенціал сільського господарства. Зрештою знижується добробут селян і всього населення, тобто стабільне забезпечення всіх його верств якісним та доступним за цінами продовольством. Стосовно сільськогосподарських підприємств і передусім землеробського напряму, цілком очевидно, що при ігноруванні фізичного

закону компенсації взятих поживних речовин з ґрунту забезпечити стабільність прибутковості і конкурентоспроможності дуже проблематично. Адже зниження родючості ґрунтів істотно знецінює вплив інших факторів на прибутковість агровиробників. Оскільки зниження родючості земель сільськогосподарського призначення, на жаль, продовжується, то хоча б припинити його є одним із першочергових завдань на макро- та мікрорівнях.

Економічний аспект збереження родючості ґрунтів включає передусім виділення необхідних коштів для цього та їхнє ефективне використання. Саме нестаток їх у більшості агроструктур і призводить до прискореного зниження родючості ґрунтів, зменшення вмісту гумусу і поживних речовин. Негативно на це впливають національні особливості оренди землі й сучасна політика держави щодо землекористування. Йдеться навіть про руйнацію головного виробничого ресурсу землеробства. Як наслідок, продуктивність земельних ресурсів і якість виробленої продукції знижуються, а затрати на неї зростають. Тобто від цього несуть втрати як агровиробники, так і суспільство в цілому. Земля є основним національним багатством, а тому повинна перебувати під особливою охороною держави. Вона має керуватися принципом «земля повинна належати, у першу чергу, тим, хто на ній працює». І з цих позицій не втратило актуальності первісне гасло земельної реформи – «землю тим, хто її обробляє». Його реалізація неможлива без введення повноцінного цивілізаційного ринку земельних паїв, створення земельного банку і відповідного законодавства. Світова практика дає підстави стверджувати, що в співвідношенні форм землекористування оренда землі має лише доповнювати власне землекористування, яке гарантує економічну стабільність і стійкість аграрним підприємствам. Відносно збереження й відновлення родючості ґрунту, то доцільно використовувати й адміністративні важелі (контроль за додержанням науково обґрунтованих сівозмін, внесенням добрив), встановлення мінімальних термінів договорів оренди землі.

ПАШКЕВИЧ К.П.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основна мета забезпечення фінансової безпеки банку полягає в безперервному й стійкому підтриманні стану, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз [1, с. 7].

Ключовими завданнями для спеціалістів у галузі фінансової безпеки

банківського сектору в період економічних криз є розробка спеціальної системи показників, яка найбільш оптимально дозволяла б оцінити рівень фінансової безпеки банківської установи; виявлення факторів росту для банківського сектору у період економічних спадів; розробка спеціальних інструментів, які б дали змогу банківський установі зберегти достатній рівень фінансово безпеки у період економічної кризи [5, с. 34].

У сучасних мінливих економічних умовах використання стандартного набору показників у тривалому періоді не дає можливості отримати достатньо інформації щодо фінансової безпеки банку. Тому однією з основних вимог до системи показників оцінювання рівня фінансової безпеки стає динамічність її зміни відповідно до зміни цілей і обставин їх досягнення та орієнтованість на процес прийняття рішень.

Найчастіше оцінка економічної безпеки банку реалізується за допомогою сукупності критеріїв і показників. Критерієм фінансово-економічної безпеки є оцінка економічного стану банку з точки зору найважливіших процесів, які відображають сутність економічної безпеки. Критеріальна оцінка економічної безпеки базується на оцінках: ресурсного потенціалу банку і можливостей його розвитку; рівня ефективності використання ресурсів; рівня можливостей банку протистояти загрозам його економічній безпеці та самостійно ліквідовувати їх; конкурентоспроможності банку; цілісності та масштабів структури банку; ефективності кадрової політики банку.

Вивчення досліджень різних авторів в сфері оцінки фінансової безпеки банків показало, що при всій багатоваріантності і багатофакторності існуючих методик в них на перший план, як правило, виходить обов’язковий аналіз показників, пов’язаних з оцінкою активів, достатності капіталу, ліквідності, ризиків, прибутковості, якості управління.

Основними заходами підвищення фінансової безпеки банку є: підтримка стабільного співвідношення власного і позикового капіталу, забезпечення диверсифікованої структури залучених коштів та її адекватності структурі активів, підвищення адекватності оцінки кредитних ризиків, аналітична оцінка резервів дохідності операцій та рентабельності діяльності банку.

Кожен суб’єкт може розробляти власну методику оцінки, яка визначається призначенням оцінки і широтою доступної інформації та передбачає виявлення критеріїв, що адекватно відображають різні сторони діяльності банку.

Методика фінансової діагностики в системі економічної безпеки банку повинна базуватися на врахуванні чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, а також визначенні вимог і критеріїв (капітальної бази, ліквідності, прибутковості та якості активів). Комплексне врахування конкретизованих

складових внутрішньої і зовнішньої фінансової безпеки банку дає можливість оцінювати її та регулювати за допомогою корегування управлінських рішень в процесі реалізації стратегії банківського розвитку.

Список використаних джерел

1. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препринт наукової доповіді / Єрмошенко М.М., Горячева К.С., Ашуєв А.М. – К.: Національна академія управління, 2005. – 78 с.

2. Момот Т.В. Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки банківських установ в умовах кризи / Т.В. Момот, О.М. Овчелупова, К.С. Соловйова // Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – Випуск 125. – С. 32-36

РОМАНОВА А.С.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується нестабільним положенням, тому важливим чинником незалежності України за сучасних умов господарювання є стан її фінансової безпеки. Вченими досліджено, що фінансово-економічна безпека має регіональну специфіку та зумовлена особливостями розвитку певних територій. У зв’язку з цим все більшої актуальності набувають питання розробки та реалізації системи фінансово-економічної безпеки на регіональному рівні.

Дослідженням фінансово-економічної безпеки підприємства займалися такі вітчизняні вчені як: Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич, А.О. Близнюк. Але питання економічної безпеки підприємств на регіональному рівні потребують подальшого дослідження.

Фінансова безпека визначається як, такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи.

Найбільші загрози фінансової безпеки України криються у сфері

зовнішньої заборгованості, високій вартості банківських кредитів, значному рівні доларизації економіки, зростанні тіньового її сектору, зміні податкового законодавства, стрімких інфляційних процесах.

На регіональному рівні важливо виділити такі індикатори фінансової безпеки:

- прибуткова частина бюджету; млн. грн.;
- темпи зростання прибуткової частини бюджету;
- відношення податків до валового регіонального продукту (ВРП),
- у відсотках до ВРП;
- відношення трансфертів до ВРП; у відсотках до ВРП;
- доля оплати праці у регіональній доданій вартості, у відсотках;
- відношення соціальних витрат до ВРП, у відсотках;
- доля заощаджень у ВРП [1].

Задля забезпечення регіональної фінансово-економічної безпеки необхідно детально вивчити основні дестабілізуючі чинники та загрози, які перешкоджають соціально-економічному розвитку регіонів держави шляхом розробки відповідного механізму, етапи якого передбачатимуть:

- встановлення порогових значень показників (критеріїв) забезпечення безпеки регіону, які стануть індикаторами визначення стану регіону за рівнем соціально-економічної безпеки регіону: безпека або небезпека;
- оцінка впливу дестабілізуючих чинників на соціально-економічну безпеку регіону;
- оцінка ризику забезпечення соціально-економічної безпеки регіону;
- розробка заходів по мінімізації та нейтралізації ризиків забезпечення безпеки регіону [2].

Отже, збільшення темпів економічного розвитку регіону залежить від збалансованості регіональних бюджетів, ефективної фінансової й грошово-кредитної політики держави, а також від стану і стратегічних цілей діючих в ньому фінансово-кредитних установ. Ефективна реалізація стійкої фінансової політики спрямовується на забезпечення економічної безпеки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Винниченко Н.В. Оцінка стану фінансової безпеки в Україні / Н.В. Винниченко, О.М. Есманов // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 3-4(2). – С. 47–51.

2. Венцковський Д.Ю. Актуальні виклики фінансовій безпеці України / Д.Ю. Венцковський // Фінанси України. – 2014. – № 3. – С. 37–50.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
АБРАМОВА К.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ВПЛИВ ТУРИЗМУ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ

Сучасна індустрія туризму - одна з найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства, що можна розглядати і як самостійний вид економічної діяльності, і як міжгалузевий комплекс.

На сьогоднішній день туризм став явищем, що увійшло у повсякденне життя майже третини населення планети. Більше того, на початку XXI ст. туризм за обсягами доходу справедливо посів третє місце серед провідних галузей світової економіки. В багатьох країнах і регіонах туризм є основним джерелом прибутків.

До економічних функцій туризму, в першу чергу відносяться економічні вигоди, які він надає, а саме:

- туризм стимулює розвиток елементів інфраструктури - готелів, ресторанів, підприємств торгівлі тощо;

- зумовлює збільшення доходної частини бюджету за рахунок податків;

- туризм має широкі можливості для залучення іноземної валюти і різного роду інвестицій;

- диверсифікація економіки, утворюються галузі, що обслуговують індустрію туризму, забезпечується зростання доходів населення та підвищення рівня добробуту нації.

З економічної точки зору привабливість туризму як галузі, що надає послуги, полягає у більш швидкій окупності вкладених коштів та отриманні доходу у вільно конвертованій валюті. У багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення, оскільки він:

- збільшує місцеві доходи;
- створює нові робочі місця;
- розвиває всі галузі, пов’язані з виробництвом туристичних послуг;
- розвиває соціальну та виробничу інфраструктури у туристичних центрах;
- активізує діяльність народних промислів, розвиток культури, сприяє їм;
- забезпечує зростання рівня життя місцевого населення;
- збільшує валютні надходження.

Економічна ефективність туризму передбачає, що він в державі повинен розвиватися паралельно і у взаємозв’язку з іншими галузями соціально-економічного комплексу.

Туризм відіграє важливу роль у створенні робочих місць, і, за прогнозами, впродовж наступних п'яти років у світі створювати-меться 2500 нових робочих місць щодня. Охоплюючи багато секторів економіки, майже неможливим стає визначення точної оцінки кількості працівників, зайнятих у сфері туризму. Кількість зайнятих у туристичній сфері постійно зростає. Індустрію туризму можна розвивати і в період економічних криз.

Отже галузь туризму не тільки приносить значну частину прибутку до бюджету туристично-розвинутих держав, а й є надзвичайно перспективною і безсумнівно може стати одним з головних джерел надходжень до держбюджету інших країн.

Список використаних джерел

1. Декларація учасників конференції «Популяризація іміджу України та її туристичних можливостей» (Київ, 21 березня 2014 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://kotourism.gov.ua/novini/article/konferentsija_populjarizatsija_imidzhu_ukrajini_ta_jiji_turistichnih_mozhlivostej.

2. Статистика світового туризму за ЮНВТО [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.unwto.org.

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
ВОВКОДАВ А.Р.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ

Подальший розвиток національної економіки України на основі ринкових відносин вимагає остаточного вирішення соціально-економічних проблем, які склалися на сьогоднішній час. Однією із складових національної економіки та одним із основних пріоритетів соціально-економічного розвитку є рекреаційно-туристичний комплекс, який має в Україні унікальні потенційні можливості для свого динамічного розвитку.

Україна має всі необхідні передумови для розвитку туристичного бізнесу. Прибутковим місцем для розвитку туризму в Україні є області Західного регіону (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька).

Передумовами розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону є ціла система складових туристично-рекреаційного процесу, таких як: туристично-рекреаційні ресурси; туристично-рекреаційні потреби; економічні можливості суспільства (або певного регіону). Функціонування туристично-

рекреаційного комплексу регіону дає змогу отримувати соціальний і економічний ефекти.

Головною метою розвитку туризму, а особливо сільського, є популяризація відпочинку в карпатському селі, сприяння розвитку сільської інфраструктури, само зайнятості сільського населення, виявлення щирої гостинності до туристів, виховання поваги до краси карпатського краю, бережливе ставлення до природи, переймання існуючого культурного, релігійного та історичного надбання місцевого населення, сприяння збереження навколишнього середовища. Туризм як сфера діяльності та як галузь активно розвивається і у близькому майбутньому саме він буде приносити Західній Україні вагому частину доходу. Цьому мають сприяти галузевий склад народного господарства регіону, природно-кліматичні умови, вигідне транспортно-географічне розташування, наявний потенціал туристично-рекреаційних ресурсів, зовнішньоекономічні і етнокультурні зв'язки.

Отже, для розвитку туристично-рекреаційного комплексу Західного регіону, в тому числі Львівської області потрібно:

Забезпечити доступність туристичних послуг для споживачів з різною купівельною спроможністю.

Розширювати екологічний туризм, тобто розробити та організувати нові місцеві, регіональні маршрути по визначних місцях та територіях. Розширювати та поглиблювати зовнішньоекономічні зв'язки регіону з метою прискореного його входження в європейський та світовий ринки туристично-рекреаційних послуг.

Проводити якісний підбір професійних кадрів для туристичної діяльності та забезпечувати проведення семінарів, тренінгів, конференцій з метою покращення якості послуг у сфері туризму. З боку місцевої влади стимулювати розвиток сільського туризму. Наприклад, надати пільги та переваги для сімейних господарств гірського масиву, які займаються або виявили бажання займатися діяльністю у сфері сільського туризму на конкурсних засадах, що повинні бути спрямовані, насамперед, на реконструкцію та ремонт житлових будинків.

Список використаних джерел

1. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. / В. І. Мацола. – м. Львів: ІРД НАНУ, 1997. – 259 с.

2. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – м. Чернівці: Книги-Х

РИБАЛКО О.М., к.е.н., професор,
КОБЧЕНКО О.О.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Невід'ємною частиною світового туристичного процесу є вітчизняна туристична галузь. Попри всі політичні та соціально-економічні негаразди останніх років індустрія туризму стала тією галуззю народного господарства України, яка з року в рік без залучення державних дотацій стабільно нарощує обсяги виробництва туристичного продукту.

Розвиток туризму в Україні суттєво впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, і є одним із найбільш перспективних напрямків структурної перебудови економіки.

Туризм в Україні може і повинен стати сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення державного та місцевих бюджетів, засобом загальнодоступного і повноцінного відпочинку та оздоровлення, а також ознайомлення з історико-культурною спадщиною та сьогоденням нашого народу і держави.

Нині Україна має понад 4,5 тис. закладів розміщення туристів і відпочиваючих на 620 тис. місць, але вони потребують модернізації та реконструкції відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, підтримання в належному стані потребують і рекреаційні зони, пам'ятки культури та архітектури України, інші об'єкти туристичних чи екскурсійних послуг.

У теперішній час найбільш гальмівним фактором у розвитку туризму на суспільному рівні є відсутність уваги та підтримки з боку політиків та громадської влади Як тільки буде глибока зацікавленість на законодавчому рівні, поєднання зусиль для піднесення статусу індустрії туризму на більш високий рівень, відтоді можна розраховувати на видимі результати.

З урахуванням тенденцій реформування усіх сфер суспільного життя доцільним є розроблення Основних напрямів розвитку туризму в Україні. Вони мають стати концептуальною базою довгострокової Державної програми розвитку туризму, створення організаційно - правових та економічних засад становлення туризму як високорентабельної галузі економіки, важливого засобу культурного та духовного виховання громадян України, відтворення їх трудового потенціалу.

Стратегічною метою розвитку туристичної індустрії в Україні можна визначити створення конкурентоспроможного на світовому ринку туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні

потреби населення країни, забезпечити на цій основі комплексний розвиток територій та їх соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги та історико-культурного довкілля.

Україна має надзвичайно вигідне географічне та геополітичне розташування, розвинену транспортну мережу, володіє значними природно-рекреаційними та історико-культурними ресурсами, населена працелюбним і гостинним народом. Забезпечити належну віддачу від цього потужного потенціалу, використати його в інтересах активного відпочинку та оздоровлення можна лише за умови чіткої організації туристичної діяльності, зміцнення існуючої та створення нової матеріально-технічної бази, залучення досвідчених і кваліфікованих кадрів, тобто за умови правильної організації та ефективного управління туризмом.

Список використаних джерел

1. Гаврилишин І. П. Туризм України: проблеми і перспективи. -К., 1994.

2. Цибух В.І. Стан і перспективи розвитку туризму в Україні // Туристично-краєзнавчі дослідження - в.2 - К.: 2009. - ст.52-59.

3. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. - К.: Знання України, 2009.

РЮМІН Ю.В.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Система забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств повинна починатись з формування загальної концепції забезпечення фінансової безпеки, що представляє собою комплексну систему поглядів на ключові інтереси машинобудівного підприємства у фінансовій сфері, принципи і засоби їх реалізації та захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз.

До визначальних принципів, які лежать в основі забезпечення фінансової безпеки машинобудівного підприємства належать наступні [1]:

– принцип обґрунтованості передбачає, що вартість витрат на забезпечення фінансової безпеки підприємства не повинна перевищувати рівня реальних і потенційних небезпек, загроз і ризиків, а також рівня фінансових можливостей підприємства;

– принцип своєчасності вимагає негайної реакції системи безпеки

підприємства на виникаючі небезпеки, загрози і ризики. При цьому особливо важливі попереджувальні, профілактичні заходи з метою недопущення небажаних для підприємства дій, явищ і подій;

– принцип стратегічної орієнтації передбачає розробку фінансової безпеки в інтеграції з головною стратегією підприємства;

– принцип науковості базується на вимогах об'єктивних економічних законів, врахуванні реальних умов та особливостей економіки, що обумовлюють необхідність використання світового досвіду здійснення інновацій;

– принцип планомірності полягає в координації всіх планів підприємства і врахування цільових завдань фінансової безпеки, залучення у ці процеси різних служб підприємства. Зазначений принцип передбачає безперервність забезпечення фінансової безпеки;

– принцип цільової спрямованості полягає в орієнтації на стратегічні та тактичні цілі розвитку підприємства, та має на меті забезпечення кінцевих результатів, а також те, що рішення, які торкаються забезпечення фінансової безпеки підприємства, не повинні суперечити стратегічним цілям;

– принцип оптимальності передбачає вибір варіанту інноваційного розвитку, який забезпечить максимальне задоволення інтересів споживачів і підприємства за наявних ресурсів.

Виходячи з принципів системи забезпечення фінансової безпеки, головною метою створення такої системи є ідентифікація та нейтралізація фінансових загроз та небезпек і забезпечення фінансової безпеки в поточному і стратегічному періодах.

У концепцію створення системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств обов'язково входять чинники, що впливають на забезпечення та функціонування такої системи. Сукупність чинників впливу на систему забезпечення фінансової безпеки визначають механізми системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств. Створення та функціонування системи фінансової безпеки вимагає розробки та реалізації двох основних механізмів, а саме: організаційного механізму системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств; фінансового механізму системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств та інформаційного механізму системи фінансової безпеки машинобудівних підприємств [2].

Основним етапом концепції управління фінансовою безпекою підприємства є побудова адекватного механізму управління фінансовою безпекою підприємства, який був би орієнтований на своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам та забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства.

Список використаних джерел

1. Сусіденко О.В. Концепція системи фінансової безпеки машинобудівного підприємства / О.В. Сусіденко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 36-39.
2. Малик О.В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства [Електронний ресурс] / О.В. Малик // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 4 (20). – С. 82-87.

СЕРБОЛОВА З.С.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Питанню формування механізму управління фінансовою безпекою на рівні підприємства в Україні в останні роки було присвячено праці таких науковців, як В.Л. Ліпкан, В.В. Шликов, К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко, В. Забродський та інших. У науковій літературі немає єдиного визначення складових механізму управління фінансовою безпекою підприємства. Так, В.Л. Ліпкан вважає, що механізм безпеки включає сукупність цілей, функцій, принципів і методів, взаємодія яких забезпечує ефективне функціонування системи безпеки. В.В. Шликов включає до механізму фінансової безпеки використовувані засоби, методи і заходи, сукупність яких спроможна захистити структурні підрозділи, зберегти й ефективно використовувати фінансові, матеріальні та інформаційні ресурси. Найбільш системним є погляд К.С. Горячевої, відповідно до якого до механізму управління включаються такі складові: мета і завдання управління, функції, організаційна структура, принципи управління, методи управління, кадри управління, техніку і технологію управління, критерії оцінки ефективності системи управління.

У такому розумінні механізм управління фінансовою безпекою підприємства являє собою єдність процесу управління і системи управління. Місія і цілі підприємства виробляються у процесі реалізації таких функцій управління як програмування, прогнозування і планування, які є невід'ємною частиною процесу управління. Сучасний менеджмент передбачає наявність і використання певної техніки управління, до якої відносяться обчислювальні пристрої, комунікаційні мережі, Інтернет тощо. До складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства слід також включати критерії

оцінювання рівня фінансової безпеки. Їх наявність дає змогу якісно і кількісно оцінювати рівень фінансової безпеки на тому чи іншому підприємстві [1].

При формуванні механізму управління фінансовою безпекою підприємства слід здійснювати аналіз імовірних загроз фінансовій безпеці підприємства, оцінювати їх можливий вплив на фінансову діяльність підприємства, прогнозувати можливі втрати від дії внутрішніх і зовнішніх загроз. Також важливим є правове закріплення обраного механізму безпеки (договір з аутсорсинговою фірмою або наказ по підприємству).

Функціонування механізму управління фінансовою безпекою підприємства неможливе без відповідної організаційної структури. Головними чинниками, які визначають організаційну структуру управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві, виступають: характеристики ринку, на якому діє підприємство, головні види фінансово-економічної діяльності підприємства, наявність та кількість регіональних відділень, кількість та професійно-кваліфікаційний рівень працівників, погляди власників та керівників підприємства на необхідність та принципи побудови системи управління фінансово-економічною безпекою тощо [2].

Отже, формування механізму управління фінансовою безпекою є важливим для кожного підприємства. Цей механізм передбачає використання системної сукупності методів, інструментів та конкретних заходів їх реалізації, які необхідно використовувати комплексно і оперативно задля досягнення поставленої мети діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його складові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4627/1.pdf

2. Аналіз механізму управління фінансовою безпекою підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/admin/Downloads/ape_2012_7_15%20(3).pdf

СІДЕНКО В.Д.,
ЛЕПЬОХІН О. В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Проблема фінансової безпеки підприємства вимагає комплексного підходу, здійснення якого досить складний. В зв'язку з цим виникає насущна необхідність в науковій і практичній розробці даної проблеми, розумінні суті понять безпеки в цілому і фінансовій безпеці у тому числі.

Тож фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який:

– дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді;

– задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства;

– забезпечує достатню фінансову незалежність підприємства;

– забезпечує достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень;

– забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства [2].

В умовах постійний змінних чинників зовнішнього фінансового середовища і внутрішніх умов здійснення фінансової діяльності збільшується вірогідність періодичного виникнення кризи підприємства, яка може набувати різних форм. Однією з таких форм є фінансова криза підприємства, що несе найбільші погрози його функціонуванню і розвитку.

Загрозою економічній безпеці підприємства є, по-перше, сама ринкова економіка, побудована на конкуренції. По-друге, у країнах, де ринок знаходиться у стадії становлення, багато механізмів не відрегульовано. По-третє, серед інститутів захисту доки недостатньо розроблених норм правового захисту інтересів підприємців. Тіньові економічні стосунки також впливають на безпеку підприємництва [3].

Основними причинами неблагополуччя економіки є: недолік інвестиційних ресурсів, висока міра зносу основних виробничих фондів, низька конкурентоспроможність продукції і незатребуваність її на внутрішньому і зовнішньому ринках, застарілі технології, висока матеріаломісткість виробництва і ін. Всі управлінські рішення в області забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх погроз найтіснішим чином взаємозв'язані і надають пряму або непряму дію на результати його фінансової діяльності.

У результаті вивчення сутності фінансової безпеки підприємства можна зробити висновок, що для її забезпечення і можливості передбачення ризиків на підприємстві повинна існувати система органів управління фінансовою безпекою, що мають проводити діагностування стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та проводити низку мір по забезпеченню стабільності системи фінансової зокрема та економічної безпеки підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Горячева К.С. Финансовая безопасность предприятия, сущность и место в системе экономической безопасности // Экономист. – 2003. – №8. – С.65-67.

2. А.В. Гукова, И.Д. Аникина. Роль финансовой безопасности предприятия в системе его экономической безопасности // Образование и общество. – 2009. – №3. – С. 98-102

3. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи // Финансовые рынки и ценные бумаги, 2009. – №16. – 2009. – С. 22-28

4. Слизкая В.П. Управление финансовой безопасностью предприятия в условиях нестабильности // Проблемы современной экономики, 2007. – № 4(24). – 2007. http://www.m-economy.ru

5. Арефєва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // актуальні проблеми економіки, 2009. – №1. – 2009. – С.98-103

СТЕПАНОВ С. Ю.,
ЛЕПЬОХІН О. В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗРОБКА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Українська економіка тривалий час перебувала у стані фінансово-економічної кризи, що зумовило нестійкість фінансового стану переважної більшості підприємств, неефективність діяльності, що й визначило низький рівень їх фінансової безпеки. Водночас, досягнення досить високого рівня фінансової безпеки підприємствами в агресивному економічному середовищі є необхідним не тільки для забезпечення їх економічного зростання, а й умовою подальшого існування. Відтак, забезпечення фінансової безпеки підприємств повинно мати стратегічний характер [1].

Розробка фінансової стратегії у забезпеченні фінансової безпеки, що входить до загальної стратегії економічної безпеки підприємства регулюється Законом України «Про основи національної безпеки України» № 964-IV від 19 червня 2003 року. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства безпосередньо повинна бути побудованою на основі концепції його розвитку, що має містити пріоритетні цілі і завдання забезпечення безпеки, шляхи та методи їх досягнення. Головною метою стратегії забезпечення фінансової безпеки вважають забезпечити достатню фінансову спроможність сталого поточного та стратегічного розвитку суб'єкта підприємництва, зростання його вартості, збільшення прибутків і доходів. Досягнення цієї мети має базуватись на принципах системності, комплексності, об'єктивності, послідовності, динамічності, оптимальності, конструктивності.

Послідовність побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва може включати наступні етапи:

− визначення періоду дії стратегії;

− дослідження екзогенних факторів впливу на рівень фінансової безпеки;

− формування системи цілей стратегії, визначення їх ієрархії, внутрішніх взаємозв'язків;

− часове структурування стратегії, що поділяється на дві відносно відокремлені ланки − визначення можливості біфуркацій у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства;

− останній етап реалізації стратегії передбачає її конкретизацію у часовому та функціональному аспектах.

Звичайно, така послідовність формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємств може бути змінена, розширена чи деталізована. Наприклад, у праці зазначається дев'ять етапів послідовності розробки стратегії, більшість з яких має аналітичні завдання. А науковці Н. В. Сабліна та Т. Б. Кузенко таких етапів зазначають вісім [2].

Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах агресивного економічного середовища є важливою умовою забезпечення їх існування. Основною метою такої стратегії має бути забезпечення сталості довгострокового висхідного розвитку підприємства, а принципами побудови − принципи системності, законності, комплексності, об'єктивності, послідовності, динамічності, оптимальності, конструктивності.

Список використаних джерел

1. Біломістна І. І. Стратегія забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств України/ І. І. Біломістна, Е. І. Грохольська// Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. – Вип. 2 (11) /2011. – Харків, 2011. – С. 103-111.

2. Бойко Л. Г. Стратегія управління фінансовою безпекою в умовах нестабільного існування підприємств/ Л. Г. Бойко//Управління фінансово-економічною безпекою: інформаційно-аналітичне забезпечення та конкурентна розвідка: Матеріали конференції. − Харків, 2013. − С. 33-36.

ТРИЛІС І.В.,
ЛЕПЬОХІН О.В., к.е.н., доцент,
Запорізький Національний університет,
м. Запоріжжя

РОЗРОБКА КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства впливає практично на всі рівні системи безпеки суспільства. Стан захищеності економічних інтересів підприємства, пов'язаних з його виробничою, фінансовою, інвестиційною та іншими видами діяльності, є метою системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Є дуже багато думок щодо визначення поняття економічної безпеки підприємства. На думку М. І. Камлика, економічна безпека підприємства – це такий стан розвитку суб'єкта господарювання, який характеризується стабільністю економічного та фінансового розвитку, ефективністю нейтралізації негативних факторів і протидії їх впливу на всіх стадіях його діяльності [1]. С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук економічну безпеку підприємства визначають як стан юридичних, виробничих відносин і організаційних зв'язків, матеріальних і інтелектуальних ресурсів, щодо яких гарантується стабільність функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний і соціальний розвиток [2].

Організація та функціонування комплексної системи забезпечення економічної безпеки на рівні підприємства повинні ґрунтуватися на низці наступних принципів:

1. Принцип законності, який означає, що вся діяльність організації повинна носити законний характер, інакше система забезпечення безпеки може бути зруйнована з вини самого суб'єкта підприємництва.

2. Принцип раціональності та економічної ефективності, що полягає в наданні додаткових посадових обов'язків співробітникам, включеним в систему, що не повинно заважати виконанню інших функцій або носити характер понаднормової роботи.

3. Принцип системності і комплексності, який означає, що будь-який елемент поза і всередині підприємства з точки зору забезпечення безпеки

підприємства може виступати одночасно в чотирьох ролях: суб'єкта (засіб, механізм, спосіб) забезпечення безпеки; забезпечення безпеки об'єкта (захищається елемент); джерела загрози; об'єкта загрози.

Найбільш важливим висновком з цього принципу є наступне: будь-який без винятку елемент підприємства і зовнішнього середовища може представляти загрозу економічної безпеки, так і бути використаним для забезпечення економічної безпеки підприємства.

4. Принцип повного охоплення за рівнями фінансово-господарської діяльності з пріоритетом вищим рівнями.

5. Принцип безперервності, який передбачає, що функціонування комплексної системи забезпечення економічної безпеки повинне здійснюватися постійно. Пріоритет віддається превентивним заходам, що дозволяє не допустити виникнення або реалізації загроз економічній безпеці [3].

Отже, цілеспрямована діяльність у сфері забезпечення економічної безпеки підприємств, розробка та організація комплексної системи є необхідною за сучасної кризової ситуації та процесів модернізації країни.

Список використаних джерел

1. Камлик, М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посіб. /М. І. Камлик. – К.:Атіка, 2005.– 432 с.

2. Ніколаюк, С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності [Текст]: курс лекцій /С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук.– К.:КНТ, 2005 – 320 с.

3. Бережная Е. В., Бережной В. И. «Математические методы моделирования экономических систем» - Финансы и статистика, 2008 г., 424 с.

ЧЕРЕП А.В., д.э.н., профессор,
Запорожский национальный университет (Украина),
АНДИРЖАНОВА Г.А., д.полит.н., профессор,
АО «Университет Нархоз» (Казахстан)

ЗАДАЧИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ УЛУЧШЕНИЯ ПОЛОЖЕНИЯ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕ

Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах. Каждый человек должен иметь все права и все свободы, без какого бы то ни было отличия: относительно расы, цвета кожи, пола. Каждый человек имеет право на жизнь, на свободу и на личную неприкосновенность. Никто не должен поддаваться пыткам или жестоким бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию. Каждый человек, где бы он не находился, имеет право на признание его правосубъектности. Каждый человек

имеет право на гражданство; на свободу мысли, совести, религии; право на свободу мирных собраний и ассоциаций. Каждый человек имеет право на труд, на свободный выбор работы, без какой-либо дискриминации: имеет право на равную плату за равный труд; право на отдых, образование, на защиту его моральных и материальных интересов, которые являются результатом научных или художественных трудов, автором которых он является.

Проблема соблюдения прав женщин была одной из главных причин разных войн и восстаний в истории человечества, поскольку право на жизнь, уважение человеческого достоинства, неприкосновенность лица, свободу совести и убеждений были и остаются необходимыми условиями существования человека. Эта проблема сложная и многогранная, объединяет не только политические, но и социальные, экономические, юридические и другие аспекты.

В процессе глобализации, усилившейся урбанизации возросла роль женщины, и увеличился спрос на женский труд. Однако ни в одной стране мира женщины до сих пор не достигли равенства с мужчинами. Интерес представляют некоторые статистические данные. Так, из 1,7 млрд. людей с низкими доходами в мире- почти 70% составляют женщины; 75-80% из 27 млн. беженцев в мире составляют женщины. В XX столетии только 24 женщины были избраны главами правительства. Они занимают 10,3% мест в парламентах мира. Из почти миллиарда неграмотных взрослых в мире - две трети составляют женщины. Каждый год в мире умирают около 585 тысяч женщин (или 1600 каждый день) от причин, связанных с беременностью и родами [1].

Международное сообщество сделало многое, чтобы избавить людей от нищеты. Государства, находящиеся в наиболее уязвимом положении, — наименее развитые страны, развивающиеся страны, не имеющие выхода к морю, и небольшие развивающиеся островные государства — продолжают принимать меры для сокращения нищеты. Однако проблема неравенства до сих пор сохраняется: наблюдаются большие различия в уровне доступа к медицинским и образовательным услугам, а также к иным производственным активам.

Главной задачей государственной политики в области улучшения положения женщин во многих странах, является выдвижение женщин для участия в политической жизни страны. На наш взгляд, это связано со следующими причинами: в связи с тем, что женщины рассматривают проблемы обеспечения гендерного равенства, они вносят новые элементы в политическую культуру; женщины выдвигают такие законодательные инициативы, которые близки их интересам и могут улучшить их положение; в результате накопленного практического опыта осуществляется приход женщин в большую политику.

Таким образом, благодаря женщинам-политикам происходит трансформация женских интересов в государственную политику.

Список используемых источников

1. Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин // Права женщин и их защита. - Алматы: Мальвина, 2003. - С.81-96.

ЧЕРЕП А.В., д.е.н., професор,
НЕВОЛІНА М.Є.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання перед вітчизняними підприємствами гостро стоїть питання зростання рівня конкурентоспроможності. Причиною цього є нестабільний розвиток економіки, періодичні кризи, зменшення купівельної спроможності населення, зношеність основних фондів і недостатність кваліфікованих кадрів. Вказані проблеми стосуються всіх галузей економіки але доцільно виділити механізми забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств, що є основою стабільності розвитку України як держави.

Дослідженням проблеми визначення механізмів конкурентоспроможності займалися такі вчені: Станіславик О.В. [1], Коваленко О.М. [1], Шарко В.В. [2].

Конкурентоспроможність промислового підприємства визначається як здатність задовольняти потреби клієнтів краще, ніж суперники [1, с. 223-231].

Очевидно, що конкурентоспроможність підприємства – це основний фактор національного розвитку та корпоративного виживання.

Основними завданнями підвищення конкурентоспроможності вважаємо:

– усунення бар'єрів підприємницькій діяльності;

– удосконалення законодавства в галузі підприємницької діяльності, розроблення антимонопольного законодавства;

– забезпечення платоспроможного попиту населення;

– державна підтримка новостворених підприємств: створення служб інформації про новітні технології, зміни у законодавстві, перспективні ринки збуту;

– фінансове стимулювання інноваційної діяльності підприємств щодо створення нових товарів і послуг.

Підвищення конкурентоспроможності підприємства досягається шляхом використання наступних механізмів: орієнтація підприємства на споживача, поліпшення якості продукції, впровадження інноваційної політики, більш якісне використання ресурсів, у тому числі людських, поліпшення умов роботи.

Різні види і рівні конкуренції зумовлюють пошук ефективних способів зміцнення підприємствами своїх позицій на ринку і, відповідно, розробку стратегій адекватного реагування на мінливість ринкового середовища. Вивчення праць вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів дозволило виділити серед них кілька основних груп:

- стратегія лідерство за рахунок економії на витратах;
- індивідуалізації (диференціації);
- стратегія ринкової ніщі;
- фокусування;
- найкращої вартості;
- інновації товару.

Основними шляхами вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності підприємства, є:

– підвищення якості управління;

– удосконалення зв'язків із зовнішнім середовищем;

– упровадження (проведення) стратегічного маркетингу «виходу» і «входу» організації;

– удосконалення організації інноваційної діяльності;

– упровадження нових інформаційних технологій;

– упровадження нових фінансових і облікових технологій;

– аналіз ресурсомісткості кожного товару за стадіями його життєвого циклу і впровадження ресурсозберігаючих технологій;

– підвищення організаційно-технічного рівня виробництва;

– розвиток логістики;

– розвиток тактичного маркетингу.

Отже, на практиці використовується комбінація різних механізмів і стратегій, що призводять до поєднання стратегічних прийомів. Наведені стратегії можуть бути орієнтиром майбутньої діяльності промислового підприємства залежно підрівня його конкурентоспроможності в цілому та окремих її складових. Вважаємо, що жодне підприємство не може досягти переваги над конкурентами абсолютно за всіма характеристиками конкурентоспроможності. Необхідно визначити пріоритети і розробити стратегію, що найбільшою мірою відповідають тенденціям розвитку ринкової ситуації і найкращим способом використовувати сильні сторонни промислового підприємства.

Список використаних джерел

1. Станіславик О.В. Актуальні шляхи та фактори підвищення конкурентоспроможності вітчизняного підприємства / О.В. Станіславик, О.М. Коваленко // Економічний форум. – 2017. – № 2. – С. 223–231.

2. Шарко В.В. Конкурентоспроможність підприємства: методи

оцінки,стратегії підвищення / В.В. Шарко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. – 2015. – Вип. 2(2). – С. 120–126.

3. Камлик, М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посіб. /М. І. Камлик. – К.:Атіка, 2005.– 432 с.

4. Ніколаюк, С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності [Текст]: курс лекцій /С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук.– К.:КНТ, 2005 – 320 с.

5. Бережная Е. В., Бережной В. И. «Математические методы моделирования экономических систем» - Финансы и статистика, 2008 г., 424 с.

ЧЕРЕП А.В., д.е.н., професор,
ХУДОЛЄЙ Л. В.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

У сучасних умовах розвитку економіки особливої актуальності набуває «проектування системи економічної безпеки» – поняття, яке відноситься не стільки до способів виконання проектування, скільки характеризує напрям управлінської діяльності на підприємстві. Виділення проектування як самостійного напрямку управлінської діяльності, пов'язано з тим, що постановка та методи рішення задач при проектуванні системи економічної безпеки істотно відрізняються від виробничих або інших організаційних дій. Предметом проектування системи економічної безпеки є:

1. формалізація процедур безпеки;

2. створення структур і типізація процесів забезпечення безпеки;

3. моделі, методи та алгоритми формування заходів захисту, мов, програм, банків даних і об'єднання їх в єдину систему економічної безпеки [1].

Проектування системи економічної безпеки – це процес створення опису, необхідного для побудови в заданих умовах ще не існуючого економічного механізму, на основі первинної формалізації стану керованого об'єкта. Таким чином, вихідним моментом проектування системи економічної безпеки виступає первинне її опис, представлене в заданій формі, - завдання на проектування.

Результатом проектування системи економічної безпеки є вихідна документація робочого проекту, яка включає:

1) Способи та засоби діагностики рівня економічної безпеки підприємства, алгоритми отримання та обробки даних, проведення моніторингу.

2) Опис використовуваних засобів захисту, способів їх застосування.

3) Інструкції персоналу по забезпеченню заходів економічної безпеки при здійсненні виробничо-господарської діяльності в нормальних умовах і в умовах виявлення небезпек і загроз економічній безпеці.

4) Опис результатів застосування засобів захисту та способи коригування їх застосування в залежності від отриманих ефектів.

5) Контрольні приклади і тести, які включають опис перевірки функцій і параметрів безпеки, складу необхідних технічних засобів, вхідної інформації і результатів апробації.

6) Вартість і порядок провадження системи економічної безпеки [2].

Послідовність зазначених вище етапів утворюють алгоритм проектування і впровадження системи економічної безпеки машинобудівного підприємства (рис.1).

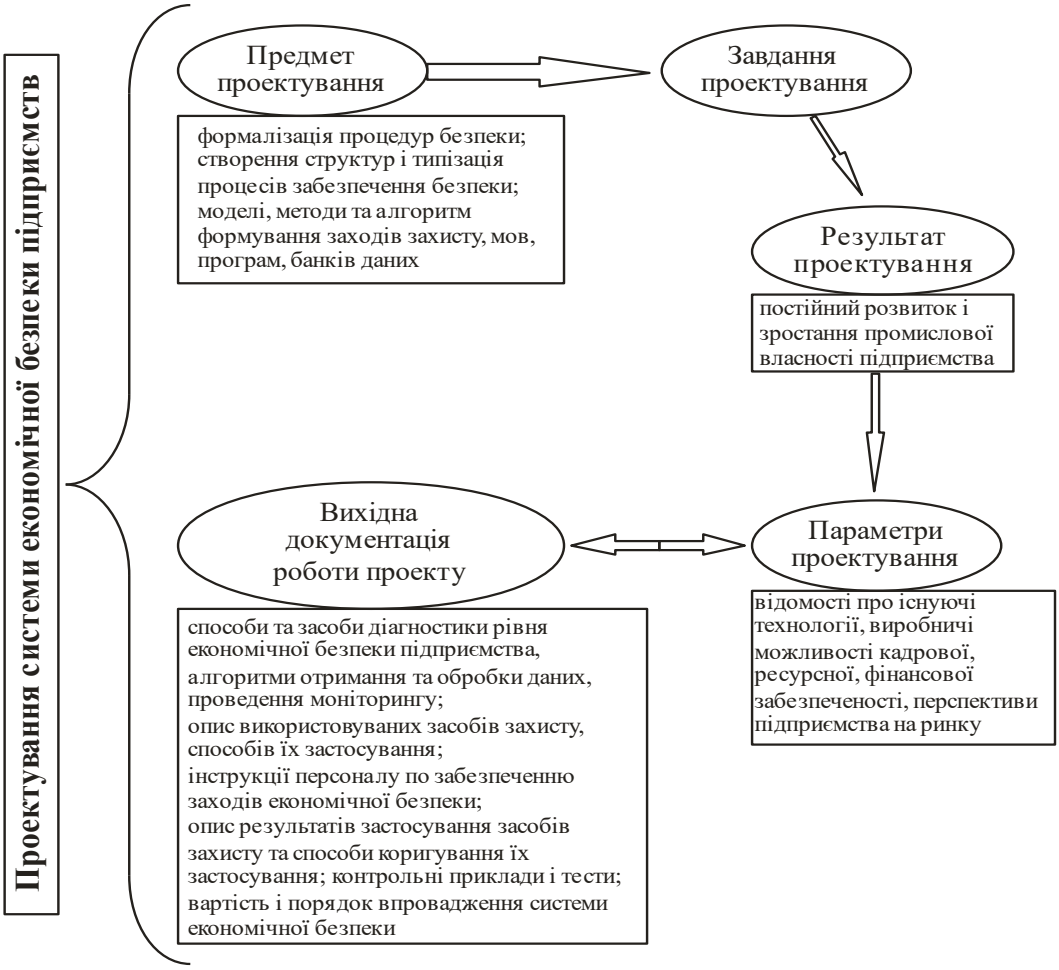

Рис. 1. – Проектування системи економічної безпеки підприємств

Розробка проектів систем економічної безпеки повинна здійснюватися кваліфікованими фахівцями не тільки в області економіки і фінансів, але також і в області маркетингу, управління, права, соціології та колективної психології. Реалізація цього підходу передбачає формування спеціальних організаційних механізмів функціонування системи економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Лаврова Ю. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / Ю. О. Лаврова // Вісник економіки, транспорту і промисловості. — 2010. — № 29. — С. 127—130.

2. Столбов В. Ф. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки підприємств / В. Ф. Столбов, Г. М Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. – 2013. – № 111. – с. 103–108.

ЧУПІЛКО Д.О.,
ЛЕПЬОХІН О. В., к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємств відіграє визначальну роль у зміцненні безпеки національної економіки і є передумовою її стабільного розвитку.

Найважливішими факторами у зміцненні фінансової складової економічної безпеки підприємства у статтях українських науковцях, що впливають на економічну безпеку підприємства, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Насамперед, економічна-безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Наявність багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб’єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз підприємствам [1].

Економічній безпеці підприємства властивий подвійний характер: з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого - є частиною (елементом) економічної безпеки системи вищого рівня і суб’єктом, що забезпечує виконання функцій регіоном, державою. В перехідні періоди розвитку економіки домінуючими є дослідження макроекономічних аспектів економічної безпеки [2].

Сутність економічної безпеки полягає в забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ та послуг, що задовольняють індивідуальні та суспільні потреби. Раніше усі питання, пов'язані із забезпеченням безпеки покладалися на державні органи. Останнім часом спостерігається відтворення системи безпеки, в якій провідна роль відводиться державі [3].

Виходячи з виробничої програми діяльності підприємства, напрямків стратегічного його розвитку, важливості забезпечення споживача своєю продукцією, кожне підприємство розробляє власну довгострокову стратегію формування високого рівня економічної безпеки підприємства. За основу такої програмної довгострокової стратегії беруться основні чинники, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства. До них можуть включатися окремі чинники, які мають конкретне і безпосереднє значення тільки для певного господарюючого суб'єкта.

Така довгострокова стратегія економічної безпеки підприємства має включати певні додаткові параметри, які гарантують як внутрішню, так і зовнішню економічну безпеку [4].

Список використаних джерел

1. Користін О.Є. Економічна безпека: навчальний посібник / О.Є. Користін. - К.: Центр учбової літератури. – 2010. - 368 с.

2. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012.

3. Антонович А. Роль економічної безпеки підприємництва в системі національної безпеки [Електронний ресурс]. http://www.rusnauka.com/9._EISN_2007/Economics/21234.doc.htm

4. Березін О. В. Економіка підприємства: навч. посібник / О. В. Березін, Л. М. Березіна, Н. В. Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с.

ЩЕБЛИКІНА І.О., к.е.н., доцент,
КУЛІЧЕНКО Р.К.,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя

СУЧАСНА ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА: СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ

У процесі розвитку української державності питання якісного кадрового забезпечення всіх сфер життєдіяльності України стало одним із пріоритетних завдань держави.

Державна кадрова політика – це цілеспрямована, офіційно визнана стратегічна діяльність держави, пов'язана з плануванням та прогнозуванням формування, професійного розвитку та раціонального використання кадрів, усіх трудових ресурсів України, визначенням цілей і пріоритетів кадрової діяльності [2, с. 3].

Суб'єктами державної кадрової політики є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, профспілки, асоціації роботодавців, громадські організації та ін., як носії визначених у правовому полі повноважень, прав та обов'язків щодо вироблення та реалізації державної кадрової політики.

Державна кадрова політика реалізується через сукупність різноманітних соціальних функцій владних інститутів і визначає шляхи і засоби кадрового забезпечення реформ, професіоналізм їх здійснення; є важливим фактором збереження та зміцнення цілісності держави, соціально-політичної стабільності суспільства. Об'єктом впливу кадрової політики держави є всі кадри суспільства, усі людські ресурси.

Сутність, зміст та завдання державної кадрової політики визначено в Указі Президента України №45/2012 «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки» [1, с. 3].

Метою державної кадрової політики є забезпечення всіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів у контексті розвитку України як демократичної, соціальної держави з розвинутою ринковою економікою.

Основними принципами кадрової політики виступають: соціальна справедливість, комплексність та послідовність її проведення; збалансованість суспільних інтересів та інтересів окремих суспільних груп; професіоналізм; збалансованість представництва досвідчених та молодих працівників з урахуванням гендерної рівності; відповідальність держави за створення передумов для реалізації життєво важливих інтересів людини, реалізації громадянами права на освіту і працю; взаємоповага у відносинах між особою та державою, працівником та роботодавцем; партнерство держави і недержавного сектору; безперервність навчання [2, с. 7].

Завдання державної кадрової політики можна згрупувати за напрямами: підготовка кадрів; державне регулювання професійної діяльності; соціальний захист працівників; зайнятість населення; модернізація кадрових служб.

Отже, державна кадрова політика – це стратегія держави з формування та використання кадрового потенціалу суспільства. Головна мета державної кадрової політики – сприяння оптимальному використанню трудових ресурсів країни для реалізації національних інтересів, забезпечення конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України №45/2012 «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки» від 1.02.2012 // База даних «Законодавство України». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/2012 (дата звернення: 2.10.2017).
2. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доп. / авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін. – К.: НАДУ, 2012. – 72 с.

БЕЛОПОЛЬСЬКИЙ М.Г., д.е.н., професор,
КУЗЬМІНА О.В., аспірант,
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»,
м. Маріуполь

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Питанням забезпечення життєздатності, стійкості і надійності економіки України на довгострокову перспективу у сучасній світовій системі та здатності подолання загроз стабільного розвитку та ризиків на стратегічну перспективу приділено не мало уваги. Головною проблемою найближчого та подальшого майбутнього постає визначення домінанти розвитку економіки України в форматі її інтеграції в структуру світового міжнародного господарства. Специфічний стан економіки країни, нерівноважність і переважно нестабільний розвиток більшої частини соціально-економічних процесів на фоні глобалізації і перерозподілу сфер впливу у світовій економіці, її реструктуризації і формування нових економічних систем вимагають розробки стратегії ефективного соціально-економічного розвитку України на середньо- та довгостроковий період.

Розглянувши основні документи, що супроводжують стратегічний розвиток промислової галузі України з метою виявлення, які саме стратегії розвитку використовували на рівні держави, з початку розбудови незалежної країни, саме для забезпечення збалансованого розвитку промисловості, можна стверджувати, що стратегічні документи на досліджений період майже дублювали друг друга, були тотожні і цілями і завданнями.

Тобто, проаналізував основні державні Концепції і програми направлені на стратегічний розвиток країни можна зробити висновки, а саме:

- відсутня система моніторингу завдань, які направленні на досягнення стратегічних цілей розвитку;

- не має чітко розроблених підходів для оцінки ефективності виконання завдань та цілей та вплив їх на соціальний та економічний розвиток країни;

- основні ідеї Концепцій перепадає на саморозвиток суб'єктів промислової галузі;

- фінансові ресурси, які необхідні на досягнення цілей не відповідають заявленим у Програмах розвитку.

Тому вважаємо, що на цей час не має єдиного стратегічного вектору формування та розвитку промислової галузі країни. Для того, щоб сформувати механізм стратегічного управління збалансованим розвитком суб'єктів господарювання промисловості розглянемо що відбувається взагалі по промислової галузі України.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XII Міжнародна науково-практична конференція

«ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА СВІТОВОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ»

Комп'ютерна верстка	Гринь В.П.
Технічний редактор	Кусакова Ю.О.
Редактор	Череп А.В.

Підп. до друку 20.11.2017. Формат 60х90/16.
Папір офсетний.
Друк різографічний. Умовн. друк. арк. 16,75
Замовлення № _____. Тираж примірників 300.

Запорізький національний університет

69600, Запорізька обл., м. Запоріжжя, МСП – 41 вул. Жуковського 66